KNUT HAMSUN

LANDSTRYKERE

ROMAN

I

GYLDENDAL NORSK FORLAG

K. Wiggers Smith.
May. 1928.

LANDSTRYKERE

KNUT HAMSUN

LANDSTRYKERE

ROMAN

I

GYLDENDAL
NORSK FORLAG

OSLO MCMXXVII

Amerika (U. S.): Alfred A. Knopf, New York
England: Alfred A. Knopf, London
Finnland: Werner Söderström, Borgå
Holland: N. V. van Loghum Slaterus, Arnhem
Polen: Wydawnictwo Polskie, Poznan
Russland: Ogonyok, Moskva
Sverige: Svenska Andelsförlaget, Stockholm
Tsjeko-Slovaki: Alois Hynek, Prag
Tyskland: Albert Langen, München

PRINTED IN NORWAY
CENTRALTRYKKERIET
OSLO

I

To Mænd kom ruggende nordover fra Nabogaarden, de var mørke i Ansiktet og med tyndt, graanet Skjæg, den ene av dem bar et Veivspil paa Ryggen.

Det var visst ingen i hele Grænden som hadde ventet sig noget særlig av denne Dag, men saa dukket disse to Fremmede op, de steg frem paa et iøinefaldende Sted mellem Husene, satte Veivspillet paa en Stake og begyndte at spille. Alle Grændens Folk strømmet til, Børn og Kvindfolk, Halvvoksinger og Halte, en Ring av Folk omgav Musiken. Det var saa lite at falde i Staver over nu om Vinteren, alle Mandfolk var i Lofoten, ingen danset og ingen sang, hele Bygden var fattig og elendig, disse fremmede Spillemænd var derfor en stor Oplevelse, et Eventyr, det var vel ingen som glemte dette Eventyr senere i Livet.

Den ene veivet. Han hadde en Feil i det ene Øiet og syntes at være blind paa det. Den andre bar en Sæk, men gjorde ellers ingenting, han var bare Ledsager, han stod og saa ned paa sine daarlige Skaftstøvler. Pludselig rev han Hatten av og holdt den frem. Hvorledes kunde han vente Penger paa dette forkomne Sted hvor alle bare saavidt holdt Livet

oppe til Mændene kom fra Fisket til Vaaren! Han fik ingenting og satte Hatten paa igjen. Han stod en Stund og begyndte saa at tale til sin Kamerat i et fremmed Sprog, høiere og haardere efterhvert, det syntes som han vilde stoppe Musiken og faa Kameraten med sig. Men Musikeren vedblev at spille, han skiftet ind et nyt Stykke og veivet en lav og mørk Melodi som grep Forsamlingen. En ung Kone som hadde litt bedre Raad snudde sig fort og vilde kanske gaa ind og hente en Skilling, dette maatte vel Ledsageren ha misforstaat og trodd at hun vilde gaa for godt, han ropte efter hende og gjeipet. Hys! sa Musikeren til ham. Hys? Ledsageren var ikke den Mand som lot sig hysse til, han blev rasende, han sprang paa Kameraten og dunket ham. Det fik endda være, men den halvblinde Musiker kunde ikke verge sig, han maatte styre Veivspillet som stod paa en Stake og svaiet, hans Hænder var optat, han bare dukket med Hodet. Det gik et Støn gjennem Tilhørerne ved det uventede Overfald, Ringen utvidedes med ett, Børn blev rædde og skrek.

Da var det at Edevart rændte frem, en Halvvoksing, tretten Aar, fregnet og lyshaaret, vild i Øinene av Ophisselse. Han skjøttet om ingen Ting, han kunde vel latt Livet, han spændte Kraakfot for Overfaldsmanden en Gang og mislyktes, en Gang til og var heldig og fik væltet ham paa Marken. Gutten pustet som en Belg, hans Mor skrek til ham og vilde ha ham derfra, men Edevart stod. Han var som fra sig, han

gliste saa Tænderne syntes. Du skal komme hjem paa Timen! ropte Morn igjen i Angst. Hun var mager og vanhelset, bare et Støv, alle Dager stille og religiøs, hun hadde ingen Myndighet.

Den Fremmede reiste sig fra Marken, han skulet til Gutten, men gjorde ham ingenting, tvertimot, han saa flau ut og kostet av sig Sneen med paatat Omhu. Saa talte han igjen til sin Kamerat, truet ham med begge Knytnæver og lusket av, forsvandt.

Musikeren stod igjen, han snufset litt og graat. Det gik en rød Strek nedover hans ene Kind, en merkelig blaalig Farve paa Blod, men det var vel fordi han var fra fremmed Land og var saa mørk i Huden.

Han skulde hat av en Stav over Ryggen! mumlet den unge Kone og saa efter Overfaldsmanden. Saa gik hun ind efter Skillingen.

Da de andre Koner saa det vilde ogsaa de være med og gik ind den ene efter den anden efter Penger. Gud vet, Musikeren hadde kanske mere jordisk Gods end de som gav, de var saa fattige allesammen, men deres Hjerter flommet over, de ydet sit Offer, de kom med Halvskillinger og nogen med svære Toskillinger av Kobber, som dengang var Penger, og trøstet den graatende Mand med dem.

Men nu stod heller ikke Musikeren tilbake, han slog pludselig en Lem ned i Veivspillet og et Teater, et Paradis kom tilsyne. Aah! pustet Tilskuerne ut. Aldrig var noget lignende set i denne Bygd: det

stod smaa Figurer i Farver og Guld paa en Tribune, de rørte sig eftersom Musikeren veivet, de snudde sig og gik et Skridt, vendte om, stanset et Øieblik og snudde sig igjen.

Napoleon! sa Musikeren og pekte paa Midtfiguren.

Alle hadde hørt Navnet Napoleon og stirret fortapt paa ham. Han hadde to Generaler med sig, ogsaa de var med Farver og Stjerner og Musikeren nævnte dem ved Navn, men det var Napoleon alle saa paa. Han var i graa Kappe og holdt en liten kort Kikkert i Haanden, nu og da hævet han Kikkerten til Øiet og lot den igjen synke. Foran alle de høie Herrer stod en liten Raring av en Gut, fillet og barhodet, leende, han holdt en liten tom Skaal frem til Pengene, naar saa Skillingen laa paa Skaalen gjorde Gutten et Kast paa den og tømte Skillingen i en Skuffe. Make til Under, Gutten var levende, han syntes at le endda mere naar han atter holdt Skaalen frem.

Og Musikeren spilte, Marser, Valser og Melodier fløt utover Mennesker og Hus, en sort Hund sat i Sneen et Stykke borte og hylte mot Sky. Det var en uforglemmelig Dag.

Da det ikke kom flere Penger og Gutten ikke gjorde nye Kast fandt en liten Pike paa at gi en blank Knap som hun la i Skaalen. Det var vel hendes eneste blanke Knap, men det var ikke Penger, og nu skete det største Under av alle: Gutten kastet sig pludselig den motsatte Vei og sendte Knappen

langt ut i Sneen. Et Øieblik var alle stumme. Hvad i Alverden — var Gutten et Menneske? Den unge Kone var den første som lo, hun la en Hekte paa Skaalen og saa ogsaa den havne langt borte. Da lo alle. Men den lille Piken la sig paa Knæ i Sneen og lette efter sin blanke Knap som var blit forsmaad.

Siden utartet det, den ene efter den anden av Tilskuerne la værdiløse Ting i Skaalen, Spiker, Smaasten og Vedfliser, tilslut blev Tiggergutten kjed av det og ristet Skaalen ustanselig saa intet kunde ligge i den. Var han saa ikke den eneste av alle som brukte Forstand!

Musikeren stanset Spillet, slog Klaffen op og skruet Veiven av. Han sukket tungt.

Hvorfor er Dokker sammen med ham? spurte Edevart mørk.

Musikeren forklarte det saa godt han kunde: de var begge om at eie Veivspillet, men Kameraten var saa ond, se her, han hadde stukket Kniven i hans ene Øie engang. Musikeren torde aldrig vise frem Napoleon og de andre Figurerne naar Kameraten var tilstede, den Mand var saa hissig, han vilde knuse hele Teatret.

Hvor er Dokker ifra? spurte Edevart.

Han var fra Armenien.

Hvor er det?

Langt borte, aa forbi alle Land. Geviss. Over mange Fjeld og et stort Vand, et Aars Reise dit —

Kom ind og faa litt Mat, sa den unge Kone.

De fulgte ham ind saa mange som Stuen kunde rumme og Resten stod utenfor og kikket ind gjennem Ruterne. Det var intet større ved Manden, han sat bare og paakaldte Medlidenheten og hang med Hodet. De saa ham læse for Maten og spise Sild og Potet og efterpaa fik han Bygmels Suppe, saa læste han igjen og vilde reise sig og takke.

Den unge Kone sa: Hadde jeg hat Kaffe saa skulde Dokker faat en Kop.

Jeg er ikke aldeles fri, sa en anden Kone hjelpsom.

Naa, saa kan du laane mig et Skeblad.

Det var godt saa længe Manden sat, Konerne slog sig sammen om at hefte ham og faa ham til at være borte fra sin umenneskelige Kamerat.

Hvor tok han Veien? spurte de.

Ingen visste det, Manden visste det ikke, sa han.

Kanske han gik for godt?

Aanei! Manden ristet paa Hodet og sukket. Han begyndte at røre Føtterne og dunke de frosne Støvler sammen.

De spurte om han frøs paa Føtterne, og det gjorde han. Saa spurte de om hans Strømper, og han hadde hullede Strømper, mange Huller, store. Jajaja.

Da saa de paa hverandre og nikket, og den unge Kone som atter hadde bedst Raad fandt frem et nyt Par Strømper av dem som gik tilknæs og gav ham. Og de hadde en blaa Bord øverst, pene, gode Strømper.

Ja du Ane Maria, du er da den du er! mumlet de andre Koner beundrende.

Ta dem nu paa! sa Ane Maria.

Det vilde Manden ikke, nei han bar sig ad som om han ikke hadde Hjerte til at spolere Strømperne, han holdt dem op til Kindet og stak dem ind paa Brystet. Han rørte alle.

Det var en som stod inderst i en Krok og gjorde op noget med sig selv, det var Edevart. Da Musikeren hadde takket for alt han hadde faat tok han sin Spilledaase paa Ryggen og rugget avsted. Vorherre være med Dokker! ropte de efter ham. Han blev fulgt med sørgmodige Øine saa langt han kunde ses, og Edevart han var i Smug et Stykke bak ham.

Da Manden kom ind i Skogen snudde han sig langsomt med sin Bør og opdaget Edevart.

Hvor du skal hen? spurte han.

Ingen Steder, svarte Edevart.

Ingen Steder? Ja?

Edevart sa: Jeg skal hjelpe Dokker med Kameraten Dokkers.

Hjelpe? Nei.

Jeg skal slaa ham fordærvet!

Det smilte Manden til: Kameraten grovt stærk, Ungarer, stort Krigerfolk, han stikke med Kniv.

Edevart lot sig ikke si, han steg forbi Manden og begyndte at gaa i Forveien.

Tosk — Tosk! ropte Manden paa en Gang sint. Gaa hjem! Hvad du vil her?

Og nu steg pludselig ogsaa en anden Mand frem fra en Enerklynge, Kameraten, han viste sig i fuldt

Lys. Først tok han et Overblik, saa gjorde han et Spørsmaal og Musikeren svarte. Da lo de begge.

Edevart blev staaende og glo. Ungareren traadte krigersk frem, dette vilde nu ikke ha avskrækket den gale Gut, men saa satte Musikeren Spillet ned og talte truende til ham han ogsaa. Hvad skulde det hele betyde? Edevarts Hode var ikke vant til at arbeide med ugreie Ting, han var ussel i Læsning og Regning, men han hadde gode Næver og naar han blev opglødet et vaagsomt Mot. Nu traadte han tilbake.

De Fremmede generte sig ikke for ham, men lot ham staa der. Musikeren tok Sne i Haanden og tørket det røde Blod av sit Kind, Kameraten sa fra naar der ikke var mere igjen. Efterpaa aapnet de Skuffen i Veivspillet og talte Skillingerne, ogsaa Strømperne blev vist frem og de havnet i Ungarerens Sæk.

Saa tok Musikeren sin Bør paa Ryggen igjen og de to nikket til Edevart og vandret nordover til næste Grænd.

Edevart skjønte ikke nu stort mere end før av de Fremmedes Opførsel, han var blit spak. Da det endelig dæmret for ham at han kanske hadde været ute for et Narreri tok han raskt i Sneen og eltet en Ball, men da den var blit god og haard slap han den og lot den ligge.

Han kom hjem som en anden Gut, litt flau, lei av sig selv, motløs. Han gik bort til den lille Piken i Sneen og spurte: Har du ikke fundet Knappen?

Nei, sa hun.

Du skal ikke bry dig om den.

Hertil svarte ikke Piken noget, men lette videre.

Edevart var daarlig i Bøkerne og en Ynk paa Skolen, men saa hadde han vel Instinkt, det syntes saa: han gik dit hvor Veivspillet hadde staat og maalte derfra med Øiet saa langt som Knappen kunde være kastet, saa gav han sig til at lete han ogsaa. Piken sluttet sig tæt til ham med fornyet Haap. Det var en Krone paa den, sa hun om Knappen.

Mens de lette blev det ropt paa Piken fra en av Stuerne: Hvor blir det av dig, Ragna? Ragna svarte ikke. De lette taalmodig, de tok hver sin Vedpinde og grôv med og de fandt Knappen tilslut, Piken fandt den selv, hendes Glæde var stor og hun ilet ind.

— — —

Det hele en Hændelse og et Træf i Edevarts Liv. Han utdrog vel ikke med det samme nogen klar Slutning av sin Oplevelse i Skogen, men det leiret sig et Grundlag i ham som senere Erfaringer kunde bygge paa. Næste Vinter blev han tat god som Halvkar i Lofoten skjønt han endda ikke var konfirmeret. Det var ingen ringe Ting, det var ældre Gutter end han som gik hjemme, det gjorde ham godt at være kommet ut, saaledes fortok hans Faamælthet sig, han begyndte at ha et Ord med i Laget.

Men om Vaaren blev han tilbakevist fra Presten. Dette var i alles Øine en stor Skam, og naturligvis

især for hans Far og Mor som begge var læsekyndige og religiøse, han maatte være paa Skolen et Aar til og det stuvet hans Mot igjen. Endelig femten Aar gammel blev han konfirmeret og regnet for nogenlunde voksen. Han læste elendig og var ræd Bøker, men han var ikke dummere end andre og han var blit stor og stærk, en dygtig Gut i Arbeide og snil og godhjertet, Forældrene og hans Søsken fik al mulig Støtte av ham.

*

En vidtfarende ung Mand kom hjem til Bygden, August hette han, en Forældreløs. Han var egentlig fra et andet Distrikt, men opvokset her, nu hadde han blandt meget andet været Sjøgut i nogen Aar og gjestet mange Land, det var Under og Mirakels hvad han kunde fortælle fra sit Liv. Rik var han ikke og gav sig heller ikke ut for det, men han hadde pene blaa Klær, Sølvur og nogen Dalere i Lommen. Da han var uten nære Skyldfolk bodde han hos den Konen han var opvokset hos, men han gik vidt omkring i Grænden og var velset overalt, de unge Piker tænkte paa ham og Smaagutterne hørte paa hans Fortællinger med aapen Mund. Med ham og Edevart var opstaat godt Venskap.

Det begyndte saaledes:

August hadde ved et Ulykkestilfælde tilsjøs faat Munden litt skadet og Tænderne slaat ut, nu hadde han rettet mest mulig paa dette med et kraftig

Overskjeg og med en Tandgard av Guld, en saakaldt Bro. Edevart hadde aldrig set saa herlige Tænder og han hadde visse Planer om at kjøpe sig slike Tænder naar han fik Raad til det. August fortalte aapent hvor i Verden han hadde skaffet sig denne Tandgard og hvad den hadde kostet, det var ikke Smaaskillinger, han hadde sparet i Maaneder og Aar til denne Utgift, sa han. Pikerne hadde heller ingenting at utsætte paa Augusts Tænder, men de unge Mænd begyndte at le av dem og gi ham Spotord, de var skinsyke og arge paa denne August som kom her og samlet Pikerne om sig.

Da det lidde om en Tid utartet det, de unge Mænd stod sammen om at haane Sjøgutten og de holdt paa at vende Stemningen ogsaa hos Pikerne, ja endog den unge Kone Ane Maria sa til ham en Dag i alles Paahør at han ikke skulde gape saa naar han lo.

Hvorfor ikke det? spurte August.

Nei. Du skal ikke vise frem de Tænderne.

Herover lo nu mange, og August — godslig og likesæl som Sjøgutter er — sa ikke noget til det.

Men det var mere end Edevart taalte. Han vendte sig til hende og sa: Du skulde ikke ha git Veivspilleren de Strømperne.

Hvorfor det? spurte Ane Maria ilde ved.

Hvad for Strømper? spurte Manden hendes, Karolus hette han.

Nye Strømper, sa Edevart.

Ane Maria gjorde sig et Erend bort til Vinduet og spurte derfra: Hvorfor skulde jeg ikke ha git ham dem?

Nei. For han trængte dem ikke. Han solgte dem for atten Skilling nord i Gaardene.

Det vet du?

Ja det vet jeg. Han vilde ikke bære paa dem. Jeg saa Strømperne igjen der nord.

Ane Maria sa: Jeg kan ikke skjønne hvad det skjeller dig.

Men nu talte Manden hendes igjen: Hvad det er for Strømper, spør jeg?

Da han hadde faat Forklaringen sat han med mørkt Opsyn og Ane Maria begyndte at graate. Manden sa: Naa, det var forleden Aar. Det var da jeg kom hjem og du ikke hadde Ombytte til mig. Du skulde være saa grom at du hadde Strømper at gi bort.

Jeg angrer paa det, sa Ane Maria snufsende.

En ung Slektning av hende som hette Teodor brøt ind: Korsom er saa er det ikke noget som skjeller dig, Edevart.

Nei. Men hvad skjeller det dig at August har Guldtænder?

Vil Dokker høre Skitungen! utbryter Teodor. Han har glemt at Presten hjemviste ham.

Edevart med blekt Ansikt og vild i Øinene: Vet du hvad du glemmer? Du glemmer at du sitter der med Brok og gaar med Bind.

Teodor reiser sig og fnyser.

Manden i Huset, Karolus, haler ham ned paa Bænken igjen. Edevart vilde ingenlunde ha veket, han var opglødet og skjøttet om ingenting.

Den unge Mand Teodor sluttet med at si at han hadde sine egne gode Tænder, han trængte ikke Smed paa dem. Hvortil Edevart svarte at det var godt for ham, for han vilde aldrig bli saapas til Kar at han kunde koste sig slike Tænder som August hadde.

Efter dette sluttet Teodor aldeles ikke, men tok paa igjen og vedblev at gi ondt fra sig en lang Stund — han kunde kanske ha brukt litt kortere Tid dersom ikke Edevart stendig hadde svaret, men det gjorde han.

Fra den Dag blev August og Edevart Kamerater paa Hjemmefiske. De drog mangen Smaatorsk og Hyse til sine egne Hjem, og de var ikke nøie paa at gi bort en Kokning Fisk til andre naar de selv hadde for Dagen. Mere end en Kone velsignet dem gjennem den lange Høst.

Da Tiden kom at de skulde ruste sig til Lofoten spurte Edevart en Dag: Er du skipa?

Nei, sa August. Det er ingen som har ordet det.

Vil du ikke selv høre med nogen?

Nei. Ikke eftersom Karene er mot mig.

Naa. Hvad vil du da gjøre i Vinter?

Jeg skal gi mig tilsjøs igjen, svarte August.

Edevart sa: Dersom jeg bare kunde følge med!

De kom ikke avsted nogen av dem om Vinteren, og Edevart kom ikke engang til Lofoten skjønt han kunde faat Plass med Fuldkars Lot. Det var en Skuffelse for hans Forældre. Faren selv brukte heller ikke at ro Fiske, men han hadde litt Løn for at holde Opsyn med Telegraflinjen i et stort Distrikt, Edevart derimot sviktet og hadde ingen Fortjeneste i Bakhaanden. Gutten burde ha tænkt mere paa sit eget Bedste, men nu var det intet at gjøre ved det. August begyndte at kjøpe Skind og Huder i Omegnen og hadde Edevart med til at bære.

Det kom for en Dag at August slet ikke hadde saa faa Dalere i Lommen og han gik ind paa at betale Edevart den samme Løn som en almindelig Hyrkar fik for Vinteren i Lofoten, det var altsaa et reelt Forhold og Edevart tapte intet paa det. Desuten lærte han meget av August og saa op til ham som en Jordomseiler og Pokker til Kar.

Saa kjøpte de Skind, mest Kalveskind, et og andet Sauskind, nu og da en Kuhud. Det opstod pludselig Sykdom blandt Hundene, en fremmed Hund førte Hvalpesyken med sig og smittet hele Distriktet, August og Edevart blev tilkaldt som de eneste hjemmeværende voksne Mandfolk og slog mangt et Dyr ihjel for Sælbot, flaadde det og fik Skindet frit. Men Skindhandel — kunde August den Forretning? Han var ikke uten litt Kjendskap til den, mente han, blandt hans mange Haandteringer i fremmed Land hadde han ogsaa arbeidet en Tid paa en Saufarm i Australien.

Frem mot Fasten utvidet August Handelen, han blev Kjøper av kostbarere Skind, av Oter, Ræv og Røiskat. Han fik fat i en Børse og to forskjellige Sakser og var selv paa Jagt, det blev noget av det, paa dette Sted hadde i lange Tider intet Skud lydt, Ræv og Oter var ingenlunde sjeldne og August kom en heldig Dag hjem med baade en Blaaræv og en Oter. Det var hans Ærgjerrighet at fange en Røiskat, han kunde fortælle Edevart at det var Røiskatskind Kongekaaperne var foret med, men de sky Dyr var sjeldne og vanskelige at faa.

Tiden gik, de hadde sit daglige Arbeide med Skindene, de spilet dem ut paa Vægger eller hang dem strakte paa Stænger til Vindtørk, efterhvert som de blev tørre blev de sorteret og bundtet sammen. Da alt Mandskap kom fra Lofoten om Vaaren hadde de to Kamerater en Mængde Skind stuvet ind i Laaver og Løer som efterhvert var blit tomme for Høi. De hadde intet Røiskatskind, men en Dag da Isen var gaat op og de rodde ut paa Sjøfugljagt var de saa heldige at skyte en Kobbe — en sælsynt Gjest her i Polden. Det var et godt Skind.

Folk ristet paa Hodet til Augusts Skindforretning, og vil du ikke kjøpe Museskind ogsaa? spurte unge Teodor for Spot. Augusts Spekulation var ialfald ny og uprøvet paa Stedet og da han vilde leie en Ottring til at føre bort Skindene i svarte Karolus som var Eier av Baaten at den Reisen skulde han opgi, den vilde ikke betale Leien! Men August hadde

nogen Greie paa Saken, han hadde kjøpt hvert Skind for en Slik og Ingenting og desuten sat sig i Forbindelse med den store Læderhandel Klem, Hansen & Co. i Trondhjem, han med sit runde Stempel paa det blaalige ekebarkede Saalelæder som hele Nordland kjendte — ja fra ham hadde August faat nøiaktige Opgaver. Nu skulde Klem, Hansen & Co. komme nordover og ha Bod og Utsalg paa Stokmarknes Marked i Sommer, og der skulde August møte med sine Varer. Men han hadde ikke Baat.

August fik føle Stemningen imot sig. Der var nu de andre unge Mænd vendt hjem fra Lofoten med Penger i Lommen og Varer av forskjellig Slag, August han hadde bare Skind i Løer og Laaver omkring paa Gaardene og han hadde vel kjøpt bort sine Skillinger.

Den Dag Lofot-Ottringen skulde sættes i Naustet til næste Vinter ønsket August at leie den igjen, men Eieren avslog. Han undskyldte sig med at det var en ny og dyr Baat, han hadde ikke engang betalt alt paa den, han skyldte for Utstyret, for Seil, Tougverk, Dræg. August drev nogen Skridt bortover Marken og kom igjen og sa saa: Vil du sælge Baaten?

Sælge den? Vil da du kjøpe den kanske?

Ja, sa August.

Karolus gapte: Hæ — kjøpe den?

Edevart stod ved Siden av, han gapte ogsaa.

Men da Manden hørte at August endda var saa-

pas til Kar at han kunde kjøpe en Ottring med Utstyr fik han noget at tænke paa og noget at fare omkring i Stuerne med. De talte det over i hele Grænden, og endda engang slog August Stedets Ungkarer av Marken. Hvad Pokker — var denne hjemvendte Sjøgut gjort av Penger! Baateieren blev medgjørlig, han gik selv til August og sa: Ottringen kan jeg ikke skille mig med, det er den jeg skal leve av; men jeg skal leie dig den for Turen dersom at du vil.

Nei jeg vil helst kjøpe den, svarte August og strammet godt til.

Karolus sa spakfærdig: Det later sig ikke gjøre.

De talte frem og tilbake. Hvad skulde August med en Ottring naar Turen var gjort?

Han vilde skille sig med den igjen paa Markedet.

Det er ikke imot Vinteren og Lofotfisket nu, sa Karolus, du vil ikke faa solgt saa stor Baat i Sommer.

Nei, August indrømmet at det blev vanskelig. Men han hadde sine Grunde —

Hvad for Grunde?

August lot skinne igjennem at det høvde meget bakvendt for ham i Øieblikket, han hadde kjøpt bort alle Smaapengene sine i Skind, nu kunde han ikke betale den lille Leien.

Manden forvildet: Men du har Penger til at kjøpe Baaten?

Ja det har jeg, svarte August. Ikke saa at du skal

bære det videre utover, men det er en litt stor Seddel jeg har, et Par store Sedler, hvad det nu kan være. Jeg har ikke til Baatleien før jeg faar vekslet.

Karolus noksaa slagen: Jaja saa kan du betale Leien naar du har faat vekslet paa Markedet.

Det blev de saa enige om, og de to Kamerater August og Edevart tok ind Skindlasten, nistet sig ut med Mat og seilte til Stokmarknes. De var egentlig forlite Mandskap paa saa stor Baat, men det var fint Veir og Sommers Dag, de gruvet ikke.

Det gik godt næsten hele Vestfjorden over, det var Bør og Solskin Nat og Dag paa denne Aarstid, de skiftet paa at styre og laa hver sin Tur tilbakelænet paa Skindballer og smaasov. Naar August hadde Rorvakt sang han og snakket Engelsk til sig selv, naar saa Edevart vaaknet og saa op kunde August bande av Glæde og skryte av Turen, at nu gik det jo storartet, at de i Grunden like saa godt kunde svinge sig over Atlanteren med det samme!

August hadde saa vasne blaa Øine og det var vel heller ikke saa svært meget ved ham i det hele tat, Gud vet. Han gjorde Indtryk av at kunne nogen enkle Ting baade med Hænderne og Hodet, det gjorde han, men han syntes ikke at være nogen Opdager. Nu likte han sig, det var rene Gotter at seile paa denne late Maaten, og han skulde nok ogsaa tjene Skillinger!

De hadde sat Kursen for langt Nord, de saa Hindø i det Fjerne, her frisknet Vinden paa for Natten, men det var endda ingen Sjø. August hadde Roret. Hvad nu — blaaste det op? Han var noksaa uvant ombord i denne Raaseiler, og han blev sjøsyk, det begyndte merkelig nok ogsaa at hagle, det blev en hvit Vind, Solen sluknet, han saa sig tilbake, Himlen sortnet. Det kom et Stykke med aapent Hav, det blev haardt Veir, en Haglstorm. August vækket Edevart, skrek til ham. Edevart sprang op.

Hvorledes styrer du! ropte han.

Jeg vil snu om, svarte August kvalm og ræd.

Edevart sa: Er du gal! Du kan ikke snu med denne Vinden.

Jeg vet ikke, sa August og var kuet.

Fir paa Draget! kommanderte Edevart, han fik Seilet sænket og satte to Klør med en Gang.

Nei en Raaseiler var intet Skib, August kunde ikke staa opret i en Baat, bare sitte, han maatte være lav og stuvet, til Nød kunde han knæle, her var Sjømanden livræd.

Herregud, hvorledes skal dette gaa! klynket han.

Læg han over igjen! raadet Edevart.

Det blev gjort. Baaten tok ind noget Sjø, men stod atter tilhavs, det gjaldt at komme ind i Raftsundet.

August var ikke meget talende nu, han saa forvildet ut og ropte over til Edevart: Vorherre vil vel straffe mig!

Hvorledes? syntes Edevarts Ansikt at spørre.

Jo ser du, Edevart, jeg hadde ikke engang til Baatleie og saa løi jeg at jeg vilde kjøpe Ottringen.

Naa, sa Edevart, saa hadde du ikke Penger?

Nei, svarte August. Og Vorherre hjelpe os!

Edevart fandt at det var Mangler ved Styringen, de tok adskillig Vand ind, Havet hadde reist sig. Du skal gaa i Halsen! befalte han sin Kamerat, og Gutten, Sekstenaaringen, tok selv Styrvolen. Han drog den ind og skjøv den ut to Ganger for hver Sjø og fik derved bare en og anden Vandskvæt over Halskarns Ryg, men intet i Baaten.

Du styrte som en Komling og vætte ut Skindene dine, sa han erfarent. Det tillot han sig at si.

Jeg bryr mig ikke om Skindene dersom vi bare berger Livet, svarte August.

Edevart ropte: Sæt tredje Kloen!

August gjorde saa og var vel tilfreds med at faa handle efter Ordre. Det var han vant til. Jo August hadde nok været tilsjøs, som han fortalte til smaa og store, hadde levet et skrøpelig og sorgløst Liv ombord i et Skib, hadde døiet og taalt, hadde hujet og været glad i Land; men han hadde ogsaa skiftet Stilling og Erhverv og Levebrød mange Ganger. Han undskyldte sig med at han hadde ikke noget særlig Kald i Livet og kunde derfor træde ind i hvadsomhelst, ogsaa paa Landjorden, for den Saks Skyld endog under Jorden, i en Gruve. Det sa han ialfald og det lød saa undselig, men inderst inde kunde det godt være Skryt. Hèr hadde han gaat bak Plogen, dèr været paa Byarbeide, ofte i Kneipe, en sjelden Gang i Kirke, overalt hadde han været

en av mange, lot det til, en Menig, en Underordnet. Stundom levet han glade Dager, han var i Land paa Kyster hvor næsten ingen Klær trængtes og hvor Føden kunde ristes ned av Trærne, til andre Tider kunde han slænge om i en kold By hvor et Maal Mat blev for dyrt for ham, av Kjøt var Lever det billigste. Skulde man saa fordre altfor meget av ham? Som andre Gutter og Gelikere var han nu og da henvist til at hjelpe sig frem med Knep, pleiet han at tilstaa med en Latter, aa men August slog ingen ihjæl, nei, nei, slog ingen ihjæl! — Det hørtes troværdig og fromt ut og det kan hænde han hadde Ret. Sine Snyterier undgjeldte han for senere hver Gang han kom i Fare, for saa skalv han.

De satte den ene Kloen efter den andre, de lænset tilslut for Masten saa Baaten næsten ikke lydde Ror. August sat i Halsen falmet og vaat, han hadde nu mere og mere utestaaende med Gud, der var ogsaa Guldtænderne, han bekjendte at han ikke hadde betalt dem, bare litt paa Haanden, og var saa rømt fra Land og By. Jeg var tilfreds de laa paa Havbunden! sa han om Tænderne og prøvet at bryte dem ut av Munden.

Du skulde heller ta og øse Baaten, sa Edevart voksent. Han var vel blit litt selvfølende ved Kameratens Fornedrelse, han sat med Styrvolen og var Høvedsmand.

Hvad skal jeg øse for! sa August opgit. Det blir værre og ikke bedre, jeg ser ingen Redning.

Er du bent en Tosk! ropte Edevart. Ser du ikke at jeg holder av til Nødhavn!

Ja August var atter lydig og øste Baaten saa godt han kunde, men hans Tanker var hinsides. Han hadde vel hørt Rykter om at det var et Liv efter Døden og han vilde bruke sine siste Stunder til at bekjende sine Synder og bede til Gud. Men mere vet jeg ikke akkurat nu! sluttet han sine Tilstaaelser.

De holdt det gaaende saaledes en Times Tid, det lidde til Midnat, Havet steg, Solen saas ikke, Haglskuren var forbi, men Himlen var like blaasort, det vilde bli mere Nedbør. I dette Halvlys blev Seilasen noget usikker, ingen av Mændene var kjendt paa Farvandet, Edevart styrte bare efter sit bedste Skjøn og faldt av mot Landet tilhøire, de skimtet fremdeles Hindø. Det gjaldt at finde en Vik, et Smuthul; Landet langt borte tilvenstre hadde været mere i Ly, men dit var ikke Vinden, det var Lofotfjeldene.

Vi er nu ikke saa overhændig langt fra Land, sa August. Han hadde kanske fattet litt Haap, han hadde bekjendt sine Synder og var lettet.

Pludselig tordnet det, Edevart kastet et lynsnart Blik bakut, nogen Hagl smældte igjen paa Skindballerne, en Kastevind, en saakaldt Rosse, hvinet mot Masten, Edevart firet ikke tidsnok paa Skautet og Baaten la sig dypt over. Litt efter væltet Haglene ned.

August hadde mistet Motet igjen og ropte med

opadvendt Ansikt: Berg os, Herre Gud! Skulde det gaa efter det saa har jeg ti Hundrede Synder til —

Øs Baaten! befalte Edevart.

August hørte ikke. End naar vi hadde Landlov, ropte han knust, end naar vi var i Negerlandet og da vi møtte hende og var fire Mand om hende.

Øs Baaten! skrek Edevart.

August famlet om Øsekarret men maktet ikke at bruke det. Han var optat av sine skumle Erindringer og ristet tilintetgjort paa Hodet. Vi søkker! sa han.

De var nær Land, Edevart saa til sin Rædsel at han ikke hadde regnet med den stærke Avdrift. Giv op igjen en Klo! ropte han i Livsfare, derved vilde han gi Baaten litt Seil saa han kunde styre den ut igjen fra Brændingen.

August maatte vel ha skjønt hvad det gjaldt, han gjorde som befalet og Baaten tok Ror. Nu gik et Kvarters Tid, Baaten var halvfuld av Vand og August begyndte saa smaat av sig selv at øse. Hadde Edevart kunnet slippe Styrvolen vilde han vel ha lempet nogen Skindballer overbord, men det vilde ta Tid at kappe Surringerne og han torde ikke nævne det til August som var uten Fremfærd. Istedet sa han for at opmuntre sin Kamerat: Det var Ret, bare øs!

En Stund efter aapnet Øen sig litt i en Rift, det var en Avveksling, længer fremme var en ny Rift, den aapnet sig til et Gap, et sort Hul, Edevart lot resolut falde av, han drog Styrvolen ind saa langt han kunde faa den og sendte Baaten ind i Hullet.

Det var et Vaagespil, de kunde knuses derinde, ingen av dem var kjendt, alt kom an paa Lykken; men Edevarts nervøse Mot var vel opbrukt, han orket ikke længer at være paa vide Havet, hans Ansikt var graat. Da August saa Land paa begge Sider fik han Liv og Rørsle igjen, han øste færdig, grep Baatshaken og sat spændt paa at berge sig selv ifald de strandet. Naar jeg roper saa skal du hive ut Dræggen! befalte Edevart fremdeles med Omtanke.

Det trængtes ikke at hive Dræggen ut, de var heldige som Galninger og strandet ikke. Det sorte Hul som boret sig ind i Øen gjorde en Sving paa sig og endte i en Vik, dèr laa en Baat før, en Fireroring, i smult Vand, fortøiet bare med en enkelt Dræg. Her var ingen Vind, de maatte tilsist ro med Aarerne for at komme til Land i Fjæren.

De var frelst.

Edevart kunde hovere nu, men han gjorde ikke større Spræl, hans Mund var blodløs, den saa ut som stivfrossen og han talte ikke. August gjorde det som skulde gjøres, tok Toug iland og fortøiet Baaten, øste den tør og bredte Seilet ut. Da alt var gjort strammet Edevart sig op og sa for at synes rolig: Negrene, sa du, hvad det var for Negrer?

Ja det var i varme Lande, svarte August undselig og ristet paa Hodet. Men det er det ingen Raad med nu!

Edevart vilde vel ha gaat ham litt paa Klingen og ikke sluppet ham saa billig, men hans Estime for Kameraten avholdt ham, desuten orket han ikke just

nu. Han var ikke længer voksen og sikker som under Seilasen, da han kom paa Land blev han riktig ussel, Spændingen utløstes, han begyndte at kaste op. Dette kom August tilgode og hjalp ham over den første pinlige Stund.

Er du blit daarlig? spurte han.

Nei, svarte Edevart og kastet op.

Det syntes at være langt til Folk og Hus, her var et lite Naust, men det var laaset med en Trælaas, August vilde bryte Døren op, men Edevart gjorde Indvendinger. Det blev til det at de satte sig i Ly, spiste av Nisten og ventet paa Morgningen. Edevart frisknet til, han vilde ha bedre Rede paa Kameratens forskjellige Bekjendelser, men August svarte undvikende. Edevart var vel ikke for ingenting i Sekstenaarsalderen, han kunde ikke glemme Negerpiken:

Hvad gjorde dokker med hende? spurte han.

Hvad vi gjorde med hende? Ingen Ting!

Ja men dokker var jo fire om hende?

Nei, sa jeg fire? Du skal ikke spørre. Hun var bare en Unge, saa kan du selv skjønne at vi ikke gjorde hende noget. Det var en vi møtte paa Veien.

Skrek hun? spurte Edevart.

August svarte ikke herpaa, men sa istedet: Hun var ikke større end Ragna der hjemme. Men det har sig saa i varme Lande at naar de er bare Unger saa er de voksne. De gifter sig paa Ragna sin Alder. Det er saa forunderlig med Folk i varme Lande. Saa, nu kommer Solen igjen!

August gik ned til Baaten og bar de vaateste Skind paa Land til Tørk. Han hadde bekjendt sine Synder og var en fri Mand igjen, nu skjøttet han atter sit Arbeide.

De for bort fra Øen om Natten i fint Veir. Det var ingen Vind, de maatte ro, de fik Vind og Bør igjen da de kom ut av Raftsundet.

II

Paa Markedet var megen Larm og Trafik. Her laa store og smaa Fartøier og Baater og flere kom Dag og Nat, det vrimlet av Folk mellem Husene, et Par Namdalinger hadde faat litt formeget at drikke og vilde slaas. Politi var hver til sig.

Det var baade morsomt og utviklende for Edevart at komme hit, og mens August avhændet Skindlasten drev Edevart omkring og saa paa alt. Her var Boder med fine og grove Varer, Masser av Gods i langt større Utvalg end i Lofoten. Og her var Linedansere, Veivspillere, vilde Dyr, Kilebane, Gatekræmmere, Karussel, Tatere som spaadde Folk, Utsalg med Brus og Kaffe, Verdens tykkeste Dame og Kalven med to Hoder. Og her optraadte som sædvanlig Papst, den gamle ærværdige Klokkejøden med alle de underfundige Lommer i sin Kavai. En merkelig Mand.

Edevart holdt sig en Tid i Nærheten av den gamle Jøde, ikke fordi han mente at kunne kjøpe noget av ham, men fordi de skinnende Lommeure ialfald var et herlig Syn. Hvor rik han maa være som kan gaa med saa mange Ure! tænkte Edevart.

Gamle Papst hadde likefrem slaat sig ned i Norge skjønt han kanske kunde ha været andre Steder med

større Fordel. Han hadde reist en Menneskealder i Nordland, hadde faret fra By til By, besøkt Fiskeværene, møtt op paa Markedsplasserne, han talte utmerket Norsk, kunde alle Ordene, han uttalte dem bare litt fremmed. Papst var i Grunden velset overalt, Folk kjendte den lille tykke Mand med de mange Urkjæder paa sin store Mave, han praiet Unge og Gamle og hadde Guldure for Rike og billige Sølvure for Fattigfolk. Han brukte forskjellig Fremgangsmaate under Handelen eftersom Kunderne var.

Til de Unge som hang omkring ham og saa med store Øine paa hans Stas kunde Papst si: Jeg har ogsaa en god Klokke for dig, se her, værsaagod, hold den i Haanden! Naar saa Ynglingen hadde faat vite Prisen og avvist al Tanke paa Handel spurte Papst: Hvormeget har du? Ynglingen kunde nævne Halvdelen eller endog Tredjedelen. Da opgav ikke Papst Gutten, aldeles ikke, han blev venlig og medfølende, det var som om han i dette særlige Tilfælde vilde gaa til det yterste og selv laane Gutten litt Penger for at sætte ham istand til at faa Uret, ja det hændte nu og da at Papst gav Henstand med Resten til næste Aar. Du er av godt Folk og er en ærlig Mand, sa han, du vil betale en fattig Jøde! Overfor saa stor, saa eventyrlig Tillit kunde saa Gutten paa sin Side heller ikke staa tilbake, men viste en Ærlighet som han jo ikke hadde Bruk for i det daglige Liv, han betalte næste Aar. Det hændte visst sjelden eller aldrig at Papst blev narret.

Slik handlet den gamle Klokkejøde, drev sin omflyttende Forretning Aar ind og Aar ut med den samme Ro og Værdighet. Han snøt naar han kunde, men blev han grepet i det saa rettet han godmodig sit Knep, riktignok stundom med et nyt Knep.

Han hadde et godt Øie til Spirrevipper som undersøkte kritisk et Ur og lot forstaa at de var store Kjendere — dem luret Papst av godt Hjerte. Se, de kom jo og var viktige og familiære til ham og kaldte ham Moses: Naa, Moses, har Dokker et godt Ur til mig idag? Papst tok op et Ur av Lommen og lot det ta sig ut i fuldt Lys for den Lysthavende. Se paa det! sa han. Manden saa paa det og aapnet det og spurte om det var godt. Godt? svarte Papst, jeg gaar med Maken i min egen Lomme, se selv! Og han halet en av sine egne Vesteklokker op av Lommen til Sammenligning. Saa var det Prisen. Papst forlangte drygt av alle, men av Spirrevipper som vilde forstaa sig paa Lommeure gjerne det dobbelte; blev han da bydd Halvdelen blev hans sørgmodige Ansikt likesom endda mere jordslaat over saa megen Ondskap i Verden, han tok Uret tilbake. Ingen Handel den Dag.

Men Kjøperen kjendte Papst av Omtale, han lot sig tilsyne senere, og Papst kjendte ogsaa Manden igjen. Giv mig et Bud til! sa han. Manden kunde lægge paa nogen Skillinger eller Ort, men Nei, nei og nei! sa Papst og tok Uret op igjen og viste det frem, aapnet og lukket det og stak det i Lommen.

Men da Manden gjorde Mine til at gaa gav Papst et dypt Suk over denne Verdens Ondskap og avgjorde Handelen. Han solgte med Tap, det gjorde han, det vilde føre ham til Ruin og Grav, men det fik ikke hjelpe! Da Manden hadde talt Pengene op tok Papst Uret frem og leverte det, blankt og nydelig, fin Gravering paa Kapselen, Uret tikket storartet — aa, men det var ikke det samme Ur, Papst hadde været i en av sine underfundige Lommer og fundet et andet, det saa likeens ut, men det var et billigere Ur.

Nu kunde jo Spirrevippen virkelig være noksaa gløgg og desuten hans Mistænksomhet være vaaken, han kunde gripe Papst i hans Fusk og begynde at rope op. Da rister Papst paa Hodet over sig selv og sier: Der ser vi, jeg vet ingen skarpere end du! Jeg saa det ikke selv, men du saa det! Og for at stille Kjøperen tilfreds gir han ham sin egen Vesteklokke, hvad Manden mener er en Garanti. Men han gaar bort med et tredie, et simpelt Ur!

— — —

Her paa Markedet saa Edevart igjen Armenieren, Veivspilleren fra hjemme, og Ungareren fulgte ham endda. Han støtte paa dem en Eftermiddag nede ved en Kai, de hadde tat Post paa et folksomt Strøk og gjorde Musik og Fremvisning med fuld Kraft.

De to Kamerater hadde ikke forandret sig til Ukjendelighet i de tre Aar siden de optraadte i Hjemmegrænden, bare at Armenieren nu var blit blaa ved begge Øinene og altsaa nu var blit helt blind. Stakkars Mand, og Veivspiller i fremmed Land, det var hans Skjæbne! Nogen ynkedes over ham og la Skillinger paa Tiggerguttens Skaal, Børn og Ungdom flokket sig ogsaa her om den forunderlige Lirekasse med Napoleon og hans Generaler i Guld og Farver.

Jeg kjender dem, hvisket Edevart til sin Sidemand, jeg har set dem før! Og han vendte sig direkte til Spillemanden og spurte: Er Dokker blit blind?

Ja blind, svarte Manden sørgmodig og ristet paa Hodet.

Det tror jeg ikke, sa Edevart. Nei for han hadde merket at den gode Armenier saa meget visst paa ham da han fik Spørsmaalet.

Nu traadte Ungareren til og talte høit og begyndte sit gamle Overfald paa Kameraten med Slag og haarde Støt, det gik en pludselig Rædsel gjennem Tilskuerne, de hadde sig unna og ropte til de Voksne om at træde til. Godt, Politi var hver til sig her paa Stedet, Namdalingerne var i Nærheten, de slog sine Næver i Ungareren og holdt ham i Veiret over Hoderne paa sig og skrytte umanerlig at han var et Reivebarn, at de skulde hive ham paa Sjøen. Naa, to Mand var nu ogsaa for meget for Ungareren, han sprællet en Stund imot og vilde vride sig løs, men opgav det og begyndte at bede for sig. Namdalingerne var naadige, da de hadde vundet saa totalt over ham gav de ham et Spænd i Baken og lot ham luske av. De stod og saa efter ham og lo og det var ikke Maate paa deres Skryt: at de skulde ha

gjort Hakkemat av ham, at de skulde ha matet Høns med ham! Namdalingerne vendte sig nu til den overfaldne og vilde høre hans Taksigelser. Han takket ikke, han stod og sutret og tørket sit Kind.

Har du set saa artig Blod? sa Namdalingerne til hverandre, det er akkurat som noget blaat i det!

Det er ikke Blod, sa Edevart, det er noget han kliner paa sig. Jeg har set disse Karene før.

Er det ikke Blod?

Nei. Og han er ikke blind heller, sa Edevart.

En Røst i Flokken støttet ham: Nei han er ikke blind. Jeg har set disse to Kjeltringerne paa Finmarken, de gjorde de samme Streker da for at faa os til at gi.

Namdalingerne traadte bort til Manden og saa paa ham. Er du ikke blind? spurte de.

Manden snufset og svarte: Ja blind. Geviss.

Den ene av Mændene tok op sin Kniv og hugg mot Ansiktet paa ham, og den Blinde blinket og rykket rædselsslagen tilbake. Nei han utholdt ikke Prøven. Han gav sig i største Hast til at rigge sammen sin Lire og vilde forlate Plassen. Namdalingerne gjorde ham intet, men de syntes flaue over at de ikke gjorde ham noget og at de i Grunden hadde rotet sig ind i noget latterlig som ikke var en Næve værd. De stod der forlegne og stak Hænderne i Lommen og tok dem op igjen; hadde de ikke i Virkeligheten villet hive paa Sjøen den urette Mand!

Kom dig avsted! kommanderte de. Du er jo ikke mere blind end vi.

Ja, mumlet Armenieren, næsten blind, meget blind. Kom dig avsted, hører du!

Og saaledes gik det, deres Optræden var spoleret, Armenieren og hans Kamerat forsvandt fra Markedet, de tok vel Veien indover Hadseløen til Melbo, spilte i Gaardene, gjorde Kunster og fusket sig frem med smaa Skridt. Hvad andet skulde de? De var Mennesker og kravlet, de gik frem efter sine Kaar og de levet til de døde. . . .

Nei da var det mere Oplevelse og Affærer med August allikevel. Edevart tapte ham avsyne en Morgen fra Baaten, hvor de laa om Natten, og saa ham ikke igjen før om Eftermiddagen den næste Dag. Da var han fuld og munter. Aa den August, nu hadde Sjøgutten git sig Landlov igjen!

Han kom drivende nedover Gaten hvor Edevart stod og glodde paa gamle Papst og hans Klokker, August var da lykkelig og rød i Ansiktet og talte Engelsk med sig selv. Han gik med en skinnende Guldring som han hadde kjøpt sig og hadde noget Silkestas om Halsen som sikkert var for Damer, det var ialfald Frynser paa det.

Da han fik Øie paa Edevart vinket han ham til sig og spurte: Har du faat noget Mad? Kom, saa gaar vi til et Sted som jeg vet om!

De gik til et Utsalg med Smørogbrød og varme Retter og satte sig, en Kone og en Pike forestod

Forretningen. August var kjendt her, han klappet Piken paa Armen og kaldte hende Kjæresten sin: Kom med Flasken min, Mattea! sa han. Saa vendte han sig til Edevart og bad ham forlange al den optænkelige Mat som fandtes: Det er ingen Verdens Mat for god til dig, sa han, og Mattea, Kjæresten min, vil komme svingende med det, you bet!

Og Mattea kom med Maten og Dramflasken.

Mens de spiste forklarte August hvorfor han var blit borte: Jo han hadde avhændet sine Skind til Klem, Hansen & Co. i Trondhjem og hadde saa villet unde sig et glad Døgn. Han hadde truffet nogen hyggelige Kamerater.

Edevart spurte: Hvad fik du for Skindene? Hvorledes gik det?

Storveies! svarte August, han hadde ikke tænkt sig saa utrolig meget! Og nu utviklet han videre at eftersom han var blit forlovet saa fik han kanske ikke Tid til at seile hjem igjen med Baaten.

Edevart skræmt: Jeg kan ikke seile den hjem alene.

Nei alene? Det er ikke min Mening. Jeg skal heller kjøpe Baaten.

Den var jo ikke tilsalgs?

August blaaste: Det skal du ikke gruve for!

De spiste og drak Drammer og pratet, August trallet iblandt, Edevart hadde aldrig været i saa rikt Gjestebud før. De skulde ha set denne Flothet i den fattige Hjemmegrænd!

Ja men hvad vil du ha Baaten til? spurte Edevart.

Det hadde August næppe overveiet, han vilde vel bare kjøpe den for at slippe at seile hjem med den og hefte sig bort fra Kjæresten, Angsten fra Hitreisen sat vel kanske ogsaa i ham endda. Han vilde ialfald ikke drøfte alvorlige Ting nu, han hadde sine Tanker paa Sjau og Spas. Se paa Mattea, sa han, en pen Pike! Hun er værd den tykke Guldringen jeg gav hende. Er den ikke tyk?

Den ellers saa faamælte August blev pratsom og han pratet lettere end ellers, Drammene virket, hans Tanke blev raskere, han lo med sine Guldtænder og var oplagt.

Det kom ind i Boden to unge Gutter som August vel vilde gjøre sig til for, han begyndte at fortælle fra andre Steder i Verden, fra varme Lande. I Indien for Eksempel der gik de med Ring om Smallæggen, det pure Guld, uten noget Slags Laas, smidd paa selve Kroppen, og desuten litt Diamanter og Dobber saa det skulde ringle. Men engang saa brak hun Smallæggen saa de maatte file Ringen av hende da de skulde spjelke Benet!

Kom herover og faa en Dram til Kaffen dokkers! ropte han til de to Ungdommer. Han hadde vel Trang til at dele med andre, han vilde ikke være salig alene, og Edevart var ikke meget stortærende. Skaal, Gutter! Jeg er en vidtfarende Mand, skal dokker vite, jeg har været Verden rundt og jeg skjønner godt at Calcutta og Sidney og slike Navne er

fremmede Byer for dokker. Korsom er saa sitter jeg nu her paa denne Skammel som dokker ser mig. Hvad dokker mener at jeg er kommet hit for? Med Skind. Ja. Jeg er Forretningsmand. Og saa meget tør jeg si at Skindhandel — det er ikke noget Haandverk som det blir mere Skind av. Spør bare Kameraten min som sitter her hvad for en Last vi kom med! Det er sandt, Edevart, sa han pludselig, jeg skal betale dig Hyren din!

Edevart forlegen: Det er nu ikke stort igjen, jeg har faat saa meget før.

August tok frem en tyk Lommebok og talte op Pengene og var ikke nøieregnende. Her! sa han, er du tjent med dette saa skal du ha det!

Edevart takket endda mere undselig og sa at det var storveies, han hadde faat langt mere end han skulde ha.

Ja, sa August, det er nu paa den Maaten med mig at jeg under dig det. Han ropte Mattea til sig og spurte om hun ikke hadde en Flaske til.

Nei, svarte hun.

Kom med den andre Flasken! sa han med stærk Venlighet og grep hende om Armen. Da hun ømmet sig klemte han mere til og sa: Jo indstændigere du skriker des værre blir jeg.

Lat mig være! ropte hun rød i Ansiktet.

Men han lot hende aldeles ikke være før hun lovet at komme med den andre Flasken, i det hele tat haandterte han hende med Fasthet, uten Spor av

Klis, som om hun var en ringe Ting imot ham selv, bare et av hans Ribben. Et rart Forhold mellem Forlovede. Og kom nu med Cigarer, sa han, ekstra gode Cigarer til os allesammen!

Den ene av de unge Gutter syntes at kjende Piken litt nærmere, de gjorde Øine til hverandre og ung Mattea støttet unødig ømt sin ene Haand paa hans Aksel naar hun rak efter noget paa Bordet. August merket intet, han kom høiere og høiere op, blev indbildsk og dum, blev Rikmand og Galning. Han begyndte at fortælle om et Slagsmaal ombord i en Skonnert, kanske det rene Opspind, Malayeren hadde brukt Kniv og skaaret Styrmanden næsten ihjæl, men saa hadde August kjørt en Merlespiker i Malayerens Vom —

August tidde.

Det var Dækern! utbrøt en av de unge Gutter. Men hvorledes gik det saa?

August laget sig til at utdrage den vældige Moral av sin egen Historie, han sa: Bi litt til jeg faar husket det! Hvorledes det gik! Jo han rullet rundt paa Dækket omtrent en syv, otte Ganger og reiste sig saa igjen med Merlespikeren i Maven —

Aa! sa Tilhørerne.

Ja, sa August og var selv overvældet, han ristet paa Hodet, han hadde kanske overtruffet sin egen Forventning.

Men dræpte Dokker ham? spurte Gutterne i Uhygge.

August vek tilbake, der stod nu ogsaa Mattea og hørte paa, han vilde ikke være et Udyr og en Morder: Jeg dræpte ham ikke, svarte han. En saan Malayer og Muhammedaner dør ikke av et Stykke Jern i Maven. Nei han gik med Merlespikeren i sig til vi kom i Havn til Doktor.

Hvorfor drog han den ikke ut?

Nei, ser dokker, saa vilde han ha blød sig ihjæl. . . .

Flere Historier og mangen galen Passasi utover Eftermiddagen. Tiden gik. Edevart tænkte saklig paa Tingene og spurte: Har du skrevet hjem om Baaten?

Nei, svarte August, det skriver jeg ikke, det bare jeg telegraferer, med Ekspres og Svar betalt og altsammen. Nei, la han til, vi som har været ute i Verden vi bruker Telegrafen. Mattea, lat os faa Kaffe!

Men før Kaffen kom begyndte August at bli smal og likblek i Ansiktet og maatte gaa ut. Se, den gode August var jo slet ingen Drukkenbolt, ikke Spor, han taalte ikke Brændevin, han bare slap sig løs naar han hadde saa godt Høve til det, Øieblikket førte den sorgløse Gut med sig paa Svøm. Han hadde pløiet og harvet Sjøen, han hadde ogsaa høstet den, og ved hvert Landlov saadde han sig selv paany. Saaledes var det nok. Han sa det til Overflod selv og pleiet ikke at skjule det.

Han fik mumlet: Jeg kommer straks igjen! og gik.

Edevart fulgte efter ut og sa: Du skulde komme ombord i Baaten og lægge dig en Stund.

Han svarte: Lægge mig? Hvad du mener? Nei! Hvis du lægger dig saa gaar det snart over.

August enfoldig og stivnakket: Hvad skulde gaa over? Jeg er ikke fuld. Det var den Cigaren —

Edevart: Dersom at du sov en Stund? Jeg skulde ønske du vilde det!

August stædig: Sove — midt paa Dagen? Ikke Tale om! Nei August var uimottagelig for slike nye Ideer, og han var som andre fulde Folk aldeles ikke fuld, han var absolut ædru, mæktig ædru, det var bare den elendige Cigaren —

Han kviknet forresten fort til derute, fik igjen Farven i Ansiktet og stod støt paa sine Ben. De gik begge ind igjen.

Der møtte dem et Syn: den Pokkers Unggut og Mattea stod opi en Krok og klemte hverandre aapenlyst!

Dette Syn var nu Skyld i at en Skammel pludselig fløi i Taket og faldt ned paa Bordet og knuste Kopper og Glas. Det var det første. Derpaa rykket August til sig en Brødkniv paa Bordet og gjorde et Hop over til Parret i Kroken. Det virket med ett: Unggutten beljet i Rædsel, slap Damen og fløi paa Dør; i samme Nu løp hans Kamerat efter. Det blev litt tomt i Boden, der var ikke nogen at gaa løs paa, August blev staaende der og se paa sin Kjæreste, en avvæbnet Sverdsvinger, en Dot, maalløs og dum.

Det var ikke noget! sa Mattea og prøvet at smile.

Vertinden steg litt ræd ind fra Kjøkkenet og forlangte Ro i Huset. Hun viste ikke bent frem ut en Mand som August, den gode Kunde til hendes Smugbrændevin, men nu skulde hun bede ham om at være saa snil at betale og gaa. Han kunde komme igjen siden. Lat mig faa Kniven! sa hun.

August saa jo endda ut som om han vilde utrydde en og anden, men gav litt efter litt efter, han var nu heller ikke paa Bjørnejagt, han leverte sin seirende Sabel til Konen.

Mattea talte igjen: Det var ikke noget, forstaar du, jeg kjender ham bare, han er fra Ofoten, Søn av en Skipper, han heter Nils.

Ja men —? stammet August.

Vi gjorde ikke noget, vi bare snakket, vedblev Mattea. Vi ikke saa godt som gjorde nogen Ting.

Kysset han dig ikke? Jeg saa det.

Nei, nei, er du gal! ropte Mattea. Det var bare Narri. Tilslut talte Mattea som om hun næsten ikke hadde været der i Kroken med Nils idag, og dette forvildet og sløvet August meget. Vel nok, han hadde bare nogen faa Øine i Hodet, i Høiden to Øine, men han saa da med dem! Imidlertid puslet Mattea omkring ham, snakket ydmykt for ham og fik ham til at sætte sig igjen mens han betalte. Da han ordet til hende om en ny Flaske til at ta med sig saa fik han den, og da han tok omkring hende

og bad om en liten øm Gunst saa fik han den ogsaa, kortsagt, Mattea kunde ikke være kjærligere end hun var. Det syntes ogsaa at bringe August Lise.

Men da han reiste sig og skulde gaa drog vel Sinnet atter paa ham, han forlangte at hun skulde avsverge Nils og alle andre i Verden —

Ja! skyndte hun sig at svare. Ja det skal jeg, det kan du tro!

Ja for hvis ikke saa kan du komme igjen med Ringen, sa han.

Hun lot som hun vilde drage Ringen av og begyndte saa smaat at graate. Denne Eftergivenhet hos hende gjorde vel August merkelig godt, han var ikke langt fra at taares selv og sa: Du kan ha Ringen saalænge! Er det ikke saa, spurte han Edevart, at hun nu har lovet mig Troskap og Hengivenhet for evig?

Edevart følte sig vel æret ved at spille en Rolle med og svarte: Jo det har jeg været Vitterlighetsvidne til.

Ja, det kan du dø paa! svarte Mattea ogsaa og graat rørt. Jeg skal saavisst ikke se paa ham et Minut mere i denne Verden!

Saa kan du ha Ringen! gjentok han rundhaandet.

Men Edevart maatte vel ha fundet hans Forlovelse litt usikker, da de stod paa Telegrafkontoret spurte han stilfærdig om det ikke muligens var bedre at vente med Telegramet til imorgen? Eller hvad synes du selv? la han til, ræd for at krænke en Mand som hadde været rundt i Verden.

Nei nu kjøper jeg Baaten, svarte August avgjort. Du hørte vel hvad hun lovet!

Men hvorledes skal jeg komme hjem igjen?

Paa Dampskibet, svarte August. Han kludret paa mange Blanketter imens, fik endelig Telegramet færdig og leverte det med Svar betalt. Han var blit nogenlunde ædru.

Bar det saa ombord i Baaten med August til Søvn og Ro? Nei og atter Nei, han var fri Mand, hadde Tiden for sig og Penger i Lommen. Ikke saa at han nu aktet at strø om sig med sin Rikdom og kjøpe unyttige Ting, men han vilde for Eksempel koste paa sig en sort Klædestrøie som han kunde ha til Brudgomsplag, endvidere hadde han i lang Tid trængt en Revolver —

Hvad er det? spurte Edevart.

Vet du ikke det? Til at skyte med. En Pistol.

Var det ikke bedre med en Børse? Nei jeg vet ikke.

Nei. Den kan jeg ikke ha i Lommen. Jeg skulde bare hat en Revolver istad istedet for den Kniven, saa skulde du ha set! August utviklet videre at det var forskjellige Ting han manglet: her brukte han en Urkjæde som Forgyldingen var gaat av, i Utlandet vilde ikke den mindste Kaptein eller Styrmand ha slikt paa sig — væk med det og en ny istedet. Han vilde vise Mattea hvad Mand han var! Han hadde ogsaa opdaget et Trækspil i en Bod, det var med to Rækker Tangenter og svære Silkestropper, aa et overhændig Spil, det tiltalte ham.

Men kan du spille? spurte Edevart.

August svarte overlegen: Ja hvad du tror?

Edevart trodde ikke, han tvilet. Men det var da Pokker til Kar den August hvis han endog kunde spille!

Edevart tænkte ikke paa at kjøpe saa gromme Ting som Kameraten hadde regnet op, men ogsaa han hadde Planer: en Skjorte i flere Farver og Snøring i Brystet, en Lue med lakeret Skygge, det kom an paa hvad han fik Raad til. Et Kjoletøi til hver av Søstrene maatte han ha med hjem, de Smaa pleiet at takke i Haanden naar de fik noget og var stumme av Undseelse.

Da Edevart hadde lagt sig om Kvelden kom August ombord og krøp under Seilet han ogsaa. Han hadde meget riktig kjøpt baade Trækspillet og Guldkjæden og han bydde Edevart en Cigar av en fuld Kasse.

Kjøpte du Trøie? spurte Edevart.

August slog sig paa Knæet og ropte: Det glemte jeg! Jaja, det er ikke forsent imorgen. Forresten, sa han, var dette et elendig Marked imot hvad han var vant til, en Revolver var ikke at opdrive.

Om Morgningen gik han paa Land med den Besked at han vilde op og kjøpe Trøie og saa komme igjen, for det var siste Markedsdag. Godt, Edevart biet, men August kom ikke. Han bidde til over Middag, saa gik ogsaa han paa Land og begyndte at drive omkring. Han stanset som sædvanlig hos Urjøden.

Hvor er du ifra? spurte Papst.

Edevart svarte.

Hvem sin Søn er du?

Edevart nævnte sine Forældre, men Papst kjendte dem ikke. Han spurte hvad Gutten gjorde her, hvor gammel han var, hvad han hette, om han skulde til Lofoten til Vinters, og Edevart gjorde Rede for sig. Færdig med det, Papst snudde sig til andre.

August var ikke at se. Edevart gik til Matteas Utsalg, August hadde været der to Ganger idag, men var gaat igjen, han var spillerny og fin, i sort Klædestrøie og Guldkjæde, fortalte hun. Edevart biet paa ham en god Stund her i Utsalget, men gik saa ut igjen.

Kjøpmændene drev nu paa og pakket ned sine usolgte Varer og rustet sig til Hjemreisen. De vilde sælge Edevart utallige Ting til Spotpris, et Halstørklæde, et Par Sæler, en Langpipe. Kom og se før jeg pakker det ned igjen, værsaagod, her er en Barberkniv av første Sort, du trænger den alt, ser jeg, ta den for hvad du vil gi, for næsten ingenting! Edevart var begyndt at dunes godt paa Kinderne og han kjøpte Kniven, men han var dypt rød og undselig.

August kom ombord om Kvelden. Ja han var fin i den nye Trøien, men hans Humør var sunket, hvad det nu kunde komme av, litt droges han vel ialfald med Efterveerne av sin Rus. Edevart spurte

straks om han hadde faat Svar paa Telegramet? Nei. Om han hadde hørt efter? Nei, ikke det heller.

Edevart saa paa ham, det Blaa i hans Øine var likesom blit tyndt og utflytende og hans Ansikt var gustent. Edevart ordet om at Kameraten nu burde lægge sig.

Jeg kom borti nogen Karer som spilte Kort, sa August.

Naa, og saa tapte du?

Ja det var nogen Djævler. Men forresten saa tapte jeg ikke meget. Hvad jeg skulde sagt: har du lett efter mig idag?

Ja. Og jeg spurte hos Mattea ogsaa.

Naa. Hvad sa hun?

Du var fin, sa hun. Med det fineste hun hadde set nogen i Verden.

Ja, sa August dertil, naar jeg kjøper noget saa er det av bedste Slag!

De talte om Prisen paa Guldkjæden, det var en grov Pris og Edevart vilde se den engang til. Det fik han ikke. Nei, sa August, og jeg var tilfreds jeg aldrig hadde kjøpt den, for nu er den borte.

Borte? Bortspillet?

Men jeg har Uret mit endda, sa August og snudde sig bort, han skalv litt i Munden.

Du skulde lægge dig, sa Edevart.

August overhørte det igjen. Han var kommet til det at det ikke længer smakte godt at lægge sig, han var forranglet og dypt motfalden.

Men da Edevart vaaknet om Morgningen hadde Trætheten allikevel overmandet Kameraten, han sat ute paa en Tofte i Baaten fuldt paaklædt og sov, graa som et Lik.

Fartøier og Baater hadde alt i Graalysingen forlatt Havnen, et lite Dampskib laa ved Kaien og tok ind Passagerer og Kasser med Varer. Edevart kunde ha villet gaa ombord han ogsaa, men avgjorde med sig selv at han først vilde skynde sig iland og spørre efter Telegramet. Det var kommet, han fik det utleveret og løp ombord med det. August sat paa samme Tofte, han var vaaken nu, han holdt paa at tælle Pengene sine.

Her er Telegramet, sa Edevart.

August svarte: Naa. Jeg gir ikke om det.

Vil du ikke se hvad som staar?

Nei. Hiv det paa Sjøen.

Du er tosket! mente Edevart ærbødig. Han saa over til det lille Dampskib og sa: Ja er ikke det den Dampen jeg skal fare hjem med?

August sukket bare og sat tankefuld.

For jeg har ikke mere at være her efter, vedblev Edevart og begyndte at samle sammen sine Smaapakker.

Det haster ikke, sa August.

Haster det ikke?

August rev pludselig Telegramet op og læste det eller lot saa. Det var det jeg skjønte! utbrøt han straks. Han Karolus mener han kan forlange Skampris for Baaten, vil du bare se!

Edevart stavet og læste i Telegramet han ogsaa og forstod ikke rettere end at det var en rimelig Pris, det var en ny Ottring med Utstyr. August sa: Nei saa skal vi heller seile Baaten hjem igjen begge to og levere den!

Det var noget helt andet og var ikke Edevart imot, langtfra, August var kommet ned paa Jorden igjen og var blit fornuftig.

Han kom ut paa Dagen endda mere ned paa Jorden, han blev saa at si trykket flat: Mattea var reist! Da de to Kamerater kom og skulde faa sig litt varm Mat stod Boden tom, i Kjøkkenet var bare nakne Vægger og en kold Kokeovn, Konen borte, Mattea borte.

August utbrøt idiotisk: Hvad — har du set slikt!

De maa være reist, mente Edevart.

August: Reist? Nei. Lat os gaa ut og finde dem!

De gik ut og lette, og August bar endda paa Trækspillet, for han vilde ha spillet for Mattea. De kunde ikke høre efter hos Naboerne, der var ingen Naboer mere, næsten alle Boder var forlatt, de gjennemsøkte hele Markedsplassen og traf næsten ingen Folk, de gik til Kaien, nu var ogsaa det lille Dampskib seilet.

August, den svekne Gut, tok sig nær av det saa han maatte trøstes, han stanset nu og da og bare stod stille. Edevart sa: Jaja, men det var kanske det bedste for dig, jeg vet ikke, men naar hun var en slik en —

August svarte ikke.

Edevart ropte pludselig: Men saa for hun jo med Ringen!

Hvor var hun ifra, vet du det? spurte August mørk.

Nei vet jeg det! Vet du det ikke selv?

Lykke paa Reisen med Ringen, det er ikke det værste med den, sa August. Men hun fik Uret mit igaar.

Edevart himmelfalden: Du spøker vel!

August spøkte ikke, han fandt sikkert ingen Moro i noget av dette, han var godt døivet. Det var Edevart som maatte sørge for det nødvendigste til Niste til Hjemturen og i det hele tat være Føreren igjen, den anden var ikke til noget.

Og Augusts Elendighet øket nu av den naturlige Grund at de fik strengt Arbeide. De hadde rimelig Bør over Hadselfjorden, men saa hørte den op og de maatte ro med de svære Ottringsaarer gjennem hele det lange Raftsundet. For August var dette en dryg Paakjending, han rodde sig vaat av Sved og vrængte av sig det ene Plagget efter det andre, og da de omsider skulde ha Kveldsmaten la han sig bare bakover i Baaten og orket intet.

Har du ikke en Dram at ta dig? sa Edevart. Jeg har hørt at det skal hjelpe.

Men August var ingen Dranker, han kunde ikke sætte sig istand igjen efter en Rus med nye Drammer, tvertimot, han kunde ikke tænke sig den Utvei uten Væmmelse.

Pludselig spør August: Hvad skal jeg hjem igjen for?

Efter en Stund svarer Edevart: Hvad vi skal hjem igjen for? Vi skal nu for som først levere Baaten.

Ja det kan du si, men ikke jeg.

Hvorledes?

August letter sig paa Albuen og svarer i Desperation: Jo det skal jeg fortælle dig: jeg kan ikke betale Leien.

Edevart en lang Stund stum, men August prater nu videre, prater tosket og ophisset: Hvad du ser paa mig for? Det er som jeg sier: jeg har ikke til Leien.

Edevart dristet sig til at si: Og du som endda vilde kjøpe Baaten!

Ja, svarte August, men det var da. Forstaar du ikke det? Dengang kunde jeg baade ha kjøpt og betalt den.

Det tror jeg ikke, kunde vel Edevart ha sagt, men han tidde. Hvad skulde han mene om Kameraten? Han hadde vel sin Mistanke, den gode August hadde slaat for stort paa. Hvad kunde han alt i alt ha tjent paa Skindlasten? Ikke saa svært meget, ingen Rikdom, bare en tyk Lommebok med Enkeltdalere, det var ikke til at leve Resten av Livet for med Guldkjæde og Fingerringer.

Har du Penger igjen? spurte August.

Jeg? Hvad kan jeg ha!

Ja du maa hjelpe mig. Du skal faa Nytrøien min.

Det har jeg ikke nok til, sa Edevart.

De talte hans Penger og August sa: Det er nok. Du kan ta Trøien!

Edevart: Du kan da ikke gi bort Trøien din!

August letsindig og rundhaandet igjen: Du trænger den bedre end som jeg.

Han vilde nu komme tilbake noksaa ringe fra sin Færd, og hadde han engang ment at kunne hovere over Gutterne derhjemme saa var det nu forbi. Allikevel begyndte August saa smaat at faa sit Humør tilbake, han var foreløpig reddet fra den værste Knipe og kunde betale Baatleien, og han hadde sin Guldring og sit Trækspil i Behold, det var ikke det daarligste at hævde sig med i den fattige Grænd, Angust fik pludselig Matlyst og sa at han vilde prøve Markedsnisten. Jo August rettet sig op. Da de ut paa Morgningen kom ut paa Vestfjorden fik de ogsaa god Bør hele Veien og slap at ro.

Hvad skal du finde paa i Sommer? spurte Edevart.

Det blir vel noget, svarte August kjæk. Hvad du spør for?

Jeg vet ikke hvad jeg selv skal gjøre, svarte Edevart.

August faldt i Tanker, han var Halskar og hadde intet at utrette nu i Baaten, han saa ut som han duppet. Hvad jeg skal gjøre i Sommer? sa han saa. Naa, du gruver for mig, Edevart? Det skal du ikke vør?

Edevart var vel ikke saa sikker paa at hele Verden laa aapen for Kameraten til Sommeren, han tidde.

Pludselig begyndte August at vaske Hænderne sine i Sjøen og efterpaa tørke dem saare nøie paa Buksen, saa grep han Trækspillet, stak Fingrene i Silkestropperne og spilte en strykende Mars. Edevart kunde ikke tilbakeholde et Utrop: Det var da Mirakels saa du kan spille!

August spyttet i Sjøen og svarte: Du gjør ikke at bære det utover derhjemme!

Edevart var dypt imponeret av sin Kamerat, han hadde aldrig nævnt at han kunde spille, han var merkeligere end andre Mennesker, en Galning og en stor Daare, men en Støver. Kunde nogen bli klok paa ham? Hadde han ikke opført sig utrolig usselt paa Utturen og graatt av Rædsel for en Haglstorm! Og hadde han ikke tilstaat mange Synder og Misgjerninger fra sit omflakkende Liv! Men her sat nu denne samme Mand og spilte den nydeligste Musik til Dans og det største Bryllup, og han sang en engelsk Sang paa Vers bakefter. Han hadde store Gaver.

Jeg har spillet baade for høi og lav i mine Dager, sa August.

Hvor har du lært det?

August overhørte Spørsmaalet og vedblev: Engang spilte jeg for en Konge.

Det sier du ikke!

Kongen i Bakindien. Han var sort og hadde Hugtænder, det stod flere Tusen Manddrabere omkring ham, men han og jeg kom godt ut av det med hverandre. Spil en Dans for mig, August! sa han.

Hvad han hette?

Caphavaripeilinglog.

Hvad for Slag? Det var da ovselig!

Ja det hette han, sa August stolt. Caphavaripeilinglog. Og der skulde du ha set nogen Ringer i Ørene paa ham: de hang like ned paa Akslerne hans og var av Menneskétænder av alle hans Fiender. Jeg forærte ham Trækspillet mit.

Gav du bort Trækspillet dit?

August smilte lurt: Naa, det skal jeg si dig, Edevart, at det gjorde jeg ikke for ingenting. Jeg fik mange Kister fulde.

Edevart blev tom i Ansiktet av Uforstand: mange Kister fulde av hvad for Slag?

Det skal du ikke spørre om, for jeg er ikke av dem som vil skryte med det, svarte August. Heller ikke vil jeg at du skal bære det utover Bygden. Men Kistene de staar igjen i Hovedstaden i Bakindien til jeg kommer og henter dem.

Edevart: Det er da ikke sandt noget av dette?

Hvad som ikke er sandt? Har jeg løiet for dig før? Vil du tro mig naar du ser disse Nøklerne? spurte August og tok en diger Nøkkelhank op av Lommen. Der var otte Nøkler og en Korketrækker.

Edevart maalløs. Ogsaa dette hadde August fortiet hele Tiden at han hadde otte Kister staaende i Bakindien. Det var endog første Gang Edevart hadde set Nøklerne. Han gav sig over.

III

Det var saa i den fattige Bygd at alt laa i Dvale. Det var ingen Foretagsomhet, ingen Fremfærd hos nogen, Menneskene levet fra Haanden til Munden. De smaa Jordlapper var med Græs, med Potet og Byg, Buskapen gik om Sommeren i Utmarken og stod om Vinteren paa Baas, det var saa evig og uforanderlig. Børn lærte det samme som deres Forældre kunde, intet mindre og intet mere, og Dagene gik, Livet gik. Naar Mandfolkene hadde rodd Lofotfisket om Vinteren og berget den lille Avlingen ind om Høsten saa hadde de gjort sit, den øvrige Tid var uten Betydning, hvad skulde de ta sig til, hvad var at gjøre? Aa de var saa late, til Bunden Dagdrivere, de drog sig fra Stue til Stue og pratet med hverandre, ledige, søvnige og sultne. De gik til Kirke for at spørre Nyt.

I Nabobygderne hadde de en liten sikker Indtækt hver Vaar naar Jakter og Jækter kom fra Lofoten lastet med Fisk som skulde tørkes paa Bergene langs Strænderne. Det blev en vakker Skilling til Mel og Kaffe naar Børn og Voksne gik ut paa Bergene og arbeidet med Fisken og tjente litt hver. Her i Bygden var intet gjort for at renske Tørke-

plassen for Lyng og Græstorv og gjøre den skikket til Bruk. Det var en Skam og en Usselhed over al Forstand, og August, Sjøgutten, lot en Dag et Ord falde om Saken: hvad om de gik ut og flekket Bergene for det tynde Torvtæppe? De kunde møtes alle Mand fra Grænden og gjøre Arbeidet paa nogen faa Dager, August selv vilde være med.

Han fik intet Svar. De vendte sig fra ham Menneskene og mumlet sig imellem og ruslet videre, August skulde ikke lære dem noget! Karolus, Manden med Ottringen og gift med Ane Maria, fandt ikke Saken umulig: hvad andet hadde de gjort i Nabosognene end en Gang for nogen Aar siden at gaa mange Mand ut paa Klipfiskbergene og renske dem? Derved hadde de skapt sig Tørkeplasser for al Eftertid. — Det er ialfald for sent for iaar, svarte de ham. En anden viktig Indvending var at her fandtes ikke en Mand i Bygden som hadde Kjendskap til Fisketørking og kunde forestaa Arbeidet, hvad skulde de saa med Tørkeplassen? August erklærte at han kunde tørke Fisk. — Du? sa de. — Jeg har været paa New Foundland, svarte han. — Hvor har ikke du været! sa de.

August kom ingen Vei.

En Eftermiddag — en fin Søndagseftermiddag først i Juli, da Mandfolkene gik og biet paa Olsok for at begynde Slaatten — den Eftermiddag hændte noget: det lød pludselig Musik fra Karolus' Laave. Hvad — Musik? Var de to Veivspillere fra fjerne Land

kommet igjen? Børn sprang til Stedet fra alle Kanter, de saa August og Edevart sitte der, og August hadde sit Trækspil med Silkestropper og Guld og Farver. En høi Musik strømmet ut fra en dobbelt Række Tangenter og to Basser, Augusts Fingrer hadde ingen Hvile. Nu kom de Voksne løpende, de var netop hjemvendt fra Kirken og hadde tænkt at sove, det blev ikke noget av, Karolus kom, det blev fuldt Hus, alle gapte. Den August hvad var han gjort av! Da han sang og spilte en overvældende Vise om Piken i Barcelona var alle rørt.

August gjorde en Stans og tørket sig over Øinene. Han kan mere end som vi! sa Karolus. — Hvor har du lært det? spurte de ham. — Det svarte han ikke paa. Efter en Stund pakket han Spillet ned i sin Æske og det nyttet ikke at de bad ham spille mere.

Det var flere av Mandfolkene som hadde hørt Trækspilmusik før baade i Lofoten og i Finmarksbyerne, men ingen hadde ventet noget saa merkelig av August. Han hadde nu gaat her iblandt dem i Aar og Dag og ikke nævnt et Ord om det, han var altsaa ikke al der man saa ham, Gud vet om det nu ikke ogsaa var sandt alt det han fortalte fra sit Liv, Rub og Stub, alle Utroligheter som de hittil hadde holdt for ren Løgn? Fra nu av saa alle med andre Øine paa ham, ja han blev ikke helt uten Mystik for dem. De hadde ikke endda set hans indiske Nøkkelhank, det hadde de ikke, men de hadde set den dobbelte Tangentrække paa hans Spil, og

det var ikke til at fatte at han hadde Fingrer til dem begge. Hvor hadde han lært Kunsten? Kanske paa en usædvanlig Maate, kanske av selve Mørkets Fyrste!

Edevart var stille stolt av sin Kamerat og stod ikke i Lyset for ham. Edevart gik til Karolus og sa: Der sat han nu og spilte som Dokker alle saa. Men jeg har set og hørt mere storveies Ting av ham. Nu vil han at vi skal flække Bergene.

Ja, sa Karolus.

Saa vil vel du gaa med?

Ja.

Naa. Saa skulde jeg si at det blir imorgen. —

De møtte op mange Mand, endog den vrangvise Teodor. Naar Karolus, Baateieren, var villig kunde heller ikke de andre undslaa sig længer, og da Arbeidet om en Ukes Tid var endt følte alle sig tilfredse. De hadde nu Tørkeplass til flere Tusen Fisk, til al den Last som de med Rimelighet kunde vente at faa ind i Polden paa en Gang.

August sa til Edevart: Nu skal du og jeg faa god Fortjeneste til Sommeren, gruv ikke for det!

Om Vinteren skipet Edevart sig til Lofotfisket i Karolus' Lag og August fulgte med som Passager. August var den som skulde utbyde den nye Tørkeplass og stille sig selv som Arbeidsformand. Han var med sine Guldtænder og sin Guldring ingen almindelig Fisker, desuten hadde han laant den sorte Klædestrøie tilbake av Edevart og saa velhavende

ut, aa August var ingen daarlig Utsending. Han hadde ogsaa Held med sig. Da han hadde rodd omkring til Fiskefartøierne en Ukes Tid og talt med Skipperne fik han Tak i en som maatte sies at være et Fund, en Bondeskipper fra Hardanger, han eiet baade Fartøiet og Lasten selv, en praktfuld Kar med sort Helskjæg og Haarkjæde med Guldlaas paa Brystet; han viste sig forresten siden at være noget av en Selskapsmand og Ranglebror. Med denne Mand kom August i Forhandling, han blev utspurt og maatte gjøre god Rede baade for sig selv og for Tørkeplassen, men det endte med Kontrakt og Underskrifter. Haringen hadde med sig en Masse Kringler, en Tønde Brændevin og et helt Skott i Vengen fuldt av Nøtter, alle disse Goder var til Bergarbeiderne. Skipperen hette Skaaro og Jakten hans «Maasen».

August blev om Vinteren ombord i Haringen og gik Skipperen tilhaande med Fiskekjøpet og ellers forefaldende Arbeide som at avløse Fiskeflækkeren naar det trængtes, ogsaa det kunde August. Han hadde vel ikke større Betalingen, men han hadde Kost og Logi, og August saa ikke saa fattig ut at han trængte Skillinger for hver Ting han gjorde, han var mere som en Gjest paa Besøk. I de lyse Sommerkvelder sad han og spilte Kort med Skipper Skaaro og vandt og tapte Nøtter, han kunde ogsaa drikke en Dram for Selskaps Skyld, men avslog altid at gaa videre. En stø og akkurat høvelig Klip-

fisktørker, intet syntes at være iveien med ham. Naar han fortalte om sine Oplevelser i fremmed Land modererte han de drygeste Historier, og Skipperen som bare kjendte Hardanger, Bergen og Lofoten lyttet interesseret til.

En Tid efter Sommermaal var Lofotfisket endt og «Maasen» lastet sin siste Fot. Edevart kom ombord for at lodse Fartøiet over Vestfjorden, det skulde han bare ha en Slik og Ingenting for, men han fik rikelig med Mat. En berømmelig Vaarnat med Solskin og sakte Bør seg «Maasen» ind i Polden og tok Trosse i Land. Det stod Folk paa Haugene omkring og saa det stolte Syn.

— — —

Utvaskingen begyndte med Skjenk og Kringle til alle som en, August gik rundt med Flasken og Edevart med Kringlerne. Vaskingen blev meget høit betalt fordi det var et tungt og griset Arbeide, saa meget for 120 Fisk, et Storhundrede. Det var Mænd som hev Fisken op fra Lasterummet, den blev saa lempet ned i Baater og ført til Land, her stod Mænd og tildels Kvinder til Knæs i Sjø og vasket Fisken, det gjaldt at fjerne alt størknet Blod og den sorte Bukhinde og faa hvit Vare. Naar Fisken var ren blev den baaret bort paa to Mands Baarer og fordelt utover Bergene. August med Edevart ved sin Side forestod alt oppe fra «Maasen»s Dæk, de hadde Overblik, ropte nu og da ned i Lasten, pekte og dirigerte Baatene. Karolus med sin Ottring tjente nu

dygtig med Penger, han kunde føre et Storhundrede om Gangen i sin svære Baat. Skipper Skaaro var ofte paa Land og saa sig omkring paa Bergene og skjemtet med Kvindfolkene som vasket. Hans Spøkefuldhet blev vel optat.

Nogen Dager efter var Lasten utvasket og «Maasen» blev spylet gullende ren. Fisken laa nu i smaa Hauger utover Bergene og bare biet paa at de siste Sneflekker skulde braane. Og saa tok Tørkingen til.

Hver Morgen begyndte med Dram til Mændene, Børn og Kvinder fik en Kringle eller en Næve Nøtter, men ingen Dram. Aa det var et mildt Brændevin, det smakte saa lite stærkt av det, Skjenken var bare Tegn paa godt Forhold og var Skik og Bruk ved alle Tørkeplasser. Edevart gjorde sig tilvens med mange Smaa ved at stikke til dem en ekstra Kringle eller nogen faa Nøtter i Smug, de gik til Dagsverket med Liv og Lyst efterpaa og gjorde ingen Indvendinger. Naar saa Fisken var spredt var det Middag og en Times Hvil, saa blev Fisken snud og laa med Rygsiden op nogen Timer, hvorpaa den samledes sammen igjen tilkvelds. Det vrimlet med Folk utover Tørkeplassen.

Alting gik nu regelmæssig, bare avbrutt av Helgedager og en og anden Regnveirsdag da Fisken stod i Stabler og ikke blev rørt. Skipper Skaaro hadde allerede i Lofoten sendt hjem igjen som overflødige de Folk han hadde med sig sørfra, Fiskeflækkeren og den anden Mand, da de vilde bli uten Arbeide

hele den lange Sommer, selv begyndte Skaaro at reise i Besøk til Skipperne paa de omliggende Tørkeplasser og August og Edevart var alene ombord. De gjorde i Grunden god Ret for sig og drev ikke Dagene bort: mens August kokte Maten og hadde Opsynet med Fisketørkingen malte Edevart Fartøiet og skrapet og oljet Mast og Baugspryd; naar det knep med at berge et Parti Fisk for Regn gik de begge i Land og arbeidet som Karer. Naar Skipperen kom hjem en Snartur fandt han ingen ledig, han blev mere og mere tilfreds med sine to Nordlændinger, dertil bidrog nu ogsaa at August hadde foræret ham sin Guldring. I Haringens Øine var dette en overhændig Gave, men August som var en godmodig og rundhaandet Sjøgut syntes ikke det var noget videre. Skipper Skaaro roste sin Tørker i alle Nabobygder og gjorde ham navngjeten.

Skipperen kom hjem en Eftermiddag fra et av sine Besøk paa de fremmede Tørkeplasser og var lystig og glad og tilfreds med Livet. Han hadde en Plan om at holde et Selskap for et Par av sine Venner, det skulde bli Mat ombord og Dans paa Land, August blev bedt om at skaffe Spillemand. August nikket hertil med et lite Smil. Han maatte ogsaa finde den største Laave og nogen at danse med. August nikket igjen. Men Mat, ferskt Kjøt nu naar Sjøfuglen var fredet og Skogsjagten forbydd? August pekte paa en Buskap oppe i Buskskogen og sa: Der er nok at vælge imellem!

De hadde ikke fast Gjæter paa de nordre Gaarder og deres Buskap kom ofte og beitet langs Tørkeplassen. Nu var Sauene i godt Hold og Skipper Skaaro sa til den unge Kone Ane Maria om at faa kjøpe en Gjeldvæder til Ferskmat, for han skulde ha Selskap. Ja hun skulde snakke med Karolus om det. Næste Dag kom hun med Lov fra Karolus, og Skipperen bad hende da følge med opi Marken og vise ham Dyret. De gik, og Ane Maria blev ikke borte mere end som en liten Stund, hun kom alene tilbake ophisset og andpusten og tok fat paa Fisken igjen. De andre Koner og Piker gjorde Miner til hverandre og syntes at more sig. Fandt du ikke Sauene? spurte de hende. Hvor gjorde du av Skipperen? Han var nu vel aldrig efter dig? — Ane Maria svarte ikke. — Skipper Skaaro kom en Stund efterpaa fra Marken og gik straks ombord. Han satte sig til at bake det ene Øiet sit med koldt Vand.

Det var August som maatte kjøpe Væderen og være Mellemmand igjen. Det faldt ham forresten ikke vanskelig, baade Karolus og Ane Maria lot som ingenting og solgte ham Dyret paa første Ord; Karolus laante ogsaa ut sin Laave til Dansen.

Det blev et fornøielig Lag med god Stemning og Skjenk og Kringler, men til dem, som heller ønsket det, Vin fra Handelsmanden. De fremmede Gjester var to yngre Skippere, Damerne unge Koner og Piker i Grænden og Spillemanden var selve August med sit Trækspil. Det var en stor og sjelden

Hændelse at faa August til at sætte sig ned og spille vidunderlig paa den dobbelte Tangentrække og de to Basser, det blev Musik som til Bryllup, og selv de tre Skipperne hadde ikke hørt Maken.

Saa gik vel alt utmerket? Ja, men Edevart hadde det ikke godt. Nei for nu var jo Ragna der, lille Ragna som var blit en stor og pen Pike i alle Maater, ja hun var jo der og Skipperne kappet om at faa danse med hende. Og selv en Mand som Karolus moret sig ikke særdeles naar han maatte se paa at Ane Maria danset og danset saa uendelig med Skipper Skaaro og ikke sat over en eneste Gang. Hvad var at gjøre med det! Hun var ung og sund, hun likte vel at være i Vinden og bli eftertraktet net som dengang hun endda var ugift Pike, kanske fandt hun ogsaa at Haringen var en stor Svinger i Dansen, stærk som en Bjørn til at lette hende. Hadde det ikke ogsaa sin Betydning at samme Haring bukket og takket hende for hver Dans, hvad hun var uvant med og ikke engang hadde oplevet da hun var Brud!

Skal vi ikke gaa utenfor og kjøle os? spurte Skipper Skaaro. — Nei, svarte hun, det tror jeg ikke. — Jeg har en liten Vinflaske i Lommen, sa han. — Jeg gir ikke om det, svarte hun.

Saa gik Skipperen selv utenfor og stod ved Væggen. Dit kom nu ogsaa Olga med Perlebeltet. Hun var egentlig fra Nabosognet, men var kommet hit i Tjeneste hos Handelsmanden, hun var liten og brun-

øiet og som en Vidje i Dansen, men ikke netop pen. Hvad gjorde det? Hendes Næse var formeget op, men hvad gjorde det! Skipper Skaaro blev staaende og snakke med hende en Stund, han skjenket hende Vin av sin Lommeflaske og saa paa Perlebeltet hendes og klemte paa det og hadde aldrig set noget nydeligere.

Nu sat Ane Maria over derinde og saa alt i ett mot Dørhullet, tilslut begyndte hun at danse med sin Mand, men det var ikke det samme, han trampet, han bukket ikke og takket, hun hadde mangt at utsætte paa ham. Hvor hans Hænder var kolde endda det var varm Sommernat, hvor de var vaate at ta i, det kom vel av de mange Drammer han hadde faat, hans Pust var det rene Brændevin, og han dæmpet ikke Lukten ved at tygge brændt Kaffe, slik som Haringen hadde gjort.

Skipper Skaaro kom ind med sin Dame, med Olga med Perlebeltet, de danset nu idelig, de var ikke av Gulvet, de stod aldeles ugeneret over midt paa Gulvet og ventet paa næste Dans, Skaaro var gal og oplagt, naar han danset som bedst ropte han i Herlighet til Spillemanden om mere: Gjør den lang! ropte han, tøi den ut, til det dobbelte!

Aa for en ordentlig Moro!

Men nu maatte Spillemanden puste paa, hans høire Tommel var blit hvit og numen i den trange Silkestrop, de to fremmede Skippere tok op en Dalerseddel hver og gav ham i Spillepenger. De sa at det

var ikke formeget og at de aldrig hadde hørt slikt Spil. Ogsaa de vilde vite hvor han hadde lært det, men det svarte han atter ikke paa. I Pausen tændte Skipperne sine Piper og talte med Damerne, Edevart gik rundt med Skjenk.

Hvorledes det nu kom sig eller ikke — det begyndte at lukte Røk. I den halvmørke Laave med Lys bare fra Dørhullet var ingen Ild at se, men Røklukten tiltok. Alle snuset og saa sig om, Skipperne holdt hele Haanden over sine Piper og lot dem gaa ut. Med ett slog et Bluss iveiret fra Høistaalet tilvenstre, Vand! blev det ropt, Vand! Kvindfolkene skrek, Karolus og hans Naboer sprang ut og over til Stuerne efter Bøtter, der blev stor Forfjamsing, Edevart laa alt som en Strek nedover Veien til Fjæren for at komme sig ombord i «Maasen» efter Pøser. Skipper Skaaro hadde just tænkt sig ut i det Fri med Olga da han opdaget Ilden, han vendte om, rev pludselig sin Trøie av og kastet den over Flammen og trampet paa den. Det var saa flot og snarraadig gjort, han kvalte Flammen, han fik Trøien svidd, men det gav han ikke om, Pokker til Kar, en Helt, hans Skjorteærmer av fin violettærnet Sirs lyste staselig fra Høistaalet, en Kniv i blank Nysølvslire hang ved hans Side. Ane Maria tok ikke sine Øine fra ham og sa som for sig selv: Han faar den fine Trøien sin ødelagt!

Da de kom med Bøtter og Vand hadde de bare at slukke efter og gjøre noget rykende Høi gjennemvaatt. Men Karolus vedblev længe efter at være ræd

og urolig, han hadde nu det meste av Aarets Høiavling i Hus og det vilde skade ham tilbunds at miste den. — Jeg skal betale det Høiet du mister nu! sa Skipper Skaaro i Vidners Paahør. Saa grei Kar var han. Og Karolus tok ham da i Haanden og takket ham for det han hadde gjort og likeens tok Ane Maria ham i Haanden og var rørt og kostet Aske og Høi av Trøien hans. Skaaro sa: Nei tak mig ikke, det var vi som tændte Piperne vore og satte Ild paa, hvem det nu var av os! — Han saa sig om efter sine to Gjester, de var borte, de var gaat ut og hadde forstukket sig under Uroen og Slukningen. Det viste sig at ogsaa et Par av Pikerne var borte, men Olga sat igjen.

Edevart kom løpende op fra Fjæren med en Pøs i hver Haand fuld av Sjø, da han saa at han kom forsent kastet han et snart Blik rundt paa alle, satte Pøsene fra sig og gik ut igjen. Han begyndte at liste sig langs en Bygaker over til Smaaskogen, det var som om han hadde Mistanke til noget. Han hørte at det pratet og hvisket der fremme, en stor Klynge Bregner duvet urolig paa sig og han løp til paa Tæerne. Javel, en av de fremmede Skippere arbeidet med at kysse hende, han hadde kanske alt kysset hende mange Ganger, en Kulde, et Grøs skjøt op i Edevart og han begyndte som i Vildelse at slaa sig selv Gang paa Gang for Brystet. Ragna opdaget ham først og gav et lite Rop, Skipperen slap hende og lot hende reise sig.

Dette kunde nu straks ha blit til noget alvorlig, men Skipperen kjendte Edevart igjen som betroet Mand paa «Maasen» og yppet sig derfor ikke paa ham. Naturligvis var han vel baade flau og forarget over at være blit forstyrret i sin Lek og han smilte tvungent, men han tok op en Halvflaske av Lommen og sa over til Edevart: Kom og faa en Støit du ogsaa, Kamerat! Edevart skulet ublidt og var paa Vakt overfor saa megen Venlighet. Skipperen skjenket Ragna og hun nippet pent og sa Tak. — Er han Kjæresten din han der? spurte Skipperen. — Ikke det jeg vet om, svarte hun. — Hvad vil han da her? — Det vet jeg ikke. —

Edevart hørte det. Han var ingenlunde den som steg tilbake, han steg frem. Ragna gik imellem og spurte: Hvad du er ment paa? — Nu gjorde Skipperen den Feil at han begyndte at bli overlegen og sa ringeaktende: Lat ham staa der og slaa sig for Brystet! Dermed vilde han ta Ragna i Armen og gaa med hende. Det første Støt som nu ramte ham la ham bakover i Bregnerne i en Krøl, Edevart maatte ha hjulpet til med Benene, med at spænde Kraakefot, en Kunst han kunde fra Skoledagene. Ragna skrek op, men stanset brat, hun blev optat av Skipperens Utseende, det var merkelig forandret. Han hadde hele Kvelden igjennem danset med Hatten paa, nu da han mistet Hatten i Faldet viste Manden sig at være stærkt fleinskaldet, skinnende blank og bar. Ragna holdt paa at smelde i en Latter, den lille Tøsungen

hadde ikke bedre Vet. Skipperen reiste sig, satte Hatten fast paa og rustet sig. Det næste var at Edevart blev hevet paa Ryg i Buskene og at Skipperen i Sinne kaldte ham en Skitunge. Dermed endte det ikke, Edevart stod paa Føtterne igjen i samme Nu, han var olm i Ansiktet, han slog Knytnæverne sammen og hoppet op, Skipperen fnyste: Din Skitunge, din Skitunge! Saa bar det ihop igjen. Ragna skrek nu for Alvor og løp sin Vei.

Hvad i Alverden — hvad er dette for noget! ropte Folk som kom til. Kjæmperne rullet nu rundt paa Marken den ene skiftevis ovenpaa den andre, begge syntes trætte og begge blødde. Folk skilte dem ad og tok det godmodig og lo: dette var vel bare paa Narri, det var Rygtak, Dragsmaal. Se paa den Edevart, han gav sig ikke!

Neivel, Edevart gav sig ikke, han var simpel Ungdom og Filler, men han hadde Mot. —

Det lidde nu godt paa Morgningen, med Dansen var det slut, de flittigste Dansere var borte, deriblandt Skipperne, endog Skaaro, dertil Olga med Perlebeltet, Josefine fra Kleiva, Beret. De kom tilbake fra Skogen og Stierne enkeltvis, halvt snigende, underlig opløste Par som gik ut tæt omslynget, men undlot at følges ad tilbake. August hadde pakket sit Spil ned i Æsken, men tok det op igjen for at spille en stor Mars da Skipperne hadde tat Avsked og gik ned til Sjøen. August og Edevart skulde ligge paa Land inat for at gi Plass for de frem-

mede Skippere ombord, de la sig i Karolus' Laave, men vaaknet om et Par Timer da Bergarbeidet atter skulde begynde. De manglet litt Søvn, ellers intet.

Det var andre som manglet mere, manglet baade Tilfredsstillelse og Fred og Ro, Ane Maria var ute av Humør, hun pintes av en utrolig Skinsyke, hun hadde Mas med at faa Olga med Perlebeltet ut av Hodet. Hvad skulde denne Tøs her til Dansen, hvem hadde budsendt hende fra en fjern Bygd, og hvad saa Skipper Skaaro i dette galne Frø? Hun hadde nu tjent i to Aar hos Handelsmanden og endda ikke blit gift med nogen. Ane Maria var opfyldt av Bitterhet mot hende.

Karolus derimot var tilfreds med alt, han hadde faat sin Høiavling reddet og endda en Daler av Skipper Skaaro i Leie for Laaven, han hadde desuten saa at si faat sin Kone tilbake og hadde danset med hende og hat Moro og været som nygift. — Jeg fandt denne Pipen i Høiet, sa han og viste Pipen frem. — I Høiet, hvorledes? spurte Ane Maria. — Da vi slukket. — Det er Skaaro sin Pipe, sa hun. — Det er det vel, svarte han, jeg glemte at levere den. —

Jo Karolus var meget tilfreds med alt, han hadde endog fundet denne Pipen, og han karvet straks Tobak i den og begyndte at røke. Det er Mærskom, det kjender jeg! sa han faglig og vilde la Ane Maria forstaa at han visste meget. —

Alt kom i den gamle Gjænge, de fremmede

Gjester forlot Polden, August og Edevart flyttet ombord i «Maasen» igjen og Fisketørkingen fortsatte. Fisken var nu godt paa Vei til at bli tør, det var allerede kommet Næver til Tak over Stablerne i Tilfælde at Regn skulde sætte ind de siste Dager, Penger var ogsaa kommet til Skipper Skaaro, hele to Tusen Daler som skulde være til Bergleie og til Lønning for Arbeiderne. Skipperen gik med Pengene paa sig og var tyk over Lommen. Men ingen forstod hvad han skulde med saa mange Penger, det maatte være ren Hoffærdighet.

August sa til Edevart: Det var ikke alle Steder i Verden at en Mand kunde gaa med to Tusen Daler i Lommen uten at bli dræpt.

Edevart: Huf, for et Liv ute i Verden!

August: Jeg vet ikke hvad jeg skal si om det. Det var mangen Gang god Fortjeneste. Engang fik jeg fem og tyve Dollars for at tie stille.

Det sier du ikke!

Det var under et Slagsmaal, og du saa jo aldrig et Slagsmaal uten at det laa en død igjen paa Stedet. Da de hadde dræpt ham tok de Klokken og Pengene hans.

Og saa fik du fem og tyve Dollars?

Ja ikke for ingenting, for jeg hadde jo staat og set paa. Det var greie Karer, de sa til mig: Enten slaar vi dig ogsaa ihjæl eller saa tier du stille! Jeg tier stille, svarte jeg. Saa bydde de mig Klokken hans, Klokken til Liket, en diger Guldklokke. Den

torde jeg ikke ta imot, for saa kunde jeg bli knepet, og gi mig heller femti Dollars, sa jeg. De gav mig fem og tyve og lovet mig Resten siden. Men jeg har aldrig faat mere. Ikke for det, træffer jeg dem nogen Gang saa betaler de mig, det var greie Karer.

Edevart ristet tankefuld paa Hodet og sa: Det er nu svinaktig at dræpe Folk!

Det synes du og jeg, svarte August, men det kommer jo saa meget an paa Høvet. Som nu med mig saa falder jeg aldrig paa slike Tanker, for jeg trænger ikke om det, jeg kan bare gaa tilbake til Indien og ha min Overflod av alt som opnævnes kan.

— — —

Saa kom den Dag Fisken var færdig til Indlasting, en høi Dag med Sol og Maaseskrik og Travlhet. Smaa og store Baater førte igjen Fisken ombord i Jakten, Karolus var der med sin Ottring og tjente atter store Penger, Skipper Skaaro hadde hat en heldig Sommer, han var mindst to Uker foran Skipperne paa de andre Tørkeplasser og kunde komme med en fin og værdifuld Vare til Bergen.

Platterne stod alt ombord paa «Maasen»s Dæk og biet paa den første Fisk. Platterne det var altid Kvinder, de steg ned i Lasterummet og la Fisken pent ned i Flør, de blev paa alle Tørkeplasser gjerne utvalgt av de peneste og flinkeste og blev særlig godt lønnet. Det var paa en Maate en Hæder at bli utvalgt til Plattingen, men det gik Ord om fra

Nabobygderne at det ikke var helt ufarlig, for det vanket Mat og Skjenk i Kahytten og stundom det som galnere var.

Ane Maria var ikke blandt Platterne, men Beret var der og Josefine fra Kleiva var der og siden Ragna og en Pike til som skulde gaa tilhaande og være Lempere. Men Ane Maria var ikke der og var ikke engang blit bedt. De spurte hende Konerne paa Bergene om hun ikke skulde ombord, om hun ikke var av Platterne? Hun svarte: Tror dokker at jeg gaar ombord og platter? Det holder jeg mig for god til! — Aa, men hun græmmet sig nok dygtig, hun vedblev at gi ondt fra sig: Lat gaa med Josefine fra Kleiva, hun var ung Enke og kunde gjøre med sig selv det hun vilde, men Beret hun hadde sin Mand i en av Baatene her og et to Aars Barn hjemme, hvad skulde hun platte for! — Det er nu god Fortjeneste, svarte Konerne. — Ane Maria sa spydig: Ja lat hende bare ha god Fortjeneste i alle Maater! —

Indlastingen tok flere Dager. Alt den første Dag efter Non kom Skipper Skaaro ned i Lasterummet og sa til Josefine: Hvad som feiler, du ser saa umunter ut? — Det er Lukten hernede, svarte hun. — Skipperen sa: Du skal lægge dig en Stund og komme over det. — Hun gjorde litt Indvending, men Skipperen førte hende med sig til Kahytten og la hende ned. Hun kom sig senere, men undbad sig da for at gaa tilbake og platte fordi hun var

viss paa at Beret og Ragna vilde uglese hende. Hun blev sat i Land og sa med aapent Ansikt til alle paa Bergene at hun taalte ikke Lukten ombord. — Hvem skal platte i dit Sted? spurte Ane Maria. — Han er visst ment paa at klare sig bare med Beret og Ragna, svarte Josefine. — Dette Svar gjorde Ane Maria tankefuld.

Om Natten maatte en stor Ærlighet og Retvise ha steget op i samme Ane Maria, hun fandt frem Skaaros Pipe, som Karolus hadde gjemt i Bordskuffen, og tok den med sig paa Bergene om Morgningen. Hun laante August Fisketørkers Skibsjolle og satte sig selv ombord.

Skipper Skaaro kjendte straks sin Pipe igjen og takket Ane Maria og skjenket hende. — Jeg mener den er av bare Mærskom? sa hun om Pipen. — Nei, men den er av en utenlandsk Træsort som kaldes Vinrot, svarte han. De snakket litt mere sammen, Ane Maria kastet et Blik ned i Lasterummet og spurte: Er de mange nok dernede? — Nei, svarte han, men hvad Raad er det med det! Du vil vel ikke gaa derned? — Jeg er ikke blit bedt om det, sa hun. — Skaaro: Nei vi trodde ikke det nyttet. Men hvad sier du nu, nytter det? — Nei! gav Ane Maria til Svar.

Skipper Skaaro prøvet at bede hende mere indtrængende om at gaa ned i Josefines Sted, han var vanhjelpen, sa han, og nu begyndte ogsaa Ragna alt at ymte om at faa hvile. — Ane Maria syntes

at vakle: Det kunde være for at hjelpe Dokker, sa hun. Men hun ventet vel at han skulde bede mere og sa derfor atter nei. — Da blev Skipper Skaaro ærgerlig og snudde sig om paa Hælen og sa: Det er saa meget Tøv med dig! —

Aa, han bad hende ikke bitte litt mere, nei han gik sin Vei, gik ned i Kahytten.

Ane Maria steg ned i Jollen og rodde tilbake til Land.

Nu var hun like paa Graaten og revnefærdig av Forbitrelse. Den Skipper Skaaro skulde nok ha det igjen! Hvad om hun fortalte Karolus at han hadde været efter hende i Buskskogen engang? Saa vilde Karolus gjøre noget igjen, gruv ikke for det! Samme Gang i Buskskogen hadde ogsaa Skipperen bedt hende plukke et Fat av de fine Multerne som stod her og komme ombord med, hun hadde ogsaa av Godhet lovet ham det og svaret: Ja vent til de blir litt mere moltne! Nu skulde hun bra plukke Multer til ham!

Til Konerne paa Bergene sa hun bent ut at hun angret paa at ha git ham Pipen tilbake. Saa kunde han ha hat det saa godt! — Hvad har han gjort dig nu igjen? spurte de. — Gjort mig? Bad han mig ikke om at gaa ned i Lasten, tagg mig om det! Men jeg kjærer ikke om at platte for ham, jeg er ikke av den Slags! —

Imidlertid steg sandelig endog unge Ragna op av Lasterummet en Eftermiddag og tilkjendegav at hun holdt ikke længer Lukten ut dernede. Se paa den

lille Spire, tænkte vel Beret da, hun kjender sig alt gammel nok til at friste Skipperen! Det var jo saa at denne Haring med en makeløs Likefremhet lot den ene Platter efter den andre bli træt og daarlig og hadde dem i Kahytten til de kom sig. En av Pikerne som gik tilhaande og var Lemper besøkte ham igaar, nu vilde vel ikke Ragna længer bli forbigaat, hehehe! kunde Beret si og le overlegent.

Da Skipperen kom til og saa Ragna paa Dækket sa han straks imøtekommende: Ja er du træt saa gaa ned og læg dig litt! —

Men nu var Edevart tilstede. Edevart forestod al Tælling og Orden og var som en Styrmand, for Øieblikket stod han oppe i Vantene. Da han hørte hvad som var Tale om gjorde han et Byks og hoppet ned paa Dækket. Det var Vink nok for Ragna, hun tok ikke feil av Edevart, hun svarte for at redde sig: Jeg gaar ikke og lægger mig, lat mig bare faa sitte her en liten Stund!

Og det blev ogsaa bare den mindste Stund, Beret var kanske ikke overlegen, men derimot dygtig gal og skinsyk, Gud vet, hun skrek ialfald op gjennem Luken: Skal jeg bli snoft alene om at platte Lasten? — Ragna svarte tilbake og roet hende: Du skal ikke vør at tro at jeg gaar i Kahytten, jeg sitter bare her ørlite! —

Edevart hadde ikke mere end som et snaut Vet paa Verdens Galskaper, men vesle Ragna var han begyndt at kjære sig stærkt om og Skipper Skaaro

var kanske ikke at tro, han kunde finde paa at ville kysse hende, at lægge Hodet hendes bakover og kysse hende. Det skulde bli Løgn. Forresten sat Ragna her selv og sa Nei til ham, og da Skipperen var gaat kastet hun med Nakken efter ham og gjeipet: Han trodde han kunde faa mig til det! — Det gjorde Edevart meget godt at høre disse Ord. Han sa: Blir du ussel dernede saa skal du ikke være der. Jeg skal heller faa nogen fra Bergene. Hun svarte at hun var bedre nu, og dermed gik hun ned igjen.

Søndagen kom og Indlastingen hvilte. Nogen i Grænden gik til Kirke, men Ane Maria vilde gjæte Buskapen idag, nogen maatte gjøre det og hun skulde ikke undslaa sig. Karolus bydde sig til i hendes Sted, men det sa hun tvert Nei til. Karolus og Konen hadde ikke været helt enige i nogen Dager, det kom av Pipen som Ane Maria hadde leveret tilbake. Hvorfor gjorde du det? spurte Karolus. — Hvorfor jeg gjorde det? Vilde du ha stjaalet Pipen? — Jeg kunde vel ha kjøpt den og betalt den naar vi hadde Opgjør. — Jaja, sa hun, det er vel ikke forsent endda. — Dette var intet tosket Svar og Karolus blev derfor endda ærgerligere og sa: Er det sikkert at han vil av med Pipen naar han har faat den igjen? — Nei det vet jeg ikke, svarte hun. — Naa, det vet du ikke. Men jeg vet at du kunde latt Pipen være. — Ane Maria gav sig og sa: Jeg angrer paa det!

Dermed endte det. Men Karolus var utilfreds og Konen ute av Humør i nogen Dager. Hun rettet paa Stemningen idag ved at frita Manden for Gjætingen: Skal du gjæte! sa hun. Nei det vil jeg ikke vite av, det høver sig ikke at du selv skal gaa i Gjætermarken!

Ane Maria hadde kanske sin Mening med at ville gjæte, hun var Møllet som flakset omkring Lyset og gjætte Buskapen helt ned til Tørkeplassen og «Maasen» og lot sig se av dem ombord. Hun hadde pyntet sig og var i adskillig Stas, men det kunde hun ha fordi det var Søndag og ikke av nogen anden Aarsak. Da hun hadde vist sig klart og tydelig for Skipper Skaaro som drev paa Dækket gjætte hun Buskapen saktelig opover til Buskskogen og Myrene.

Og jo — der kom Skipperen efter.

God Morgen! Hvorledes blir det med de Multerne jeg skulde faa? sa han.

Er Tiden forleden? spurte hun spisst.

Ja Tiden gaar. Vi tar ind siste Lasten imorgen, og faar jeg da Vind saa seiler jeg.

Jeg vilde la Bærene moltne først, sa hun.

Han tok det godmodig og ymtet om at aanei, hun vilde nok ikke gi ham Bærene, hun undte ham dem ikke. Det likeste er vel at jeg nu plukker dem selv, sa han. Men saa sætter du vel Lensmanden paa mig?

Hun vilde vise at hun ikke kjæret om noget Snak

med ham, derfor vikte hun Buskapen ut av Myren og gik selv efter. Det var som Pokker for Skaaro, han kunde ikke godt gaa sin Vei igjen med det samme og ropte ærgerlig og flau til hende: Er det saa at jeg faar plukke mig nogen Bær?

Ja, svarte hun, saa mange som Dokker lyster! Hun pekte tversover Myren og sa: Dèr borte er de mest moltne.

Han gik efter hendes Tilvisning og sank mere og mere ned i Mørje for hvert Skridt. Aa hun hadde pekt saa djævelsk ondskapsfuldt og ikke advaret ham for det bundløse Punkt paa Myren, hun visste at gik han langt nok ut og ikke kastet sig rundt og vendte om vilde han tilslut ikke mere faa Benene op, men bare synke — synke. Hun kjendte Avgrunden nøiaktig i Bredde og Længde, alle kjendte den, en liten grøn Tuve laa altid og hvilet paa Mudret, og traadte nogen paa den Tuve for at redde sig vilde den rulle rundt og vælte Foten. Ane Maria hadde oplevet at en fremmed Okse som ikke kjendte Stedet fra Kalv var gaat tilbunds her, hun hadde ogsaa hørt Sagnet eller Sandheten om Piken som var omkommet her engang, en ung Pike som hadde søkt Døden av Kjærlighetssorg. Hun hadde fundet paa denne Avlivning for at hun hele Tiden under den langsomme Død kunde bede til Gud. Da hun var sunket ned til Halsen og Armene hendes ogsaa var gaat under blev hun vel ræd, for det lød Rop fra Myren, aa Rop og Rop igjen, og

nu var det Nat, og da Folk endelig fandt frem til hende var det forsent, Gud være hendes Sjæl naadig! De grov Mørje bort og fik godt fat i hendes Haar — de slet Haaret av. De grov mere og la Bind og Toug om hendes Hals og drog, de var mange Mænd om at drage, og nu var det mørk Nat, de saa ikke, — de drog Hodet av hende. Saa opgav de alt og læste Fadervaar. Det var et Sagn eller en Sandhet.

Skipper Skaaro hoppet over paa Tuven, den trillet rundt som en Kugle, han sank i ved Siden av og blev der. I Begyndelsen gjorde han ikke noget Væsen av det, hun skulde ikke faa det at tro at han kvidde sig for sine Sko, skjønt de riktignok var blit blankpusset nu til Søndags, han saa op og lo litt, det faldt ham ikke ind at sutre, han sa: Det var en artig Gate dette her, snodig Brolægning, hehehe!

Ane Maria svarte ikke.

Skipperen begyndte at slite med at faa Benene op, han blev utaalmodig og stampet, det var saa faanyttig, han sank mere i og utbrøt: Hvad e r dette for noget Fansmakt!

Ane Maria svarte rolig: Dokker skulde ha gaat utenom.

Skipperen lo ikke længer, han arbeidet haardt og stod alt i Mørje til over Knærne. Sinnet grep ham, han la sig over paa den ene Siden og løftet paa sig, la sig derefter over paa den andre Siden og

løftet paa sig, det gjorde bare galt værre, han sank dypere ned og han kjendte at han under disse Basketak hadde mistet den ene Sko. Dette var jo fornøielig, saare fornøielig, han skar Tænder, slog ut med Armene i Desperation og murret som en Hund. Pludselig holdt han inde og sa som for sig selv: Skal jeg bli her! Det begyndte kanske at dæmre for ham at Konen derborte paa den faste Landjord vilde la ham gaa tilbunds. Hvorfor staar du der og ikke hjelper mig! skrek han til hende.

Dokker har ikke bedt mig om det, svarte hun indætt.

Han tænkte sig om: Naa, han skulde bede hende! Lat os se: om han utstøtte et Nødrop kunde han ikke vente at bli hørt ombord, Jakten den laa i Polden og Vinden bar fra. Derimot maatte vel et godt Rop bli hørt i Gaardene. Han stod nu i til Livet, Myren suget ham ned. Han utstøtte sit første Rop.

Det var ikke med fulde Lunger, men mere for at sætte Skræmsel i Ane Maria. Hvad tror du Folk vil si om dig naar de kommer? spurte han.

Det er ikke Folk hjemme, de er gaat til Kirke, svarte hun.

Han vendte sig rasende til hende og truet med Knytnæven: Hvis du staar der og ser paa min Undergang med koldt Blod saa er du værre end et Udyr!

Ane Maria svarte: Dokker skal bede til Gud.

Hjelp! skrek Skaaro av fuld Hals, og han hørte

med Tilfredshet at Ropet var stærkt og gav Atterlyd i Aaserne. Han ropte til Konen: Naar jeg kommer op saa skal jeg holde Regnskap med dig, din Djævel!

Dokker skal heller bede til Gud, gjentok hun.

Jeg skal surre dig til Masten og tampe dig.

Naa, skal Dokker det.

Men siden saa skal jeg melde dig til Øvrigheten.

Hun satte sig ned i Lyngen og glattet paa Kjolen og saa likegyldig ut.

Du venter paa at jeg skal omkomme, ropte han, men det skal du bli blaa for. Jeg har endda Armene mine oppe. Hje-l-p!

Atterlyden svarte igjen, men ingen Mennesker var at høre.

Skipperen hadde ikke kunnet holde sig rolig og paaskyndet derved sin egen Nedsænkning, han stod i næsten til Brystet. Han prøvet at lægge sig flat for ikke ved sin Legemstyngde at virke fremover ret op og ned som et Bor, men han var sunket over Midjen og kunde ikke længer bøie sig fremover. Hje-l-p!

Ane Maria reiste sig, slog Lyng og Rusk av sin Kjole og saa sig om. Alt var stille.

Hvad har jeg gjort dig, dit Kreatur? spurte han fnysende. Det jeg vilde ha dig til her i Marken i Sommer engang var vel ikke noget at ta mit Liv for, det var nok at du gav mig et blaat Øie. Og siden har jeg ikke ordet noget til dig. Jeg har danset paa Laaven med dig og du vilde ikke engang gaa utenfor med mig og kjøle dig. Tok jeg dig da med Magt? Nei. Hvad har du at dræpe mig for? Gaa du din Vei og lat mig faa gaa min, jeg er ikke saa farlig forelsket i dig. Forresten kom du selv med Pipen min, det Træk forstaar jeg ikke, og hvad i Satan gjorde du det for? — Han holdt inde og saa vildt paa hende og ventet. — Nei du svarer ikke, du er for dum. Jeg skal si dig hvad du er, du er et Skitkvindfolk som ikke engang har Vet og Forstand paa det du selv gjør, du er gjort av Træ og du har et Træhode. Det er akkurat hvad du har. Kanske du nu faar Munden op!

Ane Maria begyndte at vandre med langsomme Skridt efter Buskapen.

Ja du gaar, og jeg skal huske paa dig for Guds Domstol! sa han truende.

Jeg gaar og ser efter Folk, svarte hun og fjernet sig.

Nei det lyver du! ropte han efter hende. Du gaar bare længer bort fra Folk, du vil tyne mig, det er det du vil!

Da han blev alene faldt han mere til Ro. Han rotet væk endel Mudder og fik fat i Lommeuret sit, tørket det pent av og flyttet det op i en høiere Lomme, siden vilde han berge sin Pengebok, tænkte han vel, de to Tusen Daler foruten viktige Papirer, det var en tyk Pengebok, han vilde holde den iveiret med den Haand som sist gik under og kan-

ske tilslut hive den op paa tør Mark. Nogen vilde vel finde den, han skyldte Bergleie og han skyldte Lønning til alle Arbeiderne.

Merkelig hvorledes det kunde gaa: han tørnet jo ut imorges av Køien letlivet og syngende, nu var han en dødsdømt Mand og bare med nogen faa Skridt til fast Mark. Naturligvis kunde han ha godsnakket med Ane Maria istedetfor at bruke Mund, han kunde ha bydd hende en stor Slump Penger for at kaste ut til ham en Vedstrange eller to som kunde holde ham oppe. Riktig, det kunde han. Men han var visst ikke kommet paa denne Tanke, ikke et Øieblik, og han angret sikkert ikke paa det. Han var vel saa ute av sig av Trods mot dette Menneske, saa opspilet av Illvilje, at han stængte sig selv denne Utvei.

Timer gik, han ropte sine Nødrop, men ingen svarte, alt var stille, Bjeldene var for længe siden tagnet, saa langt bort hadde Buskapen fjernet sig, selv Vinden la sig mere og mere efterhvert som Solen sank utover Eftermiddagen. Klokken blev to, blev tre, han saa paa sit Ur, trak det og holdt det derefter i Haanden, Mudret var nu steget ham til midt paa Brystet. Aa, han var ikke længer motig av sig nu, han graat iblandt og skjønte at han skulde dø. Hans Armer var fri, men han kunde ikke længer røre sine Ben, de var som omsluttet av Bly fra øverst til nederst. Dersom Folk var gaat til Kirke, som Ane Maria hadde sagt, saa maatte de vel nu

være kommet hjem igjen. Det var lang Vei og de gav sig nok god Tid paa Kirkebakken med at spørre Nyt, men Klokken var nu blit mange, fryktelig mange. Skulde det ikke være Redning? Han skrek og beljet sine Rop om Hjelp, tidde en Stund og lyttet, skrek og beljet igjen, graat, klappet Myren med Hænderne. Men selve hans Skrik blev nu efterhvert svakere, han hadde tapt Motet.

Alt dette fremgik av Ane Marias Forklaring lang Tid bakefter. Hun hadde ikke fulgt Buskapen, hun hadde set alt og endog hørt det han sa naar han talte høit med sig selv. Et og andet i hans Adfærd hadde Ane Maria ikke forstaat: han begyndte pludselig at skrive noget paa et Papir i sin Lommebok. Hun tænkte: nu skriver han at det er jeg som har dræpt ham! Imidlertid foregik fra nu av en Forandring med ham, han blev stum, men graat saa han ristet, derefter tok han og plukket Papiret i smaa Stykker og stak det ned i Myren ved Siden av sig. Han lot til at være ydmyg og knust. Myren suget nu litt efter litt hans Armer ned, det var ikke meget igjen av ham over Jorden, Ane Maria fik som et Tryk for Brystet, hun listet sig op og flygtet, løp, løp mot Gaardene, skrek. . . .

Det siste Skaaro hadde foretat sig var at hive Ur og Pengebok over paa fast Mark. Han hadde intet skrevet. Da han var uten Familje og uten nære Skyldfolk hadde han ikke efterlatt sig noget Farvel.

IV

Norge er ikke lite, Norge er meget langt.

Da Skipper Skaaro av «Maasen» blev borte i en Myr nordpaa hadde det ingen større Følger sørover end en Notis i Bladene og kanske et lite Grøs gjennem Kroppen paa en og anden Læser.

Grænden derimot er liten, Grænden er trang. Naar en Mand dèr gaar tilbunds i en Myr saa mindes Grænden det længe og taler om det og skyr Myren og fylder Børn og Voksne med Rædsel. —

Jo Ane Maria hadde varslet Kirkefolket, det manglet ikke, hun hadde løpet snareste Vei til Gaardene, hadde løpet og hadde ropt, men det var forsent, da de kom tilstede var det intet at se paa den bundløse Mørje i Myren uten en grøn Tuve som var væltet paa Kant. Folk trodde det ikke, trodde ikke at Skipper Skaaro kunde ha været saa taapelig som at gaa sig ret ned, men det kunde ikke nektes i Længden, det tytet ut bakefter at nogen hver hadde hørt Rop, men ikke tat det for Alvor. Jo Skipperen var omkommet i Myren, hans Pengebok og Klokke blev fundet.

August og Edevart blev budsendt ombord i «Maasen», August tok vare paa Pengeboken, talte Sed-

lerne i Vidners Paasyn og var den rette Mand ved dette Høve. Ane Maria var grei og stø i sin første Forklaring baade rundt omkring til Naboerne og senere til Lensmanden: hun græmmet sig over at hun ikke var kommet tidsnok til at faa varslet Folk, men forresten kunde hun ikke skjønne eller utgrunde hvad Manden, Skipperen, hadde tænkt paa: der maatte han ha utsat og utsat med at rope om Hjelp til Mudret hadde naad ham til Halsen, og i den Timen eller de to Timer hun trængte til at alarmere Folk og faa dem til Stedet var saa Skipperen gaat helt under.

En mørk og forfærdelig Ulykke.

August reiste straks over til Nabosognet til Skaaros to Venner dèr for at raadslaa om hvad som var at gjøre med Fartøiet og Fiskén, imidlertid vedblev Edevart at forestaa Indlastingen. Han hadde ingen Møie med at faa Plattere nu, alle var snille og vilde hjelpe under Trykket av den Skjæbne som hadde rammet Skipperen, selv Ane Maria utlot sig med at hun vilde platte hvis det trængtes.

Konerne paa Bergene talte sakte sig imellem og grøsset: Huf, jeg tør næsten ikke se opover til Myren mere, det er ikke til at tænke paa hvad han gik igjennem! — Snak ikke om det, nævn det ikke! Jeg sov ikke i Nat, jeg syntes jeg hørte Rop igjen. — Naa, du hørte Rop? Ja saa er det nok det at han ikke har faat Fred. — Ane Maria spurte: Hvorfor skulde han ikke ha faat Fred? Hvad dokker mener

med det? — Hvad vi mener! Han er død og begravet i Myren, ingen hjalp ham, han har ikke faat saa godt som et Fadervaar, ikke et Gudsord, saa er det vel det han roper om. — Ane Maria sa: Det er noget Vas, han roper ikke, det er bare det at dokker er rædde. — Naa, saa er ikke du ræd? — Nei. Jeg skulde gjerne gaa og ligge paa Myrkanten i Nat. — Det tvilte Konerne paa og de sa litt krænket: Jaja, du er nu altid saa meget grommere end som vi! —

Da Fisken var indlastet gik Edevart omkring paa Bergene med Skjenk og Kringler for siste Gang. Det var noget av en Høitidelighet, men ingen Glæde, ingen Muntherhet, Folk talte smaat og sakte, det var uhyggelig at mindes ham som var gaat under i Myren, en grei Kar og utmerket Mand i alle mulige Maafer. Men der ser vi hvor snart at Livet det er endt!

August kom tilbake fra sin Raadslagning. Han var atter den rette Mand i Stillingen, snartænkt, fast i Ord og Mening, en helt anden August end før i Tiden. Han som altid hadde været den undergivne, den som lystret, han tok nu Ledelsen og fastsatte Dagen imorgen til Opgjøret med alle Arbeiderne. Vi begynder til almindelig Tid, avgjorde han, om vi skulde faa Vind til at seile. — Hvem skal seile hende? spurte nogen. — Ja hvem du tror? spurte han kort tilbake.

Hans Opgjør var uklanderlig og ingen fik noget at si, de Bergarbeidere som selv hadde ført Regnskap med sine Dagsverk og krittet Streker paa Takbjelken hjemme kunde ikke gripe ham i Feil. Han hadde to og to i Gangen nede i Kahytten, saa den ene kunde være Vidne paa den andens Opgjør, det hadde han vel lært fra sit Sjømandsliv. Det slog Karolus og det undret endog Edevart at August for hver Klarering klorte op Tal og Tegn i et Slags særskilt Dagbok, det var som om han førte privat Regnskap med Dagsverkene eller hvad andet det kunde være. Denne Dagbok gjemte han hver Gang i Lommen.

Da Opgjøret var over kundgjorde August at han selv skulde seile «Maasen» til Bergen som Skipper. Det var ingen anden som kunde seile efter Kompas, Kart og Klokke, Skipperne paa de andre Tørkeplasser kunde ikke forlate sine egne Fartøier.

Det var ikke frit for at Folk gapte ved denne Nyhet, skjønt den ikke kom helt uventet. August hadde sat dem i Forundring før, de trodde ham istand til mangt, men her gjorde han et meget høit Sprang op i Luften. Skipper, ja Kaptein paa en stor fuldlastet Jakt, seile efter Kompas, Kart og Klokke, hele Norges Land nedover — det maatte være adskillig det Menneske hadde lært!

Han hadde Edevart, men han manglet endda en Mand til Turen. Han nævnte Teodor. — Teodor han har Brok og gaar med Bind, indvendte Edevart. — Jeg har tænkt paa ham, svarte August fast. — Edevart mindte om at Teodor hadde været en av de værste

til at gjøne og saare Kameraten, han var en laak Fyr. — Saa skal han nu faa Betaling for det, sa August.

De fik ikke Vind, de maatte bugsere «Maasen» ut av Polden, det var et tungt Arbeide og de leiet Karolus og en anden Mand til Avløsning. Ute i Fjorden fik de saa en svak Bris og seilte.

Ogsaa nu hadde det staat Folk omkring paa Haugene og set paa. De tok Farvel med Jakten og følte som et Savn, Polden laa tom, ikke et Liv paa Bergene mere.

Endda mens de seilte paa Vestfjorden holdt August Avregning med Edevart og gav ham en rundelig Løn for Sommerens Arbeide. — Du har været en god Mand og jeg vil gi dig ordentlig, sa han. — Edevart takket, men kunde ikke riktig forstaa at det tilkom ham saa meget efter Tiden han hadde staat. — August tok sin private Dagbok op av Lommen, læste i den og sa: Det svarer efter Boken. — Edevart: Hvad er det for en Bok? — August: Det skal jeg si dig, det er Boken om din og min Fortjeneste. —

Han begyndte at tale: Mindes du det jeg sa i Vaar at det skulde bli god Fortjeneste for dig og mig i Sommer? — Edevart: Jeg mindes det. — August: Jeg gik til Lofoten, jeg fik Skipper Skaaro og «Maasen» til Polden, jeg tørket Fisken, du har ikke hørt om min Geliker eller om nogen anden Mand som kunde gjøre det jeg har gjort. — Edevart

tænkte efter og sa: Napoleon kanske. — Ja, medgav August, Napoleon han vil jeg ikke vøre. Men du kan for Eksempel spørre mig om mange Ting i denne Verden saa vet jeg det. Jeg har hat hele Almanaken i Hodet i Sommer og ikke en Dag er blit borte.

Dette kunde nu August ha stor Ret i, han hadde regnet Dagene nøie. Hvad Edevart kunde skjønne av Kameratens lange Forklaring var dette: Arbeiderne hadde ikke like mange Dagsverk hver, Karolus hadde saaledes skoftet ti Dager ialt, Teodor tre Dager, i nogen Regnveirsdager hadde desuten Fisketørkingen hvilet over hele Linjen. Javel. Men av disse forskjellige Dager hadde August med slu Skjønsomhet tilført sig selv en viss Mængde og tilkjendt sig selv Klarering for dem i Tillæg til sin Hyre. Det var dette Regnskap hans lille Dagbok indeholdt. Hver Arbeider fik alt som tilkom ham, men for Skoftdagene tok August selv Betalingen. Han kunde gjøre det helt farefrit fordi han hadde drevet Tørkingen overordentlig dygtig og var blit færdig til at seile et Par Uker før de andre Fartøier. Det blev en pen Slump i Ekstrafortjeneste for August, og av disse Penger avgav han godhjertet en rimelig Part til Edevart, saa de kunde staa sammen om Affæren.

Edevart kom i Vildrede, men var meget imponeret, han tillot sig at spørre: Men end om Skipper Skaaro hadde levet og været tilstede under Opgjøret, hvorledes vilde du da ha greiet at stikke unna

saa mange Penger? — August svarte: Saa hadde jeg bare ført op to eller tre Arbeidere mere paa Berglisten og mottat Klareringen for dem i deres Sted for at skikke den videre. Det skulde ha været min mindste Kunst.

Meget gløgg og dristig den August, Pokker til Kar i somme Maater.

Edevart mottok Pengene, men gik i nogen Dager og grundet. Affæren var usædvanlig og gjorde ham usikker, den kunde umulig være fri for Synd, det kom da an paa hvor megen Velsignelse den førte med sig, det var et Spørsmaal om ikke Skipper Skaaro vilde komme og vise sig for ham. Han sa en Dag: Skipperen staar vel der i Myren og vet hvad vi har gjort.

Det er nu saa, svarte August, at jeg forærte ham Guldringen min.

Edevart forundret: Ja?

Forærte ham den for ingenting. Og hvorfor skulde jeg det?

Edevart: Jeg har ikke foræret ham noget.

August blev ikke Svaret skyldig: Hvad saa! Har jeg ikke slitt ut Trøien din, en spillerny Klædestrøie? Skulde du gjøre det for bare Trøisomhet?

I det hele blandet August Tingene godt sammen, ret og galt, Sandhet og Paahit, han undsaa sig ikke, han talte endog om at fare redelig frem, at de altid skulde gjøre Ret og Skjel. August lo med sin Guldmund og fortalte at Karolus hadde bedt ham om

Skipper Skaaros Pipe. Han trænger den nu ikke længer, hadde Karolus sagt. — Nei, svarte August, men avdøde Skaaro har gjort nok for dig, han reddet Høiet dit! — Saa spurte Karolus om en Trøie eller et andet Klæsplagg, en Hat, en liten Amindelse efter Skipperen. Skulde nogen ha hørt Maken! August svarte: En slik Svinaktighet og Havesyke vil jeg neimen ikke synde mig sort med, det skal du gi dig Vet paa! Og synes du ikke det var ret svaret av mig? spurte han Edevart.

Edevart endda mere i Vildrede og gjort dum av korskastet Prat gav sig tilslut helt over. August maatte vel vite det, han visste meget, han var ikke al der man saa ham.

De hadde provianteret ordentlig i Bodø og manglet intet, Nætterne var endda lyse, de seilte nedover Helgeland med treskiftet Vakt ved Roret. Skipper August studerte flittig Kartet endog naar de seilte ved Land, Teodor skulde ha det at se; undertiden kom August fort gaaende og stanset ved Kompasset, han tok Skaaros Ur op av Lommen, regnet med Minutter og Sekunder, nikket og gik igjen.

Teodor blev ikke estimeret for nogen Ting ombord, Skipper August svarte ham ingenlunde naar en saa ringe Tufs vilde uttale sig om et eller andet. Paa Folla fik de Storm og Hav og Teodor blev dygtig jaget. Han hadde ingen Kundskap i Seiling, var ny i et Fartøi, kjendte ikke engang Navn paa de forskjellige Toug og Liner, han gjorde i Begyndel-

sen mange Ting galt og Skipperen lovte paa at han skulde sætte ham i Land og faa «en voksen Mand» i Stedet. Her paa Folla maatte de berge baade Top- og Storseil og gik for bare Fokken. Skipper August stod ved Roret og skrek sine Ordrer og maatte undervise begge sine Mænd. August var ingen Rædhare nu, hans blaa vasne Øine blev stærke, han trampet i Dækket. Det var noget andet at staa opreist paa et Dæk end at ligge næsegrus i Bunden paa en Ottring. Det taalte ikke Sammenligning.

De kom over Folla, gik indenskjærs igjen og fik bedre Veir, alt laget sig, August tok op sit Trækspil og spilte for første Gang paa Turen. Han var i godt Humør, de hadde hittil gjort ren Snarreise, de var forbi Rødø Fyr, gik langs Frohavet og nærmet sig Trondhjemsleien.

Du skjønner vel jeg kan seile? spurte han Edevart. Hvad du tror om at stikke bent over til fremmed Land med «Maasen»?

Hvorledes?

August saa sig om og talte lavmælt, et Øieblik var han usikker, ja som undselig: Jeg gaar med Skaaro sin Klokke, det er ikke for Lysts Skyld at jeg skiller mig med den. Jeg gaar med over Tusen Speciedaler som kommer han Skaaro til, det er ikke Smaating at levere ifra sig saa meget paa ett Bret. Eller hvad synes du? Jeg vet ikke.

Edevart nærmest uinteresseret: Hvad Raad er det med det?

August vedblir: Og siden Fartøiet og Lasten, store Værdier, en hel Rikdom. Det er vi som har hat Strævet med altsammen og Skaaro faar ikke godt av det. Naar Ret skal være Ret saa var det vi som skulde arve ham.

Ja du gaar og bærer paa mangt opi det Hodet dit! mente Edevart leende.

Jeg vilde nævne det til dig, sa August.

Det blev ikke talt mere om det just da, men senere paa Dagen kom August tilbake til det og sa: Det var ikke Meningen at Teodor skulde være med os paa den Reisen. Saa dum er jeg ikke.

Hvad for en Reise?

Til Spanien. Teodor ham skulde vi skille os med. Og det maatte være saa at du vilde som jeg og jeg som du. Alt hvad som du ikke kom til at forstaa det skulde jeg forstaa for os begge, jeg har været med paa det engang før.

Jeg forstaar ikke nogen Ting av det du snakker om, sa Edevart.

Neivel, det gik over Edevarts Hode. Han var ikke helt dristig længer, Kameraten hadde seilet Jorden rundt og lært formeget, det syntes at være et og andet mystisk og utydelig i hans Liv. . . .

Paa Fosenlandet gik de ind i en grøn Vik for at ta Vand, det duret ut til dem fra en Foss opi Skogen. Det laa en ensom Gaard i Bunden av Viken, derfra kom et Par Børn ned til Elven og stod og saa paa de fremmede fra Jakten. Litt efter kom en

ung Kone i fuldt Løp ned til dem, hun var barfotet og meget snauklædt, uten andet paa end Særk og Skjørt. Hendes Ærend var — de maatte ikke ta det ilde op! — at bede de gode Folk om en Haandsrækning: en Sau hadde gaat sig fast opi Bergene bak Husene, den hadde staat der i to Jamndøgner, og det var ikke Raad for hende alene Menneske at berge den. Konen hadde Taarer i Øinene, det var saan en snil Sau og en pen Sau.

August: Er det ikke Mandfolk her omkring?

Jo, sa Konen, men de er netop nu paa Øen i Arbeide.

Øen staar paa Kartet, sa August skipperlærd. Hvad Slags Arbeide har de der?

Paa Fosen Gaard, et eller andet.

August hadde vel gjort disse unødvendige Spørsmaal av et Slags Viktighet, han saa op til Husene og mumlet litt, men da han fremdeles var i godt Humør lovet han at komme.

De rodde ombord med Vandtønden, tok Toug og Blok med og gik i Hæksbaaten igjen. August tok ogsaa med sig sin Børse og sat med den over Knærne, men det gjorde han vel mest for at se grom ut til den unge Kone.

De kom op til Gaarden og fik Stedet utpekt. Sauen hadde vaaget sig frem paa en Berghylde med grønt Græs, men Hylden var saa smal at Dyret ikke kunde vende sig og komme tilbake. Nedenunder var Dypet og Døden.

August spurte Konen: Vil du sælge Sauen?

Nei — aanei, sælge den?

For saa kjøper jeg den og skyter den herfra saa den triller ned.

Skyte den? Aanei, det er saan snil Sau, stor, pen Livsau.

August gik med sine Folk op paa Bergkammen, firet Edevart ned til Hylden og lot ham foreta sig det som trængtes. Sauen stod stille, den var aapenbart vant til familiær Omgang med Mennesker og fryktet ikke. Edevart hang i Touget og fik med et fast Tak Sauen endevendt, det gik saa pludselig, han løftet Forparten av Dyret efter Ulden og fik det et Øjeblik til at staa paa to, hvorpaa det faldt ned paa fire. Sauen syntes selv fortumlet ved dette og visste likesom ikke av sig — hadde den mon faat Hodet i Bakenden? Edevart klappet den og brukte Venlighet, men han maatte baade skyve paa og jage den for at faa den til at gaa tilbake den samme Vei den var kommet.

Edevart løftet sig selv et Par Fot i Touget og slængte sig ind paa Hylden. Han stod et Øieblik og grundet, derpaa løste han Touget av sig og lot Tampen falde. Hal op! ropte han tilveirs. Han hørte det hvine jamrende i en Blok paa Toppen av Bergvæggen og han saa Touget glide opover. Saa skred han paa varsom Fot langs Hylden og gik efter Sauen.

Nedenunder ved Husene stod Konen og hendes

to Børn og saa tilveirs, Konen graat og var ilde ved baade for Sauen og Manden i Fare. Børnene gav nu og da et Utrop. Ikke saa høit! advaret Morn, saa kan de dætte ned! Hun skrek selv av Glæde da alt var overstaat, og da Mændene kom ned takket hun dem alle og tok dem i Haanden, hun sa til Børnene om at gjøre det samme og de rakte frem sine smaa Hænder, ret og kjev Haand som det faldt sig. Edevart saa Konen paa med underlige Øine og takket ham særskilt og blev rød i Kinderne — javel, den unge Kone saa vel at han var den peneste. Og Edevart paa sin Side var ikke et Haar bedre, ogsaa han blev rød. Aa den Ungdom, den velsignede Ungdom og Skyldfrihet!

De blev bedt ind i Stuen og fik Melk at drikke, og Konen utmerket Edevart igjen og gav ham først. Herover syntes nu Skipper August at surne, han tok op Skaaros Ur av Lommen og sa: Ja lat os komme ombord igjen, Gutter, jeg skal videre med Lasten!

Konen var saa opfyldt av Taknemmelighet, hun vilde koke Kaffe til dem. August svarte: Nei vi har Kaffe ombord, vi er provianteret for hele Turen. Ellers Tak! Er det Kjæresten din han der paa Væggen? spurte han for Spøk.

Det er Manden min, svarte hun.

Er han ogsaa paa Øen og arbeider?

Nei. Han er borte.

En pen Mand, sa August da. Blev han borte paa Sjøen?

Han er reist til Amerika.

Naa, han er i Amerika. Ja der er jeg vel kjendt. Hvor længe har Manden din været borte?

I fire Aar.

Saa kommer han vel snart igjen?

Det vet Vorherre, svarte Konen.

Det vet vel du ogsaa. Han skriver vel?

Nei han skriver ikke. Han har aldrig skrevet.

August slog Haanden i Knæet: Har han aldrig skrevet? Men saa vet du vel ikke engang om han er kommet frem til Amerika?

Jo han er steget i Land i New York.

Og saa blev han borte?

Konen svarte ikke.

Edevarts Bryst blødde av Medlidenhet, han stod overfor noget han ikke skjønte, en Skjæbne, et Kors av fremmed Art. Denne Kvinde kunde være fem seks og tyve Aar, hun hadde noget kjærlig, kanske ikke kjærlig men ømt, det laa i hendes lutende Hode, hun hadde ydmyge Øine. Hvor holdt Manden til, var han i det hele tat noget Sted? Hvad levet Konen av? Det stod en Vævstol i Stuen, det hang forskjellig farvet Garn paa Vægger og Stolrygger omkring, alle Tingene i Stuen var umalte. Edevart sat og nu og da vætte Munden, han var saa langtfra likeglad og kold, det bævet i ham, kanske av Ydmyghet, kanske av Forelskelse, noget søtt.

Det var nu intet mere for August at spørre om, han reiste sig og gik til Døren. Edevart var den

siste som forlot Stuen, Konen fulgte ham i Hælene og sa ute i Gangen: Ja Tak og Pris skal du ha for alt det du gjorde! Hvad heter du?

Edevart overrumplet: Jeg? Aa — jeg har Edevart til Navn. End du?

Lovise Magrete Doppen.

Ja, jeg har Edevart Andreassen til Navn, sa han. Du maa leve saa vel!

Aa den Ungdom! De tok ikke hverandre i Haanden, de saa begge mot Gulvet og de hvisket som Tyver . . .

Kysset du hende? spurte August senere.

Edevart et Øieblik stum, saa maatte han gjøre sig mere karslig end han var og le til det grumme Spørsmaal: Nei hun vilde ikke, svarte han. — Vilde hun ikke? Det skulde ha været mig! sa August.

Men Edevart merket at et Maleri, en Regnbue blev revet istykker i ham.

Han fik straks andet at tænke paa, Jakten var drevet godt ind mot Land og maatte bugseres ut av Viken igjen. Sammen med Teodor slet han og rodde, med Ansiktet vendt mot Husene, han saa hele Tiden den unge Kone utenfor Stuevæggen, hun rørte ikke en Haand til et Vink — kanske fordi de var to i Baaten.

Saa seilte de.

Det var nu Farken til Tid det tok med den Sauen! sa Skipper August. Nu kan vi ikke gaa indom Trondhjem.

Nei hvad skulde vi der?

Forskjellig. Men vi skal stoppe i Kristianssund. Det ligger stik i Stamnen.

Edevart spurte: Hvor tror du Manden hendes er?

Manden hendes? Naa, ja han er rømt eller slaat ihjæl, det er alt.

Kan du forstaa at det skulde lage sig saa galt for hende?

Hvorledes? Hvad kan vi Mennesker utregne? Det var en pen Kone og jeg er vel tilfreds med at jeg tok med begge mine Folk og reddet Sauen hendes. Ikke for det, jeg har set penere Kvindfolk i mine Dager baade paa Land og Sjø.

Edevart saaret: Hun var ialfald meget penere end som Mattea.

Hvad — naa hun! August lo og ristet paa Hodet: Ja det var en Sattans Gro! Jeg undres paa hvor hun er. Hadde jeg hende her mellem disse to Hænder saa javisst skulde hun faa kjende det! Men Lykke paa Reisen med hende, jeg vilde ikke ha hat hende allikevel.

— — —

De stoppet i Kristianssund. August var oppe i Byen og kjøpte sig fine Klær og en Guldring. Han gik med Skaaros fuldstoppede Pengebok paa sig og holdt av at aapne den vidt og bredt naar han betalte. Edevart skrev hjem herfra at nu hadde han set mere end før, stort Hav og utallige Landstrækninger, desuten mange Folk, Byer og Skibe. Flittig Hilsen til alle!

Her i Kristianssunds Gater støtte de atter paa Papst, den gamle Urjøde. Nu var han her. Han var den samme rare Person som før, venlig og tyk, med sit ærværdige Skjæg og sine mange Urkjæder paa Brystet. Urmakerne i Byen saa vel ublidt paa ham, det gjorde derimot ingen andre, han var en kjendt Figur og hadde solgt Klokker til høi og lav, alle slog av en Prat med ham, Ungdommer, Kjøpmænd og Konsuler.

En Klokke idag? spurte Papst.

Jeg har Klokke, svarte Skipper August.

Papst fik se Skaaros Ur, aapnet det og sa: En god Klokke!

Den gaar i to og tyve Rubis, uttalte August. Det er kanske Dokker selv som har solgt den engang.

Pabst: Jeg husker ikke. Kanske. — Han vendte sig til Edevart, spurte om hans Navn og Hjemsted og kjendte ham igjen: Det var paa Stokmarknes Marked ifjor, jeg saa dig ofte. Men du har forandret dig meget, er blit stor og voksen. Du har ikke kjøpt Klokke?

Jeg tænkte at bie til jeg kom til Bergen.

Det skal du ikke. De snyter dig, sa Papst.

Skipper August spurte: Hvad vil Dokker ha for en utmerket Klokke til Styrmanden min?

Papst tok ned i en Lomme, tok saa ned i en Lomme til og kom op med to Ure: En utmerket Klokke, sier De, Skipper? Her er nu en utmerket

Klokke og her er en utmerket Klokke. Vær saa god, se paa dem, Ankergang.

August aapnet dem efter Tur og forstod sig paa Ure og sa: Det dèr er bedst, efter mit Skjøn.

Papst nikket.

Det saa jeg med en Gang, sa August. Hvad kan Dokker sælge det Uret for, nøieste Pris?

En otte Dalers Penge.

Otte Daler — Dokker spøker vel? Otte Daler det kan endda være for en Skipper, men hvor skal en Styrmand ta otte Daler ifra!

Nei det kan De ha Ret i, medgav Papst.

Edevart spurte motfalden: End det andre Uret, er det ogsaa et godt Ur?

Ja meget godt.

Hvad koster det?

Det kan jeg sælge for det dobbelte, for seksten Daler.

Begge Kameraterne gapte. August sa forvirret: Det dobbelte for det simpleste Uret, hvorledes det?

Papst rakte ham Uret og sa: Se paa den Klokken engang til, Skipper, og si hvad De tror.

August mottok Uret, aapnet det og saa paa det, men nu var han blit mere varsom: Det er ingen Tvil om at dette er et godt Ur, det kan et Barn se. Men at det skal koste det dobbelte av det andre —

Her kom Papst med en underfuld Uttalelse: Det kommer av Graveringen paa Kassen, sa han, en meget dyrere Gravering, den slites aldrig ut.

Graveringen?

Ja. Og desuten er det tre flere Hjul i denne Klokken end i den andre, om Skipperen vil tælle efter.

August stod fast. Da han opgav at tælle ytret han fornærmet: Korsom er, Edevart, saa skal jeg skaffe dig en utmerket Klokke i Bergen for en langt billigere Penge. Du gjør aldrig at gruve for det!

Papst spurte: Naar seiler De, Skipper?

Siden. Naar han blir Kveldvind.

De skiltes og gik hver sin Vei. August spurte sig for efter Byens fineste Hotel og gik dit. — Jeg kunde ha tat dig med, sa han til Edevart, men du har ikke kjøpt dig Klær endda. — Jeg gaar ombord, svarte Edevart, og løser Teodor av. —

Edevart var ikke lik sig selv, langtfra, han hadde Penger i Lommen, men intet Humør i Livet — neivel, han hadde i flere Dager været ødelagt av Forelskelse og Elendighet, hat ringe Matlyst, var graablek og forsagt, riktig nedfor. Han kunde skrive til hende, men han hadde ikke faat Adressen, desuten var han ingen Skribent, hun var visst langt flinkere og vilde le av ham. Aa denne Oplevelse paa Fosenlandet! Lille Ragna derhjemme blev borte for ham, han kunde godt ha set hende som en andens Kjæreste nu uten at det vilde ha gjort ham noget, han var overvældet av noget andet og mægtigere, det kjendtes som en Rid, et Overfald. Hvad var at gjøre? Om Haap var det ikke Tale, Fremtiden var

stængt, han kom aldrig mere ind i den grønne Vik efter Vand, Lovise Magrete Doppen vilde leve og dø i sin Stue og han selv leve og dø langt fra hende, de kunde bare mindes hverandre. Han kunde ha luret ind i Haanden paa hende nogen Penger . . . .

Bedst som det var kom gamle Papst likesom tilfældig ruggende ned til Bryggen og steg ombord i «Maasen». Han var saa hyggelig og rolig, Edevart saa ham gjerne.

Naa — jeg træffer min gamle Kjending, mener jeg? sa Papst og var overrasket. Er det her du bor? — Naturligvis vilde Papst sælge ham et Ur nu, det var umulig andet, og Edevart blev livligere og kom i Handel. Papst raadet, han fik vite hvormange Penger Edevart hadde alt i alt, og da mente Papst at en fire Dalers Penge burde gaa til et godt Ur. — Se her, du skal faa det jeg synte dig istad!

Det som kostet otte Daler?

Ja. Jeg vil sælge dig et godt Ur. Du har altid hilst pent paa gamle Papst, og du skal ha det for fire. Ak, jeg tjener ingenting, jeg taper litt paa det, men jeg gjør det av Venskap, Uret er ærlig værdt seks Daler, det kan du tro. Nu skal du trække det pent op hver Kveld og ikke bryte, det er et fint Verk, jeg vil ikke at du skal gjøre en daarlig Handel med mig, vi træffes nok igjen.

Edevart kjøpte Uret. Han maa vel ha vist noget rørende eller troskyldig som igjen virket paa den gamle Urhandler, Papst visste hvad Stas hadde at

si for en ung Gut og han forærte Edevart atpaa Kjøpet en pen Kjæde til Uret, hvorfor Edevart takket lykkelig i Haanden og Papst skrek for Fingrene sine.

De tok Farvel med hverandre — men klem ikke saa haardt, sa Papst, du er for stærk! Og det sa han vel for at gjøle den unge Mand, men Gud vet, det var kanske noget underlig sked: den vandrende Jøde som sikkert hadde snytt Tusener i sine Dager hadde muligens denne ene Gang været mere end ærlig og solgt med Tap.

August kom ombord og kastet ifra sig en Rul Sjøkarter som han hadde kjøpt, han røkte Cigar og brisket sig, men han var helt ædru, bare litt stolt av at han hadde spist paa det fine Hotel og faat Kalvestek og utenlandsk Makaroni. Jeg traf en anden Kaptein i Hotellet, sa han, og vi hadde en lang Passiar ved Bordet. Hvad — har du kjøpt Ur? Lat mig se!

Da August fik høre alt om Urhandelen blev han straks mistænksom og sa: Du skal se den gamle Kjeltringen har nok narret dig. Du skulde ha bydd ham to Daler, det vilde jeg ha gjort, du er ikke videre skarp i denne Verdens Handel og Vandel. Uret er vel ikke avtrukket engang?

Edevart: Det vet jeg ikke. Det nævnte han ikke.

August: Nehei, det gjorde han nok ikke. Jaja, nu faar du selv se, jeg sier ikke mere!

De seilte om Kvelden.

Deres næste Stoppested var Aalesund. August vilde vise sig ogsaa i denne By med fine Klær og Guldring. De blev der nogen korte Timer og seilte igjen, men ogsaa der hadde August kjøpt et Par Sjøkarter, denne Gang over den franske Kyst.

Nu syntes det at bli forbi med Godveiret, de fik Regn og Motvind, de maatte krysse. Det var ingen Sjø at tale om, men det kulet op, paa Stadthavet fik de haard Seilas utenskjærs, August svor og kommanderte som en Djævel og slet sig selv og sine Folk ut i pure Overmot. Baade Edevart og Teodor spurte om det ikke var raadeligst at snu. Snu? fnyste August. Hvad er dette imot hvad som jeg er vant til! De var til Stadighet alle tre paa Vakten og sov ikke, først da de atter kom ind Fjorder og trange Sund med Land paa begge Sider fik Edevart og Teodor gaa tilkøis efter Tur, August var uopslitelig og vaaket hele Tiden.

De kom sig endelig frem til Florø og la sig fast. Det var en Spot og Spettakels med denne seige Motvind just nu da de var saa nær Maalet for sin Reise.

Et lite livlig Sted, Florø, indbydende og vakkert, men August var utilfreds, det han fryktet mest av alt var at de andre Fiskefartøier nordfra kunde indhente ham. Vi kastet bort for lang Tid paa den Sauen, sa han. Den tredje Dag gik August paa Land og kom fuld ombord om Kvelden, han saa da allerede lysere paa det hele og hadde regnet ut

at de andre Fartøier var minds to Uker bakefter «Maasen».

Om Morgningen gik han atter paa Land. Efter en Stund sendte han Bud ombord efter Edevart og bad ham komme straks og ta med sig Trækspillet.

Javel, August var havnet paa det rette Sted, et Logihus med Vertinde og Jomfru og Piker og Drikkevarer, han huserte av lystig Sind, Sjøgutten hadde git sig Landlov igjen. Tildragelserne fra Markedet ifjor gjentok sig, han blev Kjæreste med Jomfruen og kjøpte Ring til hende — hun var fra Bergen, en velsignet livlig Dame med høit Bryst og glatte Øine. Den August, den August! Han hadde hat rikelig Leilighet til at drikke Brændevin av Tønden i Sommer, men rørte det ikke, han var ingen Drikker, det skulde Stemning og Piker og Halløi til, Landlov og Matrosfest til. Godt!

Damerne gjorde alt mulig for at muntre August, Vertinden kaldte ham Kaptein og tilbydde ham Værelse paa Land saalænge han laa, og Pikerne fik Drikkepenger for bare at komme ind og la sig se et Øieblik. Edevart kom op i en stor Fest, da August begyndte at spille tok Jomfruen Edevart med Storm og valset med ham, hertil lo August godmodig og opmuntret dem: Det var ret, lat mig se at du svinger Styrmanden min! Edevart paa sin Side kjendte sig ikke oplagt til nogen Verdens Ting, han gik og bar paa et saart og søtt Minde og det hjalp ikke stort at han hadde faat Klokke og Kjæde at stase med.

Det gik langt ut over Dag paa denne Maate, men tilslut fandt ikke August sig saa villig i at spille paa Trækspil, Jomfruen beundret ham ikke nok, hun blev derimot mere og mere hissig paa at prate med hans Styrmand og valse med ham, og engang danset hun ut i en dunkel Gang med Gutten og slog Armene om ham og sa Aah! Da rynket August Brynene som i et Slags Mistanke og la Spillet ned i Æsken og vilde ikke mere. Lat os faa et eller andet, hit med Kaffe! ropte han for at sætte Jomfruen i Arbeide.

Ut paa Natten gik Edevart ombord, men August vilde ikke høre Tale om Søvn, han forlangte en ny Flaske og fik alle Husets Damer til at sitte oppe med sig og høre paa hans eventyrlige Historier. Endelig ut paa Morgensiden faldt den ene efter den andre ifra og August havnet i en Seng som han stod og gik. Han mumlet forresten saare arrig og tumlet med Hævnplaner fordi Jomfruen, hans Kjæreste, ikke var at finde noget Sted. Det skulde hun ha igjen!

Atter et Døgn gik, August var nu træt og sov. Da han vaaknet og talte over hvad han hadde sølet bort av Penger gik han i sig selv og smakte ikke en Draape Stærkt mere. Han var i en ynkelig Tilstand. Edevart kom op fra Jakten og bad ham bli med ut, han hadde læst Veirtelegramet og mente at det var Vind til at seile. De saa begge to paa Luften og talte det over og var enige. August gik

ind i Huset og klarerte for Værelset, han blev længe borte, da han kom ut igjen sa han: Jeg forstaar ikke hvor hun har gjort av sig.

Edevart: Jeg saa hende paa Kaien sent i Nat.

Paa Kaien? Naa, hun var en saan en!

Hun lette kanske efter dig? ymtet Edevart.

Nei hun visste hvor jeg var. Ropte hun ombord til dig?

Edevart kunde ha svaret at Ja, det gjorde hun! Men han sparte sin Kamerat og sa at hun gik nok bare en Tur for at faa frisk Luft.

Ja Lykke paa Reisen med hende! utbrøt August.

Edevart: Saa faar du ikke Ringen igjen?

Nei faar jeg Ringen! vrængte August. Og det vil jeg bare si dig, Edevart, at de er ikke at tro disse Kvindfolkene. —

De gik ombord og seilte straks.

August var i Bakrus og i et fælt Humør, men han hadde ingen anden Raad end at bite Tænderne sammen og ta sin Tørn. De fik Opholdsveir og rummeligere Vind, men det hjalp ikke paa August, han klaget sig og sa at han aldrig hadde været saa nedbrutt, det kom av Shery'en, lot det til, derpaa kom det av den giftige Kaffen, tilsist av det Par Flasker Crambambuli Cream som han hadde maattet drikke med Damerne om Natten. Det skulde han bra ha gjort! — Edevart hadde hørt at et Glas rent Brændevin tat i ørsmaa Doser skulde hjelpe. Hertil spyttet August langt utenbords og erklærte at det vendte sig i ham.

Den taapelige Fyr! Hans Rangel skyldtes jo ikke nogen Gang et Overmaal av Livslyst, han hadde intet at tære paa, ingen Reserve. Og intet andet end Tid kunde læge ham.

En Morgen Edevart kom paa Dækket stod August ved Roret, og nu maatte vel en Djævel ha fløiet i ham, han vinket Kameraten tæt ind til sig og sa: Vi gaar ikke indom Bergen. Du ser paa mig, men vi gaar ikke til Bergen nu, maa du tro, vi er forbi Bergen.

Edevart vantro: Hvad det er du sier?

Synes du det er saa galt? Nu skal vi tjene Penger og komme ivei! Det tynde Blaa i August Øine var blit fast og haardt, han tilkjendegav at han vilde til Spanien med «Maasen» og sælge Lasten og Fartøiet og bli en rik Mand, Edevart skulde være med paa det, de skulde holde sammen. Du skal bare ikke tro at jeg ikke vet Veien, sa han, har jeg ikke kjøpt Sjøkarter! Vi gaar ned til Sørnorge og sætter ret over Nordsjøen, saa gaar vi Kanalen og langs hele Frankrikes Land ned til Santander, og saa er vi i Spanien. Jeg er vel kjendt i Barcelona, men dit kan vi desværre ikke komme, for det ligger paa den andre Siden og saa maatte vi ind i Middelhavet, men det er dobbelt saa langt —

Alle disse Navne og Steder efterlot intet Indtryk paa Edevart, han bare spurte: Skal jeg ta Styret?

August overhørte det. Jeg vet hvad du tænker paa, sa han, du er ræd for at Skuten skal bli efter-

lyst og kjendt. Men det har jeg Raad for, jeg har været med engang før paa det: vi gaar ind i en Avkrok allerede paa Skotlandskysten og maler hende op og sætter andet Navn paa hende. Ikke en Sjæl skal kjende hende igjen om de telegraferer aldrig saa meget.

Du snakker mer end syndig, sa Edevart.

Hvem tror du vi gjør Uret imod med det? spurte August. Han Skaaro er død. Men forresten saa var nu ikke samme Skaaro nogen Guds Engel og Herrens Apostel han heller, det skal jeg fortælle dig. Hvad du tror han vilde ha Ragna ned i Kahytten for? Du gjør aldrig at tro det bedste, han skydde hverken Mor eller Datter, det Svinet.

Lat nu han Skaaro være i Fred for os!

August: Jeg sier det bare. Han Skaaro er død, og naar en Mand er død saa har han ikke ondt av det som vi gjør. Var han endda gift, men nei, Skipperne dernord fortalte mig at han ikke hadde Familje av noget Slag, det skulde komme nogen Tremænninger fra Hardanger og ta imot Skuten, sa de. Synes du det er rimelig? Jeg skal bra overgi Skuten til de Tremænningerne!

Edevart: At du kan finde paa at staa og snakke slik!

Jo det fandt den gode August paa og han saa ikke ut til at spøke. Den grove Umulighed i hans Forehavende blaaste han i, han vilde selv ha Skipper Skaaros Klokke, Penger og Skute med Last,

hvad merkelig var det i det! — Jeg vet hvad du tænker paa, vedblev han, men det har ikke noget at si: han Teodor vil vi ikke ha med. He, en Komling med Brok, nei Tak, han vilde bare skvaldre ut om alt som en Kjærring.

Edevart sukket træt av det hele og spurte for at si noget: Saa skulde vi to Mand seile Jagten til Spanien?

Nehei, vi paamønstrer ny Mand i skotsk Havn.

Naa, og hvor skulde vi skille os med Teodor?

Paa Nordsjøen. Vi hiver ham overbord.

Hahaha! lo Edevart hjertelig.

August syntes ilde om denne Latter, han var nu allikevel Skipperen. Han vilde hævde sin Overordnethet og han mente vel at være rimelig, men hans Styrløshet steg til Himlen, den blev frimodig som Uskyldigheten, han sa: Ja vi skal skyte ham først.

Edevart saa nøie paa sin Skipper og sa de Ord: Naa, du er blit gal!

Staa der du staar! skrek August med ett. Du sætter dig ikke op mot Føreren av et Skib, det er Mytteri. Staa der du staar! Det er forsent at gjøre noget om igjen, kan jeg fortælle dig, vi er forbi Bergen.

Saa skal vi snu, sa Edevart.

Vi snur ikke! svarte August.

Edvarts Ansigt hvitnet, han gik forut og ropte skarpt: Tørn ut, Teodor, vi skal snu!

August tidde. Han stod en Stund før han gav

sig, og heller ikke nu faldt han sammen og blev til intet, nei han tvang sig til at slaa om i Munterhet og sa: Hahaha, du trodde det! Det er som jeg sier, Edevart, du er ikke videre skarp. Men lat os snu.

Teodor kom op, de snudde og seilte til Bergen.

August lot en Tid som om hans store Plan hadde været pur Spøk. Imidlertid spurte han Edevart hvorledes han trodde det vilde ha gaat ham paa et ordentlig Skib dersom han hadde sat sig op mot Kapteinen. Han vilde ha blit skutt ned.

Da de laa paa Bergens Vaag gjorde han op med sine to Mand og betalte dem Hyren. Alt i Orden. Han blev Kamerat igjen og strammet sig selv op efter Nederlaget ved at gi Edevart gode Raad: Nu skal du lyde mig og ta vare paa dig her i Bergen og ikke falde i Klørne paa nogen Slags Rovdyr. Hvorledes er det, gaar Klokken din endda?

Jeg har ikke set andet.

Saa stopper den nok snart. Jeg har ikke Tid til at følge med dig, for jeg skal levere Jakten, men nu skal du selv gaa op i Byen først til en stor Urmaker og siden til en anden stor Urmaker og faa vite hvad Klokken din er værdt og om den er avtrukket og stillet efter Kronometer. Siden træffes vi her ombord og pakker vore Saker.

Teodor blev det ikke sagt et Ord til.

Edevart gik op i Byen, han kjøpte sig nogen nødvendige Klær, kjøpte store og smaa Gaver at ha med sig til dem derhjemme og husket paa at gaa

ind i en Urmakerforretning. Det tikket rundt omkring ham av Hundrede Vægklokker, ingen gik likt. Det sat to unge Gutter ved et Bord og puslet med gyldne Hjul og andre Urdeler, den ene reiste sig og saa paa Edevarts Ur og snakket med ham om det, hvor han hadde kjøpt det og hvad han hadde betalt. Under dette kom en Mand ut fra et Rum indenfor, han overtok Undersøkelsen av Uret, satte et Horn i Øiet og kikket. Et meget godt Ur, sa han, fint Verk! Hvor har du kjøpt det? Hos Papst? spurte Urmakeren forundret, og da han fik høre Prisen blev han endda mere forundret. Han stillet det efter en Klokke som laa i Mahognikasse paa Disken og leverte det tilbake.

Det var en rar Klokke, sa Edevart om den i Mahognikassen.

Det er et Kronometer, sa Urmakeren.

Edvart gik til en anden stor Klokkeforretning, en Butik av Glas. En ung Dame stod ved Disken, hun tilkaldte en gammel graa Mand som satte et Horn i Øiet og saa ind i Edevarts Ur, gjorde de samme Spørsmaal og forundret sig over Svarene. Her blev han ogsaa spurt om hvor han var fra og hvorledes han var kommet til Bergen, Urmakeren mønstret ham mistænksomt som om han hadde stjaalet Uret, tilslut sa han: Hvis det er sandt som du sier saa har du gjort en god Handel! Han tok op to skinnende Ure av en Glaskasse og sa: Jeg kunde gi dig begge disse Urene for dit.

Jeg vil ikke bytte, sa Edevart. . . .

Det var saa heldig at August hadde ranglet ifra sig paa Florø og bare saavidt var kommet i Likevekt igjen, her i Bergen hadde han ingen Fristelse til atter at gi sig Landlov. Da han hadde leveret «Maasen» og hat Opgjør med de to Tremænninger fra Hardanger drev han paa at de skulde reise nordover igjen straks. Det var ikke noget at bie efter, de to Haringer var ikke Folk at stifte Venskap med, de hadde set nøie over Berglisten og gransket og spurt efter mange Smaating, skjønt enhver kunde se at Regnskapet var ret og riktig. Hvorfor skulde de for Eksempel sitte længe og studere paa en større Post fra Florø, Seilreparation? De holdt endog paa at ville slaa fra Seilene igjen for at se hvad som var gjort ved dem. Men det er saa med Folk som arver, de faar aldrig nok!

August syntes noksaa ribbet da han kom ombord i det nordgaaende Dampskib, ikke hadde han Urkjæde paa Vesten mere, ikke en tyk Lommebok med Andenmands Penger, og hans Reisegods var en rund Matrossæk. Naa, August var heller ikke nu al der man saa ham, han hadde berget Sjøkartene ved at gjøre Proviantregnskapet litt fyldigere, han hadde desuten i Sækken sin et Par Røiserter — som Skaaro ikke mere hadde Bruk for. Alt i alt hadde vel de to Haringer ikke været saa værst nøieregnende, de var forundret og imponeret over at det var saa meget Brændevin tilbake paa Tønden efter en hel Sommers

Avtapping, de nikket til mere end en utydelig Post i Regnskapet fordi August var saan Ordensmand.

Paa Nordlandsturen gik den ene Dagen som den andre for Kameraterne, de kjedet sig og stundet bare efter at komme hjem. August hadde atter Urkjæde paa Vesten og han rullet op Sjøkartene for de andre Passagerer og paapekte Fyr og Grunder og Sjømerker.

Naa, saa fik du Uret hans Skaaro? spurte Edevart.

Maatte jeg ikke kjøpe det! svarte August i en forarget Tone.

En viss Mistanke steg op i Edevart og han spurte: Hvorfor har du ikke brukt det før nu? Og hvorfor drev du saa paa at komme væk fra Bergen?

August opfarende: Hvad du mener? Vilde det ikke ha blit bare Utgifter for os allesammen hvis vi hadde ventet til næste Damper? Du kan takke og prise mig for det.

Men hvorledes det nu var, Mistanken sat igjen hos Edevart og August merket det godt. En Spænding opstod mellem Kameraterne, Edevart baret sig ikke længer for at gjøne litt med det store Sjørøvertogt til Spanien, og August blev lokket til at forsvare det: Dersom jeg bare hadde staat med en Revolver, sa han, saa hadde ikke du, Edevartmand, vaaget at sætte dig op mot Føreren av et Skib. Jeg vilde ha været indom Trondhjem og faat Revolver, men den elendige Skitsauen heftet os bort. Jeg

var indom Kristianssund og Aalesund for at faa Revolver, men der fandtes ikke nogen.

Edevart: Naa, saa er du en Morder, eftersom jeg forstaar.

August blaaste i det: Jeg estimerer ikke at svare dig, du er en Komling akkurat som han Teodor, du har ikke været utenfor Husvæggen. Vet du hvad vi kunde ha gjort? Men det vet jeg: I Spanien kunde vi straks ha kjøpt en Klipper og seilet ind i Stillehavet og været borte for hele den vide Verden —

August syntes ikke at kunne overbevise sin Kamerat, og det tæret synlig paa ham at Forholdet ikke var saa godt som før. Mens Dampskibet laa i Trondhjem gik August alene i Land, han var tankefuld og nedtrykt. Da han kom ombord igjen var det for at hente sin Sæk: han hadde tat Hyre paa en Bark til Riga.

Da det gik op for Edevart at dette var Alvor blev han ilde ved og angret paa at han hadde drevet Kameraten til slik Fortvilelse: Du skal ikke gjøre det, sa han, du skal komme hjem med mig. Vi har nu været sammen om saa meget, du vil da ikke skille Lag?

Til Riga bare, det er en Snartur, det er ingenting Og Barken heter «Soleglad» om du vil mig noget, Adressen Norske Konsulat.

De var nedfor begge to, men intet kunde omgjøres, August var paamønstret. Han forærte Edevart sin Guldring og vilde ikke høre Nei til det, derpaa

førte han selv Togtet til Spanien paa Tale igjen og bad Edevart om at tie med det derhjemme.

Jeg fortæller aldrig noget, sa Edevart.

Nei det gjør du ikke, sa August ogsaa, men ta mig i Haanden?

Edevart forundret: Ja det kan jeg altid gjøre —?

Saa er det som en Ed paa Bibelen. Du kommer aldrig ifra det, saa meget har jeg lært. Du blir en utstøtt Sjæl. . . .

Avskeden fra August var ingen ringe Oplevelse for Edevart. Han tænkte det over: paa en Maate fik han friere Hænder, men han var ikke ublandet tilfreds dermed, en Plass blev tom ved hans Side. I dette to Aars Samliv med August hadde han lært et og andet, hans Blik var utvidet, Hjemmegrænden var ikke længer hele Verden for ham, mange, mange Mennesker hadde han set, Skibe, Byer og Landskaper. August var en snil og merkelig Kar — lykkelig Reise for ham!

Edevart gik litt fortumlet omkring paa Dampskibet og var vemodig og enslig, Teodor var jo ikke en Mand at fortro sig til.

Paa et Stoppested ved Fosenø gik Edevart ned i Ekspeditionsbaaten og blev med i Land.

V

Husene laa i den grønne Vik midt i sin Dur fra Fossen, og Lovise Magrete Doppen og Børnene var aldeles som før, de stod utenfor Stuevæggen og saa imot ham, snauklædte, pene og stille. Den unge Kone smilte usikkert, han var saa ny i Klær, hendes Øielok dirret, hun sa noget slikt som: Hvad ser jeg —!

Han slap sin Sæk ned og hilste forlegen i Haanden: Goddag! Det faldt sig bare saa at jeg kom indom! — Det hjalp ham noget at han var i Velmakt, i nye Klær og Stas, uten dette vilde han kanske ikke ha faat frem et Ord.

Skal jeg faa se dig igjen som var saa flink og hjalp mig! sa hun frit og friskt, men hun var blit rød i Ansiktet. Du kom med Baatskyss? Hvor er Jakten?

Vi leverte Jakten i Bergen. Nei, ser du, jeg kom bare til at tænke paa den Sauen din: vi stængte jo ikke Stien og saa kunde den gaa sig fast igjen, tænkte jeg. Jeg vilde høre indom.

Hun slog Hænderne sammen: Nei kom du til at tænke paa det!

For at gjøre sit Besøk ringe og betydningsløst

forklarte han at Kameraten, Skipperen, hadde forlatt ham i Trondhjem og skulde gaa tilsjøs igjen, han var saaledes blit Alenemand, sa han smaaleende, saa han kunde like saa godt gjøre denne lille Avstikker.

Du store Verden! hvisket hun overvældet.

Jo det var ikke Tvil om at nye Klær, Penger i Lommen, Klokke og Guldring hjalp til at gjøre en hel Kar av Edevart, han sa til Børnene og nikket: Jeg har et Par Smaating med til dokker!

Lovise Magrete: Du maa værsaagod komme ind, slik som vi har det!

Den unge Kone hadde ikke været ledig i disse Uker, hun hadde Aaklædevæv oppe og var kommet langt paa Vei, aa et Kunstverk i flere Farver og med greit Mønster. Det er det jeg lever av, sa hun, jeg spinder Garnet og farver det ogsaa. Uld av mine egne Sauer.

Mangfoldig! sa Edevart uten at forstaa. Lever av — hvorledes?

Jeg sender det til Trondhjem, saa gaar det videre omkring. Jeg har hat paa Utstilling ogsaa og faat Diplom.

Han vagget forundret paa Hodet over det han hørte, og mere skulde ikke til for at gjøre hende barnslig hovmodig: Synes du denne Væven er pen? Naa synes du det. Men jeg har forresten vævet mange, finere Aaklær, dette her er mere til Yrkedagsbruk.

Hvor har du lært det? spurte han.

Det ved jeg ikke. Lært det? Litt efterhvert. Slikt kommer vel. Mor min lærte mig at spinde og væve da jeg var liten.

Han aapnet Sækken sin og Børnene fik sine Gaver — se, det var de Tingene han hadde kjøpt i Bergen og skulde ha med hjem til sine Smaasøsken, nu gav han dem bort her, et Silketørklæde til Piken, en herlig Foldekniv til Gutten og et Par meget for store Sko til hver av dem. De anset ikke paa at takke før Moren mindte dem om det, saa opspilte blev de av sine Kostbarheter.

Det er saa altfor snilt av dig! sa Morn.

Da hun hadde git Gjesten Mat og Drikke fulgte hun ham ut og viste ham det lille Fjøs til en Ku og ti Sauer, viste ham Høihuset, Vassveien til Elven, Vedskuret og alt hvad hun ellers hadde, det hele var ordentlig og net holdt. Til en Sjaa i Stuerøstet stod Nøkkel i Døren, hun laaste op med en viss Værdighet og lot ham stige ind: der hang flere færdigvævede Aaklær over Bjelkerne, ellers var der Mel og andet Matforraad, et Par Skjørter og en enslig Søndagskjole, litt Uld, litt Smør, nogen Sauskind — hun syntes vel ikke hun var saa værst stillet efterdi hun lot en Fremmed se alt dette, hun viste det frem som Familjesølvtøi. Han saa paa alt og syntes opriktig det samme som hun at dette var meget, var Overflod. Storveies! sa han.

Lykkelige Mennesker! Det er ogsaa noget at være næsten intet.

Han gik til Sækken sin og gav sig til at ta frem sine Arbeidsklær, han emnet sig op i Fjeldet. Hun foreslog — ja han maatte jo gjøre det han vilde, men — om han ikke kunde være Natten over? Det kunde utstaa til imorgen med at stænge Stien til den farlige Hylden i Fjeldet, han maatte faa Fred idag, og imorgen var det riktignok Søndag — han maatte gjøre som han vilde, men Mandag var ogsaa en Dag —

Hun ramset op alt dette paa en Gang, visstnok for at dække over sin Forlegenhet og sin Rødme.

Ja Tak, han kunde være over hvis hun vilde. Han kunde ligge i Høiet.

Ja. Og han skulde faa pene Aaklær over og under sig, mange Aaklær. . . .

Det Fotografi paa Væggen var altsaa Manden. August hadde sagt at det var en pen Mand, det maatte være efter gromt utenlandsk Mønster at han var en pen Mand: krøllet Haar, krum Næse, vild i Opsynet, stor Mund. Edevart spurte hvor gammel han var og sa derpaa han ogsaa: En pen Mand!

Ja, sa Lovise Magrete, en pen Mand. Han danset meget finere end alle andre og han var morsk til at spille paa Trækspil.

Det gjorde August ogsaa, spilte paa Trækspil, faldt Edevart ind, Skipperen min som du saa, aa en stor Mester! De sa der nord hos os at han hadde lært det paa Wittenbergskolen.

Naa, sa hun. Manden min var saa spræk, han gik

paa Hænderne et langt Stykke, og ser du Klædestangen derute? Ja saa høit hoppet han tviføttes.

Nei? spurte Edevart vantro.

Det er som jeg sier. Ialfald næsten like saa høit.

Det var svært.

Han sang ogsaa pent. Men han var for vildstyren av sig, saa han er nok kommet borti noget galt — i Amerika, mener jeg. Glad blev han i det Stærke ogsaa, for han var gjæv og blev bedt med alle Steder saa han fik Smaken paa det.

Det er uforstaaelig at han ikke skriver.

Ja, nei han skriver ikke. Men det kan godt hænde det kommer Brev en Dag, eller at han kommer selv, hvad tror du?

Edevart ristet paa Hodet og svarte ikke.

Han sang saa pent, gjentok hun drømmende. Hun regnet op alle hans Gjævheter, alt det som hadde gjort Indtryk paa hende, i det hele omfattet hun hans Minde med Hengivenhet.

Ja, men at han ikke skriver —!

Nei, sa hun, han var en rar Kar med det. Han sa selv da han reiste at han ikke vilde skrive før han hadde faat dygtig at skrive om, at han hadde tjent meget og var blit ordentlig av sig. Kanske om fem Aar, sa han.

Og saa skulde du og Børnene gaa her uten noget fra ham?

Jeg vet ikke. Han skjønte jo at vi svalt ikke ihjæl her paa Doppen, for jeg kunde væve. Jeg var be-

gyndt at væve en Tid før han reiste, for han tjente ikke videre.

De sitter og taler sammen disse unge Mennesker, og enhver kunde gjerne ha hørt hvad de sa, det var intet ondt i det Om Kvelden skulde hun stelle til et Leie til ham i Høihuset, og han traadte naturlig til og bar de tunge Aaklær for hende. De puslet i Høiet i Fællesskap, hun gjorde sig likesom litt moderlig og skjønte sig bedre paa at rede en Seng end han. De lo litt stundom, sandelig, hun var intet Hængehode.

Da hun gik fulgte han efter hende og hadde ondt for at skilles, hans Forelskelse var blit saa stor. Han lot hende forstaa det i smaa ydmyge Ord og strøk hende forlegent paa Armen, det var en Dristighet, men hun optok den ikke ilde, hun ristet paa Hodet og smilte litt over ham, han var ung og vakker, stærkbygget, hærdet i Arbeide fra Barn, hun mottok hans Ømhet.

Ute paa Gaarden kikket hun gjennem Ruten om Børnene sov rolig og ikke hadde sparket av sig, hun sa til Edevart at de kunde gaa ind i Stuen igjen og sitte, om han saa vilde, det var Søndag imorgen og de var ikke nødt til at staa tidlig op.

Men det viste sig at de kunde ikke tale sammen inde, Børnene blev urolige i sin Seng, de var ikke vant til at høre Snak i Stuen om Natten, tilsist slog Piken Øinene op og spurte: Hvad er det, Mama? — Ingenting. Sov du!

De kunde ikke sitte her og forstyrre Børnene og de gik atter over i Høihuset. Intet skete dem imellem, ingenting, bare at de holdt hverandre undselig i Haanden mens han fortalte hvor optat han hadde været av hende paa hele Bergensturen. Aa det var saa ungt og taapelig og pent, han vætte nu og da sin tørre Mund med Tungen og saa ned hele Tiden, hans Hjerte dirret. Hm! sa han nu og da riktig kraftig for at stive sig op. Det hadde kanske ikke været nødvendig, hun sat og smilte og hørte paa og var vel kjær i ham igjen, det syntes saa, da hun gik fik han kysse hende. Aa men Gud, han fik kysse hende! Det faldt sig saa, han bad ikke om det, men deres Munde møttes.

Han stupte sig ned i Aaklærne som han stod og gik, paa Gruve, som for at stænge sig selv inde med en stor Hemmelighet.

Fra nu av sat de i Høihuset om Kveldene, for de kunde ikke sitte i Stuen og forstyrre Børnene. Det blev altid noget at tale om og de blev ikke trætte av at finde paa noget. Han fortalte at det hadde været vanskelig for ham at finde frem til hende. Da han gik av Dampskibet og kom til Land var det ingen som visste hvor Doppen var. Et Sted som heter Doppen? sa de. Nei. Det var en ung Mand som sa: Men jeg kjendte en som hette Haakon Doppen. Ja, svarte en anden til, ham kjendte jeg ogsaa —

Ja det var Manden min det! utbrøt Lovise Magrete. Der ser du, han var kjendt av alle, en gjæv Kar!

Edevart forundret: Manden din? Nei. De sa han sat paa Straf.

Naa — nei saa var det ikke ham, mumlet hun.

I Trondhjem, sa de.

Hun ristet ivrig paa Hodet: Nei, nei, det maa ha været en anden.

Edevart fortsatte: Nok var det, jeg fik de to unge Karene til at ro mig hitover. Ingen av os visste at finde frem, det er saa mange grønne Viker mellem Stoppestedet og her og vi rodde i lang Tid alle tre. Men saa husket jeg hvor vi seilte ind med Jakten efter Vand dengang og hørte Duren fra Fossen — da kjendte jeg mig igjen. Ja for det er jo ingen grøn Vik saa pen som denne her.

Synes du det! sa Lovise Magrete. Ja det synes jeg ogsaa.

Edevart: Jeg vil bare ønske jeg kunde være her hele Tiden.

Ja, sa hun eftertænksom, det vil jeg ogsaa ønske, men.

Saaledes kunde de sitte og pludre om Kveldene. Om Dagen var de hver paa sit Arbeide, hun i Vævstolen og han ute. Han hadde nu været her i over en Uke og for længe siden spærret Tilgangen til Hylden i Fjeldet, han fandt andre nødvendige Ting at utrette, han gjorde Gjerder istand og pyntet op paa Jordet, nu sist ordet han om at bryte op nogen

forargerlige Stener paa Slaatmarken, de laa iveien for Ljaaen.

Men det kunde han ikke gjøre alene, indvendte hun.

Han visste ikke. Kanske kunde han ikke gjøre det alene. Men han skulde ialfald hat et Spet.

Jo de hadde nok at pludre om: hvor skulde han nu faa Spet fra, hvor kunde han laane eller kjøpe et? Paa Handelsstedet, men det var langt dit, over Fjeldet, Lovise Magrete gjorde den Tur med Maaneders Mellemrum. Det var to smaa Utflytterhjem nærmere, men der var næppe Spet. De pludret og pludret.

Om Morgningen vilde Edevart prøve at hjelpe sig som han bedst kunde, han kvæsset to Staurer av seig Rogn og begyndte at bryte. Aajo, en og anden Sten fik han op og fyldte Hullet igjen med Jord og Græstorv, stundom naar han trængte en stor Tyngde paa Stauren laa begge Børnene — ja i et Kniptak endog Lovise Magrete selv — og gjorde sig tunge og veiet ned. De syntes da alle fire at det var stor Moro at bryte Sten. En Familje paa Jordrydning.

Efter Middagsmaten laget Edevart sig til at gaa paa Arbeide igjen. Han hadde faat Grøt og Melk, det var god Mat, men Lovise Magrete hadde visst undt ham den bedre, hun klaget over at hun ikke hadde Fisk. Det gjølet ham at hun gjorde ham delaktig i sin Husholdning, at de blev som Mand og Kone. Hun bad ham gaa ind i Sjaaen og skjære

av en Skank paa et av Sauskindene, knuse Skanken og komme med Marven, hun skulde begynde at spinde og maatte smøre Rokken.

Edevart gik. Han lurte sig til at faa med en stor Papæske som hadde ligget i Sækken hans hele Tiden, og i Æsken var Bergensgaven til hans Mor: et fint Helulds Kjoleskjørt og et Akselplagg, et Slags Cape uten Ærmer som var paa Mote nu og som i hans Hjembygd kaldtes Vampe. Han hængte Klæsplaggene skyndsomt paa Væggen, skar Sauskanken av og gik ut igjen av Sjaaen.

Da han kom ind med Marven sa han at han maatte til Handelsstedet straks. Han hadde tænkt paa det længe.

Hun saa paa ham: Hvad er det — vil du reise?

Nei, nei, jeg vil se mig om, jeg vil ha et Spet. Det nytter ikke med disse Træstaurene, de bøies.

Hun likesom lettet: Jeg trodde du vilde reise din Vei.

Han lo og svarte: Jeg blir til du jager mig!

Hun ristet vemodig paa Hodet og sat en Stund taus. Jeg skal følge dig paa ret Lei, sa hun og steg ut av Vævstolen. Det gaar en Sti til de to første Plasserne og fra dem blir det bedre Vei. Men du kommer bare saavidt frem til Handelsstedet idag og vinder ikke tilbake.

De stod og saa paa hverandre der oppe i Høiden. Hun var som sædvanlig barfotet og i intet andet end Særk og Skjørt, men nu rød og varm av Gangen,

vakker, med opspilede Næsebor. Det var ikke en usømmelig Paaklædning, men hun brukte bare saa lite og var nøisom.

Spør med det samme paa Posthuset efter Brev til mig, sa hun.

Han blev borte et Døgn. Hun hadde vasket og lappet hans Klær og været som en Mor, men nu var det gaat et Døgn og han maatte vel komme snart. Han hadde hængt nogen fine Helgedagsklær op i Sjaaen og hun misforstod det ikke, det laa bare én Mening i det og hun var rørt over hans Blyghet. Stundet hun efter ham eller var hun likeglad? Lovise Magrete gik vel ikke i Ørsken, men hun begyndte at stige op over Stien til Fjeldet, hun vilde kanske møte ham, kanske hjelpe ham at bære. Oppe i Høiden kom hun til at se sig tilbake og saa da et Stykke ute paa Viken en Mand komme roende i en Baat, og det var Edevart. Javisst, han kom roende, han kunde ikke bære det tunge Spet saa lang Landvei. Hun løp nedover Stien og møtte ham i Fjæren. Jo han hadde kjøpt Spet, han hadde ogsaa kjøpt denne Baaten og noget Børnskap, han vilde fiske ute i Viken.

Du store Verden for dig! sa hun.

Hvad? Det var ikke noget videre, intet at skryte av, Fiske det var jo Abc for ham, Baaten var ikke ny heller —

Aa men du store Verden, alt du gjør og alt du tænker ut for mig! sa hun overvældet. Og du har

hængt op nogen fine Klær i Sjaaen, jeg kan ikke si et Ord —

De gik op fra Baaten, hun hjalp ham at bære Pakker og Ting, Matvarer, et Par Klæsplagg igjen, Redskaper; Børnene fik Gotter, Lovise Magrete en hvit Krave — om hun ikke vilde forsmaa! Han la desuten to nye Spiseskeer paa Bordet.

Det var godt, de manglet Skeer. Alt tænkte han paa.

Det var nu Glæde over hele Huset, Edevart selv var kanske den lykkeligste av alle. Lovise Magrete la sig et Øieblik ind til ham, hun skulde vel bare forbi hans Stol, det var næppe saavidt hun seg ind til hans Aksel, men det gik en søt Hete gjennem ham og han drog Pusten tungt.

Han fik Mat og kunde næsten intet spise, de drak Kaffe og hadde Kaker til som han var kommet hjem med, intet manglet. Mens Lovise Magrete aapnet Pakker og stuvet Matvarer i Skapet stjal han sig til at tømme hendes Kaffekop og sætte Munden der hun hadde sat sin.

Det lidde paa Kvelden, men de skulde jo ikke komme til Ro før noget tungt og merkelig var hændt, aa saa tungt og merkelig:

Lovise Magrete husket sig om og kom til at si: Spurte du efter Brev?

Ja — jo han hadde Brev til hende. Det hadde han nær glemt.

Straks da hun saa Skriften fik hun et spændt Ut-

tryk i Ansiktet, hun aapnet Brevet og skrek pludselig: Det er fra Haakon!

Edevart og Børnene saa paa hende mens hun læste, hun blev blek og rød, iblandt utbrøt hun: En stor Naade ja — neineinei — aa —

Er det fra Manden din? spurte Edevart.

Ja! jublet hun og reiste sig op. Nu kommer han, Børn, nu kommer Papa! Kan dere forstaa det, nu kommer Papa!

Edevart vætte sin tørre Mund og sa: Men Brevet er jo fra Trondhjem, saa jeg?

Fra Trondhjem? Nei. Jo — han er kommet til Trondhjem — fra Amerika. Se her, det staar Trondhjem i Stemplet. Men tænk at han kommer nu, det er et Aar tidligere — jeg mener tidligere end han sa. Det var en Guds Lykke at du reiste til Handelsstedet, for han gaar bare og retterer sig litt — efter Reisen, mener jeg — saa kommer han! Og uvilkaarlig begyndte den unge Kone at rydde i Stuen og stelle i Orden.

Edevart gik ut. Han drev bort til Elven og sat der en Stund og hørte paa Suset og tænkte og tænkte. Hvad hadde han at gjøre nu? Hvad skulde han med Spet og hvad skulde han med Baat?

Ved den Tid Lovise Magrete maatte ha faat Børnene tilsengs drev han tilbake til Husene igjen. Hun kom straks ut, hun sa at hun hadde læst over Brevet paany og kunde vente Manden hvad Tid og Time det skulde være.

Naa, sa Edevart.

Hun gjorde ikke Mine til at følge ham over til Høihuset som før om Kveldene og var i det hele tat forandret, meget adspredt, meget optat. Da han gik fulgte hun ikke efter ham, han saa sig en Gang tilbake og vedblev at gaa, han vilde ikke bede hende. I Trods og dyp Ulykke klædte han sig av og la sig for ikke at fristes til at gaa tilbake til hende.

Om litt kom hun og satte sig nølende hos ham, hun hadde vel ondt av ham og vilde gjøre ham vel.

Du skal ikke ta det saa tungt, begyndte hun og fremholdt videre hvad som var at si: at det var ingen Raad med det, men at det vilde gaa over med Tiden — de almindelige og gode Gyldigheter som kanske hadde trøstet hende selv engang, Gud vet, kanske da Manden reiste.

Edevart tidde mørk.

Det kan ikke være anderledes, vedblev hun, men Gud velsigne dig og Tak og Pris skal du ha for alt du har været snil mot mig!

Jeg forstaar ikke hvad jeg skal gjøre, sa han.

Du? Aa du finder dig snart en Pike, svarte hun. For min Del saa er jeg gift og kan ikke være noget for dig. — Dermed syntes hun at ville reise sig igjen og gaa.

Hvor han blev urimelig og støtt, hun var ikke fortvilet, ikke engang riktig alvorlig, hvad var hun gjort av! Han slog Armene om hende og drog

hende ned til sig, ja hun hadde forliten Tanke for ham, han var tilovers nu, var skammelig snytt, han vilde holde hende fast, vilde han.

Du har ikke Hjerte for mig, sa han.

Jo, jo! svarte hun. Aa, har jeg ikke Hjerte for dig! Jeg har tænkt mere paa dig end — jeg har tænkt meget paa dig, du er saa vakker og du har mørkeblaa Øine. Hvad vil du jeg skal si, saa skal jeg si det? Men som det nu er — kjære, du maa faa dig en anden Pike, for jeg er jo gift, vet du. Jeg skjønner ikke hvad vi skal gjøre —

Kan jeg ikke være? Nei det kan jeg vel ikke.

Her? spurte hun forskrækket. Nei.

Men i Nærheten? Paa Handelsstedet?

Nei, nei det maa du ikke tænke paa, min Mand vilde skjønne det.

Naa, saa er du kjær i ham?

Ja, sa hun. Men jeg kan ikke fuldtakke dig som har været saan mot mig.

En Stund laa de der tause, saa tok han og kysset hende og hun lot det ske, men da han forlegen og uerfaren vilde gaa videre sa hun: Nei det tør jeg ikke.

Flau og meget ynkelig skjulte han Ansiktet ved hendes Barm, og de laa saaledes en Tid, han hørte hendes Hjerte arbeide under den tynde Særk. Pludselik tok hun hans Hode op og kysset ham, hun hvisket mot hans Mund: Jeg tør vel ikke?

Jo, hvisket han tilbake.

Og jo hun torde, hun vaaget det allikevel, av Moderlighet, av Medynk, Kjærlighet, Gud vet. Hun indviet ham, og det blev en makeløs Galskap langt utover Timerne, et Brus, fuld Naturlighet, ingen Kunster, han vedblev at være umættelig og hun skrek ikke om Naade nogen Gang.

Det var graalyst da hun gik fra ham.

Aa men dette gjorde jo bare galt værre. Da han hadde sovet et Par Timer stod hun atter over ham snauklædt som sædvanlig og vækket ham: Jeg er saa ræd for at han kommer, sa hun.

Lat ham komme! svarte Edevart trodsig.

Nei, nei da maa du være borte.

Han rakte Haanden ut efter hende og vilde ha hende igjen, men hun unddrog sig. Han klynket at det var siste Gang, han skulde jo væk, de skulde skilles —

Hun maatte smile og kysse ham i en øieblikkelig Ømhet, men dette gjorde det atter værre for dem begge: Gud hvor gal du er! hvisket hun og gav sig over. . . .

Det var endda tidlig Morgen, Børnene var ikke oppe. Edevart fik skyndsomt Mat og pakket sin Sæk, lettet paa den og sa: Jeg kommer til at bære tyngre paa den idag end den Dagen jeg kom.

Du skal jo ikke bære den, du maa ro.

Maa jeg ro? Vil du ikke ha Baaten?

Det tør jeg ikke, sa hun. En Baat — nei. Men det andre kan jeg ha kjøpt, saa det kan han gjerne se naar han kommer.

Edevart: Men om ikke andet saa vil jo Børnene fortælle at jeg har været her.

Ja. Jeg vil si som det er at en Mand kom og arbeidet hos mig og var snil mot mig og brøt op Sten. Du maa ta Spetet med dig.

Nei, svarte Edevart. Sæt ham til at bryte op Sten. Nu har han Spet!

Hun tænkte paa det: Jaja, Spetet kan Arbeidsmanden ha sat igjen, men en Baat er formeget.

Saa var han færdig og stod der. Det begyndte at bæve om hendes Mund, hun sa: Nu faar jeg vel aldrig se dig mere i dette Liv?

Jeg vet ikke, svarte han nedbøiet. Vilde du ha hat mig her nu?

Hun hviskende: Ja jeg vilde vel det. . . .

Han hikstet endda da han løp med Sækken ned til Sjøen, men det var av Glæde over hendes Svar, en stor Lykke som var hændt ham. Og mens han rodde utover Viken stod hun ved Stuevæggen, tilslut vinket hun.

— — —

Handelsmanden hette Knoff. Han hadde et stort Sted med hvitmalt Hovedbygning og to svære Brygger i fire Vindhøider, paa Vaagen laa en Galeas og en Jakt til Fiskekjøp, paa Land mange Huser og Verksteder.

Knoff selv var en driftig og om sig Herre, stolt av sit Sted og sin Virksomhet, ikke saa lite forfængelig, heller ikke altid saa aparte ærlig, men allikevel set op til som en gjæv Mand i Distriktet. Men

saa forfængelig: han kaldte i Omtale sin Kone for Frue og han hadde døpt sine to Børn Romeo og Julie. Han drev med mange Slag: Landhandel, Baatbyggeri, Bakeri, Bødkeri, hans store Sorg var at Ruteskibene paa Nordland rent av gammel Vane stoppet et godt Stykke længer sørpaa og gik hans Sted forbi. Det var ikke bare en Forfængelighetssak for ham, det kostet ham mange Penger at føre alle sine Varer hjem i Baat fra Stoppestedet. Han hadde arbeidet paa en Forandring i dette Forhold i lang Tid.

Da Edevart spurte ham om Arbeide sa han Nei til at begynde med og var lur og uvillig. Det blev spurt hvad han kunde gjøre. — Edevart mente at han kunde gjøre et og andet som han blev sat til. — Kunde han sage og hugge Ved, passe Hestene, ro i Baat, føre Bøkerne paa Kontoret, hjelpe til i Bakeriet? — Edevart svarte smilende at noget av dette kunde han paata sig. — Ja, sa Knoff, men det har jeg Folk til før.

Men Edevart hadde lært et og andet av sin Kamerat August, han sa: Jeg ser to Fartøier paa Vaagen, store Skuter begge to, har Dokker fuldt Mandskap til dem?

Knoff tænkte sig om: Ja de ligger der fordi de alt har været i Trondhjem med Fisken. De skal til Lofoten i Vinter, men det er ikke Høsten endda, saa det kan du ikke vente paa.

Edevart tidde til dette, men naturligvis var det

Høsten, det var sist i September og Is paa Marken om Morgningerne. Det høstet stærkt.

Er du sjøvant? spurte Knoff. Har du været paa Fartøi før?

Jo det hadde Edevart, og han var kjendt i Lofoten.

Ja du tænker da ikke paa at faa føre nogen av Fartøierne?

Nei, svarte Edevart. Men hvad Dokker vil sætte mig til.

Knoff saa paa ham og gjorde sig litt til og var stor Mand som ikke kunde tænke paa Smaating netop nu. Han sa: Jeg har min gamle Skipper ialfald til Galeasen. Har du været med og kjøpt Fisk nogen Gang?

Ja, svarte Edevart.

Hvor kommer du fra, søndenfra Stoppestedet?

Nei jeg kommer fra Bergen og har været med at seile en Fiskejakt dit.

Han var en pen Ungdom, godt klædt og med Guldring og Klokke, han tiltalte den forfængelige Chef og blev ikke helt bortstøtt. Snak til mig om en Time, sa han og saa paa sit Ur. Jeg har ikke Tid nu.

Edevart drev nedover Veien til Bryggene og kastet sig litt havareret ned paa Marken. Han var træt og adspredt efter de siste Oplevelser. Hittil idag hadde han hat nok med at komme sig væk fra Doppen og fremstille sig her paa Handelsstedet,

intet hadde han faat Ro til at tænke over, selv hans Samtale med Knoff var noksaa uoverveiet.

Naar han gjennemgik Nattens Under kunde han knapt tie, men laa og hvisket for sig selv, en Omveltning var foregaat i ham, hans Indre bævet i Forundring og Taknemmelighet. Merkelig, han la Haanden over Ansiktet og smakte atter hendes Ømhet, han saa hendes brune Øienbryn, rette og fine som Streker, og de hadde et Uttryk, de var som fremmede over ellers almindelige graa Øine. Lovise Magrete, kjære og søte Lovise Magrete! Han aktet ikke at ro tilbake og gjøre det ondt for hende, han søkte bare Arbeide her, han attraaet alene at være i hendes Nærhet —

Som efter et Paabud holdt han Øie med Tiden og da han stod foran Knoff igjen visste han at han ikke hadde forsømt et Minut. Knoff tok atter sit Ur op, saa paa det og nikket: Det er præsis! Du kan jo være her, sa han saa, du kan foreløpig hjelpe til paa Bryggen, her er kommet Mel. Siden faar vi se. Hvad heter du?

Edevart Andreassen.

Aa den Knoff som altid skulde være stor og fin, Knoff var fint, Romeo var fint — han skrev ut en Seddel lydende paa Edward Andrésen og sa: Lever den til Bryggemanden!

Færdig. —

Eftersom Dagene gik hjalp han skiftevis Bryggemanden, Bakeren og Baatbyggeren, blev paakaldt

naar han trængtes og gik naar han blev paakaldt. Han sov i Bakerens Kammers og fik sin Mat i Kjøkkenet. Det var ingenlunde daarlig. Og javisst høstet det stærkt, det begyndte alt paa Oktober, Tiden gik, han døde ikke, han holdt sin Kjærlighet ut.

Det var en Vrimmel av Arbeidere, Hyrkarer, Krambodfolk og Tjenerskap paa Stedet. Knoff holdt ikke av at avvise nogen, især ikke nogen som forgjæves hadde søkt Arbeide paa Stoppestedet søndenfor. Hvor dette lille Stoppested spøkte i Knoffs Hode! Det var bare en gammel Landhandel paa et Nes, men den hadde Brændevinsret, Eg- og Dunvær og hadde sammensparet Formue. Men fremfor alt hadde den Ruteskibene Vadsø—Hamburg, det var i Knoffs Øine den store og ærgerlige Stas. Naar en Mand var blit avvist dèr var han næsten tryg paa at faa Plass hos Knoff. Hvorledes er det, gjør de ingenting derborte? kunde han si, har de slet ikke Bruk for Folk? Jeg kan ikke motta alle som de sender mig paa Halsen derfra. Se her, lever denne Seddel til Gaardsgutten og spør om han ikke har Bruk for dig i Skogen! Saan kunde han si.

Edevart fandt sig tilrette, han var ung og lærenæm, Pikerne i Kjøkkenet la Merke til den nye Mand for hans gode Utseendes Skyld og endog Husjomfruen, Jomfru Ellingsen, spurte ham hvor han kom fra og hvad han hette. Han kunde ikke klage over at ingen brydde sig om ham, Børnene hængte sig i Hænderne paa ham og bad om Hjelp til et og

andet, især Gutten Romeo, og Madam Knoff kaldte ham til sig en Dag ute paa Gaarden og bad ham gaa ned paa Kramboden efter Erter til Duerne. Om Søndagen var han i pene Klær og holdt sig mest til de likeste av Mandfolkene, til Bødkeren og Bakeren; Formanden i Baatbyggeriet var ogsaa velvillig og hjelpsom, han hadde alt tat tilbake Baaten av Edevart og git ham Pengene igjen, det hadde han Makt til, han hadde været saa længe i Tjenesten hos Knoff og kunde handle paa egen Haand. Av Baatbyggeren og andre fik Edevart ogsaa høre meget om Haakon Doppen — ja mere end nok om Haakon Doppen.

Edevart var ombord og saa sig om i Galeasen og Jakten, pene Fartøier og vel holdt, han forstod ikke meget av Galeasens Rig og Seilordning, men Jakten var en almindelig Jakt og tiltalte ham.

Det faldt ham ind at skrive til August, Bark «Soleglad», i Riga og fortælle ham hvor han var og hvad han arbeidet med. I Trangen til at faa sin gamle Kamerat tilbake skrytte han stærkt av Stedet, av Knoff og alle Menneskene her og opfordret August til at komme, her var Plass for ham, han vilde sikkert faa Jakten at føre til Lofoten hvis han kom, tænk paa det, Svar utbedes! Efterskrift: Kjender jeg dig ret saa gruver du ikke meget for at rømme fra Barken i Riga!

Han fik Svar efter tre Uker fra Dünamünde. August avslog: det var ikke hans Vane at rømme fra

norsk Skute, han pleiet at gaa retsindig frem. Barken laa nu og lastet Rug for Hjemtur og vilde være tilbake i Trondhjem igjen i Begyndelsen av December, ved den Tid kunde Edevart komme til Trondhjem og snakke med ham. Bark «Soleglad». Venlig Hilsen fra din Kamerat og Gud med dig!

Heh, August var blit stor paa det, August stævnet ham til Trondhjem! Men det var kanske heller ikke umulig at han var blit religiøs. . . .

Ukerne gik, det var kommet Sne, det var Kjøreføre og Romeo og Julie var paa Ski. Knoff laa tilsengs av Forkjølelse, kanske mest av Angst for at bli syk, han var en Rædhare. Fra sit Leie fulgte han nøie med i alle Virksomheter og sendte Bud saa efter en og saa efter en anden av sine Folk. Edevart blev ilde ved da han hadde spist Middag en Søndag og Jomfru Ellingsen sa at Knoff vilde tale med ham. Var det Avsked? Hun aapnet Døren og førte ham gjennem Dagligstuen ut til Hovedindgangen hvor de gik op en Trap til anden Etage.

Paa sin Gang gjennem Stuen hadde Edevarts Øine været vidaapne og snare, han saa ind i en fremmed Herlighet: et Speil fra Gulv til Tak, en Sofa med Guld paa, Piano og en Datter som spilte, Madam Knoff med Guldstas paa Brystet, Huslæreren, Kontorfolk, Skilderier i forgyldte Rammer paa Væggene. Han fik kikke over Gjerdet til en anden Verden, kanske ikke noget høit Gjerde, men høit nok for Edevart, det han saa hadde han ikke set før.

Hvorfor blev han ført gjennem Stuen? Gud vet om det ikke var Ordre, om ikke Gutten skulde passere dette Paradis for at gjøre ham liten, gjøre ham til en Maur, Edevart hadde hørt Ymt om Chefens utspekulerte Paafund i den Retning.

Han traadte ind i Soveværelset og stanset ved Døren.

Knoff vilde ham ikke stort, sa han, og her blev ikke Tale om Avsked. Som den store Forretningsmand med knap Tid talte Knoff likefrem: Jeg hører fra Kontoret at du igaaraftes fik endel Varer som er skrevet paa dig?

Ja nogen Oljeklær, svarte Edevart forundret.

Hvorfor fik du det skrevet?

Jeg tænkte det kunde være paa Forskud.

Forskud? Vi har ikke talt om nogen Løn, sa Knoff. Og da Edevart blev maalløs vedblev Knoff: Jeg kan ikke gi nogen Løn at snakke om i den Tiden du gaar her og venter paa Hyre.

Naa.

Nei det forstaar du vel.

Jeg skal betale Oljehyret, sa Edevart.

Knoff: Saa har du Penger?

Edevart: Jeg er ikke fri.

Det er godt, sa Knoff. Nei Løn og den Sort — du har Hus og Kost og det burde være nok i denne Ventetiden, jeg har jo egentlig ikke Bruk for dig. Ja du forstaar, det er ikke netop av Fattigdom jeg gjør det saa, men det er nu min Maate.

Edevart blev ærgerlig og sa: Jeg gaar ikke her for Maten.

Knoff syntes overrasket: Ja hvad vil du ellers? Det er Vinters Dag og her har du ialfald Opholdet.

Edevart: Jeg skal reise.

Hvorhen?

Til Trondhjem for som først.

Knoff tidde litt, han vilde spænde Buen høiere: Jaja, reis du til Trondhjem. Men der har du vel ikke noget at gjøre?

Edevart kort og godt: Jo det har jeg. — Saa gik han.

Han gav sig straks til at pakke sin Sæk, under dette steg den Tanke op i ham at levere tilbake Oljehyret, det var nyt og ubrukt, men saa vilde vel Knoff tro at han ikke hadde Penger til at betale det med. Gjorde han sin Ret tok han Oljehyret med og rømte fra Betalingen. Det vilde August ha gjort, han vilde ikke ha ventet over til Mandag for at komme paa Kontoret og betale en saa skammelig Krambodskyld. Edevart hadde allerede lært at se mindre nøie paa det rette og renslige i sine Handlinger, han opgav Rømningen alene av den Grund at den kunde faa Følger, det kunde spørres hvad han hadde gjort, og han var i Lovise Magretes Nærhet.

Lovise Magrete! Merkelig at ingen fra Doppen hadde været her paa Handelsstedet i al denne Tid. Edevart hadde speidet hver Dag og endog spurt

sig for, men ingen hadde set dem. Baatbyggeren mente at Haakon Doppen skammet sig formeget til at vise sig, det kunde jo ogsaa tænkes at han hadde sparet sig op nogen Penger i disse fire Aar han hadde været fængslet og saa hadde kjøpt med sig mange Varer da han slap fra Trondhjem. Men til Jul ialfald vilde nok baade Haakon og Konen komme og gjøre Indkjøp —

Da Edevart Mandag Morgen hadde klareret sin Skyld og stod færdig til at reise kom Førstesvend i Kramboden, Lorensen, og skulde hilse fra Knoff at Edevart kunde faa almindelig Mandskapshyre paa Jakten fra idag av. Edevart var endda ærgerlig og sa Nei Tak, at Jakten skulde jo ikke seile endda og han vilde ikke ha Knoffs Penger for ingenting. Hils ham med det!

Men Edevart satte ialfald igjen Sækken sin for at han kunde gjøre sig Ærend engang til og hente den. Han tok med sig bare Klær i et Knytte.

VI

Skjønt det endda bare var midt i November var virkelig Barken «Soleglad» alt kommet hjem og hadde begyndt at losse. Den hadde gjort Snarreise. Da flere av Mandskapet hørte til i Trondhjem og bodde i Land fik August Lov til at huse Edevart ombord, de var begge riktig fornøiet over at træffes igjen og de hadde meget at fortælle hverandre.

August var med mange Ringer paa Fingrene og Guldkjæde paa Vesten, han blaaste i at komme op til Frolandet og føre en Jakt til Lofoten, det skulde han bra gjøre, han hadde andre Planer! August var meget hemmelighetsfuld med hvad han aktet at slaa ind paa, men han vilde ikke skjule for Edevart at han nu var paa Vei til at bli næsten verdensberømt. Der var nu for Eksempel Levanger Marked om nogen Dager —

Hvad skal du der?

Der? Det skal du faa se!

Ikke et Ord mere foreløpig, men August pekte rundt omkring sig ombord og lot forstaa at han hadde Kostbarheter skjult allevegne i Barken «Soleglad».

Om Kvelden fandt August frem otte fulde Cigarkasser fra et Skot, pakket dem i et Klæde og gav

Edevart dem at bære. Vi skal op i Byen, sa han, vi skal ind et Sted og handle, men du skal ikke si et Ord.

De gik ind i en Cigarforretning, August lot til at ha været der før, han hilste kjendt, og til Edevarts Forundring kunde han næsten intet Norsk, men talte nogen rare Ord imellem og gjorde sig forstaat ved Fakter. Han aapnet hver Cigarkasse, viste frem Varerne, luktet til dem, slog Kasserne igjen med en skinnende blank Lommekniv og leverte dem. Saa fik han Pengene. August stak dem skjødesløst i Lommen, nikket og sa: Hoberpomere! — Ja! blev det svaret. — Kameraterne gik.

Solgte du Cigarer? spurte Edevart.

Det var ikke noget, et Par Kasser, sa August, jeg vilde hjelpe ham litt.

Næste Kveld solgte han et Dusin Kasser i en Kolonialhandel, Edevart bar dem til Stedet, Handelen blev gjort i et Bakværelse hvor August slog Kasserne op og viste frem Cigarerne, bydde Kjøpmanden at lukte og holdt Haanden frem efter Pengene. Hoberpomere!

Hvad er det du sier naar du gaar? spurte Edevart.

Haaper paa mere Handel, svarte August. Jeg er Russer. Kom nu fort, vi gjør en Vending til i Kveld, det er passe mørkt.

Edevart bar et nyt Dusin Cigarkasser til en liten Tobaksforretning hvor en Dame stod ved Disken. Hun hadde ogsaa Vinflasker staaende i Hyldene.

Damen smilte da de kom og viste dem straks ind i et Sideværelse med Sofa, Stoler og Bord, hun kunde være i Trediveaarene, var høi og stor, livlig og med et pent Ansikt. Hun skjenket dem Vin, de drak, og August talte rare Ord til hende, men Edevart var taus. Damen kunde ikke betale Cigarerne i Kveld, lot det til, og August tilkjendegav med sit voldsomme Guldsmil at det gjorde ikke noget, nitchevo, det kunde være «til en siden Kveld.» Før de gik kysset August hende bak Døren og syntes at avtale noget med hende ved at peke paa sit Lommeur og tale sit gale Sprog.

Hvorfor er du Russer? spurte Edevart.

August svarte: Saa tror de mere paa mig at de gjør en god Handel — og det gjør de ogsaa. Jeg sælger billigere end som de andre Grosserere og har dertil bedre Cigarer, overhændig fine Cigarer. Ikke for det, mig koster de ikke stort, jeg har faat fat i dem av Arbeidere som ruller Cigarer i Fabrikkerne i Riga, de hadde naturligvis stjaalet dem og solgte dem saa for hvad de kunde faa. Heller ikke har jeg betalt Told paa dem. Det skulde jeg bra!

Hvad har du mig til at bære for?

Det forstaar du ikke nei. Men jeg maa jo ha en Tjener. Naar du kommer til Rusland saa ser du ingen som bærer saa godt som en Pakke selv. Det har han en Tjener til. Og har han mange Pakker saa har han to Tjenere.

Hvormange Cigarkasser kan du ha ialt?

August slænger overlegen med Hodet og sier: Det er vel ikke saa mange Hundrede Kasser igjen nu. Jeg har solgt saan et Tusen Kasser før du kom.

Hvem hadde du til Tjener da?

August stusset: Hvad — til Tjener? Nei jeg lot Kunderne selv komme ombord og hente Kasserne. Hvad du spør for?

Edevart i Tanker: Nei jeg spør bare. Men er det dette du skal bli saa berømt paa?

Jeg estimerer ikke at svare dig, sa August støtt. Jeg fortæller dig ikke idag alt jeg har at fare med. Men saa forresten vil jeg gjerne spørre dig: har du saa meget mere end som jeg? Lat mig faa se det!

Nei jeg har ingenting.

Naa. Saa er det vel ikke noget at sitte og gjøre dig Uvenner for.

Uvenner? ropte Edevart angrende. Det vil jeg bare si dig, August, at det er ikke et Menneske paa Kysten jeg sætter høiere end som dig. Og jeg vilde at du skulde ha en hel Jaktladning at bli berømt paa, det kan du tro.

De pratet og pratet det over i sit forunderlige Nordlandssprog, det var med mange paafaldende Ord, uventede Ord, det var ravgalt indtil Kunst, men det uttrykte deres Meninger. August blev god igjen og kunde briske sig som før, han sa det var utrolig hvad han hadde utrettet paa Turen: Jeg kom til det russiske Rike og gik i Land og gjorde det som ingen anden greide, du kan spørre hvem du vil av Mandskapet!

Edevart: Jeg trænger ikke om at spørre, jeg ser det godt nok. Og desforuten saa findes det vel ikke Maken til de Guldringene du har paa Fingrene.

August slænger igjen med Hodet: Jeg har flere av den Sorten.

Edevart fik prøve et Par av Ringene, tunge og fremmedaktige Ringer, somme som Slanger, somme med Stener, han veiet dem i Haanden og spurte om Prisen. Aa den August! Det var ikke som dengang han drev Skindhandel og maatte avstaa sin Klædestrøie til Leie for Ottringen. En skulde næsten tro at han hadde været og aapnet sine Kister i Indien.

Prøv den der! sa August og tok en Slangering av Vestelommen. Gaar den paa? Naa — saa kan du ha den!

Edevart trodde det ikke: Jeg skal da ikke ha den?

August gjorde sig til og lot som han blev ærgerlig: Du skal ikke rope saa hver Gang jeg forærer dig en Guldring til Gave. Det er akkurat som du ikke tror paa mit Ord. Jeg sier du skal ha den Ringen. Du kan vise den frem til den Knoffmanden du skrev om og spørre om han har Maken.

Edevart overvældet: Jeg har ikke et Ord i Munden min!

De talte om Knoff. Edevart hadde skrytt av ham i sit Brev til Riga og kunde ikke godt laste ham altfor stærkt nu heller, men han skjulte ikke længer Knoffs Svakheter, hans Knep i Handel og Vandel

og hans Naraktighet. Det lille Stoppested søndenfor var hans Orm.

Hvad var det med det Stoppested?

Edevart forklarte hvad han hadde hørt av Gud og Hvermand paa Fosenlandet at det Stoppestedet hadde fra gammel Tid Ekspeditionen for Rutebaatene Vadsø—Hamburg og gik Knoff forbi endda han var en stor Driftsherre. Det var i alle Maater en Meningsløshet, men Knoff hadde ikke været istand til at faa det forandret.

August var midt inde i Forholdene med en Gang, han hadde Erfaringer fra vide omkring og stod ikke tilbake i at finde Utveie: Var det lang Indseiling til Knoffs Sted? Hvor dyp var Vaagen? Var det Bositting og Opland omkring?

Edevart mente langt mere end ved det gamle Stoppested som laa bare paa et Nes.

Saa maatte Knoff være en Tosk!

Hvorledes?

August blev likefrem hissig, han huset alt et Projekt og spurte fort: Du sier at det gamle Stoppestedet ekspederer Skibene i Baat?

Ja.

Og fortalte du ikke istad at Knoffs Havn er isfri?

Jo. Vaagen er isfri. Det er som du vet i Svolvær.

August med Vekt: Saa skal han bare bygge Kai.

Saa skal han bare bygge Kai, ja. Naa, skal han det? sa Edevart uforstaaende.

August maatte forundre sig over den Mand Knoff,

han maatte le av ham. Hvorfor hadde han ikke for længe siden bygget den Kai, saa hadde han hat Baatene! For ingen skulde fortælle August at de vilde gaa en Kai forbi hvor de kunde lægge til og være som i Hus, akkurat som i Byerne. Hvad for Baater skulde det være som heller vilde bli ekspederet langt bortpaa Sjøen i altslags Veir end ligge ved Land?

Edevart blev litt efterhvert seende, aa den August! Du er da en aldeles gruelig Mand til at komme paa det! utbrøt han.

August svulmet: Jeg skulde bare hat Fingrene i den Knoff!

Du maa komme! sa Edevart.

Ja gjorde jeg min Ret saa kom jeg og kjøpte op en Strimmel Land av ham og bygde Kaien selv og fik Baatene til mig. Saa skulde Knoff værsaasnil faa leie Kai av mig, og han skulde komme til at blø! Men naar jeg hadde utsuget ham længe nok saa skulde han faa kjøpe Kaien av mig. Det skulde han. Jeg vilde fare retsindig frem.

Ja du maa komme!

August blaaste: Jeg kommer ikke, langtifra! Og dersom at du vil vite min Mening om den Lofotturen med Jakten da skal du selv føre den.

Jeg?

Du og ingen anden. Tænk paa det! Og tænk med det samme paa at naar den Knoffmanden er saaledes sindet mot dig og ikke betaler dig din Ret,

som du sa, saa skal heller ikke du spare ham igjen til tredje eller fjerde Led, det forstaar du vel. Du kan rette det med Fiskekjøpet.

Jeg kan ikke føre Jakten, sa Edevart avvisende.

Det var merkelig! Har jeg ikke lært dig op paa «Maasen» og gjort dig utstuderet i Kart og Kompas og Grunder og Fyr og Seilføring? Vet du, jeg skjæmmes over dig, Edevart!

Jeg vilde ikke faa Jakten at føre heller.

Nei hvad det kan være, medgav August. For du er ikke videre skarp til at holde dig frem og bruke Hodet. Det har du aldrig været. Men hvorom alting er saa vil ikke jeg ha Jakten. Det kan du hilse Knoff med. For jeg har andet at staa i . . . .

De avhændet nogen flere Cigarkasser opi Byen, de var sammen hele Tiden og August nektet sig al Rangel. Han sa: Ingen Landlov dennegang, findes ikke, jeg er Forretningsmand. Det skulde gaa underlig til om jeg ikke tjener en Formue!

Et Par Dager senere kundgjorde han at han vilde til Levanger Marked og indbydde Edevart rundhaandet til at følge. De reiste en tidlig Morgen i skumt Veir, Frosttaake, og det høvde godt, sa August, saa var hverken Toldere eller Politi saa langsynte! Han gjorde sig hemmelighetsfuld med en liten Kasse som han bar under Armen og lot skinne igjennem at den indeholdt store Værdier.

Da de kom frem til Levanger stængte August Døren til deres Værelse i det lille Hotel og stillet

sig midt paa Gulvet. Nu er den Timen kommet at jeg skal vise dig noget for dine menneskelige Øine! sa han og var som en Profet. Da han aapnet Kassen viste den sig virkelig at indeholde Værdisaker, der var Guld, Sølv og Stener. Hvorledes hadde han faat fat i dem? Der var Ringer, Daaser, Halssmykker, Kjæder, Øredobber, Naaler, Edevart sat stum og stirret paa Herligheterne — den August, den August! Der var vel ingen større Kostbarheter og det var altsammen gamle Ting, men de stak i Øinene ved sit Skin og ved en fremmed barbarisk Facon. August var blek av Høitidelighet og nævnte nu og da store Summer for en Ring av usædvanlig Bredde eller en Medaljong i Blaat og Guld indsat med ørsmaa Perler. Det var sikkert billige Smykker og Diamanterne var vel Tulastener og intet andet, men allikevel av staselig Virkning. Mon det ikke var Saker fra Pantelaanerhus eller fra Antikvitetsforretninger, kanske tildels rene Tyvekoster fra private Hjem, Gud vet, men altsammen var gammelt og brukt. Der var et lite Sølvskrin, indlagt med Slyng og Friser i Sort, aapenbart fra det Indre av Rusland, fint Nielloarbeide, August løftet Lokket og tok op et lite Guldur med en blaa Sten indsat paa Kassen. Vil du bytte Klokke? sa han som en uhørt Spøk og Urimelighet med noget saa kostbart. Det har været Keiserinden av Ruslands Lommeur, hvert Hjul er av Guld og det gaar i femti Rubis! Tilsist tok August op av Kassen et langt Stykke Silketøi

indvævet med Guldtraader, deilig som en Drøm, i svake, døende Farver i Rødt og Blaat, med lange Frynser for Enderne.

Edevart forstod intet av det hele, han sat og saa ind i et Mysterium. Riktignok hadde vel August lagt sig en solid Grund til Velmakt da han var Skipper paa Skaaros Jakt, og han kunde ogsaa ha sparet op hver Skilling av sin Hyre paa Barken «Soleglad» i disse Maaneder, men Edevart visste ikke Prisen paa Smykker og Juveler, det hele kostet kanske en Million, og hvor hadde August den ifra? Edevart sat utryg.

August tænkte sig vel at Kameraten sat der og hadde sin Mening om ham, men han var for overmodig i Øieblikket til at forklare noget.

Endelig spurte Edevart: Skal du sælge det for nogen?

August maatte svare, maatte tilstaa: Hvorledes? Jeg skal sælge det for mig selv. Hvad du tænker paa?

Edevart: Nei det skjeller ikke mig.

August med ett hissig: Skjeller dig? Tror du ikke det er mit? Det er saa uforbarmelig og standhaftig mit at vil du se her — se her hvorledes jeg skal forsvare det! Dermed rev August op en Revolver av Lommen og holdt den iveiret.

Jaja, sa Edevart og gav sig.

He, skjeller dig? Det skjeller ingen! vedblev August. Ser du, Rusland det er ikke som her. Naar

det er Brand i Riga saa kan det brænde netop i et Hus som har Kostbarheter at sælge — ja det brændte forresten ogsaa i tre andre Hus paa Siden. Jeg og andre hjalp til at slukke og det gjorde vi for ingenting, men det var mange som tok sig betalt for det, Rakkerpak og Gaterøvere og Kjeltringer som skulde været slaat ihjæl, kan jeg gjerne si, for de var ikke som kristne Mennesker. Og siden saa kom de og solgte det, de vilde ikke høre Nei, jeg maatte kjøpe for at berge Livet. Saaledes gik det til. Men det var greie Karer somme av dem, de forlangte ikke stort, næsten ingen Ting. Jeg gav dem Adressen min for at slippe ifra dem, for jeg tænkte at naar jeg vel var tilbake i Dünamünde saa kom de ikke dit. Men jo Tak, de fandt mig op, og de kom en Kveld med nogen Ringer og en anden Kveld med forskjellige Sølvdaaser fulde av Ting, de sa at kjøpte ikke jeg saa kjøpte en anden og de graat og bad mig frelse dem. Hvorledes skulde jeg snu og vende mig? Men da de gjorde Korsets Tegn og faldt paa Knæ saa maatte jeg vise dem en Tjeneste, jeg hadde ikke Sind til at jage dem væk. Vilde du ha gjort det?

Nei! svarte Edevart overvundet ved Kameratens Fremstilling. Jeg hadde gjort det samme som du.

Bakefter kom vel Edevart til at tænke paa dette Svar, at det var slapt og ikke uttrykte helt hans Følelse; for bare et Aar siden vilde han ha ristet paa Hodet til sig selv over det — nu hadde han

lært av August og andre, av Knoff og det daglige Liv, han var begyndt at faa et mindre strengt Syn paa Ret og Uret, aajo han hadde faat litt Ben i Næsen, han kunde ta sig frem. Underet med Lovise Magrete laa endda like rent i hans Hjerte, men ikke engang det længer saa nært og overvældende som før, det var nu længe siden det Under skedde.

— — —

Levanger Marked var ikke noget, Edevart hadde snart set alt. Anden Markedsdag støtte han paa Urjøden Papst igjen, det blev fra begge Sider et glædelig Gjensyn, de kjendte hverandre straks og var Venner. Edevart tok op sit Ur av Lommen og viste det frem, at han hadde det endda, at han hadde faret pent med det, han fortalte ogsaa hvad de to Urmakere i Bergen hadde sagt om Uret.

Ja hvor de blev Venner, hvor de blev Stallbrødre, Kompagnoner! Inden en Time hadde den gode Papst klædt Edevart op i Overfrak fordi han frøs i sin snaue Trøie, og Frakken var overvættes vid, men det gjorde ikke noget, den var god og varm og med mange Lommer, og i Lommerne var nye, blanke Sølvur som Edevart skulde sælge, men han skulde ikke si at han kom fra Papst; det var unødig.

Hvorledes kunde Edevart handle med Klokker? Han fik sin Undervisning av Mesteren, mange nyttige Fingerpek, det blev holdt Prøver, og Gutten var jo ikke uten Evner, siden lærte det sig selv, aa det var en Skole, en Virksomhet som modnet ham

fort og uten Møie. Hvor alt laget sig, det begyndte at stige med Gutten, han nærmet sig August og hadde som han Værdisaker mellem Hænderne. Han følte sig stærkt hædret av Papsts Tillit og foresatte sig at ville gjøre sin Flid.

Han solgte et og andet Ur til Tjenestegutter og Ungdommer paa hans egen Alder. Han begyndte med at forlange uhørt og slog siden av, det lønte sig og var morsomt, meget underholdende. Han lærte sig til at tale for Varerne, at aapne Kundens Øine for deres Fortrin, men det mest spændende var naar han forbyttet Klokkerne i sine mange Lommer, lot dem forsvinde, tok dem op igjen og tilsist fik solgt netop den første Klokke av tre eller fire som han hadde vist frem — Mesterens store Numer. Ho, det var bent ut at kverve Syn og han maatte le indvendig.

Naar han kom hjem om Kvelden og leverte Regnskap nikket Papst og stak Pengene i en diger Lommebok, han hadde været flink, sa Mester, det var ikke bedre at vente, fem Klokker første Dag var ikke ilde, gaa ut igjen imorgen!

Dagen efter solgte han det sikkert dobbelte, jo han hadde lært, men det var ikke frit for at han begyndte at faa Avsmak for sin Klokkehandel. Bedre var ikke Edevart grundfæstet, han lot en Klokke gaa for allerlaveste Pris til en ung Gut som stod barhalset og frøs og talte sine Skillinger og hadde en Daler forlite. Det gik som et Hikst gjennem den

unge Urhandler da Gutten takket ham i Haanden. Aa Gud, Uskyldigheten var allikevel fra Himlen, det andet fra Jorden! Det forvirret forresten Edevart at endog dette Salg som var ment som en Barmhjertighet skulde vende sig til hans Fordel, han tjente paa det, den henrykte Unggut hadde ikke kunnet tie med sin Handel, men fortalte om den til hvemsomhelst, det lokket nye Kjøpere til, og skjønt Edevart maatte holde stivere Priser var han utsolgt til Middag. Han hadde faat Ord for at sælge paafaldende billig, hvor hadde han sine Varer ifra? Gud vet om de ikke var stjaalne! Like meget, eller saa meget bedre, Kjøperne fandt at Øieblikket var der, det maatte utnyttes.

Om Eftermiddagen gik Edevart ut igjen med nye Klokker i Lommerne. Han ruslet smaat omkring, skiftet Plass og solgte et Ur her, et andet der. Han gik forbi August som selv drev Handel. August var ogsaa her Russer og talte merkelige Ord og falbydde Smykker paa en mere sky Maate. Blandt hans Publikum var ogsaa Kvinder, ogsaa Mænd, men kanske mest Kvinder. Han lot til at faa Handelen til at gaa, han var noksaa opfindsom trods sit hjelpeløse Sprog. Edevart hørte ham si om en Fingerring at den hadde Trolgaver og at et Par Øredobber var fundet i et Jordskjælv, men denne Spænden med blaa Stener hadde engang staat i en Martyrkrone. Fantasi hadde han, og om nogen lo og ristet paa Hodet undskyldte andre ham med at han kunde ikke Norsk bedre.

Han holdt det deilige Stykke Silketøi med Guldtraader frem til en Dame med Hat og lot forstaa at i hans Land, Rusland, var dette en Prinsesses Brudeslør. Damen svarte smilende at hun vilde ikke bruke det over Ansiktet, men hun kjøpte Silketøiet.

Ut paa Kvelden kom Unggutten igjen til Edevart, han stod der barhalset og dypt nedbøiet, med rædde Øine: Klokken hans hadde stanset, den gik ikke. Edevart fik som et Støt, han hadde vel hat en Mistanke til disse billige Klokker, de var kanske ikke at lite paa. Han spurte Gutten: Stanset den just nu? — Nei den hadde staat længe nu, han hadde ogsaa været hos en Urmaker med den. — Hvad sa Urmakeren? — Gutten nølet undselig med Svaret og Edevart vilde ikke spørre mere. Han ristet paa Klokken — nei; han prøvet at trække den litt mere — nei. Edevart hadde faat Omløp i Hodet: han kunde gi Gutten en anden Klokke, Papst vilde ikke merke at blandt de usolgte Klokker han fik tilbake var det en som stod. Lærlingen aktet at snyte Mesteren, hvorfor ikke!

Du skal faa et andet Ur, sa han til Gutten.

Ja Tak! Og det kommer vel til at gaa godt?

Edevart rørtes, bedre grundfæstet var han ikke: Du kan faa enten du vil en ny Klokke eller Pengene dine tilbake, sa han.

Gutten straalende: Aa kan jeg det? Ja Tak! Og Gutten var i Tvil om hvad han skulde vælge.

Edevart raadet ham og sa: Jeg tør ikke gaa god

for disse Klokkene, i dit Sted vilde jeg kanske heller ha Pengene igjen. Jeg sier som det er til.

Gutten fik Pengene, takket og gik lettet bort.

Men to andre Gutter passet Edevart op paa Veien hjem og lovet ham paa en brysk Maate Juling for Klokkehandelen, de hadde været hos en Urmaker og faat vite at deres Klokker ikke var en Daler værdt, og de hadde betalt tre! Edevart kunde ikke gi sig til at slaas naar han gik med alle de Urene i Frakkelommerne, han spurte: Har Urene dokkers stanset? — Nei stanset netop, men de var ikke værdt Pengene! — Saa gik Edevart ifra dem. De fulgte riktignok efter og skjældte ham ut hele Veien, men de gjorde ham ikke noget.

Det maatte være et eller andet galt med de Klokker. Da Edevart leverte Regnskapet for Dagen tilkjendegav han at imorgen — siste Markedsdag — var han optat med noget andet.

Nei hvorfor det? spurte Papst. Nu gik det jo godt, og siste Markedsdag vilde det gaa allerbedst.

Edevart fandt paa at han maatte hjelpe sin Kamerat med noget.

Jeg har set din Kamerat, pas dig for ham, han sælger Tyvekoster, sa Papst. Hør nu her: du vil da ikke gaa ifra mig og la mig sitte igjen med disse Urene?

Jo, Edevart var fast.

Papst likesom knustes, det var næsten umulig at taale saa megen Motgang. Han mindte om at han

hadde saa godt som foræret Edevart det dyre Ur han gik med i Lommen og nu bad han saktfærdig om en Tjeneste igjen.

Edevart hadde faat endda mere Ben i Næsen og sa: Jeg har nu solgt for Dokker fem og tyve eller tredive Ur eller hvormange det kan være, men det vil jeg ikke snakke om. Men hvad Slags Ur er det forresten at jeg sælger?

Billige Ur, naa — billige Priser ogsaa.

Er det Sølv i Kasserne?

Det ser ut som Sølv, svarte Papst, jeg vet ikke.

Edevart: Jeg vet ikke heller, men det kom en Mand idag som hadde skrapet paa sit Ur, og han sa at det var Messing under.

Papst slog ut med begge Hænder: Hja det er billige Ur og billige Priser ogsaa.

Hvorfor sælger Dokker ikke disse Urene selv, men bare andre?

Jeg tænkte du kunde gjøre mig saapas Tjeneste.

Ja, sa Edevart. Men jeg gaar her og blir Uvenner med Folk, de følger efter mig og lover mig Juling.

Hoho, du er en stærk Gut! lo Papst. Desuten kommer du aldrig hit til Levanger igjen, men det gjør jeg. Gamle Papst maa flakke og flakke paa alle Steder og komme idelig igjen, aaja.

Ja naturligvis skulde vel Edevart ha vist den gamle venlige Jøde mere Taknemmelighet og tjent ham en Dag til, men han overvandt sig ikke til det. Ikke for det, de skiltes ikke som Fiender, tvert-

imot, Papst klappet ham paa Akselen og sa: Vi træffes nok igjen! Edevart blev ikke bydd Betaling for sit Arbeide og han ventet heller ingen, han efterlot den store Frak og spaserte lettet hjem til Logiet.

August var kommet hjem utilfreds, hans Uttalelser var bitre: Det var ikke Priser at faa, du kan forlange aldrig saa meget til at begynde med saa maa du slaa av til Marg og Ben! Hvad var det for Slags Folk her? Værdølinger hele Hurven, de undsaa sig ikke for at gjøre Skambud. Levanger! vrængte han, har du sat din Fot i værre Rakkerhul? Jeg prøver imorgen ogsaa og da sælger jeg for hvad jeg kan faa, saa reiser jeg.

Har du solgt Keiserindens Lommeur? spurte Edevart.

Nei har jeg solgt Keiserindens Lommeur! Hvad du tror jeg vilde faa for det her i denne Bygdebyen!

Gaar Uret?

Naturligvis gaar det. Hvad du spør for?

Du kan sælge det i Trondhjem, sa Edevart.

Ja og bli arresteret paa hellige Flek!

Alt syntes like mørkt for August, han var misfornøiet og umulig. Her var han kommet til Levanger Kjøpstad med dens fem Hundrede Indbyggere og aktet at drive utstrakt Handel med Smykker og Juveler, men blev skuffet. Ikke saa at han sørget det Spor, han hadde nu allikevel tjent Penger paa sin Guldstas, men han var sint og olm over Mot-

gangen, for nu var ialfald den store Berømmelsen kuldkastet.

Om Morgningen talte han alle sine Klenodier over og værdsatte dem paa Slump efter Levangerpriser og mumlet blyge smaa Tal. Edevart kjøpte for kontant en liten Guldmedaljong som kunde bæres i en Snor, den var ikke noget videre og August vilde heller ikke ha noget for den, men blev tvunget til at motta det han hadde takseret den til.

Edevart sat alene tilbake i Logiet og kjedet sig. Han hadde en Følelse av at han helst ikke maatte vise sig formeget ute og bli gjenkjendt og kanske forfulgt engang til, paa den anden Side hadde han intet at ta sig til i sit Værelse, at tænke og gruble var faanyttig og at læse nogetsomhelst avskydde han nu som før. Da August hadde været hjemme til Middag og var gaat igjen rugget Edevart efter, han fik vaage det, Dagene var korte nu og det begyndte snart at skumre.

August var ingen Steder at se, derimot gik gamle Papst og vandret et Stykke borte, han talte kjendt med alle Mennesker og nu og da tok han op et Ur av Lommen og lot en Kunde se det, Edevart kjendte igjen hos ham hver Sving med Haanden og kunde næsten gjette sig til Ordene.

Pludselig kom August ut av et Hus. Var han fuld? Ikke Tale om. Men han var oprømt, han triumferte: Jeg har begyndt at gaa ind i Husene, sa han, det skulde jeg ha gjort før. Jeg var hos

selve Guldsmeden og solgte et Par Smaasaker, men han hadde ikke Raad til nogen Ting. Nu kommer jeg fra Apotekeren. Jeg solgte Gulduret.

Hvad —!

August nikket: Og fik høi Pris. Det var akkurat den samme Damen som kjøpte Brudesløret, Apotekerfruen, hun vilde ikke tro at Uret hadde tilhørt Keiserinden av Rusland, men jeg gjorde Korsets Tegn foran Øinene mine, og da bad hun Apotekeren ind. Ja, sa Apotekeren, vil du ha det saa ta det, du! Aa, Edevart, det begynder at rette sig, nu gaar jeg et andet Sted, her er mange Officerer i Byen, en rik Kaptein skal være bosat her. Hvad vil de Gutterne dig?

Et Par Gutter hadde talt til Edevart, ophissede Kunder fra igaar som klaget over at de var blit narret, deres Klokker var intet værdt, de hadde undersøkt det, de vilde ha Handelen omgjort, hit med Pengene!

Men nu hadde ikke Edevart længer Lommerne fulde av Ure som han maatte verne, han veivet væk de mest paagaaende av Gutterne og bad om at faa være i Fred. Hvad hadde han i Grunden med Papsts daarlige Klokker at gjøre? Han hadde været Tjener og solgt Varer, det var kanske værdiløse Varer, men hvad saa? En Handel var en Handel. Ingen anden var ømskindet, hvorfor skulde saa Edevart være det!

De drev nedover Gaten hele Tiden kjeklende, Gutterne ropte til hvem de traf at her var han som

solgte Tambaksur for Sølvur, og nu skulde han faa! De kom til Papst og Gutterne forklarte ogsaa for ham at de var blit narret av denne her Fyr som hadde gaat og solgt Klokker de siste Dagene, de viste Edevart frem og pekte paa ham midt paa Brystet at der stod han.

Papst ristet sorgfuld paa Hodet over en slik Verden som han levet i og gav sig saa til at mægle fredelig: at lat den unge Mand gaa sin Vei og ikke være her længer, lat ham se at komme sig væk! Dere skal bare la Urmakeren gjøre istand Klokkerne deres, sa han til Gutterne, det vil ikke koste mange Skillinger, og saa har dere Klokker!

Ja men det er jo splitternye Klokker, ropte de, skal vi sætte istand splitternye Klokker? Jeg har aldrig hørt saa galt! De stanset mens vi kjøpte dem, de gik vel bare fordi han ristet paa dem —

Ja Papst var overvældet, men han mæglet og mæglet igjen, det siste Edevart hørte var følgende Uttalelse av den Gamle: Dere skal ikke kjøpe Klokker av hvemsomhelst, dere skal kjøpe av Papst. Han snyter ikke!

Edevart kom sig hjem til Logiet og gik ikke mere ut. Han hadde faat nok av det. Han hadde igjen kikket over et Gjerde: det var intet stort Speil og ingen gyldne Ting at se, det var en Verden hvor Hvermand førte Hvermand bak Lyset . . .

August kom hjem efter endt Dagsverk. Han var ikke helt utsolgt, men han hadde efterlatt Kassen

et eller andet Sted og bar nu hele sin Butik i Lommen. Jeg maatte hive Kassen, sa han, jeg har været ute for noget. Det findes ikke værre Hundehul end denne Byen, Gud gi jeg var vel herfra! Lat os reise, Edevart, om det saa er i denne Kveld!

Vi kan ikke reise i Kveld.

August fortalte: Jeg solgte et Par dyre Ting til Kapteinen, han bodde utenfor Byen, det var lang Vei og jeg travet og travet for at komme derfra. Jeg kom forbi et stort Hus og saa ikke hvad det var, men gik ind der ogsaa. Det var Skolen. Hvad skulde jeg paa Skolen! Der kom Bestyreren og spurte hvad jeg vilde? Jeg var Russer og vilde sælge noget — nogen Nitschevo eller hvad det var jeg kaldte det. Han saa bare saavidt ned i Kassen, for en saan Skolebestyrer eier jo ikke en Skilling. Jasaa, du er Russer, sa han, det var morsomt, værsaagod og sit, jeg lærte noget Russisk da jeg var Skolebestyrer paa Hammerfest! Og saa begyndte han at snakke Russisk til mig. Der var Fan ute! Jeg nikket og smilte og gjorde Korsets Tegn, men han spurte visst om noget som han vilde ha Svar paa, og jeg sa Hoperpomere et Par Ganger og gjorde nogen krokede Ord efterpaa. Det forstod han ikke og ristet paa Hodet. Nu hadde jeg naturligvis Revolveren, men at skyte paa en Mand bare fordi han kunde Russisk det hadde jeg ikke Hjerte til, derfor slog jeg mig sint og rasende og lukket Kassen haardt igjen og skyndte mig ut

av Huset. Men da han stod tilbake og likesom lurte paa mig saa fryktet jeg for at han vilde gjøre mig et Puss og melde mig. Jeg kjender mig ikke engang tryg her jeg sitter.

Hvor har du gjort av Kassen? spurte Edevart.

August: Jo saa tømte jeg Kassen efterhvert som jeg løp i Gaterne og stak Sakerne i Lommen, og Kassen hev jeg væk for ikke at bli kjendt igjen paa den. Aa du kan tro jeg vet hvad jeg gjør! Men Feilen var den at jeg ikke heller var Malayer eller Siameser, for jeg kan være alle Ting. Naa, men du tror ikke vi kan komme herfra i Kveld?

Nei, sa Edevart. Men forresten saa har du ikke gjort noget galt, eller hvad mener du?

August: Har jeg gjort noget galt! Hvad skulde det være? Jeg hadde ikke engang Revolveren oppe! — Men tryg var August ikke, han hadde ikke spist og skulde hat Kveldsmat, men torde ikke greie med det, han gik sulten tilsengs.

— — —

De kom godt og vel tilbake til Trondhjem og August var litt lysere tilsinds. Det hadde han ogsaa Aarsak til at være, hans Lommebok var god og tyk, han hadde ikke gjort nogen daarlig Markedsfærd. Hvad var saa iveien? Det blev ikke saa meget av dette som jeg tænkte, sa han.

Neivel, det var ikke blit noget som noget var, ingen Rikdom, han kunde ikke briljere. Den mere nøisomme Edevart syntes det var bra som det var,

men det blaaste August til, han var anderledes stortænkt: han maatte gjøre et Kup til og sælge det mangedobbelte! Hvad var dette alt i alt? Litt til Klær, litt til Hus og Mat for en Vinter, ingenting. Og se nu hun Damen som Edevart hadde baaret et Dusin Cigarkasser til, hun kunde jo ikke betale nu heller. Det var tolv Kasser, et stort Tap for hans Forretning. Jaja, Damen hadde jo gjort det hun kunde, men. Nei, sa August med Vekt, jeg maa gjøre et stort Varp!

Ja du maa være med mig nordover, sa Edevart.

August efter et Øieblik med aapen Mund: At du kan faa dig til at mene slikt, jeg som har været Verden rundt! Desforuten saa er jeg ikke avmønstret og Barken den ligger nu og skal til Riga en Tur til.

Naa, saa gaar du med igjen?

Jeg gaar med igjen, jeg har tænkt det ut. Aa det skal bli andre Greier: jeg kjøper meget mere op og kommer med en Ladning, jeg frakter en Skute for mig selv, har du hørt Maken? Storveies! Og August skrytte rummelig og lyste av Overmot.

Edevart: Men hvor skal du bli av med det? Du har jo været plaget nok med at sælge det du hadde dennegang?

Bli av med det? Gruv ikke for det: jeg reiser til et andet Marked.

Efter en Stund sa Edevart: Jaja, bare du ikke kommer til at angre paa det!

Hans stilfærdige Ord virket bare til Trods paa August: hvad skjønte dette Hjemmebarn av Tingene! August vendte sig forarget fra ham, som om det var skammelig at døive ham og saa Tvil i hans Sind just nu.

Kameraterne blev endda sammen et Par Dager mens Barken lastet med Klipfisk og forskjellig Stykgods, de gik i Byen og solgte Resten av Smykkerne, ingen av dem skeiet ut, de besøkte endog Kirker og Museer, de saa over den hele Stad og hadde Øinene med sig. Naar de vandret nede ved Havnen kunde August paapeke visse Træk i de orskjellige Kaibygg, Knoff fra Fosenlandet burde ha været her og hørt ham uttale sig om Kaityper.

Nei August skeiet ikke ut nu. Da han fik Lommebok med Penger i holdt han op med de taapelige Landlov. Det var i den Tid han lite eller intet hadde mellem Hænderne at han ranglet op sin Hyre og siden pintes i Bakrus, en Hyre den var bare for Dagen og ikke noget at gjemme paa, lat den springe! En Pengebok var noget andet.

VII

Kameraterne skiltes, Edevart vendte atter tilbake til Fosenlandet, han droges dit, han hadde sin Sæk der.

Aa Gud, men han glemte noget i Trondhjem! Se, han hadde jo skjenket bort til Fremmede de Gaver som han hadde med fra Bergen til dem derhjemme, de pene Klæsplagg til sin Mor, de smaa Sko og forskjellige andre Ting til Søskenderne — dem hadde han strødd ut paa Doppen. Han hadde ikke skrevet hjem i al denne Tid og slet ingen Penger sendt til sin Far. I Trondhjem kunde han ha rettet paa det og skikket en stor Pakke eller kanske helst en Kasse — han hadde glemt det, hadde husket det stundom, men utsat det hver Gang og saa helt glemt det til allersist . . . . Han stønnet ved at tænke paa det nu, det var Synd og Skam av ham, derhjemme gik de vel og spurte efter Brev, Farn dypt kuet, taus og fortænkt, Morn religiøs og taalsom, blid i sin Tanke: idag er det kanske Brev! Hans Bror Joakim var konfirmeret nu, var skutt iveiret og hadde vokset ut av Klærne, han vilde ha blit sjæleglad for en ny Trøie . . . .

De spurte ham paa Handelsstedet om han nu kom for at være igjen? Nei ikke det han visste,

men han skulde hente sin Sæk. Han blev over Søndag og Mandag. Knoff kom og sa: Naa, er du her igjen? Ja, svarte Edevart. Det var alt som blev talt. Knoff gik bort stor og fornem.

Bødkeren kunde fortælle Edevart at Haakon Doppen hadde været paa Handelsstedet og gjort Indkjøp, han syntes ikke meget forandret. De bad ham om at spille paa Trækspil, men det undslog han sig for og svarte at han hadde sluttet med det. Men da de skjenkte ham og gav ham nogen stærke Kaffedoktorer spilte han til Dans i Borgstuen. Det var Synd for ham, de hisset ham og sa: Du har ikke glemt Kunsten endda! Han blev Natten over. — Edevart spurte om ikke Konen var med, Lovise Magrete? — Nei, men de kom nok begge to til Julehandelen.

Tirsdag gik. Edevart fik endelig skrevet et Brev og sendt Penger hjem. Det lettet ham og gjorde ham glad, og i sin lykkelige Stemning lovet han at komme hjem selv med forskjellige Saker til dem alle.

Knoff kom til ham igjen, han sa: Driver du bare, vil du ikke gaa til Arbeide?

Det haster vel ikke saa, svarte Edevart.

Knoff stusset: Du vil være Storkar?

Aanei, ikke netop det, men.

Ja, sa Knoff kort, hvo som ikke arbeider skal heller ikke æte!

Edevart rynket sine Bryn: Jeg æter ikke hos Dokker.

Naa? Hvor æter du da?

Jeg bor hos Bødkeren og betaler for mig.

Knoff stum en god Stund, saa vilde han jevne det over og sa: Jaja, det var ikke saa ment! Hvor har du været henne i denne Tid? Naa, i Trondhjem og paa Levanger Marked. Nei det var aldeles ikke saa ment, du kan bo her paa Gaarden som før. Og vil du ha Hyre paa Jakten til Lofoten saa har jeg Rum for dig til almindelig Mandskaps Løn. Hvad jeg skulde sagt: du kom iland paa Stoppestedet? Er det Pust og Livsgnist i Folk derborte endda?

Jeg saa ikke andet.

Ja om du hadde hørt efter Arbeide der saa vilde du ikke ha faat det.

Jeg var det ikke begjærendes. Jeg skulde hit efter Sækken min.

Knoff mumlet for sig selv, til Stadighet optat av denne ene latterlige Tanke: At ikke det gamle rotne Stoppestedet ramler i Sjøen!

Nu var Øieblikket kommet, Edevart hadde biet paa det, Erfaring hadde lært ham at utnytte et Høve. Han sa: Hvorfor er ikke Stoppestedet her hos Dokker?

Knoff vagger med Hodet og svarer næsten ynkelig: Jeg faar det ikke!

Det var merkelig. Saa er det Dokkers egen Skyld.

Hvad sier du? Vet du hvad du prater om?

Jeg vet hvad Dokker skulde gjøre.

Knoff ler koldt til Gutten: Akkurat som om jeg ikke har gjort alt!

Dokker skulde bygge Kai, sa Edevart.

Nu gik et Minut i fuldstændig Taushet. Knoff hadde halvveis ført Haanden til en Lomme efter et eller andet, men stanset med Haanden i Luften, han var som rammet. Skulde jeg det? sa han.

Saa vilde Dokker faa Baatene.

Kai? sa Knoff. Mener du det? En Kai, et Kaianlæg, hvad?

Edevart hadde Overtaket og skjulte det ikke: Jeg maa si det forundrer mig at Dokker ikke har tænkt paa det.

Tænkt og tænkt — forresten hvad Sikkerhet har jeg for — jeg mener —

Edevart la ut: Ingen Indseiling at snakke om, Vaagen dyp nok for alle Skibe, isfri Havn. Her var et Sted med stor Drift, godt og stort Distrikt, det gamle Stoppested laa paa et Nes i Sjøen og hadde langt til Folk. Byg en Kai her, og Edevard vilde se paa de Baater som ikke foretrak at lægge til og være som i Hus fremfor at ligge og ekspedere bortpaa Havet i alslags Veir?

Kom og bli med nedover, sa Knoff, jeg har Lyst til at vise dig —

De gik nedover til Sjøen og saa sig om, Kaien maatte bygges i Tilslutning til den yterste av Bryggene, der var dypt nok, Fraktebaater hadde jevnlig været ved den Bryggen med Mel og Salt.

Nu reiste Omtanken sig igjen hos Knoff, han pekte og sa: Her har jeg altid tænkt at Kaien maatte ligge naar jeg engang kom til at bygge den.

Dette lot Edevart gaa og var klok nok til ikke at svare paa det. Han hadde den Tilfredsstillelse at Knoff paa Tilbakeveien til Gaarden var meget venlig og saa med helt andre Øine paa ham, Edevart vilde da gjøre Fyldest for sig og førte Talen ind paa Konstruktion og Materialer, han paapekte visse fælles og visse særegne Træk i de forskjellige Kaibygg, at Kai og Kai var to Ting, at man kunde bygge av Mur og bygge av Tømmer —

Mur! sa Knoff. Mur er solidest!

Men det er jo ogsaa dyrest.

Knoff slog ut med Haanden: Som sagt, Mur er solidest! Hør nu engang, er det saa at du vil ha Hyre saa skal du ha almindelig Sjøgutløn fra idag. Og du skal flytte bort fra Bødkeren, mine Folk skal bo hos mig. Det er straks Jul og efter Jul og Nytaar er det ingen Tid før du skal seile. Er dette en Avtale?

Ja, sa Edevart.

Jo det hadde lyktes ham hvad han hadde tænkt ut: han var blit fast paa Stedet. Hvad skulde han her? Ingenting, være her, aande her, Minderne var atter blit stærke.

Han blev brukt til et og andet Arbeide som det kunde falde sig, og det var heller ikke saa nøie om han intet gjorde. Da Julehandelen begyndte blev

han ophøiet til Medhjelp i den store Krambod, han kunde ikke skrive stort, men han var en Pokker i Hoderegning, just hvad som trængtes, desuten hadde han godt Lag med Folk, var pen i Klærne og hadde baade enkel Guldring og trefoldig Slangering, saa han hævdet sin Plass. Han fik nu sin Mat blandt de andre Krambodfolk i Spisestuen sammen med selve Chefen og hans Familje.

Det var en voldsom Stigning tilveirs og virket stærkt paa ham.

Og saa en Dag kom Lovise Magrete. Hun hadde Manden med. De var tilfots og hadde gaat den lange og tunge Vei i Uføre, Lovise Magrete hadde Sne opover Læggene og paa Kjolen. Det var saa uvant at se hende i mange Klær, hun virket fremmed, uten Barnligheten og Sødmen, Edevard stirret paa hende og bukket som til de andre Kunder før han kjendte hende. Ogsaa Manden saa han paa, en Fremmed han også, han lignet ikke stort Portrættet i Stuen paa Doppen, men han saa godt ut endda, det manglet ikke, og han hadde krøllet Haar.

Skal jeg se dig igjen her! sa Lovise Magrete. Hun talte naturlig og likefrem til Edevart, og det var hendes Røst, men hun hadde Tørklæde om Hodet og Uldvotter paa Hænderne og ellers alle de Klær, den Masse av Klær, og utenpaa alt Overplagget, Vampen, som han selv hadde foræret hende.

Hvad er han for en? spurte Manden. Og da Lovise Magrete forklarte ham det vendte han sig mørk

til Edevart med følgende Tiltale: Naa, det var du som var i Arbeide hjemme hos mig. Hvad fik du for det?

Fik?

Hvad fik du for det, spør jeg?

Kosten, svarte Edevart.

Lovise Magrete: Ja han fik Kosten.

Haakon spurte: Kosten — bare Kosten?

Edevart stod ikke længer fast, han sa: Jeg var ikke begjærendes mere. Jeg var en veifarende Mand dengang og var glad jeg fik arbeide for Kosten.

Haakon maatte indstille, tilslut vendte han sig til sin Kone og spurte likesom spøkende, men ondt: Utrettet han noget den Fyren? Han ser saa smeldfin ut.

Vær nu snil! svarte Konen sakte.

De handlet og stak Varer i hver sin Sæk, herunder talte de smaat sammen alle tre, Edevart spurte efter Børnene og det fik han Svar paa. Haakon begyndte at se Kjendinger blandt de andre Kunder og kom i Prat med dem, Edevart og Lovise Magrete vandret frem og tilbake langs Disken efter de forskjellige Varer som hun forlangte, de kom tilsist op i Enden av Kramboden og var paa Tomandshaand, men de talte bare om Varerne og hvisket ikke et hemmelig Ord. Aa hvor var Underet nu, hadde de begge glemt hvad de hadde været for hverandre! Endelig sier Edevart: Staar det godt til med dig?

Hun kastet et fort Blik tilbake og svarte: Der er han væk, han er gaat ut! Ja Tak, det staar godt til.

Hvorledes tar han nu det at jeg er her paa Stedet?

Hun: Jeg maa visst se efter ham —

Nei, sa Edevart. Hør, Lovise Magrete, jeg har ventet saa paa dig.

Hun ristet saktmodig paa Hodet og svarte ikke.

Jeg har en liten Ting her i Lommen som jeg vil gi dig.

Du har vel hørt meget om ham? spurte hun.

Ja, svarte Edevart.

Ja men han blev benaadet, sa hun ivrig, han opførte sig saa vel at de eftergav ham et helt Aar, var ikke det meget?

Jo, mumlet Edevart fraværende.

Bare han nu ikke faar noget at drikke! sa hun urolig.

Edevart: Det var jo en Pike han stod og snakket med? Hun med rødt Haar. Hun gir ham ikke noget.

Ja, sa Lovise Magrete, jeg kjender hende, hun er ikke den bedste at være sammen med for ham.

Lat dem være! Edevart famlet til Lommen og begyndte: Jeg har en liten Ting her —

Nei du maa ikke gi mig noget, svarte hun, det tør jeg ikke. Vent litt, jeg maa se efter dem, jeg kommer straks igjen.

Edevart fulgte hende med lange Øine da hun for nedover Gulvet og ut av Døren. Han skrek ikke, svor ikke, men hvor var Underet nu! Den haarde Medfart kom uventet, det var en grusom, en gal

Oplevelse, den gjorde ham fra nogen til ingen. Han drog en Skuf ut i Disken og sank ned paa Kanten av den og blev sittende.

Da hun kom ind igjen sa hun lettet: Nei han var bare sammen med nogen Kamerater nu. — Lat mig faa se paa et Perlebaand — eller kanske bare et Silkebaand. Jeg har lovet min lille Pike det.

Edevart reiste sig og fandt frem Ting efter Ting, han var fraværende, visste knapt av sig og talte heller ikke til hende uten for at nævne Priserne. Da hun skulde betale maatte hun ut efter Manden. Hun kom ind med ham som om intet var, skjønt han alt maatte ha faat endel at drikke.

Til at begynde med var Haakon spøkefuld og godmodig til Konen og sa: Ja nu er du færdig, men jeg har min Handel igjen. Lat mig faa se paa Piper.

Edevart kom med Piper, mange Piper, der var at vælge mellem.

Haakon sa: Godt Ord igjen, Kamerat, du har jo ikke gjort noget galt. Eller hvorledes?

Edevart tidde.

Find dig nu en Pipe! sa Lovise Magrete.

Det er bare Skrappiper, svarte Haakon, find mig en du!

Den! sa hun og pekte.

Naa, siden du sier det! Og til Edevart: Ja slaar du rimelig av paa denne Pipen saa tar jeg den. Nu en Mark Røketobak, Virginia, saa skal du være kvit mig. Det er du vel glad for, hvad?

Edevart tidde.

Kan du i det mindste si mig hvormeget jeg skylder for alt tilsammen?

Edevart nævnte Tallet.

Naa, det visste du! Men du høres forresten ikke ut for at vite stort, du sier ikke et Ord. Sa han ingenting hjemme heller, Lovise Magrete?

Vær nu snil! bad hun sakte.

Snil? Hvorfor skal han staa der og ikke svare mig? Han har jo været Arbeidsmand hos mig —

Nei betal nu, bad hun indtrængende, saa vi kan komme os paa Hjemveien!

Han betalte trægt, det var en lang Regning tilsammen, mange Smaaposter, Edevart hadde alt i Hodet, men han maatte regne flere Ganger for den halvfulde Mand. Og midt i Regningen kunde Haakon si: Men du har jo ikke gjort noget galt. Vel?

Edevart vendte sig fra ham og begyndte at handle med en anden Kunde . . . .

Da Kramboden stængtes om Kvelden og han gik forbi Borgstuen hørte han Trækspilmusik og Dans derinde og han saa Lovise Magrete staa i Døren. Folkene paa Doppen var altsaa endda ikke kommet sig paa Hjemveien. Edevart vilde gaa forbi — han var saa tom, saa ribbet, intet mere hadde han at tale med Lovise Magrete om.

Hun kom efter ham og sa: Vi blir over til imorgen, han har lovet at spille i Kveld utover. Jaja det gjør ikke noget, Nabokonen vaar er hos Børnene. Hvad

var det du sa: at du hadde noget til mig? Ja men det tør jeg ikke. Du er saa altfor snil, men det tør jeg ikke. Hvad var det du vilde gi mig? Du vil kanske ikke si mig det, men jeg trodde det var Portrættet dit —

Og det vilde du ikke ha?

Jo, men du vet —

Det var ikke Portrættet mit, sa Edevart. Jeg har ikke noget Portræt.

Naa. Ja du store Verden hvor snil du har været mot mig!

Jeg har været saa kjær i dig, hørte han sig selv si.

Hun ristet tungt paa Hodet og svarte ikke.

Han: Har du aldeles glemt det vi hadde ihop og at du overgav dig og altsammen, har du glemt det?

Jeg tør næsten ikke staa her længer, hvisket Lovise Magrete og saa sig ræd omkring.

Og mindes du ikke det du sa Morgningen efter?

Hvad var det?

At du vilde ha hat mig længer hos dig, sa du.

Hun sukket: Ja men saa kom jo han hjem, vet du, saa kunde vi ikke mere. Nei nu maa jeg gaa.

Jaja, sa Edevart saaret, gaa du til den Manden din!

Hun stusset: Han er ikke saa gal som du tror, Edevart. Du skulde ha svaret ham og snakket med ham, du tok ham ikke paa rette Maaten.

Edevart med ett likblek og rasende: Jeg gir Helvete i at ta den Fyren paa rette Maaten, som du sier! Han kan bare komme!

Nei, nei, nei, Edevart, du skal ta dig ivare for ham, hører du! Jeg er saa ræd!

Haha, ja jeg vet jo at han bruker Kniven —

Aa, men da var han fuld, undskyldte hun, og saa skal du huske paa at det var for min Skyld, hvis du har hørt det. Han mente ikke at ta Liv, og det sa jo han som døde ogsaa, han sa at han hadde ærtet Haakon paa sig. Det vidnet han indfor Gud.

Edevart fremdeles forbitret: Jeg gir ikke om at staa her og prate mere om ham. Jeg bryr mig mere om denne Skoen min end om ham. Og det kan du hilse ham med.

Edevart, nu maa du være snil mot mig denne Gangen ogsaa! bad Lovise Magrete og la Haanden paa hans Arm. Du faar dig nok en anden Pike straks, saa gjør du ikke mere av mig . . . . Der er han! hvisket hun rædselslagen og løp med en Gang op mot Borgstuedøren.

Haakon møtte hende og spurte hvem hun hadde staat og snakket med, Edevart hørte ikke hendes Svar, men i Lampelyset fra Gangen saa han Haakon rive sig løs fra hende og komme imot sig.

Det blev et meget kort Basketak, de fræste ikke ut mange Ordene, men røk paa hverandre som gale og Edevarts styrløse Illsinne avgjorde det: ikke engang et Støt trængtes, bare dette Knep med Foten — Kraakefot — og et Skump under Øret med den unge svære Næve var fuldkommen nok, Haakon laa sammenkrøllet i Sneen.

Lovise Magrete hadde varslet i Borgstuen, Danserne kom løpende ut og omringet de to, det var forsent, de blev snytt for Underholdningen. De saa ikke blidt paa Edevart: denne fremmede Nordlænding var steget for fort paa Stedet, fra Nødsarbeider til Krambodsvend, og nu hadde han veltet Spillemanden og dermed Dansemoroen, de mumlet truende Ord og tok Parti for Haakon, han var trods alt deres Kjending og ingen Indflytter, de begyndte at gaa Edevart under Næsen. Det gjorde ikke noget, han bare stod der og flyttet sig jo ikke en Haarsmon, men en ung Mand oppe fra Bygden kom ham litt for nær og maatte motta en Advarsel. De hadde jo drukket allesammen, Haakon Doppen hadde drukket og var blit bløt i Lemmerne, ellers hadde han vel klaret sig bedre, han lo forfjamset og flau da han reiste sig. Lovise Magrete kostet Sneen av ham.

Det er ikke gjort med det! henvendte han til Edevart, han var med disse Par Minutter i Sneen blit ædru og haard og begyndte at svinge sig. Lovise Magrete skrek og nogen av Kameraterne prøvet at stagge ham, det blev Uro og Sjau, Edevart stod der og tidde.

Hvad er det? lød pludselig en Røst. Det var Knoff. Han saa fra den ene til den andre.

Det er ikke noget, svarte nogen. Andre fandt det klokest at si Sandheten til Chefen som jo hadde ophøiet denne Fremmede og kanske holdt sin Haand over ham: Det er bare Haakon Doppen som staar og vaser litt, det er ikke saa farlig.

Knoff kastet et Blik paa Haakon og sa: Vil du være over til imorgen saa gaa og læg dig!

Jeg kan gjærne gaa hjem i Kveld, svarte Haakon arrig.

Som du vil! sa Knoff og gik.

Saa megen Respekt hadde Driftsherren at det blev som han hadde sagt, Haakon førtes tilsengs, og det blev Ro paa Gaarden.

Edevart drev længe omkring i Maaneskinnet. Efter alt det som nu hadde møtt ham skulde han vel ha tat til Vet og gaat tilsengs og sovet han ogsaa, men endda var det Lys hist og her paa Gaarden, og det var et Lys i den lille særskilte Bygning som bruktes til Logihus for tilfældige Fremmede. Hvad saa med de Lys? Ingenting, bare at det ikke var videre sent endda og at han vistnok hadde et Haap om at Lovise Magrete skulde komme tilsyne og tale litt med ham endda engang. Hvor han var nødig, hvor han var fanget! Lovise Magrete holdt sig naturligvis med sin Mand i den lille Bygning og hun vilde ikke komme ut. Og hvad saa om hun kom ut? Ventet han at hun skulde se med henrykte Øine paa ham fordi han hadde tuktet Manden? Ikke engang hans Mot vilde hun paaskjønne, det var bortkastet Karslighet.

Nei han var intet for hende mere. August vilde ha sagt: Lykke paa Reisen! og været like glad, Edevart blev bløt og følelsesfuld, han syntes Synd paa sig selv og sørget. I denne Tilstand av Svakhet efter den store Ophisselse kom han til at tænke paa om Lovise Magrete hadde Varme i Ovnen derinde, det saaes ingen Røk fra Pipen, men hun hadde jo hat Sne opover Læggene og Kjolen idag og kunde trænge at tørke sine Klær.

Godnat! tænkte han og gik.

Han vilde ta en Sving ned til Bryggene, saa gik den Stunden. Hvad hadde han at gjøre her i det fremmede? Han kunde ha været hjemme i Polden og rod Lofotfiske om Vinteren og faret paa Seifiske i Vesteraalen om Sommeren, han kunde ha været med i et Notlag og stængt Sild, han kunde ha været paa Finmarksfiske, mange, mange Ting kunde han ha fundet paa og levet sit Liv tilfreds. Saa kunde han ha giftet sig med lille Ragna og overtat Hjemmet efter sine Forældre, der hadde han saa alet sine faa Dyr og dyrket Potet og Korn til Husbruk — ja og aldrig trængt om at vandre oppe en Vinterkveld som nu og pines av Jammer og Kjærlighet —

Han gik og følte sig saa forlatt at han fik Hjemlængsel, han vilde hjem igjen, Grænden var fattig, men lys og venlig om Sommeren og fuld av Huldrer og Nøkker og indholdsrike Sagn om Vinteren, intet Sted var som der. Bare en saan Ting: Ragna lo saa pent med Munden da hun var liten og hele Tiden mens hun vokste op, forresten lo alle Børn pent derhjemme, og skulde han drøfte en meget større Ting saa var det vel ikke i hele Verden saa

pene Fjeld som hjemme, fandtes ikke. Alt i Mars kom Stæren og litt efter Graagaasen — aa Gud, denne underfulde Plog av Vinger og Fugleprat under Himlen som hans Far og Mor hadde lært ham at ta av Luen og staa stille for! Javel, han vilde hjem igjen, det vilde han, seile nordover med Knoffs Jakt og reise hjem fra Lofoten, det kunde bli om et Par Maaneder. Saa var Haren og Rypen i Skogen alt begyndt at bli brune, og Bækkene gik med en Puls av Vand under Isen og Seljen hadde Knopper .... Men hvad var det for nogen Smaafugler som det yret av omkring Husene og som han ikke husket at ha set her sørpaa, gule og graa Ingenting, aldeles latterlige saa smaa var de? Han fik den største Medynk med disse Kræk, det var utrolig hvor de sultet om Vinteren, Edevart kjendte at han gik og graat, og han sa haardt og sint til sig selv: Det var bare nogen elendige Fugler og det er det samme om de ikke er derhjemme mere. Det var Graaspurv og Gulspurv, bare Skitfugler, hører du!

Hm! sa han kraftig og maatte slaa over i et Slags Sang for at redde sig. Gaar De ute og synger saa sent? blev det spurt.

Han var kommet op til Gaarden igjen og hadde møtt Husjomfru Jomfru Ellingsen ved Borgstuehjørnet. Det gik et Søkk gjennem ham, hun hadde Skindtøi paa og lot til at ha været ute en god Stund, gik hun og gjætte paa nogen, skjønte hun hvad han drev omkring for?

Jeg gaar og synger ja, svarte han. Jeg kom til at tænke paa om begge Bryggedørene var laaset og saa gik jeg derned. Dokker er ogsaa sent ute?

Ja for at faa litt Luft. Jeg gaar jo i Huset hele Dagen.

Han vilde komme sig forbi hende.

Her var slik Uro istad, sa hun. De var nok ute for denne Haakon Doppen?

Det var ikke noget.

Jo det var noget, Gud bevare mig! De er da en stolt Gut som kan gjøre slikt!

Han var dum og fuld, sa Edevart avvisende, men indvendig svulmende av Jomfruens Ros. Her var da en som skrytte av ham. Den Jomfru Ellingsen var sandelig ikke værst, ung og flink, styrte et stort Hus Dagen lang og hadde Piker under sig. Pen? Pen Krop, Reisning, brune Knapøine, høit Bryst, nu hadde hun ogsaa hældt paa sig en herlig Duft som Edevart stod og aandet i.

De skal passe Dem for ham, sa hun, De vet vel hvad han har gjort?

Ja, svarte han likegyldig. Men han er ikke farlig, la han til og var overlegen.

Jomfru Ellingsen: De kjender jo Konen hans?

Hnei — ja jeg arbeidet hos hende en Stund i Høst. Hun var saa vanhjelpen.

Likte De hende?

Det var ingen Tvil om at Jomfru Ellingsen snuset i noget, hun hadde sikkert fulgt hans Færd, hans

Samtale med Lovise Magrete, kanske overværet Slagsmaalet fra et Vindu.

Om jeg likte hende? svarte han. Det er Synd paa den Konen. Men ikke for det, hun klager ikke, hun sier aldrig et ondt Ord om Manden sin.

Staa ikke og frys længer, sa Jomfruen. Se her, lat mig —! Hun vilde lægge sin Skindkrave om ham, hvad han leende avværget, hun vilde at han skulde gaa i Hus og var i det hele tat omhyggelig for ham. Gaa nu og læg Dem, sa hun, jeg skal følge Dem til Døren! Og ved Døren sa hun — sa Jomfru Ellingsen, dette Pokkers livlige og spøkefulde Pikebarn: Godnat! De beder mig ikke ind?

Han gapte paa hende: Hvad —?

Hahaha! lo hun og gik.

Ut paa Morgensiden vaaknet Edevart ved at det blev kastet Sne paa hans Vindu. Baade han og hans Fælle Bakeren sprang op og saa ut, men det var ingen at se utenfor, Maanen var gaat i Berg og det var endda ikke lyst nok av Dagen. Edevart rev paa sig nogen Klær og løp ut, han var saa nødig, han var saa fangen, et desperat Haap blusset op i ham igjen. Javel, hun stod og biet ved Hushjørnet, med Hjertet i Halsen, biet.

Du maa holde dig vaaken, sa hun.

Jeg er vaaken, svarte han forundret.

Ja. For han er saa gal, han er i Bakrus.

Var det det du vilde mig? spurte han paa engang taknemmelig. For saa vilde du jo redde mig?

Nei. Jo det ogsaa, men. Bare saa du holder dig vaaken. Jeg er saa ræd! Hun stod et Øieblik og løp saa tilbake til Logihuset.

Naturligvis, det var Manden hun vilde redde saa han ikke kom op i noget igjen, hun vilde ikke ha ham paa Straf engang til! Edevart gik tilbake til sin Seng og laa Resten av Natten og slog fast for sig selv at han bare vilde bort fra dette ulykkelige Sted og hjem til Polden saa snart som det var Raad. Nu hadde han faat Takkebrev fra sin Far for Pengene: det var en storveies Hjelp og Gave som blev til Mat for Vinteren og til nyt Torvtak paa Sjaaen som lækket, og desforuten til gode Kjoler til Smaapikerne, Josefine fra Kleiva hadde syd dem, hun var saa grei. Brevet var skrevet av Joakim som var en Støver til at skrive og læse, meget bedre end Edevart, en fregnet og farlig gløg Gut og god i Rygtak og Kraakefot. Om sig selv fortalte Joakim at han var skipet i Karolus sit Lag til Lofotfisket og bakefter vilde han paa Not hvis Sild blev fræget. Han var fjorten Aar den fjerde August, men blev godtat til Konfirmation før Tiden og skulde ha Fuldkars Lot i Lofoten —

Javel, javel, Joakim var god nok, Edevart tvilet ikke paa ham, han vilde ikke tulle sig bort i Drømmerier og usle Paahit og miste sig selv.

Om Morgningen indtok Edevart sin Plass i Kramboden og begyndte at handle, det var faa Folk kommet. Han saa Lovise Magrete og Manden hen-

des ute i den lange Krambodgang hvor Ovnene, Spaderne og de andre Jernvarer var, hun holdt ham i Armen og syntes at ville faa ham ut, istedet derfor kom han ind i Kramboden og stillet sig ved Disken. Han satte Sækken sin ned.

Vi skal straks gaa, sa Lovise Magrete, det var bare noget vi glemte igaar.

Haakon maatte ha sovet det værste av sig, han saa skamfuld ut og hadde røde Øine, han var ikke netop venlig, men han forlangte de Varer han skulde ha og betalte uten Vas. Den rødhaarede Pike som han hadde talt med igaar kom ind og begyndte at handle litt med en av de andre Krambodgutter, Lovise Magrete bleknet da hun saa hende og stillet sig mellem hende og Haakon, det var vel intet andet end Uvilje og taapelig Skinsyke fra Lovise Magretes Side.

Edevart kunde ikke la være at ynke Haakon et Øieblik, han hadde ogsaa overveiet det i Nat: det var i Grunden ikke urimelig at Haakon Doppen mistænkte ham og hadde fattet Motvilje mot ham, Edevart vilde selv ha blit olm under lignende Forhold. Han hadde jo været i Hus med Lovise Magrete i flere Uker og først blit forjaget et Par Dager før hendes Mand kom hjem igjen. Haakon var i sin Ret.

Det blev tvert slut med Dansen for dig igaar aftes! — Det var Haakon som talte til den rødhaarede Pike.

Ja, svarte hun smilende. Hvorledes kunde det gaa til?

Spør ham der med Guldringene!

Lovise Magrete: Uf nei, vær nu snil!

Haakon adlød hende ogsaa og blev spakere, men han vendte sig til Edevart og sa: Vi var nok Uvenner igaar, Kamerat?

Edevart ynket ham fremdeles og mumlet bare: Det var ikke noget!

Dette Svar ærgret vel Haakon, han var ikke god at snakke tillags idag, og nu stod jo den rødhaarede Pike der og hørte paa. At det ingenting skulde være at slaas med ham saaret hans Karslighet, den gode Edevart og den fremmede Pike maatte ikke faa det Indtryk at det vilde gaa saa let hver Gang at fælde ham som igaaraftes. Han sa: Noget var det nu vel, hvad?

Edevart svarte ikke.

Og mere kan det bli! sa Haakon og lo over til Piken.

Lovise Magrete: Ja nu er vi færdige!

Haakon saa paa hende: Jaja, Lovise Magrete, jeg er vel ikke som jeg skulde være til dig, jeg er ikke saa fjong og fin, jeg har ikke fire Guldringer paa Fingrene som visse andre Folk jeg ikke vil nævne ved Navn —

Nei Herregud, Haakon —! stønnet hun.

Haakon kastet med ett sin Sæk paa Akslen og gik med hende og ut av Døren. Edevart hørte

ham si paa Veien nedover Gulvet: Jeg vil bare vite om han brukte alle de Guldringene da han var i Arbeide hos mig.

— — —

Saa gik Julehandelen og saa gik Julen og Januar og litt av Februar. Edevart blev nu sat til at efterse forskjellig ombord i Jakten og gjøre den klar. Hvem skal være Skipper? spurte han. Det kommer en Mand, svarte Knoff.

Forresten hadde ikke Knoff Tid til at blande sig i slike Smaatterier nu, det kom vel en Mand, kanske kom han, kanske kom han ikke, Knoff var optat. Se, han drev med sine egne Hester og med mange Leiehester oppe fra Bygden, de slæpte Sten fra en Ur langt opi Utmarken, Sten og Sten igjen, Masser av store Blokker som kjørtes ned til den yterste Bryggen og skulde mures til Kai. Knoff velsignet det gode Vinterføre med Sne og Frost og stadig Veir, det vilde monne godt paa Kaien at faa lagt al denne Sten ovenpaa hverandre i en Linje, den lange yterste Væg utenfor Marbakken vilde bli femten Alen høi bare op til Havets Overflate, det maatte komme Dykkere fra Trondhjem til dette Arbeide — foruten Murere og Haandlangere og store Løftekraner og Færge og rullende Materiel. Utgifter? Kolossale. Knoff hadde alt en ørliten Forsmak paa Utgifterne nu om Lørdagene naar han klarerte ti Mand med Hest for Stenkjøring, foruten ti Mand til som skjøt i Fjeldet og kilet Blokker og lempet dem ned paa Underlænde.

Da Fartøierne skulde seile blev det paalagt Edevart at hyre Mandskap til Jakten, og da han indvendte at det maatte Skipperen gjøre svarte Knoff ha og ja, men Skipperen kom ikke, nei den Mand han hadde utset til Skipper hadde sendt Atterbud, det blev ingen anden Raad end at Edevart selv førte Jakten.

Det kan jeg ikke, sa Edevart.

Knoff saa paa sit Ur og hadde liten Tid, men maatte forklare det: Du bare seiler efter Galeasen, der har jeg min gamle Skipper. Sa du ikke ogsaa at du før hadde været med at kjøpe Fisk i Lofoten? Godt, kjøp Fisk, du faar Penger i Galeasen, raadfør dig med Skipperen der! — Paa Edevarts nye Indvendinger svarte Knoff: Du vil da ikke la Jakten bli hjemme?

Nei, men —

Jeg har ikke Tid til at staa her længer, du faar ta Jakten.

Det var en ærefuld Post han blev sat paa, og Edevart undslog sig ikke længer. Naturligvis hadde August lært ham op til at seile en Jakt, det manglet ikke, og den Kundskap paa Kartet som trængtes til Nordlandsreisen sat han nok inde med, han aktet at vaage Eventyret.

Han indhentet Knoff og sa: Dokker har en gammel Not hængende paa Bryggen, hvad vil Dokker ha for den?

Sildnoten? Hvad skal du med den?

Jeg skal ha den.

Knoff tænkte et Øieblik og sa: Ja ta Noten. Vi kan bli forlikt om Prisen siden.

Atter en stor Tillit vist ham av Chefen, ikke enhver vilde ha faat en Sildnot utleveret paa sit blotte Ansikt. Neivel, men heller ikke enhver hadde som Edevart hat en viss straalende Ide med et Kaibygg.

De siste Dager var kommet, alt skulde eftersees og Provianten og Brændevinstønden og Vandkringlerne og Alverdens Salt føres ombord. Edevart skulde ogsaa ta ordentlig Avsked med Jomfru Ellingsen, det kunde ikke undgaaes, han hadde jo været Ven med hende et Par Ganger i det siste og Pokker forstod hende, men hun hadde lagt en overdreven Mening i dette Venskap som om det skulde vare for altid. Han brydde sig ikke haardt om Jomfruen, var ikke kjær i hende, bare dygtig stolt av at en Jomfru vilde ha med ham at gjøre, at hun ikke hadde kastet sine Øine paa nogen anden av Krambodfolkene, men bare paa ham. Det øket hans Selvaktelse.

Han kom straks paa god Fot med Skipper Norem paa Galeasen. Det var en graa Gubbe, Velstandsmand, med en liten Gaard opi Bygden, Edevart blev bedt med til hans Hjem og var der et helt Døgn i en Overflod av Mat og Drikke. Det skulde senere gaa op for Edevart hvad al denne Venlighet betydde. Skipperen hadde bare Sønner, han vilde altsaa ikke faa en Datter bortgiftet, men han vilde sikre sig Edevarts Velvilje i et andet Øiemed.

Saa seilte de, Galeasen foran, Jakten «Hermine», Skipper Edevart Andreassen, bakefter. Det var ingen Sak, bare Magsveir, Stjerneskin og Dagdriveri. Edevart var oppe i Bodø og kjøpte nye Gaver til dem derhjemme, Kjoleskjørt og Vampe til Morn, Sko og forskjellige Smaating til de andre, det glædet hans eget Hjerte at veie Sakerne i Haanden og forestille sig hvorledes de vilde bli mottat, Søstrene vilde komme med sine smaa Hænder og takke.

Gode tre Uker varte Seilasen fordi Veiret hadde været for fint og stille, saa var de i Skroven, det gamle, rike Sted. Edevart var kjendt her. Fisket var bare saavidt begyndt, lite Almue, faa Kjøpere. Efter Knoffs Ordre skulde de til enhver Tid holde sig underrettet om Fisket ogsaa i Vestlofoten og i Tilfælde seile vestover.

Da Karolus kom med sin Ottring og sit Baatlag bævet det gjennem Edevart, her var lutter Kjendinger og Naboer fra Polden, hans Bror Joakim var vokset til en hel Kar, han hadde Familjens svære Næver, men sit eget runde, fregnede Ansikt. Det blev et Gjensyn og en Forundring, Menneskene fra Polden trodde ikke sig selv at det var Edevart som førte en fremmed Jakt og skulde kjøpe deres Fisk, det var saa over al Maate, og hvorledes var det gaat til? Han maatte ha arvet en Engelskmand, han maatte ha været i selve Kanaans Land! Hele Baatlaget var ombord hos ham og fik Skjenk og Traktering, Teodor var med, han med Brok, da han

hadde været en av Deltagerne paa Bergensturen og saaledes var den mest vidfarne, kunde han tale med om Edevart og si: Han er noget av hvert, saa meget har jeg set av ham! Teodor spurte efter August. Ja August, sa Edevart, han er et Mirakel, sæt ham paa et Skjær i Havet saa faar han Vinger og flyver tillands! Bedst som han er i Riga saa er han paa Levanger, og rikere og rikere er han for hver Gang! Fiskerne saa med store Øine paa Edevarts Utstyr og han maatte vise dem Slangeringen at den var tredobbelt. Karolus sa: Ja saaledes er det at komme ut i Verden og bli til noget! En av Baatlaget, gamle Martinus Halskar, svarte til: Jaja, du Karolus er nu baade blit Ordfører i Bygden og alt ihop, vi andre synes nu det er bra gjort, men hvad er vi? Støv og Aske!

De spurte Edevart om han nu kom til Polden og tørket Fisken sin, og Ja det vilde han. De spurte hvormeget han gav for Dagen og han svarte at han vilde gi det samme som paa de andre Tørkeplasser. Dermed takket de for sig og forlot ham.

Joakim blev igjen ombord, han fortalte hjemmefra og kunde endda engang takke Brorn for Pengene hjem, Skjaaen var nu nytækket og Smaapikerne gik til Kirken i Staskjoler. Morn hadde været vekhelset i Vinter og nu da Joakim for hjemmefra laa hun tilsengs, men hun sa selv at det var ikke farlig. Farn var frisk og hadde set over Telegraflinjen en Gang i Vinter. Og saa forresten saa var det ikke større

Forandringen i Grænden, ja Karolus han var nu blit Ordfører, for Handelsmanden som var det før han vilde at vi skulde bygge Vei, og det mente ikke Karolus at vi hadde Raad til, og saa blev han valgt. Men det er nu paa den Maaten med han Karolus, sa Joakim, at Konen hans er blit saa forandret.

Hvorledes? spurte Edevart interesseret.

Hun gaar og mumler med sig selv, hun er blit saa taapen, de tror hun har været hougtat.

Ane Maria?

Ja kan du skjønne det! utbrøt Joakim. Hun som var saa for sig og djerv, om Vinteren naar Mandfolkene var borte kunde hun stikke en Kalv. Det er ingen som forstaar det. Nu gaar hun og hører Rop ute fra Myren, at det er han Skaaro som ikke har faat Fred. Da Karolus kom hjem og var blit Ordfører sa hun at saa maatte han sætte hele Bygden til at grave ut Myren, og skaffe Skaaro frem. Hun tar saa overhændig tungt dette med Skaaro, endda hun gjorde jo alt for at redde ham den Gangen. Saa det er ikke saa godt for han Karolus, han torde næsten ikke fare hjemmefra nu. . . .

Edevart viste frem alle Gaverne som han vilde ha med hjem til Vaaren, han gav Joakim en blank Slirekniv og tok ham med sig ned i Lasterummet og viste ham Noten. Den der Sildnoten kan du ha! sa han.

Joakim forstod ikke: Ha den? spurte han og begyndte at ruske i Noten, den laa der saa vældig og

brun, den ruvet som et Berg og var virkelig en Sildnot. Hvad for Slag — jeg skal da ikke ha en Not? spurte han.

Du skal ha den! sa Edevart og svulmet.

Joakim overvældet: Gud bevare mig for dig!

De lo begge med Taarer i Øinene saa rørte var de, det gik paa Aandsevnerne. Et eventyrlig Syn skinnet for Gutten Joakims Blik: han var Noteier, han kunde staa i en Ring av Mænd og sætte hver især paa Plass, han kunde strække Noten over et Sund og stænge en Rikdom inde, halve Stænget var Noteierens Part. . . . Brødrene talte om Noten, hvor lang den var, hvor den var fra, hvad den hadde kostet, Joakim vilde helst ha tat den med sig med det samme, men en Sildnot er jo ikke en Lommeduk, men en Baatlast, og de blev enige om at Karolus maatte hente Noten i Ottringen. Det blev hyret Hus til den paa Land.

Dagene gik, det var daarlig Fiske endda og dertil skiftende Veir. Hos Edevart var alt parat, Fiskeflækkeriet og Levertønderne opstillet, Saltet for Haanden, den ene av hans Mænd som var Flækker puslet daglig med sine svære Kniver. Men Fisket vedblev at være daarlig, Edevart kjøpte alt han kunde faa, men det dækket knapt Kjølen.

Skipper Norem kom til ham og sa at han hadde faat Melding vestenfra, Fisket var ikke bedre der, men der var heller ingen Kjøpere saa han mente det var bedst at en av dem seilte vestover, og det

maatte vel bli Galeasen. Han leverte Edevart Penger og snakket faderlig og venskapelig med ham. Og nu hadde han noget særlig at si Edevart — at si sin unge Ven — de skulde bli enige om noget, det var ikke større Tingen, men. Han var gammel hos Knoff, hadde kjøpt Fisk i tolv Aar og det hadde altid gaat godt, nu skulde de ikke være mere dumme end andre Skippere og staa sig selv iveien, det ene Fartøiet kunde gi en Skilling mere, det andre en Skilling mindre og Rederiet kunde ikke følge Priserne fra Dag til Dag, det var ugjørlig, og Knoff hadde andet at bale med —

Alt i alt vilde Skipper Norem aldeles svakt spørre Edevart om de ikke kunde bli enige om at snyte Knoff noget, snyte ham ørlite og mildt paa Fiskekjøpet, hvad trodde hans gode unge Ven om det?

Edevart blev til at begynde med Svar skyldig.

Det var saa at fik de Fisken en Toskilling billigere saa kunde den Toskilling være deres egne Penger, ikke sandt?

Jo, sa Edevart. Men naar er Fisken to Skilling billigere? Det er den aldrig. Den er Dagens Pris.

Ja, svarte Norem til saa stor Uerfarenhet, men det er netop vi som fastsætter Dagens Pris, og vi sætter den to Skilling op for at det kan bli litt paa os ogsaa.

Naa, saaledes! sa Edevart. Han husket hvad hans Kamerat August hadde ymtet om at det gik an at tilgodese sig selv ved Fiskekjøpet, Fremgangsmaaten

var saaledes kjendt, August visste om den, August visste alle slike Ting.

Saaledes er det ja, vedblev Norem. Knoff spør ikke de andre Fartøier hvormeget de har git den og den Dato i Vinter, og om han spurte vilde han rimeligvis faa samme Svar av alle, for de andre Skippere gjør det samme som vi, jeg har lært det av dem.

Ja dersom at det gaar an paa den Maaten —! sa Edevart tilsist og avslog ikke.

Det gik saa utmerket godt an, mente Norem, den gamle, velaktede Gubbe, Gaardeier og Velstandsmand. De skulde bare bli enige om det, at ikke den ene skrev ett og den andre noget andet i Boken. Nu vilde det riktignok hjelpe at Fartøierne skilte Lag og Galeasen for vestover, men det maatte vaakes over at ikke Forskjellen i Fiskeprisen blev for stor paa de to Steder.

Da Skipper Norem gik rakte han Haanden til sin unge og meget kjære Ven, og Edevart tok imot den til et Slags Ed paa Enigheten. Hvad skulde han ellers? Om han meldte Planen til Rederiet vilde han sikkert ikke bli trod, for Norem var gammel hos Chefen, og hvad skulde Edevart være saa meget bedre end de andre for, hvorfor skulde han staa sig selv iveien? Men naturligvis var Norem en listig Kjeltring som hadde brukt Venskap og et helt Døgns Gjestfrihet i sit Hjem for at lokke ogsaa andre til at bli det.

Slike var Menneskene.

Og saa blev det Fiske for Alvor og varte en god Stund, og Edevart kjøpte og kjøpte, og de velsignede Toskillinger trivedes og ynglet i en hemmelig Skuf i Bordet, like til et stort Uveir brøt løst omkring Midten av Mars og stanset alt. Stormvarslet stod heist i tre Dager.

Menneskene mindtes længe dette Uveir, en Jevndøgnsgalskab som ristet Jorden og forfærdet Sjælene. Det begyndte med en usædvanlig Stilhet: det blev dødt omkring, selv Sjøfuglene tidde, Verden syntes at ligge i Reiv. Denne tunge Urørlighet var næsten det værste, det var intet andet end den, en Tilstand uten Mening for Mennesket. I tolv Timer stod Verden fast i en Uorden, en Feiltagelse som kunde være nok til at gjøre Sindene fordrukne — saa dirrer et fattig Græsstraa paa Rorbodtaket, saa puster en Vind, Stilheten er sprunget læk, Sjøen lever igjen, et Sted langt borte kommer noget — kommer noget som et Slæp, et Væld av Hørlighet, det kommer og kommer, det sætter en Pipe ind, det hviner og sætter flere Piper ind, det sætter Basuner ind, Orgler, Brøl og Raseri ind. Havet blev paa et Par Timer det hvite Vanvid.

Det gik ikke saa galt for Menneskene, de hadde hat tolv Timer at berge sin Børnskap i og paa somme Hus og Rorboder surret de Taket med Trosser. Den tredje Dag var det værste over, bare et evig Bulder fra Havet og en Halvmaane som rændte

paaskakke mellem Skyerne og mindte om et skjelende Øie. Stormvarslet blev firet ned.

Det varte en Ukes Tid før Fisket blev til noget igjen, og det var tildels Fiskernes egen Skyld. De søkte Fisken paa den gamle Havlinje, der var den ikke, de søkte længer ut — nei. Saa lette de sig ind over igjen, og nu møtte de den for Utgaaende, det viste sig at den hadde søkt mot Land for Cyklonen. Det blev saa atter stort Fiske i et Par Uker og Edevart kjøpte og kjøpte, Toskillingerne blev til Sedler og Sedlerne en god Begyndelse til en Lommebok.

I Paasken heimvitjet Karolus og hans Baatlag, Karolus vilde se til Konen om hun ikke var blit bedre. Joakim nyttet det gode Høve og fik sin Sildnot hjem over Vestfjorden paa den store Ottring, Edevart skikket med ham et Par Daler av Toskillingspengene til Farn. Aa denne Far som næsten aldrig sa noget, men ristet overvældet paa Hodet for hver liten Hjelp!

Men Paasken gik og Karolus og hans Baatlag kom ikke tilbake. Fisket var alt begyndt efter Helgen og Edevart kjøpte igjen, men syvende Dag Paaske var endda ikke Karolus at se i Skroven. Hvad kunde være iveien? Edevart telegraferte, men fik ikke Svar før tiende Dag Paaske, Svaret var fra Joakim at han alt hadde gjort et Stæng med Noten, det var i Hommelviken ute i Polden, riktig pen Sild, noksaa stort Stæng, et Par Kjøpere allerede, Salt og

Tønder ogsaa kommet, Baatlaget vilde ikke vende tilbake til Skroven i Vinter. Venlig Hilsen —

Om dette Sildestæng blev det talt og skrevet endel, det var Forsynets Vilje, det var et Himmelbrev og et Eventyr.

Den Pokkers Joakim hadde jo Øinene med sig og var desuten nu for Tiden ene og alene optat av Noten, da de for forbi Hommelviken paa Hjemveien saa han Fugl og Sjøsprøiten av et Par Hvaler som stævnet mot Land. Joakim hadde været paa Sildnot Aaret før og kjendte Tegnet, han ropte til Karolus om at stoppe en Hal'! Karolus var i Begyndelsen uvillig, han hastet hjem til Ane Maria; men Hvalbruk og Fugl er jo enhver Nordlænding interesseret i. Karolus gav efter. De raadslog et Minut, her maatte handles fort. Hvorledes de fik fat i en Færing i Yterpolden, hvorledes de kastet den ene Endetamp av Noten om et Berg paa Land og fik gjort sig rede til at motta Stimen netop i rette Øieblik undret de sig selv over bakefter. Hval og Fugl kom jagende indover — bare de nu ikke snudde! Joakim, Noteier og Bas, voktet paa det avgjørende Sekund: han vilde gjennemskjære Stimen i en utadgaaende Bue og strække Noten fra Land til Land. Fugl var allerede over Hoderne paa dem, Sild omringet dem paa alle Kanter. Ro! kommanderte Joakim, og alle Mand la sig paa Aarene. De rodde i Sild, den gik tørt, den væltet. Karolus syntes de gjorde Buen for liten og fik ikke nok med av Stimen, men Joakim

Bas skrek og pekte: Indover igjen — saa, ret frem — jeg vil ikke ha Hvalerne ind i Stænget! Det var et Under som det gik, Stimen delte sig efterhvert som Noten kløvet den, og Hvalerne fulgte den Arm som som igjen svinget ut mot Havet. Da Noten naadde Land paa den andre Siden av Viken var det endda et Par Favner tilovers av den.

Stænget var gjort, men de arbeidet tilkvelds med at sikre sig paa alle Maater. De hadde ingen Vandkikkert, men de visste før at Bunden var ren og hvit i Hommelviken, et Par Steder hvor de fryktet for Læk blev efterset og Fortøiningen i Land mangedoblet for den svære Sildtyngdes Skyld. Bare nu Noten holdt!

Stænget var gjort, Baatlaget var kommet ut for en Slumpelykke av et Held. Efter hvad Ordfører Karolus og andre erfarne Mænd kunde slutte sig til matte det være den samme velsignede Cyklonen som ogsaa her hadde været paafærde og drevet Hval og Sild ind mot Kysten. I Polden kunde Folk fortælle mørke og uhyggelige Ting fra Uveirsdagene, de hadde hørt en Dur fra Himlen som aldrig før og oplevet en Storm saa overhændig at ingen mindtes Maken: en Kone hadde kjørt Ved i Skogen, men baade hun og Hesten blev revet overende; et Tak her og et Hus der hadde fløiet paa Sjøen — intet Under da at Folk graat og holdt sig fast i hverandre og bad til Gud. Og intet Under at Ane Maria, som jo i Forveien var taapen av sig, nu blev næsten

knust og gik tilsengs med et Bind om Munden som om hun vilde hindre sig fra at skrike om noget.

Aa men ikke før var Orkanen over før Menneskene rettet sig op igjen og sandelig var halvt flaue over at ha bedt til Gud. Men ikke nok med det: da Karolus sit Baatlag kom heimvitja med Sildrist paa Klærne og hadde gjort et Stæng like utenfor Polden og nu vilde tjene store Penger — da lysnet Sindene tilgagns i hele den fattige Grænd, og selv Ane Maria stod op fra Sengen og tok Bindet fra Munden og var en Tid utover like saa kjæk som de andre.

VIII

Faren for Stænget var at det alt lidde langt paa Vinteren, det gjaldt at skynde sig før Silden tok Aate, den vilde i det hele tat ikke leve længe av ingenting i Hommelviken.

Joakim løp om Natten til Handelsmanden — at han maatte telegrafere og sprede Nyheten og ordne med Salt og Tønder. Handelsmand Gabrielsen var krænket over at være blit kastet ved Ordførervalget og sa: Hvorfor gaar du ikke til den nye Ordføreren? De lo jo litt begge til denne Tanke og det endte med at Gabrielsen overtok Ordningen med alt, det var Natten, men Telegramer blev sluppet ut i alle Retninger. Alt anden Paaskedag laa en liten Lastedamper i Hommelviken og tok ind Sild og Tredjedag kom to Seilfartøier.

Det blev ingen Paaske at tale om for Folk i Polden iaar, ingen Snorksøvn og Latskap og Kirkegang som almindelig, de ganet og saltet og laket Sild fra Graalysing til Skumring, flere Fartøier kom efterhvert, det blev et Liv og en Opgang som endog kaldte Folk til fra Nabobygderne. Penger? Penger regnet ned, de kom med Fartøierne og de kom med Telegraf og Post, Hommelviken blev et navngjeten Sted med

logerende Sildvirkere i Stuen og i Høihuset, det var en Indtækt fra Himlen, Konen tok ind to Skilling Natten for hver Gjest og Datteren i Huset fløi om forlovet med to Sildvirkere paa en Gang skjønt hun bare var seksten Aar.

Og Handelsmand Gabrielsen vilde jo ikke la dette makeløse Opsving i Distriktet gaa unyttet. Han hadde faat Varer med det ene Skib efter det andet, men det forslog ikke, det rak ikke til næste Skib, tilsist sendte han sin Kone til Trondhjem og lot hende kjøpe op en Verden av Tøier og Glasvarer og Slikkerier, av Gulvtæpper og Langpiper og Silketørklær, ja like til Feler og Veivspil saa kjøpte hun dem og kom hjem med. Og nu blev jo Gabrielsens lille Krambod altfor liten, den rummet ikke denne Mængde Varer, han maatte bygge, det kom Planker og Bord og Snedkere sørfra og arbeidet i flere Uker og reiste en Bygning som Gabrielsen selv aldrig hadde drømt om at eie. Saaledes drog det ene Fremskridt det andet med sig. Folk fik Raad til at kjøpe dyre Ting og klæde sig i Stoffer fra Utlandet, Gabrielsen solgte. Hans Tjenestepike Olga, som før hadde hat Perlebelte, fik nu intet mindre end Krinoline og Kjøphoser, det blev moderne med Vester av eftergjort Astrakanskind og Kirkevotter av Kanavagarn; Fruktvin fra Tønde var ikke længer i Bruk, det kom Vin sørfra i Kasser, med Guld og Farver paa Flaskerne. Bryllup var tidligere den eneste store Fest, nu indførtes ogsaa Kalaser for Barnedaap, Konfirma-

tion og Begravelse, Handelsmand Gabrielsen stod i sin nye Krambod og solgte villig væk Rochefortost fra Frankrike og Eg fra Danmark til disse Gilder og høinet Levemaaten vide omkring . . . .

Ukerne gik som paa Hjul og Joakim Noteier og Bas tok sig bare den nødvendigste Søvn og arbeidet ellers med Silden. Han var stupt ind i dette Eventyr og anste intet andet, derfor kunde det bli tiende Dag Paaske før han underrettet Edevart. Han var saa ung og optat, og desuten ogsaa dygtig ør av sin nye Værdighed. Dèr kikket alt Ungpikerne efter ham skjønt han bare var femten Aar og fregnet, dèr maatte Fædre og gamle Mænd lystre hans Ordrer. Han hadde faat sig en voksen Mands Trøie, den var for stor til hans Guttebukse som var for kort — hvad gjorde slike Smaating! Han solgte sin Sild og var paapasselig. Tilslut maatte han begynde at sænke Prisen litt, javel, men han var en Brand i Regning og Skrivning og ingen kunde narre ham. Merkelig, dette var Ungen Joakim som for faa Aar siden gik med vaat Næse og idelig fældte Tænder! Med Guds Hjelp var han blit Bygdens Mirakelmand, hvert Hus hadde nogen i Sildarbeide hos ham og hans egne Smaasøstre stod og floet og saltet Sild og tjente Penger, skjønt de næsten ikke rak ned til Bunden av Tønden. Ungen Joakim hadde med Guds Hjelp skapt stor Tid for alle, gylden Tid — det var bare at hans Mor laa og pintes og ikke fik dø.

Den siste lille Rest av Silden kom det Aate i. Det

var ikke andet at vente, det var alt Vaarsol og Snebraaning, sist i April. Edevart solgte nu Sild til Lyse, det vil si til Olje, han lot Folk i Polden faa Sild til Kreaturfoder, det var en Himlens Velsignelse nu i Bunødens Tid, Dyrene stod op til Ørene i Sild, det smakte Sild av Melken og Sild av Flesket, Handelsmand Gabrielsen hadde Høns og det smakte Sild av Eggene. Tilsist blev Noten bundskrapet for Sild og dennegang til Gjødsel.

Alt i alt stor Tid og gylden Tid. Nu laa riktignok Hommelviken atter øde, men det gjorde ikke noget, for nu kom Edevart med Jakten og ankret inde i Polden.

Edevart kom forsent til at glæde Morn med sin fine Vampe og sit Kjoleskjørt, hadde han været to Dager før vilde hun ha set paa hans Gaver med et fjernt Blik og smilt — smilt uendelig mildt til Sønnen for siste Gang. Edevart stod nu der med sin Gave og allikevel som tomhændt, han græmmet sig i Sjælen over sin lange Forsømmelse: med nogen varme Klæsplag kunde han kanske ha reddet sin Mor, men han hadde sløset bort Bergensgaven i en Kjæresterus paa Fosenlandet. Hadde han endda gjort det godt igjen i Trondhjem og sendt en stor Pakke eller kanske helst en Kasse — han husket det nu og da, men glemte det til allersist.

Han gav Smaapikerne Skoene og de andre Smaasakerne han hadde kjøpt til dem, det var jo stor Stas og det glædet dem, men allikevel — allikevel

kom han ogsaa her forsent. Nu hadde jo Smaapikerne selv tjent Penger og kunde kjøpe Sko og Smaasaker hos Gabrielsen, ja hadde ogsaa tildels gjort det. De var ikke nakne om Halsen mere, de hadde et lite Tørklæde om Halsen, sandelig et lite blaat Silketørklæde — hvad skulde de saa med Edevart Brors blaa Silketørklæde? Hadde det endda været rødt! Ja men mit er nu kjøpt i Byen, sa Edevart. Og i Fortvilelse, i Desperation la han saa til: Vent litt, jeg har noget andet! Han kom til at huske paa den lille Guldmedaljong, ogsaa den hadde han villet sløse bort, det hadde ikke strandet paa ham, Lovise Magrete hadde bare ikke tordet motta den. Den har jeg til dig! sa han til den ældste av Søstrene. Nu tændtes en Brand i hendes Øine og hun bævet om Munden, aa! Den andre Søsteren hans sat der og sa glade Ord hun ogsaa, men hun bævet ikke om Munden. Edevart drog sin Slangering av Fingeren og la den i hendes Haand: Den skal du ha! Det lille Menneske kommer i et Virvar av Forundring: en trefoldig Ring, et Ormehode, Guld, men hvad skulde hun bruke det til? Til at bære i en Snor paa Brystet, sa han. Og han la til hvad han kunde tænke sig at August vilde ha sagt: De bruker det saa i Rusland! Aa! sa Søstrene. Edevart skjønte at noget var iveien og vedblev: Men hvissaaskjønt at du heller vil ha den paa Fingeren saa er det bare at klemme den litt sammen, saaledes, og da blir det atpaa Kjøpet fire Ringer av

den! Søstrene passet spændt paa mens han klemte Ringen sammen, de prøvet den, ja det blev næsten fire Ringer og de dækket hele det stakkarslige Fingerled, men Ringen var og blev for vid. — Saa vet jeg ikke bedre Raad end at dere faar bytte, sa han til Søstrene. Og de gjorde som Storebror sa.

Men det hadde klikket for ham med Gaverne, det eneste reale var et Par Daler paany til Farn av Toskillingspengene. De kom vel med, Begravelsen vilde koste, Presten tok en Daler for at møte Liket ved Kirkegaardsgrinden og gaa foran det til Graven, foruten en Daler for Talen. Joakim forlangte forresten at faa betale det hele.

Men alt i alt var Edevart kommet tilbake og var blit skuffet. Han møtte ikke den gamle Trohjertethet, Hjemligheten var blit borte, Uskyldigheten sjeldnere, det var blit en anden Tankegang. Nu var jo Smaapikerne til syvende og sist hjertens lykkelige for sin Guldstas, det skulde jo ogsaa bare mangle, men de hadde takket uten at komme med Haanden. Det gjorde de altid før, kom med den lille Haanden som var til at graate over, nu bare takket de. Farn kom med Haanden da han fik sine to Daler, han var gammeldags og ufordærvet, sa ikke noget, men tidde overvældet, han kom med Haanden. Nei det var galt fat med noget. Edevart sa til Joakim: Jeg mener du har snoft ødelagt Folk med Sildstænget dit! Det var nemlig saa at ingen i Polden syntes længer at glæde sig over Fortjenesten ved Klipfisktørkingen.

Nei de var blit bedre vant, de hadde tjent over det dobbelte paa Sildvirking.

Alt da Edvard skulde ha Lasten utvasket meldte Karolus og andre sig med Krav paa høiere Løn. — Men vi var jo forlikt om Prisen i Skroven, sa Edevart. — Ja men det er blit andre Tider siden, svarte de og var velhavende. De forlangte endog høiere Bergleie iaar fordi det var blit andre Tider. Edevart truet da med at seile væk med Jakten. Hvorhen? spurte de, for de visste at Bergene i Nabobygderne var optat. Sørover, svarte Edevart. Jaja, som du vil! sa Folkene i Polden, for de var blit saa velhavende. De hadde intet imot at hvile en Sommer igjen uten at ta sin Haand i noget, især var Joakim sit Notlag likeglad med Fisketørkingen. Edevart maatte da telegrafere til Rederiet om han skulde komme sørover, og Knoff svarte at sørover var det Fare for at Bergene alt var utleiet, men han la forøvrig Saken i Edevarts Hænder. Enden blev at Jakt «Hermine» maatte betale noget mere baade i Dagløn og i Leie for Bergene i Polden fremfor kanske at bli husvild med Fisken søndenfor.

Nei Polden og Grænden var ikke som før, Aanden var blit en anden. Selv Joakim hadde hat formeget Held og kunde ikke bære det. Edevart tilbydde ham Hyre ombord, han hadde sendt hjem de to Fosenværinger og kunde trænge en Mand, han sa: Du faar den samme Plass som jeg hadde hos August paa «Maasen». Nei Joakim undslog sig, han

hadde faat Smak paa at være Notbas og stænge Sild og nu i Sommer eslet han sig til Vesteraalen i samme Ærend, han hadde alt tinget sig Notbaat og rustet sig ordentlig. Edevart kunde ikke andet end ærgre sig over Brorn, denne vesle Vildstyringen som begyndte at bli for voksen. Hvormange Penger har du igjen? spurte han. — Joakim sa ham det. — Saa er det bedst at jeg gjemmer dem for dig. — Ja Joakim leverte alt han kunde undvære av Pengene, han vilde helst ha hat dem i Lommen selv, det vilde han, men Edevart var nu hans store Bror og hadde været i Bergen og altsammen, desuten var jo Noten kommet fra ham.

Det gik traat med at faa vasket ut Fiskelasten og Edevart hadde ventet sig mere Godvilje fra sine Sambygdingers Side. Nu hadde han jo gaat ind paa deres Krav og øket Lønnen, hvad var saa iveien? De kom sent om Morgningen og sluttet tidlig paa Kvelden, kom og gik som sine egne Herrer. Riktignok hadde de Betaling derefter, de fik saa meget og ikke mere for hvert Storhundrede utvasket Fisk, men Edevart var ilde tjent med at faa Arbeidet trukket i Langdrag, det kostet at bli forsinket, og det var desuten et Tap for ham i personlig Værd.

Han paatalte deres Sommel. De svarte at det var et Svinearbeide med denne salte, raa Fisken, det fik Hænderne til at svulme op paa dem og griset til Klærne. Edevart mente at Arbeidet var vel ikke værre iaar end ifjor, men jo, lot det til, det var blit

værre, det var for det første blit andre Tider, for det andet var Fisken større iaar, fuld av Brosme og Lange, og tyngre i Saltet. Jaja, nikket Edevart med riktig voksen Mands Alvor, det kan vel endda komme syv magre Aar i Polden! Herover blev de krænket, og med Tanken paa at Edevart var blit hjemvist fra Konfirmationen spurte de ham giftig om han virkelig kunde saa meget Barnelærdom, hehehe! Edevart bet sig i Munden og svarte ikke mere, men han begyndte at faa en uhyggelig Følelse av at det allikevel kanske var bedre paa Fosenlandet blandt Fremmede end hjemme i Polden. Visst var det bedre, dèr var han steget til Krambodsvend og hadde faat spise ved en rik Mands Bord.

Om bare August hadde været her! Han vilde sikkert ha lært Mændene at lystre, om fornødent med Revolveren i Haand, ham torde de ikke tøie for langt. Ingen visste alt om August, han var fra Taaken og Dypet, han hadde kanske været paa Wittenbergskolen. Det kunde ha set galt ut for Fiskevasken dersom ikke Beret var traadt til. Den Pokkers Beret var god nok, ung og oplagt, gift med en liten stilfarende Mand, hun fik med sig Josefine fra Kleiva, den unge Enke, og de to gik ind i Arbeidet som rene Karfolk og stod i Sjø tilknæs og vasket Fisk. De tjente grove Penger, det gjorde de, og Edevart gav dem Dram og Kringler med rund Haand, men de arbeidet ogsaa paa Spræng og gjorde Skam paa Mændene. Det viste sig at disse to unge Koner som

ikke hadde det bedste Ord paa sig og som kanske ogsaa var i det letsindigste Laget de var sandelig ogsaa de flittigste og flinkeste til alt Arbeide. Kunde det være for at tækkes Skipper Edevart, den unge Mand i sit attende Aar? Var det for at bli valgt til Plattere ut paa Sommeren naar Fisken var tør, at de kunde komme i Kahytten og opleve et og andet? Like meget, Fisken vasket de og fik den færdig, og Jakt «Hermine» blev spylet ren.

Nu tok den almindelige Fisketørking sin Begyndelse og Mandfolk blev fra nu av endda sjeldnere paa Bergene, Arbeidet blev overlatt til Mødre og Børn, ogsaa Edevarts Smaasøstre var med. Edevart var alene Mand om alt ombord og paa Land. Han skulde ha skrapet og malet Jakten men det maatte utstaa, det var nødvendigere at faa Fisken tørket; han skulde nok ha hat nogen til at koke Mat for sig, men ogsaa det fik gaa som det kunde, han levet paa Tørmat og Kaffe og klaget ikke over Kostholdet. Naturligvis blev han noget tynd i Ansiktet og han lo ikke ofte, bare naar det riktig trængtes, men det skadet ham ikke at være Alvorsmand. Det paahvilte ham et stort Ansvar, han hadde en dyr Last mellem Hænderne, hele hans Kundskap i Fisketørking skrev sig fra ifjor da han var sammen med August, det var ikke større Erfaringen, men var allikevel et godt Grundlag og han sparte sig ikke for at lære mere. Mangen Nattens Time laa han vaaken og endog om Søndagene var han paa Land og saa til Fisken.

Notlaget var reist paa Vonen da ingen Sildtidende var spurt. Se, Karolus kunde trygt forlate sin Kone nu, hun var kommet over sin Syke og spiste og sov, det var blit Vaar og lyse Dager i Landet, Penger var flytt tilhuse, Ane Maria blev ung og pen igjen, ja hun hadde endog været hos Handelsmand Gabrielsen og kjøpt Stas. Hun møtte op paa Bergene, ikke fordi hun trængte det, men alene for at være der de andre var og ikke være rar mere. Og hun var blit saa pen i de siste Uker, aldeles lækker og god, Ane Maria. De talte til hende som om intet var og hun svarte fermt, ja hun smilte overbærende naar de andre drev litt dryg Skjemt. Saa var hun vel helt frisk igjen.

Nu hændte noget, ikke stort, bare en ringe Ting.

Det var kommet en gammel Kone paa Bergene, Ragnas Bestemor, og hun var saa gammel og liten i Ansigtet og hadde saa smaa Hænder, det var hos hende Ragna var opvokset. Den gamle Bestemor var ikke noget at ha i Arbeidet, og hun hadde heller ikke været med ifjor, men iaar da hun var blit endda ældre kom hun en Morgen og stod der og sa ikke noget. Ja hun fik Arbeide, og Edevart satte hende endda til det letteste han kunde uttænke.

En Dag spurte han hende: Hvorfor kommer ikke Ragna paa Bergene?

Nei, svarte den Gamle bare.

Er hun syk? Er hun ikke hjemme?

Jo hun er hjemme.

Da han ikke fik mere Svar sa han: Jaja, jeg tænkte nu bare at hun kunde ha været her sammen med os andre.

Nei, sa Konen og ristet paa Hodet.

Det var gjerne noget galt med Ragna, Gud vet, men han var optat med sine egne alvorlige Ting og kom ikke til at spørre mere.

Dagen efter var det Søndag og han var som sædvanlig rod paa Land for at se til Fisken. Et Kvindfolk kom gaaende henimot ham fra Grænden, hun var gaat rundt Polden, en lang Vei. Jeg synes det er Ragna? tænkte han, jo det er visst Ragna! Han hadde været kjær i hende, hun var den peneste paa Skolen, og der kom hun. Han gav sig litt at gjøre med nogen Fisk for ikke at staa og stirre paa hende, men da hun var nær nok sa han: Hnei — er det du som er ute og gaar!

Aa den Ungdom — de blev begge blodrøde.

Hun vendte for det meste Ansiktet bort og det var ikke stort hun sa, men han skjønte at hun hadde faat vite at han hadde spurt efter hende igaar. Da de begge var saa opraadde og ikke fandt paa noget indbydde han hende pludselig i et Slags Skipperskryt til at komme ombord til ham. Du kan koke litt Kaffe til os, sa han. — Hun undslog sig: Nei hun var bare gaat denne Snoptur efterdi det var Søndag, hun var ikke ordentlig klædt heller. — Han saa dumt paa hende: Var hun blit taapen, var hun ikke godt nok klædt? — Nei, sa hun. —

Det gik vel op for ham hvorfor hun vægret sig og han ytret stilfærdig at det var paa en riktig daarlig Maate ombord hos ham, han hadde ikke faat Kaffe endda idag. — Det virket, hun syntes Synd paa ham og sa: Nei, stakkar — ja naar saa er —

Han rodde ombord med hende. Hun var litt klosset med at gaa i Leideren som slang hit og dit, men hun kom sig da op paa Dækket og biet til han hadde gjort Baaten fast. Han viste hende Bysen og gav sig til at tænde op. Det var jo jeg som skulde gjøre det! sa hun og prøvet at spøke. Hun satte sig paa Vedkassen og lot ham stelle med Varmen.

Jo han saa hendes Forandring, det var jo heller ikke mulig at ta feil. Det sørgeligste var at endog hendes lille vakre Ansikt var blit fremmed og grovt, nei saa ilde medfaret!

Ja nu maa du male paa, sa han og gav hende Kværnen. Det er det jeg kan mindst.

Da lo hun. Tænk, hun kunde le! Han kikket paa hende: aaja, jo det lignet litt hendes leende Øine fra før. Han vilde hjelpe hende mere saa hun ikke skulde være kommet ombord til ingen Nytte, han sa: Det er sandt jeg sier, naar jeg maler saa faar jeg al Kaffen i Fanget.

Saa lo hun litt til og viste ham hvorledes han skulde holde Knæet mot Skuffen saa den ikke glidde ut, og han var svært taknemmelig for Undervisningen og lovet at det skulde han riktig huske paa. Hun

spurte om han hadde Fløte, det hadde han ikke, men hun kunde faa Sirup, hvis hun vilde? Ja Tak!

De drak Kaffen paa Dækket og spiste Smør og Kringler til. Det var god Mat! sa Ragna og var taknemmelig. Hun avslog en Dram.

Den gode Frokost oplivet dem begge og de blev mere meddelsomme. De var allikevel ikke som før, langtfra, ingen av dem var som før, de var kommet ut i Livet. Han hadde hat hende kjær paa Skolen og senere, men det hadde vel ikke været Alvor, bare Barneforelskelse, nu sat de her sammen og det var ham noksaa uvedkommende hvad hun hadde været ute for, han vilde bare skaane hende og ikke komme ind paa det.

Vil du ikke se ned i Storstuen min? spurte han.

Det vilde hun og gik med. Det var ingen Fare for hende, hun vaaget ingenting av Edevart, det var heller ingen Fare for ham, hun kunde ikke lokke nogen slik som hun nu var.

Hun satte sig paa Bænken i det lille løierlige Hul av en Kahyt: der var Køien, der Bordet, der Ovnen, der et Vægskap, saa var det ikke mere.

Nu tar jeg mig en Dram enten du vil ha eller ei, sa Edevart karslig og kom med Flaske og Glas. Og jo ogsaa hun drak litt av det milde Brændevin og syntes ikke det smakte ondt. De talte saa videre en Stund, men ikke om nogen Ting især. Hvad mon hun er kommet for? tænkte han. Hun spurte hvormange Klokken var og han sa hende det. Men

nu kunde hun dryge en Stund til saa kokte hun Middagsmaten, foreslog Skipper Edevart. Hun smilte og ristet paa Hodet til saa megen Graadighet og spurte om han alt var sulten igjen. — Ikke just det, men det vilde ta Tid med Kokingen. — Hvad skulde han ha til Middag? — Skibsmat: Erter, Kjøt og Flæsk.

Pludselig er det som hun ikke orker mere at være til og utbryter: Nei — nu maa du fortælle mig hvorledes jeg skal fare aat!

Hvorledes?

Ja at jeg er jo som du ser mig, svarte hun, og blir alene med det.

Han skjønte at hun nu var kommet til sit Ærend, men han vek tilbake for at høre mere og spurte tosket: Hvad du vaser om? Taalte du ikke Drammen?

Dette nødde hende til at fortsætte: Han vil ikke vite av det, han bare ler av det, sa hun.

Da Edevart merket at han ikke kunde undgaa det længer spurte han: Hvem er det?

Han Skipperen du vet, svarte hun.

Skipperen? Nei det vet jeg ikke.

Skipperen ifjor. Da du kom til os borti Buskene.

Edevart eftertænksom: Det kan ikke være ham.

Hvorledes? Jovisst er det ham.

Men du vilde jo ikke, du slog ifra dig da jeg kom?

Ja det er nu ham allikevel, sa hun haardnakket.

Det forstaar jeg ikke.

Kjære velsigne dig, naar det ikke er nogen anden —!

Jaja, sa Edevart og gav sig. Ler han til det, sier du?

Ja han tror det ikke. Han tror som du at det ikke er ham.

Hvor har du truffet ham siden?

Jeg har været hos ham nu. Han ligger og tørker Fisk i Nordvaagen iaar.

Og han bare ler til det? Ja jeg sier ikke om det?

Hvorledes? Men det er jo ham!

At du kan snakke slik! Du slog ifra dig, saa jeg?

Ragna paa Graaten: Ja men det var da han vilde engang til.

Edevart stum en lang Stund. Naar saa er! sa han.

Saa var han altsaa kommet forsent dengang, og hvorfor hadde han saa møiet sig! Han gjenkaldte sig Tildragelsen ifjor: det var Ild i Karolus sin Laave og Edevart løp ned til «Maasen» efter Vandpøser, da han kom op fra Sjøen savnet han Ragna og for ut og saa efter hende. Han fandt hende i Buskene. Skjønt hun bare var Ungen var hun i Buskene. Javel, i dette hans korte Fravær ved Sjøen var det skedd — hun maatte ha været villig. Hvorfor hadde han saa hat hende kjær? Hun hadde ikke tænkt paa ham, ikke et Øieblik, men overgit sig straks. Han mindtes jo ogsaa fra Skoletiden at hun ikke brydde sig meget om ham, han var saa daarlig til at læse og sat næsten altid som bortkommet og ikke kunde noget utenad, de andre lo av ham og

hun lo av ham. Han tænkte nu over det hele og græmmet sig over at han ogsaa senere engang hadde gjort sig til Nar og villet berge hende: det var da Skipper Skaaro vilde ha hende ned i sin Kahyt — hvorfor hadde han igjen møiet sig! August vilde ha sagt: Lykke paa Reisen, gaa med Skaaro!

Det var kanske nogen saaret Forfængelighet i ham, hvad saa? Han hadde i mange Aar været optat av hende, hadde huset hende ømt i sit Guttehjerte, det var ikke længe siden, bare nogen Maaneder siden — nu kom hun til ham i sin Ulykke. Han vilde ikke igjen være Nar.

Tænker du paa det? spurte hun fryktsomt.

Hvad paa? Nei, svarte han avvisende, jeg har ikke noget med det.

Nei, sa hun døivet og torde ikke gaa videre.

Det varte nu ikke længe saa kom han til Eftertanke. Var han selv et Haar bedre? End om han fortalte hende om sin egen Kjærestesjau? Værre var han og ikke bedre. Han blev spak og sa: Jeg vet ikke hvad Raad du skal ha.

Hun fattet Haap og talte igjen, hendes Øine var blanke av Tillit til ham: Nei, men det kunde være at du vilde lægge et godt Ord ind for mig.

Et godt Ord? Jeg vet ikke om det netop skal Godord til, svarte han. Edevart kjendte sig pludselig harm: det var jo trods alt saa at det var kommet en stor og uimotstaaelig Fæhund som hadde bitt en Bif ut av Læggen paa et Barn, slik var det.

Edevart var nu som altid kort tilsinds, han tænkte trodsig ut en Utvei og sa: Jeg har ikke Tid til at fare bort fra alt jeg har mellem Hænderne her —

Nei, skyndte hun sig at medgi.

Men vil du bie til næste Lørdags Kveld saa skal jeg fare til Nordvaagen.

Gud velsigne dig! utbrøt hun og tok efter ham med begge Hænder. Det var en hjelpeløs Fakte, hun stanset ogsaa sig selv paa Halvveien, han røries dypt med det samme, hans Mund dirret.

Og jeg tror ikke han skal le naar jeg har snakket med ham, sa han haardt.

Nei, aanei —

Der sat hun. Det var Ragna, lille Ragna fra Skoleveien og Lekene og Gjætermarken, hun hadde været saa pen og lo saa nydelig med Munden. Han mindtes at naar han nogen Gang kom nær hende gik en søt Strek gjennem hans Bryst.

Hun sat der i en snauslitt Kjole, grøn- og brunrutet, men med utvaskede Farver; hun hadde ikke kunnet være med i Sildvirkingen og tjene Penger som de andre. Det stak op litt av Serken om hendes Hals, han la Merke til at det var en gammel mørk Hornknap i Linningen, men den var sat i med hvit Traad. Det kunde være Slurv fra hendes side med den Knap, men det var det visst ikke, hun hadde vel ikke hat en bedre. Det saa ulikelig ut. Paa Føtterne hadde hun Tøfler med Træbund av dem som bruktes i Polden og kaldtes Klumper.

Han blev ophisset av Medynk med dette vanvørte Barn og drog frem Kisten under Køien. Han hadde tænkt paa det hele Tiden, ja han hadde tænkt paa Ragna med Vampen og Kjoleskjørtet straks han fik vite at Morn var død. Se her, sa han brutalt for ikke at vise sin Svakhet, disse Klæsfillerne kan du ha!

Det var saa greit og stærkt sagt, men saa uforstaaelig, hun tumlet med det, saa paa ham og paa Klærne. Han dynget dem i Fanget paa hende og forklarte kort at han hadde kjøpt dem til sin Mor, men hun døde og fik ikke Bruk for dem. Hans Søstre var altfor smaa —

Ja men at hun skulde faa dem, hun hørte det og saa det, hun begyndte at graate og for at skjule sin Graat lo hun fjollet saa hun blev ukjendelig. Da hun takket i Haanden kunde hun ikke faa sagt noget, bare klynke, hendes Haand var stor og poset, men uten Kræfter, slap. Hendes Rørelse blev næsten ublyg, blev for naken, hun skjøttet ikke om at det randt fra hendes Næse, at hun lot det ene Plag falde ned paa Gulvet mens hun saa paa det andre.

Prøv dem paa, sa han, og øieblikkelig tok han sig i det. Han skjønte at hun ikke kunde komme i dette Skjørt nu for Tiden og tok derfor uten videre og reiste hende op fra Bænken og la Vampen om hende.

Aa den Vampe, saa akkurat hvad hun trængte og hadde trængt det siste Halvaar at skjule sig i! Hun stod med den paa sig og saa nedover den, praktfuld, makeløs, med Silkesnor langs Kanten, ingen hadde en slik Vampe, den jevnet hende ut, den utslettet hendes Førhet, det var som hun alt hadde barslet. Om nogen hadde sagt det til mig imorges! sa hun Gang paa Gang, om nogen hadde ordet det! Saa sank hun opgit ned paa Bænken igjen med Vampen paa.

Edevart: Hm! Ja næste Lørdags Kveld altsaa. Jeg er fremme ut paa Natten. Saa træffer jeg ham Søndag og er tilbake her i god Tid Mandag Morgen.

Aaja det er saa altfor meget av dig! mumlet hun. Men det lot ikke længer til at være saa viktig for hende hvad han vilde gjøre næste Lørdags Kveld, hun var optat av Vampen, av sin Stas, og var bare Ungen igjen.

Saa var det Middagsmaten, husket han.

Men da de kom op paa Dækket blev Ragna saa stille og maatte et Par Ganger spytte over Rækken, hun prøvet at late som ingenting og være ovenpaa, men han skjønte at hun vilde iland. Han rodde hende skyndsomt ind til Naustene.

— — —

Det kunde ikke gaa bedre, han drev med Fisken og levet av Tørmat og Kaffe. Torsdag Morgen kom Ragnas gamle Bedstemor med Bud om noget, det satte Edevart i dype Funderinger og en Tidlang saa det ut som han vilde opgi den paatænkte Tur til Nordvaagen. Opgi den? Var den unødvendig? Han funderte mere og blev enig med sig selv: han

skulde bra opgi Turen! Dagene gik og da Lørdags Kvelden kom kunde han sætte sig i Baaten og ro til Nordvaagen i et endog høist paatrængende Ærend. Han kom frem ut paa Natten.

Søndag Morgen for han ombord til Skipperen, og det blev ikke til noget Slagsmaal, det blev til Imøtekommenhet fra begge Sider. Skipperen begyndte med at bli litt likblek over Guttens Frækhet: hvad mente Hvalpen! — Edevart: Det er ikke en Skrøne jeg kommer med, Barnet er nu født. — Skipperen lo og viste Tænder: Barnet? Han var kostelig, var henrivende, gaa iland, Gaasunge! Barnet? — Edevart: Jeg er kommet for at faa den første Hjelp til hende. — Kom dig iland! kommanderte Skipperen. Men det nyttet jo lite naar ikke Gutten gik. Skipperen rev op Halslinningen sin og en Knap sprat væk, han fik puste litt bedre, men ellers var det ikke til noget. Han hadde en Mand i Lugaren forut som ikke maatte høre om denne Affære, Skipperen torde ikke engang tale høit for ikke at tilkalde denne Mand, men han fræste indætt: Det er du selv som har været ute der og saa vil du vælte det over paa mig! — Edevart gav ham et Blik, det var haardt og rasende som et Støt, ja som om han hadde gjort det Blik med Knytnæven. Nu gjøner vi ikke mere! sa han og var aapenbart ikke længer at tøie, han begyndte at blekne og at tygge smaat med Kjæverne. — Skipperen: Hvad er du for en Øvrighetsperson som kommer her og gjør dig til? Jeg varskuer dig, du har dig paa Land med det gode! Jeg har en Mand forut. — Jeg skal gjøre Dokker den Tjenesten at jeg ikke tar og river Indvoldene ut av Dokker med en Gang, skrek Edevart og sprang op. Jeg gaar ikke herfra før jeg har faat en Hjelp til hende, forstaar Dokker det? — Hys, hold Kjæften paa dig, din Skriker! knurret Skipperen, hele Bygden hører dig. — Edevart forlangte dirrende: Kom med den Manden Dokkers forut! Kald ham hit!

Det var nu netop det Skipperen ikke vilde, han maatte avvende al Indblanding av sin Landsmand fra det Bergenske. Skipperen var ingen rædvoren Mand, han kunde ha spurt Edevart: Men, unge Ven, mens du holder paa at rive Indvoldene ut av mig, hvad tror du saa jeg foretar mig? Sitter jeg og ser paa? Men han vaaget ikke yterligere at hisse op denne gale Gut som var istand til at bli rent fra sig og tilkalde hvemsomhelst til dette ufine Opgjør. Han kunde ogsaa ha gjentat og gjentat at det ikke var ham, det kunde ikke være ham, det maatte være denne desperate Gutten selv, men i ethvert Tilfælde var det fortidlig at komme og kræve Hjelp av ham allerede nu, han hadde ikke set noget Papir paa det endda. Javel, han kunde ha gjort Indvendinger. Aa men han skjøttet vel ikke videre om at faa et visst Papir gjennem Lensmanden i sin Hjembygd, saa vilde han være utleveret, alle vilde vite om Affæren, Gud vet, kanske hadde han fremfor alt én gaaende der hjemme som intet maatte vite! Skipperen var

nu i Klemme og han fandt det bedst at indrette sig derefter, han grep til Lommen. Da han bydde frem en blaa Femdaler stanset han med ett det lille Skjenderi og tilfredsstillet Edevart foreløpig. Men de kom jo til at tale noget nærmere om Summen og Enden blev at Edevart reiste hjem med en Tidaler.

Godt gjort. Nærmest Pokkers frækt gjort. Især da Barnet var dødfødt.

Da han kom paa Bergene Mandag Morgen hørte han av Konerne hvorledes alt var gaat til. Han lot uvitende. Den gamle Bedstemor som var kommet med Bud kunde han stole paa, hun hadde ikke mange Ord at avstaa, hun nikket bare ældgammelt til de andres Skvalder og puslet med sit Arbeide. Saa, Barnet var dødfødt? spurte han. — Ja, og vel var det! blev det svaret.

Jo Edevart hadde faat Ben i Næsen, det manglet ikke, han blev mindre og mindre nøieregnende med sine Tanker, Ord og Gjerninger, han snytte Skipperen i Nordvaagen av godt Hjerte og vilde ha gjort det igjen dersom Høvet var, lille Ragna skulde ikke undgjelde alene for det de hadde været to om. Bare hun nu vilde bruke Pengene forstandig og ikke sløse dem væk! Hun var alt paa Benene igjen, fortalte Bedstemorn med to Ord, hun var gaat til Handelsstedet idag.

Hun kom Dagen efter paa Bergene, litt smal og blaalig i Ansiktet, men ellers noksaa frisk og tilfreds. Hun kom i den Gamles Sted. Edevart holdt litt

Øie med hende: frisk igjen var hun vel paa en Maate, men visst ikke stærk nok til at staa krøkt og haandtere den tunge Fisk, hun maatte desuten være sliten efter den lange Færd til Handelsstedet igaar. Han gav hende Ordre til at gaa ombord i Jakten og koke Middagsmat til to, en Smaagut rodde hende.

Ane Maria kom tæt bort til ham og sa: Det kunde du ha hat en anden til. Hun er ikke frisk.

Edevart stusset: Hvorledes? Nei netop derfor vilde jeg gi hende et let Arbeide med at koke litt Mat.

Aa ti stille med Maten! hvisket Ane Maria med en Gang rasende. Det var ikke Maten du tænkte paa!

Edevart gapte og saa paa Ane Maria, hun var likblek. Hun kan ikke være kommet helt over sin Syke, tænkte han og vilde ikke svare og ophisse hende. Kort efter saa han at hun graat.

Her var blit saa forbandet megen Omvæltning og Sindssyke og Uhygge i Polden. Han kunde ha taalt det bedre paa et fremmed Sted, men her var det hans Hjem, han var ikke opfødt med det og det var blit ukjendelig. Dobbelt forbandet var det at de vilde lære ham op igjen Kunsten at være hjemme. Her kom han efter at ha været ute i Livet og været i Bergen og altsammen, han kom med Jakt og Last, han kom med Arbeide og Fortjeneste til alle Mennesker, han kom vældig — og han møtte bare

Vrangvilje og Motstand og Utak, de vilde ha det paa sin Maate og ikke paa hans, de knydde. Hvorledes skulde det forstaaes, hvad mente de? Ane Maria, Konen i en Nabostue, stak sin Næse i hans Avgjørelser, han burde vise hende ut av Arbeidet, det hadde han Makt til. Bare vent, den Dag Fisken var tør og Lasten inde seilte han sin Vei. Om Vinden var? Han vilde ikke bie en Time paa Vind, det var altid Vind utenfor, han vilde mot høieste Betaling la sig varpe ut til Ytrepolden, der var Vind.

Ragna halloet fra Jakten at Middagen var færdig og han løftet Haanden en Gang til Svar. Han forhastet sig ikke med at komme, vrimlet ikke avsted nei, han var Skipperen, han kom naar han syntes saa. Det var ikke engang som det skulde være at nogen skrek og halloet ham ind til Maten, det burde de ikke gjøre; naar Klokken var saa og saa meget paa hans dyre Lommeur saa kom han. Hvad indbildte Menneskene sig!

Da han skulde ro ombord møtte Ane Maria op igjen. Du skal ikke gi hende Skjenk, sa hun, det er farlig.

Han blev sint og svarte: Aa gaa væk med din Galskap!

Jaja jeg vilde nu bare fortælle dig det.

Ja du har jo hat saa mange Smaa selv, du kjender til det, skjønner jeg!

Nei, sa hun og gav ham et eget Blik, nei jeg har ingen Smaa hat — og jeg faar ingen.

Skulde det være et Vink til ham, en Indbydelse? Mente hun at fremstille sig farefri? Ane Maria var rød i Kammen nu, hun graat ikke mere, men grovt paagaaelig var hun. I alle Fald gjorde hun ham forvirret, han sa: Jeg har ikke tænkt at skjenke hende, hun skal faa være i Fred for mig.

Han kom ombord og var grætten. Ragna hadde gjort det hun skulde, men hun huet ham ikke, det viste sig at hun alt hadde kjøpt Stas paa Handelsstedet igaar og gik i Kjøpserk fra Byen med Kroteri rundt Halslinningen. Hvor var saa Serken med Hornknappen? Jo hun var den rette til at gaa paa Handel med en Tidaler!

Skal ikke du selv ha Tallerken og Mat? spurte han?

Nei — jeg tok mig en Matnaae i Bysen efterdi det blev saa længe før du kom, svarte hun.

Det gjorde ham ikke blidere, det var Respektløshet og Utaknemmelighet. Vel nok, han var i Hjemmegrænden, de sa ikke Dokker til ham, han var Barndomskamerat med de Unge, men han var ikke deres Likemand længer, husk paa det! tænkte han.

Han spiste i Taushet og brukte de Finheter med Kniv og Gaffel som han hadde lært ved Knoffs Bord. Her skulde ogsaa med Rette staa Vand paa Bordet, sa han.

Jeg skal rænde efter Vand! svarte hun og løp.

Han kunde ha stanset hende, for det var jo slet ikke saa at han trængte Vand, men han lot hende

løpe. Hun kom tilbake og rakte ham det lange smale Blikkjøreld som altid pleiet at hænge i et Snøre i Spunset paa Vandtønden. Ja han tok imot Vandet, det gjorde han, men han vilde ikke gi Avkald paa at lære hende litt mere, han reiste sig efter et Glas i Vægskapet og fyldte det, hvorpaa han taus leverte hende Blikkjøreldet tilbake. Hun forstod det vel saa at hun skulde hænge det ned i Vandtønden igjen og gik. Hun blev paa Dækket.

Da han kom op spurte hun ydmygt: Hvad vil du sætte mig til nu?

Først og fremst skal du vel vaske op, svarte han. Og siden saa kan du vaske i Vengen hos mig.

Hun laget sig til alt at gaa da han stanset hende og sa: Det er da Farken til Kvindfolk denne Ane Maria! Var det ikke saa at hun var frisk igjen?

Jo. Hvorledes det?

Hun mente at det var ikke du som skulde ha gaat ombord og kokt Maten.

Naa, det mente hun, sa Ragna bittert. Saa vilde hun vel selv ha gjort det?

Nei det sa hun ikke, men.

Ja, men det mente hun nok. Hun er blit saaledes, hun er saa gal efter alle. Jeg vil ikke engang ta i Munden hvad han Karolus, hendes egen Mand, sa om hende nu før han for.

Edevart rodde paa Land.

Da Ragna ut paa Eftermiddagen var færdig med

at gjøre rent i Vengen halloet hun igjen og Edevart lot en Smaagut hente hende. Hun meldte: Ja nu har jeg gjort rent i Vengen og vasket Trappen og Ruterne i Taket, og jeg har hat Køieklærne ute og banket dem.

Det er godt, sa Edevart.

Prøvet du dem? spurte Ane Maria og kunde ikke bare sig.

Prøvet? Hvad skulde jeg prøve?

Køieklærne. Om du prøvet dem?

Dit Svin! sa Ragna.

Det bar straks ihop med dem. Edevart brukte Myndighet og forlangte at de skulde holde Fred, men det hjalp ikke, de kjæftet videre uten at bry sig om ham, mange onde Ord blev skiftet mellem dem, Konerne omkring ved Fiskestablerne indstillet alt Arbeide og stod og lyttet og kniste, og Børnene lærte meget paa en kort Stund. Da Ane Maria vedblev at utfordre maatte det jo ende galt, det kunde ikke undgaaes, Ragna ropte tænderskjærende ut hvad Karolus hadde sagt om sin egen Kone før han for: at hun gik med et eneste Skrik mellem Benene! Og Konerne rundt omkring de nikket at det hadde Karolus virkelig sagt, det kunde de være Vidne paa! Ikke for det, da Skjenderiet var over og Ane Maria stridgraat gik Konerne en for en over paa hendes Parti fordi hun var mere vørendes end den andre og ikke var saa nøie paa at laane dem nogen Kaffeøien naar de kom og var nødige.

Edevart hadde ingen Respekt hat og han hadde under Overveielse at si til Ane Maria om Kvelden: Du gjør ikke at komme paa Bergene mere! Aa det skulde være kostelig at kunne si det, men han torde ikke vise en eneste Arbeidshaand bort, han maatte bare tænke paa at bli færdig i Polden og seile væk. Ett gjorde han: hverken Ragna eller Ane Maria kom ombord i Jakten fra den Dag, han tok en Smaagut ombord til Kok og klarte sig uten Kvindfolkhjelp. Det gik ikke værst, Gutten var vaaken, tolv Aar, han lærte litt efterhvert, Ezra hette han, Fattigbarn. Den vesle Pluggen fik Mat nok nu, hvad han ikke fik hjemme, han blev mæt og rund i Bysen, desuten kunde han nu staa ombord og være Admiral til Gutterne paa Bergene og spytte karslig over Rækken. De ropte til ham om han ikke kunde gaa i Riggen, om han ikke kunde snu Fløien? Nei det kunde ikke Ezra endda, forresten var der ingen Fløi; men han øvet sig i Smug, da han sov ombord kunde han gaa barbent tilveirs om Nætterne og øve sig, det var et Jern av en Gut den Ezra.

Nu kom en rolig Tid, Bergarbeidet skridde godt frem og Fisken lot til at bli hvit og pen Vare. Det kom Næver til Tak over Stablerne og Penger til Klareringen, nogen gode Dager til mens Fisken tørket om Dagen og laa i Pres med store Stener paa sig om Natten, et Par Dager til, litt Held med Veiret — og Lasten kunde plattes.

Joakim kom hjem med sit Notlag. Nei Lykkesøkerne hadde intet Stæng gjort, de hadde bare ligget i Vesteraalen i hele Sommer og tæret op sin Niste og ødet Dagene. De angret ikke paa det, de hadde endda god Raad, men de var ikke fuldt saa høie i Hatten. Men ingen viste større Arbeidslyst. Som nu med Karolus da vilde ikke Ane Maria bli av med ham mere efter at han kom hjem og heller ikke kom hun selv mere paa Bergene. Nei hun satte ikke sin Fot der mere saalænge Ragna var der! sa hun. Desuten var det jo saa med Karolus at han var blit Ordfører, og det hadde samlet sig op Skrivelser og Regnskaper og forskjellige Spørsmaal som maatte avgjøres. Det var det værste han hadde været ute for, naturligvis kaldte han Herredsstyrets Medlemmer sammen i sin Stue, men da han ikke var videre skrivefør maatte han ha Joakim til at hjelpe sig. Alt i alt blev saaledes dette mange Arbeidshænders Tap for Edevart, og heller ikke vilde Karolus laane ut Ottringen naar han ikke selv var med. Bare Motvilje og Utak fra alle Sider igjen. Og Fisken skulde ombord.

Da tok Edevart uten videre Joakim sin Notbaat tillaans og rasket sammen Teodor og nogen Halvvoksinger til Mandskap i den, det gik nogenlunde, og Beret og Josefine fra Kleiva var Plattere og Ezra var Haandlanger for dem begge og arbeidet for to.

Det skulde ogsaa bare mangle at ikke Edevart torde ta Notbaaten!

En Middagstid da Arbeidet hvilte og alle sat med

Maten blev det Uro paa Bergene, det blev ropt og pekt: Hvad i Himlens Navn — se der! Det var Ezra som var tilveirs i Jakten. Han var alt farlig høit oppe, han hadde sluppet det siste Toug og hang i blanke Mastetoppen, han steg, steg med Hænder og Føtter, kravlet, Folk paa Land tidde, nogen Smaapiker kastet sig ned paa Bergene og holdt sig fast. Der lot Ezra som han snudde Fløien, javel, men han steg videre, Galningen, aa han skulde hat Juling, han passerer Fløien, han er ovenfor den, og da han er langt nok kaster han sin ene Haand op paa Kulen og holder den der og hviler. Bare han nu var vel nede igjen! Men Ezra vilde ikke ned igjen, han fristet Gud den syndige Pokkers Unge, han skulde hat herlig Pisk, og det skulde han faa! Hvad nu, tænkte han at gaa til Himmels? Rop ikke, for Guds Skyld si ikke et eneste Ord! advaret Folk hverandre paa Bergene. Ezra hævet sig Tomme for Tomme, han hang som en Ape i den tynde Mastetop og fik den til at bugne, han var med sin halve Kropslængde ovenover Toppen og stod i Luften, det undslap en og anden et Støn. Ti stille, ti stille! blev det fræset mellem Tænderne. Ezra var kommet til sit Maal: han bøide Kroppen langsomt fremover og la sin Mave over Masteknappen. Der hang han.

Edevart og hans Plattere hadde staat paa Dækket og ikke rørt sig. Hvad skulde de ogsaa ha gjort naar de ikke torde rope! Nu steg Edevart i sin Raadvildhet et Stykke opover Vantene og kaldte:

Ezra, nu maa du komme ned igjen! Aa han skalv i Maalet og godsnakket som til et Barn. Javel! svarer Fyren deroppe, den forbandede Knekt med Hodet nedad, Juling skulde han hat, mangfoldig Tamp paa Enden sin, men Javel! svarer han bare og løfter sin Mave av Masteknappen. Det tok ham heller ikke lang Tid at komme ned, det værste Stykket var forbi Fløien, men da han kom længer ned og fik fat i Tougverk kunde han fire sig tildæks paa et Øieblik.

Og Edevart tørket ham et Par Ganger om Ørene, det gjorde han, men det var saa altfor uforskammet mildt, og paa samme Tid lovet han Galningen at han skulde faa være med og seile Jakten sørover . . . .

Paa Indlastingens siste Dag om Morgningen kom Karolus og tilbydde sin Tjeneste: han hadde ikke kunnet melde sig før for Herredsstyremøter og altslags viktig Kontorarbeide. Joakim fulgte ham. Edevart raset indvendig, men torde ikke avslaa Herrernes Tilbud, han trængte endda Karhjelp til at bugsere Jakten ut i Sjøen i Tilfælde av Vindstille. Joakim lot han som han ikke saa.

De arbeidet trægt, de var late efter en hel Sommers Lediggang og pustet jevnlig paa. Om Kvelden kundgjorde Edevart paa samme Maate som August hadde gjort ifjor at næste Morgen Klokken ni vilde han klarere hver især.

Hele Natten sat Edevart og ordnet sit Regnskap. Han skrev ynkelig, men var en Brand i Hoderegning

og tumlet briljant med to Kasser: sin egen Kasse og Rederiets. Aa han skulde komme ut av Affæren som en holden Mand! Om Morgningen sendte han Ezra til Telegrafen og varslet Knoff om sin Avreise, Ezra skulde desuten læse Veirmeldingen.

Da Bergarbeiderne indfandt sig betalte han dem efter Tur, Beret og Josefine fra Kleiva fik en ekstra rundelig Løn fordi de hadde fortjent den, og sine to Smaasøstre gav han hver en Daler atpaa — alt var utregnet paa Forhaand og sat ind i Regnskapet under en eller anden Post.

Han var utklareret til Middags. Ezra kom tilbake og meldte Veiret: Utsikterne ikke altfor lyse, Duskregn og Taake i Sjøen. Godt, de trængte ikke Klarveir i Nat, de kom ikke til at gaa paa Land over store Vestfjorden.

Nu er det om Dokker vil ro mig ut? sa Edevart.

Ro dig ut? Imot Kvelden? spurte Karolus og Joakim.

I denne Kveld! svarte Edevart.

Han tok Trossen ind og gik derpaa med Teodor og Ezra til Ankerspillet. Da Mændene saa at det var Alvor gav de en Haand med og gjorde ingen Indvendinger mere.

Bugseringen blev lettere end ventet, de fik litt Vind et Stykke ute i Polden og Fokken blev sat, det hjalp godt og Solen var ikke gaat ned før de hadde aapent Hav.

Da Mændene kom ombord efter Betalingen tok de

en Haand i med at heise Storseilet. Joakim hadde vel ventet til det siste at bli byd Hyre, han spurte om de ikke var for faa Mand til Turen, bare Teodor og Ezra? — Nei, Edevart hadde Folk nok. — Naa, ja det var ikke saa at forstaa at Joakim vilde med, for han skulde ut med Noten igjen. Han ordet om sine Penger. — Edevart gav ham nogen Daler, men da Joakim vilde ha mere svarte Storebror at han skulde gjemme hans Penger.

IX

Mange Vanskeligheter naturligvis og især dygtig Slit med lite Mandskap over de aapne Havstykker, men ellers en snar Reise og en Reise uten Uheld. De hadde ingen særskilte Ordrer fra Rederiet og deres oprindelige Tanke var at naar de kom til Knoffs Sted vilde de overlevere Jakten der og træde av, men det høvde saa merkelig da de passerte Fosenlandet: det var midt paa lyse Dagen og herlig Bør, men de tullet saa længe med at finde Indseilingen at de tilslut kom langt forbi. Teodor begyndte at mistænke sin Skipper for at det var gjort med Vilje.

De kom til Trondhjem om Natten og Edevart telegraferte om Morgningen. Knoff svarte forundret, lykønsket med Turen og gav Ordre om Fiskelasten. Avvent forøvrig Brev! Hos Kjøpmanden fik Edevart høre at Galeasen endda ikke var kommet. Det var en stolt Tidende, Ungdommen og Dristigheten var foran gamle Norem. Han fik ogsaa høre at Barken «Soleglad» var gaat under paa Tilbakeveien i Østersjøen, Mandskapet hadde berget sig i Baatene og var alt hjemme igjen, men de hadde mistet alt.

Edevart gav sig straks til at opsøke August, han var let at finde, sat paa et Vertshus halvfuld og

fattig, ældet, uordentlig i Klærne. Edevart hadde Penger og var Skipper, han fik en særskilt Stue for sig og sin Kamerat at sitte i og August fortalte om sin Ulykke: Jeg har forlist før, og det har været paa en redelig Maate paa stort Hav, men dennegang forliste jeg i Gaasedammen, sa han og gjeipet haanlig til Østersjøen. Han snakket og snakket uten større Sammenhæng, midt i en Utvikling kunde han komme paa noget andet, men alt handlet om Ulykken: Hvad skal jeg gjøre nu, skal et Menneske aldeles ødelægges? Jeg skjønner du har faat Brevet mit, saa du vet hvad jeg er blit til. Det er ikke en eneste Himmelstjerne at se, og jeg vil si at ingen var kommet saa godt paa Vei som jeg, nogen Dager til saa hadde jeg sittet paa denne her Stolen som en rik Mand. Ja. Og hvad hadde jeg bryd mig om et ærlig og redelig Forlis, det hadde været Blaabær for mig, jeg har forlist flere Ganger og berget baade Guld og Sølv, men dennegang kom jeg iland med snaue Livet.

Du berget ingenting?

Hvad kunde jeg berge! Jeg hadde fem store Kasser fulde av Saker og Juveler og Silke, kunde jeg stikke dem i Lommen da jeg sprang fraborde? — August ristet opgit paa Hodet, han var dypt nedfor. Han bad om Mat og spiste sultent alt som blev sat frem og drak Øl til. Han pratet hele Tiden og sa: Jeg kan jo gjerne faa mig litt Mat skjønt det er til ingen Nytte. Berget? Ingen berget noget, Kapteinen kom iland uten Lue, vi var alle like blanke.

Fik du ikke Tid til at stikke til dig Pengene dine heller?

Hvad for Penger? Jeg hadde ingen Penger mere, jeg hadde kjøpt dem bort i Guld og Ædelstener, ti store Kasser —

Fem, sa du.

Fem? Ja men har du da glemt at jeg hadde fem til? Og det var endda større Kasser, de stod bare paa et andet Sled ombord. Jeg skulde mene det! Og i den ene av de store Kasserne hadde jeg forresten ogsaa forvaret en hel Del Pengesedler — tilbunds altsammen!

Edevart trodde vel ikke alt han hørte, men han vilde vise sin Medfølelse og vagget sørgmodig paa Hodet.

Ja har du hørt Maken! utbrød August. Men nu tror du kanske at jeg hadde assureret og fik mine ti Tusen Daler paa ett Bret da jeg kom hjem? Sa jeg det saa vilde jeg sitte her paa Stolen og lyve. Jeg var en Idiot og assurerte ikke, jeg var en Tosk og en Skurk imot mig selv, tvi! spyttet August og foraktet sig og skjeldte sig ut, det var som om han snudde Ryggen til sig selv og gik. — End om jeg hadde assureret? Saa kunde jo Himlen ha faldt ned paa os, men jeg hadde faat Pengene naar jeg kom hjem. Nu stolte jeg paa Guds Lykke og hadde ærlige Varer i Kasserne og store Værdier, men saa sendte han Veir og Hav paa os.

Var det saant overhændig Veir?

Pyt! blaaste August. Jeg har været med i værre Veir, men det var retskaffent, men du kan aldrig snakke om det i et Skithul som Østersjøen. Barometret dat ret ned og hang akkurat som en Klokkeviser paa Sekstallet. Det var et godt Varsku, og vi begyndte ogsaa at surre Klutene, men tror du vi fik litt Tid og Henstand? Det var som naar du overfalder nogen med et Snigmord og han ikke faar Tid til at snu sig. Orkan? Jeg blaaser i en elendig Orkan, det gjør jeg, naar han er paa stort Hav og jeg har en tæt Skute under Saalene, for saa blaaser jeg i han. Men denne her! Og da baade Fokkemasten og Stormasten var væk paa et Minut saa visste vi at vi var dømte. Det har sig saa med en Orkan som kommer helt nede fra Sekstallet at han kommer med det samme, du kan ikke tælle til fem eller ti før han er over dig, han hører just ikke meget paa den anden Part hvad du vil si om det, og saa gjør han sig mørk som Natten. Saaledes er han og han er ikke til at utgrunde og rette sig efter. Jomfru, give me a trifel more of that meat! Hun skjønner Engelsk. Jeg kan gjerne faa i mig litt Mat, men det er bare bortkastet, det er det. Nei, ser du, Ulykken var at Skuten var rotten. Hun hadde ingen haarde Ting i Vommen, hun var lastet med Rug og hun hadde ikke saa godt som en Spiker til at stikke Hul i sig, men hun fik Revner saa lange som dette Gulvet. Det er nu svinaktig ogsaa, en Skute som ikke taaler at bære Rug, og Rug som er aldeles som Dunputer,

om jeg saa vil si. Berge — jeg forstaar ikke, hvorledes du kan snakke om at berge noget. Vi sank som Bly, det var som du dæmler en Pøs. Nei hvor vil du hen, Kapteinen berget ikke engang Journalen. Det er en dygtig Kaptein og han skal faa Skute igjen, hører jeg. Nok var det, han gik ikke fraborde før vi stod i Vand tilknæs. Til Baatene! skrek han, og det hadde vi alt gjort og faat Baatene klare. Men det var ikke Veir til at gaa i Baatene heller, det var paa et hængende Haar at ikke den ene Baaten rev sig ut av Daviderne og blaaste væk for os, vi stod saa længe vi kunde paa Skuten og støtte ikke ifra før i Dødens yterste Øieblik, for en Skute er nu en Skute, men en Baat det er ingenting. Ja du fik vel Brevet mit?

Brevet? Nei Edevart hadde ikke faat noget Brev.

Jeg skrev til dig til Fosenlandet.

Men jeg har været i Lofoten og kom med Jakten hit igaar Kveld med Fisken.

August hørte ikke paa sin Kamerat, han var alene optat av sin Vanskjæbne: Alle Kasserne tilbunds! sa han. Forresten var jeg selv nær gaat med, og Lykke paa Reisen, for jeg vilde ikke gaa i Baaten. Kapteinen var gaat i Baaten, men jeg stod igjen, de tok mig med Makt og jeg skrek, de trodde jeg var blit gal, men det var de andre som var gale, de forstod ikke at en Baat er ingen Verdens Ting. Jeg har været i Baat og vi væltet og i Sjøen stimet det med Haier, en Neger blev bitt tvers av. Ja. Men de visste

ingenting. Tvers av. Jeg er ræd i Baat, men paa et Dæk er jeg ikke ræd, det skal ikke nogen føre at tro, men i Baat er jeg ræd, de maatte ta mig med Makt. Hvis at du hadde set Negeren bli bitt av paa Midten, og i samme Sekund tok han efter mig med den øvre Halvparten som han hadde Armene paa. Men her i Gaasedammen var ingen Hai, mener du paa? Nei det har jeg heller ikke sagt, men jeg har ikke forgjæves været ute i Livet, jeg vet at en Baat ikke er noget, og vi vilde ha blit slængt tilbunds som dette Ølglasset hvis ikke Veiret i samme Øieblik hadde stilnet. Det har sig saa med den Sort Orkaner at de stilner tvert og at Mørket driver bort i massevis. Da det blev lyst blev vi frelst av et estlandsk Skib. Naturligvis faar jeg vel kalde det frelst, men vi frelste jo bare Kroppen. Det var mindst ti Kasser. Og alt det Russisk jeg har lært bare for at snakke godt Russisk og sælge dem, nu er det ikke til det Slag mere. Har jeg ondt i Hodet saa sier jeg: U menja balitj galavaa! Naar jeg vil sælge mine Smykker saa brer jeg dem ut og spør: Tsjevo vam ugodno? Og blir det ikke Handel, at det er en Rakker som ikke kan betale ordentlig, saa sier jeg høflig: Prasjn pasjetitj menja saftra! Jeg har prøvet Jomfruen her, men hun forstaar bare Engelsk saa jeg kan ikke snakke med hende. Og forresten saa har jeg ikke en Smule at si mere. Men noget saa skammelig: indi Østersjøen, et Ferskvand og Kattegat like foran, vi kom ikke engang til Skagen! Jeg vil si jeg

har forlist før, jeg er kjendt med det, ja jeg kunde lære allesammen at forlise. Men her! Nei Skuten var rotten, da den vel var avmastet saa sank den. Og nu sitter jeg her og har ikke andet Navn og Berømmelse end som du ser for dine Øine. Du har Guldringen din endda?

Ja. Men nu skal du faa den igjen, sa Edevart. For nu trænger du den bedre end jeg.

Du skal da ikke gi bort Guldringen din? indvendte August, men han tok snart imot den.

Edevart: Og nu skal vi gaa og faa dig nogen Klær.

August: Jeg var tilfreds du vilde tie stille og ikke snakke saa spottelig. Er du da gjort av Penger?

Jeg er ikke fri.

De var begge rørte over hverandre og Edevart sa: Jeg gjør ikke mere end hvad som du selv vilde ha gjort i mit Sted.

Jeg? Vas ikke! Jeg har aldrig gjort dig saagodtsom en Beine det jeg vet av, protesterte den anden. Men vi har nu været Kamerater i saa mangen god Dag og hadde jeg berget alle de Kasserne mine saa skulde du ha faat en god Part av dem, det gjør du ikke at tvile paa. Hvor har du Slangeringen? Naa, Søster din? Men den var for stor til hende. Det var nu Skrôt at jeg ikke tok av tre fire Ringer til hende med ekte Stener og Diamanter i mens jeg endda hadde dem.

De gik ut i Byen og klædte August op, derfra

gik de ombord i Jakten. Det var et Svineheld, sa August, at jeg kom i ordentlige Klær før han Teodor fik se mig. Nu tror han vel endda at jeg er rik! Han undlot heller ikke at briske sig til Teodor og at ta sig til Vestelommen, som om han hadde noget der, og si: En eneste av mine Diamanter kunde kjøpe hele Jakten!

August kviknet godt til, han hadde allerede en Plan om at holde en Konsert paa Trækspil i Trondhjem og kanske tjene nogen Daler. Om han lot utsprede med Plakater at han var forlist Russer saa vilde nok en Mængde Folk komme. Men saa kom vel ogsaa den russiske Konsul og lette ham op og fandt en Nordmand? Han opgav Konserten. Senere fik han en Ide med at lage sig en Rugemaskine som han hadde set i Amerika og kjøpe ind ti Tusen Eg og ruge ut Kyllinger som han kunde fodre op og sælge til rike Folk i Byen. I det hele tat begyndte August at arbeide med Hodet igjen og det var det viktigste. Han mindtes nu og da med Græmmelse sine fem eller ti Kasser, hvor mange det nu kunde være, men han talte ikke længer til Stadighet om Forliset.

Jakten «Hermine» blev nu losset og Edevart og hans Mænd drev ledige omkring. Han fik Brev fra Knoff, en lang Liste paa Varer som han skulde ta med sig hjem og spare Frakten. Edevart leverte Listen til den rette Kjøpmand og var ledig igjen. Da Jakten var tom gjorde han den ren og spylet den,

han ventet paa Varerne, de kom ikke ombord. Han forhørte sig, Kjøpmanden kom med Utflugter, hans Folk hadde ikke hat Tid. — Naar vilde de saa faa Tid? — Ja, sa Kjøpmanden, nu faar vi se!

August hadde været inde hos den Damen som fik et Dusin Cigarkasser av ham ifjor og ikke betalte. Hun greide ikke at betale iaar heller, sa August. Jeg kunde jo ikke gaa til hende før jeg fik disse nye Klærne, og skjønt jeg kunde Alverdens Russisk nu og aldrig stod fast saa fik jeg ingen Penger. Nei hun vil bare være Kjæreste med mig for Cigarerne, og saan er det hver Gang jeg kommer, og det er bra nok, men jeg kan ikke leve av det. Saa gik jeg selv og saa efter i Hylderne hendes, men mine Cigarer de var jo solgt for længe siden, for det var av Keiserens egne Cigarer, saa kan du selv skjønne. Nu kunde jeg ha overfaldt hende og været morsk, men hvor skal du gjøre av dig naar hun begynder at kysse mig hver Gang og graater som et Barn? Det har jeg ikke Hjerte til, og idag fik hun Guldringen ogsaa.

Edevart spilet Øinene op.

Ja det var dumt, sa August, og jeg sier ikke om at du er sint paa mig. Men hvad skulde jeg gjøre? Og det maa nu vel bli en Raad for mig en Dag. Jeg spekulerer paa at faa Arbeide hos en Slagter en Tid utover, for jeg kan slagte og flaa Dyr saa godt som nogen. Gruv ikke for det! For jeg lærte det i Australien.

Varerne kom ikke, det blev ingen Ende paa det og Edevart gik til Kjøpmanden igjen. Kjøpmanden undskyldte sig at han var optat just da og kunde ikke tale med ham, men av Folkene i Forretningen fik Edevart et og andet Ymt som han selv begyndte at sætte sammen til et Hele: Knoff kunde ikke uten videre faa alle disse Varer, et stort Parti Mel og dygtig med Kolonialvarer, nei han kunde ikke faa dem saan uten videre. Det var blit telegraferet til Knoff om Sikkerhet, og Knoff hadde henvist til det store Handelshus som hadde kjøpt Fiskelasten. Ja det var godt og vel, men det store Handelshus vilde ikke staa inde for denne Mængde Varer — Fisken var allerede mere end betalt med de store Forskud Knoff hadde faat, ja det var et Spørsmaal om endog Galeasens Fiskelast kunde dække Forskuddene —

Hvad i Alverden — Edevart fik som et Rap i Hodet: Stod Knoff svakt? Det var det merkeligste og siste han kunde tænke sig. Imidlertid maatte vel Knoff ha faat ordnet sig med et Laan eller hvad det nu var, Edevart mottok Ordre om at hente Listen tilbake og gaa til en helt anden Kjøpmand med den og faa Varerne. Det skedde. Den nye Kjøpmanden bukket og skrapet og lot Ord falde om at Knoff var god nok! Han sendte straks Varerne ombord. Saa var nok det hele bare en dum Misforstaaelse.

Jakten gjorde sig nu seilklar, men hvad saa med August? Han hadde til nu hat Kost og Logi om-

bord, nu var det forbi og August var kommet like langt.

Naar det bare ikke hadde været saa langt til Indien, sa Edevart. For han trodde vel endda paa de indiske Fortællinger fra den første Tid med August.

Men de var alt fjerne og fremmede for August selv og han spurte: Til Indien — hvad skulde du der?

Nei jeg —? Men du har jo stor Middel der?

Ja, husket August. Og jeg faar vel svinge mig dit en Dag og se om Kisterne mine. Jeg mistet Nøklerne under Forliset, men jeg faar dirke dem op. Mindst tolv Nøkler! Hvad jeg skulde sagt: Her er en fin Herre som vil skrive op alt jeg har været ute for i Livet, at jeg fortæller og han skriver det sammen. Traf ham paa en av Kaiene og sat længe og snakket med ham. Jeg skal tænke paa det, sa jeg. Men Maken til Mand at skrive har jeg aldrig set endda jeg har vært Jorden rundt. Jeg kan snakke saa fort jeg vil saa skriver han det. Han sier det skal bli en hel Bok med Portrættet mit i allesammen. Vi var hos en Boktrykker igaar om at han vilde trykke den, og han vilde tænke paa det, sa han. Vi skal tjene en Braate med Penger, lover Skriveren, og jeg skal selv gaa og sælge den i tusenvis alle Steder. Nu faar vi se. Men hvorfor skulde det ikke bli til noget, sa Skriveren, likesaavel som at Gjest Baardsen solgte en stor Bok om alt han hadde stjaalet i Livet? Jeg vet ikke hvad du synes?

Edevart forstod ikke noget av det, han selv hverken skrev eller læste stort, Bøker var en fremmed Verden for ham og han ristet paa Hodet til dem. Men Ben hadde han faat i Næsen og her veiret han en Fare, han raadet Kameraten til at være forsiktig og ikke fortælle formeget, han kunde komme i Ulykke og kanske i Fængsel for Livstid.

August blaaste: Hvorledes? Det vilde aldrig ske, han var ingen Tosk! Tanken paa denne Bok han skulde være med at forfatte tiltalte ham meget, især da hans Portræt skulde pryde Boken og gaa Landet rundt. Saa kunde de riktig se derhjemme i Polden og ellers hvor han hadde faret, og saa kunde de angre sig alle Pikerne som hadde narret ham — kortsagt det var ikke liten Berømmelse for ham.

Men alt om Kvelden var August kommet til nærmere Eftertanke og hadde avgjort med sig selv at han avstod fra Foretagendet. Hvor let kunde ikke Skriveren lokke ut av ham en liten farlig Hændelse fra hans Liv? Og var den først fortalt saa stod den i samme Stund paa Papiret. Vel, men saa var Portrættet der og pekte Alverdens Politi like ind i Ansiktet. Nei Tak, han var ingen Tosk!

August begyndte igjen at gruble, at lægge Planer og forkaste dem, spekulere ut den ene Levevei efter den andre og tilslut stanse ved Sjølivet igjen. Han var langtfra opraad, det maatte ikke Edevart tro, en Mand som han kunde faa Hyre til enhver Tid, gruv ikke for det! Men det skulde være paa et

ordentlig Hav og ikke paa Østersjøen, det skulde han raade for! Kunde Edevart laane ham nogen Daler? For han vilde til Bergen og faa Hyre.

Nogen Daler? Javel. Men vilde han ikke ta sig Hyre her i Trondhjem?

Jo kanske. Forresten vilde August allerførst gaa utover paa Landet og prøve at faa Tjeneste paa en Gaard i Vinter.

Det var den siste Plan.

— — —

Store Forandringer paa Knoffs Sted. Edevart la til med Jakten ved en uhyre Stenkai med Heiseindretninger og Maskiner og Jernbaneskinner ind til begge Bryggene. Det vrimlet endda med Folk og Hester som arbeidet med at gjøre Anlægget færdig, en vældig Svingkran løftet et Dusin Melsækker i Gangen op fra Jakten, og Folkene bare lo til det saa let var det og saa fort gik det.

Knoff kom ned til Jakten, nikket til Edevart og var venlig, men var som sædvanlig meget optat og gav Ordrer til sine mange Folk: Kveil op den Trossen der! Rul væk alle de Tønderne, her skal en Mængde Varer op fra Jakten! Han vendte sig til Edevart og spurte: Møtte du Galeasen i Nat? Ikke? Saa er han ikke gaat forbi. Du har vel heller ikke nogen Mening om hvor han holder til? Han ligger vel gjerne paa Tørkeplassen endda.

Det er ikke saa urimelig, svarte Edevart. Alle Fartøier nord hos os laa igjen paa Tørkeplassen da

jeg for! Han svulmet av Stolthet, han skjønte paa Chefens Tone at gamle Skipper Norem ikke burde ha latt sig distansere av Nybegynderen, en Gut.

Det var noget Kluss for dig i Trondhjem, sa Knoff. Men jeg lærte den gode Kjøpmand! Han kunde ha hat den store Leveranse, men han opførte sig slik at jeg bare uten videre gik til en anden Kjøpmand. Og hos den andre var det vel ikke noget iveien?

Nei var det likt! svarte Edevart og lo, han bukket sig av paa Midten for mig.

Edevart skjønte med en Gang at han ikke burde ha tillatt sig denne Morsomhet, Chefen rynket sine Bryn og spurte: Hvormange Kolli har du?

Syv og tredive. Foruten de to Hundrede Melsækker.

Og hvormange Mand har du?

To Mand. De er nordfra.

Kvitter dem, og lat dem reise hjem. Men vil de være over og se sig om paa et stort Sted saa kan de det. Naar du har losset saa er du fri for idag. Imorgen kommer du saa med Regnskapet og Kassen.

Knoff gik.

Det var nu forresten bare Bravade og Storaktighet av Chefen. Edevart var kommet tilbake fra en lang og viktig Ekspedition, han vilde ikke ha tat sin Haand i Arbeide idag selv om han var blit sat til det, han vilde vise sig for Kjendinger og nyte litt av den Respekt de maatte føle for hans Karsstykke

som Skipper. Og Kassen? Ventet Chefen en Kasse hos ham? Nogen Skillinger blev vel tilovers, men en Kasse — nei.

Han gjorde op med Teodor og Ezra, de vilde begge være over til om Morgningen og ligge ombord. Edevart losset, talte med kjénds Folk og gik paa Land og saa paa Murerne og Planererne paa Kaibygget. Alene den ene Fløi stod nu tilbake at gjøre helt færdig, Murerne sang naar de lettet Stenblokkene, det var mest som at synge og heise Seil, det var muntert, noget med Liv og Lyst. Allikevel kunde ikke Edevart undgaa at merke en synkende Stemning hos Knoffs faste Folk, noget dulgt, en Tyngde. Bryggemanden saa sig sky om og sa: Ja her er store Forandringer siden du for! Men han ristet paa sit graa Hode. En ung Mand svarte til: Det blir vel en Raad! Bryggemanden paapekte: Ja det staar ikke paa for dere Ungdommer som skal til Amerika. Men det er jeg for gammel til.

Edevart drev op til Bødkerens Hus og fik sig en Prat. Bødkeren var ledig, han puslet med litt Arbeide paa sin Jordflek. Ja her er store Forandringer! sa Bødkeren ogsaa, Gud vet om alt er til det bedste! Vil du ikke gaa ind?

Jeg hefter dig vel bare bort?

Bødkeren smilte: Fra mit store Gaardsbruk? Aanei. Og noget andet Arbeide har jeg ikke mere, Bødkeriet staar.

Staar det?

Her er meget som staar, Baatbyggeriet staar ogsaa, Folkene skal til Amerika. Snart staar Bakeriet.

Nei jeg kom med to Hundrede Sække Mel, sa Edevart.

Naa, saa baker han en Stund, saa staar det. Det skal ikke bare Mel til, det skal ogsaa Lønninger. Huslæreren er reist.

Naturligvis blev det Edevart klart at Knoff var i Vanskeligheter, hans kjække Mine paa Kaien var bare spillet Freidighet. Nu har han Kai, sa Bødkeren, hvad skal han med den? Vældig Stenkai med Maskiner og Apparater, Lasting og Lossing i et Øieblik, men Dampskibene kommer ikke. Hvad trodde Edevart at Kaien kostet? Uhyre! Tænk bare over hele Bygget fra Begyndelsen til nu, den store Utbetaling av kontante Penger hver eneste Lørdag! Det hadde sig saa med Knoff sin Virksomhet at den var i mange Grener og at den ene Grenen kunde hjelpe den andre naar det knep. Men et saa stort og sommerlangt Utlæg av rede Penger det taalte ikke Knoff sin Forretning som vente var.

Hvor har han saa faat Pengene?

Det vet jeg ikke. Laan? Pant i Stedet? Det er sørgelig at tænke paa. Og jeg sier endda mit samme: hvad i Herrens Navn skulde han med Kaien? Det var bare Skrepp og Storaktighet, han vilde ha Rutebaatene, men dem faar han ikke allikevel.

Faar han dem ikke?

Nei. For nu har Stoppestedet ogsaa sat op Kai.

Det sier du ikke!

Vi var ikke skikkelig kommet i Gang med Muringen her før de ogsaa begyndte at røre paa sig derborte. Og dem gjorde det ikke noget, de har gammel opsparet Formue og har Raad til det, og atpaa Kjøpet saa bygget de av Træ, av Tømmer, og det kostet ikke stort. Til at stive op Stillaset med kjøpte de endel kasserte Skinner av Størenbanen, og de kostet bare Jernværdien. Aa det er flinke og forsiktige Folk, de forløfter sig ikke, Kaien deres er færdig for længe siden, den er ikke mere end som en Ottendedel av vor, men de hjelper sig med den, Dampskibene bruker den.

Kan du i det hele tat forstaa, spurte Edevart, at de ikke vil ha Stoppestedet her? For det er vel her det skulde være?

Nei saalænge den Direktøren sitter i Selskapet .... Og forresten saa kommer det sig vel av at de ikke liker Knoff. Nei de liker ham ikke, han er for stor paa det, han ler av dem. Javisst er det her at Stoppestedet skulde være, og det vet alle: et stort og driftig Sted og tykke Bygden paa tre Kanter. Men det nytter ikke at snakke om det. Og saalænge Ruteselskapet har den Direktøren — for han er nu engang blit fornærmet, Knoff skal ha led av ham i et stort Møte for længe siden —

Bødkeren slog paa tilslut at han maatte vel drage herfra snart. Det var ikke med hans gode Vilje, han hadde været her i saa mange Aar, hadde sit

Stuehus og sin lille Jordflek .... Hvad jeg skulde sagt: de har været her et Par Ganger og spurt efter dig fra Doppen.

Den galne Manden, han var vel fuld igjen?

Det var Konen. De vil prøve at komme sig til Amerika, hører jeg, de har været hos Knoff om Reisepenger og bydd ham Sikkerhet i det lille Bruket deres, men Knoff har jo saa evig nok med sig selv.

Ja hvad vil de mig i den Sak?

Det vet jeg ikke.

Edevart gik fra Bødkeren i dype Tanker: det kom an paa om Knoff nu kunde gi ham Opgjør og betale ham ut! Tænk, at det allikevel var Alvor med Knoffs Vanskeligheter, den ulykkelige Kai hadde ruineret ham. Det var Edevart som hadde indgit Knoff Ideen til Kaien, og om han ikke netop hadde ventet sig nogen Paaskjønnelse herfor kunde han vel ha brisket sig litt med Æren, nu torde han ikke engang ymte om det, de Folk som var sat paa bar Bakke vilde falde over ham for det. Det var likefrem uhyggelig, gid han vel var borte herfra!

Han traf Husjomfru Jomfru Ellingsen, et Slags Kjæreste til ham, en brunøiet livlig Pike som han hadde været Ven med et Par Ganger, hun var den eneste muntre og dygtige paa Stedet, talte og lo og uttrykte i varme Ord sin Forundring over hans Daad: at han greide det! at han kom tilbake med Livet! og Chefen hadde selv rost ham ved Middags-

bordet i forrige Uke. Det var ikke Edevart imot at høre dette, og da han kort efter gik ind i Bakeriet ropte han høit til sin gamle Værelsekamerat: Det var ret, driv paa, jeg hadde to Hundrede Sække Mel med til dig!

Naa, det varer en Stund, svarte Bakeren mørk. Javel, ogsaa Bakeren var mørk, hans Løn var sat ned og han hadde Utsikt til Arbeidsløshet. Nu vilde han ta en Tur til Trondhjem alt i Slutten av Uken og omraade sig, Pokker skulde staa her paa Dækket til Skuten gik bent under!

Hvor Edevart kom var det den samme Nedtrykthet hos alle, selv Børnene som omringet ham og hængte sig paa var blit mere stille, selv Gutten Romeo, skjønt han nu var fri for Lærer og ingen Lekser hadde.

Edevart gik til Kramboden. Du er kommet med nye Varer, sa de til ham. Det var som en Opmuntring for Gutterne skjønt de var blit sat ned i Løn de ogsaa. Det skal bli morsomt at faa fyldt Hylder og Skuffer igjen, sa de. Men Førstesvend Lorensen som saa længer ind i Fremtiden ristet bare paa Hodet, ogsaa han var begyndt at tænke paa Amerika, hvad skulde han ellers? Edevart raadet ham heller til at finde sig et lite Sted herhjemme og prøve at handle selv, men den anden avviste det: han hadde ikke Kontanter nok, det skulde Kontanter til!

Det syntes som alle Folk var blit for stort vant

og nu ikke kunde finde sig i en Regulering av Løn og Levemaate. De var blit fanget av en haapløs Utilfredshet, Pokker skulde leve paa mindre Løn — var ikke Amerika der! Alt var blit forvrængt og ukjendt for Menneskene, de hadde tjent godt, de vilde ikke tjene mindre, hvorfor kunde ikke de gode Tider vedbli? Et Kaibygg skulde vel ikke gjøre dem alle til Fant? Førstesvend i Kramboden Lorensen uttrykte det saa: Vi stryker av Landet, det er ikke mere med det. Vi har faat Uroen i os og vi gir efter for Uroen, vi havner i Amerika allesammen, du selv kommer nok efter! sa han til Edevart.

Nei. Det var det siste Edevart vilde tænke paa. Aldrig.

Hvad skal du gjøre? spurte Førstesvend. Mener du at seile Jakten til Lofoten en Vinter til? Kanske det gaar. Hvis ikke Jakten til den Tid er solgt som alt andet — ikke mine Ord igjen!

Det kunde gjerne være at Førstesvend Lorensen fik Ret, han kjendte Forretningen og kunde slutte sig til mangt og meget, men han kjendte ialfald ikke Edevart. Amerika? Ikke med hans gode Vilje. Han hadde aldrig tænkt sig det, han vilde ikke tænke sig det.

— — —

Morgningen efter tok han Avsked med sit Mandskap. Ezra var ikke kjæk længer nu, da han rakte frem sin lille haarde Haand fik han ikke sagt or-

dentlig Farvel fordi hans Læber skalv saa skammelig. Hm! jeg har en Sko som klemmer saa svinaktig! sa han og lutet sig ned. Men han hadde jo faat godt Opgjør nu og mange Penger i Lommen, det trøstet ham snart. Lykkelig Hjemreise! ønsket Edevart og la til: Jeg kommer kanske efter om ikke saa længe!

Edevart gik op til Kontoret med sit Regnskap og sin lille Kasse, aa saa liten en Kasse! Hvorledes kunde den være større? Han hadde betalt Fisken i Lofoten og Bergarbeiderne hjemme i Polden, dertil kom Proviant, Hyre og Ekstrautlæg til Bugsering og til litt nødvendig Tougverk i Trondhjem. Dertil kom desuten nogen mere private Summer som riktignok var opdelt paa Posterne rundt omkring i Boken og derfor paa en Maate var forsvundet, men som allikevel tynget Regnskapet. Hvorledes kunde saa Kassen være større?

Det gik et lite Grin av Utaalmodighet over Knoffs Ansikt da Edevart banket paa og steg ind. Det kunde være hans sædvanlige Skaperi: at han var optat og ikke hadde Tid til Smaatterier just nu. Det kunde ogsaa være at han anet et leit Opgjør og en let Kasse.

Jeg skal kanske heller komme senere? spurte Edevart.

Nei. Men Regnskapet faar min Kontorchef se paa siden, du kan levere Kassen. Er det der Kassen? spurte han og saa fra de faa Pengesedler og Sølvmynter paa Edevart.

Det er Kassen. Det er det som er igjen.

Av alle Pengene? Baade det du fik av Norem til Fiskekjøp og det Tusen du senere fik til Tørkingen?

Edevart hadde lært at snu og vende sig, hadde lært det av mange, av August, av gamle Papst, av Skipper Norem, av Alverden, han sa støtt: Det er det som er tilbake av altsammen, Dokker kan se det i Boken.

Knoff taus en Stund, han bladet i Boken, bladet frem og tilbake, stanset ved de siste Poster og spurte: Saa er vel ialfald al Hyre betalt?

Edevart: Ja al Hyre. Undtagen min.

Har du ikke tat med din egen Hyre?

Hvorledes kunde jeg det? Jeg visste jo ikke hvad Dokker vilde gi mig?

Hvad jeg vil gi dig? Jo det var vi forlikt om: Almindelig Mandskapshyre, sa jeg.

Ja det var nu før jeg blev sat til at være Skipper.

Skipper! sa Knoff og vagget medlidende med Hodet.

Det stagget Edevart, men han fik sagt: Jeg har nu ialfald hat Ansvaret.

Javel, svarte Knoff overbærende, det kan vi jo si. Men det er vel forresten mig selv som har hat Ansvaret.

Og det har nu gaat heldig med os ogsaa, mumlet Edevart.

Knoff taus.

Edevart spurte pludselig: Hvormeget gir Dokker han Norem?

Skipper Norem paa Galeasen? Hvorfor spør du om det? Det er en helt anden Sak med ham. Han har tjent sig op hos mig og faat mere og mere.

Jaja! sa Edevart og nikket med sammenknepet Mund.

Knoff kort: Nei det blir som vi var enige om: almindelig Mandskapshyre. Saa har du altsaa tilgode for seks, paa syvende Maaned. Men saa er det Notbruket!

Edevart bitter over Chefens Knep: Det var ikke noget Bruk, det var en gammel Sildnot, vil Dokker ha noget for den?

Jeg skal la min Kontorchef se efter hvad den har kostet mig, du skal faa vite Prisen senere. En gammel Sildnot? Var det ikke den Noten det blev stængt med dernord og som jeg læste om i Bladene?

Om saa var? sa Edevart. For mig var det ingen Not at snakke om, jeg gav den bent bort.

Knoff bladet i Boken og sa: Jeg la Merke til at Jakten er upusset?

Jeg fik ikke Tid til at pusse den op.

Men jeg ser her av Boken at du har opført Hyre for to Mand i hele Sommer, hvad utrettet saa disse to Mand naar de ikke engang fik skrapet og malet Fartøiet?

Edevart tidde litt. Ja her var et av de svakeste Punkter i Regnskapet, det hadde han ikke skjult

for sig selv. Han hadde slet ikke hat to Mand i Sommer, han hadde været mo alene paa Jakten, like til den siste Maaned da han tok Ezra ombord til at koke. Men han hadde regnet fuld Sommerhyre for to Mand og stukket Pengene til sig. Edevart hadde ofte overveiet dette Skridt: tro det var saa galt? Han hadde visst gjort det som værre var! Gik han ikke der paa Jakten i hele Sommer og levet paa Tørmat og Kaffe bare for at spare en Koks Løn til sin egen Lomme? Og hvad den anden Mand vedkom saa hadde alle Fiskefartøier dernord en Mand ombord ved Siden av Skipperen; at Edevart greide sig alene blev saa hans Fortjeneste. Det eneste gale var denne Smaating med at skrape og male Jakten som var forsømt, en Bagatel, ingen Ting. Var det ikke ogsaa saa at Jakt «Hermine» var baade to og tre Uker foran de andre Fiskefartøier paa Sørreisen og derved sparte mange Penger?

Tingen er, sa Edevart, at den ene Manden maatte jeg ha ombord — eller vilde Dokker at jeg ikke skulde faa Matnaaen i Munden? Han kokte og gjorde rent og var skiftevis Vakt som brukelig er ombord. Den andre Manden hadde jeg nødvendig Arbeide for paa den ene Enden av Tørkeplassen naar jeg selv var paa den andre. Vi kavet og vi slet, det var liten eller ingen Mandfolkhjelp at faa nord hos os, bare Kvindfolk og Unger paa Bergene, saa var det for os to at greie med alt mulig, saa kom det i døgnvis en overhændig stor Flod og Fjære i Sjøen,

den gik op i Fisken og vilde rive den med sig — hvad tror Dokker da at jeg kunde ha gjort alene Mand? Jeg torde ikke vaage det.

Knoff sat bare og tidde. Edevart var kommet i Gang og vedblev: Men efterdi Dokker regner paa at ikke Jakten er skrapet og malet saa kan jeg slaa av en halv Maaneds Hyre hvis at Dokker saa synes. Og hvis at Dokker ydermere synes at jeg ingen Verdens Ting har utført i Sommer saa faar Dokker gjøre med mig det Dokker vil.

Et Telegram blev sendt ind. Knoff aapnet det og sprang op fra Stolen. Det var et alvorlig Budskap, nok til hvadsomhelst: Galeasen var forlist . . . .

Edevart kom senere til at tænke paa at intet er saa galt at det ikke er godt for noget. Hvad hadde han set i Chefens Ansikt i det store Øieblik da han læste Telegrammet om Forliset? Chefen kom med et Par Utbrud: det var en Ulykke, Fartøi og Last tilbunds, Knald og Fald, Ruin; men Ansiktet viste ingen Sorg, tvertimot. Hvad Knoff ellers ikke gjorde, han gav sig nu til at passiare med Edevart: Kan du skjønne at han seilte Galeasen bent tilbunds? spurte han. Den blev Vrak og sank. Han begynder visst at bli gammel Norem, jeg undres ikke paa om du synes han er en Komling, hahaha, en gammel bra Mand naturligvis, men riktig en Tosk. Ikke sandt? Og jeg som hadde tænkt at til næste Aar sender jeg Galeasen direkte ind i Østersjøen, det er saa meget Vas med disse Mellemmænd i Trondhjem, de er til

at le av. Nu er det forbi, gaat under. Hvor det var henne? Litt nordom Villa Fyr, staar her. Naa, det var ialfald godt at Folkene berget sig. Saa har da ikke gamle Norem Liv paa Samvittigheten. Hvad jeg skulde sagt: du tar med dig en Mand og gaar i Gang med at pusse op Jakten. Jeg vil ikke ha den liggende her ved den nye Kaien saa styg. Ikke Tale om —

Hadde Chefen endda stanset her, tænkte Edevart senere, men han gjorde sig næsten fortrolig med et Par Ord tilslut, og hvad betydde det? Gjorde Forliset saa lite Indtryk paa ham at han straks kunde tale sorgløst om andre Ting? — Du var ikke indom Stoppestedet igaar da du kom? spurte han Edevart. Saa vet du ikke at de har faat Kai derborte ogsaa? Du skulde ta en Tur over og se paa den.

Det skal jeg.

Bare en Trækai, sa Knoff, de skal ha spikret den ihop, hører jeg, den er dem vel undt . . . .

Det var Bødkerens og alle andres Mening at Chefen vilde tjene meget paa Forliset. Det kom an paa hvad Galeasen og Lasten var assureret for, men kjendte de Chefen ret saa hadde han forsikret for mindst det dobbelte av Værdien, om ikke for andet saa av ren Storaktighet, for ikke at være en Mand med usselt Fartøi og ringe Last. Hans indgrodde Forfængelighet kom ham da dennegang tilgode, han klaget ikke, han indstillet intet Arbeide mere og han utbetalte Lønning om Lørdagene til hver Mand.

Merkelig — det at Knoff syntes at være kommet til Kræfter igjen, at hans Brygger blev fulde av Mel og hans Krambod fyldtes med nye Varer virket baade paa Gaarden og i Omegnen. Menneskene blev livligere og fik som et Haap i Øinene. Edevart merket ikke stort til Forandringen, han drev med at pusse op Jakten og sov endog ombord om Natten, men en Lørdagskveld fortalte hans Medhjelper, en ung Gut, at det skulde bli Dans i Borgstuen endda engang. Om ikke ogsaa Edevart vilde gaa iland? Haakon Doppen var kommet og skulde spille.

Edevart torde ikke spørre om det han gjerne vilde, men han var klok av Erfaring nu og aktet ikke at blande sig med de dansende. Aldeles ikke, det vilde vel bli Slagsmaal igjen. Han skjønte paa Gutten at han maatte være forsiktig, at han blev mistænkt for Konen paa Doppen, men om Haakon kunde han tale frit: Jasaa, Haakon Doppen var kommet? Skulde vel handle i Sækken sin igjen? Naar kom han? Imorges? Saa var han vel alt fuld nu? — Nei, svarte Gutten, han har ikke mere at drikke for nu. — Edevart maatte spørre om Lovise Magrete, visst maatte han saa, men han brukte et andet Navn paa hende, saa det ikke netop skulde være hende men heller en anden: Kom Haakon alene eller hadde han nogen av Børnene med? — Gutten: Det vet jeg ikke. — Jeg mente om han er sammen med den rødhaarede Piken fra ifjor, Severine hette hun visst? — Vas! Han har Konen med, sa Gutten og saa paa ham.

Edevart blev ombord. Han hadde tøvet sig nok bort, engang vilde han sikkert ha latt sit Liv for hende, nu forlangte han av sig selv at han skulde være voksen Kar — skjønner du det! Hvor han var blit forkvaklet, hadde maalt sig ut i dumme Paafund, flakket frem og tilbake mellem Polden og Fosenlandet uten Fred. Hun betydde ikke mere for ham end en Busk derhjemme. Hun hadde to Børn, hvad skulde han med dem! Hun var forresten gift —

Timerne gik og han tændte Lampen. Han torde ikke drive paa Dækket, de kunde se ham fra Veien og gjøre sig sine Tanker om at han ikke alt var tilkøis. Men Timerne gik igjen, Natten blev lang og han gad ikke længer sitte i Vengen som sin egen Arrestant, naturligvis torde han drive paa Dækket, det skulde bare mangle, han torde trampe i Plankerne, det var hans eget Skib. Men aldrig hadde Timerne været saa lange og aldrig hans gode Lommeur gaat saa sakte skjønt han trampet og trampet paa Dækket. Stige paa Land og gjøre en Sving op i Gaarden? Nei, har jeg sagt!

Han havnet i Vengen igjen og satte sig til at duse.

Skridt paa Dækket. Han kunde jo gjerne late som han ikke hadde ventet disse Skridt, han gjorde sig ogsaa til og lot forundret over dem: Hvem kan det være som kommer ombord saa sent? Men jo han hadde ventet hende. Hadde hun ikke været hos Bødkeren og spurt efter ham!

Da hun kom ned Trappen og steg ind forundret han sig alene over at det ingen Hast var over hende, hun syntes ikke at ha stjaalet sig til ham, nei hun hilste i Haanden og bad ham bønlig undskylde at hun kom. Har du ikke lagt dig endda? sa hun medfølende.

Han lot uhyre forbauset over Besøket, og det undret hun sig ikke paa, sa hun. Hun tok op et Papir av Barmen og holdt det i Haanden.

Først talte hun om ham, at han var meget til Mand, at han vel var den yngste Skipper i hele Landet. Hun saa sig om og syntes det var koselig hos ham, han holdt Vengen pen, Lampeglasset var pusset.

Tør du komme hit? spurte han.

Ja, svarte hun.

Hun var saa mild og stille, det var et Aar siden han bodde hos hende, hun var kanske søtere end da, Munden ømmere, lett skjælvende. Hvad skulde han si? Han spurte efter Børnene, litt efter tok han om hende og kysset hende. Hun var god at kysse som før og hun tok opriktig imot ham. Lovise Magrete! hvisket han.

Hun hadde et Ærend, sa hun, og han maatte ikke forstøte hende. Naturligvis hadde han hele Tiden skjønt hvad hun vilde ham, men han hadde stundom drømt vilde Drømme om noget andet: at hun vilde forlate Doppen og komme til ham, være hos ham, leve og dø med ham. Vilde Drømme — nu bad

hun ham hjelpe hende og Familjen over til Amerika! Hun sa som altsammen var: at det vilde være saa stor en Velgjærning mot dem, de hadde bedt Knoff og alle Mennesker forgjæves, det var ingen paa Jorden som hadde været saa snil mot hende som Edevart, han skulde faa Sikkerhet, se her Papiret, nogenlunde saaledes vilde de skrive det imorgen og de skulde begge to sætte sine Navne under baade Haakon og hun, alt vilde de gjøre. Det var saa ondt for dem, Haakon hadde lært at bli Blikkenslager da han var borte dengang, og han kunde gjøre de nydeligste Ting som Siler og Blikspand og Øser, men det var bare at hænge det op paa Væggen hjemme, for ingen kom til Doppen og kjøpte noget, det var saa avsides. Saa det var saa ondt for dem. Og ingen paa Jorden hadde været saa snil mot hende som Edevart —

Hun hadde sagt alt paa en Gang i Rædsel for at faa Avslag straks, nu maatte han avgjøre det. Hun fik fat i hans Haand.

Det var ikke frit for at det smigret ham litt at hun trodde ham saa rik og mæktig, men han ristet paa Hodet til det han hadde hørt.

Du kan ikke? spurte hun.

Nei.

Hun gav sig over og sank sammen med de Ord: Nei jeg sier ikke om det!

Han spurte: Hvorfor kan dere ikke ha det som før, at du væver og at han — ja han har vel aldrig gjort noget?

Det er nu saa, svarte hun, at her kjender de til det og vet altsammen om ham, han kan ikke træffe et Menneske uten at de vet det. Og endda var det for min Skyld han gjorde det og kom uskyldig borti det, men det tænker ingen paa. Men han mener det skulde bli meget bedre paa et nyt Sted hvor han var fremmed for alle, saa skulde han forandre sig helt igjennem. For dygtig det er han.

Jeg satte igjen et Spet paa Doppen, har han brukt det og faat op de Stenene som laa igjen i Slaatmarken din?

Taushet.

Har han brukt Spettet, spør jeg?

Nei for han har jo lært noget andet nu, og dersom han kom til et nyt Land —

Edevart fik en Ide: Saa lat ham reise alene!

Men det var midt i al Hjelpeløsheten nogen Orden i Lovise Magretes Tankegang, Edevarts Forslag var umulig, hun talte ydmygt og retsindig: Det er nu saa at Haakon vil ha mig og Børnene med, for vi er jo gifte og har Livet sammen. Slik er det jo. Og uten os vilde det bli vanskelig for ham at være ordentlig.

Edevart med dobbelttydende Ord: Ja uten dig kan det være vanskelig for andre ogsaa. Men det bryr du dig ikke om, hører jeg.

Jo jo jo! utbrøt hun og la sig over mot ham med Brystet. Jeg er ulykkelig for din Skyld og jeg forstaar ikke hvad vi skal gjøre. Si det du!

Edevart gjentok: Ja du kan la ham reise og selv være igjen!

Lang Taushet. — Hvorledes vilde det saa gaa? hvisket hun og ristet paa Hodet. Det vilde gaa mig galt, vet du, og vi kunde ikke skjule det. Nei det er ikke at tænke paa.

Edevart: Det du vil er altsaa at jeg skal hjelpe dig bort fra mig?

Taushet. — Jeg forstaar det ikke! mumlet hun fortvilet.

Han aapnet en Knap i hendes Kjoleliv og hun lot det ske, men da han vilde aapne en Knap til kysset hun ham ømt og satte sig tilbake paa Benken.

Har du ikke Tid? spurte han.

Aanei. Jo han vet hvor jeg er.

Edevart roper: Vet han at du er hos mig!

Ja. Han bad mig selv om at gaa til dig. Aa han er ikke saa gal som du tror.

Jeg synes han er værre, svarte Edevart forvirret.

Lovise Magrete: Nei han er bare saa nedfor, vi faar ikke Hjelp noget Sted, og vi vil gi hele Doppen for det, her staar det, om du vil læse det. Han sa at jeg skulde gaa og prøve hos dig. Og han tænkte jo ikke paa — paa noget andet.

Det er det samme hvad han tænker paa. Eller hvad?

Jeg vet ikke.

En Lyd fra Dækket igjen, puslende Skridt. Lovise Magrete lytter og ser skræmt ut, Edevart bryr sig

ikke om det, men fortsætter: Nei du er ikke det Spor glad i mig!

Jo jo — jeg er kjær i dig. Det er nogen paa Dækket.

Du vil bare, bare reise bort med ham. Det er det du vil.

Hvad skal jeg gjøre! Det er ikke saa godt for mig heller, tre Børn og altsammen —

Er det blit tre Børn?

Hun svarer med Øinene mot Gulvet: Ja. Men det siste er jo ikke hans.

Skjønt Puslingen paa Dækket blev tydeligere og kunde indeholde en Fare var han utelukkende optat av hendes siste Ord og spurte lysvaaken: Hvorledes vet du at det siste ikke er hans?

Hun med et fortapt Smil: Jo det vet jeg saa vel!

Det gav ham noget at tænke paa. Et Drag av Ærgrelse gaar over hans Ansikt da en Negl pikker mot Skylighttet og forstyrrer ham, han blir hissig og roper: Gaa væk deroppe!

Hvem er det? hvisker Lovise Magrete.

Det er det samme hvem det er, hun skal væk!

Hun? Er det en som kommer til dig?

Det vet jeg ikke. Det er vel Jomfru Ellingsen.

Naa, Jomfru Ellingsen.

Jeg skal gaa op og finde det ut. Sit stille her saa kan hun ikke se dig.

Han kom op paa Dækket og stod foran Haakon Doppen.

Haakon hilste hviskende og sa: Jeg vilde bare — er hun her endda? Om Forlatelse for ifjor, om Forlatelse, her er min Haand!

Edevart var dypt forundret over Mandens pludselige Forandring, han stod som en Trængende, en Stakkar, og bad, bad. Det luktet Brændevin av ham lang Vei. Hvad vil du? spurte Edevart.

Hvad jeg vil? Er hun her endda? Jeg vil bare hjelpe hende med at bede dig, men si for Guds Skyld ikke at jeg har været her! Jeg vilde ikke at hun skulde være alene om at bede dig, saa det blev for tungt for hende, derfor kom jeg. Jeg sitter opi Borgstuen og spiller til hun kommer igjen. Vi er i saa stor Nød, hjelp os bort herfra, du skal faa hele Doppen som det staar. Har du læst hvorledes vi vil skrive det? Du skal ikke angre det, hun skal komme med det imorgen tidlig. Si for Guds Skyld ikke at jeg har været her, si at det var en anden, og nu skal jeg gaa igjen straks, jeg sprang bare ifra et lite Øieblik. Om Forlatelse for ifjor, sier jeg, her er min Haand!

Han skrævet fort iland paa Kaien og forsvandt.

Den fulde Fyr, han vilde vel bare se om jeg var avklædt, tænkte Edevart og steg ned i Vengen igjen. — Tre Børn? spurte han, sa du at du hadde faat et tredje Barn?

Ja, svarte hun.

Naar fik du det?

Hun nævnte Dag og Maaned, men hun gjorde intet Numer av det, utnyttet det ikke imot ham.

Hun var derimot optat av det Menneske paa Dækket og spurte: Fik du hende bort?

Jeg fik — hende bort ja.

Jeg var saa ræd, hvisket Lovise Magrete, jeg tænkte paa at gjemme mig i Køien din. Naa, saa kommer hun hit til dig?

Ja det var ret, sa han, kryp opi Køien min!

Det overhørte hun og spurte et Par Ganger om Jomfru Ellingsen: pleiet hun at komme om Natten? kom hun ofte? Det var ingen Bitterhet i hendes Ord, hun hang med Hodet og var tankefuld. Han avviste hendes Spørsmaal, Jomfru Ellingsen hadde vel hat et Ærend i Kveld, hun kom ellers aldrig. Saa, vær nu snil, Lovise Magrete, og ta av dig! Se her, pent og hvitt Putevar —

Hun sat like tankefuld og fulgte ham ikke engang med Øinene.

Neivel, du vil ingen anden Ting, sa han utaalmodig, du vil bare bort fra mig.

Jeg? utbrøt hun. Nei jeg vilde være hele Livet med dig, det vilde jeg. Du store Gud, forstaar du ikke —

Han syntes saa Synd paa sig selv, og nu da han gav efter og lovet at hjelpe hende ut av Landet kjendte han ikke igjen sin egen Røst. Jo han hadde tænkt det over, det vilde bli Ulykke og Forlis for ham, men det brydde hun sig ikke om, lat det da være saa, hans Lot var Undergangen, han vilde hjelpe hende, hun skulde faa alle de Penger han eiet, var hun saa tilfreds?

Aa! stønnet hun og kastet sig ind til ham igjen, han kjendte hvorledes hendes Bryst gik op og ned og hvor hun kysset ham heftigere end nogen Gang før. Hun klynket med smaa taknemmelige Utbrud og kaldte ham med Kjælenavne: Gutten min, kan jeg gjerne si, Kjæresten min, Gud velsigne dig!

I dette overvældende Øieblik prøvet han sig frem igjen og vilde aapne hendes Klær, men hun var ikke villig og hjalp ikke til, hun begyndte at graate. Forundret og sint skjøv han hende fra sig og sa: Godt, gjør som du vil!

Jo jo jeg vil! ropte hun, naar bare du hjelper os avsted.

Derfor altsaa. Han mælte kort: Jeg har sagt at jeg vil hjelpe dig. Se her, du skal faa alle mine Penger! Han rev op Lommeboken og kastet sin Seddelbunke paa Bordet med et Dunk: Du kan tælle dem selv!

Nei — hvormeget er det?

Tæl dem selv, sier jeg!

Nei nei, Edevart, Gud velsigne dig, hvormeget er det?

Han nævnte Summen.

Du store Verden! utbrøt hun med sit gamle kjendte Uttryk, jeg skal takke og prise dig saa længe jeg lever. Det er mere end vi ventet at faa for Doppen. Kan du gjøre dig helt fri for Penger? Se her, du skal holde nogen tilbake?

Ta Pengene, har jeg sagt! kommanderte han haardt.

Ventet han nu hendes øieblikkelige Hengivelse? Han ventet længe og det blev ikke til noget. Hun

leverte ham Papiret at læse, han drev det paa Bordet. Hun lovet at komme med det riktige Papir imorgen tidlig.

Jeg bryr mig ikke om det, sa han og ventet.

Hun forstod ham jo ogsaa, hun graat igjen og begyndte at løse op.

Han: Hvad graater du for? Det var engang før da graat du ikke?

Nei jeg graater ikke, sa hun. Se her, jeg løser op, jeg skal straks. . . . Hun graat mere og mere, det dryppet av hendes Øine, men hun lot som hun var ivrig og oplagt, og som om hun gjerne vilde det.

Edevart reiste sig saaret i sit Inderste og slog brutalt Klærne om hende igjen, grep hende i Armen og lettet hende op: Ta Pengene og gaa! sa han. Jeg vil ikke gjøre dig ondt!

Hun prøvet at gjøre ham god igjen, at jamre blide Ord, men han trampet hissig foran hende op Trappen. De kom op i Mørket. Hun sa indtrængende: Edevart, jeg kunde ikke!

Kunde du ikke?

Nei ikke i Kveld. Jeg angrer saa paa det.

Kunde du ikke? Naa, saa hadde du stelt det slik før du kom?

Nei, sa hun, jeg vilde det ikke, det var Haakon som bad mig stelle det slik. Men jeg angrer paa det.

Taushet. Edevart tilsist: Hvorfor sa du ikke det straks dernede?

Hun: Nei for — der var saa lyst.

X

Det bar utover Høsten, Edevart var færdig med Jakten og var igjen til Hjelp i Kramboden. Det gik godt med Handelen en Stund fremover, men efterhvert som Skuffer og Hylder solgtes tomme og ikke blev fyldt igjen indsaa alle at det lakket mot Enden med Knoff. Nu var riktignok Kaibygget helt færdig og alle Arbeidsfolk og Hester borte, men det øket bare Tomheten paa Stedet og oplivet ingen. Førstesvend i Kramboden Lorensen var alt uttraadt av Knoffs Tjeneste og rustet sig av al Kraft til Amerikafærden for at komme avsted før Vinteren. Han drog to av Krambodgutterne med sig. Ogsaa oppe i Bygden gjorde mange Ungdommer sig færdig til at slaa Følge til Amerika, de vilde bli et stort Lag, en Koloni, ogsaa Familjen i Doppen skulde slutte sig til Følget.

Det var Amerikafeber.

Knoff gjorde Nar av denne Syke, at den var uten Grund, at disse Landstrykere selv vilde komme til at angre paa Færden; men ingen hørte længer paa Knoff, han hadde sat til sin Respekt, selv gamle Skipper Norem da han kom hjem ristet paa Hodet til Chefens Ødelæggelse: Han har forbygget sig paa

den Kaien, sa han, det hjelper vel ikke engang at jeg forliste Galeasen!

Det var en Opløsning og en Uhygge over det store og driftige Handelssted som bare Chefen selv viste sig upaavirket av. Kaien hadde knust ham, men han pustet endnu. Kontorchefen var avskediget, Bakeren skulde reise til Jul, Husjomfru Jomfru Ellingsen maatte greie sig med en Pike mindre.

Edevart vantrivedes og ønsket sig bort. Han kjendte sig tom og pengelens, hans Seddelbok laa flat i Lommen, han hadde ikke alene skilt sig av med sine egne Penger, men ogsaa andres, hans Bror Joakim vilde kræve ham med Tiden. Vistnok hadde Edevart faat Doppen for Pengene, han gik med Kjøpekontrakt og Kvittering i Lommen, men denne Handel vilde ikke Joakim forstaa, Edevart forstod den knapt selv. Doppen, hvad skulde han med det? Jo før kanske, men nu —?

Den avtalte Dag kom da Amerikafarerne, de samlet sig ved Kaien og gik i en stor Farkost som skulde føre dem til Stoppestedet. Alle Utvandrerne hadde mere eller mindre Oppakning, Haakon Doppen var kommet med meget Reisegods og hadde desuten Kone og tre Børn, men han var især omhyggelig for nogen Sække som ingen maatte sitte paa: det var Bliktøi som han vilde prøve at avhænde i Trondhjem. Det var fjorten Mænd og fem Koner i Selskapet, dertil mange Børn, Farkosten var lastet.

Edevart undlot med Vilje at være tilstede ved

Avskeden, han stod paa Bryggeveien og ventet, først da han saa Baaten ute paa Vaagen drev han langsomt nedover til Kaien. En Kvinde reiste sig op i Baaten derute og vinket, Edevart vinket igjen. Han var avstubbet, det gjorde ikke saa meget at hun reiste.

Paa Kaien stod Knoff og Skipper Norem. Edevart forundret sig over at Chefen var møtt op, men det var vel for ikke at skjule sig, for aldeles ikke at skjule sig, ikke Spor! Han sa henkastende idet han svinget sig paa Hælen og gik: Jeg skal sætte op to store Lykter her paa Kaien saa Skibene kan se at losse om Natten!

Norem saa efter ham og ristet paa Hodet. De talte en Stund om Chefen, Norem fryktet for at han hadde faat en liten Skade paa Forstanden: Du hørte hvad han sa, at han vilde sætte op to store Lykter her paa Kaien? Javel, han er istand til den Galskap ogsaa. Men Penger vil det koste. Og Øieblikket før hadde han bedt mig skrive paa et Papir for ham.

Aa — det er da vel ikke sandt?

Ja hvad synes du! Rederen beder Skipperen.

Gjorde du det saa?

Skipper Norem: Om jeg lovet at skrive paa? Nei. Jeg er ikke gal. Saa kunde jeg like saa godt ha fulgt med Amerikafarerne jeg ogsaa med det samme. Men jeg har Gudskelov saapas at jeg kan berge Livet herhjemme.

Det er mere end jeg kan si, mumlet Edevart.

Norem spurte: Ja du har vel faat Hyren din?

Nei. Vi har ikke hat Opgjør endda. End du?

Jeg? sa Norem. Jo jeg berget mit først og fremst. Jeg tørket ikke længer paa Fisken end jeg hadde Penger til.

Edevart vek tilbake: Saa var ikke Fisken tør da du seilte?

Nei. Aanei, det være langt ifra. Men hvad skulde den være tør for naar den skulde tilbunds!

Edevart næsten hviskende: Skulde den tilbunds?

Norem: Jeg forstod det saa. Ikke mine Ord igjen!

Det var nu ikke sikkert at Norem fremstillet Saken redelig, Edevart gik ifra ham i stor Uhygge. Den gamle Kjeltring berget kanske ogsaa her først og fremst sin egen Person naar han lot skinne igjennem at han hadde sænket Galeasen efter Ordre. Edevart syntes for første Gang at det var noget uhumsk ved Norem, endog ved hans Utseende, hans graa Uldnakke var for stærk og syndig; indvendig var han sikker og skamløs, han talte aapenmundet om sine Lurerier og skrytte av dem. Jeg vilde av godt Hjerte ønske ham død og borte, tænkte Edevart, han gav mig Ideen til at stjæle Toskillinger i Vinter, og hvad har jeg igjen av dette Tyveri!

Da var Edevarts Syn paa Chefen trods alt av et andet Slag: i sin Velmakt hadde ogsaa han været en Skjelm og en Snyter, nu sprellet han overvunden og pintes, men selv idag var hans Forfængelighet

tindrende og frodig, høit ovenover Mulden. Edevart gjorde sig ikke klart hvorfor han begyndte at faa Medynk med Chefen, han kjendte sig kanske noget skyldig i hans Undergang, desuten hadde han den folkelige Barmhjertighet med en falden Stormand. Han husket fra Barneaarene hjemme at en Lensmand drak sig fra Ombudet og blev avsat, Edevart graat over ham og bad til Gud for ham. Efter hvad han nu hørte fra alle Kanter maatte det være meget galt fat med Knoff, Madam Knoff var blit tynd og fattig imot før fordi hun maatte hjelpe Jomfru Ellingsen i Huset, Knoff selv gik fremdeles med sin tykke Guldkjæde paa Vesten og sit Guldur, men snart kom de vel og tok det fra ham.

Edevart begyndte at fatte alvorlig Uraad for sin Hyre, det var slet ikke visst at Knoff kunde gi ham ordentlig Opgjør, og hvorledes skulde det saa gaa ham? Han hadde gode Klær, et Lommeur og en ny Guldring, men ellers intet. Saa hadde han Doppen. Hvad skulde han med det? Naa, det fik gaa som det vilde, Edevart kunde igjen vende tilbake til Polden og ro Lofotfiske som før, ialfald avgjorde han med sig selv at ved Opgjøret vilde han være medgjørlig og ta Hensyn til Chefens Vanskeligheter. Det var det mindste han kunde gjøre, han skyldte Chefen det.

Om Søndagen laante han en Baat og rodde avsted «til sig selv», til Doppen. Den grønne Vik laa nu falmet og graa, Stuen øde, alt Bohave borte, det

eneste som var uforandret paa Stedet var Duren fra Fossen. I Høihuset stod han bare og drømte en Stund og mindtes sin brusende Oplevelse der, saa lukket han Døren og gik til Skjaaen: der hadde Lovise Magrete hængt igjen et Aaklæde til ham. Herregud — som om hun ikke hadde hat nok at tænke paa allikevel! Han rullet Aaklædet forsiktig sammen og tok det med sig; i Vedskjulet stod hans Spet og han lot det staa; Stenene stak fremdeles op av Slaatmarken.

Her hadde været et Hjem engang, Voksne og Børn hadde slaat Rot her og hat sine Sorger og Glæder, nu var Hjemmet forlatt. Det var ikke en Lyd at høre noget Sted, bare Duren av Fossen opi Skogen. Landstrykerne drog avslitte Røtter efter sig hvor de for, men det hørtes ikke hit . . . .

Mandag Morgen da Kramboden blev aapnet gik Edevart ind og stod en Stund, det kom ingen Folk. Den andre Krambodgutten, Magnus Krambodgut, gav sig til at ta ned av Hylderne nogen fattige Rester av Tøier og støve dem av og lægge dem op igjen, det var ikke mere end én Mands Arbeide, det var ingenting.

Edevart banket paa til Kontoret og gik ind, han hilste og sa: Det er vel bedst at jeg reiser nu — hvis at Dokker saa synes?

Det synes jeg slet ikke, svarte Knoff. Skal jeg bli alene her? Hvad gaar av Folk! Snart begynder Julehandelen! Men Knoff grep allikevel straks Lei-

ligheten og nikket: Naa, du vil reise? Godt, lat os gjøre op! Det er en Sildnot os imellem, men vi begynder med Enden: hvor længe har du været i Kramboden og hvor lang Tid brukte du til at pusse op Jakten? Knoff tok en Blyant og sat kampfærdig, han skulde nok vite at finde sin egen Fordel.

De to Ting skal jeg ikke ha Betaling for, svarte Edevart. Og da Knoff saa op paa ham la han til: Nei for det var ikke noget Arbeide.

Det var som Knoff veknet og ikke fik Bruk for sin Stridslyst. Han smilte næsten vemodig og sa: Det er første Gang jeg har været ute for at nogen av mine Folk har slaat av frivillig paa sin Betaling, de har tvertimot altid ment at de fik forlite, altid forlite, mine Folk.

Edevart vilde i dette Øieblik ha git meget for at han kunde ha staat blank og skyldfri overfor Chefen. Det var ingen Tvil om at hans Folk hadde utnyttet ham hver paa sin Maate, snytt ham og spekuleret i hans Forfængelighet. Hvad Under da at Chefen paa sin Side hadde maattet være paa sin Post og bruke Folkenes egne Knep! Edevart var rørt og undskyldte ham. Det var ikke lang Tid siden den samme Edevart syntes det var gildt at ha Ben i Næsen og være om sig, nu kjendte han sig ydmyg og ødelagt. Hvad gik av ham, var han blit taapen! Den store Arbeidsherre Knoff hadde maattet opgi mere og mere av sin Virksomhet, han sat næsten igjen paa bar Bund, det siste Aar hadde ældet ham,

han saa ikke meget storkarslig ut mere, ubarberet var han ogsaa idag og Edevart la Merke til at det grodde graa Skjægdotter ut av Ørene paa ham. En miserabel Chef. Men han gav sig ikke, pludselig saa han ut som han ikke vilde smile vemodig mere, aldeles ikke, han gav sig atter Mine av at ha det travlt, tok op sit Guldur, saa paa det, smeldte det igjen og sa: Saa var det seks, paa syvende Maaneds Hyre. Forstyr mig ikke! Han regnet det ut og skrev det op. Mens han endda skrev sa han: Den Noten — jeg vet ikke — Kontorchefen fik ikke undersøkt hvad den i sin Tid hadde kostet mig. Hvad vil du gi?

Edevart svarte undvikende.

Knoff: Skal vi si ti Daler for Noten?

Edevart: Ja Tak. Hvis at Dokker kan gjøre det for det.

Edevart fik et utmerket Opgjør. Chefen sa til Avsked: Det gjør mig ondt at du reiser! Han la til kort og strengt: Du kan komme tilbake til mig naar Forholdene har bedret sig.

— — —

Det møtte ham mange Tidender hjemme, en av dem var vild og forfærdende, Polden og Omegn var som et oprørt Hav efter noget som var hændt.

Hvem skulde ha trod om visse aktværdige Mennesker at de gik og bar paa de mørkeste Ugjerninger like til Død og Dom! Det tok Pusten fra Folk, de var ikke vant til det. De hadde i aarvis

sunget Visen om et grusomt Mord uti Strassburg og grøsset ved de værste Steder, de husket Andreas Mensa som blev henrettet i Lofoten ti Bygder borte, de hadde ikke glemt Piken Ellen som hadde kjøvd Barnet sit, men endog dette hadde hændt i Nabosognet og ikke her. Det gik ikke engang det fjerneste Sagn om Umennesker og Ryggesløsheter fra denne fattige og fredelige Flek — nu var Turen kommet til Polden.

Ane Maria var netop arresteret og ført bort.

Edevart fik fra alle Kanter Historien om hendes pinte Samvittighet og hendes Tilstaaelse. I den lyse Sommertid hadde hun endda kunnet bære sin tunge Bør og dertil være rank, men da Høstmørket satte ind knak hendes Sjæl sammen. Hun begyndte det med store Skrik en Nat og vækket Naboerne, og da det var kommet mange Folk og Lys var tændt reiste hun sig op fra Sengen og stod i Serken foran sin Mand Karolus og de andre og tok paa sig Skylden for Skipper Skaaros Død i Myren for halvandet Aar siden.

Noget saa uhørt! Hun har ligget og drømt det, sa de allesammen. De mente hun bare hadde faat igjen den gamle Syken fra i Vinter da hun gik og mumlet og var taapen, men hun gav saa mange sande og fyldestgjørende Oplysninger at det ikke længer gik an at tvile paa hendes Skyld. Siden gjentok hun sin Tilstaaelse for Prest og Øvrighet, hun vaklet ikke, hun forlangte sin Straf. Selv nu

var det noget byrgt og rankt ved Ane Maria, hun var ingenlunde nogen Visk, hun graat som hun var pisket, men hun sutret ikke. Da Øvrigheten spurte hende om hun hadde hat noget imot Skipper Skaaro svarte hun: Nei, tvertom! Og spurt om hvorfor hun da hadde tynt ham svarte hun nakent: Det var fordi han vilde med mig, men han bad mig ikke nok og lot mig være! I det hele tat gav Ane Maria tilkjende en umaatelig Skamløshet paa dette Punkt som fik Øvrigheten til at riste paa Hodet, selv Enken Josefine fra Kleiva og den unge Kone Beret, som begge hadde ondt for at holde sig pene overfor Mandfolk, vek tilbake for Ane Marias Aapenmundethet. Hadde ikke Saken været saa dypt uhyggelig vilde de ha holdt Haanden for Munden og kniset.

Øvrigheten visste i Grunden ikke selv hvorledes de skulde fare aat med Ane Maria. Hun var en ulykkelig Skapning uten Børn at sysle med, hensynsløs i sine Lyster, nydelsessyk, men grei og kraftig. Hun hadde sat sig i Hodet at ville straffe Skipper Skaaro og hun hadde med koldt Blod set ham synke dypere og dypere ned i den bundløse Hængemyr, paa den anden Side var det provet at hun tilslut hadde løpet efter Folk for at redde ham, hun hadde da endog løpet som for Livet, men var kommet forsent tilbake med Hjelpen, altsaa hadde hun utsat for længe med at tilkalde den. At hun overhodet mente at ha Grund til at hævne sig paa

Skipper Skaaro maatte føres tilbake til en Forvildelse i hendes Sindsliv; hvad som ialfald maatte komme hende blankt og bart tilgode var hendes Selvangivelse og aapne Tilstaaelse. — Hun fik en skjønsom Medfærd av Øvrigheten, en Blanding av Fængsel og Asyl.

Men Polden var længe om at komme til Ro. Naar en saa fryktelig Tildragelse var foregaat nøiaktig midt i Grænden var det ikke rart at selv voksne Folk kvidde sig for at være ute senkvelds og at Børn ikke torde gaa efter en Vassfærd efter at det var skumt. Hvor let kunde det ikke rope fra Hængemyren!

Og der var nu Karolus, hvad med ham? Han tok paa at bli et Problem for sig. Sandt at si saa hadde Edevart nogen Fordel av det store Opstyr i Bygden, intet Menneske brydde sig om ham, Bror Joakim for Eksempel var en av dem som sat Vakt Nat og Dag over Karolus, han kom altsaa ikke straks og krævet sine Penger, Edevart fik Tid paa sig.

Jo Karolus blev nok stærkt rammet av Konens Skjæbne, det tvilet ingen paa. Ikke spiste han og ikke drak han, men han gik borti Hougene og bodde der i Stener og Busker og laa og snakket med sig selv. Gud frelse alle fra at bli saa haardt fristet til at gjøre Ende paa sit Liv som Karolus!

Mens han endda var nogenlunde fornuftig gik de til ham og bad ham følge med hjem. Han mumlet Nei at det vilde han ikke! De skjemmet litt paa

ham og sa om dette at ligge i Hougene var noget for en Baateier og Ordfører i Bygden. Ja det gav han ikke om! Men, sa de, du lider Nød og faar hverken vaatt eller tørt, du fryser og sulter ihjæl. Ja han var tilfreds at det var forbi med ham, det var allikevel ingen Redning! Tilslut foreholdt de ham at det var at friste Gud at holde til her om Natten al den Stund det naarsomhelst kunde komme et Rop fra Myren. Ja, mente Karolus, det fik vaage sig, han var i Guds Varetækt! — De kom ingen Vei med ham og maatte la ham være.

Men hvorledes det nu var, en mørk og stormfuld Nat maatte Karolus selv ha følt at han var litt formeget bare i Guds Varetækt, han hadde vel hørt noget fra Myren, han snek sig i Kulmørke hjemover og sat ved Husene og da det lidde paa Morgensiden listet han til sig endel Brødleiver og anden Mat i Skjaaen og løp bort igjen. Nogen hadde skimtet ham fra en av Stuerne og ropt til ham, men han hadde ikke svaret. Aa Karolus hadde det meget ondt, han bodde i Hougene og det vilde ingen Ende ta. De gik til ham daglig og godsnakket for ham, men en Dag da de kom var han blit gal. Han laa paa Maven, han laa ikke engang paa Siden og var pen og rimelig, nei han laa næsegrus og brydde sig ikke om at blænde nogen og være herlig. Saa hadde han desuten ligget paa sin gule Sydvest og krøllet den og brukket den, splitternye Sydvesten, og da de veltet ham rundt blev han

liggende sammentullet som et Nøste uten at se godt ut. De talte til ham, men han svarte ikke mere. Det var vel en tvungen og trættende Stilling for ham at ligge her med optrukne Knær i Luften og Hodet mellem Knærne, og Folk mumlet om at han hadde faat Krampe, men med en Gang rullet Karolus sig selv om og begyndte at gaa paa fire rundt sit eget Hode, gaa Kræmmerhus. Da han hadde holdt paa med dette en Stund la han sig ned med Albuerne først, net som et Dyr som lægger sig ned med Forbenene først. Det var sørgelig at se paa. Pludselig tar han op av Skillingpungen sin en Dalerseddel og river den tvers av, og det var endda hans siste. Nei da forstod Folk at det var Alvor, nu maatte de faa ham hjem med Makt. Nogen løp da efter Toug for det Tilfælde at han skulde gjøre Motstand, og mens de andre biet la de over med sig selv at være Vakt over ham efter Tur. Her var en overhændig Sorg og Sindssyke.

Men det var ikke nødvendig at binde Karolus, de fik ham paa Føtterne og han stod frivillig. Hvor blev det av Stykkerne? spurte han. Hvad for Stykker — naa Stykkerne av Dalersedlen — jo Teodor hadde tat vare paa dem og gjemt dem, han skulde faa dem igjen! Saa drog de Karolus vanmæktig hjemover, han hadde Teodor i en Arm og Joakim i den andre. Han syntes at finde sig i det, ja at gaa noksaa let. Kanske hadde Karolus selv i et klart Øieblik tænkt som saa at det var et Hundeliv

at ligge i Hougene og spare ihop Sindssyke, kanske hadde han ogsaa tænkt at han nu hadde sørget nok, det var dødelig ondt for Ane Maria, visst var det saa, men — forlate min Synd — hun hadde ogsaa været plagsom og efterhængende.

Nu kunde alt ha ordnet sig, men en sindssyk Mand blev ikke med ett god igjen, aldeles ikke, det maatte ingen vente, og Vakterne kunde ikke inddrages. Hadde ikke Karolus i sin store Galskap villet ha fat i selve Herredsstyrets Arkiv! Det skulde ha set nydelig ut, en Mand som rev istykker Pengesedler vilde vel ikke spare de viktigste Skrivelser fra Amtmanden og Regjeringen, ja han kunde finde paa at rive ut Blade av den store Protokol! Det var Joakim som nu i et Aars Tid hadde ført Pennen i denne Protokol og han hadde ingen Lyst til at se sit Arbeide spoleret. Det skal ikke ske! sa Joakim og sat trolig Vakt. Naar Tiden kom vilde han indføre i Protokollen at han skulde ha Betaling for sit Vakthold. Det begyndte at knipe med Lommeskillinger.

En Dag maatte han spørre sin Bror om han kunde la ham faa nogen Penger? Ja, svarte Edevart og gav ham et Par Sedler. Joakim syntes kanske det var lite, men Edevart sa at han hadde ikke mere paa sig. I det hele tat greiet Edevart sig fra Dag til Dag i Polden, naturligvis hadde han ikke den Estime som for nogen Maaneder siden, han kom jo hverken med Jakt og Last eller andre Eventyrligheter dennegang, men han blev nu heller ikke helt overset. Da det

var at frykte for at Karolus ikke kunde være Høvedsmand paa Ottringen i Vinter vendte nogen sig til Edevart om at træde i Karolus' Sted. De gjorde gjeldende at det var saa sin Sak at lægge sit Liv i Hænderne paa en sindssyk Mand. Edevart lovet at tænke paa det, han hadde forresten ikke Børnskap til Lofotfisket, men allerede det at han blev kaaret gjorde ham litt roligere for Fremtiden, noget vilde vel dukke op. Det kom ogsaa til at hæve ham i Omdømmet at han en Dag kunde lægge et nyt Aaklæde paa Sengen i Stuen hjemme, et Praktstykke i Farver og Frynser som aldrig før var set i Polden. Folk nikket forundret og tænkte: Aa det er vel mere hvor det kommer fra, Edevart er ikke borte! Men jo han var noksaa borte, han hadde lammet sig ved et Gaardkjøp paa Fosenlandet. Han syntes næsten mest Synd i Smaasøstrene sine som han ikke dennegang hadde noget med til fra den store Verden. De hadde den ene sin Medaljong og den andre sin Slangering i Snor paa Brystet, men de var vokset ut av Søndagskjolerne sine nu og kunde haardt trænge Josefine fra Kleiva til at sy igjen. Edevart saa Smaasøstrenes Nød og led ved det, han forstod jo at det de hadde tjent i Sommer paa Bergene var gaat til Huset.

En Dag han gjorde sig færdig til at gaa til Handelsstedet merket han godt Søstrenes glade Forventning. De syntes at tænke: hvad er et Par fine Kjoletøier for en Mand som Storebror! Men jo det var meget for Storebror og han var urolig for Utfaldet.

Gabrielsens store nye Krambod var lukket, simpelthen stængt. Edevart gik til Kjøkkenet, traf Piken Olga, Olga med Perlebeltet, og fik gjennem hende Gabrielsen til at stige frem i Dagen.

Hvad vil du? spurte Gabrielsen og saa morsk ut. Paa Kramboden? Naa, lat os gaa! Han pratet hele Veien: Nei hvad skulde han staa Dagen lang i Kramboden for, det kom ikke et Menneske, sa han, og de som kom vilde ha paa Kredit. Han kjæret ikke om den Slags Kunder. Hvad jeg skulde sagt: det er en net Ordfører vi har faat borti Polden! Han skulde være saa meget likere end jeg, og saa er Konen hans en Morder og han selv gaar paa fire og er et Dyr, hører jeg. Velbekomme! Hvad det var du skulde ha? spurte han og var færdig til at maale og veie.

Ja Edevart snudde jo og vendte paa det, men tilslut fik han sagt at det gjaldt Børnskap til Lofotfisket, men han hadde ikke Penger før han kom hjem til Vaaren.

Reis paa Væggen! sa Gabrielsen.

Dette kunde ikke være stort andet end et Avslag, men Edevart maatte hænge i, han tok op Kjøpekontrakten paa Doppen og la den frem.

Ja hvad skal jeg med den? spurte Gabrielsen. Det er ingen Hundrededalerseddel. Børnskap? Her har været ti tyve tredive Idioter før dig og villet ha Vinterutstyr mot Pant i Gaarden sin. Hele Bygden er paa Knærne, her findes ikke en Dalerseddel hos

nogen Mand. Pant? Jeg har ikke Bruk for Panter, jeg har Bruk for Penger, og har du ikke Penger saa kan du gaa igjen.

Edevart mumlet at han var god for Hundrede Børnskaper, det var bare det at han just nu stod i Knipe —

Gabrielsen: Jeg staar selv i Knipe. Jeg bygget op dette fordømte Paveslottet av en Krambod og forbygget mig, jeg ramler overende en Dag, jeg gaar bare og bier paa Enden. Skal jeg være Gud Fader for alle som staar i Knipe? Jeg har ikke hørt saa galt! Gaa hjem igjen, gaa straks! Hvor Pokker har du gjort av de Skillingerne du har tjent? Var du ikke her i Sommer med Jakt og Last og var Skipper? Børnskap? Ta og tænk det over uten Taapelighet: Jeg faar Børnskapen selv paa en Maaneds Veksel, du vil ha den paa fire fem Maaneder. Ja. Og kanske kommer du aldrig levende fra Lofoten.

Edevart: For det Tilfælde saa har Dokker en hel liten Gaard i Pant.

Pant mig her og Pant mig der! Hvor ligger den Gaarden din?

I Fosen, svarte Edevart.

Altsaa paa Maanen. Jeg vil ikke ha Gaarder et eneste Sted, jeg kan ikke betale mine Veksler med Gaarder. Nei gaa hjem igjen, har jeg sagt, her gjør du ikke at stanse!

Jeg ser Dokker har Tøier i Hylderne, sa Edevart.

Tøier? Javel. Men er ikke du gaat endda?

Dokker kan gi mig nogen Alen Kjoletøi paa Ringen min.

Kan jeg det? Ringen din? spurte Gabrielsen litt forvirret. Jeg har ikke Bruk for Ringer heller.

Edevart: Det er da Guld. Og like saa godt som Dokker har Tøierne liggende usolgt i Hylderne kan Dokker ha Ringen liggende.

Er det Guld! Lat mig se den! Gabrielsen veiet Ringen i Haanden, saa paa Stemplet, lot den klinge mot Disken og sa: Nogen Alen Tøi kan du altid faa paa den. Hvad det var for Slags Tøi?

Kjoletøi til Søstrene mine. Uld. Jeg vet hvad jeg vil ha, sa Edevart og traadte indenfor Disken, jeg har selv staat i Krambod.

De blev enige om Handelen, Gabrielsen maatte vel tilslut ha skjønt at Guld var bedre at gjemme end Tøier og næsten like saa godt i Betaling som Penger, han blev medgjørligere og sa: Den Joakim, Bror din, skulde ha været strøipt. Ja det sier jeg bent ut. Han paaførte os dette Sildstænget i Vinter var og gjorde Menneskene gale. Vi fik en Snev av Fordærvelsen allesammen, jeg blev ikke et Haar bedre end de andre. Gud bevare os for en Tid, alting blev dyrere, Tjenerlønnen fløi iveiret, vi blev blindt rike og kjøpte alt vi saa, vi strødde med Penger. Det varte i nogen Maaneder, saa var vi fattige igjen og værre farne end før, vi sat tilbake med Fordærvelsen i Sindet. Jeg hadde en Rest av noget fin Ost fra Utlandet, hvad skulde jeg gjøre med den? Men hvad tror du jeg

gjorde? Aat den op selv! Ja. Bent op. I min Fordærvelse. Ellers vilde den ha mugnet, sier du? Nei jeg kunde ha git den bort, git den til Presten og faat eftergit Offerskjeppen for den. Ja. Men jeg og min Kone aat den op. Og tror du jeg lever længer for det? Tvertimot kanske, for det var adskillig Makk i den. Aanei, ingen lever længer av fin Mat end av grov! Men det kan du si til den Bror din at næste Gang han stænger Sild saa gjør han ikke at komme til mig om at telegrafere for ham og skaffe ham Kjøpere, jeg gjør det ikke igjen, saa meget har jeg lært.

Da Edevart skulde gaa stanset Gabrielsen ham med mere Prat: Jeg maa bent le av den Ordføreren vi fik, jeg skal paata mig at snakke ham rundt ti Ganger. Veien — skal vi ikke bygge Vei og gjøre det fremkommelig for Folk? Det var akkurat det vi skulde gjort da vi hadde Pengene, og hadde jeg været Ordfører saa skulde det skedd. Gaar dere derborte i Polden og tror paa at Karolus er taapen? Ikke mere end som du og jeg! He, det er makeløst, bare Narri, han var saa sjæleglad for at han blev av med den Konen som han ikke kunde faa være i Fred for. Men det er det samme hvad man byr dere borti Polden saa utgjør det for Ækthet. Karolus Ordfører! Men gaa nu du hjem og slaa en Bøtte koldt Vand over ham og spend ham i Enden, saa er han god igjen! Ikke for det, han blir ikke til noget da heller, han har aldrig været noget og blir det ikke. Du kan gjerne bære det videre!

Edevart gik. I et Smug ute paa Gaarden møtte Olga op og vilde ha en Prat. Hun biet paa ham, hadde paa Pikemaner forlatt sit Arbeide og stillet sig her. Han var jo en ung Gut, hun kjendte ham, det vanket ikke formange unge Gutter paa Handelsstedet mere. Olga hadde vasket og flidd sig til Møtet, men hun var ikke længer med Perlebelte og Korset og Dusker i Skoene, ingen Finheter mere, hun var bare en mørkøiet Pike som gik og stundet paa litt Moro. Skulde de ha Juledans i Polden iaar? Saa maatte Edevart huske paa at bede hende. Kom de fremmede Skipperne igjen til Vaaren? Greie Karer, en hel Daler i Spillepenger var net akkurat som Straa og Støv for dem. Det var jo det gale med Ragna som fik Barn, men Ragna var tosket, hun var for ung og forstod ikke at gjøre det anderledes. Det var nu en Guds Lykke at Barnet kom bort fra denne Verden. De sier det var Bedstemorn som kjøvde det.

Hvad sier de? ropte Edevart.

Ja det har jeg hørt. Den gamle Bedstemorn saa sig snoft forraad for at føde baade Barnet og Morn, og saa gjorde hun det. Har ikke du hørt det? Nei du har jo været borte hele Tiden, men det er ingen her som ikke har hørt det. Hvad det var jeg skulde sagt, hvor seilte du hen med Jakten din da du for? Naa til Trondhjem. Ja du har faret vidt omkring. Jeg har ogsaa prøvet at komme mig til Trondhjem, men det er ikke saa godt, jeg faar nu se. Tror du

ikke at nogen av Skipperne vilde ta mig med dersom de kommer igjen? Ja for du selv skal vel seile Jakten din igjen, men du vil ikke ha mig med, og det undres jeg ikke paa, for du har naturligvis Kjæresten din sørpaa og skal ha hende med, jo det skal du ikke være at nekte . . . .

Edevart kom hjem uten Guldring paa sin Haand, men rik og langt lykkeligere end han gik, han hadde to Kjoletøier med, og Josefine fra Kleiva da hun kom og skulde sy saa vagget hun overvældet med Hodet over det storveies Stof. Smaapikerne de hadde jo visst hele Tiden at naar Edevart gik og kjøpte noget til dem saa var det av bedste Slag.

— — —

Det blev ordnet saaledes at Edevart skulde ro Lofotfisket med Karolus sin Ottring og med hans Børnskap. Karolus gik ind herpaa, han var blit saa meget fornuftigere, han forstod alt som blev sagt til ham og endda litt til: saaledes merket han sikkert at Mandskapet hadde Mistillit til ham, og han lot derfor som han intet hadde imot at sitte hjemme selv mens hans Baat og Børnskap var ute paa Fortjeneste, ja han blev tilslut Pokkers gløgg, han foregav at han ikke engang fik Tid fra Herredsstyret til at ro Fiske. Fra den Stund sat han ogsaa og stavet i Arkivet og Protokollen uten at gjøre Tegn til at ville rive noget istykker.

Edevart var ikke tilfreds med Ordningen, langtfra, han blev med Andenmands Baat og Børnskap ikke

stort andet end en Hyrekar, bare med et lite Tillæg som Høvedsmand, var det noget for en Mand som hadde været Skipper! Men han hadde ikke noget Valg. Slog Fisket til vilde han ogsaa tjene bra paa denne Maaten, og han trængte nogen Penger, han hadde begyndt at gjøre sig op en Plan.

Det var ikke noget stort og merkelig han hadde isinde, men han maatte komme sig bort fra Polden. For godt? Ja Gud vet, kanske for godt. Her var ikke at være.

Saa uhyggelig som Polden var blit hadde han ikke tænkt sig at Barndomsbygden kunde bli, Mord, Sindssyke og stor Fordærvelse huserte, en mørk Haapløshet la sig over Menneskene, Fattigdommen skrek, det var ikke engang Mat til Børnene, i Ytrepolden blev det brutt ind en Nat og stjaalet Tørsei, og det var Spor i Sneen efter Barneføtter. Aa — Tørsei som er uten Næring og er som Træfliser at tygge paa! Sildstænget i Vinter hadde opslukt Menneskenes Vet og Forstand og tilslut ruineret dem, Polden var fallit, var her da at være? Edevart gik og spiste hjemme og tæret paa de Skillinger hans Far fik fra Telegrafen. Han visste ikke at skaffe sig Mat til Lofotfisket.

Lille Ezra var den eneste som endda kunde le og være lystig. Han hang efter Edevart sent og tidlig som Edevart for et Par Aar siden hadde hængt efter August, Ezra vilde atter i Edevarts Tjeneste og Edevart skipet ham da som Halvkar i Baatlaget til Lofoten. Ezra var om sig, han var ikke konfirmeret, men han hadde bedt sig fri hos Presten, han hadde skaffet sig Børnskap og Oljehyr og hadde mange Penger igjen. — Du kan laane mig nogen, sa Edevart. — Det kan jeg godt, svarte Ezra og lo og tok det for Spøk. Edevart hadde ingen anden Utvei, han maatte laane nogen Daler av sin lille Kok paa Jakten — ja for han hadde netop sat fast sine egne Penger sørpaa og kunde ikke faa dem løs i Øieblikket.

Den Nød var over. Nu var Joakim igjen.

Aa Joakim hadde en Næse, han hadde længe skjønt at det var galt fat med Storebrors Affærer: han hadde tilfældig set hans flate Lommebok, og da Storbror kom tilbake den Dag med de to Kjoletøier var han uten Guldring. Joakim var ingen Taape, han var en eftertænksom Fyr, naturligvis maatte han skaffe sig Vintermat han ogsaa, og da Edevart endelig kom og snakket med ham og tilstod hele Elendigheten da hadde Joakim alt hat en Utvei. — Hvad for en Utvei? spurte Edevart. — Det gjør du ikke at vite, svarte Joakim.

Edevart var meget nedtrykt over sin Adfærd. Han kunde ikke fortælle hele Hemmeligheten med sit Gaardskjøp, men han viste sin Bror Papirerne paa Doppen og skildret Stedet: gode Huser, et vakkert Fjeld bak, en stor, klar Elv, en Foss at hente Vand fra, greie Jorder, mindst to Kufor Eng, altsammen i en grøn og makeløs Vik. Folkene skulde til Ame-

rika og var nødt til at sælge for det de fik. Røverkjøp og ingenting andet. Stedet hette Doppen, et snodig Navn —

Joakim sat og hørte efter. I Grunden var ikke dette saa ilde som han hadde fryktet. Hvor let kunde ikke Edevart ha mistet Pengene eller tapt dem i Kortspil saa vide som han hadde seilet i Verden, nu hadde han sat dem i fast Eiendom, det var endda noget. Men Joakim maatte jo riste paa Hodet til det hele, for han hadde været Notbas engang og skjønte et og andet.

Edevart: Du rister paa Hodet, men du skulde se Doppen!

Hvad skal du med det? spurte Joakim. Vil du slaa dig ned der?

Nei det vet jeg ikke, men det var Røverkjøp. Vil ikke du ha det?

Det kan jeg aldrig tro, sa Joakim voksent.

Taushet. Edevart var glad for at det var overstaat med Brorn og at det hadde løpet pent av, han sa: Saasnart vi begynder at fiske skal du faa Penger, det lover jeg dig! Og skjønt han var Storebror begyndte han at samtale paa Likefot med lille Joakim for at hædre ham: Jo han hadde en Plan, han vilde bort fra Polden, vilde reise ut og kanske aldrig komme igjen, det maatte Gud vite, men bort vilde han, her var ikke at være.

Joakim: Hvor skal du hen?

Ja hvor skal jeg hen! Det er spaad mig at jeg skal til Amerika jeg ogsaa, men jeg faar nu se —

Ukerne gik, Julen var over, en øde Jul uten Fest, det var ikke Tider til Dans og Moro, alle og alt var paa Knærne. Edevart undret sig selv over at han var kommet til at ønske sig bort fra Polden, hvad gik det av ham? Skulde det være at han alt hadde flakket formeget omkring og grundlagt Landstrykeren i sig? Det ene Sted var begyndt at bli like saa godt og like saa daarlig som det andet for ham, Hjemmefølelsen tok paa at utviskes, hans Røtter i Jorden var skadet. Hvad brydde han sig mere om de kjendte Steder i Marken, om Bakkene, Stierne, Fjeldene derute, Sjøen, Polden, hvad brydde han sig endog om sine Kjendinger fra Barn?

En Søndag Morgen kom Ragna og fik fat i ham, hun bad ham med til Bedstemorns Stue, han maatte saa nødvendig komme, for hun var saa opraadd —

Edevart brydde sig heller ikke om Ragna mere, hun var blit næsten ingenting for ham. Naar han mindtes hende fra Lekene og Skoleveien var det som i Drømme, han husket at han engang hadde hjulpet hende med at lete efter en blank Knap i Sneen, en pen Knap for hende, den hadde Krone.

Da han kom hjem til hende sat den gamle Bedstemor ved Bordet og lænet sig mot Væggen, men hun rørte sig ikke. Edevart stirret forvildet paa hende.

Ja hun er død, hvisket Ragna. Jeg hadde været efter en Vassfærd og da jeg kom ind igjen saa sat hun saaledes.

Bedstemor var saa gammel og saa hvit i Ansiktet, nu var det Blod i hendes ene Øre, men hendes Uttryk var fredelig, næsten smilende, det var som hun ikke selv skjønte at hun var død.

Jeg torde ikke være her alene, sa Ragna, nu maa du hjelpe mig at lægge hende, for ellers saa stivner hun.

Edevart hadde endda aldrig set en Død og vilde vel helst ha løpet sin Vei nu, men han syntes det var Skam, desuten var han kaldt hit i Tillit og maatte være voksen, August vilde ikke ha vikt tilbake, midt paa lyse Morgningen var det ogsaa. Han tok Liket og bar det som et Barn tilsengs, stærk var han og Bedstemor saa liten og mager, svundet ind til en Dukke, hun var endog pen, med forklarede Ansiktsdrag.

Ragna puslet nethændt om den Døde, lukket Øinene paa hende og bandt op Haken for at ikke Munden skulde gape, tilsist la hun et Tørklæde over Ansiktet. Da de gik ut av Huset hvælvet Ragna et Traug foran Dørhellen som Skik og Bruk var.

Saa var Ragna husvild og maatte følge med Edevart hjem.

I de Dagene de nu var under samme Tak indtil Bedstemorn var jordet og Edevart skulde til Lofoten hadde han en og anden Samtale med Ragna. Han syntes at merke nu og da at hun hadde Øie for ham, men da han ikke hadde noget tilovers for hende ærgret hun ham og fik ham til at gaa sin Vei. Like

til en Dag hun fortalte ham at Teodor vilde ha hende.

Hvad Slag? ropte Edevart.

Jo han hadde mange Ganger sagt det, og nu i Julen hadde hun lovet ham Ja.

Kjendte han en Snev av Skinsyke? Var det Liv i hans Barndomsforelskelse endda? Teodor som har Brok! sa han.

Ja det har jeg hørt, svarte hun. Jeg vet ikke hvad det er.

Det visste han heller ikke nøiere, men det var noget galt.

Det faar ikke hjelpe, sa Ragna taalsomt. Jeg har ingen anden at lite mig til.

Lykke paa Reisen! vilde August ha sagt og været færdig igjen til den næste Oplevelse, Edevart sa: Det er det værste jeg har hørt!

Hvorledes? spurte Ragna.

Edevart reiste sig hissig op som for at gaa og svarte: Nei jeg bryr mig ikke om det! Gjør som du vil!

Jeg kan da ikke leve alene i Stuen, sa hun nedslaat.

Naa, du vil heller kaste dig bort?

Ragna visste ikke hvad hun skulde si om det. Det var nu en bra Begyndelse at de hadde Stuen efter Bedstemor, og Matnaaen maatte vel Teodor kunne tjene ogsaa, han saavelsom alle andre. Styg var han ikke, det gik ikke an at si.

Naa! sa Edevart rasende. Ja naar saa er at du er kjær i ham saa skal du bare ta baade ham og Brokket hans! Det skjeller ikke mig! — Visst var han skinsyk og han hadde ikke engang været Kar for at skjule det. Da det gik op for ham prøvet han at le og vise sig overlegen, men det mislyktes, hans Mund stod i en Gjeip, hans Indre var i Oprør. Tænk, Teodor — javel, han var god nok til hende! Og pludselig vilde han saare og tukte hende og spurte efter Barnet — det Barnet hendes som hun hadde faat i Buskene, husket hun ikke det? Vel! Men det var jo saa at Bedstemorn hadde kjøvd det?

Hun stammet likblek: Hvad er det du sier!

At Bedstemor din har kjøvd det.

Nei nei nei det er ikke — det vet jeg ikke noget om —

Saa er du den eneste som ikke vet det, sa han.

Hun sat nedbøiet og hørte paa ham, han skumlet like bittert og dumt videre, han hadde altid været en hissig Knekt og var snar til ondt som til godt. Før han gik fnyste han ut: Vet du det ikke? Du laa vel gjerne og saa paa. Det tror jeg dig god om.

Naturligvis græmmet han sig bakefter over sin Opførsel. Hvad hadde han med hende? Det hele kom vel av at hun aldrig hadde bydd sig det ringeste frem til ham, han hadde tat feil, hun hadde slet ikke hat Øie for ham, nei hun oversaa ham, det hadde hængt i hende fra Skoledagene at hun ikke vørte ham, han var saa ussel i Lekserne og var ikke holdt for noget.

Nogen Dager senere da han just skulde skipe sig ind til Lofoten saa han hende igjen. De var samlet nede ved Baatstøen hele Mandskapet, Joakim, Teodor, Ezra og en gammel Mand, de tok ind sine Matkister og stelte med et og andet, da kom Ragna.

Hun var ikke længer saa knust, hun var livlig og oplagt, lille Ragna var likefrem oplagt og spottet Edevart i Spøk for hans Baatlag: Næsten bare Skaarunger, sa hun, næsten bare en eneste voksen Mand paa Baaten! Den voksne Mand var vel ingen anden end Teodor, Kjæresten, for den gamle Martinus var blit liten igjen av Ælde.

De lo jo av hendes Spøk allesammen og ingen tok sig nær av den, men Ragna gik videre og blev ondskapsfuld mot Edevart: Husket han i Sommer da han var Skipper og hun skulde koke Middag til ham? Han var saa fin at han maatte drikke Vand av et Glas. —

Edevart kunde hertil ha svaret mangt og meget, men han tidde. Det var vel forresten litt utaknemmelig av Ragna at haane Edevart for i Sommer, han hadde nu hjulpet hende godt dengang med Skipperen hendes. Og pludselig syntes det ogsaa at bli Ragna selv klart, hun slog Armen op for Ansiktet, snudde sig om og gik. Hendes Ryg var bøiet i Graat.

— — —

Et Tilfælde som er godt det regnes for Forsyn, men et Tilfælde som er ondt det er Skjæbne.

Her i Lofoten var Edevarts Skjæbne den at han var sunket ned til et Mandskap paa en Ottring, han som ifjor Vinter var Skipper paa Jakten «Hermine» og kunde motta sine Kjendinger fra Polden med Skjenk og Kringler. Det var intet ringe Fald hverken i hans egne eller andres Øine. Ifjor hadde han vakt Undring og Ry, iaar var det ikke Spor igjen derav, Mændene tok ikke hans Ord høitideligere end sine egne. Den Gamle Mand i Baatlaget, Martinus Halskar, hadde sin lange Erfaring og kunde tale med om Fisket og Priserne, om Utrors- og Landliggerveir, men Teodor kunde gjerne ha tiet skjønt han talte mest. Han var ingenting.

Paa Helgedager og under Landligge sat de i Rorboden i Samtale om de forskjelligste Ting, og Høvedsmanden hadde da ikke mere at si end en anden av Mandskapet. Den Gamle var rolig og vis, uvidende som et Dyr, men ikke uten Forstand, desuten var han av et religiøst Sind. Joakim som var en Læsehest var ofte oppe i Været og hadde med sig tilbake en Vise eller et Avisblad som han underholdt sine Kamerater med. Edevart kunde jo ha fortalt baade om Bergen og Trondhjem, men der hadde ogsaa Teodor været med og som det lot til hat langt viktigere Oplevelser.

Ja dokker seiler og seiler og ser alle Mennesker og Verdens Storhet, sa gamle Martinus, men jeg vet ikke, jeg er saa ulært og ringe —

Ja hvad mente han med det?

Nei, sa han, det var ikke noget. Det er bare saa rart altsammen hvor dokker tumler med Livet og gjør det adskillig. Gud har skapt os alle hver paa vort Sted og her er vi, men dokker seiler bort fra det. Nu har jeg levet i Polden al min Tid, som Far min levet der og Bedstefar min levet der og hans Far før ham igjen. Vi er alle blit gamle Folk, det blir bortimot en tre Hundrede Aar at vi ser paa den samme Himmel og den samme Jord. Den ene Stuen har rotnet ned efter den andre for os og saa har vi bygget os en ny saapas at vi kunde være i den. Forsynet var med os. Vi har ikke seilet Verden rundt, men bod i Polden og rod Fiske om Vinteren og levet saa godt vi kunde Aar for Aar. Det var godt nok til os. Vi har ikke hat Aarsak til at klage os for Gud, han har holdt Liv i os og ikke forlatt os.

Javel, alt dette var bra, men det var bare Prat for de Unge og Teodor begyndte at blistre.

Der hører du, sa Joakim til sin Bror, du skal ikke fare bort!

Det var like saa meget til mig han snakket, sa Teodor og holdt sig frem.

Som nu med han Edevart, vedblev den Gamle uforstyrret, saa har han faret paa mange Hav og set Byer og Verdensdeler. Og ifjor laa han her net utenfor Rorboden med en stor Jakt og var Skipper og Herremand paa den. Det var saa navnkundig altsammen med ham, og han Karolus som var kaaret

til Ordfører for hele Bygden hjemme han var ingenting imot alt det. Men saa er det at Mennesken hun vil flyve høiere end hun har Vinger til, saa dætter hun ned.

Edevart: Er det da at dætte ned at ro Fiske igjen?

Den Gamle: Aanei, det kan du ha Ret i. Men hvad var da altsammen til for dig? Du seilte ut og blev en stor Mand og kom igjen og blev ikke mere end som vi andre. Du hadde ikke Forsynet med dig.

Edevart: Gudbevares, Forsynet kunde ikke være alle Steder, det skulde jo holde sin Haand over dig!

Hahaha! lo det i Rorboden.

Jaja, sa den Gamle taalmodig, lat nu det saa være! Men da du kom hjem igjen saa var ikke Polden god nok for dig længer, der var ikke til at være, gik du og sa. Var det da saa meget likere der du kom fra? Hvorfor var du da ikke der? Jeg vet ikke. Han August er ogsaa en av dokker som seiler og seiler og ingen Steder er ifra, og naar han engang dør saa lægges han vel i fremmed Jord. Hvad seilte han da for? Han kunde ha været hjemme. Han var en snil og bra Gut i Opveksten, han kunde ha blit en god Mand paa Baaten —

Nei nei! avbrøt Edevart, han August var livræd i Baat.

Hvad du sitter og fortæller? ropte Teodor. Jeg har seilet med han August og har aldrig set ham livræd.

Hold Kjæften din, dit Spektakel! murret Edevart. Jeg vet hvad jeg snakker om!

Det utartet, det blev Skjenderi og de var svært grove mot hverandre saa længe det varte, men det gik over naar de sat sammen om den fælles Møljegryte og dyppet Flatbrød efter Tur. Aa det var ingen Menneskeætere iblandt dem, fattige var de alle, men det var de vant til at være fra de blev fødte, en liten Medgang, en god Dagsror glædet og opmuntret dem som om de hadde været ute for Lykken. Mere skulde ikke til.

Da Edevart hadde fisket en Tid betalte han Ezra Laanet tilbake, og langt om længe kunde han gjøre det samme med Joakim. — Hvormeget var det? — Nei det visste ikke Joakim. — Ja her var nu Pengene! — Joakim vilde ikke motta dem, det blev et Opgjør mellem Brødrene ved det Høve, begge var sinte og ingen vilde gi sig: Hvad var det for Penger? spurte Joakim blek av Ophisselse, gaa og kjøp Grøt for dem! — Edevart sa at Joakim var en Lus og et Lægdslem som ikke hadde Raad til at avslaa Pengene, men Joakim svarte at det hadde han god Raad til, han hadde ikke som visse andre maattet laane til Vintermat. — Naa, saa hadde han vel stjaalet et eller andet Sted. Det var kanske han som hadde tat Tørseien i Ytrepolden? — Nei Joakim svarte at han var bedre Kar end som saa: selve Herredsstyret hadde betalt ham hvad han hadde tilgode for Skrivehjelp og for Vakthold over Ordføreren. — Det var

som Pokker! utbrøt Edevart, men du skal ta Pengene før jeg blir sint! — De kan staa i den Gaarden din, svarte Joakim og sprang op. Og tier du nu ikke stille saa rænder jeg, Gud forlate mig, denne Bordkniven i dig!

Edevart saa paa ham og gav sig, Joakim var av samme hissige Sind som han selv. Skitungen bander! sa han. Det var intet Kliss og Føleri mellem Brødrene, de vilde hverandre vel, men undsaa sig for at vise det. Naturligvis var ikke Joakim nogen Komling som sløset med Penger, men han skjønte at Brorn trængte alt han kunde skrape sammen til sin Utfærd, Joakim hadde desuten sin Lofotlot urørt, Fisket var godt og Fortjenesten derefter.

Det lidde nu ut paa Vinteren og Edevart hadde tinget Fiskefartøi til Polden og ordnet med Kontrakt. Det var en ny Skipper som skulde tørke sin Fisk i Polden iaar, Selveier det ogsaa baade av Jakten og Lasten, en Ofoting, ældre Mand, stø og alvorlig. Han vilde være sin egen Tørker. Joakim skulde lose ham over Vestfjorden til Polden.

En Dag ute i April hadde Edevart en Samtale paa Tomandshaand med den Gamle i Laget og fortalte ham at han aktet sig paa Langfærd.

Jeg skjønte det! sa den Gamle, jeg fryktet for det. Hvem skal nu seile Ottringen hjem?

Det lo Edevart av: Seile Ottringen? Det kan et Barn. Du skal selv ta Styrvolen.

Nei, sa den Gamle og ristet paa Hodet, jeg tar

ikke nogen Styrvol, jeg har aldrig hat han i Haanden. Jeg har været Halskar og sittet paa Ripen og det har jeg været vel tilfreds med alle mine Dager. Aa Gud som dokker seiler og seiler omkring! Hvor skal du hen?

Ja hvor skal vi allesammen hen! Det bærer vel til Amerika. Endda du har bare Døtre saa reiste jo ogsaa en av dem til Amerika.

Ja hun reiste med Manden sin. Saa døde hun og ligger i fremmed Jord.

Det kunde ikke være anderledes, da Fisket var slut og Baaten skulde hjem var Edevart borte. Han hadde stelt pent med Karolus sin Børnskap og lagt den tilrette for at sendes hjem, sit eget Oljehyr hadde han hængt igjen, men han selv var borte. Han hadde ingen Avsked tat.

Centraltrykkeriet
Oslo

KNUT HAMSUN

LANDSTRYKERE

ROMAN

II

GYLDENDAL NORSK FORLAG

K. Wiggers Smith.
May. 1928.

LANDSTRYKERE

KNUT HAMSUN

LANDSTRYKERE

ROMAN

II

GYLDENDAL
NORSK FORLAG
OSLO MCMXXVII

Amerika (U. S.): Alfred A. Knopf, New York
England: Alfred A. Knopf, London
Finnland: Werner Söderström, Borgå
Holland: N. V. van Loghum Slaterus, Arnhem
Polen: Wydawnictwo Polskie, Poznan
Russland: Ogonyok, Moskva
Sverige: Svenska Andelsförlaget, Stockholm
Tsjeko-Slovaki: Alois Hynek, Prag
Tyskland: Albert Langen, München

PRINTED IN NORWAY
CENTRALTRYKKERIET
OSLO

I

Paa Dampskibet var nogen faa Passagerer spredt omkring under Dækket. Det var koldt, de sat og hutret i Krokene, somme var smaat sjøsyke, men prøvet at skjule det, andre var sjøstærke og brisket sig derav til hvem som vilde høre paa. Edevart kom ned fra Dækket.

Tre Mand spilte Kort om Smaapenger og lo og pratet og slog i Bordet, de sat paa Sækker og Kasser og deres Bord var en Tomtønde med Bunden op, nu og da drak de av en Flaske.

En ung Kone med mange Uldtørklær om Hodet stønnet av Sjøsyke og laa som livløs. Nu er vi snart i smult Vand! trøstet Edevart hende. Hun saa op med døde Øine og svarte ikke. Han satte sig ved Siden av hende, saa ned paa sine Støvler og tænkte. Skibet begyndte at gaa roligere og Konen kviknet til, de kom i Samtale, hun skulde til Bodø og opereres, det var galt med Halsen. Hvor skal du hen? spurte hun. Edevart svarte undvikende at han var ikke riktig stø paa det, kanske bar det langt væk med ham. Konen hadde mere end nok med sig selv og spurte ikke videre. Tiden gik.

Kortspillerne ropte over til ham om han ikke

vilde ta en Haand med? Nei han hadde ikke tænkt det. Naa, saa var han kanske sjøsyk? Edevart smilte og ristet paa Hodet og kaldte sig gammel Sjømand. Kom og faa en Støit! sa de. Han gik over til dem og fik av Flasken. Det var mildt Brændevin og ingen blev fuld. Mændene var sørfra, var avmønstrede Mandskaper fra Fartøier som hadde ligget og kjøpt Fisk i Lofoten, men som nu hadde faat Last og skulde til sine Tørkeplasser. Mændene hadde sine Hyrepenger i Lommen og var i godt Humør, de skulde hjem igjen, de glædet sig. Hvor skulde Edevart hen? Han svarte undvikende for anden Gang.

Ja hvor skulde han hen?

Han hadde hængt Oljehyret sit igjen i Rorboden som for at late forstaa at han næppe vilde faa Bruk for et Oljehyre mere, men han var meget usikker paa sig selv. Utfærd, Langfærd — hvor skulde han ta Veien? Jo han hadde tænkt sig ut, og han hadde ogsaa sagt det, men da det kom til Stykket vaklet han. Hvor skulde han forresten ta Pengene til en lang Reise? Da alt var saa uavgjort var det jo klokt at han ikke hadde tat høitidelig Avsked med Kameraterne i Rorboden.

Hvad var iveien med Edevart? Hans Hænder var store og stærke, hans Sener i Orden, men hans Sind var splittet. Her seilte han væk tom og hjemløs, han var litt isenn blit fra intet Sted, hvorhelst han flakket om drog han Røtterne efter sig.

Kortspillerne hadde intet igjen for sin Elskværdighet mot ham, han vilde ikke spille og han var ingen Drikkebror, tilsist fik de vel det Indtryk at han var Læser og vilde snakke ham litt tillags. Det er forskjellige Meninger om Kortspil, sa de, somme holder det for Synd. Somme holder det for Synd at ta en Dram ogsaa, sa de og saa stivt paa ham. Edevart vilde ikke være Hængehode til dem, han lo høit og sa at en Dram var godt, de skulde saavisst ha Tak for Skjenken! Han overførte sin Kamerat Augusts Erfaringer paa sig selv og overdrev: at han sandelig hadde faat formeget mere end en Gang, men at det var en svinaktig Tilstand bakefter, hu! Det lo Karene til og nikket og slog ham paa Akslen. Har du Klokkebytte? spurte en. Edevart ristet paa Hodet. De gik paa ham og spurte bent ut: Men du har vel Klokke? Edevart knappet op og holdt sit Ur iveiret. Han mente vel at gjøre dem stille, men det var ikke saa let, de andre hadde ogsaa Ur, hadde gaat paa Minuttet i mange Aar og hadde aldrig trængt Urmaker. Hvor har du kjøpt dit Ur? Hos Papst, svarte Edevart. Hos Papst? Ja Papst var god nok, han hadde Ur fra en Daler til to Hundrede; han snøt bare de rike. Jeg har ogsaa kjøpt hos Papst, sa en av dem, det bedste Ur han hadde, kaveret for Livstid. Lat os se Uret dit! Edevart holdt det til deres Ører saa de kunde høre den makeløse Gang, men han vilde ikke tillate dem at aapne det. Herover blev de krænket og sa: Det er da ingen

Guldklokke! De skumlet litt om dette og drog sig tilbake for ham, holdt sammen mot ham. De begyndte Spillet igjen sig imellem og Edevart saa paa. Saa skulde det jo gaa som slikt pleier at gaa: de blev ikke riktig enige om nogen Skillinger, og Edevart spurte: Skal jeg si min Mening? Ja, svarte de allesammen. Edevart var en Taape, han avgjorde Saken, men han blev Uvenner med den tapende Part.

Tiden gik.

Skibet la til ved et Stoppested. Den sjøsyke Kone var nu kommet sig saavidt at hun reiste sig op, ristet sine Skjørter og ordnet sig, siden aapnet hun en Bomme med Mat og begyndte at spise Vafler. Edevart hentet en Kop Kaffe til hende fra Bysen og sa den vilde gjøre hende godt, hun takket ham pent og bydde ham Vafler til Gjengjæld. De kom i en længere Snak.

Jo hun skulde opereres i Bodø, hendes Mand vilde komme og møte hende der, han kom sørfra, han gik med Varer, med Sækhandel, han var Kramkar. Han hadde været borte i mange Maaneder, hun holdt det ikke længer ut for Drømme og Længsler. De hadde været sammen bare i nogen Uker efter Bryllupet, saa drog han ut paa Handel igjen og vanket allevegne og var utsat for alle Slags Fristelser. Han gik nok med Giftering, men Gud vet, kanske gjemte han den i Lommen — forlate min syndige Mund! Nu skulde hanværsaagod møte hende —

Under sin Tale hadde hun løst op Tørklærne om Hode og Hals og sat med bart Ansikt. Hun var pen og ung, det manglet ikke, endog hendes Tænder var uten Feil.

Edevart saa forbauset paa hende og spurte: Jeg vet ikke, jeg synes jeg kjender dig —?

Mattea! sa hun og nikket.

Det var Mattea fra Stokmarknes Marked, Augusts Kjæreste for en Dag.

Edevart fandt ikke noget andet at si: Skal vi træffes igjen her — det er to Aar siden —

Tre Aar, rettet hun. Jeg kjendte dig straks, derfor tullet jeg alle disse Tørklær om mig, men saa kom du med Kaffe og var snil mot mig, og jeg har ikke noget utestaaende med dig. Hvor er Kameraten din, han August?

Det vet jeg ikke, paa et av de store Hav, han er alle Steder, rik og fattig efter Tur.

Var han sint paa mig?

Edevart svarte: Vi gik og lette efter dig den siste Morgen, vi gik Stokmarknes rundt, men fandt dig ikke.

Jeg lette efter ham ogsaa, sa Mattea, men saa fik jeg ikke Tid til mere. Jaja, det er nu saa længe siden! Hvad det var jeg skulde sagt: hvor skal du hen?

Edevart: Spør mig ikke. Jeg gaar i Tusen Tanker, som det staar i Visen.

Og elsker den du ei kan faa, føiet Mattea leende til. Har hun gjort Nar av dig?

Hun er reist.

Aa stakkar! sa Mattea medfølende. Men saa skal du bare ikke bry dig om hende, en kjæk og vakker Gut som du.

Edevart smigret: Hvad som er iveien med Halsen din? Jeg ser ikke noget.

Det skulde du bare vite! svarte hun og lo og var indful.

Naa det er en Hemmelighet?

Ja det er det, svarte hun. Det feiler mig ikke nogen Ting, men jeg maatte finde paa noget at skrive til ham og at jeg ikke torde opereres alene uten ham.

Edevart stum, han gapte som om han ikke visste hvad han skulde tro. Det var mangfoldig at høre! sa han.

Hun vilde jevne paa det og sa: Jaja, han skal nu ikke gjøre det aldeles for Narri, det skal han ikke. For jeg hadde ondt i Halsen da jeg skrev, og nu skal jeg gaa til Doktoren riktig nok og vise mig frem. Men jeg vilde først og fremst at han skulde møte mig, det kan ikke nogen fortænke mig i. Og alle Naboerne mine sa det samme, at jeg maatte opereres.

Edevart hadde fundet sig mere tilrette med hende og slog ind paa en Spøk: Naa, saa vil jeg staa og se paa naar du skal skjæres.

Hun: Spøk ikke med det. Det kan være at jeg er daarligere end jeg tror.

At du kan snakke slik! Du som er saa frisk og

pen i alle Maater. Jeg var tilfreds jeg var Manden din.

De talte livlig sammen, det var fint indenskjærs Farvand og hun var letlivet og munter. De sa hverandre hvor de var fra, han fortalte at han hadde kjøpt en Gaard sørpaa og viste hende Skjøtet, om Kvelden sat de sammen til de sovnet. Da han merket at hun var kommet med sin Haand ind i hans la han sig over hende og kysset hende. En elendig Lykt lyste langt borte paa en Væg. Hist og her sat Passagerer og duppet.

Edevart og Mattea vaaknet nu og da om Natten, hvisket litt sammen og flyttet sig nærmere hverandre, han hadde Armen om hende, det varmet dem begge. Om Morgningen var de meget godt kjendte.

Da de kom til Bodø saa hun i lang Frastand sin Mand paa Bryggen og sa: Der staar Manden min. Du kjender ham vel igjen, det er han Nils som jeg var forlovet med, du saa ham paa Markedet. Han er Søn av en rik Skipper i Ofoten. Haha, jeg maa le naar jeg husker paa hvor tullet han August blev!

Javel, det var den unge Gut som fik August til at svinge en Brødkniv og kaste en Krak i Taket. Aa det var et vældig Øieblik! Og Mattea, det Trol, hun fragik al sin Skyld, og bakefter gjorde hun en dyr Ed paa at ville tilhøre August for Livet.

Hvad du tror, skal vi aldrig træffes mere nu? spurte hun Edevart.

Det var vel bare et Slags Høflighet og betydde ikke noget videre, men hun lurte sig i siste Øieblik

bakover med sin Haand og fik fat i hans, det virket paa ham, han tapte Fotfæste og sa: Jeg kan like saa godt stige av her jeg ogsaa!

Han hadde ingen Plan, alt han hadde tænkt var uten Fasthet og Linje, han omgjorde intet Forsæt ved at følge det første det bedste Hugskot. Letsindig og uten Dybde løste han skyndsomt Billet og steg iland.

Det var en Likegladhet — det viste sig at bli en Utvei.

— — —

Nils Kramkar var til at begynde med litt flau ved at træffe Edevart igjen: Paa Stokmarknes? Naa, dengang! — Ja husker du ikke det, sa Mattea, den Galningen med Guldtænderne? Haha, han var snoft tullet!

De gik opover Byen og pratet, stanset utenfor et Logihus og fulgtes ind. Senere traf de hverandre igjen og kom ofte sammen da de bodde i samme Hus. Mattea var hos Doktoren, slap Gudskelov at opereres, men fik Draaper og gode Raad, hun var meget glad tilmode herover. Nils fattet en Plan: Edevart og han skulde gaa i Kompani og handle sammen, Edevart hadde jo sin Gaard sørpaa, de kunde faa Alverdens Varekredit paa den. Han selv hadde sin rike Far, Skipperen i Ofoten, men han var vanskelig at faa noget hos.

Planen bydde ikke Edevart aldeles imot, den var ikke ilde, det smakte nu ogsaa godt at sitte her og være velholden og solvent og kunne sige Ja eller Nei,

Mattea saa paa ham og talte ivrig for Saken, det var som om hun gjerne vilde ha ham i sin Nærhet og hadde fattet Godhet for ham.

Jeg skal tænke paa det, sa han.

Han tænkte. Men alt vel overveiet, hvorfor skulde han slaa sig sammen med en anden om at drive Sækhandel? Nils hadde klaget over Mangel paa Kredit, han var næsten utsolgt, hans Sæk bundskrapet, hvad kom det Edevart ved? Kunde han ikke selv utnytte sin lille Gaard, pantsætte den for Varer og begynde Kramhandel paa egen Haand? Det var en Utvei. Mattea slog paa at Nils hadde Erfaringen, han hadde reist i to Aar. Edevart smilte hertil, at heller ikke han var ukjendt med Handel, han hadde gaat i en god Skole, hos selve den store Knoff paa Fosenlandet. Mattea: Men Nils hadde sin faste Rute, han kjendte hvert Menneske i Gaardene og visste hvorledes de skulde medfares. Og desuten saa hadde han jo sin Far.

Om Eftermiddagen gik Nils ut til Kjøpmændene i Bodø By for at prøve at opdrive nogen nye Varer til sin slunkne Sæk. Da Mattea blev alene med Edevart overtalte hun ham — ja overtalte ham bindende saa han ikke kunde træde tilbake. Hun var et Jern. Men han solgte sig ikke og gjorde ingen Dumheter denne Gang, han var ikke forelsket. Da Nils kom hjem og fik høre den glade Nyhet stagget Edevart ham ved at nikke og si: Vi skal ha Kontrakt! — Kontrakt, hvorfor det? — Edevart nikket bare igjen.

De gik til en Sakfører og fik skrevet et Papir, Edevart holdt paa sit: det var hans Gaard, det var han som skaffet Krediten, Nils blev med i Affæren som blot og bar Tjener.

Aa den Mattea, Jernet, hun blev blek og forbitret: Den Kontrakten skal du bare brænde op! sa hun til Manden.

Edevart hadde intet derimot, Mattea trættet ham ved sin paatrængende Vindskibelighet, han mindtes for tre Aar siden da hun strøk av med Augusts Guldring og Ur.

Brænd den bare! Gjerne for mig! sa han.

Nei, nei, Nils gjorde det ikke. De skulde være Venner og la Tiden raade. Det vilde kanske ikke vare saa længe før han kunde kjøpe sig ut av Kompaniskapet!

De to Kramkarer rustet sig med Varer i Byen og tok hver sin Vei, Edevart gik ombord i Ruteskibet og seilte sørover Helgeland. Han gik iland med sin Sæk og sit Alenmaal paa et av de mindre Stoppesteder for at prøve sig frem, det var en tidlig Morgen, en lys Dag, Sne laa over Landet, det gik en Gangsti op fra Bryggen til det lille Handelssted og en bred Kjørevei videre op i Bygden. Ved en liten Bæk stanset han og saa paa den arbeidende Puls under Isskorpen og han hørte dens sørgmodige Klunk, senere paa Dagen la han Merke til at det alt begyndte at sprække ut Gaasunger paa et Vidjekjær som stod i Sneen — det forstod han, det var

kjendte Ting fra hans Barndom og talte til hans Hjerte. Mere fordærvet var han ikke.

Det gik ham ikke daarlig med Forretningen, han handlet sig sørover, solgte Tøier, Skosnorer, Kammer og andre nødvendige Saker paa Gaardene og tjente til Livets Ophold og adskillig atpaa. Sækken blev lettere, han bar ikke længer saa tungt, det var et høvelig Arbeide for ham, han kunde vandre eller ligge stille som det faldt ham ind, i en større Grænd kunde han lægge sig for flere Dager og handle med hele Naboskapet. Og hans Lommebok tyknet litt isenn til med Sedler. Den unge pene Gut hadde ingen imot sig, han opførte sig godt, var høflig og snil til at slaa av paa Priserne og betalte næsten intet for Logi og Kost. Sandelig, Edevart hadde aldrig hat bedre Dager end nu, ikke engang da han var Skipper paa Jakten «Hermine».

Han sendte en Avbetaling til Kjøpmanden i Bodø og hadde endda Kontanter tilbake. Han sendte hjem til sin Far en Daler eller to med rimelige Mellemrum. Fra Nils hørte han intet.

Han vandret og han gik, det begyndte stærkt at vaares, Føret blev daarlig, Veiene bløte og ufremkommelige, han tænkte paa at faa sig en Baat, men det maatte utstaa til han fik bedre Raad. Da han langt ut paa Forsommeren var kommet sig sørover til Fosenlandet overveiet han at gjøre en Sving indom Doppen, men ogsaa dette utsatte han. Det var ingen Nyhet for ham at se Stedet igjen og heller ingen

Fornøielse saalænge Doppen var pantsat og endnu ikke indløst. Den gode Nils burde sende Penger, hvorfor gjorde han ikke det? Han maatte ved disse Tider ha solgt det meste av Varerne, Edevarts egen Sæk var nu saa godt som tom, han bar den ikke længer over Akslen, men under Armen som en Pakke.

Hans Vei gik forbi Skipper Norems Gaard, en Hund varslet, det stod alt nogen i Vinduerne saa han kunde ikke komme uset forbi, han gjorde kort op med sig selv, tørket av sine grisede Støvler i Sneen og steg ind. Utrop og Gjenkjendelse, mange Spørsmaal og Svar, stor Forundring, Venskap og Spøkefuldhet: Hvad gik han og bar paa? Saa, han var blit Kramkar! Op med Butiken, Konen trængte saa nødvendig fire Alen Sirs til en Daapskjole igjen — saa han ikke hvor tyk hun var blit!

Norem selv sat lodden av graat Uldhaar rundt hele Hodet og saa syndig og veltilfreds ut som altid — hverken han eller Familjen visste om at en liten hvit Flek paa hans Tungespiss var meget farlig. Det var Døden. Men det visste de ikke om.

Edevart fik god Greie paa Bygdens Forhold, paa Knoff og hans store Sted, Kaien, Kramboden, hans opsagte Arbeidsfolk og Tjenere, Jakten «Hermine» som var borte, alle Virksomheter som var nedlagt.

Edevart: Naa, saa gik det den Vei. Var Knoff fallit?

Nei bare lammet, sa Norem, saa at si ruineret, men ikke i Grus. Pokker forstod det, men det var

et Eventyr: Sønnen har faat Midler, Romeo, Gutten Romeo, femten Aar, en gløg Brand. Da han slap Skolen tok han sig op, blev konfirmeret og voksen, satte sig i Arbeide. Ingen har set Maken, femten Aar og voksen. Han har Verge og maa spørre sig for, men han er saa aparte flink at han faar det til at bli som han vil ha det. Du husker ham, han var ikke saa sers oplagt før.

Hvor kom Midlerne fra?

De sier fra Farbrorn, en Kakse sørpaa. Alle Knoffer er jo store Folk, denne var Ungkar og Bonde, en Gjerrighund, han monne ha nektet Hjelp til Brorn her mere end en Gang. Saa ifjor da det blev rent galt blev Romeo sendt sørover til ham for at bede om Hjelp, men nei det vilde han ikke, langtifra, det hadde han ikke Raad til. Men Romeo selv maa vel ha skikket sig efter hans Sind og gjort ham bløt, han gav Gutten baade Penger og Gaver og nu i Mars da han døde hadde han efterlatt Brorsønnen altsammen. De arbeider nu med at faa solgt den store Gaarden og faa Rede paa de andre Midler.

Mangfoldig at høre!

Norem kunde fortælle om Amerikafarerne, Landstrykerne, det var kommet Brev fra mange av dem, litt Penger ogsaa til somme efterlatte Gamle. Jo det var ikke gaat dem værst i Amerika, de arbeidet i Byer og paa Land og klaget ikke. De vilde ikke hjem igjen før de var blit rike, nei hvad skulde de hjemme? De husket hvor traat det gik at faa borge

en Mark Kaffe naar de var i Knipe, nu ringlet de til Stadighet med Sølvdalere i Lommen. Ja Lykke til med de amerikanske Penger, sa Norem, jeg vil ikke bytte! Som nu med han Haakon Doppen, han skriver hjem til en av mine Sønner at han netop har spilt paa Trækspil i et Bryllup og faat otte Daler i Spillepenger. Otte Daler paa en Kveldstund, det har jeg aldrig tjent. Og desforuten — hvad nytter det, al den Stund en anden skriver om Haakon Doppen at han drikker op hver Gang slike lettjente Penger og aldeles ikke lægger sig litt tilbedste!

Edevart: Han hadde Kone og Børn.

Ja du kjender dem jo, vedblir Norem. Han er der akkurat som han var her og ikke en Smule anderledes. Sat han ikke paa Straf i flere Aar og blev ikke bedre! Han kommer nok ut for noget i Amerika ogsaa. Og det skal ikke gaa videre fremover med han Lorensen heller. Du vet Lorensen, Førstesvend paa Kramboden hos Knoff? Han klager over at han la ut saa mange Penger til Reisen. Naa, Lorensen han var nu aldrig av det Slag at han skrytte, gjorde han noget saa var det at klage, nu har han vel hørt at det er kommet Midler til Knoff og saa angrer han paa at han for væk. For det er ikke Tvil om at Romeo han vil drive Forretningen iveiret igjen.

End du selv, spurte Edevart, har du lagt op for godt?

Norem: Lagt op? Hvad mener du? Men hvad

skal jeg gjøre uten Fartøi? Jeg bare venter. Jeg har ordet det til Romeo, og det maa nu vel ikke vare saa mange Aar før han faar sig Fartøier igjen, og da seiler jeg vel endda en Tid til Lofoten. Hvorfor skulde jeg lægge op? Det skal du ikke vøre at tro. Kanske du og jeg endda engang skal seile til Lofoten for samme Rederi. Du skal da ikke gaa omkring hele dit Liv med en Tul under Armen og sælge Daapssirs?

Det vet jeg ikke. Jeg liker det godt.

Men du har jo ingen Varer?

Jeg er utsolgt. Jeg skal kjøpe ind igjen. Og saa har jeg tænkt at faa mig Baat.

Norem syntes at fatte Mistanke: Gutten var nu vel aldrig ute efter slikt noget som en Kautionist? Baat, sa han, det faar du hos Romeo. Han sælger ut. Og har du ikke Pengene saa kjender han jo dig som en ærlig Mand.

Jeg har Pengene, sa Edevart.

Norem lettet: Naa, du har Pengene? Hvad staar saa paa! Jeg har ikke villet spørre dig, men de sier du er blit hængende ved en liten Gaard her?

Doppen ja. Det er saa.

Men da kan du vel ikke ha saa farlig med Penger igjen? Ikke saa det skjeller mig.

Edevart litt avvisende: Nei saa mange Penger netop, men. Nogen Tusen kan jeg vel ha. — Derpaa saa han sig likegyldig omkring i Stuen og lot Norem komme sig.

Nogen Tusen? spurte han. Hørte jeg ret?

Jeg driver jo ikke saa rent smaat, nedlot Edevart sig til at forklare. Jeg har et Par Tjenere som gaar omkring og handler for mig i Nordland.

Naar saa er! sa Norem og gav sig.

— — —

Edevart vandret ned til Kramboden. Han var kjendt her, hadde selv staat indenfor denne Disk og solgt Varer og mottat Betalingen. Krambodgutten var Magnus som før, men stor og voksen blit, rent en Mand, Edevart hadde tænkt at faa ham til at skrive et Brev til Nils Kramkar og kræve ham for Penger — han var jo Edevart langt overlegen i at skrive flotte Bokstaver — men Magnusgutten viste sig saa rar og kjølig av Væsen at han knapt nikket til en Hilsen. Edevart kjøpte bare en Smaating for at ha Ærend og forlot Kramboden.

Ute paa Gaarden møtte han Jomfru Ellingsen, han vilde stanse og gi hende Haanden, men hun gik forbi. Naturligvis nikket hun litt og kjendte ham, men hun gik forbi. Det gjorde ham meget forundret, men det var ham ikke imot, han hadde gruvet litt for dette Møte. Han saa efter hende, men hun vendte sig ikke.

Han søkte til Bakeriet. Jo Bakeriet var i Drift, Fyr under Panden, to Mand stekte Brød, selve Bakeren, Edevarts gamle Rumkamerat, og en Dreng. Alt var som det skulde være. Bakeren fortalte at han riktig nok var reist til Trondhjem og hadde faat Arbeide, men han blev kaldt tilbake for nogen Maaneder siden

av Romeo og var nu atter her. Glædelige Forandringer, alt rettet sig her paa Stedet.

Edevart spurte efter Bødkeren. Jo han levet og bodde fremdeles i sit Hus, Bødkeriet hvilte, men Bødkeren selv var gaat over til andet Arbeide, han var Dreng paa Gaarden og drev nu om Dagen mest i Vedskogen.

Edevart laget sig til at gaa og sa for Spøk: Jaja, jeg vilde bare høre indom hos dig. Om det var noget du trængte, om du hadde Mel.

Jeg har Mel, svarte Bakeren.

For ellers kan jeg jo komme med et Par Hundrede Sækker igjen.

Han gik til Bødkerens, traf Konen og bad om hun kunde hyse ham for nogen Dager likesom forrige Gang. Det kunde hun. De snakket sammen, de drøftet Forholdene hos Knoff, hun efter sine Interesser og sit Konestandpunkt: Jo Madam Knoff skulde nu ikke længer gaa i Huset, de skulde atter faa to Stuepiker, for Romeo vilde ikke at Morn skulde slite sig op. Aa Romeo vilde nok faa Skik paa altsammen igjen efterhvert, for han var saa rik! Og Jomfru Ellingsen var forlovet med Magnus paa Kramboden —

Hvad?

Ringforlovet, alt klappet og klart. Hun er jo noget ældre end han, men hun er et dygtig Menneske. Husker du hende? De sier hun har været svært om sig efter ham og holdt til paa Rummet

hans baade tidlig og sent, men de sier saa meget — ikke mine Ord igjen. Skal du være her nu?

Nei jeg skal bare faa mig en Baat.

Han gik tilbake til Kramboden godt orienteret, og som Sakerne stod vilde han ikke bede Magnus gjøre sig nogen Tjeneste, han steg derimot uten videre ind paa Kontoret til Romeo.

Nei —! sa Romeo overrasket og kom med Haanden som da han var liten. Naa, du vil se til os igjen!

Romeo var ikke netop blit mandigere, han var blit høi og tynd og merkelig langarmet, saa hans Trøieærmer var noget for korte. Hvad har du i Sinde? spurte han, hvad reiser du for? Jeg hører du er blit Eier av et Sted her i Bygden, hvad er det nu det heter?

Doppen, svarte Edevart, men indlot sig ellers ikke paa dette Spørsmaal. Han forklarte derimot at han var gaat over til Kramhandel — noget skulde han jo slaa ind paa — og endte med at ymte om Baat.

Romeo: Baat? Ja Baat skal du faa. Kjeks eller Færing?

Færing. Med Seil og Dregg, fuldt Utstyr. Men det er ikke først og fremst det jeg er kommet til Dokker for idag. Men det er vel Skam at bede Dokker og hefte Dokker bort —

Hvad er det?

Edevart forklarte sig igjen: at han hadde en Mand paa Handel nordpaa, og han hadde faat med sig

mange Varer, men senere slet ikke latt høre fra sig om Penger. Det var nu gaat det meste av et halvt Aar. Om Romeo vilde skrive et indstændig Brev til ham og kræve ham?

Romeo straks villig og skrev, det blev et alvorlig Brev og forretningsmessig sat sammen. Romeo gjorde visst sit Bedste, kanske var det ikke frit for at tiltale hans unge Hjerte at Edevart som han hadde hængt i Armene paa som Barn nu sa Dokker til ham og var ærbødig. — Ja kom naar du vil, sa han tilslut, saa skal vi gaa og se paa Baat. Du kan bo her og ligge paa Bakerens Værelse som før.

Jeg har lagt mig ind hos Bødkeren.

Nei hvorfor det? spurte Romeo. Det vil ikke min Far like, han har snakket om dig, du var en dygtig Skipper. Har du hilst paa ham?

Ikke endda.

Kom med mig op til Middag saa træffer du ham!

Edevart undskyldte sig: han saa ikke slik ut akkurat nu, Føret var saa stygt paa Veiene og han gik klædt derefter. Ellers mangfoldig Tak og Ære!

Han blev hos Bødkerens og laa i Ro. Om et Par Dager begyndte han at drive omkring nede paa Gaarden om Kveldene, han lot som det var sin Ven Bakeren han kom for, men hans Sind var andre Steder. Egentlig syntes det ham litt skammelig at Jomfru Ellingsen var løpet over til Magnus Krambodgut, lovlig elendig gjort ja. Ikke for det, Edevart hadde ikke fortjent det bedre av hende naar

Ret var, men allikevel, en Krambodgut, Magnus-gutten! Dersom Edevart fik Damen paa Tomands-haand skulde det være rart om hun ikke viste litt gammel Godhet for ham!

Han opnaadde ikke at faa Tak paa hende, hun skjulte sig visst, holdt sig paa sit eget eller paa Krambodguttens Rum og lot sig ikke se ute. Paa en Maate maatte dette øke hans Aktelse for hende: hun snøt ikke, hun holdt sig til en isenn og var ikke at vike. Vel, hun hadde fløiet litt — hvad var det nu hun hette? Karoline? — hadde altsaa fløiet litt, git efter, hoppet i det, og Pokker hvor hun var tæt og fast! — javel, men hun var tro, nu altsaa tro mot Krambodgutten.

Det var ikke frit for at han blev hisset, Jagten heftet ham ogsaa bort, han utsatte sin Reise for dens Skyld, og hvorledes skulde dette gaa! Han blev over en Uke.

En Dag fik han Bud om at det var Brev til ham, Pengebrev. Det var noget overhændig, hvad monne det betyde? Det var fra Mattea, et skarpt og for-nærmet Brev, med Løgn og Sandhet blandet sammen, men ellers realt nok, overvældende realt: Her var nu Pengene som Nils skyldte ham, Nils skulde Gudskelov ikke være en Tjener mere, han var den Mands Søn han var, skrev Mattea, Jernet. Og saa maatte hun være saa fripostig at spørre om Edevart nogensinde hadde latt høre fra sig og opgit Adresse? For hvis ikke saa kunde vel ikke Nils faa sendt Penger til en omvankende Kramkar uten Adresse. Pengene hadde nu ligget hos hende i lang Tid, skrønet hun, og hun la til i hellig Harme at han skulde bare ikke vøre at melde Nils til Øvrigheten hvissaaskjønt Ubehage-ligheter vilde undgaaes!

Den Mattea, Jernet!

Godt — Edevart klarerte Kjøpmændene i Bodø til siste Skilling og var endda Pengemand, han sendte hjem et Par Femdalere til Joakim og var endda godt holden. Dersom Romeo hadde faat det Indtryk at han vilde ha Færingen paa Borg saa hadde han tat feil, og det vilde han gaa til Romeo og si.

Han traf Far og Søn i Kontoret. Gamle Knoff rettet sig, gav ikke Haanden, men hilste ellers venlig og riktig kjendt paa sin Skipper: Det glæder mig at du har husket hvad jeg sa til dig da du reiste: at du maatte se indom til os igjen naar Forholdene hadde ordnet sig. Jeg vet ikke om jeg netop nu har større Bruk for dig, men det varer vel ikke saa længe før.

Romeo oplyste at Edevart selv var paa Handel nu, at han reiste Leien sørover med Varer, hadde Tjenere i Lofoten og drev stort. Nu vil han kjøpe Baat.

Ja det var den Baaten idag, sa Edevart.

Romeo: Naa. Javel. Jeg har sagt at du skal faa Baat.

Edevart smilte og saa paa ham: Ja jeg har ikke netop tænkt at borge den.

Naa? sa Romeo. Neinei. Forresten skal du faa

det som du vil ha det med det. — Og i samme Øieblik viste lille lange Romeo hvad Kar han var blit og hvor gløgt han tænkte: Har du Varer? spurte han.

Nei.

Romeo: Det høver sig saa at vi rydder op og sælger ut nu, min Far og jeg tænkte om du ikke kunde ta Varerne hos os like saa godt som hos andre.

Gamle Knoff nikket, men saa fjern ut, som om han hørte dette nu for første Gang.

Edevart: Jeg hadde tænkt at ta Varer fra Trondhjem.

Hvorfor det? spurte Romeo. Vi skal sælge for godt Kjøp og laste Baaten din her.

Gamle Knoff oplot sin Røst: Min gode Andresen, er du i Tvil om at jeg kan undersælge de smaa Kjøpmænd i Trondhjem?

Nei, ikke saa at forstaa —

Romeo: Vi har overliggende Varer som du skal ha for Spotpris, Tøier, Klæsplagg, Nødvendighetsartikler. De er like saa gode som de nye, men de har ligget længe, du kan sælge dem og tjene rikelig, her blir vi ikke av med dem, Folk kjender dem igjen Aar efter Aar. Kom med ind i Kramboden og se paa dem, du vil huske mange Ting igjen fra dine egne Dager derinde.

De gik ind og saa over Hylderne, det blev en Handel, en stor Stabel Varer blev lagt paa Disken, Edevart blev overvældet, han maatte værge sig, maatte

holde igjen: Jeg har ikke Raad til at kjøpe hele Butiken Dokkers, nei, nei, ikke tyve, men kanske ti Stuver Verken, hvor i Alverden skal jeg sælge alt? Baaten vil ikke engang bære det! Han overveiet mere end en Gang. Priserne var ikke netop Spotpriser, men de var uventet lave, og Romeo blev ikke træt av at gjenta: Ta det bare, vi sælger det ikke allikevel, du kan betale os siden!

Magnus Krambodgut stak sig frem engang, han vilde vel hjelpe sin Herre og sa idet han rødmet: Nei det er for galt, det er ikke halv Pris, hvis Dokker vil se paa Faktura —

Romeo svarte ham ikke.

De var endda ikke færdige da gamle Knoff kom fra Kontoret, aapnet Guldkapslen paa sit Ur, smeldte den igjen og varslet: Det er Middag. Værsgod, Andresen! Edevart undslog sig igjen, men Knoff uttalte det ene Ord: Kom!

Edevart stod atter i en fin Stue og kikket over Gjerdet til en Verden hinsides hans egen. Han hilste paa Madam Knoff og paa Datteren, bukket tilbunds og blev ofte Svaret skyldig over deres Venlighet. Det var ikke dækket til ham ved Bordet, men Jomfru Ellingsen gik rødmende paa Dør efter det manglende. Han kjendte sig ringe og ønsket sig langt bort, men Romeo satte sig ved hans Side, gamle Knoff henvendte sig ogsaa nu og da til ham: Tænker du at gaa Handelsveien for godt, Andresen? For i saa Tilfælde kan du referere til mig!

Hvad som optok Edevart var at Jomfru Ellingsen ikke kunde undgaa at tjene ham ved Bordet, øse op hans Suppe, skifte hans Tallerken. Han ærgret sig over at han ikke sat der finere klædt end nogensinde, at han ikke engang hadde Guldring, hvad maatte Jomfru Ellingsen tro om ham? At han var en almindelig ringe Kramkar som endog tok sine Varer hos Landhandlerne i Leien? Paa den anden Side blev vel ikke en hvilkensomhelst Kramkar indbydd til Knoffs Hus og Middagsbord, det hævet ham og gjorde ham større, Gud vet, Jomfruen angret vel snart paa at hun ikke hadde holdt fast ved ham! Et tilfældig Ord kom ham ogsaa tilhjelp: gamle Knoff fik høre at han alt hadde været her i flere Dager og sa: Saa? Jeg har ikke set dig.

Han bor hos Bødkerens, oplyste Romeo.

Knoff: Hos Bødkerens? Hvorfor bor du ikke her?

Edevart vikende: Det høvde sig saa — jeg trodde —

Du trodde —! sa Knoff krænket.

Romeo: Der kan du høre, Edevart, jeg sa dig jo at min Far ikke vilde synes om det!

Ogsaa dette maatte Jomfru Ellingsen høre paa. Det førte gjerne til at hun slog op med Magnusgutten!

Efter Middagen saa han hende ikke mere. Han fortsatte med sine Indkjøp paa Kramboden, traf sit Valg av Baat, betalte hvad han kunde av det hele og gjorde sig færdig. Magnus maatte hjelpe til at

laste Baaten, han gjorde det efter Ordre og uten at prate og spøke som i gamle Dager naar de arbeidet sammen.

Naar seiler du? spurte han med bortvendt Ansikt.

Edevart skjønte at han var ilde ved og gjerne vilde faa ham væk, det var ham om at gjøre at faa Svar paa Spørsmaalet. Han vaklet igjen, nei han hadde pludselig ingen Fasthet mere: han saa for sig en pint og skinsyk Yngling som han kunde stille sig iveien for og plage, Magnus hadde hele Tiden været en snil Gut, hvorfor skulde han være ussel mot ham? Derpaa faldt det ham ind noget som kom til at veie meget tungt: hvad Velsignelse kunde han vente sig av sin store Utfærd med fuldlastet Baat efter en slik daarlig Handlemaate? Skulde han vise sig helt gudløs?

Jeg seiler straks, svarte han. Jeg har ikke mere at være efter.

Der var det sagt! Saa hadde han riktignok spildt mange Dager paa at opnaa en Sammenkomst med en viss Dame, August vilde ha bryd sig Pokker om al Samvittighet og bare tænkt paa Øieblikkets Pirring. Edevart følte sig ulike mere retskaffen.

Magnus sa lettet: Naa, du seiler straks? Er du da snoft færdig?

Jeg skal bare op og klarere for mig hos Bødkeren. Ja hvad du tror, Magnus, om denne Forretningen min? spurte Edevart for at være riktig god mot den anden og høre hans Mening.

Hvad jeg tror? svarte Magnus. Jeg var tilfreds jeg hadde de Varene dine og hadde gjort dit Indkjøp.

Naa, tror du det! Ja nu skal du ha Tak for Hjelpen!

De skiltes. Edevart gik for at klarere hos Bødkeren og seilte straks sin Vei. Han for med en Krambod tilsjøs.

Naturligvis hadde det sine Ulemper ogsaa med Baat: han maatte lægge til paa visse faste Steder efter et Skjøn og avhøste Distriktet omkring, naar det var gjort maatte han søke ned til Baaten igjen for at fortsætte til et andet Distrikt. Han kunde ha kommet meget fortere frem tilfots. Det eneste gode var at Baaten tjente ham til Lager og bar alt han ikke kunde lægge i Sækken.

Han arbeidet sig sørover, solgte Varer til rimelige Priser og tjente endda godt, det viste sig at hans Indkjøp hadde været meget fordelaktig. Alt ved Olsok Tider kunde han sende en dryg Avbetaling til Romeo og endda ha Penger tilovers. Men det koseligste var for ham hans frie og late Arbeide, han var Herre, kunde vandre eller ligge stille efter sin egen Lyst, det var et sandt Driverliv og høvde godt til den Spredning og Sløvhet han var kommet ind i.

Han seilte ind i Trondhjemsfjorden, gjennemstreifet hele Vestsiden, for forbi Inderøen, trængte op i Namdalen og vendte saa tilbake igjen gjennem Indherredsbygderne. Sommeren var gaat, det lidde langt paa Høst, Sneen var kommet.

I en Gaard paa Frosta støtte han paa August.

II

August her?

Han arbeidet paa Gaarden, var altsaa ikke reist til Bergen for at ta Hyre paa de store Hav, men hadde flakket fra Sted til Sted i Trøndelagen og været i tilfældig Tjeneste.

Han kom ind til Kveldsverd sakte og ringe, han stak Luen under Armen og lette med Øinene efter en Plass, han var Tyende.

Edevart hadde just faat Løfte paa Husrum for Natten og sat og saa sig om, der var ogsaa to Piker, hver med sit Arbeide, og nogen Børn og Halvvoksne omkring i den store Stue. Bordet var dækket med to store Grøtfat med Melk til. En Lampe brandt over Bordet.

Da August fik Øie paa Edevart gik et fuldkommen taapelig Smil over hans Ansikt og han lutet sig frem for at se bedre. Edevart paa sin Side stirret længe tilbake: I Alverden, er det du, August? Det var uventet!

Manden paa Gaarden kom ind og trampet med vektige Skridt, han var tung og sen, i Arbeidshyre og Skaftstøvler, en yngre, kraftig Mand med lyst Fuldskjeg og Opnæse. Han saa forundret paa de to

Kamerater som hadde fundet hverandre og stod i Prat.

Det er en Skræppehandler som har faat Hus, forklarte Konen. Han kan ligge i Drengekammerset.

Manden sa ikke noget, men satte sig ved Bordet og tok Skeen; efterhvert satte ogsaa de andre sig til Kveldsbordet, tilsist August som hadde staat en Stund tvilraadig.

Under Maaltidet spøkte de unge Piker i Stilhet med August og syntes at ha ham litt tilbedste, han brydde sig ikke om det men lo heller litt av deres Gjøn han ogsaa, han lot til at være vant med Tingen. Edevart kjendte heri sin Kamerat igjen hjemmefra, fra Stuerne i Polden, hvor han ogsaa sat og lo godmodig naar det dreves Skjemt med ham — en helt anden August end den som stod paa Dækket til «Maasen» og kommanderte og var herlig Admiral. August sat her som kuet, han taalte meget av Pikerne og Børnene, disse paa sin Side gjorde sig kanske ogsaa til fordi den fremmede Kramkar sat og hørte paa, de drev Gjønet vidt, de spurte om hans Guldtænder var til at knække Grøt med.

Toskepak! svarte August og lo, men han saa samtidig over paa Husbond om han skulde ha sagt formeget.

De hærmet efter ham for hans Nordlandssprog og rettet det — disse Ungdommer fra et Trøndelagen med Norges fæleste Dialekt: E de itj gruseli aa høyr!

Edevart harmet sig paa sin Kamerats Vegne.

Efter Bordet spurte Konen: Kor e dokk kjejndt ifraa?

Hjemmefra, svarte Edevart med Hensikt støttende sin Kamerat. Vi er fra samme Grænd, jeg har været hans Styrmand.

August: Naa, er det saa ikke sandt at jeg har været Skipper og ført Jakt?

Det kan gjerne være, svarte Konen vikende. Jeg bryr mig ikke om det.

Ingen av Dokker vilde tro det, vedblev August.

Taushet.

Hm! kremtet Husbond. Vi maatte vel ha Lov til at tro det vi vilde av alle dine Historier.

Hertil tidde August og lutet med Hodet, men Edevart sa utfordrende: Jeg trodde ikke du trængte om at fortælle Skrøner, August. Fortæller du alt du virkelig har oplevet saa er det mere end nok til at forundre Folk paa Frosta.

Taushet igjen. Ogsaa Husbond tidde, men han rynket Brynene.

De unge Piker vilde vel nu jevne paa det, den ene husket at August ialfald var en gjæv Spillemand.

Makesløs! syntes den anden ogsaa. Naar han bare var at faa til.

August: Jeg spiller ikke hver Dag.

Hver Dag? Du har spillet en Gang.

Og mere blir det ikke, sa August.

Piken sint: Nei saa kan du raa sjøl!

August og Edevart gik over i Drengekammerset og Edevart sa: Hvad det er for et Skithul du er kommet til?

Snak ikke saa høit! sa August.

Det gir jeg ikke om, lat dem bare høre det! Skal du være her, synes du?

Nei ikke længe, bare et Par Uker til Tiden er omme.

Edevart: Jeg er ute med Handel som jeg fortalte dig. Du skal bli med mig paa Baaten.

Hvorledes — nei —

Naa, du vil være her?

Snak ikke saa høit. Nei jeg skal ikke være her. Men det er et Par Uker igjen. Jeg vet ikke —

Tror du ikke Manden vil la dig komme ifra de to Ukerne?

Kanske. Naar du sier saa. Men jeg kan ikke være paa Baaten.

Naa.

Nei for jeg er ikke noget Baatmandskap. Jeg er ræd i Baat.

De tænkte det over og talte om det. I Trondhjemsfjorden ialfald kunde han vel være paa Baat. Edevart spurte: Er du værre end du var? — Nei men jeg er ikke bedre. Jeg blir aldrig bedre.

De talte og fortalte halve Natten, August om sit Liv siden sist i Trondhjem, om alle de Gaarder og Steder han hadde arbeidet paa. Men det blev aldrig til noget, sa han, det gik til et og andet Klæsplagg

og Skrôt og ingenting. Har du saa overhændig med Varer?

Nei jeg har solgt det meste. Men jeg har nok igjen for os begge til vi kommer til Trondhjem.

Jeg vil heller gaa over Land, sa August.

Om Morgningen talte Edevart med Husbond. Han var træg og selvgod og gik fra Spørsmaalet uten at svare, August fulgte ham utover Jordet med Hest og Vedslæde. Edevart biet til de kom tilbake til Middag og ordet om Saken igjen. Det vet jeg ikke, sa Husbond. Du skal bare la ham fare, sa Konen, hvad Bruk har vi for ham nu Vinters Dag?

Ved Opgjøret blev det ikke Enighet. August hadde jo under Opholdet faat et og andet hos Landhandleren som Husbond hadde betalt og skrevet op, han hadde ogsaa faat smaa kontante Forskud.

Allerede ved første Post spurte August: Kaffe? Jeg har da ikke faat et Skaalpund Kaffe, hvad skulde jeg med det?

Pikerne hørte paa og lo.

Husbond: Her staar to Ganger en Mark Kaffe, det blir et Skaalpund.

Det er ikke mig. Det maa være en av Husmændene Dokkers i Sommer.

Nei det staar paa dig og ingen anden! avgjorde Husbond med Vekt.

Naa, jaja, sa August og gav sig. Jeg har ikke kjøpt to Mark Kaffe, men jeg kjærer ikke om det, skriv det bare paa mig.

Edevart lot som han intet hørte av Uenigheten, han gjorde op med Konen for Logiet og for det stekte Flesk til Frokost, bar sin Sæk ut paa Gaarden og kom ind igjen.

Det var nu blit Strid om et Hodetørklæde.

Det har jeg heller ikke kjøpt, protesterte August. Dokker maa ha skrevet op paa galt Papir.

Husbond slog i Bordet og ropte: Ta dig ivare!

August undskyldende: Nei jeg mente ikke — jeg vil bede Dokker se nøie efter om dette er mit Papir —

Se selv! kommanderte Husbond med høi Røst og holdt Papiret iveiret. Hvad staar her? Kan du læse dit eget Navn? — Men pludselig døde Ordet paa hans Mund, han stirret selv paa Papiret og syntes ikke at vite ut eller ind. Endelig fik han sagt: Naa, jaja, det er nok ikke dit Papir, det ser ikke ut for det! Han begyndte straks at rote i sine andre Papirer.

August lo lykkelig over at ha faat Ret og saa triumferende over til Konen og Pikerne: Hvad sa jeg! Hahaha!

Her er det! mælte Husbond om Papiret. Det var en Feiltagelse. Det er ikke noget at flække op den Guldkjeften din for.

Edevart ropte i samme Øieblik til August: At du ikke smelder ham under den Næsen hans og gjør den endda litt brattere!

Husbond strakte Hals, han trodde ikke sine egne

Ører, og August tok forskræmt efter Pusten. Husbond for op fra Stolen og tok et Skridt, Edevart møtte ham, de to Mænd stod likbleke mot hverandre. Du skal ikke røre, Edevart! bad August mæglende.

Husbond saa sig indesperret mellem Bordet og Edevart, han sa skarpt over til Konen: Gaa og luk op Døren! Da det var gjort pekte han og ropte: Ut — ut av mit Hus!

Edevart: Jeg gaar ikke. Jeg er Vidne paa dette Opgjøret Dokkers.

Hvad skulde Husbond gripe til? Konen retledet borte fra Væggen: Det var jo bare en Feiltagelse! og August mæglet igjen: Lat det være, Edevart, vi skal ikke bry os om det!

Vidne? sa Husbond. Jeg pleier ikke at trænge Vidne paa mine Opgjør. Dette her var en Feiltagelse.

Ja det er jo det jeg sier, sa Konen.

Ja men han dèr skal ha det banket ind i Hodet paa sig!

Edevart: Prøv Dokker paa det at banke noget ind i Hodet paa mig!

Nei, sa Husbond, jeg skal ikke gjøre det. Jeg holder mig for god.

Edevart sluttet med det siste Ord: Det skulde ha været mig i dit Sted, August!

Opgjøret gik i Orden.

Aa den August! Det viste sig at han ogsaa her hadde skaffet sig en Kjæreste i en av Pikerne paa Gaarden. Hun brydde sig kanske ikke videre om

ham eftersom hun drev Gjøn med ham og hadde ham tilbedste hun som de andre, men efterpaa omfavnet hun ham og gjorde det storveies godt igjen, lot det til paa August. Han fremstillet det som en Nødvendighet for hende at være som hun var, for at avlede al Mistanke hos de andre. De var vel Kjærester paa sit Vis. Men August maatte paa sin Side taale den daarlige Medfærd fra hele Gaarden, maatte la sig kue og gjøre motstandsløs for om mumlig at faa være ogsaa Vinteren over. Hvad gjorde ikke August for en Kjæreste! Og da han nu forlot Gaarden paa Frosta var det med Sorg: hun var aldeles tro, sa han til Edevart, og stod paa mit Bedste. — Hvorledes? spurte Edevart, jeg syntes hun fik Penger av dig da du gik? — Et Par Daler, tre Daler, av Lønnen min. Det er ikke saa godt at være igjen her aldeles uten noget. Saa du ikke at hun graat?

De rodde bort fra Frosta i pent Veir, men August vilde stige av paa Fastlandet. Han fik en Sæk og en uhyre Bør med Varer til at handle sig frem med, fik Ordre om Ruten, nogen gode Raad, litt Advarsel. De skulde træffes i Trondhjem paa avtalt Tid.

— — —

August var en storartet Kramkar paa denne Tur, han kom til Byen med saa godt som tom Sæk og hadde store Penger i Lommen. Paa sin Vandring hadde han ofte søkt tilbake til de Gaarder og Steder hvor han tidligere hadde hat Arbeide, Folkene kjendte ham igjen og gjensaa ham gjerne, han var aldrig blit avskediget, men hadde forlatt hvert Sted av egen fri Vilje, hadde bare hver Gang git efter for sin Vandrelyst og sin Ustadighet og sagt Farvel. Nu kom han igjen som en vandrende Krambod, han lo og hilste og var kjendt — det var August, han som spilte én Gang paa Trækspil og siden lot være, han med Guldtænderne, Nordlændingen som hadde forlist og mistet alt, ja her var han! Folk handlet med ham, de syntes om ham og avviste ham ikke.

Og Handelen gik. Han hadde lært at forlange grove Priser og derpaa slaa av til Rimelighet, det var som det skulde være i hans Fag, det blev Snak og Livlighet og Akkedas om Tingen, det faldt mangen snodig Vittighet, og naar han forlot Stedet blev han ønsket Lykke paa Reisen sin.

Jo August var god nok, han hadde Gaverne, Kaldet, han var Kramhandler av Blodet.

I Trondhjem kjøpte Kameraterne sig hver sin Guldring og derpaa pene Klær at gaa i, siden snuste de rundt i Kramboderne og gjorde Indkjøp av høvelige Varer til Nordreisen. Edevart betalte sin siste Skyld til Knoff og stod nu tilbake høi og stærk som velholden Eier av Baat, Varer og Penger. En artig Karrière paa bare et Aar. Og saa dertil det velsignede late Landstrykerliv.

De reiste nordover igjen, den ene over Land og

tok de indre Veier, den andre langs Kysten. Edevart var atter oppe hos Knoff paa Fosenlandet og kjøpte Varer hos Romeo, han fik endda engang godt Kjøp og la sig i Ro i nogen Dager.

Bødkerkonen kunde atter fortælle ham nyt fra Bygden: Amerikafarerne skrev nu sjeldnere, de blev i det fremmede, blev Yankee'er, indlevet sig derover og ringlet med Sølvdalere i Lommen. De Unge som for over begyndte at bli mere og mere sparsomme med at sende Understøttelse hjem til de Gamle som var blit tilbake, i nogen av Brevene klaget de over daarlige Tider ogsaa i Amerika, Hveten hadde lidt under en langvarig Tørke, Tobakshøsten var tildels slaat feil paa Grund av Haglstormer. Men Førstesvend Lorensen han hadde resolut skrevet til Romeo om at faa sin gamle Stilling paa Knoffs Krambod igjen, han kunde ikke sutinere der han var. Saa det er vel ikke alt saa storartet i Amerika heller, endte Bødkerkonen.

Just hvad Skipper Norem mente ifjor, nikket Edevart. Han vilde ikke bytte med Amerika.

Naa, Norem! begyndte Konen igjen og ristet paa Hodet. Ja han er nu ogsaa kommet ut for noget!

Hvad Slag?

Konen ristet igjen paa Hodet: Opererт. Kræft. Det er ikke at til nævne. De tok ham til Trondhjem og gjorde alt de kunde med ham, men det skal ikke hjelpe, sier de.

Det var da mangfoldig! Ligger han?

Det vet jeg ikke. De har ham i Trondhjem endda.

Hvorledes tar han det?

Ja hvorledes tar han det! Han kan jo ikke snakke. De har tat Tungen ut av Munden paa ham.

Edevart slog Armene tilveirs og lot dem falde.

Ja, sa Konen. Først saa tok de Halvdelen, men nu for en Tid siden skar de ut altsammen. Det skal jo ikke være Redning for den som har Kræft.

Der ser vi, der ser vi! mente Edevart og syntes dygtig godt om sig selv fordi han hverken hadde faret til Amerika eller var kommet ut for noget andet. Norem sa til mig ifjor at han vilde nok faa Fartøi og seile igjen. Menneskens Lot er usikker!

De talte om Knoff, det evige Emne. De talte om Jomfru Ellingsen og Magnus paa Kramboden, de skulde nu gifte sig til Vaaren og bo i det lille Hus for tilfældige Fremmede, de skulde vedbli i sine Plasser hos Knoff.

Edevart smilende: Naa, skal hun være gift Jomfru?

Snak ikke om det!

End naar det blir Børn, skal hun ha dem paa Armen?

Konen: De sier hun faar ikke Børn.

Herover lo de lurt begge to og gjorde ingen Hemmelighet av det de tænkte.

Med lastet Færing reiste Edevart atter bort fra Fosenlandet, han var heller ikke denne Gang indom Doppen. Nordpaa Helgeland støtte Kameraterne til hverandre igjen, August var atter utsolgt, han var en stor Støver og Mester til at handle fra Kramsæk og som Tjener for Edevart langt mere end sin Løn værdt. Han fyldte sin Sæk fra Baaten, avtalte næste Møtested og drog ut igjen.

De kom til Bodø senhøstes og var saa at si hjemme. Edevart vilde ikke vise sig i Polden uten fuld Baat, han var derfor nødt til at gjøre endel Indkjøp i de smaa Lagre i Bodø, det var lite fordelaktig for ham, men det var ikke til at undgaa. Fra nu av indsaa han Nødvendigheten av at komme i fast Forbindelse med et Trondhjemshus som naarsomhelst kunde sende ham Varer til ethvert Sted paa Ruten.

— — —

Polden indover laa tiliset, de maatte lægge til i Ytrepolden og gaa tilfots den lange Vei op i Grænden. De hastet ikke med det, de lot Nyheten om at de var kommet løpe foran sig, de bar vældige Bører med Varer og var nødt til at rugge langsomt, smaat pratende med hverandre, svingende med Alenmaalet, nu og da hvilende.

De hadde begge sine fineste Klær paa og ellers sin bedste Pynt. Aa Herregud, de var to ualmindelige Karer fra Bygden, de vilde ikke være daarlige naar de kom, de vilde være snille og velgjørende

og ha god Raad dertil, Edevart vilde fremfor alt spandere meget i sit Hjem, paa Farn og Søskenerne. De var saa taknemlige for lite, vilde de saa ikke bli snoft maalløse overfor Overfloden!

Det var dygtig koldt og de gik ustanselig og blaaste det klare Vand ut av Næsen og tørket sig bakefter med de mest blomstrende Lommetørklær som de hadde tilsalgs. August hadde været yterst omhyggelig med sig selv, hadde dynket sig med Luktendevand og skilt sit Haar i Midten. Han hadde ikke Far og Søsken at stase sig for, men han vilde ikke staa tilbake; han kunde ikke gi sig til at tale Russisk i en Grænd hvor de ikke engang forstod Engelsk, men skulde han derfor komme som en Fant? Han var en dreven Kjender av utenlandsk Liv og Herlighet, og i sin Smak for dyr Praktutfoldelse hadde han reivet paa sig et blodrødt Sjal til Belte om Livet. Det var intet mindre end høieste Mote i Sydamerika, forklarte han. Hvad du tror de sier naar vi kommer? spurte han Edevart.

Da de nærmet sig Grænden forlangte han at de skulde puste paa for ikke at komme utaset frem. Han tok op av Lommen en Cigar til hver, kjøpt i Bodø til Bruk netop ved dette Høve, og han advaret Edevart mot at røke for stærkt paa den og øde den før Tiden. Men naar vi gaar forbi Karolus sin Stue saa skal du dampe storveies! sa han.

Naar vi kommer hjem saa skal du gaa først ind i Stuen, sa Edevart.

August: Hvorfor det?

Edevart svarte undselig: Jeg greier det ikke!

Grænden laa stille og mørk, fattig og forkommen. Ingen Rester av Rikdommen fra det store Sildstæng, ingen Maling paa Husene, ingen Dans og Fest hos Menneskene. Hvad var da det hele til! Menneskene fik det dengang og siden ikke. De fik Smaken paa det, blev storaktige og sorgløse, vænnet sig til Unøisomhet og at røke Tobak og spytte hovmodig. De gjorde det dengang og siden ikke — hvad var da det hele til!

I denne usle Vinterdag kom to ualmindelige Bygdens Karer og lyste op. Folk hadde grundig ætt op Fortjenesten fra Fjoraarets Lofotfiske og suget nu igjen paa Labben. De drog sig fra Stue til Stue i Grænden og spurte Nyt og ristet sørgmodig paa Hodet. Det var gode og venlige Folk, men de var late og fattige. Ingen Fortjeneste, intet Sildstæng, intet Arbeide, bare Vinter og Mørke. Nogen opretholdt endda Skinnet, Handelsmand Gabrielsen var gaat fallit, men hadde Underhold av Boet og kunde endda stase med hvit Krave om Halsen; Klokker Johnsen var ikke mere paa Knærne end at han kunde gaa røkende paa sin Pipe paa Vei til Kirken om Søndagene. Hvad stod paa med ham, han hadde fast Løn og kunde blaase i Helgeofferet om det uteblev.

Kameraterne dampet ind i Grænden, forbi gamle Martinus' Stue, forbi Ragnas Hytte efter Bestemorn,

hvor Teodor stod i Døren og kikket, forbi Karolus sit store Hus med Ansikter i Vinduerne, de tok Veien til Edevarts Hjem.

Hvad — jeg forstaar det ikke, sa Edevart mens han gik, her er saa forandret. Hvor er Berget?

August stirret ogsaa: Nei det har du Ret i. Der laa et Berg, det husker jeg godt! Og da de kom frem til Huset vendte han sig halvt om til Edevart og sa: Vil du bare se, her er blit Stentrap!

Hele Familien var i Stuen, Ryktet om de kommende hadde samlet den, ogsaa flere fra Nabolaget hadde indfundet sig, Ezra, den vesle snodige Himmelhund var der, to Nabokoner, Karolus selv og endda kanske flere var der. Da August aapnet Døren og vilde ind med Sækken paa Akslen saa han straks at det var ugjørlig, Stuen var fuld av Folk. De satte Sækkene igjen utenfor, og steg ind.

Fire Personer reiste sig og vilde gi dem Sæte.

Vør ikke — vør ikke! ropte de avværgende og for at gjøre sig smaa og snille.

De fik Plass ved at Joakim og Ezra satte sig paa Bordet.

Forlegen Taushet.

Endelig sier Joakim — han sitter der paa Bordet og dingler med Benene og er fregnet og spøkefuld — han sier: Hadde dokker tænkt at komme ind i Hus med de Børene?

Fryktsomme Smil i Forsamlingen. Den gamle Far ytrer fortapt: Ja det var nogen overhændige Bører!

Joakim som er fuld av Børnelærdom endda hvisker høit til Ezra: Vi maa rive vore Lader ned og bygge dem større!

Karolus, Ordfører Karolus, med Værdighet: Det skulde vel ikke trænges. Min Stue maa vel være stor nok.

Det mente ogsaa de andre og skyndte sig med at tilfredsstille Ordføreren: Din Stue ja — den er ikke til at nævne!

Det blev nu mere almindelig Snak, Karolus spurte om de kom Sjø- eller Landveien og fik Svar. De fræget ikke Sild? Nei. Hvad var Vinden utenfor? Nordosten. August maatte knappe Trøien op i den overhete Stue og derved avdække sit sydamerikanske Bind om Livet.

Men dette var Hjemkomsten. Det var ikke Skik og Bruk at gaa en Fremmed imøte paa Trappen, heller ikke at vise det minste Tegn paa Glæde eller ønske velkommen, det blev holdt for Skaperi og Naraktighet. Hvor let kunde ikke slikt noget slaa over i Rørelse og Ydmyghet, ja i Taarer i Øinene — det skammeligste av alt! Edevart hadde vel gruvet litt for at Følelsen skulde løpe av med den gamle Far og drage ham selv med sig, — det gik over al Von godt da saa mange fremmede var tilstede og kunde avlede Spændingen. Han sa over til Søstrene

uten at gjøre sig til Nar: Hvor store dokker er blit, jeg vil næsten ikke kjende dokker igjen! Herover blev de røde i Kinderne begge to og gav sig til at sysle med Ovnen og Kaffekjedlen.

Først langt om længe begyndte Nabofolkene at forlate Stuen. De hadde like til det sidste haapet at faa se hvad som var i Sækkene, men ingen av Kramkarene gjorde Mine til at hente dem ind og aapne dem. De fik mange Vink derom, Nyfikenheten hos de Tilstedeværende ytret sig aapenlyst, selv Ordfører Karolius sa før han gik: Ja det er vel mangt og meget i Sækkene dokkers? — Aaja, svarte Edevart. — Jaja, dokker ser vel indom hos mig med det første? — Det skal du ikke vøre at tvile paa!

Men allerede det de hadde set var meget, Folk kunde løpe rundt og fortælle hvad for Storkarer Edevart og August var blit: at de begge hadde Lommeur og Guldring, de gik i fine sorte Klædesklær og med Hatten paaskakke, paa Føtterne hadde de høie Røiserter med lakerte Kapper nedover Skafterne.

Dager kom og gik, glade Dager i det lille Hjem, Festdager. Josefine fra Kleiva var straks sat til at sy Klær til Edevarts to Søstre, den gamle Far gik i en ny Duffels Trøie og endog med et Par Pengesedler i Indrelommen, og Joakim var blit helt utklareret, Edevart skyldte ham intet mere. Og Edevart eiet alene Doppen.

Opgjøret mellem Brødrene gik ikke av uten Mundhuggeri, begge blev sinte og hver hadde sin Stolthet at verge, det høvde jo nemlig saa at Josefine fra Kleiva sat og hørte paa og gjorde sig op sin Mening. Hvorfor skulde ogsaa Storebror begynde dette Opgjør i Tredjemands Nærvær? Det var vel ene og alene for at bli hørt, og Joakim aktet at være paa sin Post. Der sat Kreditor Joakim, fregnet og passe mager og vanflid, og lot uforstaaende til dette skammelige Tilbud om nogen Pengesedler som Brorn holdt frem til ham.

Hvad du mener? spurte han.

Det er det jeg skylder dig.

Du er en Tosk! sa Joakim.

Ta Pengene, sa Edevart. Det er Resten av det jeg laante hos dig.

Du har ikke laant noget. Jeg fik Noten av dig. Og forresten saa sendte du mig et Pengebrev fra Fosen.

Edevart skjøv Sedlerne fra sig og sa: Jeg sitter ikke her som en Apekat længer og lokkes med dig!

Og Joakim tok endelig Pengene, men han saa ut til at ville brække sig. Aa han vilde ikke tape uten videre, han pønsket paa noget. Pludselig sier han spydig og uten at gjøre Undskyldning: Velkommen igjen fra Amerika!

Det traf. Josefine fra Kleiva lutet sig over sit Arbeide og lo litt.

Alle i Grænden hadde jo hørt om at Edevart

etlet sig paa en stor Utfærd — og saa var det ikke blit til noget, det var bare Storaktighet og Skryt, eller hvorledes? Josefine saa op fra sin Søm og lyttet.

Edevart tygget litt smaat endda han intet hadde i Munden. Jeg snudde, sa han.

Joakim: Du snudde ja. Du torde vel ikke.

Torde jeg ikke? Du kan forlate dig paa at jeg torde. Men jeg tror jeg gjorde det som klokere var.

Hvorledes? spurte Joakim uforstaaende.

Jaja, du har nu set hvad jeg har i Sækkene. Og mere har jeg i Baaten.

Josefine fra Kleiva syntes vel hun maatte mægle nu og sa: Ja du har gjerne Vævskeer ogsaa?

Edevart: Jeg har Vævskeer i Baaten, grove og fine, hvad for et Numer du vil opnævne.

Aa du er Basen, Edevart! utbrøt hun. Det var en Velsignelse at du kom. For siden han Gabrielsen gik fallit saa er her ingenting at faa.

Jeg har Færingen lastet til Ripen, sa Edevart, jeg tror jeg har Varer nok for Poldens Folk en Tid fremover.

Hvor har du faat dem? spurte Joakim.

Faat dem? Varerne?

Ja for du har nu vel aldrig været indom nogen Steder og stjaalet dem?

Jeg estimerer dig ikke!

For saa blir du arresteret, fortsatte Joakim. Og naar du sitter der med Haandjern paa saa er du jo en fin Blomster at ha faat hjem!

Josefine fra Kleiva lo og mæglet igjen: Men Siler har du vel ikke, Edevart?

Har jeg ikke Siler? svarte han. Kom bare ned til Baaten!

Du er storveies! Jeg var saa opraad, Kua mi har kalvet og jeg har ikke hat Sil . . . . Og nu vilde Josefine ogsaa hjelpe Joakim paa en pen Maate, han hadde tapt, han var slaat og saa indætt ut, hun sa: Jaja, han Joakim har ogsaa gjort et og andet.

Edevart: Han har vel ligget ute i Vesteraalen med den rotne Noten sin.

Nei. Han har løftet av Helle for Helle av Berget her ute og gjort Trap av det. Det er det siste.

Naa, det er det han er blit saa tyk og fet i Kinderne av! ytret Edevart yterst haanlig. Han hadde god Fortjeneste!

Josefine gav sig ikke: Og naar det nu blir Vaar, sa hun, og Sneen gaar og det grønnes og blir pent saa skal du faa se paa alt han Joakim har gjort: han har brutt op al Sten paa Marken dokkers nedover og snud hver Torve og gjort Aker av altsammen —

Og saad Salt? spurte Edevart.

Estimer ham ikke! raadet Joakim hende.

Men Josefine var ikke dum i Hodet, langtfra. Som det dygtige og arbeidsomme Kvindfolk hun var hadde hun nu i to Aar lagt Merke til den rike Avling Joakim hadde paa sit Nybrot, hun roste ham derfor, forundret sig over ham og holdt ham stærkt frem: han hadde skapt av nyt et Kufor til paa den

vesle Jordpart. Og ikke forstaar jeg hvorledes du kom paa det, sa hun til Joakim.

Joakim: Jeg læste det i et Blad i Lofoten.

Ja du læser i Blade og Bøker og studerer og gransker og graver, sa hun. Der kan du høre, Edevart.

Edevart svarte hertil at han gav ikke om at kaste bort Tid paa slikt, han hadde andet at gjøre, og Joakim sluttet av med de Ord i det samme han gik ut av Stuen: At du snakker til den Komlingen, Josefine! Han kan jo ikke læse i Bok . . .

De to gik over til at tale om Forholdene i Grænden, Josefine kjendte hvert Menneske og visste noget om alle: Hvad det var han spurte om, Ragna — hadde han ikke hørt det? Jo hun var gift med Teodor og de hadde alt to Børn. Det var nok smaat for dem, de hadde ingen Jord til det lille Stuehuset sit og ingen Dyr, ikke saa godt som en Gjeit, men det hadde nu gaat en Dag isenn. — Jo hos han gamle Martinus balet de bare bra, de var nu ogsaa bare tre Mennesker. Det var Skrôt at Kua hans blev gjeld, men den var blank og fet, og nu skulde han faa bytte den bort til Slagt mot en bra Melkeku paa Prestegaarden. — Du spør som alle spør og vil ha at vite om ho Ane Maria. Vi fræger ikke andet end at hun har det godt og er blit vakt. Hun skriver ikke ofte til Manden sin, men de sier at Presten faar Brev fra Fængselspresten medkvart at hun er blit overhændig gudfryktig og læser i Bibelen og

synger ut hele Salmeboken fra Perm til Perm. Hvad han Karolus svarer til det? Ja det skal du spørre han Joakim Bror din om, for det er han som læser og skriver for hele Grænden, kan jeg næsten si. Men nok er det, hun vil ha Manden til sig, hun længes saa efter ham, skriver hun, og hun mener paa at Manden og Konen skal være ett. Men kjære velsigne dig, han Karolus kan jo ikke sættes ind til hende, for han har ikke tynt og dræpt nogen.

Edevart: Hvad du tror hun vil ham?

Vil ham? Det skal du ikke sitte og le av! svarte Josefine selv leende, hun vil vel bare omvende ham. Men nu skal jeg fortælle dig noget som du kan ha Trøisomhet av: vet du at ho Hosea, Søster din, skal ha han Ezra? Naa, det vet du ikke heller. Jo de er fast forlovet. Og det blir nu vel jeg som syr Brudekjolen dersom at du lægger Tøiet til.

Jaja, sa Edevart, han Ezra var ikke den værste hun kunde faa.

Nei er han den værste! Og nu har han kjøpt en Teig med Utmark hos Karolus. Han er visst ment paa at bygge der. Dersom det nu bare blir nogen Lykke med det! nikker Josefine dypsindig.

Hvad du mener?

Nei jeg sier ikke mere. Men det er nu dette med den bundløse Myren som Skipperen gik sig nedi, den hører til Teigen.

Edevart: Ezra var en Tosk som kjøpte der.

Josefine: Han vilde heller ikke ha kjøpt der, men

Karolus vilde ikke sælge Teigen uten at Myren fulgte med, han vilde være skilt med Myren, og det var ikke noget at fortænke ham i naar den hadde faat Konen hans i Ulykke.

Vet du hvad han har git?

Nei. Men de sier Karolus solgte billig.

Han kunde ha faat kjøpt av mig, sa Edevart. Jeg har en Gaard paa Trondhjemsleien.

Josefine vagger med Hodet: Du store Verden for dig, Edevart, har du nu en Gaard ogsaa?

Edevart svulmer: Og det er nu ikke netop den mindste Gaarden heller, om jeg skal si det selv.

— — —

Vinteren utefter drev Kramkarene saa smaat omkring i Grænden og i Nabobygderne med Varer, de solgte et og andet, Kjøpelysten var god men Pengene smaa, de maatte sætte adskillig ut paa Kredit til Mændene kom fra Lofoten. Det var en Tid med livlig Færdsel ut til Baaten i Ytrepolden, men da Vaaren saa sakte begyndte og Isen brøt op rodde de den flytende Krambod helt ind til Naustene i Indrepolden og fortøiet den unødig stærkt med to Dregger og endda et Toug i Land. Da Lofotfolket kom hjem kunde jo ikke Teodor bare sig for et Slængeord om Fortøiningen: Vil dokker se paa den Galeasen hans Edevart, han venter Uveir her paa Atlanteren!

Og nu gik Kramkarene om og indkrævet sine Penger og fik det meste og kunde atter gaa med

Kul paa Brystlommen av den tykke Seddelbok. Edevart gjorde det godt, han klaget heller ikke, han sendte et Pengebrev sørover og forlangte nye Varer, det var svært saa driftig han blev, men da de to digre Kasser fra Trondhjem kom begyndte han at bli alvorlig opraad med de mange Varer.

Du maa bygge dig en Krambod herhjemme og handle her, sa August som hadde Ideerne.

Det sier du ikke!

Sier jeg det ikke? Kan ikke du like saa godt ha Krambod her i Polden som at Gabrielsen sat og handlet borti sin Avkrok og gik fallit? Det skal du benest gjøre, du skal bygge Krambod!

Edevart svarte at han aktet ikke at høre paa et slikt Eventyr.

Hans Hjem begyndte at bli et Samlingssted. Poldens Folk hadde ikke saa mange Trøisomheter at vælge mellem, det eneste var den gamle Ofoting som laa og tørket sin Fiskelast paa Vaagen, men han var nu kommet Aar efter Aar og var ingen Nyhet længer. Ellers gik Dagene uten større Hændelser, Joakim arbeidet paa sin Jord og saadde, og Ezra ryddet flittig paa sin Utmarkteig og la Syldstener og planerte Tomt. Da var det mere Underholdning blandt Kramkarene. Vel nok, den gamle Far i Edevarts Hjem var religiøs og stille av sig, men han var en taalsom Mand og syntes ikke at ha noget imot at se Fremmede hos sig. Især strømmet de til paa Helgedager efter Gudstjenesten, se,

det var skikkelige Naboer som bare slængte indom for at drøfte det nye de hadde hørt paa Kirkebakken. De vilde vite hvad Kramkarene mente om Tingene, det var Mænd som de kunde spørre ut om den nye Stjernen som var fundet paa Himlen eller om Krigen mellem Tyskland og Frankrike. Som nu Edevart saa eiet han noget, han hadde Varer og Middel, han hadde ført Jakt og været sat over meget, og hvad August vedkom da hadde han været Verden rundt. De var begge gromme Karer, og August ikke den mindste. Da Teodor — han med Brok og ellers ikke noget videre — da han begyndte med at smile til en og anden av Augusts Historier blev han snart stoppet, Edevart holdt Kameraten frem, skrytte av ham, spurte ham tilraads i alles Paahør og indarbeidet Respekt for ham — Teodor maatte bare ikke yppe sig!

Edevart undte sin Kamerat at fortælle fra sit Liv, han støttet ham med interesserte Nik og Spørsmaal og avbrøt ham ikke selv naar han skrønet av fuld Hals. Det blev saa meget til Helgedagskvelder fremover Sommeren, det lønte sig at være Tilhører! Det var et dunkelt Punkt hvor August hadde lært sin Kunst paa Trækspil, og han gjorde intet for at fjerne den Mystik som fremdeles omgav ham, han talte om Trær med Sølvblade og om Mannaregn i Dammer, om Skibe med tolv Master og om Mennesker som var grønne i Ansiktet og blev fire Hundrede Aar —

Har du set dem? spurte Teodor.

Hadde han ikke set dem — August hadde set mere end det! Nævn hvert Land og Kongerike i Verden saa visste August det. Edevart hadde selv holdt i Haanden en Nøkkelhank paa otte Nøkler som hørte hjemme i Indien. Var det ikke saa?

Edevart nikket.

Ja, sa August, og du har set mig saa fattig at jeg hadde forlist og mistet alt, men det tok ikke mange Dagene før jeg reiste med fuldt Lager av Perler og Diamanter til Levanger Marked og blev æret av Presten og Øvrigheten. Ja du vet det, Edevart?

Edevart nikket.

Teodor: Jeg forstaar ikke hvor du tar Midlen ifra!

August tidde hemmelighetsfuld, men en anden av Tilhørerne ytret da: Ja det vilde du nok gjerne vite, Teodor, men det times ikke dig og mig! Og August blomstret, han oplot sin ovselige Guldmund og lot sin Fantasi skeie ut, aa Gud, det var noget at høre paa! Og Edevart lot ham triumfere.

Hvad var det nu han hette den Kongen i Indien? spurte Edevart. Han spurte bare for at Poldens Folk kunde faa høre et makeløst indisk Navn.

Men August tænkte sig om: Var det ikke Kong Achab? Jeg husker ikke. Hvorledes skulde jeg kunne huske alle de Konger og Alverdens Folk som jeg har truffet! Det kan ikke et alene Menneske bære i

Hodet. Men der mindte du mig paa noget, og det hændte en blank Maaneskinsnat, det var endda der hvor Prætoria og Columbia møtes —

Hvad møtes? spurte Teodor.

August: Naa, du tviler paa det, skjønner jeg —

Kan du ikke holde Kjeften din, Teodor! utbrøt en forarget Tilhører.

Jeg spurte bare hvad det var som møttes.

Prætoria og Columbia, sa August. Det var dem som møttes. Det er to Elver, de er som to svære Hav og de gaar imot hverandre akkurat som de er olme og vil stanges, du kan høre Duren ti Mil inde i Landet, og Skummet staar tilveirs saa det blir evig Solformørkelse for alle Mennesker. Nu kan du, Teodor, gjerne spørre hvor de saa faar Lys ifra. Og paa en Maate har du Ret. Men de har bare Maaneskin. Men saa er det et Maaneskin av en anden Sort end vores, du skal ikke vøre at ligne dem med hverandre, for det er som det lyseste Solskin hos os.

Hvad var du ute for der? spurte Edevart.

August tænkte sig om: Jeg kom av med det. Var det ikke der jeg gik og trødde i Guld?

I Guld? ropte Edevart selv interesseret.

Kjære velsigne dig, i det skjære Guld! Jeg kunde ikke forstaa det, men da jeg skulde se ned saa var Støvlene mine snoft forgyldte. Jeg trampet og trødde, men fik det ikke av igjen. Saa forstod jeg hvad jeg hadde at gjøre, jeg sprang i største Hast opover Elven til Skibet og kom mig ombord og

varskudde Kapteinen. Men det var ingen som vilde ha trod det dersom de ikke hadde set det paa Støvlerne.

August tidde. Tilhørerne ventet spændt. Hvad mere, hvorledes gik det?

Gik? Det gik saa at hverken Kapteinen eller de andre vilde tørne ut og gaa med mig om Natten. Men den næste Dag gik vi øieblikkelig tilbake, men da var Guldet borte.

Det var da Farken til Skrôt! utbrøt Teodor ophisset. Saa hadde du ingenting igjen for det?

August saa stivt paa Teodor og svarte: Naa, det tror du!

Ja hvad skal vi tro? spurte den anden, vildført av Fortællerens Sikkerhet.

Nei, ser dokker, jeg var ikke den Komlingen som dokker mener, sa August. Naar de ikke vilde tørne ut og gaa med mig straks saa laa jeg hele Natten og tænkte paa det, og om Morgningen viste jeg dem rundt og rundt, men jeg viste dem ikke det rette Stedet.

Det sier du ikke! lød det fra Tilhørerne.

Sier jeg det ikke? Det var mit Guld, jeg trængte ikke om at strø det ut paa alle andre. Nei Tak! Kys mig imorgen!

Nogen i Forsamlingen gav ham Ret, de vilde ha handlet likeens, men den utrættelige Teodor indvendte: Hvorfor varskudde du saa Kapteinen?

August svarte alvorlig: Det var min Plikt.

Lang Taushet. Enhver sat og tænkte sit. Aa saa var det vel dèr August tok sin Middel naar han trængte den og var paa Knærne, det forklarte at en forlist Matros kunde reise med Diamantlager til Levanger Marked! Den Pokkers August, han hadde altsaa dette Sted paa Jordens Rund hvor han gik og traadde i Guld, det var den skjære Sandhet, han var kommet til at avsløre sig.

Men fandt du selv Stedet igjen? spurte de.

Gruv ikke for det! svarte August.

Javel, den tifoldige Pokkers August, han var ikke al der de saa ham. Allikevel efterlot ikke hans Historie nogen absolut Sikkerhet. Hadde han endda kunnet fremvise Støvlerne! Hvor blev det av Støvlerne? spurte de.

Støvlerne? Dem fik Kapteinen. Lat mig faa de Støvlerne, Edevart! sa han til mig paa det engelske Sprog.

Slit dem med Helsen! svarte jeg likeens paa Engelsk. Men fra den Dag maatte jeg ikke ta min Haand i Arbeidet ombord og jeg spiste hvert Maal ved Kapteinens Bord.

Lang Taushet igjen, August selv var faldt i Tanker og sat med knepte Hænder. Pludselig ristet han paa Hodet som overmandet av sine Erindringer og sa: Han solgte siden Støvlerne i Sacramento og fik en Braate Penger for alt Guldet som var paa dem. Det var noget til Støvler, alle Guldsmedene i Byen maatte slaa sig sammen om at kjøpe dem.

Hvor det var henne i Verden dette hændte? spurte de.

August saa omkring paa allesammen og spurte lurt tilbake: Skulde dokker ha visst det?

Neivel, det var ikke at vente at han vilde utlevere denne Hemmelighet. Saa kunde jo hvemsomhelst reise til Stedet og trampe i hans Guld, saa kunde ialfald Teodor bli fuld av Havesyke og gi sig paa Vei, den Skarven.

Men, sa de, reiser du da dit medkvart eller har du ikke været der siden?

August: Jeg har været der en Gang siden, og jeg reiser dit naar jeg trænger det. Men saa skal dokker ogsaa ta med i Regningen at det er ikke at komme dit til hver eneste Tid. For det er det ikke. Det er ikke et Land med almindelig gudfryktige og skikkelige Mennesker som vi er, det yrer med Manddrabere og Udyr i Skogene og du gaar med Livet i Hænderne for hvert Skridt. Det er næsten ikke til at ta paa Tungen, men de har den Vanen at naar de overfalder et kristent Menneske saa dræper de ham. Det er ikke mere med det. Og bakefter saa æter de ham.

Æter de ham — Manden!

Koker og æter ham.

Har du set det? spurte Teodor og reiste sig, det var som han ikke hadde Fred.

August: Siden du spør saa har jeg set det, ja. En Kamerat og jeg gik iland fra Skibet, vi laa og

lastet med Perler, og det var Palmer og Fiken og alle Slags Frukter rundt omkring. Men Omforlatelse, de Vilde knep Kameraten min, og det var mindst et Dusin om ham, mig rørte de ikke, for jeg stod med lad Revolver. — Hvad dokker vil? spurte Kameraten min. — Oua, oua! svarte de; og det betydde at de vilde dræpe ham. — Dokker er nogen Skarver og Røvere, sa han, for han var ikke ræd dem, og en slog han Næsen ind i Hodet paa saa det blev bare et Hul, det stod jeg og saa paa. Men det var intet andet end som Overmakten, de dundret ham i Hodet med Haandspaker, og det hjalp ikke at han forklarte dem at de var Overfaldsmænd og Svin. Saa skjøt jeg en av dem. Men det brydde de sig ikke om for det var saa mange igjen. Kameraten han ropte til mig at de slog haardt, det gjorde ondt, skrek han, og saa skjøt jeg en til, men nu fik de ham under sig paa Marken og jeg torde ikke skyte mere for ikke at dræpe ham ogsaa. En Stund efter var han død. Da danset de Vilde og bykset og hoppet av Glæde, og jeg berget mig ene og alene ved at gaa baklængs og holde Revolverpipen imot dem like til jeg kom ombord. Men saa gik vi fraborde alle Mand med Vaaben og et forfærdelig Raseri og overfaldt Leiren til de Vilde. Men da var det forsent, de hadde alt delt op Kameraten vores og hadde ham i Gryten.

Tilhørerne skalv, den gamle Far spurte urolig:

Men skjøt du dem, August? Du skjøt dem vel ikke?

August: Hvad skulde jeg gjøre med slike Vilde? Det var Hedninger.

Jaja, sa Husfarn, men de hadde nu en udødelig Sjæl.

Sjøl veit han ka de har — det vet ikke jeg. Men saa forresten saa skjøt jeg dem ikke ihjæl, men bare i Hænderne og Fingrene og Føtterne, saa de hadde ikke noget at klage paa.

Det forstod jeg om dig, August! nikket Husfar tilfredsstillet.

Edevart skjønte vel at Kameraten trængte Støtte, han merket at baade Teodor og Ezra, ja at Joakim med sat der med en liten Tvil paa Historien, Edevart sa: Ja det er da mangfoldig hvad du har været opi, August! Det er ikke for os at utgrunde!

August kastet Armene bak Nakken og gjespet likegyldig, han avværget med at svare at det var ikke noget at skryte av, han var nu blit vant med det. Det lot ikke til at være saa rent avveien om Voldshandlinger og Mord og Død avbrøt Ensformigheten litt. Retnu fik han vel gjøre sig en Sving bortigjennem Verden igjen og se til sine Eiendommer paa et Par Steder.

III

Det var ikke flere Penger i Polden og Omegn Sommers Dag og Kramkarene skulde været reist for længe siden, men den ene Uken gik efter den andre og de brøt ikke op. De hadde det godt, de var omgit av Venlighet og Aktelse, paa nye og fremmede Steder maatte de være mere paa Vakt for at hævde sig. Nu laa jo desuten den gamle Ofoting der og tørket sin Fisk, til Høsten vilde han saa klarere og det blev atter Penger blandt Folk. Kom Tid kom Raad.

Det eneste var at August begyndte at bli urolig av sig og ikke fandt Dagene avvekslende nok. Han laa ikke tilsengs og var lat og sov det halve Døgn, han drev om i Bygden, gik omkring blandt Fiskearbeiderne paa Bergene og fik sig en Prat, besøkte Ezra i hans Utmark og uttalte sig om Tomten og det paabegyndte Nybyg.

Jo August hadde set værre Begyndelse paa andre Kanter av Kloden, det hadde han virkelig, her var handlet med adskillig Indsikt. Ezra hadde maattet ta en Grøft paa Øversiden av Huset, ellers kom det Vand i Potetkjelderen, han maatte ogsaa

grave dypt ned alle Syldstener baade til Stuen og det vesle Fjøset, ellers tok Tælen og skubbet dem avlage. Det var disse Grundstener til Fjøset Ezra nu holdt paa at lægge ned.

August sa: Fjøset blir forlite.

Ezra svarte at han kunde vel ikke vente sig større Buskapen.

Det er da ikke et Hundehus du skal sætte op. Se her, gjør det dobbelt saa stort, saa har du et Fjøs til fire Kjyr med Tiden.

Ezra lo høit: Hvor du mener jeg skulde ta For til fire Kjyr?

August kastet et Blik nedover Marken og utløste paa staaende Fot en Ide. Aa den August, han hadde saa ofte været nødt til at berge sig frem med sine Paahit, nu hadde han faat et igjen: Du skal grøfte ut den bundløse Myren! sa han.

Ezra saa skræmt op. Aper du? spurte han.

August apet ikke, hans Ide var ingen Spøk. Det tok ham en lang Prat at vise den lille Heimføding Ezra hvor stor Ret han hadde, og Ezra blev jo heller ikke omvendt, langtfra, men det var i Sandhet trøisomt at høre paa den vidfarne Sjømands Utlægning.

Men naar alt kom til alt — hvad skulde Ezra gjøre det Arbeide for?

Indsaa han ikke det? Han hadde en stor fin Myr liggende paa Teigen sin og kunde gjøre den til Aker hvad Dag som helst bare ved at snu

Torven. Det fandtes ikke Sten i Myren, det var Jomfrujord, Gormyr, han kunde saa i den det første Aar. Kom, lat os gaa ned og se paa den! sa August.

De gik. De vridde sig frem mellem Ener og Løvskog, August pekte og pratet, han blev oplagt, det frosne blaa i hans Øine fik Varme. De stanset nede ved Fiskebergene som evig og altid blev overrislet av Vand fra Myren, de saa hele Myrens skogløse og rene Vidde og Ezra sa atter leende: Jeg maatte visst grave dypt her!

Det var ikke sikkert, mente August, det var jo bare det ene Punkt midt paa Myren som var bundløst. Han maatte ta en Grøft rundt Myren, derpaa lægge en dyp Midtgrøft tvers over den og endelig skjære hele Myren op i Skraagrøfter som mundet ut i den dype Midtgrøft. Her var Fald i Mængde, her vilde bli en Elv av Vand fra Aasen i ret Linje til Sjøen. Tænk paa alt det du ser her som en grøn Mark! sluttet August Det er mindst tre Kufor.

Har du set det gjort? spurte Ezra.

Mangfoldige Ganger og i mange Lande.

At de har gravet ut Lik?

August et Øieblik usikker: Lik? Det vet jeg ikke netop. Hvad du spør for?

Jeg spør om du mener at jeg skal uroe ham som ligger i Myren? Det mener du vel ikke?

Naa, sa August. I Grunden var det jo ingen

som hadde saa meget at frykte av Liket som han selv, han hadde i sin Tid snytt det grundig med sit Fiskeregnskap og han hadde underslaat Lommeur, Røiserter og Klær fra Liket. Hvad saa? Hadde han ikke ogsaa foræret Liket en Guldring? August fik Tid paa sig, han sanset sig og spurte Ezra: Hvad kan han Skaaro gjøre dig?

Nei ingenting.

Og er det ikke saa at han bruker at rope herfra Myren og vil op igjen? Han skræmmer hele Grænden.

Det har nu været stilt siden Ane Maria tok sin Straf.

August sluttet: Det var bedre vi fik ham ut og la ham kristelig paa Kirkegaarden.

En Ukes Tid efter hændte noget uhyggelig for Ezra. En Søndag Eftermiddag ved den Tid Folk kom fra Kirken steg et Rop op fra Gormyren — et Rop. Aa Gud, det var saa langt og tungt og underjordisk, en Pike som gik og gjætte Buskapen opi Aasen hun hørte det og løp forstyrret hjem og daanet paa Dørhellen, Kirkefolket fra Ytrepolden hørte det ogsaa og sprang for Livet, hele Grænden kom i Vaande, Ezra kom farende med Tungen ut av Halsen og hadde hørt Ropet fra sit Nybyg. Hele lange Kvelden utover drøftet Folk Tildragelsen, det var ingen Smaating at det nu igjen var begyndt at jamre fra Myren, stakkars Ezra han kunde jo ikke bygge og bo i sin Utmark efter

dette, og hvad med alle andre, med hele vide Polden, kunde nogen ha en rolig Nat efter denne Dag? Det var ikke Karolus sin Okse som hadde rautet, det var heller ikke Lommen som hadde skarret et eneste Skrik og dermed tiet, saa var det vel en fredløs Sjæl som klaget sig. Alle tænkte paa Skipper Skaaro.

Jeg synes vi skal tappe ut den forbandede Myren, sa August. Hvad mener du, Karolus?

Karolus drog paa det, han hadde vel liten Lyst til at tale mere om Liket og atter rippe op i sin Kones Ugjerning: Jeg vet ikke om vi skal være at uroe den Døde, sa han.

August: Dersom vi finder ham og vi jordfæster ham paa Kirkegaarden saa vil han faa indviet Jord at hvile i, og ingen vil høre et Kny fra ham mere. Det er min Mening.

Nogen nikket og var enige med ham, andre holdt det for et Vaagespil at grave ut et Lik, hvad Ret hadde de til at gripe ind i Guds Styre? Saken døde hen. Den vedkom hele Poldens Ro og Fred, men den døde hen. Endog Ezra som den kanske vedkom mest kunde ikke i Længden leve med Tungen ut av Halsen, hans Ophisselse la sig, han begynte igjen Arbeidet paa sit Nybyg — og merkelig nok, han handlet fra nu av efter Augusts Raad og gjorde Fjøset dobbelt saa stort som før. Hvad mente han med det?

Men nu hændte noget sørgelig for gamle Martinus.

Han hadde jo faat sin nye Ku fra Prestegaarden, den hette Fagerlin og fulgte pent Buskapen og melket litt Morgen, Middag og Kveld, alt tegnet bra. De andre Kjyrne var riktignok onde mot den og stanget og støtte den avveien, men det var altid et fremmed Dyrs Lot i Begyndelsen, det vilde forta sig snart. Men saa gik Fagerlin sig ned i den bundløse Myr. Det var saa sørgelig, det fandtes ikke Raad for det, al Hjelp kom forsent. Se, Fagerlin stakkar var fremmed i denne Bumark, den var ikke oplært til fra Kalv at sky det bundløse Punkt paa Myren, den var kanske atpaa Kjøpet blit stanget uti, Gud vet, ialfald saa blev den borte. Men hvad med Martinus og hans Familje? Selv tok han Ulykken taalsomt og trøstet sig med at han hadde ikke saa lang Levetid igjen, men Folk stimet allikevel sammen og hørte hverandres Mening om hvad som var at gjøre.

Skal vi enda ikke grave ut Myren? spurte August.

Vil Martinus faa en levende Ku igjen for det? svarte de.

Naa, saa skal han Skaaro ligge sammen med en Ku?

De grøsset alle og syntes det var ilde, men var det nogen Raad for det, fandtes det nogen Raad? Saken døde hen. Ezra var gaat over paa Augusts Parti og ivret stærkt for at tappe ut Myren, denne Helvedespøl, denne Ryggesløshet midt i Dagslyset, Ezra talte forgjæves. Hvad andet hadde han saa at

gjøre end vedbli at bygge paa sit Fjøs og opføre det til fire Kjyr, naar han nu engang hadde lagt Syldstener til denne Størrelse.

Men endelig skedde det som skulde til for at vende Stemningen for Augusts Plan: Søndag Eftermiddag ropte det igjen fra Myren, denne Gang med to Rop efter hverandre.

Nu var det ikke til at komme forbi, noget maatte gjøres. Ropene hørtes akkurat paa samme Klokkeslet som forrige Gang, Folk blev opmerksom paa at det var det selvsamme Tidspunkt paa Dagen Skipper Skaaro gik sig ned, nu halloet han om Utløsning, det var ham, det var ingen anden end ham. At han idag ropte to Ganger hadde sin Grund i at han nu var i Dybsens Nød og Forsmædelse efterdi en Ku var kommet ned til ham.

Gjæterjenten ilet hjem, Kirkefolket fra Grænden hørte selv Ropene denne Gang, Ezra kom sættende, kastet sig opgit paa Marken og tilkjendegav at nu maatte han nedlægge Arbeidet paa Bygget, han kunde ikke tænke paa at leve Livet i denne Ufyse.

Ordfører Karolus gjorde i samme Time Alvor av det og gik til Presten efter Raad. Han tok Joakim med for det Tilfælde at noget skulde opsættes skriftlig eller i det hele tat bli vrient for ham.

— — —

De staar i Arbeide paa Myren mange Mand, alle Grændens Mænd, det er lys Sommerdag og ingen Fare ved det, de er der i nødvendig Ærend. August

leder, han har spændt en Snor i ret Linje fra Sjøen op til Aasen at grøfte efter og han fordeler Folkene langs Linjen, selv er han i fuldt Arbeide og sparer sig ikke. Aa August er ikke med rødt Sjal om Livet og Cigar i Munden nu, Svetten driver av ham, det er som han har Trang til at gjøre godt igjen noget hos den salige Skipper Skaaro, derfor er han saa ivrig, han snyter sig i Fingrene og kliner paa Buksen, og han skjøtter ikke en Dust om sine fine Røiserter med de lakerte Kapper.

De taler ikke meget under Arbeidet, og det de sier blir talt med sakte Røst da det er en høitidelig Gjerning de staar i.

Efterhvert som de nærmer sig det bundløse Punkt trør de Spaden litt forsiktigere ned, de kan jo aldrig vite hvad de støter paa. Ezra gaar i Spissen og stikker den første Torve, efter ham kommer hele Rækken av Mænd, de blir mindre og mindre synlige efter som de gaar i Dybden, de bakerste er næsten skjult i Grøftens Bund.

Ezra er like ved Punktet. Han lægger Stænger og Bord foran sig at staa paa, hele Myren husker ved hans Spadetak. Han kaster et Blik bakover, om det i Tilfælde er Hjelp i Nærheten, hvorpaa han skræver ind paa Punktet, staar paa Punktet. Han faar intet uten bløt Mørje paa Spaden, han velter den forræderske grønne Tuve avveien, men Mørjen fylder igjen dens Leie næsten øieblikkelig, det vises ikke Merke efter hans Spadestik, han arbeider i en

Velling. Han overskrider Punktet og arbeider sig over paa fast Mark. Ved Enden av Snoren træder han av og later næste Mand avløse sig i Spissen, selv gaar Ezra tilbake og indtar siste Plass i Rækken. Saaledes har August ordnet det.

Ved Middagstid saaes alt en sort bred Vei tversover Myren, og tilkvelds var nogetsaanær halve Arbeidet gjort. Folkene gik smaasnakkende hjem. De var nu kommet fire Spadedybder ned i det bundløse Punkt uten at støte paa andet end Mørje. Vandet randt alt lystig efter Grøften.

Om Morgningen tok de fat paany.

Da skedde noget.

Den Mand som for Øieblikket gik i Spissen gav et Rop fra sig og hoppet op av Grøften. Var han ute for noget? spurte de. — Ja noget fast, med Spaden, det var som Klær. — Teodor som var næste Mand gjeipet haanlig og tilbydde sig at gaa i Spissen. Aa Teodor skulde være slik Kar, han gjorde et Par Spadetak og avdækket en rundaktig Tingest. Det er jo bare en Trærot, sa han idet han grep den og vilde kaste den op av Grøften. Den fulgte ikke med, den hang fast, Teodors Tak glap, han kom til at sope Tingesten ren for Mørje — og hvad han nu saa fik ham til at sige bakover i samme Stund: han hadde tat i en død Haand.

Javel, Teodor fik ondt, han tok paa at levere alt han hadde i sig, det kom begge Veier, han laa tilintetgjort. August traadte til og skrævet forbi ham.

Av alle disse Mænd var han den eneste som torde bruke Spaden rundt Liket og faa det frem i Dagen, aa August var Mand for at se et Kadaver i Øinene.

Merkelig hvor godt den døde Skipper hadde holdt sig, Mørjen hadde vernet ham, det luktet intet andet end Myr av ham, endog hans Klær var uskadde, Guldringen sat paa hans Finger, Armene som var utspredte maatte bøies forsigtig sammen, han hadde mistet sin ene Sko. Liket laa paa Grundfjeldet, bare tre Favner ned fra Jordskorpen, i et Slags Jotungryte; Vandet bimblet op fra en Spræk i Gryten, her var Kilde.

De fik Liket over paa fast Mark, spylet det rent for Mudder og dækket det til. August tok to Mand ut av Laget til at gaa hjem og gjøre Kiste.

Nu var den største Spændingen utløst og somme av Folkene ymtet om at slutte Arbeidet. Ezra ivret for at holde paa, han hadde jo sin særlige Grund til det, han gik til August og klaget sig. Hvad Slag? spurte August, slutte? Ikke Tale om, langtfra, det bundløse Punktet skal tappes grundig og aldrig mere suge et levende Liv tilbunds!

De arbeidet da tilkvelds ogsaa denne anden Dag og hadde skaaret Myren tvers av med en uhyre Grøft. Vandet gik som en Elv, det var flatt Grundfjeld næsten hele Veien, bare Jotungryten stod til Stadighet fuld av Vand og Mørje. Kua til gamle Martinus blev ikke fundet, men de fandt Skaaros tapte Sko.

Da de sluttet for Kvelden blev det Spørsmaal

om hvem som skulde holde Vakt over Liket. Alle undslog sig for det farefulde Hverv — eller om det ikke just var saa farlig kjendtes det paa anden Maate haarreisende. Ezra vilde vaake hvis han fik en Mand med sig, og Teodor som var blit Kar igjen traadte til. Han trængte vel til at rette paa sin Daarligdom istad, han hadde ogsaa været nede ved Sjøen og gjort sig fin.

Det var Sommer og lys Nordlandsnat. De to drev frem og tilbake i sin Ensomhet, de var ikke rædde, langt derifra, de hadde jo overtat Vaktholdet av lutter Godhet, det heftet ingen Synd ved det. Det eneste skulde være at Ezra bar paa en hemmelig Glæde over at faa sin gode Myr uttappet — om denne Glæde kunde kaldes Gudsfrygt med Nøisomhet.

De satte sig og duset, Solen gik ned bak Aasen, det blev Skygge, de knappet Trøierne. Det siste de talte sammen var at ingen av dem hadde det allerringeste utestaaende med Skipper Skaaro, hvad ondt skulde han saa ville dem? Neivel. Men et Lik var nu et Lik og ingen Skipper. Javel . . . .

Teodor vaaknet med et Sæt, han hadde vel drømt.

Hvad det er? Ezra reiste sig straks.

Det er ikke noget. Men vil du bare se hvor det lever dernede!

Hvad som lever?

Overbredslet hans. Vi maa gaa nedover og se.

Ja, svarte Ezra, men han drog paa det.

Det var nu over Midnat og ikke mere end som halvt lyst, de stod og stirret. Det er noget rødaktig, det er et Dyr, sa Teodor.

Ezra: Du skal se det er Ræven!

Ja, sa Teodor ogsaa. Det kan jo være Ræven, men —

Vi maa gaa og se, hvisket Ezra.

Ja det maa vi. Hm. Men end om det er han Tykje?

Hvorledes? spurte Ezra og grøsset. Det mener du ikke?

Nei jeg vet ikke, sa Teodor. Men det vet du like saa vel som jeg at han Tykje kan gaa omkring i alle Lignelser søkende hvem han kan opsluke, kan han saa ikke være en Ræv? Og saa forresten saa har jeg hørt om dette før.

Ezra blev usikker: Det er nu mange Aar siden han Skaaro gik sig ned, og i al den Tiden har Sjælen hans været salig, hvorfor skulde saa han Tykje komme til ham nu?

Det svarte ikke Teodor paa.

Eller hvad mener du? spurte Ezra.

Teodor: Nei hvad jeg mener —! Men det er noget uransakelig med det Dyret. Han Skaaro var nu ikke den han skulde være han heller, det skal du ikke vøre at tro. Han syndet mangen Synd i sine Dager, det vet jeg om. Det kan godt være han Tykje som er over ham nu.

Men Ezra var allikevel noget av en Vaagehals,

han fandt sig en høvelig Sten i hver Haand og begyndte at gaa nedover.

Gaar du? spurte Teodor efter ham og fulgte nølende med.

I det samme strøk et Dyr bort fra Liket, et Skimt, en rød Ræv som laa som en Strek gjennem Luften, Ezra kastet, det kom et lite Pip fra det flygtende Dyr, kanske bare av Rædsel, men ialfald et Pip, og det var Ezra en stor Tilfredsstillelse at høre det.

De gik hen til Liket, en rotten Lukt slog op fra det nu, de holdt om Næsen. Teodor var blit modigere, han hadde nu faat Visshet: det var bare en arg og elendig jordisk Ræv, hadde det været selve han Tykje vilde jo ikke den Karen ha flygtet, men istedet ha svundet ind til ingenting paa Stedet eller omskapt sig til en Maur.

Vil du bare se hvor Svinet har grasseret! sa han.

Ræven hadde arbeidet med at rive op Trøien paa Liket for at komme ind til Kroppen, den hadde latt Ansiktet urørt, men kloret og bitt i Klærne, ramponert Knapper og Knaphul, revet en Flenge i en Lomme. Aa for et Ubæst en Ræv kan være! De ordnet den Dødes Drakt i al Hast og dækket ham atter til. De blev enige om ikke mere at sovne av.

Det var da næsten makeløst av mig at jeg vaaknet før nogen større Skade skedde, sa Teodor og tilvendte sig alene Æren for at ha reddet Liket. —

Om Morgningen kom nogen av Folkene igjen, andre ikke, somme var gaat træt av at grøfte. De

hadde strakt sig saa vidt som at utfri Liket og dermed skaffe de usalige Rop ut av Verden, mere vilde de ikke. Men end Martinus sin Ku? spurte August, skulde den ikke findes og den værdifulde Hud flaaes av den? Og hvad med det næste Dyr eller Menneske som enda kunde forvilde sig ned i Myren? — Han gik over til Liket og løftet paa Bredslet, men en stind Stank tvang ham øieblikkelig tilbake. Det var Natvaktens Held, August merket ingen Uorden ved Liket, han gav sig op i Myren, stak ut to Skraagrøfter som utgik fra Jotungryten og rak helt op til Aasen, pekte, kommanderte og ledet. I venstre Grøft kom Fagerlin for Dagen, Kua. Den var like hel og fin, de spylet den ren for Mørje og gav sig til at flaa. Ut paa Formiddagen kom de to Mænd med Kisten og fik Skaaros Lik avveien, det var paa høieste Tid, det kunde ikke berges længer, tilslut var det bare Klærne som holdt det sammen. . . . .

August hadde været overmaate virksom, Edevart derimot, hans Kamerat, tok sig ikke meget for, men duset Tiden bort, blev lat og fin paa det og fjaset litt med Kvindfolkene. Som nu for Eksempel at han ikke hadde deltat i Grøftingen av Myren. Det var jo en Velfærdssak for hele Grænden, men nei han tok ikke Spade i Haanden, han skyldte paa at han ingen Arbeidsklær hadde. Og forresten — lot han forstaa — han hadde ingen større Interesse for Grænden, hvad vedkom den ham? Hans Barndoms Grænd, javel, men nu var han ikke længer herfra, ikke bare

herfra, han hadde Grænd alle Steder. Skulde han gi sig til at tappe Myrer maatte det vel først og fremst bli paa hans egen Gaard paa Fosenlandet. Der var heller ingen Dødninger at grave ut.

August gav Støtet til at Uttappingen av Ezras Myr tok en saa storartet Begyndelse, det kunde sies at næsten Halvdelen av hele det viktige Foretagende var utrettet med den vældige Midtgrøft og de to Diagonaler, Myren begyndte allerede at sige ned og tørkes. Men saa var jo al Stensættingen igjen, Maaneders og Aars Arbeide, det var igjen.

Men Begyndelsen var gjort og Ezra hadde faat Blod paa Tand, August støttet ham med Raad og Daad. Ezra gjorde Byttearbeide med Joakim, de hadde begge en Snert av født Jordbruker i sig: naar Joakim trængte Hjælp med nogen store Stener blev Ezra tilkaldt, og omvendt kunde Joakim nu og da gjøre et Dagsverk i Myren. Det gik smaat paa den Maaten, men velsignet støt fremover. De to Gutter enedes godt, som vente var, det var ingen Hemmelighet længer at de skulde bli Værbrødre, Hosea, Joakims Søster, var alt med Guldring for at hun ikke skulde undslippe.

Men nu var August uten Virksomhet og snuset efter noget nyt at kaste sig over. Han hadde atter fat i Edevart om at bygge Krambod i Polden — se, Færingen laa fremdeles ved Naustene overlastet av Varer og kunde ikke ligge slik Vinteren over og ises ned. Denne Gang gav Edevart efter, han hadde selv

i Mellemtiden tænkt Spørsmaalet over. — Naa, men saa maatte han begynde straks før Vinteren kom, hvad drøiet han efter? — Ja, sa Edevart, han maatte nu for som først faa Materialer. — Javel, et Brev i denne Dag, i denne Time, saa mange Stokker, Planker, Bord av det og det Maal —

Joakim skrev Brevet.

Og nu syntes selv Edevart at faa Mot og Arbeidslyst tilbake, han var tidlig oppe om Morgningen og arbeidet til sent paa Kveld paa Tomten. Edevart var ikke uten Skjøn, og det kom ham tilgode hvad han hadde set og hørt i Knoffs store Forretning paa Fosenland, sammen med August og Joakim muret han en netop høvelig Kjelder for en Tønde Lampeolje, et lite Fat Bladtobak, en Dunk Grønsaape og hvad ellers han trængte til av Kjeldervarer. August gjorde ogsaa her den Indvending at Grundmuren var forliten, men Edevart vilde begynde smaat og heller holde længe ut.

Da Materialerne kom tok det ikke nogen større Tid for de to Likkistesnedkere at reise Bygningen, en Bod i Tilknytning til Stuehuset, Bindingsverk, Bordklædning ute og inde, uten Ovn, uten Stas og Utskjæringer. Alt om Høsten kunde Edevart løse Handelsbrev og begynde at sælge Varer fra fast Bosted, det høvde godt, den gamle Ofoting hadde tørket sin Fiskelast og klareret, det var atter Skillinger blandt Folk.

Men hvad nu med August? Han var jo igjen ledig og blev mere end nogensinde urolig av sig, endog grætten, sint, vanskelig at gjøre tillags. Hvad som feiler dig? spurte Edevart. August vilde bryte ut. Edevart foreslog ham at ta en Tur nordover Leien med sin Kramsæk, kan kunde godt gaa saa langt som til Tromsø, Varer skulde bli sendt ham efterhvert som han trængte dem — August ristet paa Hodet. Hvad vilde han da? Han vilde spænde fra, sa han. Hvorledes? Jo saaledes at han gav ikke om at gaa med Kramhandel mere . . . . Edevart vilde ikke bli av med ham, han tilbydde ham Kompaniskap, de skulde være halvt baade om Boden og Kramhandelen — August avslog.

Nei August maatte bare igjen ha Omskifte, det var intet andet som stod ham i Hodet. Han hadde vænnet sig til at slænge omkring, at gaa fra det ene Arbeide til det andet, nu hadde han løpet Linen ut i Polden for denne Gang og gik og aates op av sin gamle Ustadighet. Du kunde ha hat det saa godt, sa Edevart, gaat til Tromsø og kommet igjen, gaat saa videre sørover, ligget over der du vilde og handlet det du vilde! — Ja og reist op igjen den samme Ruten! sa August. — Hvorfor ikke? — Træffe de samme Folk og holde den samme Prat, banke sig paa Skaftestøvlerne med Alenmaalet og være springsk! — Du sa du likte det engang? — Naa, sa jeg det? Men nu vil jeg spænde fra. — Hvad vil du saa? spurte Edevart. — August svarte med sine vante Ord: Gruv ikke for mig!

Men Planer for Fremtiden hadde han sikkert ikke da han for sin Vei.

— — —

Det gaar, visst gaar det. Alting gaar, men noget gaar jo — under. Det kan ikke være anderledes.

Edevart handlet i Polden. Han hadde bygget Kramboden i Røstet paa sin Barndoms Stue for at slippe med bare tre Vægger, men derved blev jo det gamle Hus dobbelt saa langt og ruvet næsten som Ordfører Karolus sit Palats. Edevart hadde ikke noget imot at Folk fik Respekt for hans Handelssted han lot male hele Bygningen hvit, saaledes som Prestegaarden var malet, og det blev nu saa fornemt hjemme hos ham at han lot Gaardsplassen sope ren for Halm fra Pakkasserne. Hans gamle Far gik og syndet sig litt sort ved at være hemmelig hovmodig over sin gjæve Søn. Han sa stundom: Nu skulde Mor din ha været her!

Om Vinteren blev det dødt og stille, alle Mandfolk var i Lofoten og Penger fandtes ikke i Polden. Edevart hadde rolige Dager, han spiste og sov. Det var et Gode og kunde ikke værdsættes høit nok. Her var intet som foregik i Huset eller utenfor Huset efter Klokken ni om Kvelden, da gik alle tilsengs og ingen trængte om at ligge lyttefærdig.

Han vedblev at være en godhjertet Kar, i den trange Vinter hjalp han Fattigfolk med en Vog Mel eller en Mark Kaffe paa Kredit, og lille Ragna som var gift med Teodor hun fik endda hvitt Topsukker

til Kaffen, og dette Sukker blev ikke saa nøie skrevet.

Ja men saa maa du komme og faa Kaffe hos mig, sa hun.

Han svarte: Jeg skal komme i Kveld!

Det kunde ikke være anderledes, det var baade dumt og ilde, men han gik til lille Ragna som bodde i sin Bedstemors Hytte, ja dit gik han i mørke Nætter og blev der til langt utover. De visste det godt i Grænden, men han trængte ingen Undskyldning, han hadde Middel, han var rik; maatte de ikke allesammen gaa til Edevart og bli hjulpne med en Vog Mel og en Mark Kaffe! Og som nu med Ragna saa var det jo en ren Stas for hende at bli utvalgt fremfor baade Beret og Josefine fra Kleiva. Saaledes var det.

Og Edevart selv? Det gik, alting gaar. Han var blit mindre og mindre nøie paa hvad han gjorde og hvorledes han gjorde det, lille Ragna var ikke den samme som Lovise Magrete, nei ingen var som hun og aldrig glemte han hende, men Lykke paa Reisen, som August sa, Ragna var for Haanden og hun var saa pen med Munden naar hun lo. Hans Sjæl var blit fillet, han kjendte ingen uundværlig Glæde ved hende, men han lot hende ikke i Fred. Lovise Magrete var kanske aldrig en Dag ute av hans Tanker, men naturligvis hadde han opgit hende, hvad andet kunde han? Men hvad andet kunde han ogsaa end at mindes hende? Hun hadde merket ham dypt og varig, et Tidsrum av Aar laa nu imellem, men svak

og splittet hadde hun forlatt ham den siste Gang en Nat i Jakten «Hermine» og svak og splittet var han vedblit at være. Han kunde med Lethet ha skaffet sig hendes Adresse da han var sørpaa, det blev med Forsættet, han manglet Mot og Fremfærd til det, nu gik han herhjemme og tænkte ut Brever til hende som aldrig blev sendt, nei aldrig skrevet. Munterhet og Moro visste han ikke av, han hadde glemt at le, han var en bøiet Ungdom med en Krop som var stærk av Mat. August hadde sagt til ham engang: Nei du er da net akkurat som en Dødning, du er bare ikke jordfæstet!

Aa men han var ikke helt død, ikke stendød. Da Folk kom hjem fra Lofoten om Vaaren hjalp han gamle Martinus til en ny Ku ved at kavere for ham. Stor Glæde paa gamle Martinus. Men paa samme Tid blev jo Teodor som lammet av Overraskelse ved at Ragna var med Barn.

Hvor har du været og faat det? spurte han mørk.

Haha, hvor jeg har faat det? svarte Ragna. Herhjemme.

Hvem har været Mester for det?

Det lo hun endda mere av og gjentok: Mester for det!

Hvem har gjort det, spør jeg?

Du spør som et Spøkelse, svarte hun. Var du ikke heimvitja nu i Paasken?

Jo, men det er bare tre Uker siden. Og hvorledes ser du nu ut!

Taushet.

Jeg vil vite det! skrek han og sprang op.

Men Ragna var engang saa flink paa Skolen og hun hadde været flink hele Tiden siden, hun kunde regne i Hodet, hun visste at svare for sig: Ja, saa var det før. Du for til Lofoten i Februar, og nu har vi Korsmesse. Tæl nu bare over!

Hun forvildet ham, hun hadde som Ræven to Utganger av Hiet, han kunde ingen Vei komme og maatte sætte sig igjen. Og senere spøkte hun sandelig med Teodor om det og gjorde Nar av hans mørke Mistanke. Saa tryg var lille Ragna.

Det gik, alting gaar. I Længden kunde heller ikke Teodor græmme sig, alle andre var tilfredse med det rike Lofotfiske, de hadde tjent godt og de kunde gaa til Edevarts Krambod med Penger mellem Hænderne. Da Teodor kom og betalte det Konen stod skrevet for blev han glædelig forundret over hvor lite hun skyldte og hvor billig hun hadde levet i Vinter. Aa Ragna var en dygtig Kone, det kunde ikke sies andet!

Og nu blev det igjen Penger i Polden i nogen Uker, og Edevart fik Varer hjem og handlet jevnt godt. Han trængte et Kontor, ikke nogen Ovse, men et lite Kontor med Glasrute i Døren ind til Kramboden, i Grunden trængte han ogsaa et Kammers for sig selv at være i om Natten, saa han slap at opta Plass i det gamle Stuehuset hvor det var mange nok før. Edevart maatte bygge igjen. Og hans gamle

Far sa mere end en Gang: Nu skulde Mor din ha været her!

Alt i alt en ukjendt Virksomhet og Rørsle i Polden, Grænden vaaknet saa smaat og strakte sig, i et og andet Hode blev det tænkt litt rappere end før. Ezra var et godt Eksempel. Lille, tætte Ezra var en Knekt, han tappet videre paa Myren saaledes som August hadde lært ham. Saa længe han hadde Penger av sin Lofotlot leiet han Hest til Stenkjøring, det monet godt, han kunde stensætte de første Skraagrøfter og kaste dem igjen, en liten tørlagt Vidde laa nu foran ham, han spadde den fint op, fik den harvet og gjødslet og saadde Byg i den saa at si som et Slags Prøve paa sin egen Tro, tre Uker efter stod Akeren grøn. Et Under og en Velsignelse i den bundløse Gormyr!

Ezra gik i Tusen Tanker under Arbeidet. Han indsaa at Myren efterhvert vilde trænge mere Gjødsel end han kunde tigge sig til i Grænden, altsaa maatte han ha Dyr. Men for at holde Dyr, om ikke mere end en eneste Ku, maatte han ha Fjøs. Javel, men var dermed alt gjort? Hvem skulde stelle Kua om Vinteren naar han selv var i Lofoten og tjente Skillingerne? Det maatte hans Kone gjøre. Hans Kone, Ezras Kone — Gud velsigne os, han var jo ikke tyve Aar! Men lat gaa at den stoute Hosea sa Ja til dette, hvor skulde hun holde til paa dette Nybyg i Utmarken, hun kunde vel ikke bo hos Kua? Han maatte altsaa aller først og fremst faa bygget et

lite Menneskehus, men det var en uhyggelig stor Affære, — og altsammen for Gjødselens Skyld! I det hele tat blev Ezra stundom overmandet av alle sine Tanker.

Kristi Himmelfartsdag gik han og drev og spekulerte paa alskens Utveier, han la Merke til at Joakim hadde fundet paa noget rart i de siste Dager: han hadde spredt Tang utover Engen sin, Tang fra Sjøen, Blæretang. Pokkers Fyr den Joakim, han var istand til at ha en Mening med det. Han snuset og læste alt han kom over naar han hadde Landligge i Lofoten, han blev mere og mere lærd i Hodet og visste vel snart mere end Presten som hadde konfirmeret ham. Men Tang utover Engen, Tang paa Slaatmarken —?

Ja, sa Joakim, og det er endda ikke det værste: jeg har lagt Tang i hver Fore paa Bygakeren min og gravet den ned og saad ovenpaa.

Er det Gjødsel?

Saa er sagt. Men du gjør ikke at tro det endda.

Hvor du vet det ifra?

Jeg læste det i Vinter. Det skal være en ældgammel Raad, kjendt i Landet i over to Hundrede Aar. Jeg vilde nu gjøre en Prøve.

Det var godt jeg fik vite det, sa Ezra og begyndte allerede at gruble. Dersom Joakims Prøve holdt Stik vilde alt bli anderledes for Ezra: hans Byggeplaner kunde utstaa til Tid og Raad kom, han kunde vente med Kua, han kunde utsætte med Bryllupet. Hvor-

for hadde Joakim tiet med sin Opdagelse til nu? Han sa: Du leste det i Vinter og ordet det ikke?

Nei. For jeg vilde ikke sætte dig paa det. Jeg vilde vente og se hvorledes det gik mig selv. Og ialfald skal du ikke vøre at tro at det er gjort med bare eneste Tang paa Myren din. Men Tang i Laget med.

Naa, saaledes. Det forandret atter Ezras Planer. Han sa opgit: Nei jeg skjønte det var noget Tøv. Og ikke forstaar jeg hvorledes du kan lægge Tang utover Engen din. Du faar det i Høiet til Høsten.

Ezra gik bort med sine Tusen Tanker i Hodet og var ikke blit klokere. Men i den kommende Tid arbeidet han for alle Tilfælders Skyld bare paa Stuen, Menneskehuset, han fik med sig en Mand til Hjelp og drev stærkt paa. Bygverket maatte være under Tak til Sneen kom.

— — —

Nu hændte noget, en ringe Ting som voldte store Følger: Edevart fik Amerikabrev. Kirkefolket hadde det med til ham fra Posthuset, en gul Konvolut av stærkt, skindaktig Papir og med mange Stempler, omadresseret fra Knoff paa Fosenlandet. Edevart læste Brevet i sit nye Kontor, og da han langt om længe var færdig med det gik han ind i sit Kammers og la det under Hodeputen.

Det var et svært gammelt Brev som hadde ligget længe over sørpaa — javel. Edevart var ikke av dem som anset paa at opgi Adresse. Men alt gik, alting gaar. Der kom nu dette Brev fra det fjerne

Amerikaland, og det var med smaa og forsiktige Ord som lignet hende saa velsignet: at hun hadde ikke glemt ham, men hun vilde se hvorledes det gik først; at det var meget anderledes end i Norge, men at de hadde Helsen de som var left igjen siden Haakon reiste vestover og aldrig skrev. Baade Gutten og Piken var nu store i alle disse Aar, men ikke konfirmerte som ikke bruktes her, han arbeidet i et Factory og tjente mange Penger, Piken likesaa og bestyrte en Spolemaskine. Undskyld disse Ord hvis nogen er uforstaaelige da vi snakker bare Engelsk i hele Byen og Børnene ikke tar et norsk Ord i Munden mere. Men den yngste som jeg fortalte dig om hun er en liten Pike og heter Haabjørg efter Haakon som forlangte det. Om mig selv er ikke mange Ting at si i denne lange Tid som er gaat, andet end at jeg ikke trives her og har aldrig trivdes en Dag, men jeg gjorde det for en andens Skyld, om han skulde bli anderledes her i det fremmede. Ja jeg længes efter at se dig igjen og Doppen som var mit Hjem og nu bor du der, det er saa forunderlig. Men Børnene de er nu store og voksne og vil ikke herfra, men lille Haabjørg vilde jeg ta med og se igjen dig og Doppen. Hvad mener du om denne Sak saa jeg kan arrange det? Men kanske du nu er gift paa Doppen og da kommer jeg ikke. Jeg kom bare til at huske dig i denne Aftenstund og skriver dette. Kjærlig Hilsen fra os alle, men mest fra mig

Lovise Magrete Doppen.

Hvad hadde Edevart at gjøre nu? Svare, svare straks! August vilde sikkert ha telegraferet, han talte altid om at telegrafere til Amerika nu siden «Great Eastern» nylig hadde lagt ut Kabler over Atlantern, men for Edevard var dette et Eventyr og kunde ikke brukes. Da han undsaa sig for at la Joakim svare paa Brevet prøvet han selv at skrive; hadde han ikke ført Fiskeregnskap, skrev han ikke selv nu i sine Bøker? Men dette var saa merkelig forskjellig, han spolerte mange Ark Papir og opgav det. I sit Mismot kom han til at tænke paa sin lille Søster, ikke den ældste, men Pauline, hun som hadde været sist paa Skolen og var riktig flink til at bokstavere, han vilde gi hende meget igjen for at skrive dette Brev — og for at tie med det.

De undsaa sig for hverandre disse Søsken, det var en Skam at vise Følelse og rørt Ansikt, de vilde heller gaa i Jorden. Han fik Pauline til at skrive, men herunder sat han med en spotsk Mine hele Tiden og lot som om denne Lovise Magrete i Amerikaland var litt taapen av sig, men han vilde snakke hende efter Munden og glæde hende, hun vilde saa ikke komme hjem allikevel. Han dikterte selv Brevet og lot oplyse hvor han bodde, at han drev Handel i sin Hjemmegrænd, at han derimot ikke hadde været paa Doppen uten som en Gang da han fandt et Aaklæde fra hende som han takket for. Det var altfor sørgelig og ensomt at staa paa Gaarden og bare høre paa Fossen og ikke se —

Hende, foreslog Pauline.

Hende? Nei, svarte Edevart. Jo forresten, sæt det, saa gjør du hende glad.

Pauline skrev. Aa lille Pauline var ikke borte, Ungen sat der og lot som ingenting, men hun hadde en Næse.

Det var glædelig at høre at du kommer igjen, dikterte Edevart videre, og jeg skal gjøre alt istand til den Dag du staar i dit gamle Hjem.

Pauline: Vil du ikke si at du længes efter hende?

Nei, er du gal! Det kunde være hvis du gjorde det for Spøk. Jo sæt det bare paa! Hun maa jo forstaa en Spøk.

Pauline skrev og spurte: Og saa kjærlig Hilsen tilslut?

Hja — efterdi du har skrevet alt det andre! svarte Edevart og kastet med Hodet. Men nu er jeg sikker paa hun vil gaa rundt i Byen og vise det frem. For hun er saa ualmindelig taapen.

Han gav Søsteren en hel Sølvort for Arbeidet og paala hende at være taus som Graven om Brevet.

— — —

Sommeren gik. Joakims Marker bar som aldrig før, Ezra saa til sin Forundring at det ikke kom Tang i Høiet. Naa, det er vel raket av i Tide! tænkte han mistroisk. Ezra tok feil, Tanget var rotnet ned, Græsbunden var brun av Levningerne.

Naturligvis maatte de rake Høiet med litt let Rive. Bygakeren stod rik og langstraaet. Det er mangfoldig at se! indrømmet Ezra.

Forresten hadde nu heller ikke Ezra hat nogen daarlig Sommer, hans lille Bygaker paa Myren blev mere og mere et Mirakels for Kirkefolket fra Ytrepolden — og hvad vilde de ikke komme til at se engang naar hele Myren var oppe! Foruten til sit Jordbruk kunde Ezra ogsaa vise til sit Byggearbeide stod ikke alt Menneskehuset der med Dør og tre Vinduer og Røk fra Takpipen i Middagstiden naar han kokte sin Kaffe! Ja og hadde ikke samme Ezra i et Slags galent Overmot likefrem gaat løs paa Byggingen av Fjøset med det samme! Det var ikke Maate med ham, han blev Skind og Ben, men gik ikke træt. Men paa Fjøset fik han lagt bare et Par Omfar, saa maatte han slutte. Det var jo et altfor stort Fjøs og et overhændig Fjøs, det var til fire Kjyr og Hest — og Hest! — foruten til Smaafæet. Det var Hoffærdighet og Narri i blanke Dagen, selv Ordfører Karolus hadde ikke mere end som fire Kjyr og Hest. Og hvad for Tømmermængder vilde ikke trænges til et slikt Fjøs, det hadde ikke Ezra regnet med og røk derfor op for Stokker. Han arbeidet og arbeidet og undlot i sin Hissighet at overveie. Selv naar Fjøset var færdig manglet han jo en Verden av Materialer til Laaven ovenpaa, og uten at ogsaa denne Laave var reist blev det ikke Tak over Fjøset. Aa det hele var en Floke!

Han gik en Kveld til gamle Martinus Halskar som var en enfoldig og vis Mand og hadde levet hele sit lange Liv uten Middel og Rikdom, ja til ham gik Ezra og sa mismodig at nu kom han ikke videre paa Nybygget for iaar, nu maatte det utstaa. — Jaja, svarte Martinus, du er nu ogsaa kommet langt paa kort Tid. — Det er ikke saa kort Tid, det er nu over to Aar siden jeg fik Utmarken og begyndte at arbeide der. — Men du er jo ikke ældre Karn. Jeg mindes da du entret tilveirs paa Jakten og laa paa Masteknappen, det er jo næsten ingen Tid siden. Og nu er du voksen Mand og har Stue og Jord og altihop. Skulde det regnes for lite? — Det er nu saa, sa Ezra spakfærdig, at jeg kunde ha bygget en god Stund før Lofoten dersom jeg hadde Materialerne. — Martinus tænkte paa det: Nu skal du for som først takke Gud for Helsen, siden blir det nok en Raad. Da jeg mistet Kua mi fik jeg en god Hud av den, og nu i Vaar fik jeg ny Ku. Jeg har ikke betalt alt paa den, det har jeg ikke, men gir Gud Helsen saa betaler jeg Resten efter Lofoten. Men han Edevart var en god Mand som kaverte for mig, vi er tre her i Huset som velsigner ham for det —

Javel, Prat og Prat igjen, alt det Vismanden sa kunde Ezra ha sagt sig selv. Men det gjorde han ikke, han hadde ungt Blod, det hastet med ham. En aarle Morgen saaes han paa Trav ut fra sit Menneskehus og ind gjennem Skogene, han blev længe

borte, og da han kom tilbake drev hans Ansikt av Sved. Han hadde været hos Handelsmand Gabrielsen og hadde løpet frem og tilbake, han hadde ungt Blod, det hastet med ham. Jo Handelsmand Gabrielsen var jo fallit og hans Sted skulde sælges eller nedlægges, det stod mange gode Uthusbygninger paa det og Ezra vilde kjøpe en av disse Bygninger, rive den og føre den hjem Sjøveien til Fjøs og Laave paa Nybygget. Det var Ideen. Men var det ikke saa at Ezra undlot at overveie? Ho, han overveiet, han trængte igjennem al Prat og grubliserte Tingen ut, sandelig, efter en søvnløs Nat med Paahit og Planer sprang han op i den aarle Morgen og handlet.

Handelsmand Gabrielsen kunde ikke sælge nogen Bygning for Boet, forresten var han rasende over at det kom nogen og saa paa hans Bygninger. Gaa til Lensmanden og snak med ham, sa han, saa blir du nok kastet ut! Det er makeløst, en Poldværing kommer og ser paa mine Hus!

Hos Lensmanden fik Ezra det Svar at han vilde ikke sælge væk Huser fra Stedet, men avhænde hele Stedet under ett.

Hvem Dokker tror som kjøper det? spurte Ezra.

Det svarte ikke Lensmanden paa.

Ezra fremholdt at det ikke var noget Sted at handle paa, der var ingen Bygd. Bygden den var i Polden og Omegn, og i Polden handlet Edevart.

Det er noget i det, indrømmet Lensmanden og spurte: Har du Penger til Huset?

Nei, svarte Ezra, men jeg faar nogen efter Lofoten.

Det var nu ikke saa sikkert, mente Lensmanden smilende. Det kom an paa Vorherre.

Ezra: Det kommer nu litt an paa mig selv ogsaa. Hvissaaskjønt at galt gaar saa kan jeg flække Fisk for andre eller hyre mig paa Fartøi. Jeg kommer ikke hjem med tom Skillingpung. For er det svart i Lofoten saa farer jeg til Finmarken.

Naa, gjør du det, sa Lensmanden. Ja men er du sikker paa at du lever hele Tiden?

Lever? Ezra svarte uten Smil og uten Tvil: Ja.

Da lo Lensmanden høit og sa: Jeg tror bent frem du maa ha Huset! Han likte vel denne unge Fyr som var saa selvtillitsfuld og hissig og ikke vilde staa fast. Kunde du endda stille nogen Sikkerhet, sa han.

Sikkerhet? Ezra kunde stille en Sikkerhet paa aldrig saa meget! Han hadde Hus og Jord, og Lensmanden skulde bare se hans Aker i den bundløse Myr, det var ingen som hadde set Maken. Og hvis at Dokker vilde gaa med mig og se paa altsammen, sa Ezra, saa skulde vi gaa der det er tørrest, og jeg skulde bære Dokker over de værste Dyerne.

Da lo Lensmanden igjen riktig muntert og dis-

set av Latter over at den vesle Karn som ikke engang var fuldvoksen skulde bære ham: Du er ikke raadløs, hører jeg! Naa, hvad hadde du saa tænkt at gi for Huset?

Ezra svarte: Jeg vil gi det Dokker sætter paa efter Dokkers eget gode Skjøn.

Det rørte Lensmanden. Han sa idet han fandt frem nogen Papirer: Jeg har jo en Takst paa alle Bygningerne. Og med Rette skulde jeg vel heller la det gaa til Auktion og sælge til Høistbydende. Men jeg vet ikke.

Ezra: Det vilde ta saa lang Tid for mig, og jeg er saa nødig nu i Høst.

Vi kan ikke godt ved Forhaandssalg undersælge Taksten, mumlet Lensmanden for sig selv. Men det kan jo være at jeg takserte det Huset for høit. Det kan godt være. Altfor høit kanske, efterdi Stedet rimeligvis maa nedlægges og alle Husene rives et for et .... Vi skal tænke litt paa det en Dags Tid, sa han til Ezra. Jeg vil tale med de andre Takstmændene. Du skal faa Bud ....

Og ja, Ezra fik Huset og laante Karolus sin Ottring til at føre det hjem paa, han begyndte straks at bygge, to Mand i Grænden hjalp ham for at gjøre ham en Beine. Alt gik fremover.

IV

Edevart fik Besøk av den gamle Ofoting paa Fiskejakten, han hadde nu tørket Lasten og skulde ta den ind, han skulde klarere alle Bergfolkene og fryktet for ikke at ha riktig nok Penger — om Edevart kunde laane ham nogen Daler?

Det fik han.

De begyndte at tale sammen, den gamle Skipper var litt nedtrykt, det hadde ikke gaat saa villig væk for ham iaar, sa han, i den første Maaned i Lofoten da Fisket saa ut til at bli mislykket var han ræd for ikke at faa Last og kjøpte derfor til høie Priser. Han skulde ha ventet i seks Uker før han begyndte at kjøpe. Naar han nu saa hvad Klipfisk var værdt hos Rønneberg i Aalesund og Nicolai Knudtzen i Kristianssund saa maatte han gruve for at seile sørover.

Det var en stø og ordentlig gammel Ofoting og Edevart hadde Medfølelse med ham: Dokker har Last og Fartøi, Dokker kan vel staa en Støit?

Jeg vet ikke, svarte han eftertænksom. Jeg har en Søn som har gaat omkring med Handel, han har kostet mig meget, jeg vet ikke just hvorfor det er

gaat saa daarlig med ham, han har kanske ikke været flittig nok, jeg har ialfald betalt flere Ganger for ham.

Hvad han heter? spurte Edevart.

Nils. Men forresten saa har han nu sluttet med Handelen og begyndt Arbeide hjemme hos mig paa Gaarden. Det trænges ogsaa.

Edevart forstod at det her var Tale om hans fordums Tjener Nils Kramkar, og han skjønte med ett hvor de Penger kom fra som Jernet Mattea hadde sendt ham i et kaut Brev. Han talte opmuntrende til Skipperen: at det var saa sin Sak at fare med Handel, at det var langt tryggere allikevel med Fartøi og Fiskeforretning, saa var det bare at seile sørover og faa Betalingen i Haanden — større eller mindre Betaling, men i Haanden.

Skipperen saa ned. Han vilde ikke gjøre sig rikere end han var, forklarte han, saaledes eide han ikke hele Lasten, men omkring de to Tredjeparter. Kunde Edevart tænke sig at gaa sammen med ham om Fiskekjøpet til Vinteren?

Edevart ristet paa Hodet, men han blev smigret ved Planen. Fiskekjøp og Fartøibruk hørte med til nordlandsk Handel, han kunde ikke sies at være stort mere end Kramkar uten det. Edevart vaklet, men svarte: Nei det har jeg ikke Middel til.

Jeg har hørt si at Dokker har Gaard og Grund sørpaa? spurte Skipperen.

Ja det har jeg.

Naa, saa er Dokker god for det. Jeg nævner det bare.

Edevart fik med en Gang Vet og Forstand tilbake og svarte: Nei det er ikke at tænke paa. Det gjør jeg ikke.

Neinei, sa Skipperen, jeg bare ordet det. Og hvad som vedkommer det Dokker laaner mig nu saa skal jeg sende det straks og omfremt alt andet . . .

Der gik kanske et godt Høve forbi ham, men Edevart vaklet ikke længer. Pantsætte Doppen igjen — og nu naar han hver Dag og Time kanske skulde ile sørover og gjøre alt istand paa Gaarden — var han blit taapen! Doppen i den grønne Vik, det suset pent av Fossen, i Fjeldet bak Husene hadde han vaaget sit Liv engang — fordi det stod nogen nedenunder og saa op paa ham.

Men Dager og Timer blev til Uker og Maaneder, det var en stille og stuslig Tid, Mandfolkene i Lofoten, ingen Handel at tale om, bare Søvn og Mat, Grænden livløs, Menneskene var Oldinger, Kvindfolk og Børn. Siste Vinter hadde han kunnet skeie ut til Rimelighet med Kaffe og Topsukker i Ragnas Hytte, det hadde ikke længer den rette Art, nei, nei, ikke den galne Gøi, langtfra. Han hadde ingen at tale med, han var for ringe for de Fornemme i Bygden og for fornem for de Ringe. Han fik ingen flere Brever fra Amerika og blev arg og utpint av at vente, fra August hørte han heller intet, han var saa forlatt at han gjerne kunde dø og ingen faa

vite om det. Han gjorde en Tur til Lofoten bare for at seile væk en Uke eller saa, det skulde ikke opmuntre ham, Fisket var elendig, Væreierne klaget, Fiskerne klaget, Karolus sit Baatlag hadde mistet en Mand i den siste Storm, gamle Martinus. Aaja, sa de, han hadde tjent ut, han har sittet i Halsen al sin Tid, og nu vilde ikke Gud la ham komme hjem til Polden like saa snau som vi andre!

Javel. Men Edevart hadde kaveret for Kua.

Han reiste hjem igjen fuld av Bitterhet, drev hele Vinteren bort, brydde sig om intet. Det var ingen Ret og Redelighet i denne Verden.

Karolus og nogen Mand kom heimvitja i Paasken, Joakim, Teodor og Ezra — naturligvis Ezra som vilde se til sit Nybyg og sin Kjæreste. Fisket hadde nu i lang Tid været jevnt bra, Ofotingen kjøpte Last og vilde komme til Polden med Jakten som før om Aarene, Martinus kunde gjerne ha levet, han kunde sikkert ha betalt Resten paa Kua.

Da Paasken var over vilde Karolus seile igjen med sine Folk, og der var ingen Henstand, de var bare ved Kirken ogsaa anden Paaskedag for at ta med alt. Men netop denne anden Paaskedag kom Kirkefolket tilbake med Brev til Edevart. Gult Brev, skindaktig Brev, tungt Brev, stivt og tungt, med Portræt. Var det saa ikke Ret og Redelighet i denne Verden?

Han for hjemmefra med en Gang skjønt det slet ikke hadde hastet. Han merket sig gjenkjendende

Punkt for Punkt paa Kysten sørover, hvor han hadde seilet med Jakten, og sov bare nu og da. Han var spændt som i Ynglingedagene. Allerede ombord i Dampskibet fik han høre at Stoppestedet nu var henlagt til Knoffs herlige Stenkai, det hadde ikke været mulig at undgaa det længer da Trækaien paa det gamle Stoppested blaaste paa Havet i en Storm. Direktøren i Trondhjem vilde riktignok at de igjen skulde begynde at ekspedere fra Baat, men Kapteinerne satte sig imot det og et visst Herredsstyre grep alvorlig ind, desuten kom en ung Gut, Romeo Knoff, han kom reisende til Direktøren, talte ærbødig og forstandig med ham og gjorde det bedste Indtryk. Gutten hadde ikke sin Fars Opblaasthet, han lo ikke en eneste Gang av Direktørens Meninger, men lot dem virke svært paa sig og gik næsten over til dem. Godlidendes Gut, født Forhandler, Forretningshode, Kjøpmand. De sa ombord: Han fik Stoppestedet, visst gjorde han saa, og han skulde hat det for længe siden.

Edevart undte ung Romeo Seiren.

De la til Knoffs Kai om Kvelden med tændte Lykter ombord og paa Land. Magnus Krambodgut var den som kom ombord med Karter og Papirer og ekspederte. Det var ikke meget som skulde iland nordfra, men til Gjengjeld forskjellig Gods som skulde sørover til Byerne, der var Smør og Huder og Uld og Tomtønder og Okseskrotter. Stedet og Omegnen var ved at vaakne til nyt Liv.

Edevart opdaget alt fra Dækket flere gamle Kjendinger, deriblandt en som han saa vantro paa flere Ganger, en av Sjauerne paa Kaien, August —? August!

Nu hadde Edevart aldrig set paa Maken! Ogsaa August blev overrasket og det varte litt før han aapnet sin Guldmund: Hvad Slag — du her?

Ja og du her?

Ja.

Magnus Krambodgut kom til, nikket til Edevart, gjorde sig viktig og ledet høirøstet Folkene. Da Skibet la fra Kaien gik han opover Veien med Posten.

Slik en Apekat! sa August og lo efter ham.

Naa, du liker ikke Magnus? Men nu skal du si mig hvad du gjør her?

Hvad jeg gjør her? sa August. Jeg kom til at tumle iland her og er blit her siden. Jeg husket jo alt du hadde fortalt herfra, jeg saa fra Skibet at det var et ruvendes Sted og saa gik jeg fraborde endda jeg hadde Billet til Trondhjem. Lykke paa Reisen! Det er over et Aar siden, meget over et Aar. Hvad du vil her? Naa, du skal vel se til Gaarden din som du fortalte om? Ja allesammen her saa kjender de dig, og jeg hører ikke andet end Vellaat om dig.

Hvorfor skrev du ikke? spurte Edevart.

Skrev? Nei. Men jeg fik omadresseret et Amerikabrev til dig ifjor, det var mig som gjorde det, ellers hadde det vel ligget her endda, for han Magnus er en Komling. Hvad som stod i det?

I Brevet? Bare Tøv.

Ja, jeg saa det var fra et Kvindfolk, sa August. Naa, men det er visst bedre Tider i Amerika end som her, jeg tænker paa at svinge mig over om en Stund. Nei hvad skulde jeg skrive for? Dette her er ikke Sted for mig, og jeg er ment paa ikke at gaa her en Dag længer naar det lider om. Og det hadde jeg tænkt at telegrafere til dig snart. Naa, du kommer og skal se til Gaarden? Jaja, der skal kanske gjøres et og andet nu imot Vaaren. Nei hvad skal jeg gaa her længer for? Han Romeo er en staut Kar, og forresten ogsaa alle de andre av dem inde, baade Gammelfaderen Knoff og Madamen. Men han Magnus det er en Skit. Og saa ræd som han er for Mus! Lat os nu gaa op til Gaarden.

Kan du gaa ifra her?

Ja de andre Folkene kan gjøre det lille som er igjen, svarte August sorgløs. Jeg gir ikke om det.

August var visst alt lei av Kaisjau, lot det til, han stundet til Omskifte igjen. Gruv ikke for mig! pleiet han at si. Neivel, han stod ikke fast, han høvde til mange Ting. Han var ingen Opdager og lærd Professor, men han kunde ta fat paa næsten hvadsomhelst, og da han aldrig var lat gjorde han god Fyldest for sig. Løs Fugl, flyvende Fugl, paa nye Steder kunde han altid begynde forfra.

Han pratet videre paa Veien: Jeg har ikke skjemt ut for dig her paa Plassen, det skal du ikke være at tro. Jeg snakket først med Romeo og fortalte ham alt om mig selv, at jeg baade hadde været Ver-

den rundt og ført Jakt og kunde Russisk og alt det andre. Romeo han tok mig ikke ilde op nogen Ting og lovte at jeg skulde faa være, men han bad mig gaa ind paa Kontoret til Far hans og hilse paa ham. Jeg saa gjorde. Det var nu den næste Morgen og jeg vasket mig i tre Vand og hadde Klokke og Guldring da jeg gik ind paa Kontoret. Gammelfaderen han likte mig godt og var blid og sa: Goddagen, Kaptein! Men da forstod jeg at Romeo hadde fortalt om mig og det vilde jeg rette paa for at gaa ærlig frem: Lat os ikke bruke saa stærke Ord og Uttryk, sa jeg, og at jeg bare var en Sjømand og en Kramhandler og kunde mange Sprog og hadde været Verden rundt og Jordbruker i Trøndelagen — og alt det andre —, men, sa jeg, Kaptein det er jeg ikke. — Du har da ført Fartøi, sa han. — Bare en Jakt, svarte jeg. — Det blir det samme, sa han. Naa, du ønsker at bli her en Tid? Det er godt, her er jo et stort Sted, og det høver netop saa at jeg trænger en slik Mand som dig til at være Formand overalt og lede alle Ting baade paa Kaien og Bryggerne og gjerne litt paa Kramboden ogsaa naar det er travlt. Saa du kan bli her med en Gang, sa han. Og siden har jeg været her. Men saa skal du høre at den Skiten Magnus Krambodgut han blev misundelig paa mig fordi jeg blev sat saa høit og var Formand over ham og alle de andre, og siden den Dag saa kan han ikke bare sig med mig, den Apekatten. En Krambodgut, en Mand som er ræd for Mus! Jeg

skal greie op med ham en Dag, for jeg tror han har tat Klokken min.

Det er ikke rimelig. Vel?

Det skulde synes saa, men.

Og Ringen? spurte Edevart. Jeg ser du har ikke Guldringen din mere.

Naa den, svarte August og drog paa det. Nei den vet jeg hvor er. Men han har visst tat Klokken min engang vi var paa Fiske.

Paa Fiske?

Bare for Trøisomhet engang. Det var i Sommer som var, pent Veir, blikstille, vi skulde ut og drage Kokning til dem inde. Bedst vi fisket blev det Vind, og du vet jeg er ikke nogen Kar i Baat. Vinden frisknet, det kom Hagl og blev haardt Veir, og saa blev jeg ræd, men den Skiten Magnus han sat og lo av mig. Har du hørt Maken? Og da jeg kastet mig ned i Baaten og holdt mig fast saa skrek han til Himmels av Flir og Latter over mig. Jeg skal greie op med ham, det kan han forlate sig paa! Men jeg mistet Klokken min paa den Turen.

Den har vel stumpet ut av Lommen din?

Sjøl veit han! Men saa maatte den vel findes i Baaten? Nei. I Fjæren? Nei . . . . Lat os gaa ind og høre hvor du skal logere, sa August.

Jeg skal logere hos Bødkerens som jeg pleier, svarte Edevart.

Naa, du logerer hos Bødkerens, jaja. Jeg for min Part saa ligger jeg paa Bakerens Kammers og kom-

mer godt overens med ham og med alle Mennesker. Men den Skiten Magnus —! Og ikke nok med det saa gaar han og spreder ut at jeg er ræd paa Sjøen og at jeg aldrig har været tilsjøs. Hvad du synes!

— — —

Og enda engang søkte Edevart til Bødkerens Hus og fik være der, Konen ønsket ham velkommen tilbake og sa det var bra han kom, hun sat alene hele Dagen siden Bødkeriet kom i Drift igjen, hun glemte snart at snakke.

Hvor er Manden?

Du kan saa spørre, men han er i Bødkeriet. Det er slik Sjau, de arbeider Overtid for at bli færdige med en Levering som skal til Finmarken. Jeg gaar med Kveldsmat til Manden min Klokken otte, saa spiser han og arbeider igjen, han kommer hjem Klokken ti. Ja her er stort Liv.

Edevart fik alle mulige Oplysninger om Folk og Forhold, nei Bødkerkonen hadde ikke glemt at snakke: Romeo hadde faat Stoppestedet og var rik, hans mor Madam Knoff hadde igjen en Tjenestepike paa hver Finger og blev tykkere og tykkere selve Knoff gik nu bare og drev for et Syns Skyld og tok op Klokken sin og hastet til et andet Sted . . . . Du vet vel at Magnus paa Kramboden er gift? Naa, ikke det. Jo han fik Jomfruen sin tilslut, men det var noget Ugreie med hende engang, Gud vet, hun la sig visst efter Romeo selv en Tid, men han var jo bare Barnet og Mor hans vilde ha Jomfru Ellingsen

bort. Saa var det da at hun tok Magnus og hun er Jomfru her fremdeles. De bor i Fremmedhuset.

Har de Børn?

Nei de er jo nys gift. Hvad du spør for? De sier hun kan ikke faa Børn — hvad som nu kan være sandt eller ikke.

Hvad det var jeg skulde sagt: har dokker hørt noget mere fra dem som for til Amerika?

Ja somme er kommet igjen siden her blev ny Virksomhet og Rørsle hos Knofferne, men andre er derover. De skriver ikke mere og sender ikke noget hjem, det gaar dem kanske ikke saa godt eller de er døde. Men Lorensen, Førstesvend du vet, han er kommet igjen og har den samme Plassen sin, Kramboden er fuld av Varer og Folk, de har ogsaa faat ny Kontorchef, det er en fin Fyr med Spænder paa Skoene og Guldbriller, de sier han gaar Turer med Julie om Kveldene.

Hvorledes gik det med Norem?

Konen griner i Uhygge: Han døde. De skar og skar indi Munden paa ham, først saa tok de hele Tungen og siden gik de videre indover, men det hadde vel ikke nyttet om de hadde skaaret av ham hele Hodet — forlate min Synd!

Hvorledes tok han det?

De sier han var forstokket til det siste. Ikke saa at han laa og lo eller flirte til Faren og var modig og kjæk paa den Maaten, nei men han laa med Knytnæver og sint Ansikt og vilde ikke gi Slip

paa denne Verden. Han laa længe, men tilslut fik da endelig Døden Bukt med ham, det kostet mange Penger og de sier at Konen maatte pantsætte Huset og Jorden. Hvem skulde tro det, han som var saa rik og hadde sparet saa meget ihop! Men saaledes kan det gaa: Du Daare, i denne Nat kræves din Sjæl av dig, hvem skal det da tilhøre alt det du har samlet! Han maatte ha forstaat at det var Døden, men han laa bare og var arg og skrek og slog til Brettet naar de kom med Suppe til ham. Det var ikke et Menneske længer, jeg grøsser ved at tænke paa ham.

Jeg slumpet op i en gammel Kamerat her i Kveld, sa Edevart, en som heter August.

August — ja han har været her nogen Ganger og han snakket ogsaa om dig. Han er saa rar i Munden.

Han har Guldtandgard. Han og jeg er fra samme Grænd dernord, det er en ekstra stout Kar og har vanket vidt i denne Verden.

Ja han har fortalt saa meget. De sier han er livræd paa Sjøen?

Livræd paa Sjøen, August? Saa skulde han ikke ha seilet paa alle de store Hav paa Jordens Rund! Men han er ræd i smaa Baater som ligger like nede ved Vandet. Det kommer sig av at han har været for ofte i Havsnød og berget sig i Skibsbaaten blandt Haier og Sjøløver og Ormer.

Jeg vet ikke andet end det jeg har hørt, sa Konen spakfærdig.

Edevart opglødet: Det er bare Løgn det du har hørt. Sæt ham paa et Dæk saa er han ikke meget livræd paa Sjøen den Karn! Jeg har selv været med ham paa Fartøi og seilet haardt.

Han skal være en Mester til at spille paa Trækspil, bedre end nogen her, bedre end Haakon Doppen var, men de faar ham ikke til. De har faat ham til en Gang.

Ja bedre end Haakon? utbrøt Edevart haanlig. Haakon maatte ikke by sig der. August sit Spil det er den rene Trolskap.

Ja og saa han Haakon Doppen ogsaa! sa Konen fuld av Minder. Det var vel ikke skrevet over hans Vugge heller.

Hvorledes?

Ja det hele, Skjæbnen, altsammen. Her gik det galt med ham og da han kom til Amerika for han bort fra Kone og Børn og fandtes aldrig igjen.

Er han ikke funden?

Aldrig funden. Han er holdt for død. Konen er skilt fra ham og kan gifte sig igjen med hvem hun vil.

Edevart rykker til: Hvorledes vet du det? Har hun skrevet det?

De som er kommet hjem fortæller det, Anders Vaade fortæller det, Førstesvend Lorensen fortæller det, alle vet det. Hun blev dømt fri av Retten. Det maa vel være saaledes derover. Hun har nu ogsaa stridd meget med den Manden sin, baade har

han været paa Straf og altsammen, Hun har tre Børn, men de to er nu voksne. Det gaar hende bare godt.

Edevart fik en Mistanke om at Bødkerkonen sladret ut med dette for at tækkes ham, hun kjendte til hans Ophold hos Lovise Magrete og hans Slagsmaal med Haakon, hun visste sikkert ogsaa hvor Ækteparret hadde faat Reisepenger fra. Han maatte verge sig og sa derfor likegyldig: Jeg er netop nu paa Tur til Doppen, jeg var tilfreds Haakon eller Konen hans kom og løste ind Gaarden sin.

Ja det er jo sandt, du kjendte dem godt! husket Bødkerkonen pludselig. Hvad er det jeg sitter og glemmer! Naa, du vil sælge?

Ja dersom Høvet er. Jeg har nu slaat mig til derhjemme, jeg handler.

Nei jasaa, du emner dig til Doppen?

For at se paa det ja, for at gjøre litt istand paa Stedet, ialfald er der vel Vindusruter ute. jeg har ikke været der paa flere Aar.

— — —

Paa Kramboden.

Edevart hadde hat litt vanskelig for at komme mellem Husene paa Gaarden uten at bli set, han hadde ikke længer noget Ønske om at støte paa Jomfru Ellingsen og bli opholdt av hende, ikke engang sin gamle Rumkamerat Bakeren brydde han sig om at træffe straks. Kramboden var heller ikke tryg, han kunde møte gamle Knoff og kanske igjen

bli indbydd til at bo paa Gaarden, hvad han atter maatte avslaa. Edevart var optat, noget viktig forestod: han skulde gjøre i Orden inde og ute paa Doppen og trængte flere Ting fra Kramboden, Kjøkkensaker, Stoler, Sengklær, han hadde kanske ikke Penger nok.

Han spurte efter Romeo. Han var ikke tilstede. Førstesvend Lorensen hilste venskapelig paa Edevart og talte villig med ham. Der stod nu denne Førstesvend, han hadde strøket av Landet for flere Aar siden og prøvet godt og ondt i det Fremmede, men han syntes ikke at ha prøvet nok. Om han ikke var tilfreds med at være hjemme igjen? Aajo, svarte han, aajo han hadde ikke imot det netop. Han hadde nu heller ikke hat noget imot at være der han var, Amerika er et storslaat Land! — Hvorfor kom han da igjen? — Hja, Mennesket vil fare. Hvorfor kom Edevart hit? — Jo, Edevart hadde et lite Sted her som han vilde se til. — Men Edevart hadde vel ogsaa et Sted nordpaa, derhjemme? spurte Lorensen.

Aa Førstesvend Lorensen blev aldeles ikke Svar skyldig. Han var kommet tilbake for at prøve ogsaa den Ting at komme tilbake, men han var ikke sikker paa at han ikke for ut igjen. Det at komme hjem igjen svarte ikke længer til det han hadde tænkt sig. Det gik flere som han. Se nu Anders Vaade, kjender du ham? Neivel, men det er en som heter Anders Vaade. En holden Kar, Farn

gammel og vil av med Gaarden, seks Kjyr og Hest, litt Tømmerskog — nei Anders Vaade tænker og tænker og kvier sig. Han trives ikke længer hjemme, her er saa smaat og trangt, sier han, han kan ikke finde sig tilrette. Saaledes er det. Her kommer Jordbrukeren og tar Varer paa Kredit, men naar Farmeren i Amerika ikke har Penger saa kjører han bare til Byen med et Hvetelass, saa har han Penger igjen. Og slik som de lever derover: varmt Kjøt tre Ganger om Dag.

Men lever de længer? spør en Tilhører ved Siden av Edevart.

Førstesvend Lorensen: Det vet jeg ikke netop. Men de lever bedre.

Hvorledes bedre? Har de stærkere Helse? Er de gladere, lykkeligere?

Det skulde jeg tro. Det gjør Pokker til Forskjel paa Humøret at gripe nedi Bukselommen efter en Nævefuld tunge Sølvdalere imot at rote med Pekefingeren i Vestelommen efter en tyndslitt Fireskilling.

Hahaha, ja du Lorensen du kan faa det til! utbryter en Kone.

Lorensen stimuleret: Saaledes i alt, Tømmer i Skogene, Hvete paa Akrene, paa Prærien beiter Hundrede Kjyr. Der er Overflod mens her er det nødtørftigste, Amerika kan sløse, det er bundløst.

Men leve bedre — hvorledes bedre? spør den utrættelige Tilhører.

Bedre! svarte Lorensen kort. Bare al den Kake hver Dag, al den Pudding, alt det Sukker.

Naa, det som er godt i Smaken! sier Tilhøreren skuffet, Gotter, Rosiner.

Førstesvend Lorensen utaalmodig: Jeg vil si dig, Karel, at dette skjønner ikke du dig paa fordi du ikke har prøvet det. Hvormange Kjyr har du?

To Kjyr.

To. Der ser du. Og hvor stor er Familjen blit til nu, hvormange Børn?

Fem.

Da lo de rundt om i Kramboden og Førstesvend Lorensen lo godt. Hold bare paa slik! sa han,

Vi greier os, sa Manden, de to ældste Gutter er nu store. Vi har ogsaa mange Gjeiter. Desuten har vi Jord, vi saar Korn og sætter Potet, vi har Ripsbusker, vi har Ved i Skogen og Vand i Bækken, det ryker av Takpipen hos os. Vilde det være bedre at forlate alt dette?

Jaja, Karel, du er fornøid med dit, og det er en god Ting! medgav Lorensen. Du lever i din lille Vik og vet ikke om noget andet. Hvad er du her for idag?

Manden: Idag er jeg her for at faa mig et Par Grev og en Spade.

Javel. Det er gode Ting at ha for dig. Men i Amerika spader og graver de med Maskiner.

Det er noget jeg aldrig faar Rede paa hos dere som vet saa meget om den vide Verden: Er Menneskene mere fornøide der? spør Tilhøreren.

Det har jeg svaret paa, avviste Førstesvend. De har de tunge Sølvdalere og kan kjøpe alt de vil, de er saa rike. Men du skal bare ikke høre efter mig, Karel, du skal være i Viken din og komme hit til Kramboden om Vaarene og kjøpe Grev og Spader, saa faar vi sælge. Du er en bra Kunde, du klarer dig.

Manden: For nogen Aar siden solgte Naboen min Stedet sit og strøk til Amerika med Kone og Børn, var det saa meget bedre for dem, tro? Jeg vet ikke, jeg har hørt forskjellig, Haakon blev jo borte.

Ja der staar nu den nye Naboen din, oplyste Førstesvend. Det var han dèr som kjøpte Doppen.

Manden hilste i Haanden paa Edevart og sa: Nei, nei — og jeg som ikke saa nøiere paa dig, for saa skulde jeg kjendt dig. Jeg husker du stod her i Kramboden.

Jeg gjorde saa engang, mumlet Edevart.

Manden sa: Jeg rodde over til Doppen en Søndag og laante Spettet dit. Det kommer an paa hvad du sier om det?

Det er godt.

Naa, sier du det. Ja Spettet stod der saa alene og hele Stedet var øde, saa tænkte jeg om jeg torde laane det litt, jeg hadde nogen Stener. Men jeg skal bruke det pent og sætte det tilbake paa Plass igjen. Nei det var da rart at jeg netop skulde træffe dig idag!

Edevart fortalte at han just var paa Vei til Doppen og spurte hvorledes det saa ut der. — Maatelig, lot det til, ikke videre pent, Jorden ubrukt akkurat som i Haakon sine Dager, forskjellig andet maatte vøles. Manden hadde ikke villet gaa meget omkring og snuse paa Andenmands Sted, men det syntes som om Veir og Vind hadde ramponeret endel.

Ja det er vel ikke netop som jeg har det hjemme, sa Edevart og skrytte. Med hvitmalte Huser og Krambod. Faar jeg følge med dig bortover, Karel?

Jeg skal ro dig like ind i Baatstøen og takke til.

Førstesvend gjenoptok sin Undervisning: Hvad det vedkommer at Haakon Doppen blev borte saa er det saa, Amerika er et stort Land, en hel Verdensdel, og somme tuller sig væk. Jeg var selv paa flere Steder i Staterne, jeg hadde ikke Ro til at være bare paa en Flek. Men som med Haakon — har den Mand været stort andet end borte hele Tiden? Her var han borte i aarvis, og der blev han ogsaa borte med en Gang. Men det var ikke til Skade for Konen og Børnene, de fik det bedre der, de fik det storveies, tjente dygtig med Penger og kom ovenpaa. Makeløs flink Kone, hun satte sig fort ind i de fremmede Forhold, reiste flere Steder og fandt ut hvor det høvde bedst. Hvad skulde det ha blit til at sitte paa Doppen og væve Aaklær? Hun var emnet til noget mere. Det gik nu heller ikke længer end et Par Aars Tid før hun blev skilt

fra Manden. Og enten han lever eller er død saa var det ikke mere end tilpas til ham.

— — —

Det kom virksomme Dager, travle Dager.

Edevart var uvant med Arbeide og blev som mørbanket i al sin Krop. Han var heller ingen Mester i Husholdet, han kunde paa en Vis koke Mat, men han var kommet ut av Vanen og iakttok ikke Spisetiderne. Det var ingen Mening i hans Stel, han glemte Maten til han blev utsulten og begyndte at dirre.

Men da det lidde om en Tid fortok hans Spænding sig og han indrettet sig mere forstandig. Han indsaa at han virkelig intet hadde at jage efter, Lovise Magrete kom ikke, var kanske ikke engang paa Vei, hvad visste han, flere Brever fik han ikke. Han satte Ruter ind, vasket og spylet i Stue og Kjøkken, rettet op Dører som hang skjeve paa Hængslerne og eftersaa Tak og Bordklædning. Han hadde ikke daarlig Haandlag og gjorde net Arbeide, i Stuen malte han Dører og Vinduer; utendørs ryddet og raket han med Omhu, til at bryte op de store Stener paa Jordet fik han Hjelp av Karel.

Skal du ikke saa? spurte Karel. Her ligger Gjødsel til mange Jorder.

Jeg vet ikke, svarte Edevart. Jo, naar du sier det!

Han spadde op en høvelig Teig og saadde. Han spadde op en Skraaning, gjødslet den og satte Potet. Han hadde aldrig drevet Jordbruk før, men det

sat i ham det nødvendigste fra hans Barndom i Polden.

Saa var han færdig. Pinsen var gaat, Sommeren arbeidet nu selv med hans Akrer og Enger.

Han var ofte over paa Nabostedet. Karel og Konen var skjønsomme Folk, hyggelige at træffe og hjelpsomme med det de kunde. Deres Sted lignet andre Steder i Vikene langs Kysten: et Jorde ned til Sjøen, Husene opi Heldingen og Skog og Utmark bak Husene. Her var ingen Foss som paa Doppen, intet Sus og Brus omkring og ingen Fjeldhammer ret op for Stuehuset. Doppen var penere.

Edevart skrev hjem til Polden om det ikke laa Brever til ham der, han fik nogen Brever sendt, de var fra Kjøpmænd og andre, men intet fra Amerika. Søstrene sendte ham de Penger de hadde handlet for og spurte om han ikke snart kom tilbake. Av Nyheter kunde Søstrene fortælle at Ezra nu hadde faat Tak ogsaa paa Fjøset sit og kjøpt en Ku i Ytrepolden som hette Rosemor. Ezra tænkte visst smaat paa at gifte sig og vilde ikke høre Nei.

Men hvem Ezra skulde gifte sig med skrev ikke Søstrene. Det var Hosea for blyg til.

Edevart kjendte sig hjemløs og rodde skiftevis over til Naboens Sted eller til Knoffs, til Bødkerens, til Bakeren og August. Hvad skulde han ta sig til? Naturligvis kunde han ikke reise hjem igjen. Nu var Kornet langt paa Vei og Poteten kommet op paa Doppen, Aker og Eng stod grøn, men Lovise Ma-

grete kom ikke. Portrættet var ikke det samme som hende selv.

En Søndag vilde Edevart ha August med sig til Skipper Norem, men August kunde ikke, han ventet nordgaaende Postskib og Arbeide paa Kaien. Edevart var træt av at møte op til Postskibet og vende skuftet tilbake, han vaaget heller ikke oftere at stille sig op dernede og speide, somme av Folkene begyndte at spørre sig imellem om han ventet nogen og hvem han ventet. Forresten kom hun nok ikke idag heller, og om hun kom ventet hun vel. Han vilde gaa til Norems Sted og hilse paa de Efterlatte, det saa rart ut at han ikke alt hadde været der.

Det tok en Tid til den Tur og det tok en Tid at tale med Konen og høre paa al hendes Motgang. Hun sat nu der tilbake, to Sønner var reist til Amerika og sendte hende Penger til Renter og Avdrag i Banken, den tredje Søn var hjemme, men han var begyndt at tale om at de skulde sælge Gaarden og reise efter til Amerika begge to. Hvad mente Edevart om det? Hun var nu gammel og fryktet baade for den lange Reise og for det fremmede Liv hun gik imøte.

Paa Tilbakeveien hørte han at Dampskibet pep, han hadde intet større Haap, men han blev urolig og gik stærkere til. Javel, Skibet laa alt ved Kaien, Gods og Bagage kom iland, August arbeidet. Et Stykke borte stod en Dame med en Smaapike ved

Haanden, hun talte med en Mand i Støvfrak og med Hatten paa snei. Skulde det være hende? Edevart vilde ikke gaa nærmere, han henvendte sig til August og spurte om Damen og Barnet. August lyttet: De snakker Engelsk, sa han og drev bortover Kaien. August vilde vel ikke staa sig selv iveien, men vise at ogsaa han kunde Engelsk, kort efter saa Edevart at Damen og Barnet kom fort imot ham, en Taake la sig for hans Øine, han fik hendes Haand i sin, han saa Smil og Glæde i hendes Ansikt og hørte hendes Ord som langt borte.

Senere kom han til at tænke paa at hun ikke engang hadde tat Farvel med Manden i Støvfrakken.

Hun spurte hvorledes de skulde komme herfra? — I Baat, sa han. — Aa, du har Baat, det er godt! Hun saa sig om efter Reisegodset og pekte det ut, Edevart satte den ene Kuffert ovenpaa den andre og bar dem ned i Baaten. Ser du Manden hvor stærk han er! sa Moren til Smaapiken.

Han tok Trøien av og rodde i Skjorteærmer, saa stjaalent paa hende hele Tiden og hørte efter det hun sa, svarte paa hendes Spørsmaal, var flau og uendelig øm tilsinds. Men det høvde ikke at sitte og ro og være øm.

Dette er Haabjørg som jeg skrev om. Hun snakker like saa godt Norsk som jeg, vi har drevet paa og lært hverandre længe fordi vi skulde hjem. Hun har været saa kjæk paa Reisen, sjøsyk bare det Par første Døgn, siden gik hun rundt paa Skibet og blev

Ven med alle. Sover du, Haabjørg? Ser du de store lyse Fuglene? Det er Maaser. Jeg kjender igjen de smaa Skrikene deres, de er pene; de prater til hverandre med dem. Har du ventet længe, Edevart? Jeg vilde ikke skrive mere og heller ikke telegrafere, men komme allikevel, uten nogen — hvad heter det? komme stoms. Du er stor og vakker! sa hun pludselig, og Edevart slog Øinene ned og ristet leende paa Hodet. Ogsaa Lovise Magrete blev undselig over sine Ord.

Ja jeg er blit meget ældre nu, sa hun saa, mange Aar, mange, mange Aar, jeg tør ikke tænke paa det. Vet du, jeg synes næsten ikke at det er dig jeg snakker med, det er saa rart. Du vilde vel ikke ha kjendt mig igjen av dig selv? Jeg stod og snakket med en Kjending og fortalte just at jeg skulde til Doppen. Saa kom en av Folkene paa Kaien og hørte det og sa paa Engelsk hvor du stod og at du var Eier av Doppen. Men du kjendte mig vel ikke straks jeg kom?

Jovisst, svarte Edevart. For jeg hadde jo ogsaa faat Portrættet.

Hun: Portrættet — nei det er mange Aar gammelt. Jeg torde ikke sende et nyere, for nu er jeg endda værre end da.

Han ristet atter leende paa Hodet som om det var det værste Tul han hadde hørt.

Endda værre, gjentok hun.

Du skal ikke snakke slik, sa Edevart.

Naturligvis var hun ikke den samme, det var heller ikke han. Hun sat i Hat og Dameklær, i høie fine Snørestøvler med Laksnuter, i et Silkekast om Halsen, med hvite Manskjetter om Haandleddene, det gjorde hende fremmed, hendes Ansikt hadde faat nogen flere Aar og litt hadde vel ogsaa Reisen tat paa hende. Hvad mere? Ikke mere, ikke engang saa meget, hun var deilig, hun talte ømt og opriktig, det var som en Sang mot ham, han var grepet i sit Inderste av ny Forelskelse og Glæde, det var Lovise Magrete igjen, Kjæresten, det første Kys, den første Omfavnelse. Og det var en varm og overvældende Junikveld.

Skal tro hun sat der og husket det de hadde hat sammen engang? Og kunde allikevel se frit og aapent paa ham? Edevart var mere bryd, han kjendte sig vel ikke uskyldig nok, han lutet med Hodet og var uviss. Atter tænkte han som saa mangen Gang før gjennem Aarene om han ikke i sin pure Ungdom — dengang — kunde ha baaret sig tosket og ukyndig aat, hvad maatte hun saa ha trod om ham i al denne Tid! Det var ikke til at utholde. Og end nu, i dette Øieblik: sat han pent paa Toften? skrævet han ikke formeget? rodde han passe kraftig? Han maatte jo heller ikke overdrive og la hende faa Grund til at smile.

Hun hadde det sikkert lettere end han, hun syntes mere naturlig og likefrem. Da han tok Hatten av for Varmen utbrøt hun uten videre: Aa — jeg

maatte bare ha naad dig litt i det Haaret! Han torde ikke gaa ind paa at hun roste ham for hans rike Haar, han spøkte tilbake: Vilde du lugge mig? — Jeg vilde et mindre! sa hun.

Smaapiken Haabjørg, ogsaa hun i Hat og Bystas, laa og lot Haanden sope i Sjøen. Det var saa morsomt, det var fremmed for hende, det lunkne Vand silet gjennem hendes Fingrer. Hun var forstandig nok, hun spurte om her var Fisk, om stor Fisk, hvor stor? Hun fanget ind en Manet og jublet. Den brænder hende, sa Edevart advarende til Morn. Og Morn skyllet Barnets Haand og sa: Du vil faa se nok av slikt i Fjæren hjemme, men du maa aldrig ta i det. — Hvorfor ikke? — Det brænder, det svir paa Fingrene dine. — Hvad heter det? — Ja hvad heter det nu igjen? spurte Lovise Magrete. — Vi kalder det Kobbespy nordenfor, svarte Edevart. — Kobbespy blev gjentat nogen Ganger. — Det er ikke Spy, sa Edevart, men det er heller ikke Fisk. Men det lever, det er et Slags Dyr det ogsaa. — Det lever og er et Slags Dyr, gjentok Morn til Barnet og lot Edevart faa lære dem. Maneter! ropte hun pludselig, vi kaldte dem Maneter her. Forresten husker jeg ogsaa at vi kaldte dem for Klyser.

Taushet.

Er ikke Haabjørg stor for sin Alder? spurte Lovise Magrete.

Jo, svarte Edevart og saa ned.

Og saa frisk og om sig! Du maa ikke tro at hun altid er saa stille som nu.

Nei.

Nei. Og hun læser alt og skriver Bokstaver. Vi har med os litt at læse paa, med slike Bokstaver som de bruker derover. Hun synger ogsaa. Kan du ikke synge litt nu, Haabjørg?

Imorgen, svarte Barnet sutrende.

Ja du er træt, du skal snart faa sove hos Mama.

Edevart: Jeg har jo redt op paa en Vis hendes Seng ogsaa.

Hvad har du — nei du er makeløs!

Barnesengen stod jo igjen der, sa han.

Ja men end Klærne, alt det andre! Du tænker paa hver Ting! Men det er jo saa utmerket, hun er ikke vant til at ligge med mig. Og jeg er forresten heller ikke vant til at ligge med hende, sa Lovise Magrete leende . . . . Naa, der har vi Karels Sted, det var Naboen vaar. Jeg var mangen Gang indom der naar jeg gik til Bygden Landeveien. Har du været der, Edevart?

Ja ofte. Og jeg har ogsaa avtalt med Karel og Konen — for det kommer jo an paa om jeg har Mat til slike Fremmedfolk som dokker er.

Vi har litt Mat med, sa hun. Hvad har du avtalt?

At dokker skulde spise her i Kveld for som først.

Her? Nei, nei, det vil vi ikke.

Barnet kunde faa Melk her.

Hun er ikke videre vant til Melk. Nei vi vil hjem. Du har sikkert Mat nok.

Av det Slaget som er, sa han. Han forklarer leende: Jeg har nu kjøpt ind Mat til dokker flere Ganger, men den blev hver Gang fordærvet, og saa maatte jeg spise den op selv.

Lovise Magrete lo ogsaa herav, men straks efter sa hun medfølende: Stakkars dig!

Han avvisende: Nei det var ikke saa ment. Og jeg skal hente Mat imorgen.

Du har altsaa ikke Ku? spurte hun. Nei du har ingen Dyr?

Nei.

Nei for du bor jo ikke her, skrev du. Du bare kastet bort Pengene dine paa os og bor ikke paa Doppen, nei. Det er saa sørgelig altsammen!

Edevart flau og ærgerlig: Hvad du prater om!

Og nu har du kastet bort lang Tid paa at være tilstede her og vise mig hjem igjen.

Edevart holdt Aarene op og sa: Jeg tar ikke et Aaretak mere dersom at du snakker paa den Maaten!

Manden blev sint, hvisket Haabjørg.

Morn lo hertil og forklarte at Manden ikke var sint, men bare snil, bare altfor snil. Der — nu hører vi Fossen, sa hun, saa er vi straks fremme.

Fossen? spurte Haabjørg ved det ukjendte Ord.

En stor Elv som kommer brat ned, meget Vand, meget hvitt Skum, aa det er rart, maa du tro! Vi

skal gaa dit imorgen . . . . Da de kom ind i Viken og saa Husene utbrøt Lovise Margrete: Nei hvor lite det er! Hun vagget med Hodet og stirret.

Er det hit vi skal? spurte Haabjørg.

Ja. Nei hvor lite det er! Herregud saa rart det er at se det igjen, at der ligger det! Hun regnet op for sig selv: Stuehuset, Fjøset, Skjaaen, Vedskjulet, Vassveien, Engstykkerne. Men nu er det Akrer?

Ja, svarte han, litt Potet og Korn.

Her gik jeg mellem Husene og gjorde mit Arbeide og visste ikke av noget andet, saa opover Fjeldet, saa paa Himlen, saa utover Viken, stelte Kreaturerne, alt var jeg vant til, Dagen gik. Hører du Fossen, Haabjørg? Den suser og suser —

Her er pent! sa Haabjørg.

Morn slog Armene om hende og utbrøt nervøs: Synes du det? Jada, jada her er pent!

Og hele Veien opover til Husene gik hun og mumlet, opfyldt av sine smaa Minder, stundom med Taarer i Øinene, stundom smilende: Se, akkurat her var det jeg støtte en Flis op i Foten, og jeg var myk og tyve Aar, jeg maatte sætte mig og drage Flisen ut med Tænderne —

Ikke et Ord om Manden.

V

Midt paa Natten staar Haabjørg ute paa Gaarden og kalder paa Mama. Hun er vaaknet under et fremmed Tak og har kjendt sig bortkommen, nu staar hun under bare Himlen i sid hvit Skjorte som gaar til Anklerne og har ikke andet paa, Duggen væter hendes Føtter. Det er litt blaalig Lys, et skumt Lys, Natten.

Mama!

Ja! svarer Mama fra Høihuset. Gaa og læg dig igjen, Barn, jeg kommer straks! Og Lovise Magrete skynder sig at ta nogen Klær paa og stikker Resten under Armen.

Edevart sitter tilbake spredt og flau, han undser sig i første Øieblik for at staa frem upaaklædt, men lærer Frimodighet av hende og springer op, tar hende ind til sig, kysser hende og klapper hendes Bryst.

Har jeg været søt? spør hun.

Det er saa helt bortenfor ham at tale om slikt, at tilstaa det, men han svarer i sin Forlegenhet: Ja Tak! End jeg?

Ja du! svarer hun henrykt og smaaler.

Jeg er saa kjær i dig —

Mama! kalder det ute paa Gaarden.

Nei Gud, hun staar der endda! hvisker Lovise Magrete og haster bort . . . .

Om Morgningen tidlig ror Edevart efter Matvarer og kommer tilbake paa Formiddagen med alt som godt er: fersk, speket og saltet Mat. Lovise Magrete henrykt igjen, pakker ut, mere henrykt, takker ham, roper paa Haabjørg: Vil du bare se alt her er!

Edevart stolt ved hendes Ros, men halvt undselig: Det er da ikke noget imot hvad som dokker to er vant til.

Aa, men det er hjemme, det er det dyreste og bedste jeg har faat i denne Stuen! svarer Lovise Magrete og graater nervøs. Kringler, Vørterkake, Gjeitost, du store Verden, jeg har ikke set Gjeitost hele Tiden, saa kan du selv skjønne. Jeg fik smake Gjeitost hos Karel før jeg reiste, det var siste Gang; vi hadde ikke slikt selv, vi var saa fattige, Børnene og jeg hadde ikke nogen Ting, og her gik vi hos hverandre og kunde næsten ikke bli mætte. Jo det maa du indrømme . . . . Jeg har hat saa mange gamle Minder i Formiddag, sier Lovise Magrete og graater mere.

Naa, Haabjørg, har du set Fossen? spør Edevart avbrytende.

Nei vi ventet, svarer Lovise Magrete, jeg tænkte om du vilde være med. Men nu maa jeg koke, sier hun og tørker skyndsomt Øinene, vi gaar til Fossen i Eftermiddag —

Edevart og Barnet gaar ned i Fjæren. Det rører sig noget i ham overfor dette Barn, dersom ikke Lovise Magrete hadde kunnet se ham fra Vinduerne vilde han ha sat sig paa en Sten og tat Barnet ind til sig og hat en Prat. Det er en pen Smaapike, hun har blaa Øine og en tyk Haarflette.

De finder Skjæl og smaa Sølvmuslinger, det er fremmede Skatte og Herligheter for Haabjørg, hun jubler over dem og synes de er penere end Ringene til Mama.

Har Mama Ringer?

Joda. Har du ikke set dem? To Ringer, en med Perle. Men disse her er endda penere! Hun beder Edevart hjelpe sig at finde Skjæl og Muslinger saa hun kan ha mange, hun bærer dem i Kjolefanget og sier at hun vil skylle Sanden av dem senere og gjøre dem fine.

Hvad skal du med dem siden?

Det skal du nok faa se! svarer hun. Og hendes lille Hode nikker at noget vil komme til at vise sig for ham.

Et artig og flinkt lite Menneske, Edevart hadde Trøisomhet av hende. Han lager det saa at de kommer i Skjul for Husene, de er paa en hvit Sandstrand og her streker Haabjørg op med megen Flid og Omtanke en stor Rute som hun siden deler i mindre Ruter av forskjellig Størrelse. Det var et Barnemaleri.

Hvad skal det bli? spør han.

Kan du ikke se det? Et Hus.

Han sætter sig paa en Sten og vil ha hende til sig, vil holde hende paa Fanget og snakke med hende, der rører sig noget i ham, en Ømhet, noget søtlig i Hjertet. Kanske kunde hun ogsaa si ham hvem Mama hadde faat Ringene av.

Men Haabjørg har ikke Tid til at komme, nei hun er saa optat med sit Hus at hun endog tømmer Skjæl og Sølvmuslinger ut av Kjolen og later dem ligge paa Sanden. Nu maa du vente her mens jeg springer ind efter Dukkerne mine, sier hun. Og borte er hun.

Nydelig Unge, Herregud hvor nær hun var ham stundom og var ikke ræd den fremmede Mand. Hun kommer tilbake med en Dukke og en liten Dukkegut og sier: Her er Mamaen og Barnet, nu skal de faa det godt!

Hvad heter Mamaen?

Vi kaldte hende Mrs. Puck i Amerika. Men her vet jeg ikke —

Og hvad heter Gutten?

Han heter Johnny.

Men hvad skal du med dem her?

Her? De skal sitte i Huset sit og ha det godt, det er derfor jeg har gjort det. Her er Stuen — værsaagod og gaa ind, Mrs. Puck og Johnny, her er det nye Hjemmet, sit op i Sofaen! Vent litt, Mrs. Puck, jeg har glemt Soveværelset! Haabjørg streker et Soveværelse og med en uhyre dypsindig Mine

deler hun av en ørliten Rute til og sætter to Huller i den.

Hvad er det for noget? spør Edevart.

Skjønner du ikke det? Det er Doen dems.

Naa, det er Doen dems. Men end Kjøkkenet, hvor er det?

Hèr, naturligvis. Du trodde nok at jeg hadde glemt Kjøkkenet ogsaa, men nei. Saa, nu gaar jeg ned til Vandet og skyller alle Skjællene, vil du være med?

De gaar ned til Sjøen og pirker Sanden ut av Skjæl og Muslinger og skyller dem, det er et langvarig Arbeide og han faar hende ikke til at sitte paa Fanget hos sig, hun har ikke Tid.

Langt om længe roper Lovise Magrete om Middagen og de maa forlate Arbeidet. Han samler sammen Skjæl og Sølvmuslinger og bærer dem høiere op i Fjæren.

Hvorfor gjør du det? spør hun.

For ellers tar Floen dem.

Floen?

Det er naar Sjøen vokser og gaar indover Stranden. Ta nu Dukkerne med dig hjem!

Vokser Sjøen, har den Liv?

Nei. Den bare vokser en Gang hver Dag og en Gang hver Nat, den er slik, jeg vet ikke mere. Den gaar opover Landet.

Hvor langt gaar den?

Haabjørg spør og spør hele Veien op til Husene.

— — —

De spiser Middag, vasker op og gaar til Fossen. Det er opover Skogen, langs smaa Stier og Kreaturveier, Haabjørg er foran, hun vimser ret og vimser galt mellem Trærne og er higende og yr, Morn maa stundom rope til hende om Retningen.

Hvem synes du hun er lik av os? spør Lovise Magrete.

Edevart ser forlegen ned, i Polden talte de ikke om slikt naar det var ugifte Forældre, han var ikke vant til det, og her blev han nødt til at svare. Ja, sier han, hun er vel lik Mor sin.

Naa, kanske mest mig. Nei det vet jeg ikke forresten, kanske mest dig. Baade paa Øinene og Haaret. Hun blir pen.

Edevart vil bort fra det og sier: Nu maa du kalde paa hende straks, ellers kan hun komme for nær Fossen.

Haabjørg! roper Morn.

Ja!

Vent paa os! . . . Men det er et godt Stykke til Fossen endda, vet du.

Nei det vet jeg ikke, svarer Edevart, jeg har aldrig været der.

Lovise Magrete stanser: Aldrig været der? Aanei, det er jo ikke dit Hjem. Som nu med mig saa kjender jeg hver Sten og Tuve, alt er her endda, men det er blit saa lite for mig, selv Stenene har likesom minket.

Det er fordi Jorden vokser op omkring dem av

Løv og Kvist som rotner, har Edevart hørt av erfarne Folk.

Det kan være. Se, nu er den Maurtuven utdød, den var stor i mine Dager.

Edevart forklarer igjen: Det kommer sig av at Maurerne har fundet et bedre Sted og er flyttet. I somme Aar møter du Maurstreng i Skogen, det er naar Maurerne flytter.

Det kan være, sier Lovise Magrete og begynder at gaa igjen. Men saa er her ikke et eneste Dyr, sier hun. Jeg pleiet at møte Sauene vaare her omkring naar jeg kom, de kjendte mig og gik efter mig, snille, pene Uldsauer. De maatte ha været her nu!

Edevart: Sauer er det ikke vanskelig at faa.

Det ene med det andre, svarer hun, saa meget er blit anderledes. Og tænk, du som ikke engang har været ved Fossen! Paa dit eget Sted! Det er som om Lovise Magrete er litt saaret: han har ikke set over sit Pant for Pengene, han har ringeaktet det. Hun gaar en Stund taus og sier saa: Hadde jeg Makt til det skulde jeg kjøpe av dig Doppen igjen.

Edevart smiler: Du skal faa det!

Det gjorde det ikke bedre, men det blev godt tilslut: Bryr du dig saa lite om Doppen at du vil gi det bort? spør hun.

Ja til dig, svarer han. Og efter en forsiktig Taushet drister han sig til at spørre: Tror du ikke vi kunde ha det sammen?

Hun stanser, ser mot Marken og svarer: Jo.

Det var en Avgjørelse. Han slaar Armen om hende, er rød og forelsket, kysser hende paa Stedet og gjør hende urolig, hun kaster et Blik efter Haabjørg og hvisker: Hun kan se det!

Det er nu Skrôt at vi ikke er alene akkurat nu! sier han.

Det smiler hun til og svarer: Du er saa gal som du har været!

De kalder Haabjørg til sig og gaar sammen med hende det siste Stykke Vei. Ved Faldet stanser de alle tre, Haabjørg gaper og sier ingenting, hun vilde heller ikke ha blit hørt, Fossen overdøver alt, hun staar stille foran Underet, spændt og halvkrøkt, Edevart tar for Sikkerhets Skyld hendes Haand og holder den.

Fossen kommer ovenfra som fra en umaatelig Tut, farer utfor, bryter mot Klipper paa sin Vei og styrter i Dypet til en kokende Fraade. Det stiger Røk op fra Bunden, det arbeider, buldrer og bæver dernede, det er som om selve en Torden ligger og ruller sig i dette Dyp og aldrig kommer op.

Edevart ser ned paa Barnet, hun har Væte i Haaret, han vil drage hende tilbake, men hun stritter imot, peker frem, vil riktignok skifte Plass hun ogsaa, men tvertimot gaa nærmere Avgrunden. Han maa bruke lempelig Makt og holde hende.

Lovise Magrete er gaat ind i Skogen og Edevart er alene med sin lille Pike. Han kan ikke bare sig,

men stryker hende over Haaret og viser hende at det er blit vaatt. Det bryr hun sig ikke om. Han lægger sin Kind ind til hendes, og da hun staar saa godt til kysser han hende. Hun ser paa ham og forstaar det saaledes at han beder hende inderlig om at lyde ham og træde tilbake. Og hun stritter ikke længer imot.

De fjerner sig nogen Skridt og kan alt tale sammen og bli hørt. Var det ikke mangfoldig? spør han. Og han spør engang til, men hun svarer ikke, det har vel været saa stor Oplevelse for hende. Han ser Lovise Magrete sitte paa en Tuve med Hænderne i Fanget og bare sitte, Barnet løper til Morn, og Edevart er nu hjertens ræd og flau for at hun skal fortælle hvad han gjorde. Hallo! roper han for at kjække sig.

Lovise Magrete nikker til ham og smiler: Hun fortæller at du har kysset hende, sier hun.

Edevart feig og rødmende: Hun vilde ut paa et farlig Sted, og saa visste jeg ikke hvorledes jeg skulde fare aat —

Lovise Magrete: Ja det var en god Maate, har jeg svaret hende.

Paa Hjemveien er Haabjørg atter foran og de to alene. De prater om likegyldige Ting og gaar sakte. Hun: Er det ikke en gild Foss du har? — Joda, vi har en gild Foss — Jeg vilde ikke staa der og se paa den længer, sier hun, det er likesom saa øde for den. — Hvem for? — For Fossen. Ja der gaar

den og gaar, det er saa øde, jeg kjendte at jeg vilde graate og forlot dere.

Av denne dunkle Sindsytring skjønner Edevart ingenting og svarer ikke. Han skjønner heller intet av at hun plukker en Skogstjerne og sætter den i hans Knaphul, de gjorde ikke slikt i Polden, han er ikke vant med det. Men han skjønner paa naturlig og frodig Vis at hun kommer tæt ind til ham, han har hendes Ansikt nær og kjender hendes Aande, han blir gjennemhet og slutter hende i sine Armer som det eneste og umisteligste i Verden. De puster begge tungt. Saa blir hun igjen urolig og ser frem efter Haabjørg.

Kvelden utover driver de om hjemme, han hugger litt Ved, hun lager Maten, dækker paa, kommer med Bud til ham, staar der ung og vakker og taler som til sin Kjæreste, sin Mand — vidunderlig Stund for dem begge, de gaar ind Haand i Haand.

Og efter Kveldsmaten blir Haabjørg søvnig, hun er desuten træt efter al sin Virksomhet i Dagens Løp og gaar tilsengs. De Voksne er fri. . . .

Dette var første Dag.

— — —

Det kom andre lignende Dager, et Par Ukers Tid med megen Lykke og megen Kjærlighet. Edevart hentet Mat fra Handelsstedet og kunde betale kontant av Pengene som Søstrene sendte, det var et herlig Latmandsliv, han ønsket sig det ikke bedre. Han fik fat i August og rodde ham med sig ut til

Doppen for at hans gode Kamerat kunde si sin Mening om Stedet. Jo, sa August, jeg har set det værre. Jeg har set Menneskehytter av Bambus, og de var trilrunde og Taket gik ned til Marken, men det levet Folk der ogsaa. Men hvad skal du med Doppen? Her kan du ikke føde mere end som et Par Kjyr, og du kan ikke gjøre det større.

August hilste paa Lovise Magrete og talte Engelsk med hende, det gik storartet, den ene vilde ikke staa tilbake for den anden, begge kjendte noget av New York, men August riktignok bare Havnegaterne. Han blev straks en merkværdig Fyr og Raritet for Haabjørg som aldrig hadde set slike Tænder som hans, og hun stillet sig idelig foran ham for at se naar han aapnet Munden. Morn blev helt ilde ved over dette og sa: Hun vil bare bede dig om at følge hende til Fossen, det er ikke andet hun vil, og Edevart og jeg er trætte av det. — Come along! sa August. — Slip ikke Haanden hendes! ropte Morn efter dem.

August gjorde jo ikke den Tur til Fossen uten at faa en Ide: Du skulde hat et overhændig Møllebruk paa fem Kværnstener der, sa han til Edevart, du kunde male for ti Sogn og bli en rik Mand.

Jeg har mere end nok med det jeg har at skjøtte hjemme i Polden, svarte Edevart.

Det hadde han Ret i. Han var blit litt bryd med Sakerne derhjemme i det siste, han hadde faat Brev fra sin yngste Søster om at komme tilbake. Pauline

sendte næsten ingen Penger mere, for det var saa godt som ingen Handel, de viktigste Ting var utsolgt paa Kramboden. Hvorfor kom han ikke med Varer? Som nu med Søsteren Hosea saa hadde jo Ezra sit Hjem paa Nybygget nu med Ku og Avling og hadde ingen til at hjelpe sig. Joakim var hjemme og drev med Jorden, men Farn var paa Telegrafarbeide i Nordvaagen. Det værste var at de var utsolgt for Mel, Kaffe og Tobak, for saa kom ingen Folk til Kramboden, og det gik Ord om at Gabrielsen vilde begynde Handel igjen i sin Kones Navn. Men det var vel ikke Edevarts Mening at de skulde stænge Kramboden, for det var en stor Skam at gaa fallit og ikke være bedre end som Gabrielsen. . . .

Edevart hadde her faat en Paaminding om at han var Forretningsmand i Hjemmegrænden og maatte fundere paa en Utvei. Han indviet August i Saken, og August tænkte sig om. Jeg maatte bare ha hat alle de Kasserne mine som gik tilbunds! sa han og begyndte straks at utvikle store Planer om hvad han da vilde ha gjort.

Edevart holdt sig mere til Jorden og ytret: Du kunde vel hat andet Bruk for din Middel end at hjelpe mig.

Hvad for Slag, ropte August forarget, skulde jeg ikke ha git dig mindst Halvparten! Har du ikke gjort saapas for mig! Ti bare stille, mindst Halvparten?

Undres paa om Romeo vil la mig faa mere end jeg har faat, sier Edevart spakfærdig.

Hvad har du faat?

Forskjellig. Kjøkkensaker og Sengklær hit til Doppen. Mange Ting, tre opredte Senger —

Vil du være her? spurte August.

Nei det vet jeg ikke, svarte Edevart. Det er nu saa at hun var like over i Amerika og kom igjen og vilde se Doppen.

Skal du ha hende?

Det blir vel til det.

August sa: Du kan sælge han Romeo Fossen.

Fossen? spør Edevart forundret.

At han sætter op et mæktig Kværnbruk her. Han er en Komling dersom han ikke gjør det.

Det gjør han ikke.

Trænger han ikke Kværn? spør August. Han kjøper to Hundrede Sække Mel som det kommer Mit i før han blir av med dem, de er malet paa Dampmøller som fyres med Kul fra Utlandet, det blir et dyrt Mel; her i Fossen kan han drive Møller frit og gratis bare han reiser Huset. Han kan ogsaa sætte op Sag om han vil, det er det samme, bare at han gaar i Gang med noget. Aaja det skulde været i Kanada at de hadde en slik Foss og ikke brukte den —

Edevart ristet paa Hodet til den store Plan og ymtet at Romeo i Tilfælde ikke vilde betale stort, det vilde ikke bli mange Daler.

Det vet du ikke, sa August. Men forresten saa skulde det bli du som styret hele Bruket og blev

Møller efterdi du bor her. Det vilde ikke være det daarligste at slaa ind paa for dig.

Det siste fik Edevart til at reise Ører. Han var blit lei og kjei av Handel som av alt andet, det var ham ikke imot at tænke sig et andet Levebrød. Jeg kunde ikke styre Bruket heller om jeg fik det, sa han. Sandt at si saa har jeg aldrig set andre Kværner end Kaffekværner.

Det skulde jeg lære dig paa en Uke, svarte August almæktig. Gruv ikke for det!

De talte det over og blev begge interesserte. Pokker om ikke den August forstod at finde paa Raad i alle mulige Tilfælder! Den eneste Ulempe var at Fossen ikke var solgt, Bruket ikke opført og Edevart ikke indsat til Styrer av det. Alt dette gik op for Edevart da Kameraten var reist, og han blev igjen meget spak.

Om Morgningen laget han sig til at ro over til Romeo og høre om Kredit. Lovise Magrete skulde nødvendig ha et Par Ting paa Kramboden og gjorde sig færdig til at følge, de reiste alle tre. Mor og Datter var pyntet.

Aa det var vel begyndt at bli ensformig og enslig for Lovise Magrete, hun hadde endda Livet og Larmen fra New York i Ørene, hun klaget over at her ikke engang var Dyr paa Stedet. Edevart gjentok at det var let at faa Dyr, men Lovise Magrete svarte som før: Det ene med det andre, det er saa meget som har forandret sig!

Mens Edevart sat og rodde kom han til at tænke en utydelig Tanke: at hans to Damer kanske ikke skulde ha været i Hat. Var det sikkert at det høvde sig? Naa, Barnet kanske, men Morn, Konen paa Doppen? Hun blev ikke lik sig, Hat klædte ikke hendes Ansikt fra fordums Dager, hun var penest barhodet og uten alle de Klær, bare i Serk og Skjørt, hun hadde saa nakne smaa Føtter . . .

August kom imot ham paa Kaien og sa: Jeg tror Gammelchefen vil ha fat i dig.

I mig? Hvad han vil?

Dersom at han ikke vil kjøpe Fossen av dig. Jeg vet ikke.

Nei han! Hadde det endda været Romeo.

August: Jaja, jeg har nu ordet det til Gammelchefen og stod længe hos ham og forklarte altsammen. Det er en grom og makeløs Mand at snakke med, han slog mig paa Akslen tilslut og sa: August, sa han, jeg har hele Tiden tænkt paa den Fossen naar jeg engang kom til at bygge Mølle! Net de Ord sa han. Saa nu faar du selv høre.

Edevart traf baade Far og Søn paa Kontoret, de var begge elskværdige, Romeo rakte ham Haanden og spurte hvorledes det stod til. Men ingen av dem nævnte Fossen.

Derimot spurte Romeo: Hvad er dit Ærend idag?

Saa maatte Edevart tale: om han kunde bli hjulpen med nogen Varer paa Kredit, Kolonial, Mel, de var blit utsolgt hjemme i hans Krambod?

Romeo grep straks Blyanten for at notere Ordren, det var Ja paa første Ord, han skrev mere Varer end Edevart bad om og sa likefrem: Det er min Far og mig en stor Fornøielse! Det var heller ikke Skygge av Knep hos Romeo, han opgav nøieste Pris og Edevart fandt den rimelig. Færdig. Edevart gik ut og telegraferte hjem: Stor Sending Varer underveis!

Han fandt sine to Damer i Kramboden, var oplivet av sit Held hos Romeo og hilste til alle Krambodfolkene. Vi snakker om Amerika, sier Lovise Magrete. — Javel, driv bare paa! svarer Edevart forekommende. Hun talte Engelsk med Førstesvend Lorensen og syntes at ha meget paa Hjerte, Lorensen hadde stillet en Krak til hende utenfor Disken saa hun kunde sitte og ha det makelig. Det blev en lang og livlig Prat, Edevart lyttet en Stund til den og smilte høflig og idiotisk, men da han ikke forstod et Ord gik han tilslut ut og ned til Baaten og satte sig til at bie.

Hun kom ikke — nei kom ikke før længe. Lille Haabjørg var saa fornuftig at hun hadde tat Hatten av og bar den i Haanden da de kom.

Ja vi snakket om Amerika, sier Lovise Magrete og gaar i Baaten. Lorensen vil tilbake igjen, han trives ikke hjemme. Jeg sier ikke om det.

Hvorfor? spør Edevart kjølig.

Ja hvorfor? spør du. Han hadde nu vænnet sig til Landet og Livet der, det var jo saa langt ander-

ledes. Han kom bare en Snartur hjem for at se sig om.

Naa, end du, er du ogsaa her paa Snartur?

Jeg? svarer Lovise Magrete. Hun forstod at hun maatte være øm og snil igjen og sier: Nei det er Forskjel paa mig. Du biet vel længe paa os, Stakkar? Han hadde saa meget at fortælle om altsammen, saa vi blev altfor længe. Og her sat du i Baaten og biet!

Det gjorde ikke noget.

Jeg skal forskylde dig for det, sier hun med et skjelmsk Blik . . . .

Alt i Orden. Men da de kommer ind i den grønne Vik og Lovise Magrete ser Doppen igjen for sine Øine kan hun ikke bare sig men utbryter: Nei Herregud hvor lite det er! Jeg trodde ikke det var saa lite!

Edevart blekner og spør bittert: Er det nu saa altfor lite for dig igjen?

Hun ser ræd paa ham og begynder at sutre: Jeg mente det ikke, Edevart, jeg snakker saa tosket, det er evig stort nok for mig, jeg syntes bare at herfra, fra Baaten — jeg mente ikke —

— — —

Aa, det var ingen Sak naar hun var øm og snil. Det var værre at hun oftere og oftere vilde være med over til Kramboden og faa sig en Prat om Amerika. Hun traf ogsaa Anders Vaade paa Kramboden og de blev tre om Passiaren. Anders Vaade, den

Mand i Støvfrak som hun hadde truffet paa Kaien da hun kom, var av samme Mening som Lorensen om det Hjem han var vendt tilbake til, han trivedes ikke, han var blit spredt og utilfreds i Sindet, gjorde bare det strængt nødvendige paa sin Gaard, hyppet Poteten, hugget Veden og drev ellers Tiden bort i sin Støvfrak.

Atter fik Edevart en utydelig Tanke: hvad hadde Lovise Magrete med disse to hjemvendte Amerikafarere at gjøre, hvad var det for Tro og Tilbøieligheter de indgav hende? Naar hun kom tilbake fra sine Turer til Kramboden var hun endda optat av det de to Herrer hadde talt om, hun var tankefuld og uten Munterhet, hun maatte med et fast Ryk minde sig selv om sine smaa huslige Sysler og si: Nei, jeg glemmer at vi er sultne!

Da de kom tilbake fra Kramboden den tredje Gang forstod ikke Edevart det bedre end at han maatte ha en Samtale med hende. Han spurte: Den Anders Vaade, hvad er det for en? Er det ogsaa en du kjender fra Amerika?

Ja baade herfra og fra Amerika, svarte hun, han er Bygdebarn og vi reiste over sammen. Det er likeens med Lorensen, vi kjendte hverandre hele Tiden derover, vi traf hverandre ofte baade paa Picnic og hjemme, jeg tror nok at de begge to var litt forelsket i mig, hahaha.

Var ikke Tonen litt for let? Var dette den søte Uskyld fra før? Edevart undsaa sig for hende og

kjendte sig nedslaat. Da hun saa paa ham om han ikke skulde forstaa en Spøk maatte han smile og spørre: Naa, de var forelsket i dig. Hvad sa Manden din om det?

Hun vikende: Manden min —? Nu maa du gaa ut efter et Fang Ved til Mama! sier hun til Haabjørg. Og da Barnet var ute av Døren fortsatte hun: Manden min — ja han reiste jo og kom vel ut for noget, vi vet ikke, men borte blev han.

Tonen fremdeles let, den var uten Medynk og uten Barmhjertighet nu, ulik Tonen i gamle Dager da hun vernet Manden i tykt og tyndt.

Jeg har hørt at du er skilt fra ham, sier Edevart.

Javisst er jeg skilt fra ham. For det var jo ikke nogen Mening i det længer. Og det var ingen som ikke syntes at jeg skulde gjøre det. Synes du det var galt?

Nei jeg —!

Du høres ut for begge Deler.

Gud velsigne dig, hvad er det du prater! For dersom at du ikke var skilt fra ham hvorledes skulde vi da bære os aat! Det er jo du og jeg som skal være paa Doppen. Ja er det ikke saa?

Lille Haabjørg kom ind med Veden og blev bedt om at gaa ind i Stuen og dække paa.

Lovise Magrete tænkte længe og sa: Paa Doppen, sier du. Men her kan vi jo ikke være hele Tiden, ikke paa denne Maaten, mener jeg. Folk vil begynde at snakke om det.

Ja hvad vil du da? spurte Edevart.

Hvad vil du selv? svarte hun.

Jeg vil at vi skal gifte os. Det er ikke mere med det.

Ja, sa hun sakte. Det er nu saa sin Sak: jeg her og Børnene i Amerika. Du vil ikke med over?

Jeg? næsten ropte han. Det maa jeg si var det siste jeg vilde tænke paa, men.

Ja der ser du! sa hun.

Hvad ser jeg? Jeg forstaar ikke —

Jeg sa det bare.

Vil du helst over igjen?

Jeg vet ikke, svarte hun. Stundom kanske. Men jeg skulde ogsaa gjerne være i en By i Norge eller hvor du vilde.

Naa, i en By? Edevart gav Uttryk for en Tanke han hadde nu og da: End om du blev med mig nordover til mit Hjem, kunde du tænke dig det?

Nei, aanei. Hjem til dig?

Du vilde ikke komme bort der!

Nei, men. Og hvad skulde jeg der! Hvorledes har du det hjemme?

Det er der jeg har mit Levebrød. Jeg har Handel.

Ja, men jeg mener om Husrum, har du et Hus?

Nu blev Edevart næsten ræd for sit eget Forslag: at komme hjem til Polden med hende og Barnet var riktig ugjørlig. Forholdene der var endda snævrere end her, og fremfor alt: han hadde

virkelig ikke Husrum. Han maatte si som det var og intet skjule: en liten Krambod, et Slags lite Kontor, et Slags lite Kammers indenfor — aanei, det vilde bli trangt og elendig, værre end her paa Doppen, men —

Saa er det ikke at tænke paa, sa hun og ristet paa Hodet.

Jeg kan bygge, sa Edevart.

Bygge? Aaja, jo, men det tar Tid.

Nei alt var umulig og intet høvde hende længer, ikke engang paa Doppen kunde de godt være nu. Hvor da? Et andet Sted, kanske helst flere andre Steder, ogsaa Lovise Magrete hadde faat sine Røtter rykket op fra Hjemmets Jord og var alle Steder fra, ingen Steder fra. Edevart sa i sin Usikkerhet: Ja saa forstaar jeg det ikke!

Lovise Magrete slog om, hun angret sig og var vel selv i Vildrede, hun blev straks den søte og snille Kjæreste som klappet og trøstet ham og sa: Du skal ikke ta det saa haardt, det blir vel en Raad!

Hvad Raad skulde det bli? For et Par Uker siden var det jo en Avtale mellem dem at de skulde ha hverandre og leve paa Doppen, nu lot det ikke længer til at være sikkert, aldeles ikke sikkert, Dagene hadde gjort en Forandring i det. Hun var blit fuld av Vægelsind og ymtet om at leve i en By — hvad i Alverden skulde drage Lovise Magrete Doppen til en By! Hun talte endog om sine Børn i Amerika som hun ikke tidligere hadde nævnt med

et Ord og som desuten var voksne. Hun hadde faat Brev fra dem, de skrev Engelsk men de skrev at de hadde det godt og hadde faat Lønspaalæg, de var meget lykkelige. Disse amerikanske Ungdommer trængte ikke sin Mor mere nu end da hun reiste fra dem; hadde hun ikke forresten et Barn med sig her?

Nei hvad Raad skulde det saa bli? Sømmen holdt nok paa at rakne op.

Og merkelig, merkelig var det: Edevart faldt ikke sammen, han kunde bære denne pinlige Usikkerhet opreist. Han var selv blit opstykket av sin Omflakking, var blit spredt og fraværende, uten Fasthet, intet var dødelig Alvor mere: det var ikke godt at vite hvad Lovise Magrete tilslut vilde finde paa, men hun kunde ikke faa gjort noget værre end at stryke av Landet engang til. Ialfald ikke noget værre —

Han gik ut. Lille Haabjørg kom en Stund efter med Matbud, men han sa Nei Tak. Hadde han ventet at Lovise Magrete selv skulde komme og bede ham, og at de saa Haand i Haand kunde gaa ind? Hun kom ikke. Nei, meget var anderledes end før.

Han var godt døivet. Var han en Dot, kunde han finde sig i alt? Det vilde ikke ligne ham. Det var hans Følelsesliv som var blit avstubbet, men han var likesaalitt nu som før en Taape paa Forstanden, da han gik opover Kreaturstien og søkte

tilskogs hadde han baade klare Tanker og Ben i Næsen: han kunde ikke leve av lille Doppen, og han kunde ikke bosætte sig her og ha sit Levebrød i Polden. Hans Liv var kommet i Vase for ham, javel.

Stod det bedre til med Lovise Magrete? Han var en Støver i Hoderegning og kunde lægge sammen, han gjennemgik hende fra den Dag hun kom hjem til nu, fra han rodde hende i Baaten og hun strømmet over av Sødme mot ham, og siden om Kvelden, den første overvældende Kveld: alt var deilig av hende, men det var uttænkt. Hvad andet kunde det være naar det ikke varet? Det var uttænkt paa Forhaand. Det var et Forsøk paa Gjenopreisning av den Lovise Magrete som han hadde elsket for Aar tilbake. Hun sat i Baaten og kjendte at hun var en anden, men hun vilde tækkes ham, hun gjorde sin Flid med at være som før, du store Verden — som hun brukte at si — skulde hun ikke gjøre saapas, han sat jo der og rodde saa ventende og troende, hun skulde — Gud hjelpe mig — ikke opskuffe ham, bare vent til vi kommer paa Land! Opgaven blev uoverkommelig, stakkars Lovise Magrete, Opgaven blev uoverkommelig om kort Tid —

Han gik ret ned fra Skogen og begyndte en ny Samtale med hende. Hun sat endda i sin Stas. Hvad skal vi gjøre? sa han og kastet sig paa en Bænk. Hvad vil du?

Nei, du tar det saa haardt, svarte hun. Nu skal du høre: du liker visst ikke at jeg blir med dig

over til Kramboden, og det vil jeg heller ikke gjøre mere.

Naa.

Nei. Jeg bryr mig ikke om det. Hvad skal jeg der? Kommer Gammelchefen gaaende saa ser han mig ikke, kommer Madam Knoff eller den Datteren hendes saa er det likedan, de ikke saa godt som nikker. Det er akkurat som de var Guder og ikke Mennesker. Den eneste Gentleman paa hele Stedet er Lorensen, og hadde han raadd for det saa vilde de ha bedt mig ind, men nei.

Det vilde de vel, mumlet Edevart slap.

Ja det vilde de, bedt mig ind og snakket med os og gjort det hyggelig for os. Jeg er sikker paa det er bare fordi de ikke kan Engelsk men ikke vil være ved det. Jeg bryr mig ikke en Snus om det, men jeg er penere klædt end Julie og jeg har set mere av Verden end alle Knofferne, for jeg bodde flere Steder i Amerika. Lille Haabjørg gaar i Klær som Julie og Mor hendes aldrig visste av da de var smaa. Men se nu her paa mig — fra yterst til inderst —

Hun løftet med to Fingrer saavidt op i Kjolen og synte ham Kanten av et hvitt Blondeskjørt.

Husker du, sa han, da du hadde bare Serken og ikke noget om Halsen og kom gaaende barfotet og i et lite Skjørt —?

Hun saa forundret paa ham, at han hadde Sind til at minde hende om hendes Trængsler, at døive

hende. Ja jeg hadde ikke mange Klær dengang, sa hun saaret.

Nei, men husker du hvor vakker du var, det er det jeg mener. Jeg fik det med en Gang — det var saa merkelig — Kjærlighet til dig, mener jeg. Jeg saa gjennem Klærne hvorledes du rørte dig, det var saa vakkert, jeg blev kjær, jeg gik ned til Baaten igjen og visste ikke av mig da vi bugserte ut Fartøiet.

Du vil da ikke at jeg skal gaa slik al min Tid? spurte hun.

Edevart tidde.

Nei det virket ikke det mindste paa hende, hun avviste en Tankegang som var blit hende fremmed og sa: Men saa meget er sikkert, jeg blir ikke med til Kramboden mere.

Neinei. Men hvad skal vi altsaa gjøre, hører du? spurte han i Desperation. Vil du væk fra mig igjen?

Hun forstillet sig ikke, hun var selv opriktig vægelsindet og ulykkelig og begyndte at graate. Hvad vet jeg? sa hun. Nei væk fra dig! Men her kan vi ikke være.

Edevart: Jeg skal reise hjem straks og bygge, vil du saa komme til mig?

Ja, svarte hun. Ja det blir kanske det bedste, jeg vet ikke.

Ikke nogen Avgjørelse, intet fast, urikkelig Ord. Nei hun gik atter over til at tale om hvor snil Ede-

vart hadde været mot hende, hvor dyr hun hadde været for ham, skulde hun da ikke gjøre noget for ham igjen! Hun blev nervøst ophisset og kastet sig ind til ham, graat og lo, kysset ham ublygt med Mund og Tunge og lovet hviskende at være god til ham i Kveld —

Aa, Lovise Magrete, hun var ikke saa ublyg før!

Det blev ingen alvorlig Samtale, bare Tilløp, hun skiftet, blev litt efter litt kjæk igjen og svinset om paa Gulvet. Hun gjorde Nar av Vævstolen, som enda stod i Stuen, og sa: Ja du gamle Kamerat, her staar du fremdeles, vi kunde ikke ta dig med da vi reiste og vi fik dig ikke solgt, saa blev du staaende. Er den ikke komisk? spurte hun Edevart.

Det forstod han ikke: Komisk, hvorledes? Vævet du aldrig derover?

Langtifra! svarte hun. Der jeg kommer fra bru ker de ikke Haandstol.

Du vævet saa pene Aaklær engang.

Aaja, jo, det var godt nok til os herhjemme, men. Nei jeg kunde ikke faa mig til at sitte her og slaa Traad for Traad mere, jeg har aldeles glemt det . . . Og for Moro Skyld satte hun sig op paa Sætet, gjorde et Par Tak med Slagbommen og smilte barmhjertig til slik Vævstol.

Lovise Magrete var bortkommen. Han husket da hun viste ham sine Herligheter i Skjaaen: det hun hadde var meget, hun var stolt av det, der var Aaklær, nogen Sauskind, en hjemmevævet Helgedags-

kjole. litt Smør i en Trædall, aa, det var ikke lite, og Edevart hadde uttalt i sin Forundring at det var «mangfoldig». Til Middag fik han Grøt og Melk av hende og det var god Mat. Han husket Dagen klart.

Gik det an at gjøre Nar av en Vævstol som hadde holdt Liv i hende og hendes to Børn i flere Aar? Det gik ikke an uten Dumhet og Overfladiskhet. Edevart kjendte sig ilde ved over hende. Han la Merke til hvorledes hun steg i Væven: med begge Ben samlet for at være fin paa det — hun som just hadde lovet ham en het Kveld uten at undse sig. Unatur hadde hun lært, Kunster hadde hun lært: da hun synte ham sit Blondeskjørt var det saa neppert som med en Nebtang. Hvorledes steg hun i Væven før? Ett Ben i Gangen, naturlig skrævende i to Kast, et for hvert Ben, det tynde Skjørt strammet om Laarene, hendes Overkrop svaiet to Ganger, og der sat hun. Det var en sund og vakker Ungdom som sat ridende paa Sætet . . .

Han raadførte sig med August, at nu var han kommet ut for noget, det uroet ham, pinte ham. Men August var selv stærkt optat, han kunde ikke forlate sin Tjeneste hos Knoff paa en god Stund, han arbeidet med noget, men manglet Kapital. Og kan du gjette hvad det er jeg baler med? spurte han.

Edevart tænkte bare paa sit og sa: Det ser ut for at jeg maa fare hjem til Polden og bygge litt til.

Men det jeg nu har slaat ind paa det forstaar

ikke du, vedblev August. Ser du her! sa han og tok en brun Stenklump op av Lommen.

Edevart forstod ikke Spøk og Aperi nu for Tiden, han lot som han ikke saa Stenen og gjentok at han skulde hjem og bygge.

Bygge? Har du Raad til det? spurte August endelig. Saa kan du laane mig ørlite, jeg staar saa klemt! Aa, den August, Pokker til forunderlig Menneske, flink, løs og vild, men flink.

Nei Edevart hadde intet at laane bort. Han hadde heller ikke Raad til at bygge, men hvorledes skulde han fare aat med det, han maatte prøve.

Løft paa den Stenen, sa August, ta den i Haanden!

Edevart tok Stenen og slap den ned. Og da August smeldte i med en Latter mumlet Edevart flau: Det var da mangfoldig saa tung den Skitstenen var!

Metal! forkyndte August.

Naaja, end saa?

End saa? Det kan like saa snart være Guld og Sølv som noget andet. Ta nu for Eksempel denne her i Haanden! Og August rakte frem en anden brun Sten.

Edevart: Tung den ogsaa. Samme Slaget.

Ja. Og du gjør aldrig at gruve for at det ikke er Metal, hvad Slag det nu kan være av.

Hvad skal du gjøre med det? spurte Edevart.

Det skal du faa se naar Tiden kommer. Jeg har

sendt en Kasse til Trondhjem, og der prøver de den nu rimeligvis Nat og Dag og underretter mig naar de finder det ut. Jeg gaar jo ikke her paa Bryggen hos Knoff aldeles som en Tosk, jeg stod og saa op i Fjeldene en Søndag og saa gik jeg der op og saa efter Metaller. Javel, det tok mig ikke lang Tid og ikke mange Slag med Hammeren. Metal, sier jeg? Hele Fjeldet er Metal av denne tunge Sorten. Jeg vet hvad jeg sier.

Naa, saa hører det vel han Romeo til?

Det tror du? Jeg var tilfreds du vilde snakke med Vet og Forstand! Fjeldene de er fri for alle Skjærpere, men jeg maatte til Lensmanden og faa det indskrevet. Siden saa gaar det vel til Kongen.

Ja bare det nu var Guld! sa Edevart likegyldig, han hadda ingen Interesse for Stenene og begyndte igjen at tale om sin Hjemreise.

August: Du skal ikke vør at fare før jeg faar høre hvad som er i Stenene. For er det et dyrt Metal saa skal jeg hjelpe dig med Byggepenger. Hvad skal du bygge for? Er ikke Kramboden stor nok?

Det er nu saa, sa Edevart, at jeg kan ikke komme hjem med hende og Barnungen naar jeg ikke har Hus at prekevere dem i.

Naturligvis kan det være bare Bly og Skit i Stenene, mumlet August grundende. Saa har jeg hat hele Strævet for ingenting. Dyre var de at sende ogsaa, det var en tung Kasse. Hadde det ikke været det at jeg fik dem sendt gratis med en av Mand-

skapet paa Rutebaaten saa hadde jeg hat Stenene endda.

Edevart forstod det ikke og sa: Saa blev de jo ikke dyre at sende?

Ikke det? Men maatte jeg ikke gi ham Klokken min for det!

Klokken din? ropte Edevart.

Hvad du tror jeg bryr mig om det! svarte August. Er det Guld i Stenene saa har jeg et helt Fjeld av dem og kan forære bort Klokker til hvert Menneske i Norges Land og Rike. Mere sier jeg ikke.

Prat om Stener, brune Stener, tunge Stener. Edevart skjønte at Kameraten selv var opraad just nu og ikke kunde støtte ham, han nikket og gik sin Vei. Da han var kommet et Stykke snudde han om, han husket noget, gik tæt ind til August og sa: Hvad for Slag, du hadde jo mistet Klokken din?

Mistet den?

Paa en Fisketur. Og at Magnus paa Kramboden hadde tat den.

Naa — nei, jeg fandt den igjen. Jeg hadde laaset den ned for ham.

Saa hadde du den ikke med paa Turen?

Nei. Hvad jeg skulde sagt, du gaar nu vel aldrig og bærer utover i Gaardene det jeg har fortalt dig?

Om Magnus?

Nei om Magnus! blaaste Edevart. Jeg mener om det jeg har fundet i Fjeldet. Du nævner ikke et Ord om det! Faar nogen Næsen i det saa kommer de

bare rændende og vil laane, de vil laane fra fem Daler og opover, Kvindfolk er værst, de vil ikke høre Nei. Der laante jeg bort Guldringen min til en, men mener du jeg har faat den igjen! Lykke paa Reisen! Kjend nu her, det er akkurat som de er litt fete at ta i, sa August og rakte Stenene frem igjen.

Ja, end saa?

For saa er det av rette Slaget, jo fetere Klumpen er des mere Metal. Jeg har været mange Steder i Verden og faat Videnskap om forskjellig.

Ja det har du.

Jeg fik fat i en Magnet, men disse Stenene biter ikke paa Magneten, altsaa er det ikke slikt Skrôt som Jern.

Hvad tror du saa det kan være?

Det vet jeg ikke. Men Guld biter heller ikke paa Magnet. Du kan prøve med Ringen din.

Javel, Prat om Stener, men Edevart overhørte ikke længer Kameratens Ord, han spurte: Saa tror du bent frem at du har fundet noget i Fjeldet?

At jeg har fundet noget? ropte August. Kjære velsigne dig, Mand, er jeg blind og taapen? Ser du ikke selv? Og det vil jeg si dig, Edevart, at du rører dig ikke hjemover før jeg faar Tidende fra Trondhjem. Jeg vil ikke vite av at du skal fare tomhændt fra mig, husk paa det. Bygge, sa du? Saa skal du bygge stort med en Gang og ikke fare med Narri.

Edevart rodde tilbake til Doppen og gjenoptok sit Dagdriverliv. Sammenkomsten med August hadde

gjort ham lettere tilsinds, Kameratens Tro paa de merkelige Stenprøver fik ogsaa Edevart til at vakle, han tænkte: Gud vet, han har kanske fundet Guld, for August er ikke al der en ser ham! Men fremfor alt hadde Edevart faat Utsættelse, det smakte godt at slippe at reise imorgen, det var brysomt og tungt at fatte et Forsæt, og han meldte Lovise Magrete at Reisen maatte utstaa litt, han ventet paa noget.

VI

Lovise Magrete hadde lovet sig selv og Edevart at holde sig væk fra Kramboden, men hun kunde ikke holde det. Ikke i Længden. Det var visst og fast ment fra hendes Side, og det hadde glædet Edevart i Øieblikket, siden blev han mindre nøieregnende med det og hjalp hende endog selv at frafalde sit Forsæt: Det er pent paa Sjøen idag, du skulde ta Barnet og være med! kunde han si. Hvad gjorde det ham at hun fik sin engelske Prat og tok imot de Fornøielser hun kom over! Riktignok var hun tankefuld og faamælt efterpaa naar hun kom hjem, men det pinte ham ikke længer som før. For Lovise Magrete selv vendte det sig til det bedste, hun kom til at se velvilligere paa Familjen Knoff efter at Romeo en Dag kom gjennem Kramboden og hilste til hende og begyndte at spøke med Haabjørg. Romeo var ikke værst, han gav Barnet Gotter og spurte om hun ikke vilde være hos ham. Jo, svarte Haabjørg, for det var jo meget rart at se paa Kramboden og det var Duer og Høns og Kjyr og andre Dyr paa Gaarden. Morn smilte velvillig til Passiaren, Haabjørg var flink og svarte muntert paa alt, Romeo lo som en Gut. Da de gik sa han til

Barnet: Nu kommer du vel snart igjen? — Ja Tak! — Du narrer mig vel ikke? spurte han. — Nei det skal du faa se! svarte Haabjørg.

Sandelig, denne Tur var ikke bortkastet for Lovise Magrete, og hun sa om Romeo at han var bedre end hun hadde ventet.

Det gik heller ikke mange Dagene før Haabjørg vilde avsted igjen, og Edevart gav gjerne efter. Han hadde ikke selv faat det som han vilde med Barnet, han torde ikke kysse hende en Gang til og han undgik at være paa Tomandshaand med hende; selv kom hun heller aldrig og satte sig paa hans Fang eller hængte sig om Halsen paa ham, men i lønlige Smaating var hans Hjerte hele Tiden nær hende, det var ikke Nei i hans Mund naar hun ønsket noget, og til den nye Tur til Kramboden drog de begge i Fællesskap Morn med.

Det varte litt før Romeo viste sig idag, de gjorde sine smaa Indkjøp, Edevart provianterte, Lovise Magrete talte med Lorensen, Barnet var blit borte. Pludselig kom Haabjørg ut Kontordøren Haand i Haand med Romeo som storlo og sa: Hun kom efter mig! Da Haabjørg fremdeles ikke slap ham forklarte han at hun hadde bedt om at faa se Kalvene.

Morn slog Hænderne sammen og utbrøt: Nei den Ungen!

Storartet! sa Romeo, for han var jo ikke selv ældre Karen. Kom saa, Haabjørg! Og de to gik og saa paa Kalver.

De blev en god Stuud borte og da de kom tilbake hadde de set mange Dyr, de kom pratende og interesseret sig imellem indover hele Krambodgulvet: Vil du være med op til Julie? sa han. Ja det vilde hun og tok atter hans Haand.

Nei den Ungen! sa Morn igjen. Vi skal jo hjem!

Kan hun ikke være over? spurte Romeo.

Jo Tak! svarte Haabjørg selv og fik hele Krambodden til at le.

Der blev endel Snak frem og tilbake: Hun har jo ikke Natdrakt med, sa Morn og vilde vise fin Levemaate. — Natdrakt? Romeo kunde tænke sig at Julie kanske hadde slikt noget liggende fra Barnedagene, han visste ikke at det gaves Natdrakter engang, hahaha. Men Julie hadde ialfald nogen Dukker endda, sa han. — Da Haabjørg hørte det halet hun stærkt i ham og vilde avsted. — Lat hende gaa! hvisket Edevart overtalende, jeg skal ro efter hende imorgen.

Paa Hjemveien sat Lovise Magrete i Baaten og saa i nogen amerikanske Hefter. De var begge tilfredse med at Barnet var blit tilbake hos Knoffs, det maatte regnes for en Tilnærmelse ogsaa til hendes Mor. Ikke for det, jeg kjærer ikke om det, sa hun, men de kan gjerne vise Folkeskik!

Hvad du læser? spurte Edevart.

Det er noget Lorensen gav mig fra Anders Vaade, svarte hun. Og hun blev straks henført og forklarte: Det er om Florida i Amerika. Der har jeg ikke været, men det maa være det gildeste i Verden. Det er saa Synd du ikke kan læse det, for her staar alt mulig om Landet og Indsjøerne og Jernbanerne og hvad som vokser paa Farmene. Vil du bare se for nogen Skilderier her er, med Farver og rødt paa Eplerne og grønt paa Vindruerne og gult paa Hveten og blaat paa Plommerne — aa, det vokser alle mulige Ting der, og aldrig blir det Landet fattig og usselt som her. Se paa dette Skilderiet: det er vel gjerne Anders Vaade selv som sitter paa en stor Maskine og har to Hester til at drage den. Ser du hvor Hveten lægger sig i Forer efter ham, siden tar han og binder Band av den, og Gud vet, kanske han har en Maskine til det ogsaa.

Ja det er mangfoldig! sa Edevart.

Har du virkelig ingen Lyst til at komme til et slikt Land?

Lyst og Lyst — jeg har ikke just tænkt paa det.

Men det skulde du gjøre.

Ja men — ropte Edevart ertet, var det ikke saa at vi skulde være paa Doppen?

Naa. Men var det ikke saa at du skulde bygge og at vi skulde hjem til dig?

Edevart tidde.

Det gaar nok ikke, skal du se. Jeg skal fortælle dig alt som staar i disse Bøkerne saa faar du se om du ikke faar Lyst paa et slikt Land, sa hun. Anders Vaade vil tilbake igjen, Lorensen vil tilbake igjen, men han vil denne Gang til Kanada, for han

vil være i By. De reiser nu i Høst, og det kommer til at følge mange med dem herfra. End om vi blev med?

Edevart ristet paa Hodet.

Lov mig ialfald at tænke paa det.

Jeg har en liten Handel og mit Levebrød her i Landet, gjentok han.

Hun: Hvad kan det bli til! Vi kravler og klorer os frem fra Dag til Dag. Se nu Karel, Naboen vaar, hvor fett har han det?

Karel? Han baler godt, han har det han trænger, Gutterne hans er store og flinke, det staar fint paa Jorderne hans. Jeg forstaar ikke hvorledes du kan nævne Karel. Han er vel tilfreds.

Det er nu bare fordi han ikke vet om noget andet, forstaar du ikke det? Har Karel en slik Maskine og to Hester som her i Boken? Nei han vet ikke om det. Det er saa sandt som Lorensen sier: at det er godt nok herhjemme for dem som ikke vet om noget bedre.

Edevart saa stivt paa hende og sa: Det var engang at du selv fandt det godt nok herhjemme.

Hun smilte fordi hun hadde saa let Spil, hun kunde svare: Ja det var jo netop fordi jeg ikke visste om noget andet.

Lat os ikke snakke mere om det, mumlet han. Du er saa forandret.

Aa, men det var just dette Indtryk hun hadde villet avverge fra første Dag — hadde hun nu spoleret det? Hun var dobbelt søt mot ham da de kom hjem, skiftet straks av sig sin Pynt og tok paa sig Hverdagsklær, kokte Maten, kom nu og da tæt bort til ham og hvisket kjælne Ord. Han hadde hat den Tanke ikke at nærme sig hende om Kvelden, naturligvis vilde han det ikke, ikke Spor — og saa gjorde han det allikevel. Ja for hun hadde saa langtfra tænkt sig at han skulde bo i Høihuset ogsaa i Nat at hun tvertimot ymtet at det var Plass i Stuen for ham, de var jo to alene i Nat, og hun hængte for Sikkerhets Skyld Lakener for Vinduerne. Hvem kunde saa motstaa!

De opnaadde begge meget hos hverandre, Kjærlighet, Løfter og Løgne. Hun var den store Lykke for ham, uten Maate deilig, fandtes ingen som hun, en Stjerne hadde ledt ham paa hendes Vei, han hadde været ute for et Held, noget slikt følte han — syntes han saa tydelig at føle.

Reis ikke fra mig! bad han. Jeg har dig saa kjær, mere end nogen Gang! Inderst inde hadde han intet imot at hun trodde ham paa dette. Saa vilde hun i Tilfælde bli Bødlen og han Offer, Martyr.

Det er likeens med mig, svarte hun og kapløi med ham. Jeg kan aldrig bli kjær i nogen anden.

Og begge var opstykket, begge bortkomne, intet var som tilforn, de kunde i dette Øieblik ligge og snakke. Natten var varm, de sparket Klærne av, det var lyst, de saa hverandre og kysset ikke feil. Og atter kunde hun snakke: Er jeg som du vil til dig?

Ja.

Som du vil ha mig?

Ja.

Det Moment kom da de ikke kunde undgaa at bli ifra sig og at tie. Men ikke før var Sanseløsheten over før Lovise Magrete snakket igjen, her og nu, med Hodet tæt ind til hans paa Puten: Reise ifra dig, sa du. Nei det skal jeg ikke. Jeg reiser ikke uten at du blir med. Det skal ingen faa mig til. Og desuten Haabjørg — jeg kan jo ikke ta hende helt ifra dig, vel?

Nei.

Men kunde du ikke være med os du ogsaa, saa blev vi tre?

Jeg vet ikke, svarte han. Han undsaa sig for at nekte hende noget nu hun hadde været saa god. Hun hadde ikke brukt det Knep som han kjendte fra andre: at utnytte hans stigende Spending fra Begyndelsen for at opnaa noget, kunde han saa gjengjelde hende daarlig! Vil du saa gjerne over? spurte han.

Ja, ialfald herfra, svarte hun. Jo kanske over, det blir bedst. Jeg blir mere og mere urolig her, jeg skjønner ikke hvorledes det har sig. Og nu siden jeg fik disse amerikanske Bøkerne —

Jeg skal tænke paa det, sa han.

Aa, Edevart, jeg skal takke dig saa! utbrøt hun og la sig over ham gal av Jubel. Hun rykket ogsaa ham med, hun talte længe utover Kvelden om ham og gjentok alt i et hvor snil han hele Tiden hadde

været og hvor hun skulde takke ham — ja, du store Verden, det skulde hun! Hun omvendte ham, laa over hans brede Bryst og hetet ham op til ny Kjærlighet og nye Løfter. Inden Morgen hadde han lovet hende alt hun bad om.

— — —

Han sitter i Baaten og ror efter Haabjørg. I Grunden er han lei av sig selv, hans Løfter om Natten hadde været uansvarlige. Han til Amerika! Skulde saa hans Forretning hjemme i Polden gaa overstyr? Og den gamle Far opleve det! Han som var blit overvældet av hvert lite Tilbyg til Stuehuset og hadde sagt: Dette skulde Mor din ha set!

Paa Kaien træffer han August. Han har ingen gode Tidender: Svaret fra Trondhjem er kommet og lyder paa at Stenprøverne fra Augusts Fjeld har været undersøkt flere Ganger før, det har ogsaa været boret i Fjeldet, Stedet var kjendt i Mandsaldrer. Jeg kom forsent, sa August.

Det sier du ikke! utbrøt Edevart forfærdet.

August stod en Stund som nedtynget av sin haarde Skjæbne, saa rettet han sig med overmenneskelig Sjælsstyrke og husket paa Edevart: Nu kan jeg ikke hjælpe dig, sa han.

Edevart ynket Kameraten for hans egen Skyld: At du skulde være saa uheldig!

Ja, svarte August, Klokken min og altsammen. Men saa forresten saa bryr jeg mig ikke stort om det. Lykke paa Reisen!

Hvorledes?

Nei for hele Fjeldet var ingenting andet end som bare Skit.

Hvad sier du!

Naturligvis saa var jeg hverken blind eller taapen, noget var det jeg fandt, de lurer ikke mig paa det, men i Attesten staar bare Svovl og Kis og andet Skrôt, og hvad skal jeg med det! Og det er endda saa lite og spredt at det lønner sig ikke at drive. Har du hørt paa Maken, det saa ut for at være hele Fjeldet av samme Slag, og saa er det bare hist og her, og endda blandet med fem, seks andre Skrôtsorter.

Edevart stod skuffet og maalløs.

Nei Farken, det var ikke Guld! sluttet August. Hvad du skal gjøre nu?

Jeg? Jeg skal bare op tilgaards efter den lille amerikanske Piken. Hun har ligget over paa Gaarden i Nat.

Jeg mente hvorledes du skal fare aat naar du skal bygge?

Jeg kan ikke bygge. Jeg ser ingen anden Utvei end at stryke av Landet.

Dersom at jeg bare hadde kunnet gjøre det samme! ønsket August. Saa skulde jeg just ikke ha biet længe! Men som det nu er maa jeg gaa her paa Bryggen en Tid til og tjene mig nogen Daler.

Er du snoft fri for Penger?

Snoft. Men jeg har Revolveren.

Du kan faa laane et Par Daler, sa Edevart, jeg fik just hjemmefra.

Du skal ikke snakke saa spottelig, du er vel ikke gjort av Penger!

Og saa faar vi se, sa Edevart videre: naar at jeg skraper ihop det jeg har her og det jeg har hjemme i Polden saa kanske jeg kan hjælpe dig. Vil du saa være med?

Ja paa Dag og Time! svarte August....

Edevart ror hjem med Haabjørg. Hun har Poser med Mat og Gotter, hun har faat en silkeklædt Dukke av Julie, og hun skal faa en til som er større, men hun skal komme og hente den selv; Romeo har git hende en Fingerring med rød Perle av dem som han sælger i Kramboden.

Har du hat det morsomt? spør Edevart.

Ja. Og jeg maa snart tilbake igjen efter den andre Dukken.

Hvad skal du med saa mange Dukker?

Skal det ikke være Mor og Datter!

Hvad gjorde dokker hele Tiden, lekte?

Hun svarer litt motvillig paa Spørsmaalene, hun holder sig tilbake fra ham nu som altid, ser paa ham som en uvedkommende. Pludselig ler hun og sier av sig selv: Jeg maa le til de to Katungerne!

Lille Haabjørg er fuld av sine Oplevelser og ler nu og da, og da hun kom hjem viste hun frem sine Gaver og begyndte uspurt at fortælle Morn fra sit Besøk: Julie hadde spillet, klunk, klunk, klunk, det

var forunderlig. De var i Kjøkkenet, der sat nogen og spiste, han med de blanke Tænderne, du vet. Jeg sang til dem, og han snakket Engelsk, men der var to Katunger utover hele Gulvet og en stor Mor til dem som gik sakte efter dem hver Gang og saa paa dem naar de lekte. Jeg skal faa den ene og ta den med, for de var saa morsomme.

Var det fint i Stuen? spør Morn.

Jada. Men i Bakeriet var de hvite av Mel, og de hadde Mel paa Næsen og Grøt paa Hænderne, hahaha, du skulde ha set dem! Siden gik vi til Hønsene og gav dem noget, og siden saa var vi alle Steder.

Hvem var med dig rundt?

Allesammen. Ja ikke Madamen, for hun var saa tyk og var i Stuen, men Julie og Romeo og Chefen, og Chefen viste mig Gulduret sit og lot mig høre, saa gik han. Jomfruen viste mig ogsaa i Spiskammerset. Der var Alverdens Ting paa Hylderne og i Skufferne, og jeg fik Kaker. Du kan tro det var ordentlig morsomt hos dem.

Bad de dig om at komme igjen?

Ja det skjønner du vel, naar jeg skal komme efter Dukken.

Hadde Julie Natlinned til dig?

Jada. Men det var saa kort, det var en Trøie.

Naa, bare en Trøie, sa Lovise Magrete, ja det skjønte jeg! De bruker det saa. Spurte de efter Mama?

Ja. Nei det tror jeg ikke. De spurte efter Papa.

Jeg saa Kalvene igjen, det var ikke det at de vilde bite, de vilde bare slikke Haanden min.

Spurte de ikke efter Mama?

Nei. Men jeg sa at du hadde to Ringer, en med Perle.

— — —

Nei de spurte ikke efter Mama.

Det blev en ny Skuffelse for Lovise Magrete da hun næste Gang fulgte Barnet til Knoffs, de brydde sig ikke meget om hende selv, det var lille Haabjørg de hadde Moro av og gjorde Stas paa, Morn blev ikke engang bedt ind i Stuen. Til al Lykke var nu ogsaa Anders Vaade i graa Støvfrak paa Kramboden og han og Førstesvend Lorensen underholdt hende uavbrutt. De fastsatte Tiden for Avreisen fra Landet og avtalte Enkeltheter. Edevart stod og hørte paa, men da Forhandlingerne førtes paa Engelsk forstod han intet av dem.

Det kom en Pike med Bud fra «dem inde» om Haabjørg kunde faa være over igjen. Ingen Indbydelse til Morn. Hun saa paa Edevart og sa: Jeg forstaar ikke hvad de vil med Ungen sent og tidlig. — Førstesvend Lorensen stod med lur Mine og svarte sakte til: Det er bare fordi Romeo har fundet det paa, de vil tækkes ham. — Hvorfor kan hun ikke være? hvisket Edevart. — Det vet jeg just ikke, sa Morn, men forresten saa har jeg tat med Natlinned til hende dennegang. — Hun leverte Piken en Pakke i Papir og lot hende gaa.

Men Piken var ikke mere end saavidt ute av Kramboden før Lovise Magrete hikstet til og gav et lite Utrop: Rænd efter hende, hvisket hun og tok Edevart i Armen, faa tilbake den Pakken, det var ikke den rette!

Edevart litt langsom av sig: Var det ikke den rette?

Nei. Det var mit eget Natlinned. Se her er hendes! Skynd dig og byt om Pakke!

Hendes eget Natlinned? tænkte Edevart forundret mens han løp. Han var kjendt ut og ind paa Gaarden og skjøt god Fart, men han indhentet ikke Piken før han stod i Kjøkkenet.

Det tok ingen Tid at bytte Pakken, men Husjomfru Ellingsen som var gift med Magnus Kramboddreng stod just i Kjøkkenet og hadde noget for. Hun kjendte ham straks og skiftet Farve, men saa frit paa ham, saa længe paa ham, utholdende, og da han hilste og nærmet sig smilte hun. Husjomfru Ellingsen var ikke kommet bort skjønt hun var gift og gik med en stor Guldring paa Langfingeren, hun var akkurat som tilforn, hendes Ærmer var opbrættet og Armene unge og runde, intet hadde bitt paa hende.

En sjelden Mand at se! sa hun.

Hvad skulde jeg vise mig for, du er jo gift, svarte han ertende.

Og end du, er ikke du gift?

Nei, jeg har ikke fundet paa slik Galskap.

Jeg hører si at du ialfald har fundet igjen Konen til Haakon Doppen.

Naa, ja det er ret paa en Maate. Hun kom og vilde se igjen den gamle Heimen sin, og det kunde jeg ikke nekte hende, svarte han feigt.

Jaja, det skjeller ikke mig.

Hvorledes baler du? spurte han.

Som før, en Dag isenn. End du?

Nei mig skal vi ikke snakke om. Det blir vel til det at jeg maa rømme Landet.

Naa, saa galt har du gjort? spurte hun spøkende.

Ja. Mot mig selv, svarte han.

Han opnaadde intet ved sit selvynkende Suk. Dersom han hadde villet gi det Utseende av at han var blit mishandlet og var at synes Synd i, at Skjæbnen hadde ført ham vild, at han var et Offer, saa var Husjomfru Ellingsen den som kunde smile ham ind i Ansiktet, og det endda med en liten Gjeip som ærgret ham.

Flirer du? sa han.

Skulde jeg kanske graate? svarte hun. Vi har det akkurat som vi selv steller det til for os. Du skal bare ikke skylde paa andre.

Det hadde han nu heller ikke gjort, og han svarte støtt: Jeg forstaar ikke hvad du mener. Har jeg skyldt paa dig?

Nei paa mig! Men lat det være godt, jeg sa det bare.

Hun var ugodslig, litt for ferm, Edevart laget sig til at gaa, men hun slap ham ikke. Det gik Piker

frem og tilbake i Kjøkkenet og stelte med sit, de saa til Kokeovnen, dækket det lang Bord til Folkene, vasket og skuret, Husjomfru Ellingsen aapnet fort Spiskammersdøren og sa: Kom ind her saa skal jeg si dig noget!

Hvad det er? spurte Edevart og fulgte.

De stod overfor hverandre indenfor den lukte Dør. Det blev ikke til noget. Hvad det er? sa hun endelig. Det er ingenting.

Edevart gapte: Hvorledes —?

Det var forbi med hendes Kjækhet, hun smilte forlegen, smilte knust og saa ned: Jeg vilde bare at vi skulde snakke litt —

Han: Det har jeg ikke Stunder til netop nu. Se her, jeg blev sendt Ærend efter denne Pakken, saa maa jeg ogsaa komme med den. De venter.

Hvem venter?

Følget mit.

Det gik et bittert Drag over hendes Ansikt og hun mumlet: Saa skal jeg ikke hefte dig. Jeg tænkte om du vilde sitte her litt paa Stolen og snakke litt og faa en Kake og en Kop Kaffe.

Du skal saavisst ha Tak, men —

Han fik i Grunden ondt av hende, stivere tilsinds var han ikke, han vilde være venlig og tok hendes Haand: Det er en svær Ring du har her!

Ja.

Hvorfor gaar du med Gifteringen din paa Langfingeren?

Fordi den var for vid.

Jaja, han Magnus har undt dig godt og gjort den stor!

Det svarte hun ikke paa. Hun drog Haanden til sig og gjorde sig Ærend længer ind i Spiskammerset og aapnet en Skuffe, saavidt Edevart saa var det Mel i Skuffen, Hvetemel, og hvad skulde hun der? Det var vel bare Opraadhet.

Nei her staar jeg! utbrøt han travlt og gik.

Hun kom bakefter. Hun var graa i Ansiktet og saa ut til at kunne dræpe ham. Da han gik ut av Døren kjendte han hendes Haand i Ryggen, hun skjøv paa....

Lovise Magrete stod som paa Naaler og ventet.

Ja jeg blev heftet, sa han.

Hun undersøkte straks Pakken og aandet lettet: Jo det er den! Lat os nu komme hjemover! Er du færdig?

Ja.

De hadde ikke handlet noget og hadde intet at bære til Baaten. Ute paa Gaarden stanser hun pludselig og spør: Har du været i Bakeriet?

I Bakeriet? Nei.

Du har en hvit Haand paa Ryggen, sier Lovise Magrete og koster ham. Hvor var du henne?

I Kjøkkenet.

En hvit Haand, sier hun, fem Fingrer, det er Mel, jeg faar det ikke av.

Edevart vrænger Trøien av paa Stedet og koster

og gnur. Han er rasende og flau, det farer ham gjennem Hodet at han kunde vende tilbake til Kjøkkenet, ta hendes Haand igjen og takke hende saa hendes Fingrer knaket mot den store Ring.

Det er vel Jomfruen din som har holdt omkring dig, sier Lovise Magrete med bleke Læber.

Hun har ikke holdt omkring mig.

Gammelkjæresten din i Jakten.

Hahaha! lo Edevart.

Naa, saa hadde hun dig i Armene?

Edevart: Jeg var tilfreds du vilde tie stille! Han tok Trøien paa igjen som den var, og de gik.

Hun kunde vel ha faat Melet av sig først, vedblev Lovise Magrete.

Edevart tidde. Det skammelige Menneske, den Satan, hun hadde hævnet sig utspekuleret! Han var ogsaa harm paa sig selv fordi han midt paa Gaardsplassen hadde tat Trøien av og kostet den, Trollet hadde gjerne staat i et Vindu og set paa og hoveret.

Jeg skulde ha rændt selv med Pakken og byttet den, sa Lovise Magrete.

Ja det hadde været bedst.

Ja, men det kunde jeg ikke, jeg vilde ikke vise mig. De skal ikke faa det at si at jeg har drevet omkring Kjøkkenet deres for at bli indbedt.

Hun vedblev at plage Edevart saa længe paa Hjemveien at han tilslut fortalte hende altsammen. Han var sagesløs Mand og kunde gjøre Ret for

sig uten at lyve, han var saa blankt uskyldig. Det gik ogsaa straks op for Lovise Magrete at det var hun selv mere end Edevart som skulde rammes ved Jomfruens Hævn, men hun tok det riktig pent og sa til Edevart som en sorgblandet Spøk: Jeg tør vel ikke la dig ro alene til Kramboden herefter! En Spøk med et Smil, en litt fattig og uglad Spøk. Det hang ogsaa i hende nogen Tid og førte til at hun blev opflammet og syslet omkring Edevart sent og tidlig som i de første Dager. Tilslut gik det over, hun hadde andet at tænke paa.

Hun spurte Edevart: Skal du ikke hjem til dit og gjøre alt klart?

Jo, svarte Edevart.

Men efter Dager og Uker var Edevart endda ikke reist, han rørte sig ikke. Det gik jo ogsaa godt som det gik, han fik atter Penger sendt fra Søster Pauline efterhvert som hun solgte de nye Varer ut av hans Krambod i Polden, han kunde kjøpe Matvarer hos Knoff og leve videre.

Om en Tid spurte Lovise Magrete igjen: Skal du ikke gjøre dig istand?

Jo, svarte Edevart.

Ja for det er ikke lang Tiden igjen.

Hvorledes er det, har du Billet? spurte han.

Nei Billet? Jeg tænkte jo ikke at jeg skulde over igjen, jeg mente jeg skulde være her.

Det mente jeg ogsaa! sa Edevart mørk.

Ja men jeg holder det ikke ut her, lat os ikke

snakke mere om det. Jeg maa prøve derover igjen. Et eller andet Sted, kanske i Vesten.

Naa, du er ikke sikker paa dig selv derover heller?

Jeg vet ikke, svarte hun. Jo, jeg skal gjøre alt mulig og ikke tænke paa andet. Ja du ler og synes jeg er vinglet, men det er nu saa at jeg har Børnene der.

Nei det er her du har et Barn, sa han.

Taushet.

Har du selv Penger til Billetten? spurte han.

Og hun svarte aapent: Ja, Anders Vaade vil laane mig.

De blygdes ikke meget for hverandre mere. For bare et Par Maaneder siden vilde Edevart ha holdt det for en Krænkelse at hun mottok Laan av andre end ham, for et Par Maaneder siden vilde vel heller ikke hun ha gaat Edevart forbi. Aa de var begge ute over den salige Rus, begge delt op i smaat, ingen hel Hengivenhet mere. Hvad hun tidligere hadde nektet sig, visst av Hensyn til ham — hun begyndte nu pludselig at gaa med sine Ringer, de var jo pene, og hvorfor skulde hun ikke bruke dem! Han saa til og sa intet, det gjorde ham ikke særlig ondt, han visste ikke disse Ringers Oprindelse og spurte ikke derom. Hvad mere var: naar hun endda en enkelt Gang kunde mindes Historien med de hvite fem Fingrer paa hans Trøieryg lo hun hjertelig til dette Aperi og spurte om han ikke vilde gaa og

faa det gjentat. — Jo, svarte han, næste Gang Anders Vaade kommer paa Kramboden skal jeg stikke mig op i Kjøkkenet saa du og han kan bli alene. — Ja, Anders Vaade er ikke værst, maa du tro, sa hun, og forsvarte ham. Han var visst litt forelsket i mig han ogsaa, det er ham jeg har faat denne Perleringen av. Det var til en Jul i Amerika. — Edevart svarte: Jeg kan vel ogsaa ha faat et og andet av Jomfruen min —

Nei de blygdes ikke for hverandre. Deres Hjerteforhold laa opløst bak dem og de hadde intet fast og uruggelig foran sig. De var blit Landstrykere ogsaa i Kjærlighet.

Nu er det to Uker igjen, sa Lovise Magrete.

Hvad om to Uker?

Da reiser vi. Nu maa du gjøre dig færdig.

End om du fulgte mig hjem til mit og saa dig om? spurte Edevart paa Prøve. Kanske du fik Lyst til at være der.

Du har jo ikke bygget?

Bygget og bygget — er du saa overhændig stort vant, Lovise Magrete?

Nei, sa hun ydmyget, nei det skal Gud vite. Du nævnte det selv, det er det jeg mener.

Edevart: Ja jeg skal bygge, det tar litt Tid, men jeg skal bygge. Jeg skal faa op en net liten Stue for os tre. Skal vi fare og se paa Tomten?

Jeg skal følge dig, svarte hun.

Det var avgjort. Men hun drev selv paa at

komme ivei straks, det var som om hun ikke hadde stor Tro paa Utbyttet av Færden og vilde sikre sig at være tilbake inden de to Uker naar Amerikafarerne skulde avsted. Ogsaa Edevart var tvilende, han fryktet for det samme som hun at de kom til at fare forgjæves. Og hvad skulde han si til Menneskene i Polden naar han kom med denne Kone og dette Barn? Og hvad vilde Menneskene si?

Like meget —

Det blev litt Sorg paa Haabjørg. Hun hadde nu faat de to Dukker av Julie Knoff og skulde komme for tredje Gang og være over og faa Katungen tilsist, nu blev det ingen Katunge. Edevart maatte love hende rikelig med Katunger naar de kom frem.

De stængte Dørene og rodde bort, Stedet var utdød igjen, ingen saa efter dem, bare Suset fra Fossen fulgte dem utover Viken. De rodde indom Naboen Karel og avtalte med ham at ha et Øie med Doppen indtil videre.

— — —

De kom med Baatskyss ind i Polden.

Edevart var ikke meget modig, dennegang kom han jo hverken med Fiskefartøi eller en fuldlastet Færing med Krambodvarer, han kom med to fremmede Mennesker. Hvad vilde hans Far og hans Søstre si, men fremfor alt Joakim, hvad vilde han si?

Efterhvert som de glidde indover Polden saa de Folk i Arbeide paa Klipfiskbergene, forundrede Folk,

nysgjerrige Folk som stod ret op og ned og glodde; Edevart krøp litt sammen paa Toften. Javel, Ofotingen laa her ogsaa iaar og tørket Fisk. Han hadde ikke sendt tilbake de Dalerne han laante av Edevart ifjor, han hadde vel ikke kunnet, Sønnen, Nils Kramkar, hadde tæret for haardt paa ham. Men han hadde skrapet sammen alt han kunde og kjøpt Fisk for det ogsaa iaar.

De la til Land ved Naustene og gik op i Grænden, Edevart bar Oppakningen. Hvorledes vilde det gaa?

Det gik ingenlunde galt, slet ikke, Lovise Magrete var oplivet av Reisen, det var Forandring og nye Omgivelser, det var ikke at trakke i sine egne Fotefar hele Dagen paa Doppen, hun var blid og vakker og indtok Pauline. Haabjørg greide sig selv fra første Øieblik, hun fik straks Krambodkatten med nogen Unger, desuten blev hun Ven med den gamle Far og fortalte ham om Amerika. Joakim var ikke hjemme.

Nei sandelig, det gik ikke galt. Bare det at Husene var hvitmalte virket oplivende paa Lovise Magrete og hun sa: Det er jo en stor Bygning herhjemme hos dig, Edevart! Med Stentrap og altsammen!

Nei, alt andet end stor, svarte han, men vi har hjulpet os med den! Han viste hende skamfuld Kramboden med sine faa Hylder og Skuffer, derpaa det lille Kontor, endelig det endda mindre Kammers,

alt var skikkelig holdt, men saa ørlite. Han spurte: Kan du hyse dig selv her i Kammerset, tror du?

Jada, svarte hun, hvorfor skulde jeg ikke det!

Han: Det skal nu bare bli for som først, siden saa bygger jeg.

Hvor skal Haabjørg ligge?

Det skal vi tænke ut, svarte han. End hos Pauline? De er alt gode Venner.

Naa, og du selv? Skal du bli husvild?

Jeg selv? Gruv ikke for mig! Jeg kan ligge alle Steder.

De var omkring ute paa Gaarden og saa ind i det lille Fjøs, Lovise Magrete snuset til Lukten og utbrøt gjenkjendende: Herregud hvor det smaker igjen! Naar Kjyrne kommer hjem i Kveld saa vil jeg melke!

Edevart gjennemgik Kramboden og fik Oplysning av Pauline om hvad for Varer hun atter var utsolgt for. Det maa vel bli en Raad til mere, sa han. Hvor er Hosea?

Hosea? Ja hun er jo hos Ezra. Tror du ikke de rændte avsted og giftet sig i Sommer! sa Pauline leende. Det stod jo om Livet med Gutten, hahaha, og jeg har ikke engang tordet fortælle dig det og skrive til dig om det. Naa, ikke for det, de baler bare bra, han Ezra er Karn sin, han har lagt op i hele Sommer av Gormyren sin, og det er et Syn hvorledes han faar det til at vokse der. De har nu alt to Kjyr . . . Hvad det var jeg skulde spurt om: Er det den Damen du og jeg skrev til i Amerika?

Ja det er hende. Mener du ikke hun kom sættende!

Har hun været gift?

Ja. Manden hendes blev borte.

Du sa hun var taapen av sig, det skjønner jeg ikke.

Nei det maa være gaat av hende. Det er noget jeg ikke bryr mig om. Hvor er Joakim?

I Kvæfjorden. Han fik Lyst til at prøve Noten igjen. Det blir vel bare en Snoptur nu mellem Onnene, men saa forresten saa har han alt stængt.

Edevart ropte: Har han stængt?

Ja to Ganger, skriver han, 4—5 Streks Vare, Fetsild, dyr Sild. Det er ingenting i Mængde imot det han stængte i Ytrepolden, sier han, men da det er fin Vare blir det en ordentlig Sommerlot.

Mangfoldig! mumlet Edevart. Den Joakim han er da gjort av Lykke!

Han trængte litt Lykke nu, sa Pauline, det var derfor han for. Han skal bygge paa Fjøset.

Er ikke Fjøset stort nok?

Nei. Efterdi vi har sat paa en Ku til. Og tilaars kanske endda en Ku til. Du vet ikke hvad han faar paa Jorden siden han begyndte at bryte op og fraue med Tang.

Mangfoldig! mumlet Edevart. Hvem har han med sig paa Noten?

Jeg vet ikke hvem flere, men han har Ezra og Karolus og Teodor . . .

Om Kvelden melket Lovise Magrete Kjyrne og efterpaa lo hun gjennem Taarer og ømmet sig for sine Hænder som hadde faat Senedraat av det uvante Arbeide.

Det var den første Dag.

Men det kom flere Dager og det blev ikke bare Moro længer. Pauline talte alvorlig med Edevart og viste ham at hun atter var utsolgt for de viktigste Varer, saa Folk kom forgjæves til Kramboden. Se, Folk var jo med Tiden blit mere og mere vant til at faa alt paa en Krambod, de forlangte ikke bare Kaffe, Helgryn og Sirup, de spurte efter Økser som Smedene gjorde før, de spurte efter Tougverk til Baatene som før blev hjemført av Bergensfarerne, nu var det Olsok i Nordland og de spurte efter Ljaaer til Slaatonnen — det kunde ikke gaa i Længden at være fri for slike Varer.

Nei naturligvis, sa Edevart.

Nu Boken paa Kontoret, Pauline synte sin Bror Boken, værsaagod! Hun hadde ikke sat ut mere paa Kredit end hvad som var sikre Penger den Dag Ofotingen fik Fisken sin tør og betalte Bergarbeiderne. Og de Kontanter hun hadde solgt for hadde hun sendt ham efterhvert.

Stille. Edevart var ikke grepet. Neivel, men da maatte Pauline si det, maatte ut med det, hun vilde ikke tie længer: Gabrielsen hadde begyndt Handel igjen!

Naa, sa Edevart, han har begyndt igjen?

I Konens Navn. Hun har faat Kautionshjelp av Folket sit. De skal handle storveies, hører jeg. Og hit til os kommer næsten ingen mere.

Edevart sat paa Kanten av en utdraget Skuffe og hørte paa. Da Pauline hadde ventet en Stund spurte hun: Ja hvad skal vi gjøre?

Vi skal faa mere Varer, svarte Edevart.

Det maatte ha været saa vel! ønsket hun.

Hvad du mener? spurte han og lot forundret. Du skal skrive op en lang Liste paa alle de Verdens Varer som du vil ha, og naar du er færdig med det saa skal du bare levere mig Listen!

Naar saa er! sa hun og tindret i Øinene. Aa, den Storebror!

Edevart fremturende: He, du er da en artig Unge, Pauline, trodde du jeg var fallit? Jeg er god for mere end som du kan skrive op, jeg har Gaard sørpaa og Huser i fuld Stand og flere opredte Senger, desforuten saa har jeg Avling paa Jorden og Baat i Støen —

Nei Edevart var ikke nedslaat. Kunde det gaa bedre end det gjorde: Lovise Magrete var jo henrykt over det nye Sted og over Menneskene og Dyrene, og ikke en Sjæl i Polden hadde endda git Mishag tilkjende over at han var indvandret med to ukjendte Damer, var saa noget iveien! Hans Sind blev lettet og endog hans Opsyn livligere.

Han gik med sine to Damer til Hosea, Søsteren som var gift med Ezra paa Nybygget. Der var

endda ingen Vei dit, bare en Sti over Myrer og Berg, han maatte bære baade Mor og Datter over de værste Steder, men kjendte han Ezra ret saa blev det Vei med det første.

De ser langt borte et enslig Kvindfolk som arbeider i en Aker, det er Hosea, og Herregud den Hosea, hun stod og hyppet Poteten for siste Gang og holdt den fin, og da hun fik Øie paa de Fremmede løp hun ind og flidde sig i Hast og tok paa sig nogen Klær som skjulte hendes Førhet.

Lovise Magrete sa sørgmodig: Akkurat som jeg gik alene og syslet i Potetakeren paa Doppen! Men hun lot ikke Minderne faa Bukt med sig, hun slog Henderne sammen over hvor nyt og lyst her var, med to Vinduer i Stuen og med et Kammers i Røstet og ellers alt paa Nybyggervis. Hun kunde se langt fra Vinduerne, forbi de grønne Teiger paa Gormyren helt ned til Klipfiskbergene hvor Folk gik og arbeidet, derfra saa hun ret over Polden til Aaserne paa den anden Side, hun kunde kalde det et blygt og elskeligt Landskap.

Edevart: Naa, du har rændt avsted og giftet dig, Hosea?

Ja mener du jeg fik levende Fred for ham! svarte hun smilende.

De saa Fjøset, det var nyt og stort, med Baaser til to flere Kjyr end Hosea endda hadde, og med Stall til en Hest engang i Fremtiden. Det var i det hele lagt stor Vekt paa Uthusene, Laaven var

med Treskegulv, og det lille Høihuset paa Doppen var bare som en Skjaa mot den, saa stor var den.

Pokker til Ezra! Men han maatte skylde meget paa Husene, det var det ikke Tvil om, endda han var en Kar med Vaagehalsmot. Hosea var tilfreds, hun hadde det godt, sa hun, Ezra arbeidet som en Maur og var i lyst Humør, det var artig at se ham grøfte nedi Gormyren og tappe Vand og la det fosse. Hahaha, naar han skal slippe en stor Dam saa roper han paa mig at jeg skal komme og se paa, han er saa artig!

Har han ikke Hjelp i Myren?

Medkvart, Joakim kan ha tat en Haand i med ham, men Joakim har saa meget at gjøre paa sin egen Jord. Og som nu med at lægge op Aker da er det bare vi to, svarer Hosea stolt: han Ezra stikker Torven og løsner den og jeg staar med en bred Klo og snur den. Han er nøie paa at vi gjør pene Forer, og det er jeg ogsaa, for saa blir det en sort, ben Rand efter os. Det er trøisomt Arbeide Og naar det blir sent paa Kvelden saa gaar vi hjem. Kanske dokker kunde ha Lyst til at se ned til Akrene paa Myren?

Hos Edevart var al Interesse for Jordbruk blit borttusket, han kjedet sig over Søsterens Prat og svarte: Aanei, jeg tror ikke det.

Aanei, sa Hosea ogsaa og gav sig.

Han viste til Følget sit og forklarte: Ser du, de

to dèr de er kommet fra Amerika og har set saa meget grommere Ting med Hester og Maskiner.

Det er vel saa, sa Hosea. Forresten saa kunde vi pløie med Hest vi ogsaa, men det maa vi vente med til vi selv faar Hest, vi har ikke Raad til at leie. Men det gaar godt som det gjør, vi har alt to Kjyr.

Hosea var stolt av sit — som for mange Aar siden Lovise Magrete da hun viste frem sine Sauskind og Aaklær. Det var mange Aar siden . . . .

De fik Melk og Vafler, men sa Nei Tak til Kaffe.

Paa Hjemveien var Lovise Magrete god og søt igjen, riktig tilfreds med det hun hadde set, og Edevart forstod det slik at hun nu vilde være i Polden, slaa sig til Ro i Polden, saa fornøid var hun.

VII

Edevart hadde faat den lange Listen over utsolgte Varer og bar den foreløpig i Lommen. Men han var ikke forknyt, det gik fremdeles godt med Lovise Magrete, og han blev i Humør til at gaa og hilse paa en og anden av Naboerne for ikke at være storaktig mot kjendte Folk. Han fryktet ikke lenger for uvelkomne Spørsmaal om de to fremmede Damer: det var en Enke og hennes Datter, det var av dem han hadde kjøpt sin Gaard som han hadde sørpaa, de kom helt fra Amerika for at se igjen sit gamle Hjem, kunde han saa jage dem bort!

Han gjorde sig tilvens med Folk og pratet lange Stunder med dem, han brydde sig ikke stort om det, men han maatte skikke sig efter Forholdene. Lovise Magrete var ikke med paa disse Besøk hos Grannerne, han syntes hun var for fin, hun hadde Bystas paa og hun krøllet Haaret sit med en Tang, det var ikke Skik og Bruk i Polden. Men det kom en og anden Nabokone og saa paa hende, og da hun var snil og taalmodig og slog av en Prat med dem om Amerika fik de Godhet for Enken. Hun hadde jo været saa vide om i Verden og kunde gi dem Raad i forskjellige Saker.

Edevart gjorde Turen op igjen til Hosea, han var ræd for at han hadde gjort hende ondt ved ikke at ville se paa hendes Jordbruk. Stakkars lille Hosea som nys var saa liten og pleiet at takke ham med tynde Barnehænder, nu stod hun i Myren og Akeren og gjorde tungt Arbeide og lo like godt. Saaledes var det at være fornøiet med sin Lot i Livet. Han gik alene til hende dennegang og hadde med sig nogen Alen godt Tøi som han tok i sin egen Krambod. Og Hosea som ikke var forvænnet med mange Klær takket lykkelig for Gaven. Du er den samme som du altid har været! sa hun rørt.

De gik opi Bakken og saa til Poteten, de gik ned til Myren — en overhændig Vidde med mange store og smaa Grøfter og med tilsaadde Ruter hvor Kornet stod og bølget. Edevart lot mere overvældet end han var for at glæde Søsteren, og han gjorde toskete Spørsmaal for at faa hende til at le.

Men hvorledes er det, faar du nu Fred her? spurte han.

Hosea forstod hvad han mente og svarte: Jeg er ikke ute for noget.

Ingen Rop herfra Myren mere?

Nei, sa hun og smilte lurt, ingen Daumandsrop.

Det var nu allikevel litt vaagsomt av dig at gifte dig og bli boendes her saa langt bort fra Grannlaget.

Jeg tænker aldrig det Slag paa det mere, svarte Hosea. Om Dagene har jeg saa meget at gjøre og om Kveldene lægger jeg mig i Guds Varetækt.

Jeg vet ikke om jeg vilde gjøre det, sa han helt alvorlig.

Hvorfor — for Liket? Det er jo paa Kirkegaarden.

Jaja, ikke for at gjøre dig ræd, men en Nat kan det vel rope igjen.

Nei, sa hun leende. For det var jo aldrig Skipperen som ropte.

Han stusset og spurte kort: Hvem var det? Men da han merket at hun kvidde sig for at si det gik et Lys op for ham og han utbrøt: Aa — nu forstaar jeg det!

Ja har du hørt paa Maken til Gut! sa hun. Men det var August som satte ham paa det.

Ja den August! Naa, det var han som satte ham paa det?

For at hjelpe ham. Han vilde ha en god Begyndelse paa Myren, og saa grov de ut Liket og Kua hans Martinus. Se her er den store Veiten de tok op!

Edevart begyndte at le: Naa, og saa laa han, den andre, her i Myren og beljet om Søndagene? Nei det er da det mangfoldigste jeg har hørt!

Hosea: Men kjære velsigne dig, du maa ikke orde det!

Jeg order det ikke. Hvorledes fik du selv vite det?

Jo det var nu saa at jeg ikke vilde gifte mig med ham og leve her med Skrømt og Daumandsrop hele mit Liv, saa var det han tilstod det.

Lo han til det?

Ja, han holdt sig for Munden og lo. Jeg kunde ha banket ham, saa forarget blev jeg, for han hadde jo skræmt Vettet av os allesammen; men han gav ikke om at jeg var sint, han sa saa meget artig at han fik mig til at le ogsaa. Og korsom var saa skulde jo Liket paa Kirkegaarden, saa det blev til Velsignelse for allesammen. Vil du bare se for Kornakrer!

Storveies!

Jeg begynder at gruve litt for Engstykkerne derborte, sa hun, retnu maa han komme hjem og slaa dem. Er det ikke overhændig med Græs paa dem? To Kufor! Hvad det var jeg skulde ha spurt om: Skal du gifte dig med hende?

Nei det vet jeg ikke. Ja hvad synes du?

Hun er skammelig vakker, og jeg hører at hun ikke er for stor paa det til at melke Kjyrn. Jo det synes jeg.

Naa, jaja, saa galt kan hænde.

— — —

Edevart skulde til Posthuset, og Lovise Magrete sat i Kontoret og skrev Brev til sine Børn i Amerika. Hun var likesaa ussel som han i det skriftlige, det ellers saa flinke Menneske var hjelpeløs i Brev og skrev taapelig og skrev galt. I det mundtlige derimot kunde begge gjøre Ret for sig, og det var ikke frit for at heri var hun stundom den overlegne, saa Edevart maatte tie.

Jo han skulde til Posthuset, han vilde gi det Utseende av at han virkelig sendte til Kjøpmanden i Trondhjem den lange Listen paa Varer. Men før han gik hadde han noget at si til Lovise Magrete, hun maatte bare faa skrive færdig, saa vilde han vaage det, han hadde tænkt paa det længe. Skulde det ikke være farefrit?

Hm! Det er noget jeg har tænkt paa, sa han: Hvorledes kom du til at snakke til den Anders Vaade om Penger?

Hun blev litt underlig og stammet: Jeg vet ikke. Det traf sig saa.

Du skulde ha ordet det til mig.

Naa.

Ja det skulde du. Men forresten saa er det vel det samme nu, eller hvorledes? Du mener vel at være her og trænger ikke Reisepenger?

Lovise Magrete svarte ikke.

Eller hvorledes? gjentok han og saa pludselig paa hende. Og han fik en Mine som om hendes Taushet var svært tung at bære.

Jeg vet ikke, sa hun. Lat mig faa tænke paa det. Slaar vi os ned her saa kan det vel aldrig om gjøres, saa blir vi her til vi dør.

End saa?

Det er nu det at Børnene er derover og altsammen —

Det samme op igjen, frem og tilbake, hun var ingenlunde færdig med at flakke. Men ogsaa nu var

hun snil og eftergivende og aapnet Brevet igjen til en Efterskrift om at hun ikke var sikker paa noget. Frem og tilbake — og tilslut mindte hun ham om hans Løfte fra en viss Nat at han vilde følge hende over Havet. Hertil maatte Edevart tie.

Han kom tilbake fra Posthuset med to Brever til hende, det ene fra Førstesvend Lorensen om Reisen, sa hun, det andet var Amerikabrev fra Børnene. Hun læste begge Brever og blev taus.

Fra nu av var ikke Lovise Magrete henrykt over nogen Ting i Polden mere og hun bydde ikke oftere til at melke Kjyrne. Det gjaldt for hende bare at overtale Edevart til at følge, og Edevart sa hver Gang ha og ja og lot Dagene gaa.

De kom aldrig i ordentlig Strid, de talte sammen om Amerika og ordskiftedes langmodigen:

Var det blit saa uværendes i Norge for en som bare var fra Doppen!

Ja, Edevart. For hun som engang var fra Doppen var senere blit bedre Steder ifra. Amerika var saa stort, vilde du ikke være ett Sted kunde du fare til et andet Sted. Hun hadde ikke været i Florida, og siden hun læste de Bøkerne —

Men var det ikke saa at Børnene hadde sine faste Plasser i New York, vilde hun saa ikke være der de var?

En Stund kanske, jo naturligvis vilde hun hilse paa Børnene og bo i New York en Tid. Forresten var Børnene voksne nu og trængte ikke til hende,

og hun hadde før bod to Aar i New York. Det var i Begyndelsen.

Reiste hun saa bort fra Hjemmet sit der?

Javel. Flyttet til et andet Sted, var det saa rart?

Nei, svarte Edevart, en Landstryker og en Likesindet han ogsaa. Men det høvde jo godt, mente han saa, de kunde flytte omkring her i Landet ogsaa, fra Polden til Doppen.

Aa, nævn det ikke mere! bad hun pint. Jeg kan ikke tænke paa det! Saa du ikke hvorledes Hosea, Søster din, hadde det: hun var Slave for sine Jordteiger og sine to Kjyr. Det grøsser i mig!

Hosea! ropte han. Hun er da lykkelig med sit!

Jada. Hun er saa lykkelig som Karel, hun vet ikke bedre.

Taushet.

Jeg har forstaat det saa at du trivdest her og kjendte dig hjemmevant nu, du har ikke hat noget at utsætte paa os?

Hun svarte: Jeg kunde ikke gi mig til at klage over noget her hvor jeg er fremmed. Her er godt for en Stund, akkurat som paa Doppen. Og nu skal vi ikke snakke mere om det.

Neivel, han skulde ikke utfordre hende, det var galt nok som det var: han hadde ymtet at hun skulde ha henvendt sig til ham om Penger istedetfor til Anders Vaade, nu var hun istand til at ta ham paa Ordet. Bare en Ting til mindte han hende

om: Skrev ikke du til mig at du hadde vantrivdest hver eneste Dag i Amerika ogsaa?

Jo jeg vantrivdest der ogsaa, svarte hun. Det var sandt jeg sa. Det var netop derfor jeg reiste fra Sted til Sted og prøvet. Men det var bedre der end her.

Frem og tilbake. Men hun holdt fast ved sit.

Dagen efter kom Avgjørelsen: hun bad ham først vakkert om at vise Alvor og bli færdig til imorgen, det var paa høi Tid, de maatte indom Doppen.

Til imorgen? Det var Repet om Halsen. Hun stod altsaa fast paa at drage av Landet igjen?

Ja hun m a a t t e reise.

M a a t t e hun?

Jeg har ikke villet si det før, svarte hun. Det undslap hende vel, og nu satte hun alt paa ett Kort. Aa, hun kastet sig ut i det for at overvinde den sta Kjæreste, hun hadde kanske ikke overtænkt at hun derved avgjorde Saken og maatte ta Følgerne: Børnene skriver at Far deres er fundet, sa hun.

Et Utrop fra Edevart: Er — hvad sier du — er han fundet?

Saa skriver de.

Det vækket ham, sandelig nu blev han interessert. Enten det var et desperat Paahit eller ren Sandhet av hende hadde hun nu den Tilfredsstillelse at se ham urolig.

Det er da vel ikke sandt? spurte han

Nei hvem skulde ha trod det!

Men korsom er saa er jo du skilt fra ham?

Ja. Jo det er jeg nok, men —

Men du vil over til ham igjen?

Hvad skal jeg gjøre! Jeg kan jo ikke la ham være alene.

Naa! sa han og nikket og tænkte. Men han blev i Virkeligheten ikke videre nedslaat, Budskapet knuste ham ikke, nei knuste ham ikke, det tvertimot lettet ham, Usikkerheten var forbi.

Saa du forstaar at nu kan vi ikke vente længer, sa hun.

Edevart forvirret: Ja men — saa kan jo ikke jeg være med?

Jo — kan du ikke det?

Hvorledes — hvad mener du?

Hun prøvet øieblikkelig at finde Vei tilbake, aa hun viste sig snarraadig og flink, hun sa: Ja Haakon er ikke kommet helt hjem til Børnene, de har bare faat Spurlag paa ham.

Naa, men naar de finder ham og tar ham hjem — jeg forstaar ikke, mener du at være gift med to?

Hvad skal jeg gjøre! sutret hun og fik Taarer i Øinene. Men over maa jeg jo, de skriver det!

Var det i siste Brev?

Atter var hun flink og fandt en Utvei. Hun kunde risikere at han vilde se Brevet og kanske stikke det til sig og faa det uttydet av sin Kamerat August som var engelskkyndig, hun kom ham i Forkjøpet og sa: Det var Skrôt jeg brændte Brevet, ellers kunde du ha faat det.

Brændte du det?

Ja. For at ikke nogen skulde se at jeg var gift. Det var mest for din Skyld.

De tænkte længe begge to. Var det hele et Paafund av hende for at hjelpe sig frem i Øieblikket saa virket det nu avgjørende, hun kunde ikke ta det tilbake.

Jaja, saa er jo altsammen forbi! sa han.

Aa Gud, ja det er vel det! svarte hun. Naturligvis var hun nu øm og sørgmodig, hun talte næsten uhørlig og graat litt, men ogsaa hun syntes at kunne staa det ut — syntes ogsaa Lovise Magrete at kunne.

Naa, det blev Enden! vedblev han.

Hun la sin Haand paa hans og tidde.

Hvad nu med Haabjørg? spurte han.

Ja tror du ikke jeg har tænkt paa Haabjørg! Hun er saa liten endda, saa hun maa vel være med mig. Du vil ikke følge os, forstaar jeg?

Nei! svarte han fast.

Stakkars dig, Edevart! sa hun og blev endda ømmere. Skal vi saa fare ifra dig begge to!

Det ser ut for det, ja. Jeg skal ro dokker til Dampen imorgen.

Ja du blir da vel med os til Doppen?

Han svarte som dypt saaret, som fryktelig forsmaad og saaret: Ja — dersom at du bryr dig om det.

Aa, om hun brydde sig om det! Hvorledes

kunde han ha Hjerte til at snakke slik? De maatte vel være sammen paa Doppen den siste Stund —

— — —

Han blev ikke med til Doppen, det kom til at bli omgjort i siste Øieblik. Han hadde en tung Nat uten Søvn og Hvile, det faldt ham ikke længer let at miste hende, desuten græmmet det ham at han ikke kunde utrede hendes Reisepenger, han var intet mindre end utarmet.

Da han hadde rod sine Damer til Stoppestedet prøvet han syk og feig som han var at skjule sig til Dampskibet kom, men det mislyktes. Lille Haabjørg som for høit og lavt fandt ham i øverste Vindshøide paa Bryggen. Han sat sammensunken og saa paa sine Hænder.

Er du her? sa Haabjørg. Mama leter saa efter dig.

Gjør hun det, svarte han og fulgte.

Barnet fremviste ham triumferende: Jeg fandt ham dèr oppe, Mama, under Taket, hahaha!

Lovise Magrete skjønte kanske et og andet, hun var god og overbærende og svarte Barnet at Edevart hadde saa meget at tænke paa, Edevart skulde ha faat været i Fred. Kom her, Edevart, og sit paa min Kaape! sa hun og la sin Kaape tilrette.

Hvorfor kunde han ikke ha været hendes Hjelper og Matador til det siste! Det kostet, kostet ham nu meget at skilles helt fra hende, hun var ikke for intet hans første dype Kjærlighet fra Ynglingedagene, han vilde sikkert i dette Øieblik allerhelst ha fulgt

hende helt frem til Florida dersom han hadde hat Midlerne.

Forstod hun hans Nød? Gud vet. Du er saa blek, sa hun og kom stikkende med sin venlige Haand ind i hans.

Jeg er ikke frisk, svarte han.

Nei du er ikke frisk.

Hadde jeg en Dram saa tok jeg den nu.

Kan du ikke faa den her, tror du?

Aanei. Og den vilde vel ikke hjelpe heller. Lovise Magrete — Lovise Magrete — Lovise Magrete, mumlet han som i Erindring og vagget med Hodet.

Hun blev selv blek og rørt, vilde gjøre ham vel, hjelpe ham: Du er for daarlig til at følge os, sa hun med ett.

Jeg er litt nedfor, det er kommet over mig.

Du har ikke taalt det, sa hun barmhjertig. Du skal heller ro hjem og gaa tilsengs.

Det er Skam av mig.

Nei, nei, ta det ikke paa den Maaten. Vi er jo paa Doppen alt imorgen Kveld.

Her knak Edevart sammen, han vendte sig bort og svarte: Ja og jeg er ikke der!

For at trøste ham gjorde hun sig kjækkere end hun var, hun lovet at skrive til ham. Det er nu saa at jeg er kjær i dig, sa hun endog nu paa Faldrepet, kjærere i dig end i nogen anden i Livet, det skal du vite.

Ja, men det har jo ikke hjulpet os, vi skilles like godt.

Ja, men nu skal du høre, vedblev hun som i godt Mot: Jeg vet ikke om jeg kommer til at trives derover nu heller, nei slet ikke, og da kommer jeg tilbake til dig. Jo det er jeg næsten sikker paa. Eller du kommer kanske til mig? Det kan ogsaa godt hænde.

Ja, ingenting er jo umulig, sa han oplivet.

Ser du der! Saa vi skal ikke skilles for Livet. Det eneste er at jeg blir forgammel til dig.

Aa, du forgammel! Jeg er ældre end som du.

Jo, jo, det vet jeg godt. Det maa ikke vare for længe før vi møtes igjen. Og kom dig nu bare vel hjem!

Nei, sa han for Skams Skyld, jeg vil da sandelig prøve at bli med.

Hun talte som for egen Regning: Det skal du ikke, Edevart, det blir værre for os begge. Jeg kommer kanske ikke til at være kjæk hele Tiden.

Skal dokker med Dampen saa gaa i Baaten! varslet Ekspeditøren med høi Røst.

Der kom Skibet og pep alt. Det blev en Uro, hver grep sit Reisegods, de tok hverandres Hænder som allersnarest til Farvel, og det blev ikke Tid til et Kys. Hvor var Haabjørg? Aa, den Ungen som for høit og lavt! Haabjørg! ropte Morn. — Her er jeg! svarte Haabjørg et Sted fra. Jo Haabjørg hadde passet godt paa, hun var allerede i Ekspeditions-

baaten og stod og øste Vand ut med et vældig Auskjer, sin Hat hadde hun hængende paa Ryggen. Den Ungen! Men hun kvikket adskillig op, hendes Følge maatte smile av hende. . . .

Edevart sat i Færingen og rodde hjem. Ja nu var han ikke meget værd: Lovise Magrete hadde ikke nævnt Reisepengene og Edevart hadde tiet, Skinnet var kanske reddet, men ialfald intet mere end Skinnet. Der sat han. Hvad vilde August nu ha gjort i hans Sted? Blaast i det, rettet sig igjen. Edevart krøp sammen.

Men alting gaar.

Dagene gik, Tiden gik. Han fik Brev fra Lovise Magrete at nu reiste hun, men hun kom nok igjen. Saa stod det. Aa et kjært Brev og et mildt Brev, litt hastende og usammenhængende, men aldeles likt hende naar hun skrev. Det velsignede Menneske, hun for ikke fra ham som en Rømling, hun hadde tænkt paa ham og vilde ha ordnet noget til hans Bedste, men det gik ikke: Nu skal du høre! Romeo gjorde jo igjen meget av Haabjørg og gav hende forskjellige Saker og vilde ikke slippe hende, og tilslut saa hadde selve Madam Knoff kommet og spurt om ikke Haabjørg kunde faa være tilbake i Norge og være hos dem og faa det godt. Jo Lovise Magrete hadde svaret ha og ja og tænkt paa det for Edevarts Skyld saa han ikke skulde bli saa alene, men mener du de Mennesker endda hadde vist Folkeskik og bedt hende ind? Hvad synes du! For naar de vilde faa hende

til saa stor en Ting saa skulde de vel ha gjort Ære paa hende, paa Morn, men Nei, og da skulde hun bra overlate dem Barnet, sit eget Kjøt og Blod. Og ikke nok med det, for fik de Haabjørg nu saa vilde de kanske aldrig slippe hende fra sig mere, og naar hun blev stor saa vilde vel Romeo gifte sig med hende saa Barnet aldrig fik røre sig og komme omkring i Verden. Nei Tak! Hvad synes nu du, Edevart, skulde jeg ha gjort det? Jeg overlater det til dig. Men jeg frykter alvorlig for at om du kom og vilde se hende, som du hadde den største Ret til, saa vilde de ikke ha gjort det, for de er saa stolte og akkurat som Guder mot os andre, og vet ikke av Opdragelse, skjønt jeg har set mere av Verden end de kan vise mig . . . . Her er øde og stuslig paa Doppen uten dig. Jeg haaper du kom vel hjem skjønt du var likblek, Haabjørg og mig skal du ikke gruve for, vi kom fint frem til Doppen da Anders Vaade rodde os og hjalp os med at gjøre os istand, men Anders Vaade ikke saa meget som er i mine Tanker en eneste Stund, det skal du vite, for saa kunde jeg ha gjort det alt i Amerika da de var forelsket i mig, men aldrig nogensinde et Tegn fra min Side. Det er sandt som jeg sier at ingen skal faa mig bort fra dig . . . . Naar du kommer saa er her Matvarer igjen, men jeg har tat bort alt som kan skjæmmes og gjort det pent efter os. Jeg bruker ikke Ringene mere og jeg har lagt den ene igjen til dig i Bordskuffen skjønt du ikke kan bruke den, men gi den til Pauline fra

mig .... Imorgen gaar vi saa ombord herfra, du skal ikke ha nogen Otte for os, jeg har saa mangen Gang reist og skiftet Tog og kjørt Nat og Dag. Farvel saalænge, det blir ikke for Livet, og siden skal jeg skrive mere ....

Ikke et Ord om den gjenfundne Mand.

— — —

Dagene gik. Edevart begyndte at frykte for at Joakim kunde komme hjem fra Kvæfjorden, og han var ikke oplagt til at træffe ham. Han var i det hele tat saa ilde medfaren, i en saa miserabel Tilstand, at han helst stak sig væk fra alle Mennesker. Pauline var blit utaalmodig og maset paa om Varerne som ikke kom: hvor blev de av, det var en lang Liste og mange Varer, det var stadig ingen Melding om at de var kommet til Stoppestedet, hvor var de saa? Edevart vilde reise sørover og faa Greie paa det, han skrapet Kassen i Kramboden og drog avsted.

Naturligvis hadde han intet andet Sted at fare til end Doppen, han kunde spise op de Matvarer som var levnet der og sætte sig ned igjen og se paa sine Hænder.

Han kom foreløpig ikke saa langt, August stoppet ham paa Kaien og sa: Saa blev du ikke med til Amerika?

Nei, svarte Edevart som sandt var, jeg fik ikke Utkomme til det.

August nikket: Skjønte det!

Jeg fik ikke solgt nogen Ting i Polden, der findes ikke Kongens Skilling. Naturligvis har jeg adskillig utestaaende, men det faar jeg ikke ind før Ofotingen gjør op med Bergfolkene. Den Ofotingen har ogsaa laant nogen Daler av mig.

Hvad skal vi nu gjøre? sa August.

Du spør mig og jeg dig.

Ja, men hvad kom du hit for? Du hadde vel en Mening med det? Jeg stod jo her paa Kaien da de for. Hun er reist.

Det vet jeg.

Det var en hel Flok av dem, jeg talte femten som steg ombord. Hvad det var du sa at du kom hit for?

Nei jeg blev alene og det var ingenting at gjøre for mig, jeg kom for at træffe dig.

Dersom at vi bare kunde komme os herfra begge to, sa August og tænkte.

Edevart svarte: Jeg vet ikke at komme av Flekken, jeg har ingenting.

August: Du har Klokke og Guldring .... Men ellers var heller ikke August let tilsinds nu, han mumlet mørke Ord om at han hadde været en Komling og var blit holdt for Nar.

Edevart fandt vel en Trøst i at ogsaa andre end han hadde været taapen, han spurte Kameraten ut. Nei han fik ikke vite noget, men han skjønte at naar August hadde holdt ut her paa samme Sted i Aar og Dager saa hadde det sin Grund. Det maatte hænge

sammen med at han hadde sat til sin Guldring. Han gik like paa og spurte: Hvor har du Guldringen din?

August: Hvor jeg har den? Jeg vet hvor den er.

Kan du ikke faa den igjen?

Nei det ser ikke ut for det.

Træffer du hende ikke?

Jeg træffer hende hver Dag. Hvad du spør for?

Nei det skjeller ikke mig, medgav Edevart, men hvem er det?

Det sier jeg ikke, svarte August.

Naa.

Nei for hun er saa altfor høit paa Straa og jeg sier det ikke. Men det er akkurat som han Tykje selv stod i det, nu er det bortimot to Aar.

Jeg kjender til det!

Men det skal du vite, Edevart, at jeg kom aldeles uskyldig borti det.

Det kjender jeg ogsaa til, jeg kom selv uskyldig borti det.

Nei, du saa vel hvad du gjorde, men som for mig saa blev jeg bundet for Øinene.

Hvorledes?

Hvorledes? Kunde jeg vite at hun var gift naar hun ikke sa det? Det fik jeg ikke vite før bakefter da det var forsent.

Var hun gift? Kan du ikke si hvem det er?

August ristet paa Hodet: Hun er for høit paa Straa.

Det gaar et Lys op for Edevart: han mindtes en tyk Ring, den sat i al sin Urimelighet paa en Langfinger og var i videste Laget ogsaa der. Jeg vet hvem det er! sa han.

Naa, saa gjør du ikke at spørre.

Det er da et Farkens Kvindfolk! Hvorledes kom du ihop med hende?

Snak ikke om det! Jeg hadde Billet like til Trondhjem, men hit kom jeg og ikke længer. Lykke paa Reisen med Billetten, men er det ikke en Styrelse? Da jeg gik iland fra Baaten og traf hende kjendte jeg ingen her, hun spurte hvor jeg var fra, og da hun hørte det vilde hun vite hvorfor ikke du kom igjen og alt slikt. Og nu skulde jeg bare skrive til dig at jeg var blit Kjæreste med hende, sa hun, det skulde jeg bare gjøre, sa hun og var overhændig lystig og vakker. Hadde jeg skjønt at hun var gift — men hun sa at hun var Husjomfru her, og det er en pen Guldring du har, sa hun. Vil Dokker ha den? sa jeg. Saaledes gik det til.

Ja, men naar du fik vite at hun var gift —?

Akkurat! Men da var det forsent, hører du, for jeg er ikke av Stok og Sten og derfor blev jeg forturet i hende straks. Jeg har ventet hele Tiden paa at hun skulde gi sig, men Nei. Hun er nu forresten gift med et Spektakels, han er ræd Mus, var det noget for hende! For det er en morskt vakker Dame, vet du, en med de gjæveste jeg har set alt jeg har faret omkring, saa det er ikke at undres paa at jeg

er efter hende, men hun bare ler hver Gang. Men nu er det saa at jeg kan ikke la hende være mere, for naar jeg blir kjær i nogen saa kan du aldrig vike mig ifra hende. Men to Aar har det aldrig hændt før at jeg har været kjær i nogen, men saa skal du ogsaa huske paa at dette her er en Dame, det har ikke hændt mig før. Og med Guldringen saa er det nu forresten paa den Maaten at jeg er tilfreds hun vilde bruke den hele sit Liv til et Minde, for hun har villet gi mig den igjen mange Ganger, men jeg har sagt Nei.

Naa, saa er det jo ikke hun som holder paa Ringen?

Nei. Og det sier jeg bare naar jeg er arg paa hende. Hun er derimot et godt Menneske og skammelig vakker, hun har stukket til mig mangen fet Bete hele Tiden, saa jeg kan aldrig glemme hende.

Jaja, sa Edevart og nikket, jeg forstaar at du er kjær i hende.

Jeg maa vel saa være, svarte August. Naar jeg ser hende om Morgningen saa gaar jeg som i en Skodde til Middags, jeg spiser Kveldsgrøten og tror det er Kjøt. Fan forstaar det! sa August.

Edevart: Du maa prøve at komme dig løs.

Ja, maa jeg ikke det! Hadde ikke hun været saa var jeg for længe siden borte herfra. Hvad skulde jeg gaa her for? Han Romeo har lagt paa ørlite paa Lønnen min, men det skulde jeg bra være for! Kys mig imorgen!

Kameraterne grublet alvorlig og drøftet Saken, August stanset tilslut ved en Ide: Vi skal bryte ut, sa han, vi tar første sørgaaende Baat, det er om en Uke. Her er ikke noget at ligge efter.

Sørgaaende, sier du? Hvor skal vi hen?

Sørover. Det er bedre end nordover. Hvad har vi at gjøre nord i Polden? Vi gaar sørover saa langt som vi kan skyte ihop Skillinger til, saa stiger vi av. Jeg tar Trækspillet med.

— — —

Edevart rodde over til Doppen, han var sulten da han kom frem og begyndte straks at lete efter Mat. Der var intet Brød, men der var adskillig med Kavring, Skibskavring, og der var Spekekjøt, men ikke Smør. Godt.

Det var ensomt og øde, Sengene stod der pent opredte, der var vasket og flid, men det var ingen andre end han i Huset nu. Væggene tidde. Hadde han eiet en Dram saa hadde han tat den.

Ute omkring Husene var altsammen grønt, Engstykkerne burde været slaat, men Kornet stod og vokste, og Poteten hadde Karel rensket og hyppet. Lovise Magrete hadde hat Hjerte til at reise ifra det hele!

Han drev om paa Stedet sit til langt utover Kvelden og la sig tilslut i sin egen Seng i Høihuset. Det blev mørkere og mørkere, Fossen suset ind til ham. Han kjendte sig som alene Sjæl paa Jorden — aa, en stor, stærk Fyr som la sig til at synes Synd i sig selv og smaat graate.

Om Morgningen fandt han Ringen i Bordskuffen. Det forundret ham at det var Perleringen som hun hadde faat av Anders Vaade, at det ikke heller var den andre som hun kanske selv hadde kjøpt, det hadde han ikke spurt om. Gud vet, Lovise Magrete var saa merkelig snil, kanske hadde hun nu villet glæde ham dobbelt ved at lægge netop Gaven fra Anders Vaade igjen. Ogsaa ved denne Tanke blev han rørt og begynte at smaagraate.

Han lette efter en Ljaa og fandt ingen. Det var ingen Ljaa hængt op i nogen av Husene, nei Haakon Doppen hadde kanske aldrig brukt en Ljaa — og Konen stakkar hadde vel maattet faa en Nabo til at slaa sin Mark. Saaledes var det.

Han rodde over til Karel for at laane Ljaa og Bryne. Det fik han. Karel sa at han godt kunde ha sendt Gutterne sine over til at slaa Doppen, men han visste ikke om han maatte. De hadde derimot flid Poteten.

Ja Gutterne dine skal faa Poteten for at fli den, sa Edevart.

De kom i Prat om forskjellig, om Aarveien som tegnet pent middels, om alle de nye Amerikafarere som Karel var forarget over fordi de reiste. Den Anders Vaade har aldrig villet gjøre noget, sa Karel, det er ikke som Far hans som selv har arbeidet sig til alt han eier og har. Anders han vilde bare gaa her i lang Frak og være Storkar. Men det værste var at han drog med sig en Flok andre ogsaa, det

var tildels unge, dygtige Folk blandt dem, jeg hadde en Værbror deriblandt. Og saa denne Lorensen paa Kramboden, han har ikke gjort andet end at være sur paa Norge siden han kom tilbake igjen. Hvorfor holdt han sig saa ikke borte? Men han pratet mange rundt, det gjorde han, og lat dem nu bare prøve det, jeg under dem alt godt, men det er ikke sikkert at de blir saa lykkelige. Leve bedre, sa Lorensen idelig. Hvorledes bedre? pleiet jeg at spørre. Saa maatte han ut med at han mente søtere Mat. Har du hørt værre! De faar ikke Rosiner og Gotter nok herhjemme og saa stryker de av Landet! Det er nogen Overløpere er det, lat dem bare stryke!

Edevart som selv vilde ha utvandret dersom han hadde hat Utkomme til det kunde bare nikke nu og da. Han sa: Jeg kommer til at tænke paa at jeg trænger en Rive ogsaa. Det findes ingenting der borte hos mig.

Han fik en Rive.

Nu gjorde Karel ham et Spørsmaal: Naa, du har avgjort at du vil sælge Doppen, hører jeg?

Hvad? Det vet jeg ikke, svarte Edevart forundret. Hvem sier det?

Nei saa er det vel ikke noget i det. Romeo vilde sælge det for dig, sa han, og om ikke jeg vilde kjøpe det til Gutterne mine.

Edevart blev litt rar i Ansiktet, han fattet Uraad, Romeo vilde vel sælge Stedet for Skylden hans en Dag! Jeg har ikke netop tænkt saa nøie over det,

sa han, men jeg husker nu at jeg ordet det til Romeo engang. Han har et godt Minde den Karn!

Karel: Han bydde mig det. Men omfremt Fossen.

Naa, omfremt Fossen — javel, det er riktig.

Edevart rodde hjem endda mere bøiet. Han hadde faat et Varsku. Forresten, hvad skulde han med Doppen nu han var blit alene igjen? Lat Romeo ta det i Guds Navn for Krambodskyld!

Straks han kom frem begyndte han at slaa. Han var i en opreven Sindstilstand og drev haardt paa, var ute av Likevekt, blev drivvaat av Sved, Ljaaen bet godt i det duggede Græs og det vistes ovselig der han for frem. Bare det nu ikke mørknet for meget inden en Time til saa vilde han slaa av den første Teig, imorgen breidde han saa Høiet, snudde det ved Middagstid og saatet det tilkvelds. Han var ingen latterlig Lærling paa Jordbruk som Lillebror Joakim trodde, nei han kunde det.

Han gik tilsengs efter endt Dag, blundet ogsaa et Par Timer og sprang op igjen.

Det lysnet og det tegnet til en ny varm Dag, hvorfor ikke slaa igjen, slaa mere? Det var vel noget som syv Timer endda til Duggen gik, han skulde ved Gud vise Joakim! Træt og slitt av Kveldens Arbeide og uten Mat styrtet han igjen ut paa Slaatmarken.

Han var stor og stærk og viste atter at han dugde, Ljaaen sang, Græsset segnet i Floer, det blev en bred Vei efter ham. Naturligvis var det

nok vaagsomt av ham at lægge ned al sin Eng uten Sikkerhet for flere Dagers Tørk, men han holdt ikke op.

Da han var færdig gik han ind og fandt sig Mat, Kavring og Spekekjøt, han kokte Kaffe og drak den med Sirup i, Klokken ti var Duggen borte og han begyndte at breie det tunge Høi, tyve Lass Høi. Det var tilslut saa han næsten stupte, og da han satte sig seg han i Søvn.

Han vaaknet med et klart Hode — med et Hode ophisset til den høieste Klarhet. Det faldt ham dristig ind endel Ting som før bare hadde ulmet i ham, han syntes saaledes ikke længer at det skedde ham Uret naar Romeo nu solgte Doppen, det var Løn som forskyldt, han hadde snytt gamle Knoff paa Fiskekjøpet i Lofoten for flere Aar siden, nu vendte alle Toskillingerne tilbake til sin Eiermand.

Færdig med det.

Men hvad nu med Lovise Magrete? Det var et andet Regnskap. Det steg op i ham for første Gang en Forbitrelse mot hende: hun var nu allikevel paa en Maate rømt fra ham med Anders Vaade og de andre. Allikevel. Og var det ikke hendes Skyld fra Begyndelsen til Enden at han nu sat her en voksen Mand forringet til intet og levende av Tørmat som i de fattigste Barndomsdager? Han hadde et helt Register imot hende, og det var et Under — et fryktelig Under — slik som hun hadde forandret sig. Han maatte undta hendes Hete og Øm-

het i Hengivelsens Øieblikke, — aa, men selv disse Øieblikke, var de ikke ledsaket av ublyge Ord og Utbrud som bare forgrovet Stunden? Og hvorledes var det at forstaa at hun slet ikke viste sig ræd for Følgerne? Hun maatte derute i det fremmede ha lært Kunster med sig selv som han bare hadde hørt Sagn om og som støtte ham. Hun gjorde andre Ting som var ham imot: der var nu han fra et religiøst Hjem, men for Lovise Magrete var det blit som ingenting at vanhellige Søndagen og sætte sig til at sy mens Presten stod paa Prækestolen. Aa, hun var blit saa frigjort, saa sikker, det var bra nok, men samtidig fjernt avveien fra hendes oprindelige fryktsomme Uskyld. Hvad skulde Ukyskhet til i Kjærlighet? Gjorde den hende godt og smakte hende, blev hun gladere av den, lykkeligere? Det var sikkert ikke Fordærvelse, det var tillært Kjækhet. Disse Krøller i Haaret som ikke engang klædte hende, Hatten paa hendes Hode, velsnørte Støvler, Bykjole — ja og hun brukte ogsaa noget om Halsen som bare gjorde hende ældre og fastere i Ansiktet og ikke saa pen, — alt dette virket imot hende, men hun opgav det ikke, hun hadde lært det og skulde ha det. Hvad betydde ogsaa det Narri med Skogstjernen i hans Knaphul? De brukte det saa paa Picnic, hadde hun sagt, hun gjorde ham flau med det, han hadde ikke oplevet det før. Saa hændte det stundom at hun kunde staa fast for et norsk Ord og si: Hvad heter det

nu — jeg vet det paa Engelsk! Det var visst helt opriktig, men saa naraktig av en Kone fra Doppen paa Fosenlandet. Engelsk, hvad var det! August han kunde Russisk og stod allikevel ikke fast for norske Ord. Der drev hun paa og snakket Engelsk i Kramboden med Anders Vaade og Førstesvend Lorensen saa det var ulidelig at høre paa, — naa, men omvendt: var det hende om at gjøre at faa lille Haabjørg til at synge en engelsk Sang for ham, for Edevart? Aldrig. Lev da saa vel, gap og snak Engelsk over hele Atlanteren, driv paa! Men han selv, Edevart, vilde nu ved disse Tider ha været en helt anden Kar end han var dersom han aldrig hadde set Lovise Magrete Doppen for sine Øine . . . .

Færdig med det ogsaa.

Lykkeligvis, han fik berget Høiet fint og baaret det i Hus paa sin Ryg, skjønt han hadde arbeidet paa den uvettigste Maate og lagt ned al Eng paa en Gang. Det gik, han hadde Held med det, det verket i al hans Krop saa han avvekslende ynket sig og lo over sin Skrøpelighet, men hans Sind tok ingen Skade, tvertimot. Om Kveldene kokte han sig Bygmelsgrøt og spiste den med Sirupsvand til, det var saavisst ingen daarlig Kost og han takket Gud for den.

Da han hadde baaret Høiet i Hus rodde han tilbake til Karel og leverte Redskapen.

Færdig paa Doppen, færdig med Doppen? Straks. Han gik bare omkring og tok Avsked. Litt sørget

han vel endda over at det var gaat saa ilde med ham, men dermed var intet at gjøre nu. I Vedskjulet stod hans nye Øks, han vilde ikke efterlate den saa ensomt, men heller ikke ta den med, aa, han skulde ikke tilegne sig en Spiker og ikke en Flis fra Doppen, han drev Øksen ned i Hugstabben og lot den staa. Derpaa gik han ind og tok Avsked med Stuen, hans Blik faldt paa Sengen, Erindringer grep ham, han brøt sammen, et og andet Klynk, en liten Jammer pep ut fra hans Bryst. I denne Stund tok han i sig igjen alt det onde han hadde tænkt om Lovise Magrete og angret det med Taarer.

— — —

August var rede.

Og det vil jeg bare si dig, sa han til Edevart, at om jeg skulde komme og bede dig om Utsættelse et Par Timer for at gjøre mig bedre færdig saa skal du ikke føie mig.

Neivel! svarte Edevart uten riktig at forstaa Meningen.

De hadde det meste av Natten at vente før sørgaaende Postskib kom, og August gjorde sig ytterligere istand, Edevart saa ham nu og da, han gik fort mellem Husene som om han hadde travlt.

Om Kvelden kom han og sa: Jeg blir ikke færdig til denne Baaten.

Hvorledes?

Vi maa være over til næste sørgaaende.

Det sker ikke! sa Edevart.

August kort: Saa faar du reise alene.

Det kunde ikke Edevart, han trængte til Kameraten baade av den ene og den anden Grund. Han spurte: Hvad er det som hefter dig?

Opgjøret, svarte August, jeg finder ikke Romeo.

Dette kunde sikkert ikke være sandt, Edevart selv hadde hat Møie med at undgaa Romeo som han ikke vilde træffe i sin nuværende miserable Tilstand, han vilde overhodet ingen træffe, ikke gaa til Folk, men ligge ute om Natten. Jeg tror du har faat Opgjøret, sa Edevart like ut.

Ja, men det er noget andet, svarte August og gik sin Vei.

Ut paa Morgensiden pep Postskibet og Edevart møtte op paa Kaien. August var ikke at se, ingen hadde set ham, Magnus Krambodgut som ekspederte kunde ikke bare sig, men svarte: Han tør vel ikke gaa ombord, han er jo ræd paa Sjøen!

Edevart satte sig paa en Kasse og sov.

Om en Stund kom August, han var i sort Humør og slæpte paa sin slunkne Matrossæk som han bar under Armen. Du skulde ikke ha latt mig gaa, sa han til Edevart, det blev ikke til noget.

Edevart: Hvad er det du har været ute paa?

Det skal du ikke spørre om, svarte August. Men vilde det ha været bedre om jeg hadde skutt ham?

Edevart gapte og forstod ingenting.

Og korsom er saa ser du mig nu her, jeg har Sækken med mig og er færdig.

Jeg kan ikke lægge mig til her en Uke mere og vente, sa Edevart mismodig. Vet du, August, vi kan ta nordgaaende som kommer til Natten. Hvad du mener om det?

August tænkte. Jaja, sa han, vi tar nordgaaende.

Ogsaa denne Dag vimset August omkring og syntes optat, han kom med Matvarer til Edevart og slog sig ned hos ham om Kvelden bak et Barkekar hvor de sat i Ly og tilslut sovnet.

Da det lidde til den Tid paa Natten da nordgaaende Skib skulde komme vaaknet begge Kameraterne som paa Instinkt. De talte det nødvendigste, August var tankefuld. Pludselig sier han: Naar nu Baaten piper saa skal du bare gaa ombord, jeg kommer straks.

Edevart svarte hertil: Vi skal gaa ombord i Lag!

Det er bare det at jeg skulde bede Farvel med en, mumlet August. Og da Baaten straks efter pep sprang han op og sa: Ja enten du nu graater eller ler saa blir jeg ikke færdig til denne Baaten heller.

Edevart holdt ham igjen og sa: Nu skal vi gaa ombord!

Slip mig! forlangte August. Jeg har nu et godt Høve igjen: han Magnus ekspederer, hun ligger mo alene —

Da Edevart tilslut forstod disse Ord tok han uten videre Kameraten med sig og slap ham ikke før de stod ombord.

Edevart spurte: Fik du Ringen din!

August: Ringen? Jeg vilde ikke ha Ringen. Jeg var tilfreds hun vilde ha den paa sig i Graven. Nei jeg fik ingenting av hende nu heller, hun vilde ikke.

Har du prøvet før ogsaa?

Har jeg ikke prøvet før! svarte August. Men jeg tænkte at nu jeg skulde reise — og jeg tror sikkert at dersom jeg var kommet i Nat igjen . . . . Pludselig blev han indætt sint og spurte: Hvad i Fan har du med at drage mig i Ærmet? Har jeg gjort det med dig? Bad jeg dig om det, sier du? Ja, men det var ikke paa den Maaten ment. Men du har aldrig været kjær i nogen og vet ikke hvorledes det er —

VIII

I Polden igjen.

Stor Forandring paa disse fjorten Dager.

Allerede ombord i Skibet blev Edevart overrasket ved at læse sit eget Navn paa en Kasse som stod paa Underdækket, han kikket rundt og fandt flere Kasser med sit Navn, en hel Del Kasser, Baller og Tønder, det maatte være nye Varer. Det var et Eventyr, Edevart tilkaldte Kameraten for at høre hans Mening, og August sa: Det maa komme fra hende! — Hvem fra? — Hun som for. Det er Varer fra Trondhjem! — Edevart kjendte efter i Lommen og gik naturligvis endda med den lange Listen som Pauline hadde sat op, det var utelukket at Lovise Magrete hadde faat Tak i den — og desuten, hvad hadde hun at kjøpe Varer for! Pokker maatte forstaa denne dype Gaate!

Da Billetten blev utskrevet og lydde paa Navn ytret Styrmanden: Naa, det er Dem! Vi har en hel Mængde Gods til Dem.

Edevart vilde svare at han kjendte ikke noget til alle disse Varer, men August grep ind: Det er ikke første Gangen at den Karn faar en hel Krambod paa en Gang!

De blev stelt godt med ombord og høilig estimerte endda de reiste paa Dæks Plass. Det var vel bare et Lune av den store Handelsmand.

Paa det hjemlige Stoppested blev Gaaten løst: de saa Joakim og Teodor møte op i Karolus sin Ottring for at føre Varerne hjem. Der var Forklaringen: Joakim var vendt tilbake fra Kvæfjord med en stor Masse Sildpenger og hadde reddet Kramboden.

Ogsaa August forstod det med en Gang, men det overvældet ham ikke, han sank ikke i Knæ. Da Ekspeditøren gjettet paa at her maatte være Varer for ti Tusen svarte August til: Ja han handler jo paa bare Spreng i Polden! — Ekspeditøren: Naa, saa er det vel Meningen at Gabrielsen skal overende engang til? — Ja, sa August, det har vel ikke anden Vei at gaa!

Edevart hadde ikke hat Fripostighet til at delta i Passiaren, han var ydmyget og kunde ikke skjule det. August talte til ham og opmuntret ham, han og Edevart var jo forrige Gang kommet til Polden som Stormænd og Seværdigheter, de skulde ikke nu komme som Fanter. Vi skal finde paa noget, gruv ikke for det! sa August.

Joakim møtte dem halvt forlegen: Vi blev sendt for at hente alle disse Kassene dine, sa han til Edevart. Ho Pauline lot os ikke faa Ro!

August paa Høide med sig selv, godmodig leende, aldeles som uskyldig: Hvorledes visste du at vi kom med Varerne akkurat nu?»

Mener du ikke ho Pauline fik Telegram om det! svarte Joakim.

Edevart var til ingenting.

De fulgte med hjem i Ottringen. Underveis kunde Joakim fortælle at Ofotingen, den gamle Skipper paa Jakten, var reist uten at klarere, han hadde lovet at sende Penger sørfra. Der stod nu alle Bergarbeiderne med lange Ansikter og uten en Skilling efter Sommerens Slit og Slæp.

Det er nu saaledes, sa Teodor og oplot sin Røst, at hadde ikke vi Notfolk tjent en Lot i Kvæfjord saa kunde ingen Verdens Ting ha berget Polden! Teodor svulmet, han hadde tjent en Lot og skjulte det ikke, han hadde kjøpt sig Røiserter med rød Kant oventil, han saa staselig ut. August oversaa ham fuldstændig.

Det pinlige ved at Joakim hadde maattet bruke sine Penger til Kramboden istedetfor til nyt Fjøs fortok sig litt efter litt, Edevart overrakte Pauline Perleringen for at heller ikke han skulde komme helt tomhændt — og i Guds Navn, noget maatte vel dukke op som kunde avstive hans Ryg igjen! Joakim lot sig ikke merke med noget, han laante Hest og kjørte Varerne op fra Naustene, slog op Kasser, sprættet op Baller og trillet Tønder i Kjelderen, alt under Spøk med Storebror at han vilde ha god Dagløn for sit Slit. Pauline fyldte sine Skuffer og Hylder og gik som en stor Fornemhet indenfor Disken.

Dokker har kjøpt en Mængde Varer, sa Edevart.

Det er han Joakim, svarte Pauline og undskyldte sig.

Hvad skulde jeg gjøre? spurte Joakim. Jeg fik ikke Fred for hende.

Fik du ikke Fred for mig?

Nu skal du høre, Edevart: hun la sig her midt paa Gulvet og skrek.

Aa, din Løgnhals! ropte Pauline leende.

Hun fik et Tilfælde, vedblev Joakim uforstyrret.

Bare Spøk og godt Humør hele Veien, ikke en misfornøiet Mine, da Joakim var færdig med Varerne gik han ut paa sit Jorde igjen. Han kunde sin Børnelærdom og sa: Den ene gaar til sin Aker, den anden til sit Kjøpmandsskap — jeg vil ikke bytte med dokker!

Joakim var ikke raadløs. Nu var hans Høihus sprengt, han kunde ikke faa ind en Rygbør mere og han kom ikke til at bygge iaar, neivel. Men han gik i Ledtog med en endda mindre raadløs Mand som hette Ezra, han hadde Hus baade for Høiet og den nye Ku som Joakim hadde kjøpt. Saaledes laget alt sig paa bedste Maate.

Hvad nu med August, sat han mørk og knust i en Krok og sa ikke et Ord? Langtfra. Polden var nu efter to Aar blit ny igjen for August, han gik omkring drevet av Virketrang og traadte til der det trængtes, han hjalp først Joakim en Tid, men da han hørte at Karolus endda ikke hadde slaat av gik han

over til ham, grep en Ljaa og slog i to Dager som en Kar. Den August var og blev en merkelig Figur, flink og fuld av Tiltak, løgnaktig til det største Misbruk av Løgn, vel likt av alle, trofast og hjelpsom mangen Gang til egen Skade, men i et Kniptak samvittighetsløs til Forbrytelse. Der var han nu kommet hit igjen, han hadde ikke sine Røiserter med de brede Kapper paa Skafterne, han var snauslitt i Klær og hadde alene en slunken Matrossæk til Reisegods, hvad monne det betyde? August utlot sig med at han hadde sat igjen alle sine Kufferter sørpaa og bare tat med det nødvendigste.

Han vandret over til Ezra og inspiserte. Det var paa Augusts djerve Raad og Forestillinger at Nybygget i Utmarken var blit til det Storsted det var — og med Tiden skulde bli hele Grændens Under og Mirakels, August blev derfor mottat med stor Hæder og Ære.

Dokker har faat det storveies til her! sa August og saa sig om og nikket. Jeg kunde ikke selv ha utrettet mere paa saa kort Tid. Hvad du gjør her, Hosea? spurte han som forundret ved at se hende.

Ezra slog ind paa samme Tone: Hun gaar iveien for mig, det er det hun gjør.

Jeg hører dokker er gifte?

Ja, mener du jeg fik levende Fred!

Hosea brøt ind: Nei nu skal du tie stille saa skal jeg fortælle han August akkurat saaledes som det gik til, for jeg vilde ikke ha ham der, slettes

ikke, men saa spurte han om han heller skulde hænge sig. Hahaha, har du hørt paa Maken til Spikerhode som han har!

Ja det undrer mig at dokker vilde ha hverandre, sa August.

Han blev bedt ind og trakteret, han fandt Stuen trivelig at være i. Men, sa han til Ezra, du var en Komling som ikke gjorde Stuen større med en Gang. Efter det jeg kan se paa Hosea saa blir det vel snart flere av dokker.

Nei, sa Ezra og ristet uskyldig paa Hodet, det er bare fordi hun er blit saa lat og fet her.

Hosea grep ham i Luggen og truet: Jeg skal gi dig lat og fet!

De gik opi Bakken til Poteten, Ezra grov under Røtterne og viste dem hvor stor Karten alt var: Vil dokker bare se, stor, halvvoksen Potet! De gik ned til Myren — den store Herlighet og Velsignelse. Straaene var nu tre Fot lange og Aksene begyndte at hælde stærkt, hist og her tok Akeren paa at gaa i Lægd, men det var uten Fare nu, Modningen vilde gaa sin Gang til alt var skjært.

August var forbauset og kremtet og nikket, men tidde. Der skred han længer indover Myren og disset paa sig og prøvet om den gynget — Nei. Vandet randt lystig i den vældige Midtgrøft, de mange Skraagrøfter hadde tørket Myren ut til fast Mark, det stod nu utover hele Vidden smaa Spirer av Løvbusker som alt hadde slaat Rot paa den tørre Bund.

August hadde Respekt for det store, taalmodige Arbeide som her var nedlagt, men en Jordomseiler maatte jo ha set det bedre: Dette minder mig om et Sted i Australien hvor jeg var, sa han, men der var større Vidde og mere Vand, Midtgrøften var som en Kanal, og vi drev en Kværn med Grøftevandet. Ja. Og om Høsten saa kjørte vi ikke Kornet hjem, vi mol det paa Kværnen først og kjørte Melet hjem. Nu kan dokker spørre hvad vi skulde med alt det Melet? Jo det fodret vi op paa Tusen Griser, og saa solgte vi Dyrene vognvis.

Hans Tilhørere vagget opgit med Hodet.

August trøstet dem med at de hadde stor nok Vidde og Vand nok i Grøfterne: Efter det som jeg ser her, og som jeg maaler ut med et Øiekast — alt det som dokker nu har gjort færdig — ja jeg er næsten maalløs over dokker. Det vil jeg ha sagt!

Ektefolkene undsaa sig for at vise fuktige Øine, men rørte blev de og Ezra fik sagt: Naa, sier du det. Jaja, vi har nu molet med det!

Hvormange Kjyr har dokker!

To. Og en Kalv.

Ja tilaars blir det tre, sa Hosea.

Ezra: Det er nu det at Konen vil ha mange Kjyr, men Manden vil ha Hest. Jeg vet ikke hvad vi skal gjøre for som først.

Hosea mumlet hvad hun kanske hadde mumlet Hundrede Ganger før: Det blir ingen Budrot av en Hest.

August tænkte paa det. Om han ikke netop raadet for Fiskenes Vei i Havet og Himmellegemernes Gang saa var det jo ikke hans Make til at finde paa Raad. Ezra maatte ha Hest.

Hvorledes er det nu, spurte August, roper det mere herfra Myren?

Nei, svarte Ezra, det er blit stilt siden den Søndagen han ropte to Ganger.

De to Skøiere saa paa hverandre aldeles ubrødelig. Hosea stod ved Siden av med sin farlige Viden og torde ikke slaa Øinene op.

De gik opover til Husene. August inspiserte Fjøs og Laave, maalte kyndig med Fingerspand Baasenes Bredde og nikket, maalte Laavedøren for de store Høilass og nikket, disset paa sig og prøvet om Laavegulvet kunde bære Hesten, han nikket til altsammen.

Da han skulde gaa spurte Ezra i sin Usikkerhet: Hvad du mener om Hest tilaars?

Tilaars? Nei, dokker kan ikke føde tre Kjyr og Hest paa det som dokker har dyrket op endda.

Nei, sa de begge.

Men, vedblev August. Hest maa dokker ha! Dermed gik han.

August var endda fuld av Arbeidslyst og smittet andre, Polden var ny igjen og Ezras Nybyg laa ham paasinde. Han gik til Edevart og sa at Ezra maatte ha Hest tilaars.

Naa, maatte han ha Hest, ja det maatte han vel.

Ja. Og nu skulde August og Edevart ta hver sin Spade og lægge op av Gormyren akkurat til et Hestfor. Forstaat?

Edevart drog paa det. Joakim kom til og hørte interesseret paa Forslaget, men Edevart drog paa det, tunge Karn som alt begyndte at bli litt for rund om Livet.

Du er da ikke en Krykke, sa August. Eftersom du fortalte saa slog du av Doppen paa en Nat. Han Ezra har Penger til at kjøpe Grønforsæd for, han skal føde frem en Ku for dig, Joakim, og faar Gjødselen av den til Nybrottet, han tjente nok Penger paa Noten til at kjøpe Hest for, er det ikke saa? Men den samme Hesten skal dokker laane her paa Handelsstedet til at kjøre op Varer med. Forstaat? Her er Spaden!

Javel, de to Kamerater gik løs paa Myren, nogen Galninger til at arbeide da det bar til, de brukte Makt istedetfor Lempe, de tæret paa sine Kræfter, men det var jo ogsaa at undre sig over hvad de utrettet om Dag. Ezra selv vandt ikke mere end at gaa med et Grev og lægge Lomp tilrette efter de rasende Karer, og Hosea maatte lage Mat til dem hele Dagen igjennem slik aat de. Det var den lystigste Tid Ezra endda hadde hat paa sin Myr, og den allerlystigste Stund var om Morgningen naar Edevart skrek for sin Ryg før han fik myknet den op.

— — —

Det lidde ut paa Høsten og Kameraterne gik og drev i Grænden og tjente ikke en Skilling. Var det et Liv for Karer som dem! Begge græmmet sig. Pauline gik indenfor sin Disk og solgte Varer, det stod ikke paa saalænge Notfolkene hadde Penger og kunde la dem sprede i Bygden, de havnet jo tilslut paa Kramboden. Men hvad hjalp det Kameraterne? Intet. Edevart maatte i Navnet være med paa Paulines Handel, men han holdt den for sig strengt uvedkommende og han sa stadig: Gjør som du vil for mig! August paa sin Side var ogsaa den Mand som ikke mottok Betaling for nogetsomhelst Arbeide. Jeg trænger ikke om det, sa han og var stolt.

Men jo, de trængte begge. De hadde gjennem mange Aar drevet om som Frikarer, Takene hadde glippet for dem, og de hadde faat nyt Tak som atter var glippet. Der stod de. Edevart røinte det mest paa: Ofotingen var reist fra Polden uten endog at betale ham tilbake det gamle kontante Laan, hos Knofferne paa Fosenlandet skyldte han kanske mere end han var værdt, og nu tilsist kom de sandelig og vilde ha Restbetalingen for Kua til gamle Martinus Halskar som Edevart hadde kaveret for. Det kunde ikke ha kommet mere uhøvelig end nu; men Javel! maatte han svare Budet og være kjæk, vent et Øieblik! maatte han svare.

Han fik fat i August og de drøftet Spørsmaalet: Du maa benest vise Budet til Kramboden, mente August, skriv en Seddel! — Hvorledes, utstede en Seddel paa sin egen Krambod? Men skrev gjorde

han, skrev en Seddel, et Slags Kvittering fra sig selv: An mottat av Kramboden i Kontanter og Varer den og den Sum. Edevart Andreassen. —

Kom det nu mere iveien for ham kunde han ikke staa det ut. Du er saa nedfor, sa August. Jeg kunde søkke i Jorden, svarte Edevart. Han grublet og grublet, Vinteren laa foran, han kunde ikke godt ta paa at ro Fiske i Lofoten engang til, hvad skulde han saa? Drage ut med Sækken igjen? Det avskrækket ham ikke, men det var dypt forsmædelig for en Handelsmand med Krambod. Han grublet og grublet. Til August sa han: Jeg kunde begynde Kramhandel igjen, gaa med Sækken igjen, men jeg vet ikke at komme avsted. Jeg har ingen Varer.

August svarte: Jeg har tænkt paa det samme. Jo Varer? Du tar dine gamle Tøier og Saker i Kramboden og ruster os begge ut.

Edevart krympet sig for at ribbe Kramboden yterligere og sa: Vi har ingen Penger heller.

Penger?

Nogen Skillinger, vi kan ikke være helt snaue. Kommer en Kone med en Dalerseddel som vi skal gi igjen paa saa staar vi der. Vi maa ha Vekslepenger.

Det maa det vel bli en Raad med, svarte August.

Javel, August hadde heller ikke noget imot at bli Kramkar igjen, langtfra, han hadde tænkt paa det, Haandteringen var atter blit ny, Omstreiferlivet kaldte. Dagen efter sa han til Edevart: Nu skal den Komlingen Teodor ogsaa kjøpe sig Guldring.

Det sier du ikke?

Han ordet det til mig.

Edevart forundret: Men du har vel ikke nogen Guldring?

Jo, det har jeg, svarte August. Du forstaar det ikke, for du er ikke videre skarp, det har du aldrig været; men jeg kan skaffe os Vekslepenger dersom at du vil hjelpe mig i Nat.

Edevart veiret Tyveri og Ugjerning og ristet paa Hodet.

Du gjør ikke at tro at vi skal stjæle Ringen, sa August. Og du for din Part skal bare staa og se nedover en Vei at ikke nogen kommer.

Jeg vet ikke om jeg tør være med dig, sa Edevart tvilraadig.

Naa, du vil heller rotne i Polden!

Kvelden var god og mørk da de gav sig avsted. August bar en Spade og en Haandøks som blev brukt til at bryte op Kasser med paa Kramboden. Edevart fulgte taus med.

De gik indover Kirkeveien, August helst litt foran, ivrig, med fast Forsæt, ved Gaardene gjorde han gjerne en Sving utenom. Hvor skal vi hen? spurte Edevart. Vi skal ikke snakke, svarte August.

De gik omkring en Time, gjennem hele Indrebygden, Gaard for Gaard, ind i Prestegaardsskogen, forbi den, ind paa Prestegaardens Jorde. August stanset ved Kirkegaardsgrinden og talte sakte: Her skal du staa! Kommer nogen skal du bare gaa efter

mig ind paa Kirkegaarden. Det er ingen som tør følge dig dit. Men du skal gaa uhyre fort og likesom svæve bortover Gravene.

Det er Helligbrøde, tænkte Edevart, han vil bryte ind i Kirken, men hvad skal han med Spaden til det? Han sa: Jeg frykter for at du vil bryte ind i Kirken.

Din Tosk! sa August. Kirken skal staa for mig.

Ja hvad er det du tænker paa, spør jeg?

August kort og haardt: Ti stille! Jeg vet hvor han ligger, jeg tar Torven av og lægger Torven paa igjen.

Skal du aapne en Grav?

Akkurat. Han ligger med Ringen min, tyk Guldring, jeg gav tre Daler for den. Jeg vet Haanden og vet Fingeren, jeg trænger ikke at rote.

Edevart grøsset og hvisket: Du gjør det ikke, August!

Hold Kjæften din og staa her! fræste August tilbake og gik.

Natten var mørk, Edevart saa ikke stort, men han lyttet og hørte at August maaket Jord, ellers var det ikke en Lyd. Han var i Begyndelsen yterst urolig og kvak til hver Gang han syntes at høre nogen paa Veien, i alle Fald var han jo med paa en syndig Handling og krænket Gravfreden. Men eftersom Kvarterene gik og Halvtimen og Timen gik kunde han puste friere og satte sig endog en Stund ved Grinden. Han skimtet midt i Mørket noget endda mørkere, en Jordhoug som August kastet op. Langt

om længe hørte han en jamrende Laat, det maatte være Spikerne som gav efter og at August aapnet Kisten. Edevart reiste sig igjen i Spænding og stod.

Ingen av Kameraterne glemte denne Nat endda intet ulykkelig hændte dem. Men de var begge klare over at de var paa gudløse Veier, og selv August som slog sig saa kjæk hadde urolige Nætter i lang Tid efterpaa. Han hadde vel heller ingen Øvelse i Gravplyndring og var ophisset. Han visste at han maatte arbeide fort og fare stille frem, ingen høirøstet Snak saa Ruterne i Kirken klirret, heller ikke høvde det i denne Stund at bande tæt om han rispet sig paa en Spiker, han maatte bare ha en fast Vilje og ikke taale Kameratens Indvendinger.

Det var ikke gjort med at aapne Kisten, han hadde tilbake at finde Ringen i Nattens Mørke, det vanskeligste av alt. August kunde nok ha fundet Haanden og Fingeren paa et ferskt Lik i Blinde, men her var det anderledes, Kisten indeholdt bare Klær og Knokler, og desuten var vel Liket skubbet omkring i Kisten under den lange Transport fra Polden. Hvor var Hænderne blit av? Han samlet sin Søkning om Midten av Liket. Nei.

Det tok en Evighet at lete, Edevart utstod ikke længer Ventetiden, han forlot sin Post og gik ind paa Kirkegaarden. August hadde bare den ene Enden av Kisten aapen og hadde reist Spaden op til Støtte under Loket for at holde det oppe. Han grov i Kisten med en Arm.

Edevart hvisket ned i Graven: Nu maa du komme, August!

August rettet sig op, han blev desperat og svarte: Gaa tilbake med dig, gaa tilbake, ellers skal han Tykje ta dig!

Du skal heller faa min Ring at sælge.

Din Ring, heh? Skal saa Graveren finde min Ring og ha den? Hold Kjæften din!

Edevart maatte vende tilbake og August begyndte atter at famle rundt i Kisten. Han indsaa at det nyttet ikke længer at gripe hist og her, han maatte begynde ved en Ende og forfare hver Tomme — aa, et pinsomt Arbeide at klemme paa alt han fik mellem Fingrene, for det meste Klær, ofte et Ben, flere Ganger en Knap, nu og da noget ufyselig som klistret sig for ham. Knapperne narret ham ofte fordi de var smaa og runde, Liket laa i Kisten i fulde Klær, der var Trøieknapper og Bukseknapper. August holdt ut. Da han endelig fandt Ringen kunde han ikke bare sig for at hviske høit over til Kameraten: Jeg har den! Edevart hørte ham derpaa mole med at lægge Loket paa igjen, det jamret igjen i Spikerne.

Naturligvis gjorde vel August nu daarlig og unøiaktig Arbeide, han fandt ikke de gamle Spikerhuller igjen og han torde ikke banke, han trykket Loket ned og steg op paa det og disset nogen Ganger, derpaa hørte Edevart at han igjen maaket Jord og trampet i den for at faa den til at synke.

Det var meget viktig det han nu hadde igjen at

gjøre: at utslette sine Spor. Edevart hørte ham pusse og pynte efter sig og sope med Hænderne, tilslut at han la Torvene paa — med dette siste strævet han længe, det var om at gjøre at Skjøtene blev mindst mulig synlige.

Endelig kom August. Kjend her! sa han.

Edevart kjendte. Det var Ringen. Edevart sa: Lat mig bære Spaden og Øksen!

De gik tause tilbake gjennem Prestegaardsskogen. Det begyndte at regne . . . .

Ja det regnet Høstregn, det varte i tre Døgn, og August holdt det for et Held og en Styrelse: det velsignede Regn vilde holde Folk borte fra Kirkegaarden, det vilde utviske Skjøtene i Torvdækket paa den aapnede Grav, ogsaa al Spildjord omkring Graven vilde regne ned i Græsbunden. Det velsignede Regn gjorde Ekspeditionen vellykket . . . .

Saa begyndte de Vandringen med Sækken igjen ved de Tider Folk tok op Poteten, i Oktober, mot mørke Høsten. August vilde sørover Leien, Edevart hadde ham mistænkt for at akte sig tilbake til Fosenlandet hvor han var kjær i en Dame høit paa Straa, det var Edevart likegyldig, bare han undlot at skyte hendes Mand som han hadde ymtet. Han sa: Jeg tror dig god om at sælge Sækken tom inden længe, saa faar du kjøpe ind nye Varer i nærmeste By! August svarte: Gruv ikke for mig!

De skiltes. De saa ikke hverandre igjen før om Sommeren paa Stokmarknes Marked.

Edevart seilte paa sin Færing like nord i Kvæfjord før han begyndte at handle. Han hadde Haap om at det i de Trakter endda var endel Penger siden Sildstængene i Sommer.

— — —

Det blev en haard Kaphandel mellem Kramboden i Polden og Gabrielsens Krambod, en av dem maatte vel lukke tilslut. Gabrielsen skulde ha faat stor Makt i Form av Kaution av sin Kones Skyldfolk, det var ikke at vente at Pauline kunde staa sig for ham, men hun var et paapasselig Menneske, var om sig, regnet ut hvad Folk mest trængte til de forskjellige Aarstider og kjøpte ind Varer derefter. Det var dygtig uttænkt, hun kjøpte ikke Petroleum imot Sommeren naar det var Midnatssol og ikke Tobak imot Vinteren naar alle Mandfolk for til Lofoten, hun arbeidet med Gløghet og Omtanke.

Joakim saa at Handelen gik godt, og da han nu engang hadde snublet ind i den begyndte det at stikke Ærgjerrighet i ham, den Ærgjerrighet ikke at vike for Gabrielsen. Han drev smaat og lot aldrig sine Indkjøp overskride sine Kontanter, de var to om at overlægge, Søster Pauline kom med sin Liste og Joakim skrev trygt efter den, Kjøpmændene i Trondhjem kunde gjøre hvad de vilde: sælge efter Kjøperens Pris og Vilkaar eller la være.

Aa, Søster Pauline var blit flink. Hun var ikke aparte snil i sin Bod, Folk kunde ikke regne stort med hendes Barmhjertighet naar de kom og var nødige, nei hun var ikke godhjertet som Edevart indenfor en Disk. Edevart han gav bort naar Høvet var, Pauline hun holdt paa sit, veiet og regnet nøie og drev Forretning; varte det forlænge før en utestaaende Fordring blev gjort op kunde hun ogsaa godt minde Skyldneren om Saken. Somme Kunder blev jo krænket herover, somme lovet aldrig mere at sætte sin Fot i hendes Krambod. Og ja, de kunde ogsaa holde sig borte en Tid, men de kom igjen, hvad skulde de ellers? De kunde handle hos Gabrielsen, men han var bare endda værre og skjeldte Poldværingerne ut fordi de overhodet holdt Liv i en Krambod i sin Grænd. Det var jo bare for at ødelægge ham, sa han, han gav ikke om at handle med den Slags Folk, de hadde heller aldrig Penger, de kunde holde sig væk fra ham, værsaagod, og tilslut skulde han vise dem at han kom til at knuse den ørvesle Kramboden i Polden —

Gabrielsen var forbitret over at det varte saa længe før Søskenerne i Polden gik fallit, men var det allikevel Mening i at skjelde Kunder ut og paa en Maate vise dem Døren? Følgen var jo at det begyndte at gaa bakover med Gabrielsens Handel og likefrem skake den. Det virket tilbake paa Manden personlig, av Likegyldighet gik han ikke længer med hvit Krave om Halsen, og han barberte sig bare til Søndags. Var det for en Handelsmand! Se nu Pauline, hvorledes var hun? En net Pike som blev mere og mere bortimot en Dame. Hun hadde til

Stadighet en hvit Strimmel om Halsen og paa Fingeren sat en Perlering, til Kirke gik hun endvidere med en Guldmedaljong som hun hadde faat av Storebror engang og som nok kostet svære Penger. Javel. Og slikt kunde jo ikke Pauline gaa med uten at ha Raad til det, det maatte være Pokkers som disse Børn av Telegrafopsynsmanden var kommet til Makt og Middel, Folk visste ogsaa at de hadde Kjøt til Middags om Søndagene.

Alt i alt, Kramboden i Polden stod, og om Pauline selv kunde det vel sies at hun graat ikke av Medynk om en Kone kom og var nødig om en Mark Kaffe, for det gjorde hun ikke, men hun var et retsindig og bra Menneske, det gik ikke an at nekte. Hun var ikke nøie paa et Par Rosiner naar Børnene i Grannelaget kom ind i Boden, og hvorledes var det, støttet hun ikke fremdeles Martinus Halskars Efterlatte, endda hun hadde betalt Kua ut for dem efter Edevarts Seddel?

Saa for vel selve han Tykje i Gabrielsen, nu vilde han ha en Avgjørelse, han satte alt paa ett Kort og kjøpte ind Varer i Mængde, Varer i Stabler, Varer av de utroligste Slag, av fint og grovt, like til tunge Ting som Slipestener og runde Kakkelovner av amerikansk Model. Jo Gabrielsen kunde kjøpe ind, men det maatte være klart ogsaa for ham selv at alle disse Varer kunde han ikke sælge, det var Desperationen, han vilde vise sin Makt. Godt. Det blev ogsaa et ivrig Rænd paa hans Krambod, han sopte

Bygden ren for Skillinger og Kramboden i Polden stod tom i flere Uker. Blev saa Pauline og Joakim træt av Kampen og lukket? Tvertimot. Men Gabrielsen handlet brillant, han hadde Varer som selv de Fine i Bygden og i Nabobygderne kjøpte, det var Silke og Fløiel til Kjoler og det var Damehatter og Klokkekjæder og Kjøpstøvler og makeløse Bordduker med Dusker og Prækensamlinger med Guld paa — hvorfor skulde de skrive sørover til Byerne efter slike Varer naar de kunde faa dem hos Gabrielsen? Dertil kom at Gabrielsen endda engang hadde faat hjem fine Matvarer og Lækkerier, Oster og Honning og Frukt som ingen fine Folk kunde gaa forbi uten at kjøpe. Det var én Handelsmand, det var Gabrielsen.

Det gik en Tid utover Vinteren, Pauline likte sig ikke. Hun staset fremdeles med hvit Strimmel og Perlering, men det var ingen at vise det til, hendes Arbeide var nu at sysle i Huset, Kramboden hadde ingen Søkning. Joakim arbeidet med sit, med Poteten og Kornet, siden med Treskingen og da Tiden kom for han til Lofoten i Karolus sit Baatlag, Pauline var alene om at ærgre sig. Naar hun intet solgte fik hun ingen Kontanter at kjøpe nye Varer for, hendes Handel stængte sig selv.

Da er det at Edevart sender hende et Pengebrev fra sin Vandring, ikke mange Penger, nogen Daler, et Par Tidalere, men Pauline fik igjen Mot. Aa, den Storebror, han vilde nu for som først indfri sin Forskrivning, sin Seddel paa Kramboden, dernæst blev

det litt tilovers som Pauline kunde gjøre det hun vilde med. Ja den Storebror, han kunde i Sandhet faa det til at bli lite naar han gjorde noget, saaledes var han! Nu var det ikke Tvil om at han trængte Pengene selv, og Pauline var ogsaa viss paa at Joakim vilde ha blit rasende og nektet at motta disse Tidalere, men Pauline hun kjøpte Varer for dem. Det spurtes ogsaa snart at det igjen var kommet Varer til Kramboden i Polden, ikke overhændig mange Varer som til Gabrielsen, men Nødvendigheter, Saker og Ting som Folk trængte, nogen Melsække, Gryn, Kaffe, amerikansk Flesk. Pauline skrev tilbake til Edevart og takket for Pengene og forsikret at de ikke skulde bli borte. Tiderne er ikke gode, skrev hun, og her snakkes forskjellig i Bygden at en viss Handelsmand skal ha hat ondt for at klare sig i det siste. Han var her nylig i Polden og snakket med mig, men jeg tier herom. Kom nu hjem og styr med din Krambod selv, du er borte og Joakim er borte, jeg har ingen at raadføre mig med, men gjør alt efter mit eget usle Hode . . . .

Og saa — i Midten av Februar, i den værste Sne og Kulde — kom Folk fra Ytrepolden tilbake fra Kirken og kunde fortælle at Gabrielsens Krambod hadde lukket for anden Gang. Se, Gabrielsen hadde utnyttet sin Kones Skyldfolk til det yterste, de kunde ikke strække sig længer, og nu forfaldt de siste og de værste Vekslerne. Det var Enden.

Det maatte sies at Gabrielsen hadde gjort alt

mulig for at redde sig, han var hos Prest, Doktor og Lensmand om at faa deres Navne i en Knipe, han skaanet ikke engang Klokker Johnsen, som forresten blev smigret ved Henvendelsen, men maatte gi Avslag som de andre. Tilsist var Gabrielsen kommet til Pauline og hadde villet sælge hende Varer for Spotpris mot Kontant. Hvad Slags Varer? tænkte vel Pauline, Slipestener og runde Kakkelovner? Men hun talte forstandig med ham om det og bet ham ikke uvenlig av. Gabrielsen nævnte store og dyre Ting som han vilde avsætte til den Pris hun selv vilde. Det har jeg ikke Penger til, sa Pauline. Han regnet op nødvendige Varer, Levnetsmidler. Det har jeg just kjøpt, sa Pauline.

Nei det blev ingen Handel.

Det var endda skarp Vinter og trang Tid for Folk, men Dagene blev jo længere og lysere, og saa i Mars var det at Joakim kom heimvitja fra Lofoten og hadde med sig — ja hadde med sig Penger til hele Polden. Hvorledes? Fra Ofotingen, Bergpengene fra i Sommer, Joakim skulde dele dem ut til Arbeiderne alt efter som enhver hadde tilgode. Maken til Lykke! Det kom Penger til Voksne og Børn, en Velsignelse drysset ind i næsten hver Stue i Polden, det var ikke store Summer, men det blev Glanstid imot før, gylden Tid, Kramboden fik ind sit Utestaaende og hadde igjen Kontanter, Ofotingen betalte endog det gamle Laan av Edevart.

Var da Ofotingen med ett blit saa ærlig? Han

hadde visst altid været ærlig, det var en stout Mand, men det var ikke gaat villig væk for ham, Sønnen Nils Kramkar hadde vel omsat formeget av hans Middel, Gud vet, kanske hadde han ikke stort igjen. Men nu indsaa jo den gamle Skipper at han ikke atter kunde komme tilbake til Polden med sin Fiskelast uten først at klarere for forrige Aar, han var ærlig av pur Nødvendighet. Men saa vel gjorde han Poldværingerne nu at de næsten velsignet ham fordi han hadde utsat med Betalingen til deres Trang var størst.

— — —

Edevart kom hjem sent paa Vaaren da alt var blit grønt og pent. Hans Færing var søklastet med Varer og han lot til at ha Kontanter saa han greide sig. Merkelig hvor den Mand hadde Lag med at sælge Varer, han hadde været langt opi Finmarken og gjort Forretning, solgt til Skolper, Kvæner, Lapper og Bumennesker, solgt Uldtrøier og Oljehyrer til Folk som aldrig hadde ment at kjøpe noget.

Pauline glædet sig til at faa Varerne som Færingen var lastet med. Dem kan du ikke faa, sa Edevart, jeg skal til Markeds med dem.

Ideen var Augusts, det huserte altid en Spekulant i ham, han hadde meldt fra Fosenlandet at han hadde gjort Indkjøp hos Knofferne og allerede leiet Bod paa Stokmarknes. Da August nødig skrev Brev hadde han ogsaa dennegang tilkjendegivet Kameraten sin Ide i et Telegram og raadet ham til at føre

med sig paa Færingen mest mulig Varer selv ogsaa, saa deres Bod paa Markedet kunde bli en av de rikholdigste. Selv vilde han komme med mange Kasser og Baller paa Rutebaaten.

August mente tydeligvis at slaa et Slag.

En Dag sa Edevart til sin Bror: Vi skulde ha gjort op, men jeg faar kanske litt bedre Raad efter Markedet.

Joakim straks paa Post: Hvad har vi at gjøre op for?

For alle Varerne til Kramboden ifjor Høst.

Det har jeg faat, sa Joakim.

Naa, du har faat det! Det dat ned paa dig fra Himlen!

Jeg har faat det. Det er det jeg nu har kjøpt Materialer til Fjøs for.

Nei det er Lofotlotten din du har kjøpt Materialer for.

Det skal du faa høre! Pauline! ropte Joakim ut av Døren.

Du er en Apekat, sa Edevart.

Nu stak Sinnet Joakim, og det kunde ha gaat galt dersom uvedkommende hadde hørt paa, nu sat bare den gamle Far i Stuen og prøvet at forstaa hvad Gutterne var uenige om, det syntes som om begge hadde Ret. Hvad det er dokker baler om? spurte han.

Edevart: Det er bare han Joakim som er tosket igjen.

Jeg vet ikke at han Joakim er saa tosket, sa Farn, dokker har begge gode Gaver at takke Gud for.

Pauline kom. Hun saa fra den ene til den andre og spurte: Hvad det er?

Det er han Joakim —

Er det ikke saa, spurte Joakim, at jeg har faat Penger av dig til Materialer?

Jo.

Naa, du holder med ham, dokker har overlagt det! vrængte Edevart.

Pauline: Hvad er det for Tøv med dokker to til hver Tid naar dokker skal gjøre op! Er det saa at ingen av dokker vil ha Penger av den andre saa lat mig faa dem. De skal ikke bli borte, jeg skal gjøre noget med dem.

Joakim mumler: Den Tosken, han tror han skylder mig for Varer.

Det gjør jeg ogsaa.

Pauline: Men kjære velsigne dig, Edevart, sendte du ikke Penger hjem nordfra?

Det var ikke noget.

Det var nu det som du mente at skylde Kramboden og mange Ganger mere.

Edevart griper sig forvildet i Haaret: Jeg forstaar ikke hvorledes dokker regner. Jeg trodde jeg kunde lægge sammen to og to Tal.

Men det kan du ikke, sa Joakim, for du lægger sammen bare det du ser for Øinene, men da blir det ikke ret.

Hør paa den Ungen, Pauline!

Er det ikke du som har bygget op Kramboden? spurte Joakim.

Edevart gapte. Farn sa borte fra sin Krok: Jo det er det!

Og er det ikke fra dig at Noten er kommet? spurte Joakim.

Da Edevart kom sig blaaste han foraktelig: Noten? Heh, jeg har ikke git det Slag for Noten. Nei. Den var baade galt skapt og saa var den rotten; han Knoff vilde hive den paa Sjøen. Ja.

Den har nu holdt til mine Stæng.

Dine Stæng! Du har ligget ute Aar efter Aar og ræket i alle Sildpolder og ætt op Nisten din og armet dig ut. Ja. Saa gjør du et Stæng og mener at Noten har været til den største Velfærd for dig, men Nei.

Joakim hissig: Du — er det du som snakker om at ræke i Aar efter Aar? Har du ikke Skam i Livet? Er det ikke du som ræker fra den ene Enden av Landet til den andre og aldrig stopper noget Sted?

Edevart kom ikke længer paa den Vei og maatte slaa om: Ja du har nu saa meget at si paa at jeg reiser omkring og driver med forskjellig, men er det saa meget likere at ligge her og rote i Polden som du og han Ezra gjør?

Han Ezra — er du gal! ropte Joakim. Vet du at han Ezra blir Eier av den største Gaard i Polden med Tiden? Det vet du ikke, men det vet jeg.

Ja naar han har slitt sig ut paa den Gaarden, naar han ikke længer kan krype og gaa paa sin egen Mark.

Hvorledes — skulde han ikke arbeide?

Og naar han ogsaa har slitt ut ho Hosea og gjort hende til Slave for sine Kjyr og sin Jord, vedblev Edevart. Det er ondt at se hende.

Din Tosk! mumlet Joakim. Ser du ikke at de er glade og fornøide de Folk paa Nybygget?

Edevart fik en Mindelse og sa: Det er bare fordi de ikke vet om noget bedre.

Hvad som er bedre? De har sit at bale med, men de liker sig godt og ønsker sig ikke noget andet.

Og med hele Balet sit saa har de fra Haand til Mund. Det er alt.

Nei det er for det første ikke alt: de begyndte med tomme Hænder, nu har de Hus og Hjem, de har Jord, de har tre Kjyr, snart har de Hest.

Prat væk, prat væk! vrængte Edevart.

Desuten saa har de Fred og Ro med sig selv, det har ikke du. De lægger sig om Kvelden og sovner.

Det gjør de vel, sa Edevart.

Ja, men det gjør ikke du som stryker Landet rundt og mener at du gjør det saa meget grommere. Jeg har nok hørt dig om Nætterne, du vrider dig som en Makk før du sovner, og naar du endelig snorker saa skriker du bedst som det er om Fossen

din og om August og om Florida i Amerika og om Gaarden din. Saaledes roer du dig om Nætterne. Jeg vil ikke bytte med dig.

Lang Taushet. Den gamle Far sa: Han Edevart har saa meget at tænke paa. Du skal ikke vøre ham, han har saa meget i Hodet!

Korsom er, sier Edevart endelig, saa skylder jeg for de Varerne.

Jeg estimerer dig ikke mere!

Edevart: Men nu vilde jeg at du skulde ta hele Kramboden og styre den som du vil. Det er ikke mere end som ret.

Jeg? Kramboden? sa Joakim. Hnei, det maa du undskylde, jeg er ingen Handelsmand, det er ho Pauline som har handlet. Jeg har saa nødvendig nok at gjøre allikevel, nu skal jeg for som først bygge Fjøs.

Farn synes vel fremdeles at begge Gutterne har litt Ret, nu blander han sig i det og sier: Ja det er storveies hvad han Joakim faar ut av Jorden, nu maa han bygge større Fjøs. Det skulde bare ha været mens Mor dokkers levet!

Edevart kom ingen Vei. Han tok op sin Lommebok, la fem og tyve Daler paa Bordet og sa: Se her, ta dette til Kramboden saalænge, det skal bli mere efter Markedet!

Nei, sa Pauline opskræmt, lat det være!

Han er gal! stemte Joakim i.

Edevart bet sig i Munden og nikket. Pludselig

fandt han paa at si: Ja saa forstaar jeg det ikke paa anden Maate end at dokker to vil skubbe mig ut for godt og eie Kramboden foruten mig.

Nu var det Joakim som gapte. Pauline kastet Hænderne tilveirs en Gang og lot dem falde, hun blev stum. Joakim sa heller ikke et Ord mere, han skrævet bort til Døren, rev op Klinken og skjøv paa flere Ganger, han vilde ut, fort ut, han brøt paa — og glemte at Døren gik indefter. Og denne Dør som han hadde gaat i Tusen Ganger!

Da han var utenfor sa Pauline: Det mener du ikke!

Edevart skjønte vel at han var gaat for vidt, han svarte lavmælt: Neinei, naar du sier det. Jeg vet snart ikke hvad jeg mener.

Dokker skal la han Edevart være i Ro, ropte Farn lydelig. Han har saa meget i Hodet.

Det skulde ikke mere til, disse faderlige Ord gik til Hjertet, Edevart vaklet, hans Stivsind slappedes og han vendte sig bort for at skjule det.

Pauline sa før hun gik: Du skal ta Pengene dine igjen, Edevart. Du kan ikke være snoft fri naar du skal til Markeds.

— — —

Og naturligvis kom alt i Orden igjen, det var ikke ondt ment fra nogen av Siderne. Men det var klokt gjort av Joakim — det var en himmelsk Genistrek av Joakim at han kom sig ut av Stuen før han hadde kastet en Stol eller en anden høvelig Ting i Hodet paa sin Bror . . . .

Edevart maatte ha en Mand med sig paa Baaten til Markedet. Han hadde i Vinter seilet mangt et haardt Havstykke nord i Norge, men da var han aldrig saa dypt lastet, og Vestfjorden som han nu skulde over var jo Vestfjorden al sin Dag, det hadde han Erfaring for. Han talte med Karolus og vilde ha ham med, men Karolus skulde ikke til Markeds. Ikke fordi Ordfører Karolus var saa stærkt optat med Bygdens Styre just nu, men fordi han hadde faat et Ymt av Presten om at hans Kone Ane Maria kanske vilde bli løslatt om ikke saa længe. Jeg har at forkynde dig en glædelig Nyhet, Karolus, hadde Presten sagt til ham siste Søndag: det er ikke noget visst og fast endda, men det arbeides med at din Kone skal faa komme hjem til dig igjen! Det var en glædelig Nyhet som næsten tok Pusten fra Karolus, han kom i aparte Funderinger og smakte ikke Mat da han vendte tilbake fra Kirken. Ogsaa siden vedblev han at være smaatærendes paa Mat av lutter dype Funderinger, og da Edevart vilde ha ham med paa Markedsreise ristet han avgjørende paa Hodet og avslog. Han var ikke oplagt til Trøisomheter, sa han, slikt er bare for dokker ugifte Folk. Du skal faa han Ezra eller han Teodor med dig! Edevart indvendte at ogsaa de var gifte Karer, men Karolus sa at ja, gifte var de nok, men de droges ikke med et Kors! Edevart forstod ikke et Ord av det.

Og naturligvis fik han heller ikke Ezra med, han

ordet det ikke engang til ham, Ezra han var optat mellem Onnene i sin Gormyr, det var en liten ny Teig som skulde grøftes før han fik Hesten og kunde pløie den. Den bundløse Myr laa fremdeles med et bundløst Arbeide til ham.

Teodor var den siste Edevart vilde ha med sig paa Turen, men han var ikke til at undgaa, han kom selv og bad om Plass i Baaten, han skulde saa nødvendig til Markedet og kjøpe et og andet. Teodor drog sig omkring i Grænden og gjorde ingenting, graa og vanflid var han, mistet han en Knap stak han en Træpinde istedet, men han hadde fint paa Benene, Røiserter med rød Kant, og han skrytte den Dag idag av Notlotten fra ifjor da han og de andre hadde reddet Polden. Han holdt Skinnet vedlike, med tomme Lommer, men med Guldring paa Fingeren. Et bra Emne til noget, men en ringe Mand.

Aa dette Ektepar Teodor og Ragna, begge født i Polden, begge av stakkars Folk, begge to late, uærlige og fattige, men ingenlunde daarlige Hoder. Smaa Evner og lite Omløp de? Nei de var forte og flinke paa sit Vis, Ragna hadde været Numer en paa Skolen. De kunde være ute og naske med snare Grep, og de skjulte sine Spor med Gløghet, det brukte de op adskillig Evne og Omløp til. Deres Hytte var ussel at komme ind i og Barn blev det hvert andet Aar, men endda var det som om det ikke blev elendigere med dem, sandelig, de kunde le og spøke de ogsaa, og Ragna hun lo nu forresten

søtere end nogen anden med den buede Munden sin. Deres Kaar var ikke gode, neivel, men heller ikke de visste om noget bedre, derfor kunde Dagene og Livet gaa noksaa godt for dem uten ørkesløse Længsler. De hadde det ikke værst.

Da det var avgjort at Teodor skulde bli med til Markedet vilde sandelig ogsaa Ragna være med. Hvad du skal ha til Klær? spurte Teodor, hendes Mand, skal du reise som du staar og gaar? Nei, sa hun og maatte gi sig. Aa, men de var like letsindige begge, like forhippet begge, men Baaten kunde ikke bære hende til sin øvrige Last, og desuten, hvem skulde passe Børnene hendes? Men du skal faa et Kjoletøi fra Markedet, lovet Edevart. Du maatte ha villet gjøre saa vel! sa hun. Saa kunde jeg komme til Kirken igjen med andet Folk.

Stakkars Ragna, hun var noksaa taalsom i sin Armod. Hun kunde ha baaret Kirkeklær til Hverdags dersom hun hadde været født til en slik Velmakt. Og istedetfor som nu at alle ringeaktet hende for hendes Daarligheter vilde da en Prest være hædret ved at hun gad sitte i en Kirkestol og høre paa ham.

Edevart glemte aldrig at han engang i Barndommen hadde hjulpet hende at lete efter en blank Knap i Sneen. Det var en Krone paa den, en pen blank Knap, en Kostelighet for hende. Det rørte ham endda naar han saa hende, kjækkere var han ikke, han ynket hende. Hun hadde merkelig pene Hænder

fordi hun var et Drog og ikke gjorde stort med dem. Hvad skulde hun gjøre saa det monet noget? Elendigheten hadde jo slaat sammen over hende, hun var blit lat av at se den vokse sig over Hodet. Teodor kunde si til sin Kone: Naar du var i Kjelderen hans Karolus i Nat efter Potet saa kunde du vel ha tat saa meget at vi hadde hat Uken ut? Og Ragna kunde svare sin Mand: Ja, vi skulde allesammen gjøre noget bedre end det vi gjør!

IX

Aar efter Aar møter de op paa Markedet, de skulde bra være den Trøisomheten foruten! Der er unge Piker i Vampe og lyse Hodetørklær, og de som synes at de er bedre Mands Pikebørn de begynder litt fryktsomt at gaa med Hat. Henrik Sten kommer med Seilskjøite alene Mand, den Vildstyringen, han fortøier sin Farkost, pusser sine Sko og gaar iland. Eide Nikolaisen, Smeden, utlært paa Tromsø, driver op og ned paa Kaien og har Haarsnor med Guldlaas til Klokkekjæde, en stor Slagsbror og Pikeven, mørk i Huden som alle Smeder, kjendt for sin Armstyrke til at løfte sin Dame i Dansen. Der er ogsaa ældre og støe Folk, Koner som har pint ihop Budrot at sælge og Mænd som skal kjøpe sig Baat.

Det er stille endnu, faa Mennesker er kommet, ingen Lyd av Veivspil, ingen Sjau.

August er kommet i god Tid og har overtat sin Bod, har lagt op Varerne ordentlig i Hylderne og stelt istand, men da ingen Folk endda er fremmøtt har den urolige Sjæl kjedet sig, har laaset av Boden og er begyndt paa Rangel. Sjøgutten er paa Landlov.

Han holdt Utkik efter Edevart og møtte op da

han kom. Edevart blev litt ilde ved da han saa ham og fryktet for at det ikke var gaat Kameraten videre heldig, hadde August baaret en tyk Lommebok vilde han neppe ha git sig Landlov.

De losset Færingen og bar Varerne op i Boden. Ja her er nu mine Varer, sa August og viste til Hylderne, det blev ikke saa meget som jeg tænkte! — Nei det var ikke meget, litt Tøier, Sysaker, Knapper og Hekter, Tvistgarn, Uldskjerf, Hodetørklær, det var godt at Edevart kom med en Færingslast Varer, for August hadde næsten ingen, nei næsten ingen.

De la i Hylderne og stuvet endog tomme Æsker op for at de kunde fylde, tilslut saa det ikke saa tomt ut hos dem og August sa opmuntrende: Jeg var tilfreds jeg eide Boden din som den staar!

Du eier dit i den, svarte Edevart.

August avvisende: Ja det kan vi altid snakke om. Hvor blev han av — gik han Teodor? Naa, det var godt, jeg vilde heller ikke ha Følge med ham. Hvad det var jeg skulde sagt: Mattea er her.

Hvad for en — naa, Mattea.

De har Utsalg. Skal vi gaa til dem? De sælger Mat paa en Bod, det er hun og Manden.

Har du truffet hende? spurte Edevart.

Ja. Men jeg er ikke sint paa hende, jeg slaas ikke med Kvindfolk om hun reiser med Ringen og Klokken min. Du skulde vel ikke ha nogen Penger paa dig?

Jeg er ikke fri.

Lat mig faa et Par Daler. Fra det ene til det andre: han Knoff vil sætte op Mølle i Fossen din.

Hvad — blir det til noget?

De var over og saa paa Stedet dit, det var Gamlchefen og Romeo, og jeg rodde dem. Ja det blir til noget. Hvad du mener om det, August? sa de til mig, for de skjønte at jeg hadde sat op Møller ute i Verden. Saa forklarte jeg dem altsammen, en Turbine, gratis Drivkraft, Rug fra Rusland. Ja de nikket. Og, sa jeg, Edevart Andreassen blir Møller og styrer hele Driften. De nikket igjen. Her er Mattea sin Bod.

Det var en stor Bod med flere Bord og mange Taburetter ved hvert, den samme Bod som Mattea hadde staat i som Pike dengang hun var forlovet med Nils. Efter mange Omskiftelser var nu Parret blit Vertsfolk og hadde vel opgit Arbeidet paa Gaarden i Ofoten.

August var hjemmevant og forlangte sin Flaske. Dette er Kameraten min, sa han, du kjender ham vel igjen?

Jo, Mattea kjendte ham.

Skal vi træffes igjen her, sa Edevart.

Det ser saa ut, svarte hun kort.

Edevart smilende: Jeg kjender igjen Merket opi Taket efter den Krakken som blev hevet engang.

Hahaha! lo August høit og godmodig.

Mattea lo ikke, hun saa hissig til Edevart og mindte ham straks om at han hadde sendt et strængt

Kravbrev til hendes Mand engang. Det var et skammelig Brev, sa hun.

Edevart feig og fredelig: Naa, var det skammelig? Jeg har ikke læst det.

Du har ikke læst det?

Det var en anden som skrev det for mig, en stor Kjøpmand paa Fosenlandet.

Mattea mildere: Jeg maatte ha naad i Ørene paa den Kjøpmanden!

Ja, sa Edevart leende, men han vilde bare ha slaat Armene om dig og kysset dig. Det var en meget ung og vakker Kar.

Naa, du er den samme som du har været, hører jeg! mumlet hun. Men har du faat Pengene ret nok? Hvorfor skrev du ikke om det?

Det maa du undskylde. Jeg er ikke nogen Skriver.

De var atter Venner. En Krænkelse sat ikke i til Døden hos nogen av dem.

Hvorledes er det med Halsen din? spurte Edevart spøkende.

Halsen min? Naa, du husker det. Jo jeg blev god igjen! Og her blinket sandelig Mattea til ham og saa skjelmsk ut.

Nils kom ind fra Kjøkkenet, Nils Kramkar, den samme som for Aar tilbake, intet hadde bitt paa ham, han hadde latt sin Far om Sorgerne. Undres om han visste at hans gamle Far Skipperen ikke hadde greid at kjøpe fuld Last i Lofoten iaar, men at han nu laa i Polden og tørket bare trekvart Last?

Det lot til at Nils drev og kokket i Kjøkkenet og at det kanske var ham som laget til varm og kold Mat mens Konen serverte den for Gjesterne, det saa slik ut, han hadde et Slags Forklæde paa. Heller ikke han hadde glemt Historien med det skammelige Kravbrev og utlot sig med at han ikke skjøttet om slikt Besøk som Edevarts i Boden, men Mattea stoppet ham med en kort Forklaring og var myndig. Nils mumlet tilslut: Det var nu akkurat som jeg ikke skulde være god for de Pengene!

Kameraterne kjøpte Mat og drak Øl til, August drak ogsaa Drammer, han ropte til Nils om at komme og faa et Glas, men Mattea la sig imellem: at Nils hadde andet at gjøre, at Nils skulde ut i Kjøkkenet igjen. Jeg har kokt Rullen, sa han. Saa kan du kløve op litt Ved, svarte hun. Det nyttet ikke, Mat tea var fremdeles Jernet, men pen og ung endda hun saavelsom han, et vakkert Par var de, men Nils maatte lystre og gaa.

Kom og sæt dig her, Mattea! sa August.

Hun kom, men satte sig paa Edevarts Side. August drak Drammer. Edevart spurte hende: Har du ikke Børn?

Mattea: Har du hørt paa Maken, har jeg ikke Børn! Jeg har to Børn, de er hjemme hos Besteforældrene, de Gamle vil ikke bli av med dem — jaja, de er nu ogsaa rike nok til at ha dem. Jo Børn? Det kan du forlate dig paa!

August: Ja de er ikke mine.

Nei dine! ropte Mattea storleende.

Hvad du flirer til? Er det ikke ørlite rart for dig at tænke paa at her sitter du som var Gammelkjæresten min og nu er du gift med en anden og altihop?

Det tænker jeg ikke paa, sa Mattea.

Naa, det tænker du ikke paa, neinei! nikket August mørk. Men end om jeg tænker paa det? Du ser mig her, og nu er jeg ikke noget videre, jeg har hverken Guld eller Diamanter, nei jeg er ikke noget for Øiet —

Edevart: Ti stille, August, du har Alverdens Varer i Boden vores.

Hvorledes det nu kan være med det, sa August, saa har du, Mattea, været Kjæresten min. Og jeg har da kysset dig.

Har du det? Det mindes jeg ikke! — Men nu blev visst Mattea ræd for at erte sin gamle Ven formeget, han hadde i Hodet, han kunde bli hissig, hun sa: Naar vi skal snakke om det saa er jeg jo gift med han Nils, det er han som er Manden min, det kan du ikke nekte. Men næst efter ham saa er det ingen jeg holder saa meget av som dig, August, det kan du tro for godt.

August saa triumferende paa Edevart som om han vilde si: Hørte du det! Den godtroende Sjøgut blev tilfredsstillet, han drak en ny Dram og bad om Kaffe. Jaja, det er ikke mere at snakke om, sa han. Korsom det er saa har jeg min Kjæreste der jeg

skal ha hende, det skal du ikke vøre at tvile paa. Og den Damen hun er saa høit paa Straa at jeg vil ikke nævne hendes Navn her. Men du skulde se hende naar hun kommer i Hat og fine Klær og vil gaa en Tur med mig! Ja du, Edevart, kjender hende.

Edevart nikket.

Blev Mattea skinsyk? Du bad om Kaffe, sa hun og reiste sig. Og nu skedde det uventede at Mattea kom tilbake fra Kjøkkenet med Hat paa Hodet. Se, Mattea var ogsaa begyndt at gaa med Hat som andre bedre Pikebørn, ja for hendes Mand var Skippersøn, hun maatte vise de to Kamerater at heller ikke hun var ingenting. Hun satte Kaffebrettet fra sig og blev staaende.

Skal du ut? spurte Edevart.

Hun fandt paa at svare: Ja lat os gaa ut og se om det ikke er kommet Folk.

Kameratene drak Kaffen, betalte og gik med hende. De gjorde en Sving rundt hele Stedet, nogen nye Baater var kommet med Markedsgjester, men endda var det intet Liv, de gik til Karusellen som var under Opstilling, til et stort Telt som skulde bli Cirkus, til et lite Telt hvor to Knivkunstnere og Hoppemænd holdt paa at øve sig. Lat os gaa til Kramboden vores! foreslog August.

Mattea fik Respekt for Boden deres og Varemængden, det hadde Kameraterne intet imot og August skrytte stivt: Naar du hører at nogen vil ha

Varer, og de vil ha godt Kjøp, saa skal du bare sende dem til os, Mattea. For vi har av alle Slag, og det er ikke den Kjøpmand i Trondhjems By som kan undersælge os.

Mattea lovet at være paa deres Side, hun vilde ogsaa selv gjøre en større Handel med dem før hun for hjem.

De gik tilbake til Matteas Bod, der var kommet nogen Folk som hadde faat Smørogbrød og Kaffe, da Nils blev avløst med Opvartningen forsvandt han ut i Kjøkkenet igjen. August drak og blev mere og mere talende, han hadde faat Tilhørere og hans Fantasi tok paa at blomstre. Visstnok lot han som det bare var Edevart han talte med, men han skjelet tilhøire og tilvenstre og var saa høimælt at alle maatte høre ham. Han var i sit Es.

Det Skjærpet mit du vet, sa han, jeg blev byd store Penger for det nu før jeg for sørfra.

Solgte du ikke? spurte Edevart.

Hnei, det skulde jeg bra gjøre! For naar de byder fire Hundrede saa er det værdt otte, det kan et Barn regne ut. Men saa forresten saa gav jeg ikke om at handle med dem, jeg hadde andet at ta vare paa i de Dagene jeg var der, jeg maatte passe paa naar han Magnus var paa Bryggen om Natten og ekspederte Baatene. Det er sandt, du vet ikke hvad jeg snakker om, men jeg kom til at ekspedere han Magnus tilslut.

Ekspederte du ham?

Tror du mig ikke?

Hvad gjorde du med ham?

Hvad skulde jeg gjøre med ham, et slikt Kryp? Jeg slog ham ihjæl.

Aa Tøv! Du sier ikke at du skjøt ham?

Jo, sa August.

Edevart: Nei saa hadde du ikke sittet her.

Naa, saa hadde jeg ikke sittet her? Men skulde da den Apekatten ha Lov til at utsprede i hele Distriktet at jeg var en Mand som var ræd paa Sjøen? Jeg har været Verden rundt, jeg har Middel i mange Lande, her sitter jeg, værsaagod, kom og arrester mig! Men det tør de ikke. Husker du nøiaktig den Magnus paa Kramboden? Det kan jeg aldrig tro, for han var ingen Ting, en Krambodgut, taapen i Hodet, husker du hvor ræd han var for Mus? Og han skulde snakke om at være ræd paa Sjøen! Men hun derimot, det er noget andet. Jeg vil ikke nævne hendes Navn, men jeg tænker paa hende i min Dødsstund. Ikke for det, nei, nei og nei, sa hun, men hun lo hver Gang til det jeg vilde og sa ikke noget til Apekatten sin. Første Nat — nei, ikke Tale om, hun bare lo, men hun sa fremdeles ikke noget om det til Apekatten. Da skal du se hun vil det tilslut, tænkte jeg og kom igjen næste Nat, men da var hun ikke der, hun hadde stukket sig ind et andet Sted. Jeg lette — nei. Dagen efter saa jeg hende igjen, men ikke et ondt Ord fra hendes Side . . . .

Edevart spurte: Ekspederte ham, sier du, men du skjøt ham da ikke tilskades?

August: Men det hadde han fortjent. Jeg skjøt forresten ikke paa ham, men jeg julte ham op med en Sten.

August blev mere og mere vaset og Edevart vilde gaa, men han prøvet forgjæves at faa Kameraten med. August sat hensunken i Minder, det maatte være lystige Minder, han lo og ristet paa Hodet, kanske sat han bare og fandt op noget og slap sine Indbildninger løs. Da han talte var det om en Landtur hos Knoff, en Søndagsutflugt, han hadde Trækspillet med og hadde spillet. Alle Krambodfolkene var der, Husjomfruen, Romeo og Julie, alle de Unge. Saa sprang en liten Markmus i Græsset, Magnus blev blek og hoppet iveiret. Lat August ta sig av den! ropte Romeo. August gjorde saa, tok sig av den, av Musen — og haahaahaa! lo August her og slog sig i Knæet. Saa senere skulde det spises og de hadde Mat med, og Boksene og Daaserne med Kjøt skulde varmes, og det kunde ingen greie, August maatte frem igjen. Han muret en Gruve, gjorde op Ild, varmet Daaserne og skar dem op, han laget det saa at Apekatten blev sist om en Daase med Rype, det var bare en Levning igjen, og i Bunden la han Musen.

Aa! stønnet Tilhørerne i Boden, for somme av dem sat og spiste.

Ja! skrek August ophisset av sin egen Fortælling.

Og jeg rørte Musen godt omkring i Sausen — værsaagod, Magnus! Jaha, Magnus begyndte at spise og tok først de smaa Stykkerne. Hvad er dette? sa han saa. Det der, sa jeg, det er bare en Tøifille eller hvad det er, saa den kan du trygt spise. Ja, Magnus bet i den, men han spyttet straks, akkurat som om han kjendte paa Smaken at det var Mus.

Men kunde han ikke se det? spurte Tilhørerne.

August: Det var nu ikke saa godt at se, for jeg hadde slit Benene av Musen og den laa i Saus.

Taushet. Det var ingen som lo. Tilslut spurte en: Men hvorfor gjorde du dette svinaktige Skjelmstykke?

Hm. Hvorfor jeg gjorde det? August svarte lurt: Jeg vilde kurere ham for hans Musfrygt. Var ikke det snilt gjort av mig? Det er det samme som vi gjør ombord naar at vi kurerer for Sjøverk: vi gir dem ind igjen — ind igjen —

Ti stille med dig! ropte Mattea. Ser du ikke at Folk sitter og faar sig Mat!

Det blev delte Meninger om Augusts Handlemaate, nogen spurte: Men hvorledes endte det, sprang han paa dig?

Ja var det ikke da at jeg maatte banke ham med en Sten! svarte August. Han forstod ikke at jeg vilde ham vel.

Men Kulden hos de Tilstedeværende tok Dampen av August, han stod ikke for Klander, kanske var

det ogsaa det rene Opspind altsammen, ialfald var han nu blit formeget Rus og Tøv.

— — —

Edevart stod i sin Bod og handlet, det gik daarlig i Begyndelsen, men de som engang hadde været hos ham kom igjen og hadde andre med sig, han hadde nemlig sat sig i Hodet at selge for hvad han fik og bli av med Færingslasten for enhver Pris.

Av August hadde han ikke stor Nytte, han dukket op nu og da og var i Vinden, oplagt til hvadsomhelst, hans Vildskap var ingenlunde svækket, han utkastet for Edevart mange rare Planer, deriblandt den at sælge Færingen og kjøpe et Veivspil for Pengene.

Edevart ristet paa Hodet.

August: Faar jeg et Veivspil at gaa rundt med, og jeg kjøper en liten Bjørnunge nede i Cirkusteltet, saa skal jeg tjene mere end som du gjør her i Kramboden.

Edevart spurte hvorfor han ikke heller vilde spille paa sit Trækspil.

Nei, sa August. For Trækspillet det har jeg lovet Mattea at spille paa en Dag og skaffe hende Gjester i Boden. Det skal bli Dans. Og jeg skal love for at det kommer Folk!

August hadde ogsaa andre Ideer: Den som kunde finde op et Pulver mot Gikt og sælge her paa Markedet! sa han. Men forresten saa funderer jeg paa noget endda likere, men det sier jeg ikke om du slog mig ihjæl.

Edevart hadde Erfaring for at Kameraten kunde spekulere ut mangt og meget, derfor lo han ikke av hans Paahit, men han vilde stagge ham og sa: Jeg frykter litt for dig, August, gjør nu bare ikke noget saa du kommer i Klemme!

August blaaste: Gruv ikke for mig! Og nu vil jeg akkurat fortælle dig hvad jeg funderer paa: det er nogen Piller som Kvindfolk skal ta ind saa det ikke blir Barn. Jeg nævnte det før engang til dig, men du vilde ikke høre det.

Jeg vil ikke høre det nu heller.

Kys mig imorgen! sa August og vedblev: Det skulde være rart om jeg ikke greier det. Og jeg som kan saa mange Sprog og baade Engelsk og Russisk saa skulde jeg nok finde paa noget at kalde det. Jeg for engang med en Styrmand som hadde en liten Flaske med snehvite Piller, det var Kviksølv i dem, og han brukte dem paa Konen sin naar han var hjemme, sa han. Men han torde ikke sætte dem igjen hjemme, nei for saa kunde jo Konen rænde ute alt hun vilde og bare bruke av Pillerne mens han var borte. Han viste mig Flasken, det stod Secale cornutum paa Inskriptionen. Det har jeg husket hele Tiden.

Du kunde gjerne staa her i Boden og avløse mig stundom, sa Edevart.

August overhørte det: Men du Verden som jeg kunde sælge slike Piller her, til alle Unggutter — aaja til Pikerne ogsaa for den Saks Skyld!

Edevart: Jeg kunde trænge at gaa ut og faa mig litt Mat medkvart.

Javel. Ja det er ret, jeg skal komme og staa her, sa August og gik.

Men han kom ikke igjen. Edevart stængte Boden om Kvelden og gjorde sig en Sving i Gaterne, han hadde kjøpt sig nogen Hveteboller hos Bakeren og gik og spiste paa dem.

Det var nu fuldt Markedsliv i den stille Sommerkveld, alle Slags Sjau og Piping og Sang og Larm paa Blikkjørler, Menneskene undte sig en glad Stund i al Rimelighet, somme Karer hadde faat fat i Brændevin og blev modige til hverandre og viste frem stærke og uovervindelige Næver.

Edevart kjendte igjen et Par smaa, mørke Mænd med et Veivspil — aa, det var Ungareren og Armenieren igjen. De drev med sit slitte og ynkelige Fantestyke at den ene veivet og den andre overfaldt ham med Hug og Slag og smurte Bærsaft i hans Ansikt, de hadde engang lært sig denne Kunst og holdt paa med den. Stakkars Gjøglere, de var blit kjendt av formange nu, bare for smaa Børn var de nye, det gik dem ogsaa daarlig, en Halvskilling nu og da, efter Overfaldet kanske et Par Toskillinger.

Papst var kommet, den evige Klokkejøde, ældet og hvitere i Skjægget, men like tyk og ruggende i sin fotside Vams og med mange Klokkekjæder paa Maven. Aa, men han var ikke saa rolig som før, han var slitt og fuld av Rynker i Ansiktet. Han kjendte ikke Edevart igjen med det samme, men da han hadde stirret paa ham en Stund fandt han selv og uten Vink hans Navn i sin Hukommelse. Det var et Under, efter alle disse mange Aar og med Papsts Tusener av Kjendinger Landet rundt. Det var det han hadde lært sig: at kjende igjen Mennesker, han hadde utdypet sig i sit Fag og var blit Mester.

De kom i venskapelig Samtale, Edevart viste ham sit Ur: at han hadde det endnu, at han endda aldrig hadde kostet Urmaker paa det. Papst aapnet det og sa: Ja, men nu maa det renskes. Lat mig ha det et Par Dager saa skal du faa det igjen nypusset.

Kan det ikke heller gaa til det stopper? spurte Edevart.

Det er Synd for det fine Verk, sa Papst. Se her, du kan faa dette saalænge, det gaar godt nok. Og nu kan du kanske sælge nogen Ure for mig igjen, Edevart?

Det kan jeg ikke. Jeg har Bod selv her paa Markedet og maa staa der.

Naa, du har Bod selv. Saa er du blit en stor Mand siden sist, og det glæder mig. Men om Kveldene?

Nei, det maa Dokker ha mig undskyldt for, sa Edevart. Jeg staar i Boden hele Dagen og maa gi mig ørlite fri om Kveldene.

Jeg har nogen Klokker jeg skulde ha solgt netop her, gode Klokker, billige Klokker, jeg sælger ut, det er ikke sagt at jeg kommer mere hit til Stedet.

Skal Dokker fare bort?

Kanske dø, jeg er en gammel Mand. Dersom du sælger ti Klokker saa har du den elevte frit. Jeg vil bli av med dem.

Edevart: Nei, nei, det tør jeg ikke tænke paa. Men jeg har en Kamerat som kanske vil gjøre det. Han er en ekstra gjæv Kar til at handle.

Hvor er han?

Jeg skal sende ham til Dokker imorgen . . . .

Det begyndte at skumre. Edevart drev ned til Kaien og saa til Færingen om den laa paa Plass, og naturligvis gjorde den det, August var vel ikke saa gal at sælge den væk. Han kom forbi Mattea sin Bod og saa mange Folk utenfor, sort med Folk, Døren stod aapen, det var ogsaa fuldt med Folk i Boden, der var Musik, Trækspil, August spilte. Den August, han hadde visst ingen Fordel av denne Konsert, men det gav han ikke om.

Edevart pinte sig ind gjennem Dørhullet, baade Nils og Mattea hadde travlt med at sælge Mat og Drikke til dette fulde Hus, der var en stemningsfuld Plassmangel, Gutter og Piker sat paa Fanget hos hverandre og det var bare halvlyst i Rummet. Efter en strykende Mars vinket August paa Mattea og spurte: Hvad faar jeg igjen for det?

Mattea var ikke nøie paa at love meget og svarte: Det du selv sætter paa!

August nikket, fingret litt paa det mæktige Trækspil og saa utover Forsamlingen. Hvad August nu gjorde grep alle og enhver og det blev stille ved Bordene: han sang og spilte, sang til sin dype, vemodige Musik en Sjømandsvise paa Engelsk, det var om Kjærlighet og Knivstik og en Pike i Barcelona. Aa, August kunde sine Ting!

Han endte og sat stille. Ingen hadde forstaat hvad han sang, men alle skjønte at det var vakkert over al Maate, nogen vilde gi ham Penger, men Mattea stanset dem og hvisket tilhøire og venstre: Det trænger han ikke om den Karn, han har stor Krambod her paa Markedet fuldstuvet med Varer. Har dokker ikke været der? Dokker skal gaa dit imorgen. Der ser dokker Kameraten hans! hvisket hun og pekte til Edevart, de er to om det og handler storveies —

Teodor kom tilsyne, han hadde været borte hele Tiden, nu dukket han op og vilde gjøre sig gjældende: Ja vi er tre i Lag paa Baaten, sa han, de er Kameraterne mine. Jeg skulde mene jeg kjender dem!

August rettet sig i Sætet, pekte og gav Ordre om at flytte alle Bord og Taburetter bort til Væggene, for nu skulde det bli Dans! Javel, de flyttet og ryddet, og det blev en Dans saa hele den Bindingsverks Bod husket paa sig. Henrik Sten var

der og seiret straalende over den ene Pike efter den andre fordi han var en Kvindfolkfut, men det var ingen med Smeden Eide Nikolaisens Armstyrke til at løfte sin Dame i Dansen. Aa, det blev en Kveld! Og endda Nils og Mattea hadde at opvarte Gjester rundt alle Vægger tok de sig sandelig fri nu og da de ogsaa og valset ut. Gud vet, Nils hadde vel faat litt at drikke, og da det lidde paa drog hans Kone med sig Edevart ind i den mørkeste Krok og kastet sig vild og yr i Fanget hans. Det blev en Kveld!

Da flere og flere brøt op stanset August Spillet. Nils og Mattea hadde hat en stor Stund med Avsætning av varm og kold Mat, Øl og Smugbrændevin, de kunde være vel tilfredse. Men da August skulde ha sit for Musiken var Mattea borte, bare Nils gik igjen og rørte og skulde ordne med forskjellig i Halvmørket. August biet en Stund, han gik ind i Kjøkkenet og lette, nei Mattea var ikke at se. Hvad du vil hende? spurte Nils. — Bede Godnat, svarte August. — Hun har vel gaat et Sted og lagt sig, sa Nils.

En ussel og fattig Ende paa Moroen. Edevart lokket og lokket: Kom nu, August, jeg skal snakke med dig om noget! Da August endelig fulgte med mumlet han indætt: Ja hun er en fin Blomster!

— — —

August gik i Papsts Tjeneste. Det var ikke saa værst, Pokker om det var, August skrytte av det.

Han stod i Tjenesten en Dag og solgte Ure omkring paa Markedsplassen, Folk kjendte ham igjen, det var Musikeren fra i Nat, han som spilte og sang som et Under i Matboden, Ungdommerne vilde gjerne handle med ham. Og August fortalte intet om at han solgte for Papst, aldeles ikke, han hadde intet imot at Folk trodde ham god om at drive Urhandel ved Siden av Krambodhandelen, det gjorde ham mæktigere, det var endog i hans egne Øine noksaa blændende, noget i Retning av at sælge Smykker og Diamanter paa Levanger Marked.

Tidlig paa Kvelden kom August til Edevart og sa at han hadde sluttet.

Sluttet, hvorfor det?

Jo, han hadde solgt ti Ure og selv faat det ellevte, saa sluttet han.

Edevart ristet paa Hodet.

Det kan ikke nytte noget, sa August, jeg gjør det ikke. Skulde jeg gaa og gjø op endda mere den Pengegrisen? End om han sprak! Han byder mig snoft imot. Har du set Lommeboken hans? Det skulde ha været i et andet Land at han hadde gaat med en slik Lommebok, saa var han en død Mand før han visste Ordet av. Og siden alle Klokkerne! Han har Klokker over hele Kroppen og i et digert Jernskrin i Logiet. Du skulde aldrig ha set Maken. Saa skulde jeg gaa og samle ind endda mere til ham? Nu skal du for en Gangs Skyld tænke dig om og være litt skarp: naar at alle Ungdommerne kjøper

sig Klokke saa har de ikke mere at kjøpe for og saa kommer de ikke hit til Kramboden og handler. Jeg har tænkt paa det, mig lurer ingen. Men korsom er, sa August, saa har jeg selv faat mig Klokke paa en Dag, og det var ikke daarlig gjort! August kostet den ene Arm med den andre og lo smaat og syntes om sig selv. Vet du, sa han, vi kunde likefrem gaa til Mattea og spise, jeg har ikke faat noget i mig idag.

Jeg stænger ikke endda, men gaa du først til Mattea, svarte Edevart. Kan du saa komme igjen og løse mig av?

Ja. Du skulde ikke ha et Par Daler? Det er godt, for jeg er fri.

Edevart skjønte vel at han nu vilde avsted og briske sig med sit nye Lommeur og holdt ham ikke tilbake.

Jeg kommer straks, nikket August i Døren.

Han kom ikke. Edevart stod til Lukketid og handlet med mange Mennesker, han maatte bære over med August, for Sandheten var at Dansekvelden igaar, Augusts Spil og Matteas Reklame hadde ført Folk til Kramboden, Edevart hadde handlet som aldrig før og hadde blit av med dyre Tøier og Uldvarer som han ellers hadde maattet ta med hjem igjen. Det hadde været en uventet stor Dag, og Edevart tok av et riktig fint Kjoletøi til Ragna i Polden før han stængte.

Han gik som sædvanlig og spiste sit Hvetebrød

tilkvelds mens han drev omkring. Han møtte Teodor og en av Danserne fra i Nat, Henrik Sten, de stod og snakket sammen. Teodor sa: Imorgen skal jeg begynde at sælge Lommeklokker for Papst. — Skal du det, sa Edevart. — Ja han bad mig om det. — Edevart drev videre, han kom ned til Teltene og Karusellen; bak Cirkusteltet stod August og omarmet en kortklippet Dame av Dyretæmmerpersonalet, hun som pleiet at komme frem i Ridestøvler og med en Bjørn paa den ene Side og en Varg paa den anden, ja hende var det at August nu hadde blit kjendt med, og han ropte avvergende da han saa Edevart: Nu kommer jeg straks! Edevart snudde og gik en anden Vei . . . .

Om Morgningen kom gamle Papst til hans Bod og leverte ham Uret tilbake. Nu er det pusset og i fuld Stand, sa han.

Edevart saa paa det, lyttet til det og sa: Jeg mener Dokker har pusset det utenpaa ogsaa, det er likesom nyere.

Ja, Papst hadde rensket det litt utenpaa ogsaa. Han begyndte at tale om August: Nei, den Mand hadde ikke Stadighet, en gjæv Sælger ja, men i Bakrus og med altfor meget Prat. Jeg kjendte ham igjen da han kom til mig, sa Papst, han var Skipperen din dengang i Kristianssund, hadde Guldtænder. Nei han vilde ikke sælge Klokker en Dag til. Men nu har jeg faat Bror din, han blir kanske støere av sig.

Bror min? Jeg har ingen Bror her.

Hvad — han sa han var Bror din — Teodor —

Hnei, han er ikke Bror min. Sa han det?

Han kom til mig igaar Aftes og sa at han var Bror din og vilde sælge Klokker for mig. Kjender du ham ikke?

Jo. Men han er ikke min Bror, vi er ikke det mindste skyldt, langtifra.

Jeg gav ham nu i Morges elleve Klokker, sa Papst og gik til Døren. Han var blit urolig, han ristet paa sit skjeggede Hode og vedblev: Ser du, Edevart, jeg kom selv til at faa en liten Mistanke, han var forskjellig — hvad skal jeg si, anderledes end du, derfor vilde jeg høre med dig. Tror du han kan stryke av?

Nei. Han er sammen med mig paa Baaten, han kan ikke komme nogen Vei før jeg reiser.

Taushet. Papst tænkte paa det og sa: Jeg skal la ham prøve, tror du ikke?

Jo. Han er vel ikke saa gal at han stjæler elleve Klokker . . . .

August borte hele Dagen igjen, Edevart handlet. Han la Tøier og Varer helt frem til den aapne Dør og skrev Priser paa, det var klokt gjort, Folk stanset, læste Priserne, følte paa Varerne og kom ind og kjøpte dem. Hans Lommebok fyldtes med Sedler, og endda var det Morgendagen igjen, siste Dag.

Om Kvelden træffer han Teodor og sier: Har du gaat og utgit dig for Bror min?

Jeg? sier Teodor og later sig ikke fange.

Du har sagt til Papst at du var Bror min.

Forbandet Løgn av den Isterbuken! Naa, nu skjønner jeg det! roper Teodor som lettet: Jeg sa ikke at jeg var Bror din, jeg sa at vi var fra ett Sted og var akkurat som Brør, saa vel kjendt var vi med hverandre.

Edevart overveier. Det var en god Forklaring, en meget sandsynlig Forklaring, den gamle Jøde var jo og blev Utlænding, han kunde ha mistydet Teodors Ord.

Har du solgt nogen Klokker? spør Edevart.

Jeg har solgt otte og skal nu til ham og gi Opgjør for dem. Jeg har to Klokker igjen, ja og saa min egen. Jeg har saa længe gaat og luret paa at faa mig Klokke . . . .

Et par Timers Tid senere da det lidde langt paa Kveld og var blit dygtig skumt vilde Edevart gaa hjem til Kramboden og lægge sig, da oplevet han noget. Det begyndte med at han pludselig ser en Mand gaa foran sig et Stykke borti Gaten, han maatte være kommet ut fra et av Husene. Det var det intet rart i og Edevart brydde sig ikke om det, men da Manden begyndte at løpe undret han sig litt, han tænkte straks paa August, at det kunde være ham som hadde rotet sig bort i noget galt, og satte efter. Hvorfor løp Manden? Det var stille Kveld og Edevart saa ingen Forfølgere. Han ropte en Gang paa August, men fik intet Svar, det stan-

set ikke Manden, men ved en Sving paa Gaten kom han bort. Edevart løp. Han saa Døren til et Hus halvaapen, Døren rørte sig og seg sakte igjen, det kunde være Vinden som førte den, det kunde ogsaa være at nogen netop hadde passeret den, Edevart sprang ind i Huset og Døren seg atter igjen. Han var i en mørk Gang. August! kaldte han, intet Svar. Edevart holdt Armene frem for sig og søkte ind i Gangen, han støtte mot en Væg og kom ikke længer, ved Væggen famlet han mot en Trap. Just idet han steg op Trappen til et Loft blev Døren dernede revet op igjen og Manden smat ut. Edevart efter. Han saa nu godt at det ikke var August, men han kjendte Manden allikevel og vilde træffe ham, forklare sig, det var en av Danserne fra igaar Kveld, Smeden.

Hvad i Verden rænder du for? spurte Edevart smilende og stanset ham.

Han fik til Svar: Hvad rænder du selv for? Har jeg gjort dig noget?

Edevart maatte forklare sig: han mente det var August hans Kamerat som var kommet ut for noget og vilde gripe ind i Tilfælde, det var en Feiltagelse —

Naa, saa skal du bare gaa! murret Manden og vilde løpe igjen, han saa sig om og var yterst urolig og spændt.

Hvor skal du hen? spurte Edevart.

Hvad det skjeller dig? Kom dig bare væk!

Men det var nu hvad Manden ikke skulde ha

svaret, den Tone vikte ikke Edevart for, tvertimot, han hoppet frem. Hvad i Fan —! fræste Smeden og langet ut.

Under Basketaket vandt ingen av dem, men Edevart var fra før kjendt med at være baade under og ovenpaa i et Dragsmaal, saa han holdt ut. Det værste var at Smeden slog med Nøkkel, han var ogsaa en stærk Bjørn, Edevart fik ham ikke overende med sin fryktelige Kraakefot. Krambodrotte! hørte han Smeden blaase ut. Naa, du bruker Nøkkel, skrek Edevart tilbake, saa skal han Tykje ta dig! Dermed gjorde han et Spænd mot Smedens Krop — træffe hvor det vilde! Det gjorde nu ikke saa farlig Skade, og næste Gang Edevart spændte fattet Smeden lynsnart om Foten og veltet ham.

Da han kom op var Smeden atter paa Flugt og allerede langt borte. Edevart satte ikke straks efter, han blev bortheftet ved at et Vindu gik op og en Mandsrøst spurte: Slog du dig meget?

Nei.

Du har Blod i Ansiktet.

Han slog med Nøkkel.

Ja det var Smeden. Han slaar med Nøkkel.

Hvad det var han rændte for? spurte Edevart.

Det vet jeg ikke.

Smeden var nu knapt at øine og Edevart opgav at forfølge ham. Hvad vedkom forresten den Mand ham, hvorfor maatte han ikke løpe i Gaten? Edevart gik tilbake den Vei han var kommet lemster og flau.

Omtrent ved Utgangspunktet støtte han endda en Gang paa Teodor, han stod sammen med gamle Papst, og Papst holdt ham i Armen. Han var meget forstyrret.

Naa — et skikkelig Menneske! utbrøt Urjøden. Edevart, kom her, de har overfaldt mig, de vilde røve mig og ta mit Liv, her er en av dem!

Edevart saa fra den ene til den andre og spurte Teodor: Har du overfaldt Papst?

Jeg? ropte Teodor uskyldig. Ikke mere end som du har overfaldt ham.

Jo han var med, paastod Papst med Sikkerhet. Det var en anden, men han sprang ut. Jeg hadde lagt mig, saa kommer en Mand, jeg kjender ham, han er sort i Ansiktet, sort Skjeg, sort Skind, gruelig, Papst kjender alle — han er Smed. Hvad han vil? Kjøpe Klokke. Nei, nei, jeg har lagt mig, imorgen! Jo just i Kveld, nu, for han skal reise. Jeg blir ræd og skjønner altsammen, det er nogen ute paa Gangen, de er to om det, han vil handle med mig, og naar jeg gjemmer Pengene vil han snappe Lommeboken og løpe. Maken til Synd og Ondskap mot gamle Papst! Der ligger jeg, han kan kaste sig over mig og kvæle mig, jeg blir ræd og tør ikke rope, det er forfærdelig, han vil kvæle mig. Pengene, vil han si, Lommeboken! Jeg klapper paa Sengen til Tegn paa Ydmyghet og at jeg er ræd, jeg hører nogen paa Gangen — han her!

Jeg? roper Teodor igjen. Saa Dokker mig?

Ti stille! Han vil absolut kjøpe Klokke, jeg blir fra mig selv og sier: Er det Pengene mine du er efter saa ligger de i Skrinet! Nei, under Hodeputen! sier han her fra Gangen. Var det saa ikke to?

Jeg kom og gjorde op, begyndte Teodor —

Ja og du saa at jeg stak Lommeboken under Hodeputen tilslut. Ti stille!

Nei jeg kom længe før Smeden og gik igjen da jeg hadde gjort op. Gjorde jeg ikke ordentlig op?

Han vil bare kjøpe Klokke, jeg er ræd for mit Liv og beder og klapper paa Sengen. I Skrinet, sier jeg, Skrinet paa Gulvet! Han vil si: Kom med Nøkkelen! men jeg vaager det og sier: Se i Skrinet! Under Hodeputen! sier det igjen fra Gangen. Fryktelig Stund, det er Døden, to Mordere. Saa hører han vel noget, han lytter og blir ræd. Skynd dig! sier det fra Gangen og javel, saa farer han paa Dør. Ja og du, min gode Ven, var med, jojo!

Teodor: Den største Løgn i Verden! Saa Dokker mig, spør jeg? Jeg kom og gjorde op for otte Klokker som jeg hadde solgt, og gjorde jeg ikke ærlig op? Nu vil jeg vite det dersom at Dokker har noget at klage paa Opgjøret.

Opgjøret — Opgjøret — sa Papst. Du var sammen med ham.

Kunde jeg være sammen med ham naar at Smeden kom længe efter mig?

Edevart: Hvorledes vet du at Smeden kom længe efter dig?

Hoho, ja, sa Papst, hvorledes vet du det?

Hvorledes jeg vet det? . . . . Det gaar vel et Glimt gjennem Teodors rappe Hode og han svarer: For jeg møtte Smeden langt nede i Gaten da jeg hadde været her med Opgjøret. Og da gik han kanske hit til Papst. Det vet jeg ikke.

Hvorfor er du stanset her just nu, har du været oppe hos Papst igjen?

Nei, jeg bare drev omkring.

Jeg tok Klærne paa og gik ned, da stod han her, sa Papst. Aa, han var med, nu kom han igjen for at se hvorledes det skulde gaa. Hjelp mig, Edevart!

Hvad kunde Edevart! Det hele betydde vel ikke noget videre, Papst hadde ingen Penger tapt og var bare blit livræd; men Historien var visst sand nok: Smeden var rømt, Edevart hadde selv indhentet ham og hadde slaast med ham. Se, da det kom til Stykket var Smeden selv blit ræd og vilde bort fra Gjerningsstedet, han var ingen ordentlig Tyv, kanske ute for første Gang, det var ingen store Tyver paa Stokmarknes Marked, bare Gudsbørn, Lærlinger som straks blev skræmte og løp. August kunde fortælle om Tyver og Røvere, naar han fik høre om Smedens Flugt i Kveld vilde han le.

Men Manden paa Gangen gjorde Historien alvorligere, de tyste Tilrop røbet Medhjelperen. Politiet kunde kanske knipe Manden, men hvem var Politiet? Politi det var hver til sig her paa dette fredelige Sted, det hadde været saa under alle disse Markeder

og det gik ogsaa godt saaledes. Var det Teodor som stod paa Gangen? Teodor var heller ingen ordentlig Tyv, men en lur Nasker, han kunde godt være den som stod i Skjul mens en anden gjorde Gjerningen, Edevart trodde ham ikke. Paa den anden Side — kunde han tænke sig et saa taapelig Røveri? Naa, det var jo intet sket, hverken Tyveri eller Mord, bare at Papst var opskræmt til det uhyrlige.

Mens Edevart tænker paa det sier Teodor for at indsmigre sig: Hvorledes ser du ut, har du slaat dig?

Edevart: Du stod og snakket med en Mand istad?

Ja, svarte Teodor, en som heter Henrik Sten.

Kunde det ikke være han som stod paa Gangen?

Teodor roper: Det skal du se! Ja det skal du se at det var han Henrik Sten! For Smeden og han de var gode nok Kamerater med hverandre. Naa, hvad tror Dokker nu? spurte han Papst triumferende.

Papst svarte kort: Ikke Tale om! Jeg skal gjøre Ed —

Men da syntes Teodor at ville driste sig til noget, han knyttet Næven og holdt den op til Jødens Skjæg, ristet den nogen Ganger og tilkjendegav at ville drage Papst for Retten for hans Mund.

Du var med! vedblev Papst at hævde og var sta.

Jeg estimerer Dokker ikke! erklærte Teodor og gik.

De to stod igjen. Edevart vilde trøste den Gamle

og sa: Det var skammelig som de for aat med Dokker og ikke lot Dokker faa Sengero!

Papst vagget med Hodet: Ja, ja, det var Smeden, han vilde ha kvalt mig, fryktelig Stund —

Jeg tænkte nok det var noget galt, jeg har just været i Dragsmaal med Smeden.

Naa, her ute? Med samme Røver? Der ser du, sort i Ansiktet, en Morder. Slog du ham fordærvet?

Nei, han fik mig i Gaten.

Vi skal melde ham.

Det var godt at Dokker hadde Lommeboken i Skrinet, sa Edevart.

Naa — aaja —

For det tunge Jernskrinet kunde han ikke rænde med.

Nei — aanei. Men ser du, Edevart, sa Papst hviskende: Lommeboken laa ikke i Skrinet.

Ikke i Skrinet?

Nei. Under Hodeputen, sa han paa Gangen — nei der lurte jeg ham: ved Fotenden laa den, under alle Klærne. Jo det gjorde jeg. Da han kom med Opgjøret og jeg fik nogen Daler la jeg Lommeboken under Hodeputen saa han skulde se det, men han lignet ikke en ærlig Mand i Øinene, og straks han var ute av Døren la jeg Lommeboken ved Fotenden. Jeg lurte ham, Papst ser sine Folk efter. Men det var allikevel en fryktelig Stund, to Mordere.

Papst begyndte nu at bli roligere og Edevart vilde gaa.

Det var Skrôt at han fik dig i Gaten, sa Papst. Du slog dig?

Ja, men jeg tok nu Blod ut paa ham ogsaa.

Papst barnlig interesseret: Saa? Blod ut?

Han slog med Nøkkel, men jeg fandt mig en Sten, løi Edevart.

Storartet! Du er en Kjæmpe, Edevart!

Det var en Fornøielse at glæde den gamle Mand med saa lite, og Edevart løi videre: Jeg redte ham godt til, kan Dokker tro, da jeg spændte op traf jeg den ene Armen hans og brak den.

Den ene Armen i Knas! jublet Papst henrykt, en av hans gruelige Armer! Skrek han?

Ja Gud bevare Dokker hvor han skrek!

Aa, det var godt! Jeg skal huske paa dig, Edevart, jeg velsigner dig for det. Hvorledes skrek han? Ynket sig?

Nei det gjorde svinaktig ondt, han beljet.

Beljet — aa Tak, Tak, du betalte ham for mig. Ingen har forsvaret mit Liv uten du, Edevart. Hvad er gamle Papsts Liv for alle andre? Ingenting. Se her, Edevart, sier Papst og griper i en av sine Lommer, jeg har noget til dig, her er Uret dit, du skal faa det igjen.

Edevart gaper maalløs.

Jeg hadde allikevel forbyttet det og git dig et galt Ur, jeg saa det ikke før senere, du skal undskylde en gammel Mand. Men her er det nu, jeg er en ærlig Sjæl og bytter med dig, kom med det andre —

Edevart gav sig paa Hjemveien. Han trodde ikke Teodor, neivel. Han trodde heller ikke Papst længer.

— — —

Han fandt sin Boddør aapen, Laaset brutt — hvad i Alverden? Han steg ind og saa noget i Kroken hvor han selv brukte at ligge om Natten, noget krøket, sammenrullet, som en Begyndelse til et Menneske — det var August. Døddrukken! tænkte Edevart.

August taler døende: Jeg er stukket, de bar mig hit, vi maatte bryte op Døren.

Er du stukket, sier du? Hvad er det for noget?

Med Kniv. De er rændt efter Doktoren.

August kunde ikke tale meget, det randt Blod av ham, sa han, men han fik i Korthet forklaret at han var blit stukket i Cirkus av en Oppasser, et galt Menneske. August var nu dypt nedfor, Vildskapen var gaat av ham, han skulde dø, han kjendte at han laa i Blod.

Hvor er Saaret? spurte Edevart. I Brystet, naa, saa lat mig binde over det.

Nei, nei, de bandt over det de andre og jeg ligger og holder paa det, men det nytter ikke, jeg kjender at det siler og siler, jeg dør nok, Edevart. Nu faar jeg igjen for det vi gjorde, vi var gale, og hun døde ogsaa.

Hvem du snakker om?

Negerpiken. Vi dræpte hende. Vi var fire om hende og det utstod hun ikke, den siste som hadde

hende sa at hun døde, han holdt hende for længe over Munden.

Var dokker nogen Helvedes Svin?

Ja, sa August.

Taushet. August tok efter Pusten og sa: Dersom jeg bare kunde komme under nogen Hænder!

Edevart: Hænder —?

Ja at de velsignet mig. En Prest.

Kunde du ønske det?

Jeg vet ikke. Da jeg blev konfirmeret og gik til Alters la Presten Haanden paa Hodet mit og velsignet mig eller hvad det var.

Taushet. Edevart spurte: Sa du at de var rændt efter Doktoren?

Ja. Men det hjelper nok ikke, jeg kjender at det blør hele Tiden. Du vet ikke at finde Presten?

Nei.

Du maatte ha villet prøve at finde ham!

Edevart tidde, han tænkte vel paa at det var Nat.

August sa blidt og overtalende: Du skulde ikke gjøre det for ingenting, Edevart. Naar jeg er død saa skal du ta og bryte ut Tænderne mine.

Hvad du sier! roper Edevart.

Jo det skal du, ta en Tang og bryte dem ut. Det er Penges Værd.

Det gjør jeg aldrig!

Du mener jeg skal komme igjen og bry dig med det? Nei det skal du ikke gruve for, jeg trænger dem ikke mere da. Det er akkurat som med Ringen

hans Skaaro, kan ikke han ligge og være like salig uten Guldring! Du skal ta ut Tænderne mine, det sier jeg, Edevart, jeg har ikke noget andet til dig. Og det er ikke noget det heller, det er ikke saa meget som det skulde ha været dersom at du finder Presten, det er kanske daarlig Guld i dem, Skitguld —

Det kommer nogen ind gjennem Døren, to Mand og Doktoren. Det spørres: Hvor er han? Er her ikke en Lampe? Ta og bær ham frem i Døren!

August holder i Angst paa Saaret saa Doktoren maa flytte hans Haand med Makt. Javel, noget Blod paa Skjorten og paa Brystet, men liten Blødning nu, intet alvorlig. Doktoren spør om Kniven var dypt inde? Ja dypt, svarer August. Hvor dypt? August vet det ikke. Pust litt! sier Doktoren, August puster. Doktoren sætter ind en Sonde for at finde ut Saarets Dybde, August skjærer Tænder under denne Pinsel. Det er ikke dypt, sier Doktoren, men August smiler bittert hertil og sier: Det gjør ondt like bak i Ryggen! Ja, svarer Doktoren, du har ligget i Træk der borti Kroken.

Saaret blir vasket med spritdynket Bomuld og August hviner over Svien. Han blir forbundet, baaret tilbake til Kroken og pakket godt om med alskens Tøier fra Hylderne. Da Edevart betaler Doktoren spør han: Er det farlig? Nei, faar han til Svar, ikke Spor farlig, lat bare Saaret faa Ro til at heles!

Da August faar høre hvad Doktoren hadde sagt

smilte han igjen bittert. Han smilte ikke andet end bittert i hele det første Par Døgn, men senere, da det begyndte at klø i Saaret og han skjønte at det grodde, rettet August sig op og gjorde Rede for hvorledes Ulykken hændte. Herunder sparte han ikke paa Spot over den Mand som skulde stikke med Kniv og ikke gjorde det bedre. Det skulde ha været i et andet Land! sa han.

Naturligvis var det en Kvindeperson med i Spillet, selve Dyretæmmersken, som August var blit Ven med. I de siste Dager hadde han til Stadighet holdt sig nede ved Cirkus, og da han hadde git Prøve paa sin mesterlige Trækspilmusik lot han sig hyre til et Numer hver Time, Damen hadde været særdeles venlig mot ham for dette og latt sig kysse. August skulde spille sin vældigste Mars naar hun traadte ind og saa stanse midt i en Takt og gjøre det dødsstille naar hun stod fremme med sine to farlige Rovdyr — dette Paafund hadde August selv med sig fra den store Verden. Det hele var ordnet, Direktøren hadde lovet August to Daler for Eftermiddagen og han hadde skrevet og frakturet store Plakater om Augusts Optræden og hængt dem ut ved Indgangen til Cirkusteltet.

Godt, August spilte, og hans Ry fra Dansekvelden samlet mange Folk hver ny Time. Dette at han pludselig stanset i Spillet som om han selv blev dødsræd skapte et Hikst blandt Tilskuerne, Direktøren gnidde sig i Hænderne og Damen var henrykt.

Jo alt gik utmerket. Det var bare en liten Kjedelighet: I tredje Time kom en ung Mand som var Dyrepasser og forlangte av August at han skulde holde sig væk fra Damen. Naa, hadde August svaret og hadde led med sin Guldmund. Jo, sa Oppasseren, for Damen var Kjæresten hans. Det tror jeg ikke paa, svarte August, og det løgst du i din Hals! Herover blev nu Oppasseren rasende og han syret og saltet sig ned i Dypet paa at det skulde gaa August galt — paa min Ære! sa han. Hvad paa? spurte August op igjen. Jo, paa min Ære! Da hadde August led med alt sit Guld og fraraadet Oppasseren at snakke fint og over sin Stand — gaa din Vei!

Og Oppasseren var gaat.

Nu spilte August i siste Time og spilte som for Livet, han vilde overgaa sig selv, han tordnet ut selve Napoleons Mars som ingen hadde hørt før, gjorde Hikstet paa Midten og var færdig. Men da Damen hadde vist sine Kunster med Bjørnen og Ulven kom et Tillæg: August spilte Marsen tilende ved hendes Utgang. Det var noget overordentlig og ekstra, Tilskuerne klappet og ropte, Damen kom ind igjen og takket flere Ganger, August spilte. Tilslut støtte han Trækspillet helt sammen og gik. Nu skulde han ha sin Løn.

Han kom bak Scenen, Damen stod og ventet paa ham, hun kastet sig rørt om hans Hals og viste ham Hengivenhet. I det samme rændte Oppasseren mot ham, gjorde sit dræpende Støt med Kniven og sprang sin Vei igjen.

Nu blev det visst stor Tumult, August sank sammen og hadde nok med sig selv, men han hørte Skrik og Rop omkring sig, Direktøren kom, en Mand med Guldsnor om Luen kom, det var Politiet. Han var ikke farlig, det blev kastet Hestskit i Øinene paa ham saa han maatte rømme for at berge Livet.

Hvem kastet? Var det de andre Oppasserne, spurte Edevart.

Nei, det var bare en Oppasser. Vet du, sa August, jeg tror Gud hjelpe mig det var selve Damen som kastet Hestskiten for at redde Oppasseren sin. Tvi vorde hende!

Naa, hvorledes gik det saa?

Det vet jeg ikke, svarte August. Men det var nogen av Tilskuerne ute fra Cirkus som kom og hjalp mig og bar mig hit. De var ogsaa efter Doktoren, snille Folk, jeg kjendte dem ikke. . . . Ja, ja, ja, sa August, jeg kunde ha ligget død paa Stedet! Nu maa du, Edevart, gaa og faa mine to Daler i Cirkus, jeg har ikke en Skilling.

Dersom bare ikke Cirkus reiste igaar da alle de andre reiste, svarte Edevart, jeg skal se!

August ropte efter ham: Og saa maa du gaa til Damen og faa igjen Klokken min. Hun fik laane den.

Edevart løp og kom straks tilbake, naturligvis var Cirkus reist. Han ristet for en Gangs Skyld paa Hodet til sin Kamerat og sa: Saa mistet du Klokken din igjen, spillernye Klokken!

Ja August syntes selv at det var Farken, men hvad Raad var det med det! Hun var saa opraad og visste ikke Klokkeslættene, kunde saa han være kjedelig og gjerrig og si Nei til hende? Forresten, sa August, saa gir jeg ikke om det, for Klokken gik ikke stødt, den stod medkvart.

Teodor svarte til: Ja var det ikke han Tykje til Lommeklokker vi gik og solgte! Min staar ogsaa, den gaar bare naar jeg rister paa den. Og jeg slet i to Dager for at faa den.

— — —

Kjøpmænd og Almue borte, Markedsplassen ryddet, Stilhet over Stedet. Edevart og Teodor laa endnu over for at August kunde komme sig, men saa blev en Dag fastsat til Hjemreisen.

August hadde nu sittet oppe saa smaat og var blit riktig bra, men han var yterlig flau over at han hadde utleveret sig til Edevart den første Kvelden, derfor blev han ikke træt av at spotte Knivstikkeren: han hadde gjort daarlig Arbeide, aah, til at græmme sig over, han maatte ha været nomen paa Fingrene! August var ordentlig forbitret, han var vant til at et Knivstik det var Døden, sa han, men dette her var jo bare at narre Folk til at tro at man var dræpt. Han maatte saavisst ha faat fat i Oppasseren —

X

Joakim var i Færd med at utvide sit Fjøs, det skulde bli paa to Baaser til, men heller ikke mere, ikke paa tre Baaser til og heller ikke paa Stallrum til Hest. August prøvet straks at blande sig i det og foreslaa særskilt Plass til to Kalver, men blev avvist. Det saaret ham ikke at bli avvist, det var August vant til, men Joakim hadde gjort det paa en utsøkt hudflettende Maate og spurt om han ikke ogsaa vilde ha Fjøsrum til Kanarifugler. August vilde straks hjelpe til med Syldmuren, han hadde sat sig i Hodet at han nok skulde komme sig, selv om han var litt uforsiktig med sit Saar, men han blev atter avvist, og denne Gang støtte det ham, saa meget mere som Joakim tok en fremmed Tømrer til Hjelp.

Men da August ikke kunde holde sig i Ro gik han en Dag i Gang med at gjøre en Postkasse. Han malte den blodrød og fik Joakim til at frakture «Post» paa den, hvorpaa han hængte den op paa Krambodvæggen og var stolt. Menneskene undret sig over hvad han skulde med Postkasse uten Posthus, men August spurte hvorfor det skulde hænge Postkasser paa Landhandlerierne i Australien og ikke her: Folk

i Polden kunde nu komme og lægge sine Lofotbrever og Kjærestebrever i Kassen og faa dem sikkert sendt en Gang om Uken med Kirkefolket. Og forresten, sa August, saa skulde de nu begynde at kræve Posthus oprettet i Polden, for her var et stort Sted!

Javel, han var noksaa vild, det hadde han været alle Dager, ikke engang et livsfarlig Knivstik i Brystet hadde tæmmet ham, men August var Poldens eneste August og Jordomseiler allikevel, det var ikke avveien at ha ham. Hvorfor hadde Grændens Piker virkelig tænkt litt paa ham for flere Aar siden da han først kom hjem — og saa ikke mere? Han kunde kanske ikke byde dem den sikreste Forsørgelse, men hvem kunde det i hele Grannlaget? Som det nu var kunde Pikerne frit drive Gjøn med ham og si at de elsket ham og vilde dø paa hans Grav, og August sat vaabenløs og krøp sammen og smilte.

Allikekel var det ikke avveien at denne Mand var til, han avsatte Rørsle og drog et Spor. Hans Stjerne var høit oppe og dypt nede, hadde han reddet sine Midler fra et visst Forlis med Barken «Soleglad» vilde han kanske ha været Poldens og hele Distriktets største Matador. Det skulde ikke gaa saa eventyrlig til, de mange følgende Aar var ikke gode, men Lathet var fremmed for ham og selv i sin Vanmakt var han virksom. Se, nu hang for Eksempel denne røde Postkassen der og skinnet som en Flamme, den skjemte ikke ut Krambodvæggen, men gjorde den tvertimot litt seværdig, senere paa Sommeren

kom det ogsaa Plakater til Opslag rundt Postkassen, det kunde være viktige Meldinger fra Lensmanden eller Presten, ja det kunde være Proklamaer i Arvesaker med Norges Løve paa. Postkassen hjalp til at gjøre Poldens Krambod offentlig.

Lille Pauline var nu eneste Chef indenfor Disken, alt gik gjennem hendes Hode og Hænder, Indkjøp og Salg, Priser og Kreditgivning. Hun handlet sig jevnt fremover. Da Edevart kom fra Markedet leverte han hende det lille Restparti usolgte Varer og hele Pengeutbyttet av Markedsturen. Det viste sig da at Joakim kunde faa alle sine Utlæg mere end tilbakebetalt og at Edevart atter var Eneeier av Kramboden. Du kan selv ha Kramboden, sa Edevart, jeg vil ikke plukke den op om du kaster den efter mig! Hvad skal du saa slaa ind paa? spurte Søsteren.

Nei hvad skulde Edevart slaa ind paa? Han var blit til mindre og mindre, drev Dagene væk i lat Ensformighet, gik med uklippet Haar, la sig om Kvelden og sovnet først paa Morgensiden. Se nu atter August! Da han var færdig med Postkassen satte han op en Bom til at rulle op Vand med fra Brønden. Det var til stor Lette for Pauline som skulde vande flere Kjyr til Vinters. Da August var færdig med Bommen traadte han uten videre over paa Fjøsbyggingen og gjorde den fremmede Tømrer overflødig paa det vesle Tilbyg. Her tok da August Ledelsen og utvidet paa egen Haand Grundplanen. Joakim var nu selv kommet til det Syn paa Saken

at han trængte Kalvebingen, men han vilde ikke være ved det, han spurte August med paatat Skarphet: Hvad i Pokker er det du finner paa? Jeg skal ha Rum til to Kalver, svarte August. Det ovselige Rummet! ropte Joakim, det er til mindst seks Kalver! August bare murret. Han drev det igjennem, men Joakim lovet ham jo fryktelig Hevn naar Fjøset var færdig.

Men det var August, optat hver Dag, levende, vild og gal, dygtig.

Nu Edevart? Gud vet om han ikke tilslut maatte tigge sig ind hos Hosea og Ezra og faa være der og æte Sælbotsbrød til han døde. Han dugde den Dag idag til det han foretok sig, men han foretok sig intet. Det han trængte og som kunde hjælpe ham var ikke noget som kunde faaes ved en Dags Arbeide, Krebsen maatte ut paa sin lange, taalmodige Tilbakegang for at gjenfinde sit Hode.

Han fik Brev fra Romeo Knoff, et meget velvillig Brev, men av et alvorlig Indhold: om Romeo ikke kunde sælge Doppen for ham, da Edevart saa allikevel ikke bodde der og ikke kunde drive Jorden ordentlig. Naboen Karel hadde to store Gutter nu og kunde tænke sig at kjøpe Doppen til den ældste. Romeo tilbydde sig at ta tilbake det saa godt som ubrukte Sengeutstyr som Edevart sat inde med og vilde i det hele tat tilse hans Bedste saa hans Krambodskyld forhaapentlig blev omtrent dækket. Baaten kunde gaa med i Salget av Stedet da den var uundværlig for den nye Eier, Spørsmaalet om Fossen derimot skulde de foreløpig ikke drøfte, Edevart kunde vedbli at eie Fossen. Dersom han senere vilde avhænde den og Romeo blev Kjøper kunde det bli Tale om at opføre et Møllebruk i den, og i saa Tilfælde vilde Romeo med Glæde overveie at faa Edevart til Styrer paa Bruket, saaledes som hans Kamerat August hadde ymtet —

Et pent og langmodig Brev som endte med venlig Hilsen fra Farn og Romeo selv. Merkelig, saa rotløs var Edevart at dette Brev fra en fremmed Mand paa et fremmed Sted rørte ham som noget hjemlig, han glemte de tapte Aar og Dager der og længtet et Øieblik tilbake igjen. Han lot Joakim svare at han hadde intet at indvende mot Salget av Doppen og takket for Romeos Velvilje.

Saa var han uten Gaard sørpaa, saa hadde han en Krambod her som han ikke vilde eie, saa var han like hjemløs overalt! August blev indviet i det, han nikket og sa: Du skal bli med mig, vi maa begge bort!

— — —

Og Dagene gik, Tilbygget til Fjøset kom under Tak og skulde indredes med Baaser. En god Kveld blev Joakim lokket av Pauline til at ro ut og drage Hyse til et Maal Mat, det trængtes, sa hun, uten Fisk kunde hun ikke skaffe Mat til alle sine Mandfolk. Det hørtes uskyldig ut, men det var visst Komplot, for August og Edevart arbeidet saa Svetten

randt om Natten og indredet paa egen Haand i Fjøset. Pauline kom ut og sat en Stund og saa paa dem, men da det lidde til den Tid at Joakim var ventendes tilbake reiste hun sig og sa at hun vilde gaa ind for at være avveien.

Da Joakim kom ut paa Morgensiden var Kameraterne færdige i den store Kalvebinge, de hadde delt av et passelig Rum til to Kalver, men av Resten hadde de gjort Stall — Stall til en Hest! Og ikke nok med det, Hesten maatte ha egen Indgang, de hadde sat et nyt Dørhul paa Fjøsvæggen!

Joakim stanset og gapte. Aa, men Gud vet, mon han ikke hadde hat en liten Teft av det som skulde ske? Han lot som han næsten ikke kunde holde sig opreist, men han fik sagt: Er dokker blit snoft gale!

Synderne tidde.

Jeg spør hvad dokker tænker paa?

Tænker paa? gjentok August spakfærdig.

Edevart spurte: Er noget galt? Og han undskyldte sig med at han viste ikke bedre, han hadde bare gjort det han var blit sat til.

August tok Ordet, og han fandt det klokt at tale søtt og indsmigrende: Ser du, Joakim, jeg forstod tilslut at det var du som hadde Ret og ikke jeg, den Kalvebingen blev virkelig for stor. Saa delte vi av til de to Liv, synes du ikke det er stort nok? Jeg vil gjerne høre din Mening —

Joakim med et korsfæstende Blik: Ja hadde jeg

ikke staat her med Fisk i Haanden saa skulde du ha faat vite min Mening!

Edevart mild og hjelpsom: Kunde du ikke lægge ned Fiskehonken saalænge?

August skyndte sig at fortsætte: Saa fik vi riktignok et Rum tilovers, det kan vi ikke fragaa, men her er det, vi har ikke rændt av med det.

Nu var det aldeles som om Joakim prøvet at styre sig og ikke vilde utstøte et Brøl midt paa Natten, han puslet med at faa en Hyse av Honken, det var vel bare i Opraadhet, og samtidig spurte han: Er det en Stall dokker har gjort her?

Ja, en Stall til Hesten, trodde vi.

Hvad for en Hest?

Nu talte Edevart igjen: Nei, er det paa den Maaten! Jeg trodde jo at dokker var samse om hvad som skulde gjøres. Hadde jeg visst at her ikke skulde være Stall saa hadde jeg ikke tat min Haand i det.

Aa, men i dette Øieblik hadde Joakim faat luret Hysen av Honken og drev nu Edevart en herlig Gang over Truten med den raa Fisk. Da August saa hvad som skedde steg han litt tilside for i Tilfælde at ha frit Sprang, Edevart stod og spyttet og tørket sig.

Joakim henvendte sig til August og glidde ham langsomt nærmere: Imorgen den Dag skal jeg rive ned igjen Stallen dokkers. Jeg vil ikke gjøre mig til Nar og ha Stall uten Hest.

Nei Hest maa du ha, medgav August.

Hvad for en Hest, har jeg spurt?

Nu var Joakim kommet saa nær at August flyttet sig noget inden han svarte: Han Edevart trodde ikke du kunde drive en Gaard paa fem Naut uten Hest.

Jeg? ropte Edevart himmelfalden.

Naa, det trodde ikke han Edevart! Ja det er Karn sin til at tro noget! svarte Joakim hissig. Og saa forresten har jeg ikke fem Naut, jeg har tre.

Ja, og en Ku i Hosea sit Fjøs.

Hvor du vet det ifra?

Det blir fire, sa August.

Ja det blir fire, hermet Joakim rasende. Men korsom er saa blir det ikke fem.

Og saa en ny Ku tilaars, det blir fem, sa Edevart og flyttet sig godt væk.

Hvad i han Tykje staar du og fortæller, en ny Ku tilaars?

Edevart avvergende: Ja det har ho Pauline selv sagt mig. Og desforuten saa har du jo nu laget til fem Baaser.

Joakim en Stund stum. Ho Pauline? sa han. Hvad vet hun om det? Naa, ho Pauline er ogsaa i Ledtog med dokker, det var godt jeg fik vite det. Har dokker hørt paa Maken! Men nu skal ho Pauline bli blaa for at faa Hysen, det er jeg Mand for, jeg skal benest gaa og gi den bort til skikkelige Folk! Dermed skridtet Joakim ut og han laget det saa at han i al Uskyldighet kom August nær nok til at faa git ham et Drag i Hodet med Hysen.

Da maatte alle tre le, men Joakim lo endda noget

indætt. Han gik med lange Skridt over til Martinus Halskars Stuehus og hængte ifra sig Honken paa Dørklinken . . . .

Naturligvis blev ikke Stallen nedrevet, Joakim maatte taale at den stod der færdig til han fik Hest. Han maatte taale adskillig mere av August, denne alle Galskapers Ophavsmand, saaledes var det ham ikke mulig at hindre August i en ny Nat at panele av et lite snodig Hønserum med Vagl paa Siden av Stallen men med fri Gang for Hønsene til de andre Dyr. For denne gode Gjerning takket Husmor Pauline ham hjertelig i Smug og lovet ham noget igjen for det, men da Joakim fordret Forklaring svarte August kort: Naa, det er kanske bare han Gabrielsen som skal ha Høns!

August var paafærde til de siste Dager han var i Polden. Han gik til Ordfører Karolus og forlangte Posthus til sin Postkasse. Jo nu vilde ikke August taale denne Tilstand længer, Kassen hadde hængt paa Krambodvæggen i adskillige Uker og endda var ikke et Brev kommet i den, det skrev sig bare av Mangel paa Posthus. Hvorledes stillet Joakim sig? Joakim som holdt Avisblad kunde ikke faa dette Avisblad uten at gaa til Kirke hver Søndag og hente det. Det skulde han Tykje! Nu maatte Saken frem i Herredsstyret, Joakim var den som førte Protokollen, og han hadde lovet at sætte det i sin bedste Stil: Polden var en stor Grænd og Distrikterne omkring søkte hit, Presten, Lensmanden og andre som

skrev mange Brever skulde tørne ut med Skrik og Rop paa Posthus, Ordfører Karolus først og fremst som idelig skrev til Amtmand og Regjering paa Poldens Vegne, endelig Kramboden, Firma Edevart Andreassen, Pauline, som sendte Brever og store Pengesummer til sine Kjøpmænd Aaret rundt. Det er ikke noget mere med det, Karolus, sa August, vi skal ha Posthus i Polden!

Ja Karolus nektet intet, alt var rimelig, han sa Ja og Jo, det skulde bli optat til Drøfting i første Herredsstyremøte. Karolus sa: Og du skal ha Tak fordi du kom paa det, August, jeg kan ha viktige Brever snartsagt hver eneste Dag og gaar med dem i Lommen til de blir krøllet og flekket før jeg faar sendt dem. Jo vi skal arbeide med Saken, jeg finder at det haster —

Men stakkars Ordfører Karolus, han vilde visst gjerne gjøre noget, og velvillig og snil var han, men nogen Husar i Hodet hadde han aldrig været og nu for Tiden var han nedsunken i Funderinger og hadde mere end nok med det som allerede paahvilte ham. Gaarden skulde drives, snart stod Slaatten for Døren og det var ikke anden Hjelp at faa end Teodor som hadde Brok og var lite dugelig, desuten kom nu Ane Maria hjem, Karolus hadde faat sikker Melding, og han grublet og forvildet sig ind i Enkeltheter om hvorledes han skulde fare aat naar hun kom. Men javel, jo, det skulde bli Posthus.

Lat mig se det naar jeg kommer igjen! sa August.

Skal du fare?

Ja jeg skal fare.

Naa. Hvor skal du hen?

For som først er jeg ment paa at svinge mig over til Indien og Sydamerika. Jeg har en og anden Middel der som jeg maa se til.

Indien og Sydamerika! gjentok Karolus. Saa kommer du ikke til Polden paa længe.

Nei. Men naar at jeg skriver et Brev eller sender et Jernskrin eller slikt noget saa sætter jeg Polden P. O., saa maa dokker ha det færdig.

— — —

August bryter op og reiser. Han har ikke faat Edevart med, men Edevart er ikke derfor tilsinds at slaa sig til Ro i Polden, han er reiselysten nok, Landstrykeren, og Polden er ikke noget videre mere for ham, men han vil ikke endda gaa til Pauline om Reisepenger, nei for nu har hun just hjulpet August ivei.

August skal til Bergen for at ta Hyre paa de store Hav. Pauline har utstyret ham romt med Klæsvarer, Ezra og Hosea er begge møtt op til Avskeden, den gamle Far holder ham i Haanden og ønsker ham Guds Velsignelse til Færden, og baade Joakim og Edevart ror ham til Stoppestedet.

Edevart taler — denne Storebror og Kamerat som er løst fra næsten alt paa denne Jord: Ja lat mig nu se at du tar Hyre og ikke tuller dig borti noget andet!

Det svarer ikke August paa, men han sier: Det ærgrer mig at vi ikke bygget stort nok til et Grisrum med det samme.

Det svarer ikke Joakim paa.

Da de kom frem var Ruteskibet synlig ute i Fjorden. August fik i al Hast Edevart med sig avsides og sa: Det jeg laa og tilstod for dig den Natten paa Markedet, at vi var fire om hende og dræpte hende, det var bare Vas.

Det var det vel.

Ja for hvorledes kunde du tænke dig slikt? Fire Mand — jeg har aldrig hørt saa galt, vi var da vel Mennesker. Og du gjør ikke at orde det!

Jeg order det ikke.

Og at du ikke rændte efter Presten det skal du bare ha Tak for, saa det bærer du heller ikke videre!

Nei.

For det er som jeg har sagt dig engang før at saa blir du utstøtt. Jeg vet om en som det hændte med og han var utstøtt av alle Fartøier og i alle Havner og ingen vilde seile med ham.

Du gjør ikke at advare mig, sa Edevart.

Gaa i Baaten! ropte Ekspeditøren . . . .

Brødrene rodde hjem. De talte om ham som de hadde fulgt ombord og Joakim sa: Det er noget saa underlig — om han ikke kunde være en Utsending —?

Hvorledes?

Nei det visste ikke Joakim, men et Slags Utsending. Korsom var, Poldens siste tolv Aars Liv og Levnet

var frøsat av August, Godt og Ondt, Opsvinget, Utskeielserne og Usikkerheten — alt kunde føres tilbake til ham. Fra den Dag Jordomseileren dukket op av Dypet og Mørket smittet han hver Sjæl i Grænden og Omegnen, han blev Kilden. Han gjorde meget godt, sa Edevart, og Joakim som var en ung Kløpper og holdt Avisblad og altsammen var enig heri. Men om han ikke var et Redskap paa en Maate —?

De rodde seigt og kraftig de to, de hadde med fra Stoppestedet endel Varer til Kramboden, saa Færingen var godt lastet, men det var maks Veir. Som de sat og rodde, med Edevart paa Attertoften, kunde Joakim se ham bare i Ryggen, og han ytret sig derfor friere end om Brorn hadde snud Ansiktet mot ham. Edevart undret sig noget over denne Taletrang, det var ogsaa noget usædvanlig i Joakims Tone, noget mere broderlig, eller kanske ikke broderlig, men mildt.

Han var saaledes artet at han kom til at forandre os, sa Joakim uklart. Ja at han drog os op og drog os ned ogsaa. Jeg vet ikke om du synes saa?

Jo det kan nok være, svarte Edevart.

Som nu for mig saa kunde jeg ha klaret mig foruten Hest.

Nei, svarte Edevart, det kunde du ikke.

Naa, sier du det.

De rodde og tænkte, rodde og tænkte.

Han var stout til at hjelpe dem paa Nybygget, sa Edevart.

Ja var han ikke det! utbrøt Joakim. Men det var

noget forunderlig, vi har ikke faat Fred og Ro. Han var en Fremmed hos os og kom med fremmede Ting ind i Livet vaares. Nu har de nord i Bygden begyndt at sætte paa Kalver og gjø dem en Tid og saa sælge dem til Slagt paa Indrebygden. De faar Penger for dem.

Ja er det saa galt?

Kanske ikke, sa Joakim til det.

Og er det han August sin Skyld?

Det maa det vel være, det ene med det andre, alt ihop. Her var fredelig før, han Far har været fattig, det gjorde ikke noget, han bar det stilt og klaget ikke, likeens med ho Mor. Kan du huske naar vi gav hende noget saa hadde hun ikke Raad til at bruke det. Og kan du huske naar at vi bar en Vassfærd for hende saa sa hun at vi gjorde hende lat. Og det var ho Mor som endda var vanhelset.

Edevart husket det.

Det er noget ondt og svinaktig med de Kalvene, sier Joakim: sætte dem paa og bli godt kjendt med dem og saa leie dem ind til de Fine paa Indrebygden til Mat! Hvorledes var det før? Jo saa alet vi vore Dyr og blev kjær i dem, og det hændte jo ikke at vi solgte en Ku uten at vi visste hvor godt den skulde faa det paa det nye Sted, det var mere som at vi satte bort et Barn. Men saaledes er vi ikke nu, vi er blit forandret.

Edevart skjønner ikke hvad som gaar av Lillebror Joakim, men han svarer: Ja vi er blit forandret.

Længe efter sier Joakim: Han var far- og morløs og han hadde ikke Hjem. Da han kom tilbake til os saa var han en Fremmed.

Det begynder at dæmre for Edevart at Lillebror mener noget særskilt med sit Snak, og det gaar op for ham i fuld Klarhet da Joakim pludselig spør: Hvad du tror, Edevart, dersom ikke du og jeg hadde hat Forældre og Hjem? Saa hadde ikke vi været bedre farne end han August! Mere og mere siktende til Edevart fortsætter han med at si: Jeg tror nu ikke at nogen har godt av at bli hjemløs og flakke rundt, vi skal være der vi hører til.

Edevart ler ikke, han tar det alvorlig, tænker paa det og ytrer: Det er nu det om vi ikke skal prøve os frem og se hvor vi bedst hører til.

Joakim: Skal tro vi ikke hører til der vi er sat? For ellers blev vi vel ikke sat der. Som nu han August: han var først Barn paa ett Sted, vet du, saa hadde de ikke Utkomme til at ha ham lenger der, og han kom til et andet Sted hvor han baade fik mere Mat og bedre Klær. Men da tre Uker var gaat rømte han tilbake til det første Sted. Det hørte du ham selv fortælle. Og mindes du han sa at han aldrig hadde sørget saa tungt nogen Gang senere i Livet som da han maatte bort igjen fra det første fattige Sted?

Edevart mindtes det.

Joakim: Prøve hvor vi bedst hører til — ja han fik prøve det! Hører vi bedst til der vi faar mere

Mat, bedre Klær og flere Penger? Saa skulde ikke vaares Far og Mor ha været tilfreds og takskyldig alle sine Dager her i Polden, nei saa skulde de ikke ha levet langt lykkeligere end kanske baade han August og — ja og andre som flakker rundt og er ikke noget Sted ifra. Hvad du mener om det?

Jeg mener ikke noget, mumlet Edevart.

Nu er det forskjellig Folk nord i Bygden som ikke vil være hjemme længer, de er begyndt at spare ihop til en Reisebillet, det er derfor de gjør det saa med Kalvene sine og medkvart sælger de en Ku, de har hørt paa han August sin Skvalder, de vil til Amerika.

Det er saa mange som har tænkt paa at reise dit, sa Edevart.

Joakim: Ja det har da ikke du tænkt paa?

Tænkt og tænkt — men det sker nu ikke med mig.

Vel er det! Hveteakrer og store Penger, sa August, men han var ikke herfra, han hadde bare været ogsaa her, Vorherre lot ham frit tumle sig. Vi blir ikke lykkeligere indvendig om vi gjør det noget fetere for os.

Edevart snudde sig rundt paa Toften, saa sin Bror ind i Ansiktet og sa: Saa forstaar jeg ikke hvorfor du vil ha fem Kjyr naar Far og Mor vaares var fornøid med to.

Naa, svarte Joakim. Aajo det forstaar du nok. Det er nu for som først at han Far og ho Mor det var bare to Mennesker, men vi Søsken vi er fire, og vi trænger mere end to. Saa er det at vi skulde dyrke vaar egen Jord, Norges Jord, saa slipper vi at kjøpe saa meget av vaar Mat fra Utlandet og faa svi for det igjen i Skatter og Tyngsler. Men det er ikke alt, det allerviktigste er at saa undgaar vi Augustbarnets Lot: at bli revet op med Roten fra vort eget magre Sted og bli sat paa et fetere — og allikevel hike tilbake til det magre. Jeg har læst at det ikke altid er Fettet som skal gjøre det, nei at det aldrig er Fettet som gjør det.

Ja du læser og læser, sa Edevart, er det da det som skal gjøre det?

Noget gjør det vel. Jeg frauer med Tang, det har jeg læst mig til. Fettet? Jeg vet ikke om du har set at det staar fem smaa Asper ved Vadet? Nei, du har sluttet at gaa i Marken. Men der staar fem smaa Asper. De fire er saa frodige og rike paa Løv, men den femte er mindre i Veksten og har smaat Løv. Jeg syntes Synd i den og vilde hjelpe den, jeg bar en Bøtte Kugjødsel med mig en Søndag og tok pent Torven av og gjødslet omkring Roten, og efterpaa saa vandet jeg og la Torven paa igjen. Det var ifjor Høst. Nu i Sommer — om Forlatelse, den lille Aspen har faat Skab, et snehvitt, grynet Utslæt opover Leggen og har et ynkelig Løv imot før. Ser du, den var kommet ind i noget fremmed og vantrivdest.

Den vantrivdest jo ogsaa før?

Nei. Nei, den trivdest i sine Kaar, den var bare mindre i Veksten. Ikke alle kan være like stor.

— — —

Da det lidde ut paa Aaret og Slaatten begyndte arbeidet Edevart skiftevis sammen med Joakim og sammen med Ezra som begge trængte Hjelp. Han sparte sig ikke og var en dugelig Arbeider, det saa ut til at han vilde rotfæste sig for godt i Polden, han var ikke længer noget fint og gromt som Skipper eller Handelsmand, han var som de andre og syntes fornøid med at være næsten ingenting. I Kramboden satte han ikke sin Fot, men drev gjerne en Tur i Marken, han maatte ha lagt sig Lillebrors Ord paa Minde og var ogsaa ved Vadet og saa de fem Aspebusker.

Saa gik Livet i Polden, et yterst jevnt og almindelig Dagligliv, og saa gik Livet i hele Sognet. Ingen stor Skikkelse raget op, den største var kanske allikevel Karolus som var plent alene i sit Familjeliv og hadde faat rund Mave, han eiet desuten sin Gaard og skyldte intet. Hadde der været Doktor vilde han været den største, for en Doktor han studerer i syv Aar før han er utlært i sin Troldom, og det gjør hverken Postaapneren eller Organisten. Nei de hadde ikke sin egen Doktor her, de delte Doktor med Nabosognet og han opholdt sig til Stadighet der. Men det gik ogsaa paa den Maaten, alting gaar: paa Indrebygden kjøpte de Kalver fra Nordbygden, Klokker Johnsen røkte paa sin Snadde hver Søndag paa Vei til Gudstjenesten og Presten selv søkte sig sørover — sørover. Hvorfor skulde ikke alting gaa!

I August Maaned var Klipfisken tør i Polden og Ofotingen klarerte og satte Skillinger igjen i Omløp. Stakkars den gamle Skipper Ofotingen, han hadde bare kunnet kjøpe trekvart Last iaar for at ha Penger til Bergarbeiderne. Det var det sørgelige.

Men det likeglade og letsindige det var Teodor og Ragna. Teodor han var Slaatkar hos Ordfører Karolus og gjorde det Arbeide han kunde, han var slet ikke værst, og hadde ikke Karolus villet ha ham saa hadde nok andre villet, Teodor sørget ikke. Han var forresten flink til at klippe Haar og blev søkt av hele Grænden til dette Arbeide om Søndagene efter Messen, han fik sig mangen Kop Kaffe og litt at bite i paa den Maaten. Naar den graableke og undernærte Figur kom spankulerende i sine Røiserter og med en Lommeklokke som ikke gik da var han den rette og likeglade Blanding av Nød og Glans.

Ragna, lille Ragna hans Kone, kunde kanske i et og andet finde ham ringe, det kunde hun nok, men det førte ikke til Overfald og Raseri fra hendes Side, Ragna var nogenlunde tilfreds, der hadde hun jo nu faat nyt Kjoletøi av Edevart og hadde selv syd det til Kjole saa hun kunde komme paa Kirkeveien, det var da noget, ellers fik hun et Barn hvertandet Aar og stod op igjen og var Ragna. Dersom Manden

hadde fortalt hende om sit Eventyr paa Markedet kunde jo Ragna spytte og si: Tvi vorde dig, du holdt saagodtsom i Haanden den tykke Lommeboken, men du kom ikke hjem med saa meget som saa! Og Teodor kunde svare: Ja, vi skulde allesammen gjøre noget bedre end det vi gjør! —

Nu hændte et Par uventede Ting.

Joakim sitter en Søndags Eftermiddag og læser i sit Avisblad som han har hentet ved Kirken. Papst er død, sier han. Er Papst død? spør Edevart, læs det op!

Det var en længere Stub om dette Dødsfald, et næsten sorgmildt Eftermæle. Den gamle Urhandler var en kjendt Skikkelse langs hele Kysten og efterlot sig sikkert ikke en eneste virkelig Uven. Han snytte, ja det gjorde han, det gik mange kuriøse Historier om hvorledes gamle Papst kvervet Synet paa Spirrevipperne som kom til ham og kaldte ham Moses og vilde forstaa sig paa Klokker; han strødde ogsaa ut en Mængde elendige Lommeure som bare gik en Dag eller to og saa stoppet. Men Papst var ikke saa enkel som han syntes, han kunde være en anden ved Siden av Svindleren. I Karmsund for Eksempel stod han en Dag og gav bort for ingenting et meget dyrt Sølvur til en Gut som han neppe hadde set før, og da det blev stor Forundring herover forklarte Papst at Gutten var av bra Folk og hadde et godt Hjerte. Ogsaa nord i Landet visste Folk at fortælle om lignende Træk av Papst. Hvad kom det av? Mange og tildels haarde Snyterier, men en uventet Gang det stik motsatte. Han kunde røres umiddelbart av et godt Ansikt og helt se bort fra egen Vinding, især Ungdommen hang om ham, han visste hvad Værdi en Klokkekjæde paa Vesten hadde i den unge Alder, og det var ikke faa Tilfælder hvor Papst gav Kredit til en Gut som var i Nød for Klokke. Nu vilde ikke den ærværdige Patriark være at finde paa Kystmarkederne mere, han døde i Trondhjem i Midten av Maaneden. Han menes at ha eiet adskillige Midler, og en kjendt Advokat visstes at være kaldt til den Gamles Sykeleie i god Tid før han døde . . .

Dernæst hændte det at Pauline kom ind i Stuen en Kveld og sa: Det var et Brev i Postkassen. Jeg kom bare til at se efter, saa laa det der. Det er til dig, sa hun og leverte Joakim Brevet.

Aa, Herregud, det var et lite, krøllet Pikebrev, det matte være stukket i Kassen en Nat. Joakim blev sprutrød da han fik det og gik straks ut. Om Morningen var han borte.

Saa er han gaat nord i Bygden, sa Pauline. Det er et Menneske der som har tænkt paa at reise til Amerika, men nu har hun vel opgit det. Det er saa mange paa Nordbygden som spekulerer paa Amerika, de sparer ihop til Billetten. Nu spørs det om han Joakim faar hende ifra det!

Jo, det var ingen Fare, Joakim sang da han kom tilbake og syntes at ha faat det som han vilde . . .

Men som det lidde paa hændte en Dag det mest

uventede av alt at Edevart fik stort Pengebrev i Posten. Det var fra en Trondhjemsadvokat, fire Hundrede Kroner som han skrev fordi Pengene jo hette Kroner og Øre nu, det var paa god gammel Vis et Hundrede Speciedaler pludselig og vanvittig fra Papst. Fra Papst!

Javel, Edevart vilde for en Tid siden ha takket Gud for disse Penger og gjort en Amerikareise for dem da han hadde et visst godt Høve, nu tok han det roligere og hadde ikke i Øieblikket noget at bruke dem til. Nei han aktet at slaa sig til Ro i Polden og leve og dø i Polden, hvad andet!

Hvad for godt har du gjort han Papst? spurte Joakim.

Edevart ristet paa Hodet og svarte: Du spør mig og jeg dig!

De læste over Advokatens Brev, kort og godt, to Linjer: Ifølge Urhandler Papsts Vilje paa Dødsleiet sendes Dem herved Kroner fire Hundrede som Gave. Kvittering utbedes.

Joakim skrev Takkebrevet.

— — —

Ezra kom en Søndag og spurte efter Edevart. Han var ikke tilstede, han var vel i Marken som han ofte pleiet naar han ruslet sine egne Veier. Ezra hadde været ved Kirken og hadde faat Joakims Avis med, han hadde ogsaa Brev til Edevart, Amerikabrev. De saa paa det, gul, skindaktig Konvolut, tynd, hastende Utskrift, mange Stempler.

Pauline blev tilkaldt og saa paa Brevet.

Skal vi brænde det? spurte Joakim.

De to andre saa paa ham og Pauline blev skræmt, hun hvisket: Nei — det gaar ikke an!

Hvad du mener, Esra? spurte Joakim.

Jeg vet ikke, svarte Esra.

Saa brænder vi det!

Pualine gjentok: Nei det kan vi da ikke gjøre!

Joakim sa: Jeg skal gjøre det.

Han fik Brevet og vilde gaa, Pauline gik efter og stanset ham: Hvad du vilde ha sagt dersom at jeg hadde brændt dit Brev som laa i Postkassen?

Joakim tænkte paa det, leverte hende fort Brevet og sa: Naa, gjør som du vil!

Pauline vilde ha git meget for at se Edevarts Ansikt da han læste sit Brev, men han gjorde sig usynlig i sit Kammers og blev der længe. Da han ved Nontid kom ind til Kaffe saa han ut som ellers og var faamælt og fraværende. Han gik atter ut i Marken.

Det blev ikke tænkt videre paa Edevart og Brevet just da, for Karolus kom og var mere end almindelig urolig, ogsaa han hadde været ved Kirken og hadde faat endelig Tidende om Ane Maria: at nu var hun underveis, hun kom med første Ruteskib. Karolus var i stærk Grublisering, det var en alvorlig Sak, og nu ønsket han at faa med sig sin høire Haand Joakim til at hente Konen paa Stoppestedet.

Ja det vilde ikke Joakim undslaa sig for. Det er i Overmorgen, sa han. Vi tar Edevart sin Færing.

Det er nu det at jeg har Baat selv, sa Karolus. Om at vi ikke heller skulde sætte ut Ottringen min av Naustet og ta den?

Nei hvorfor det?

Jeg vet ikke. Hun kan kanske ha forskjellig Reisegods.

Det forstod ikke Joakim og tidde.

Hun kunde faa sitte bedre i en Ottring, sa Manden. Aa, han var blit taapen, han hadde funderet saa længe over denne Hjemkomst at han var blit hjælpeløs og opraad.

Vi tar Færingen, sa Joakim. . . .

De rodde ut Tirsdag Morgen og Karolus vedblev at være urolig, men Færingen viste sig ialfald at være stor nok Baat. Det var en Kone fra Polden som steg ned i den, Ane Maria, noksaa kjæk, paa en likefrem Maate og med en Klæstul under Armen. Hun tok de to Mænd i Haanden og hilste og Karolus smilte rød og undselig og bad hende sætte sig i Atterskotten. Saa rodde de hjemover.

Pokkers Kone den Ane Maria, lite forandret paa alle disse Aar, kanske i samme Kjole som hun reiste i, pen og alvorlig. Da Karolus tidde og ikke kom sig til at si noget spurte Joakim: Hvad Slags Veir har du hat nordover?

Godt Veir, sa hun. Naa, det er du, Edevart!

Nei, svarte Karolus til, det er han Joakim, Brorn.

Joakim? sa hun. Er du alt blit voksen Mand? Ja Tiden gaar.

Pokkers Kone, hun hverken graat eller lo, men var bare som før hun reiste, hun maatte ha hat det godt. Du er blit førere, sa hun til Manden.

Aa jeg blir nu snart som en Gris! overdrev han og lot nedslaat skjønt han ellers intet hadde imot at gaa med Mave som en Storkar.

Hun spurte om nyt i Polden. Det var litt vanskelig for Mændene at fortælle noget da de for hvert Tilfælde maatte regne ut hvorlænge hun hadde været borte. Ja her tørkes nu Klipfisk hvert Aar, sa de. Det vet jeg, avbrøt hun. Og saa var forskjellige gifte og døde — noget av dette var sket før hun for, Martinus Halskar var død siden, Teodor og Ragna var gifte. Og saa er han Gabrielsen gaat fallit, men vi har faat Krambod i Polden. Ane Maria interesseret: Det er da ikke du, Karolus, som handler? Nei, nei, det var ikke ham, men Edevart, Pauline. Tænk, ørvesle Pauline som var saa liten, ja Tiden var gaat! Ja, sa Karolus og kom sig, og nu skal vi ha Postaapneri i Polden, det skal jeg være Mand for i Herredsstyret. Hvorfor skal ikke vi ha Postaapneri like saa vel som paa Indrebygden? Ane Maria brydde sig ikke om det. Joakim sa: Og nu nys for han August. Hvad for en August — naa han —

Hun fik Rede paa mangt og meget og blev sat ind i Poldens Forhold. Pokkers Kone hvor hun var kjæk og lite bryd med at hun kom fra Straf. Det hadde altid været noget overlegent og byrgt over Ane Maria, hun vilde nok rydde sig en Plass igjen.

Karolus var ialfald glad over at hun ikke kom hjem med Taarer og Omfavnelser og stort Opstyr. Det eneste var at hun for Folkesnakkets Skyld kanske skulde ha hat noget mere Reisegods naar hun hadde været borte saa længe.

— — —

Edevart blev mere og mere indesluttet, det var at frykte for at han for sin Vei en Dag. Han var oppe paa Nybygget hos Hosea og holdt hendes lille Pike i Armene og gav hende en Tikroneseddel som Moren skulde kjøpe noget for til hende. Hosea slog Hænderne sammen, men Edevart sa at det var ti av disse nymotens Pengegrynene, men det var bare to og en halv i Dalermynt. Jaja, du har nu altid været saa stout mot os allesammen! sa Hosea. Og over disse Ord maa vel Edevart ha blit tosket og rørt, han snudde sig tvert bort og gik uten at si Farvel.

Joakim og Pauline raadslaar. De taler hviskende, men de er allikevel rædde for at bli hørt.

Nei, vi skulde ha brændt Brevet, sier Joakim.

Ja, sier Pauline ogsaa.

For det gjorde ham ikke noget godt.

Nei.

Bare at vi kunde stoppe ham en Tid saa han kom over det!

Jeg har tænkt paa, sier Pauline — den gløgge og flinke Pauline — om at jeg ikke kunde faa laane Pengene hans en Stund.

Naa. Ja om du kunde det!

Jeg kunde ville ha dem til at kjøpe ind Varer for nu til Jul.

Ja. Jo akkurat, det var Redningen! For Edevart vilde ikke si Nei til det, han brukte jo aldrig at si Nei. . . . Og Joakim blev saa lettet at han lo, det var det bedste de kunde finde paa, en Utvei. Og med det samme: Han maatte en Snoptur til Nordbygden i Nat, nødvendig Ærend, det hastet, det var om et Notlag og slikt noget. Men han skulde være tilbake igjen imorgen tidlig —

Men om Morgningen var Edevart borte. Han maatte ha hørt at Pauline vilde laane hans Reisepenger, eller han hadde veiret det. Da Joakim kom hjem og ikke fandt sin Bror løp han med ett ned til Naustene og stirret — Færingen var borte.

Javel, han pleiet at reise slik, uten Avsked.

En stuslig Dag. De fik fat i Esra og de sa det til den gamle Far, de var sørgmodige som ved et Dødsfald, Hosea graat høit. Men kunde det ikke hænde at han bare var rod et Ærend et eller andet Sted og kom igjen?

Han kom ikke igjen — paa længe.

KNUT HAMSUN

FRA DET MODERNE AMERIKAS AANDSLIV. 1889. (Uts.)
SULT. (1890). 27. tusen. 1919. Kr. 6,75.
MYSTERIER. Roman. (1892). 7. oplag. 1921. Kr. 10,00.
REDAKTØR LYNGE. Roman. (1893). 7. oplag 1921. Kr. 5,75.
NY JORD. Roman. (1893). 7. oplag 1921. Kr. 8,50.
PAN. Av Løitnant Thomas Glahns Papirer. (1894). 9. opl. 1920. Kr. 9,00. 8. oplag med dekorationer av Dagfin Werenskiold og digterens portræt av Erik Werenskiold. Heft. kr. 25,00.
VED RIGETS PORT. Forspil. (1895). 5. oplag. 1921. Kr. 5,75.
LIVETS SPIL. (1896). 5. oplag. 1922. Kr. 5,75.
SIESTA. Skitser. (1897). 5. oplag. 1922. Kr. 6,00.
AFTENRØDE. Slutningsspil. (1898). 5. oplag. 1922. Kr. 5,75.
VICTORIA. En Kjærlighets Historie. (1898) 10. opl. 1924. Kr. 5,00.
MUNKEN VENDT. Brigantinens Saga I. (1902). 5. oplag 1921. Kr. 9,50.
DRONNING TAMARA. Skuespil i tre akter. 1903. Kr. 3,00.
I ÆVENTYRLAND. Oplevet og drømt i Kaukasien. (1903). 6. oplag 1922. Kr. 7,50.
KRATSKOG. Historier og skitser. (1903). 6. opl. 1922. Kr. 7,50.
DET VILDE KOR. Digte. 1904. (Utsolgt).
SVÆRMERE. Roman. (1904). 6. oplag. 1922. Kr. 4,50.
STRIDENDE LIV. Skildringer fra Vesten og Østen. (1905). 6. oplag. 1921. Kr. 5,25.
UNDER HØSTSTJÆRNEN. En Vandrers Fortælling. (1906). 8. oplag. 1922. Kr. 4,50.
BENONI. Roman. (1908). 6. oplag. 1921. Kr. 7,00.
ROSA. Av Student Parelius' Papirer. (1908). 6. opl. 1921 Kr. 6,00.
EN VANDRER SPILLER MED SORDIN. (1909). 7. oplag. 1922. Kr. 5,75.
LIVET I VOLD. Skuespil i fire akter. (1910). 5. opl. 1922. Kr. 7,50.
DEN SIDSTE GLÆDE. Skildringer. (1912). 9. opl. 1922. Kr. 5,75.
BØRN AV TIDEN. Roman. (1913). 27. tusen. 1921. Kr. 8,00.
SEGELFOSS BY I—II. Roman. (1915). 9. opl. 1919. Kr. 10,50.
MARKENS GRØDE I—II. (1917). 55. tusen. 1927. Kr. 7,50.
SPROGET I FARE. (1918). 2. oplag. 1918. Kr. 0,85.
KONERNE VED VANDPOSTEN I—II. Roman. (1920). 6. opl. Kr. 12,50.
DIKTE. 1921. Kr. 8,50.
SISTE KAPITEL I—II. Roman. (1923). 5. opl. 1923. Kr. 12,50.
SAMLEDE VERKER I—XII. (1921). 3. samlede utgave 1921.
SAMLEDE VERKER XIII. 1923.
SAMLEDE VERKER XIV. 1927.
Pris I—XIV kr. 148,50. Shirt. kr. 203,50. Skind kr. 241,50.

GYLDENDAL NORSK FORLAG

Centraltrykkeriet
Oslo